IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL DIN IAȘI

Anul I ▪ Fascicola II ▪ Iulie 1922

APARE PERIODIC SUB AUSPICIILE
: : : PRIMĂRIEI COMUNEI IAȘI : : :

SUMAR:

I. *Studii :* **Gh. Chibănescu.** *Catastihul Vămilor Moldovei (1765) pg. 193—239 ;* **N. A. Bogdan :** *Cea dintâi legiuire comunală în orașul Iași și în principalele târguri din Moldova (1832), pg. 240 250 ;* **Sever Zotta :** *Descendența lui Christian III, pg. 251—257.*

II. *Documente : A).* **Locuri : A. Băleanu :** *(7194 Ghen. 30 ; 7241 Iunie 12, 7242 Sept. 2), pg. 258—260 ;* **T. T. Burada :** *(1780 Mart, 1780) pg. 266 - 268 ;* **N. A. Bogdan :** *(7201 Mai, fără veleat ; 7214 Iulii, 7234 April, 7249 Sept., 7249 Iunie, 7253 Iulie, 7257 Febr , 7258 Mart, 7268 Mart, 7268 Ghenar, 7270 Iulie), pg. 260—266 ;* **M. Burghelea :** *(1777 Iulie, pg. 268 ;* **M. Costăchescu :** *(actele bisericei Banul : 7153 Iulie, 7188 Ghenar, 7211 Noemb. : 7212 Noemb., 7216 Mart, 7236 April, 7240 Mai, 7241 Iunie, 7250 Mai, 7253 Febr., 7256 Oct., 7256 Noemb., 7260 Aug. 7263 April, 7263 Mai, 7264 Mart, 1762 April, 7272 Aug., 7273 Iulie, 7274 Ghenar, 7274 opis, 7275 Iunie, 7275 Iunie, 7275 Iunie, 7275 Iunie, opis) pg. 269—285 ;* **Gh. Ghibănescu :** *(7213 Oct., 7221 Mart, 7221 Iulie, 7236 Sept., 7250 Sept., 7250 Mai, 7265 Oct., 7264 Oct., 1765 Oct., 7271 April, 7275 Fevr., 7251 Iuli , 1774 Mart) pg. 286—291 ;* **Ichim Traian :** *(7270 Sept.,) pg. 295 ;* **Sever Zotta :** *(7260 Iunie) pg. 296.*

B). **Lucruri : M. Costăchescu :** *(7159 Iulii robie la Tătari), pg. 301 ;* **Gh. Ghibănescu :** *1766 Ghen. 7166 April, 7172 Mart, 7191 Mart=danii și pamente ; 7191 (birul brestelor), 7205 Sept. (darea sulgiului), 7234 Oct. (dajdia țigănăritului), 7249 Iuli (bani cu baș), 7261 Oct. (țiganii Mitropoliei), 7266 Mai (scoaterea de pe moșie), 7267 (sare), 1786 Mart (dajdia ruptașilor), 7293 Oct. attestatum Minticz), 1801 April, 1803 Mart, 1805 Noemb. (vatași Târgului Fălciu), 1801 Mai (Soltan-Mezat), 1834 Iulie, 1836 April, (vech. limele), 1836 Oct. (Mihalucă și Slanicul), 1841 (sinet), 1845 (inginer Malinescu), 1858 Mai (scrisoarea d-lui M. Cogălniceanu), 1831 (holera) pg. 302—320.*

C). **Persoane : Gh. Ghibănescu :** *Familia Negruți (cu portret) pg. 321—328*

III. *Notițe de pe cărți bisericești : Gh. Ghibănescu, 24 notițe de pe cărțile de la bisericile din Scobinți și Bădeni pg. 329 - 331.*

IV. *Iașii in cronicari și în călătorii străini :* **Gh. Ghibănescu :** *Iașii în Cronica lui Miron Costin (1633—1692), pg. 331—338 ;* **M. Costăchescu :** *Iașii în Bandinus 1646 pg. 338—344 ;* **Zotta Sever :** *Un nobil francez despre Iașii din 1807, pg. 345—351.*

V. *Partea administrativă, desbateri si comunicari : Administrator P. Pogonat, noi donațiuni, donațiunea Virgil Hălăceanu, cooptare de noi membri, Bulet. No. 1, opisul doc. N Drosu, varia, N. Iorga și I. imionescu despre I. Neculce ; noi membrii (arh. Iacob Bârlădeanul), Școala de Epigrafie, Contul de gestiune, Mitropolia Moldovei îmbogățește colecțiile Muzeului, arhiva bis. armenești, o comunicare a d-lui S. Zotta (Universitatea din Iași în 1863). donațiunea Gh. Sion, comunicare dr. Zosin (Iașii în 1839, administrația Gh. Lascar, donațiunea Iorgu Constantin, administrația Eug. Herovan), fișele bibliotecei, bilanțul primului an bugetar, secția militară a muzeului, bugetul anului 1922—23.*

VI. *Cărți si reviste, recenzii : T, Burada. Istoria Teatrului din Moldova (N. A. Bogdan), N. Iorga Omagiu (M. C), N. Iorga „Ist. Românilor prin Călători" vol. II (M. C.), Analele Academiei Române (S. Zotta) ; Almanahul Orfanilor din Război (Gh. Ghibănescu), Maior Gr. Ionescu, Gloria Reg. XIII, Iași (Gh. Gh.). Ioan Caraiani. Studiu asupra Românilor din Balcani (Gh. Gh.), Gh. Maxim, Obiceiurile jurdice ale pop. Român (Gh. Gh.), Gh. Pascu, Ist. lit. secl. XV și XVI (Gh. Gh.), Revista societății din Chișinău, Alexe Procopovici, Introducere în studiul literaturii vechi, Artur Gorovei Șezătoarea, Lutetia, Bulletin du cercle d'études franco-romaines, Memoriu aspura situației și nevoilor Universității de Iași, D. Mototolescu, Darurile din naintea nunții (Gh. Gh.).*

IAȘI
TIPOGRAFIA «LUMINA MOLDOVEI» Bulevardul Elisabeta No. 2.
1922

www.dacoromanica.ro

Prețul 40 lei

IOAN NECULCE
BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL IAȘI

Catastihul vămilor Moldovei
(1765)

1). **Manuscriptul.** Cu prilejul luptelor electorale din județul Fălciu, în primăvara anului 1920, în Maiu, ajungând în satul Idrici, pe apa Idriciului, am găsit la învățătorul din sat, d. Bălănescu, fostul meu elev, un teanc de câteva sute de documente, ce priveau trecutul proprietății în Idrici, și o condică legată în piele, scrisă parte *grecește* parte *românește*. Cum eram în toiul luptelor politice nu putui spune ce este și ce cuprinde; dar învățătorul fu atât de amabil și încrezător, că-mi oferi câteva documente vechi cum și condica, care azi o supun cetitorilor buletinului muzeului, ca una ce cuprinde pagini inedite din trecutul economic al Moldovei în genere, și al Iașilor în special.

Manuscriptul ce publicăm astăzi, este un *sbornic economic* de foarte mare importanță, căci cuprinde pe lângă tariful vamal al Moldovei din jumătatea a doua a secl. XVIII, dar și multe alte *note economice* asupra diferitelor lucruri, ce privesc viața din trecut,, *stăpâni, slugi, lefuri. avere, oi, vii, albine, ctitori de biserici, cheltueli de judecată*, toate însemnate cu scrupulozitate bătrânească.

In visteria Moldovei de sigur că se păstra un catastih al vămilor cu pecetea domnească (σὲ φιδενικὴν σφραγῖδα), cum avem textul din 1761 publicat de M. Kogălniceanu în Arhiva Română vol. II.

Textul unui asemenea catastih vamal era scris romînește; cum însă mai toți vameșii de pe la punctele de trecere erau *greci* ori *turci*, vameșii își puneau pe unii din slujitorii lor și le transcriau textul *pe grecește* pentru o mai bună și practică folosință.

Așa a făcut și scriitorul acestei condici, ce a slujit lui *Gheorghe Curida*, vameș la *Movilău, Iarova și Cremenciuc*, trei trecători vamale pe Nistru.

Cum însă numele articulelor de vamă erau date pe românește, scriitorul în grecește al Catastihului vamal ținea samă, în o largă măsură, de acest fapt și numai acolo unde termenul e prea comun îl dă pe grecește în loc de românește.

Ordinea însă este cea alfabetară românească *„după alfabetul slovenesc* (κατὰ το ἀλφαβήτη της σλοβηνικής).

3). *Descrierea manuscriptului.* Catastihul nostru vamal (κατάστιχη του φιδεριτικου βάμπους) este o condică legată în piele, format *în quarto*, de 14

www.dacoromanica.ro

cm. lățime și 20 cm. înălțime. Condica noastră slujind mult timp atât casei lui Gh. Kurida, vameșul de la Movilău, cât și urmașilor socrului său *Teodor Gafencu*, proprietar în Idrici către sfârșitul secl. al XVIII. a suferit multe stricăciuni; îi lipsesc file, apoi legătura a fost reparată. Așa s'a cusut cu sfoară groasă un alt tartaj de piele supt cel dintâiu, peste hârtia, care acoperea dosul tartajilor în piele. Iar ca ușurință de purtat i s'a pus și o chiotoare de piele, ca să se închidă bine condica.

Condica noastră cuprinde actualmente *67 file*, din 72 file, câte trebuia să cuprindă la început. Ne lipsesc deci 5 file din cele 9 quaternuri, câte cuprindea condica, și anume:

2 file din quaternul I, *fila 1, 2.*
1 filă din quaternul III, *fila 5.*
2 file din quaternul IX *fila 7, 8.*

Celelalte quaternuri sunt complecte.

quaternul I ; quaternul IX

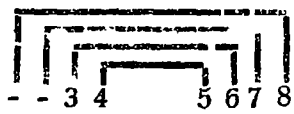

quaternul III

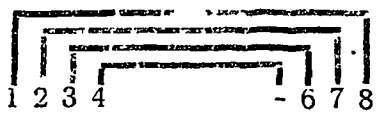

Catastihul vamal stă scris pe filele 1—16, fiind înșirate articolele de vamă numai după 20 litere slovenești și anume: Ѧ, Ѣ (ѥ), Б, Г, Д, Ѳ, З, И, К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т (ѳ), Ѵ, Ф, Х.

Din cauza aceasta scriitorul grec e silit a vârî în aceste 20 litere și cuvinte cari încep cu africatele *j, ș, ț, č, ğ*, ca *jder* scris τοτερ; *șele* scris σέλε, *șerbet* (σερμπέτ) *č* și ţ le pune după τ: *ținte* (τζίντε), *ceară* (τζάρα), *ciorapi* (τζοράπι), *cergi* (τζέρζι) etc.

Ca orientare de urmat șirul literelor grecești scriitorul avu grijă să însemneze pe tartajii condicei șirul literelor grecești scrise în grecește *cum se pronunță* ἄλφα, βῆτα, γάμα. δ. ε. ζ. η. θ. ι. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ ὦμεγά. De sigur scriitorul a văzut deosebirea de transcriere la cuvintele tehnice românești și încercările sale de a scrie cu litere grecești cuvintele romînești nu i-au fost ușoare.

Pe fila 17 și 18 sunt instrucțiuni vamale de urmat pentru negustorii, ce vin cu stofe și blănuri din Cazacia și Rumelia. Vinul are deosebite instrucțiuni, dacă era din Lehia, Cazacia, Valahia ori Turcia.

Pe filele 20—35 sînt însemnate încasările vamale pe lunile Iulie 1765 (fila 20—21), Noembrie (filele 22—23), Decembrie 1765 (filele 24—27), Ianuarie (filele 28—31), Februarie (filele 31 b.—33), Martie 1766 (filele 34—35).

Pe toate aceste file stau diferite însemnări de multe de toate. Așa pe fila 3 avem însemnări climaterice și atmosferice: «Mart 1 puțintică ploae și cald, al doilea zi cald cu ninsoare și cu vînt. al treilea ninsoare cu furtună, viscol cu soare, al patrule zi soare cu vânt din sus, mai mult frig de cât cald, al cincile zi nour și frig». Iată dar un curios observator al zilelor babei în anul 1775.

www.dacoromanica.ro

Tot acelaș scriitor înseamnă o notiță pentru «*fulgeratul la dobitoace*». «Sâmbătă sara până a nu asfinți soarele să pui în lungul pârâului fiind cu capul în susul apei și să ia apă cu mâna deacurmezișul, să arunci peste dânsul, al doile dela coadă iarăși să arunci pe dânsul apă; al treile dela cap iarăși să-i arunci apă pe dânsul Duminică până a nu răsări soarele; să înfășuri cu curpăn alb peste trupul de-a curmezișul și să-i dai drumul aceste numai o dată într'acele două zile Sâmbătă și Duminică» (fila 3).

Intre 1774—1782 se scriu diferite note despre stupi și albine. Iată o notiță pentru pește de pus în helesteul dela Idrici. «*1781 Sept. 26.* 90 bani am dat Lupei Bujor ot Cârja chirie să-mi aducă 100 cărași cu lin pentru sămânță la helesteul pe Idrici, bez cumpărătura peștelui dela alții l'am cumpărat pe care îi știe numitul de mai sus și la lăsatul secului de postul Crăciunului să fie peștele la helesteu după tocmelile ce am avut fiind că banii și-au luat atât chirigii cât și vânzătorii peștelui» (fila 25 b.).

De la fila 36—67 sânt numai însemnări românești de diferite afaceri, cari nu privesc nici de cum catastiful vamal.

Pentru ilustrare dau fila 6-a (vezi mai jos pg. 196).

3) *Data*. Catastihul nostru nu poartă dată. Nu greșim dacă îl punem în 1765, de oare ce pe acel an avem însemnările de încasările vămei din Movilău pe Mart — April, apoi Iulie (1—15 zile) și dela Noembrie — Mart 1766, în șir.

Titlul Catastihului este acesta. *Catastihul vămei domnești a Bogdaniei* (*Moldovei*) *după porunca domnească, cum se arată prin pecetea domnească ce se ia la vamă pentru fiecare lucru după alfavita slavonească*».

In titlu nu e pusă nici o dată. Se vede însă că încă din Mart (1765), se însemnau atât *banii* cât și *cărțuliile* vamale, ce se trimeteau *la Iași*.

«Martie 1 s'a trimes prin Neculai 60 par.

«Mart 29, 2 groși 15 aspri a dat Nicolae».

«Luna lui April câte cărțulii s'au trimes: Ion Rubachi din Măcăriuca 4 cărțulii — Conțescul din Iarova 4 cărțulii, — Radul a adus 3 cărțulii».

Tot așa de Paști se însamnă ca «Sava din Arionești a adus un cal din Lehia și are să dea vamă».

Mai lămurite sunt însemnările pentru vama din Movilău.

In Iulie 1765 vama din Movilău încasează 82 groși și 18 aspri în primele 15 zile.

In Noembrie 1765 aceiași vamă încasează 235 groși și 54 aspri și anume: Movilăul încasează 209 groși 24 aspri, iar vadul Iarova numai 26 groși și 30 aspri.

In Decembre se încasează 610 groși și 102 aspri (Movilăul 567.102, Iarova 37. Cremenciuc 6 groși).

In Ianuarie 1766 incasează 364 lei vama: Movilăul, 2.84 (Iarova).

In Februarie 1766 încasează 396.12 Movilăul, 1.70 Iarova și 2.60 Cremenciuc.

In Martie 1766 se încasează 329 groși.

Nu tot așa însă ne vorbesc notițele scrise de *Gh. Curida* pe

www.dacoromanica.ro

ultima filă a condicii, și în care se vorbește de casătoria lui în 1762 Mai 23 Vineri cu Paraschiva fata lui T. Gafençu: în 1763 Mart 19, s'a născuț un fiu Dumitrachi, pe care l'a botezat sora lui Ion Teodor

fila 6-a:

ἡμπρισίμι 9 οκκ: 120 ας.
ἠκρι νέγρα καντάρι: 100 ας.
ἠκρι κοκέινο καντάρι: 50: ας.
ἤγνω μπρασοβανικο: 1: οκα 2½ ας. τζουρουκ
ἠν μισίρ ἄσπρο καντάρι: 100: ας.
ἠν μισίρ μαύροβινατο το καντάρι: 50: ασ.
ἠν ρουσίκο το καντάρι: 9½: ας.
ἠκρι του κεφάλου 9 οκα: 9½: ασ.
ἡμενέλα το κομάτι 44: ασ.
ἠν λοιποβάνικο εις το ἀλογο γι εἰς το βοΐδι οπου.
τρεβά εἰς τα αμάξη να περνι απο: 1: γρος.
ἡμπίρ εις: 14: οκά: 1: γρος.

1780=14—ved. 10. oc. miere am dat Muntenilor ot Costești 60 lei am luat pân la socotial și rând pe bani nu liam dat.

1780 Avg. 26 pec (stupi) ce am bătut și *ce am lăsat sămânți.*
71. peci sămânți la Gheorghie Tuiu bez 26=ce am bătut cu 2 morți.
73=peci sămânți tij de lângă cerdacu bez 9=ce am bătut=
Ce sau scos în priseci=1781=
april: 12=
75 peci: la Gheorghi Tuiu cu=3=ce am dat mamei.
61 la Mihăilă în Dobrota
136 fac vii bez=8=ce au murit. 1=ce au perit șăl caute Gheorghi Tuiu la Costești în stupii ce au dat el din temnicu a lui Ioniță Codreanu zet Andrei Mog (ăl) de.

Voevod. In 1765 August 13 i s'a născut alt fiu — Alexandru — pe care l'a botezat domnița Mărioara Mavrocordat (δομνήτζα Μαριώρα μαυροκόρδατζη) Iar în 1767 Febr. i s'a născut fata Mărioara, pe care a botezat'o tot domnița Mărioara Mavrocordat.

www.dacoromanica.ro

Se naşte întrebarea: dacă Gh. Curida a scris pe această condică notiţa căsătoriei sale din 1762. Mai 23, însamnă că la acea dată condica era scrisă, catastihul întocmit, şi că deci notiţele, cari vorbesc de încasările vămii din Movilău între Mart 1765 şi Mart 1766 sunt posterioare catastihului, care dar trebue pus *ante 1762.*

Pare însă — cercetându-se de aproape — că la toate aceste 3 notiţe este acelaş condeiu, cu aceiaşi cerneală, şi că deci Gh. Curida n'a scris prima notiţă din 1762 Mai 23, în 1762 Mai 23, ci a scris-o în 1766 Aprilie, 5 zile, Luni, în săptămâna mare, scriind din memorie celelalte 2 date anterioare, una privind căsătoria sa cu Paraschiva fata lui Teodor Gafencu, Vineri în 23 Mai 1762, şi alta în 19 Mart 1763, când uitând numele naşului l'a scris îngrămădit în şirul de la urmă, «*şi l'a botezat însăşi sora Domnului Ion Teodor Voevod, Paraschiva*».

Notiţa din 1767 Febr. 9 este scrisă cu alt condeiu şi cu altă cerneală.

Cred dar că nu putem rădica vechimea condicei înainte de 1765, când se scrie şi alfabetarul articulelor de vămuit şi încasările din vama Movilăului; iar Curida şi-a scris cele 3 notiţe familiare în 5 April, Luni din săptămâna mare 1766, după ce a văzut că i-a dat D-zeu doi copii (μὲ ἐξαπεστιλεν ὁ αγιος Θεὸς υἱόν.., ἐγκιτρακης... και ἀλέξανδρος). Fiindu-i mai dragă nevasta, după ce i-a făcut 2 băeţi, s'a pus tânărul Gh. Curida şi a scris cele 3 notiţe, însemnând şi ziua căsătoriei sale cu Paraschiva fiica lui T. Gafencu căruia îi zice «*prea scumpă şi prea iubită*» (τὴν περιπόθητον και αγάπητον μου σύζυγου...).

Trecând acum la motivele cari au făcut să se scrie acest catastif vamal, nu-l găsim în vre-o poruncă domnească, căci anul 1765/66 este tot plin de domnia lui Gr. A. Ghica Vodă, care îşi începe domnia la Febr. 1764 şi o ţine *trei* ani până în 1767, când îi urmează în scaun iarăşi Gr. I. Calimach Vodă.

Pe aceste 2 domnii le stăpânesc măsurile financiare luate de vestitul dr. *Stavarachi,* care a adus mari venituri visteriei, dar a şi stârnit în contră-i pe toată boerimea ţării (Let. III^{2}, 237), şi prin boeri pe ţarani. Probabil că între alte măsuri financiare luate de Stavarachi a fost şi cele vamale, revizuind tarifele privighind încasările. Şi zice Cronica: «care în puţină vremè — luând trebile toate în mâna lui de pot să zic că era al doilea domn — au îndreptat toate ţinuturile şi *visteria,* de era cu mirare tuturor începând a veni bani la visterie». (Let III^{2}, 236).

Cred dar că se orânduise în visterie un nou catastih al vămilor, — încă din 1761 — pecetluit cu pecetea domnească, şi se dase straşnice ordine pe la vameşi să fie cu ochii în patru ca să nu intre în ţară nimene nevămuit. Atunci vameşii au luat slujba în serios şi fiecare şi-a scris catastihul să-l aibă în fiecare zi la vamă. Iar Gheorghe Curida fiind vameş la Movilău, a pus pe un gramatic al său Teodor Grecul — Θεόδοσες ῥομεός — care i l'a scris către 1765.

4). *Hârtia.* Hârtia este riglată şi are ca marcă de fabrică în filigrama ei 3 semne: *3 Capèle,* (τρικαπελα), apoi *o coardă* încovoiată în formă de *C* şi ↄ şi în fine filigrama VAS, care se găseşte pe filele 5. 8. 11. 16. 22. 23. 29. 37. 38. 45. 46. 48. 54. 55. 60 şi 67.

www.dacoromanica.ro

Filigrama 3 capèle se găseşte pe filele 1. 2. 4. 9. 14. 17. 18. 19. 20. 26. 27. 28. 35. 36. 43. 44. 51. 52. 56. 58. 59. 61. 65. 66.

Filigrama *coardă încovoiată ca o curea* pe fila 6. 10. 12. 13. 15. 21. 24. 30. 31. 32. 39. 40. 47. 52. 57. 62. 64.

Fără filigramă nu ni se arată de cât filele 3. 7. 33. 34. 41. 42. 50 şi 63, cum au eşit la îndoitura coalei.

5). *Scrisoarea.* Sbornicul nostru cuprinde mai multe feluri de caractere.

a). Scrisoarea catastihului este grecească cursivă. După iscălitura de pe foaea lipită de tărtaji, scrisoarea pare a fi a lui Teodor Grecul, care zice: «*acest catastih este a lui Gheorghe, fericitul şi pronumit Curidas, şi care pentru ca să nu se întâmple schimbări necorecte trebue să fie la ştiinţa fiecărei persoane, amin.*»

In instrucţiile pentru negustorii ce vin din Rumelia, Valahia şi Cazacia scrisoarea se schimbă, căci se scrie cu alt condeiu, caracterele mai mari, ceia ce arată un condeiu obosit.

In conturile lunare ale vămilor este altă slovă, care continuă aceiaşi, ţinând samă de vremea de 6 luni şi schimbări de atâtea alte condee şi poziţii ale scriitorului. La urmă scrisoarea notiţelor lui Gh: Curida arată încă 2 condee: unul din 1766 April 5 şi altul din 1767 Febr. 9.

Partea românească are însăşi diferite condee, căci sunt scrise între 1772—1806.

6). *Insemnătatea.* Condica noastră prezintă un deosebit interes pentru fiscalitatea timpului. Noi cari ne-am deprins a privi secl. XVIII ca un secul de jaf şi de desordine, cu cât strângem şi cunoaştem materialul *oficial* al timpului cu atât vedem ordinea în mersul afacerilor publice. Iar catastiful nostru va ocupa un loc însemnat în lanţul catastifelor vamale începând cu cel a lui Alexandru cel Bun din 1407 şi cu cel mai apropiat a lui ion Gr. Calimah Vodă din 1761.

Un catastih vamal este scheletul în organismul economic al unei ţări. Din alăturarea lor se văd influenţele politice şi economice, supt care au stat ţările româneşti în cursul vremilor, mişcarea economică a ţării, mulţimea nevoilor publice, extinderea bunului traiu, preţul vieţii şi toate mărunţuşurile yieţei de atunci.

Tot într'un catastih mai cetim şi influenţele culturale. Aşa de pildă, dacă am alătura acest catastih din 1765 cu *Sama* Moldovei lui Gr. I. Calimach din 1763 am vedea că în materie de fiscalitate, influenţa turcească era considerabilă. De aceea bugetele vechi şi catastifele vamale sunt neînţelese cetitorului de astăzi, şi nu puţină trudă am avut să prind rostul multor cuvinte eşite azi din uz sau cu accepţiuni schimbate. Ne-a fost peste putinţă să le dăm înţelesul la toate, întru cât dicţionarele, de care dispunem şi turceşti şi greceşti nu dau tot materialul istoric cultural, ci mai mult pe cel uzual.

7). *Cuprinsul.* Condica noastră cuprinde pe filele 1—16 tariful vamal, înşirând articulele pe alfabetul chirilic, nu pe cel grecesc.

Iată ce articule constituiau veniturile vamale, şi de pe care se încasau taxele:

— aramă, anason;

www.dacoromanica.ro

— bacan, bilală, bogasie, bob (fasole, mazere, linte), boi, brie, bumbi, bumbac, burce, burungiuc, buți, blane, bobou, baibarace, brînză, balăcdiș, baltage, bice.

— vaci, vulpi, vergi, vin.

— gaitan, gușe de vulpe, givrele, ghiugine, ghiuden, —

— dafin, darai, dimie, dinți, dîrlogi, deme tutun, drob de sare, dohut, dușeclăcuri.

— epuri, elan (cacum).

— jder, zamă (de alămîe), zahar, zăbun, zurumbat, zerdiceav, zof.

— ibrișin, icre, in, imenei, imbir.

— câni, cacum, calacan, car (de mere), caculi, capare, castane, carabure, camohă, catifea, chehrimbar, cahfea, coase, cositor, chimino, chinavar, chilermeni, chilimuri, covoare, cojoace, cuțite, crișine, cue (de șindilă). călimări, crocuri, cuțite, cuțitoae. cuișoare, cămeși, cărți (de joc), cracătițe, coji de (neramză), colanuri, chesile, cai, chichidia, coftele, chingi, cleiu, chianeală, chiperi, crasalină, chipernițe, cutnie, (alăgea), cascaval, cna (picioare), carsac, catarguri.

— Lavezan, lână, lulele, linguri, lăcata, lască, lupi.

— margini, masline, mese, matasă, mărgele, migdale, miere, meșini, muhair, mahrame, morun, moscosăpun, mâțe (blană), mascuri.

— nardinchin, nevre, nișadăr, nohut, novigatun, nucușoare, nemeteci, nornițe, nasturi, nurci.

— oloi, oale, oi, orez, oglinzi, oțet, oghealuri.

— papuci, peteală, piperi, piei, pelcele, papură, piatră (acră), piatră (vânată), pietre (de moară), pistoale, puh, potcoave, plumb, prav, prunzu, prunciuk, perpetugana, pânză, postav, pucioasă, ploște, pântece (sobol), pastramă, pahare, pește sărat, pingele.

— revent, râs, rodozahar, rup de alămâe, roșcove, răzători.

— sare, sagriu, săpun, santal, săhtian, scatulce, sicrie, stecle, sucmane, s'litră, singeape (veiverițe), stumbace, scorțișoare, scrimbițe, strune, scumpie, smochine, seu, sobol, strafide, scoarțe, site, sârme, salcie, suluiman, sinamichie, sacâz, sfoară, șele, șiștori, șerbeturi, șintrilă, șăici, șal.

— taranelă, teletină, tulpan, tutun, traiste de cal, tămâe, tratavan, tiriplic, teriac, tarpuzi, tăbalin, tavturi, tanèle, tabaco,

— țir, țipirig, țivit, ținte, ceară, ciobote, cibuțe, cedarviziea ceghir, cioncine, ceamsacâz, cituri, cergi, ciorapi.

— unt, urșinic, urs (paceà), untdelemn, untdenaft,

— fesuri, fidea, felatre, fotę, firfuntul, frânghii, fuzii, fețe de piloți, ferestre, frue, flanele.

— hârtie (tricapela, *pe care este scrisă condica)*, horilcă, harè, hamuri, her, handreș, hilali, hataè, haurùp, horbote, hir, halice.

In total se înșiră 265 articole supuse la vamă. Din aceste avem articole de animale vii, ferărie, băcănie, blănărie, manufactură, stolerie și produse chimice, minerale, etc.

Mai departe condica noastră cuprinde instrucții speciale pentru anumite categorii de importatori, cum s'ar zice astăzi «pentru cei mai

www.dacoromanica.ro

avantajați», Se vede că și în trecut erau dispoziții generale și speciale și Gh. Curida vameșul de la Movilău avu grijă să pună pe Teodor Grecu să-i scrie și aceste dispoziții vamale.

Iată câteva din aceste dispoziții speciale:

In tariful general blănurile se taxau cu bucata sau cu părechea.

blană de samur una 17 groși și 15 aspri
blană pacea de samur perechea 4 groși
blană de vulpe una 1 gros
blană pacea de vulpe una 44 aspri
blană cusute una 220 aspri
blană de oae 14 părechi 1 gros
blană de ciacal 7 părechi 1 gros
blană de dihor perechea 42 aspri

Pentru negustorii *Cazaclii* se socotea vama *la căruță*, dacă veneau cu blănuri de Fastov.

Tota așa și *Rumelioții* aveau a plăti vama după încărcătură (taluri); cum însă erau 3 feluri de încărcături unele de 300 ocale, altele de 140 ocale și altele de 70 ocale. *Catârtai* (pe catâri) erau baloturile de 70 ocă, *devetai* (pe cămile) cele de 140 ocă, iar *menghenetai* (de fabrică), cele de 300 ocă. *Menghenеaua* era mașina prin care se trecea stofa și se călca, așa că firele fiind călcate, stofa eșia mai fină și în același balot intră greutate dublă. Ori dispozițiile speciale prevedeau că pentru *catârtaci* se plătea 3 groși și jumătate (60 aspri), pentru *devetai* se plătea 7 groși, iar pentru *menghenetai* (μέγγενεσες) se plătea 14 groși.

O altă dispoziție înlesnia pe lipscanii cari aveau prăvălii la Iași.

Pieile crude de animale plăteau aceste taxe:

piei de bou	14	un gros
piei de cal	7	un gros
piei de oae	70	un gros
piei de capre	35	un gros
pielcele Ungurești	100	un gros
pielcele de dihor	7	un gros
pielcele de țară	70	un gros
pielcele din Rumelia	7	un gros

Iată o scară de prețuri, care arată și preferințele politice creiate pentru unele țări ca Ungaria, Rumelia, apoi calitatea pielcelelor, dihor (7), cal (7), boul (14), capra (35), oaia (70). Deci pentru o pielcea de dihor sau de cal se plătea *17 aspri*, pentru o piele de bou se plătea *8 aspri*, pentru o piele de capră se plătea *3 aspri*, pentru o piele de oae se plătea *1½ aspri*.

Ce înlesniri se acordau prăvăliașilor din Iași?

„Lipțcanil cari au prăvălii la Iași vor da 10 groși de fie-care cal de la căruță, iar cei cu carul vor da de boa 15 groși, iar pentru doi boi vor da 30 de groși".

Băcanii erau și ei înlesniți. Așa dacă un particular ar fi adus zahăr plătea de fie-care 14 ocă un gros. Băcanul dacă aducea el zahărul

www.dacoromanica.ro

plătea numai *60 aspri*, căci zice dispoziția: «Băcalii să împlinească vama pe jumătate de ce scrie în catastih».

Din acestea reese că și băcalii din Iași erau înlesniți cu aceste taxe reduse la jumătate. Și Iașii număra pe acea vreme 33 bacali, cari toți se folosiau de aceste reduceri de taxe vamale!

O altă dispoziție care înlesnea Iașii, și în special pe Sfântul Spiridon era la taxele vamale pentru vin. Din faptul că condica noastră prevede *huzmet* sf. Spiridon, arată că nu datează de cât după ce s'a înființat sf. Spiridon de către C. M. Cehan Racoviță Vodă și s'au afierosit diferite venituri, ca și *huzmetul* din vin.

Iată ce spun dispozițiile speciale pentru vin; «Se va plăți 11 groși de fiecare bute de vin, când se duce în Cazacia.

«Se vor plăti 2 groși pentru fiecare bute cu vin din țară *huzmet sfântului Spiridon din Iași*, când se duce în Lehia;—se va plăti 1 gros «pentru vinul muntenesc, care trece în Lehia;—se va plăti 60 aspri pentru «vinul turcesc, când trece în Lehia». Din țările care consumau vinul nostru moldovenesc, muntenesc sau turcesc erau Cazacia și Lehia; Din aceste taxe Sfântul Spiridon încasă *huzmet* 2 groși de fiecare bute cu vin moldovenesc.

Huzmetul (turc hizmet, hidmet) ngr. χουζμέτι) era numele general ce se dă la ori ce dare vexatorie; așa văcăritul era *un huzmet* blestemat; sutele de pungi de bani erau *un huzmet* de stângea țara; dijmăritul era *un huzmet*; vămile, ocnele erau *huzmeturi*; deseținа, goștina și vădrăritul *erau huzmeturi*.

8) *Vămile de pe Nistru.* Pe întinsul Nistrului de la raiaua Hotinului până la Tighina erau așezate un șir de puncte vamale, cari aveau supt a lor privighere două sau mai multe vaduri. Cum ținutul Hotinului era încă supt administrația turcească, Moldova își avea vămile sale pe Nistru, în cuprinsul ținuturilor Sorocei, Orheiului și Lăpușna; iar cel mai de sus fixat era Movilăul, apoi venia Soroca, Rașcovul, Dubăsarii și altele.

Cursul Nistrului de la Țighina în jos până la Cetatea Albă era supt administrația hanului de Căușani, supus și el pașei de Bender, pașă *cu trei tuiuri*. Iar de la Movilău în sus era raiaoa Hotinului, unde toată administrația cădea supt puterea directă a pașei de Hotin.

Vama Movilăului avea supt administrația sa 2 vaduri, unul al *Iarovei*, azi în dreptul târgușorului Iaroga, și altul al *Cremenciucului* în dreptul târgului Mihailovca. Dacă vameșul de punct vamal stătea în Movilău — nu se pomenea atunci de *Atachi*, ce vine în dreptul Movilăului — paza vadurilor Nistrului era în satele Iarova și Cremenciuc, pe malul drept al Nistrului. Distanța între aceste trei puncte vamale era de cel puțin 40 chilometri.

Mișcarea vamală a vadurilor era foarte slabă, mai ales iarna, așa că în Decembre — spre Crăciun — de la 15—27 Decembre — au trecut prin Iarova 5 persoane: *trei* evrei (Volia, Iancu și Leiba), *un* arman (Andronic) și un moldovan (Lupul), iar prin Cremenciuc au trecut *doi* evrei (Zeilic și Stru!); iar venitul produs din articolele intrate au fost de 43 lei, din care Vadul Iarova a produs 37 lei de pe un butoi și

www.dacoromanica.ro

38 vedre horilcă şi de pe sare; iar Vadul Cremenciuc a produs 6 lei de pe horilcă şi in lipovenesc (2 sănii cu 2 boi).

Catastihul nostru ne arată care era practica cancelariei la un punct vamal.

Sosia un negustor cu marfă. I se lua numele, pronumele, naţionalitatea, localitatea de unde este, şi unde se duce cu marfa. O dată declaraţiile tfăcute, se elibera o chitanţă de taxele încasate, iar în catastih se receau toate aceste însemnări.

De pildă.

La 1 Iulie trece prin Movilău Grigore din Slobozia Camâncai şi se duce cu o barilca horilcă la Camânca.

In aceiaşi zi trece Haim ovreiul din Botoşani şi vameşul însemnă că merge la Botoşani (εἰς μποτοσαν).

La 7 Dec. trece Nicolai din *Albineţu* jud. Iaşi şi se însamnă că se duce cu 2 vedre horilcă la Albineţ, azi mahală a Iaşilor.

La 11 Decembrie Ursui evreu din Obluciţa trece prin vamă cu mărfuri şi declară că le duce la Obluciţa („εἰς ὀμπλουδητζά").

La 15 Dec. trece Zeilic evreu din Focşani cu 2 butoae de horilcă spre a le duce la Focşani (εἰς φοκσαν).

Iar negustorii cari erau în transit prin ţară spre Valahia şi Turcia se nota în dreptul lor destinaţia mărfei.

Aşa la 7 Decembre trec prin vama Movilăului 2 negustori greci Iani Coste şi Iani Safiris cu 7 buţi mari de horilcă. Ei aveau a-l duce la Bucureşti. Vameşul însamnă că ei „se vor duce la Iaşi şi vor da aspri la marele vameş" (να δοκυσν τα ἀσπρα εἰς τον ἀρχ. μέγα βάμες).

La 11 Dec. trec prin vama Movilăului Lazăr şi Sava cu 7 cară marfă; se înseamnă în catastih că ei merg la Grozeşti spre Ungaria (πηγένη εἰς τροζέτι δια την ουγγρίαν).

Iar dacă negustorul la trecere nu arăta precis unde merge, ci spunea că are a-şi vinde marfa în ţară, se însemna în catastih „că merge *în ţară*" (εἰς τζαρας).

9). *Negustorii şi naţionalitatea lor în 1765.* Insemnările nominale din catastihul vamal mai au însemnătatea că ne arată în dreptul fiecărui negustor şi neamul său, aşa că pentru istoria comerţului român de acum 150 ani în urmă, catastihul nostru spune multe şi interesante lucruri:

a). *Ruşi.* In $5\frac{1}{2}$ luni au trecut prin vama Movilăului *trei* negustori, Ruşi: *Daniel, Grigoraş şi Iovan Sapunov.*

c). *Lipoveni* găsim *cinci:* Vasile, Dumitru, Nicolae, Catrina Ivanova, Dumitrie.

d). *Armeni* găsim *şapte:* Sandul, Iliaş, Chiriac, Iovanes, Hristə, şi Andronic.

b). *Unguri* găsim *patru:* Mihali, Iacob şi Mihai Bola.

e). Din *Lehia* găsim *zece:* Gheorghe, Petre, Lupaşco şi Enea, care îl vedem trecând de 6 ori prin vamă cu diferite mărfuri, Pavlo Ieah.

f). *Sârbi* găsim 14: Iliaş, Iancu, Neculai, Dancu, Petru, Nedelcu, Sfetcu din Şiştov, Tancu, Iovan, Ioniţă, Petre, Ioan, Neculai şi Anastasă.

g). *Greci* găsim 21: Nicola, Panaiotis, Iani paşa, Hagi Ianachi, Anastasie, Leontari paşa, Ianachi, Ispir, Costantin, Coste, Costachi,

www.dacoromanica.ro

Iani Coste, Iane Safir, Pantazi, Iani, Hagi Rali, Hagi Tanasă, Teodor din Adrianopol. Alevra.

h). *Turci găsim 52:* Hagi Ahmet, Ahmet, Osman aga, Sahin paşa, Cara Ali, Ali baeraqtar, Ontabaş aga, Ali Biceac, Emir Ali, Omer paşa, Ali paşa, Emir Vali, Uzun Mehmet, Hagi Ali, Curt Osman, Ismail paşa, Osman Paşa, Ibraim paşa, Usein paşa, Omer paşa, Suleiman paşa Mustafa aga, Emir Mehmet, Mula Ali, Ibraim, Omer, Useim aga, Emir Ismael, Mola Hasan, Mcemet hairaqtar, Ibraim, Usein, şi alţii a căror nume se repetă.

1). *Evrei* sînt cei mai mulţi; numărul lor trece de *sută:* Marcu, Haim din Botoşani, Solomon din Suceava, Pihiv şi Zelman, din Botoşani, Bercu din Horilna, Ghitman din Suceava, Bercu, *Marcu starostele evreilor din Iaşi,* Iţic, Heima, Leiba, Moses ginerele lui Hahambaşă, Mititica Hania, Iancu Moses ceauş, Moses haham din Movilău, Maria fata hahamului Moses, Uster, Mihel, Avraam haham, Maria evreica, Iţic, Lupul, Moscu din Movilău, Iancul, Iţic şi Leiba din Focşani, Marco, Haia, Iutcă, Volia din Lehia trece de nenumărate ori prin vama Movilăului, Ilie, Ursul, Avraam, Solomon, Iţic din Movilău, Ursul din Oblucita, Moise din Ozarniţa, Zelic din Focşani, Leiba şi Leon, Cerbul, Isac *ot Iaşi,* Bercul, Leiba, Uşer, Croitorul, Iancu din Lehia, Leiba din Târgul Frumos, Strul, Zelic, Isaac, Avraam, Iosip frate Zoiţei, Iliaş leşanul, Haimanaua din Hotin, Ene, Nuham din Cobolta, Iţil din Movilău, Iancu din Movilău, *Meer starostele din Iaşi.* Moscu din Lehia, Casap, Iţic si Marco, Mihel din Movilău, David din Lehia, Avraam Cantar *din Iasi,* Avraam Cantar, Meer *din Iaşi.* Avraam din Movilău, Mende din Movilău, David din Lehia, Moise Ceauş, Şmil, Lupul staros e din Stefăneşti, Isac din Focşani, Moscu din Chişinău, Avraam din Tarniţa, Iancu şi Leon, Leizer şi Sava din Reuzeni, Marcu şi Leiba, Moses Ceauş, Leiba din Lehia, Strul din Lehia, Şulim, Isac din Movilău, Iţic sin Iţic, Avraam a Sprincenatei etc.

2). *Români* sînt în număr de 59 şi arată că în regiunea aceasta Românii practicau comerţul pe o scară destul de întinsă. Iată lista lor:

Grigoraş din Slobozia Camăncai, Petre din Chircicăuţi, Donici din Movilău; Ene Drăgan, Sandu din Chircicăuţi, Chiriac din Niţoreni, Dumitriu din Târgu Frumos, Iacov Cojocar *sin* Constantin din Runghi, Neculai Ceauş, Gheorghe din Slobozia Delenilor, Neculai din Albineţ din ţinutul Iaşilor, Teodor, Sofiun, Ştefan din Pelinei, Tanase şi Dobre din Galaţi, Andrei vornic din Condreni, Vasilachi din Cobolta, Lupul Moldovan, Teodor din Condreni, Ivăniţă Năvărneţ din Slobozia lui Arghir, Ion din Rusu Balş (Suceava), Gane din Ticeni, Ioniţă Căcăceanu din Ciuciule, Sandul dela Tomiţa Iliiaş ţinutul Hărlăului, Andrei şi Petre din Botoşani, Teodor Cojocar din Suceava, Gavril din Ayrămeni (Dorohoi), Dumitru lipcan din Iaşi, Axente şi Costandin din Bălţăteşti (Neamţ), căpitan Maier din Vârtejeni, Ianachi vornic din Slobozia Tatarucăi, Toader din Chelearsă, Apostol Moldovan din Condreni, Vasile din Condreni, Toma holtei din Condreni, Ioniţă Puşcaşu din Cerneleuca, Ieremia sin Vasile vornic din Cerneleeca, Chir Gavril din Focşani, Todor din Sauca, Nicolae Colac din Lincăuţi, Necolai Ciubotar din Iarova, Mihai din Ştefăneşti, Lazăr Mumgiu din Grozeşti,

www.dacoromanica.ro

Antohi din Glodeni, Vasile *fugar peste Prut*, Lupaşco din Iarova, Mihalache şi Stoian din Chişinău, jupân Dima din Focşani, Ioniţă Abager.

Făcând socoteală de numărul călătorilor trecuţi cu marfă prin punctul vamal al Movilăului şi cele 2 vaduri dependente de el, reese că în timp de 5 luni şi jumătate, se rădică la 294 inşi, din cari *Ruşi* 3, sau 1, 2%; *Unguri* 4, sau 1, 4%; *Lipoveni* 5, sau 1,8%, *Armeni* 7 sau 2,6% din *Lehia* 10, sau 3,4%; *Sârbi* 14 sau 4.8% *Greci* 21 sau 6,14% Turci 52 sau 17,6%, Români 59 sau 20%, Evrei 119 sau 40%.

Punctul vamal al Movilăului fiind cel mai de sus pe linia Nistrului şi în directă atingere cu Lehia, numărul negustorilor Evrei era covârşitor de mare încă prin 1765

Comerţul cel mai mare ce-l făceau ei era cu *horilcă*, rachiul nostru, de provenienţă ucraniană.

8). *Comerţul cu horilcă.* Horilcă e numele rusesc dat rachiului; rus *gorealcă*, ceh, *goralka*, *horalca*, pol. *horylka* de la vechiul slavon *goreati*, a arde. de unde şi numele de *vinars* ce-l dau Ardelenii rachiului.

Rachiu e turcescul arak, rakè, ngr ῥακί, alb. raki, cu întinse ramificaţiuni în limbile apusene prin Arabi.

In Catastihul vamal se scrie că *horilca* va plăti la 10 măsuri 1 groş vechiu, cel gradat 5 ocă 1 gros». (χορήλκα εἰς μετρὰ 1 γρός παλεα, τὸ ραδέ. 5 ὀκά. 1 γρός) Aceste fiind dispoziţiile tarifare, vameşul Kurida a trebuit să le ţină în samă la taxarea cantităţilor de horilcă întrate prin vama Movilăului.

In cele $5^1/_2$ luni s'au încasat la vama Movilăului pentru cantităţile de horilcă întrate aceşti bani

Iulie	15 zile	46 groşi	114 aspri
Noembre		33 groşi	62 aspri
Decembre		615 groşi	83 aspri
Ianuare		304 groşi	37 aspri
Februare		139 groşi	—
Mart		89 groşi	90 aspri
Total		1221 groşi	26 aspri

Grosul era moneta leşască, care valora un leu vechiu. Un groş avea 120 *aspri*, nume grecesc, ἄσπρον alb; asprul era în valoare de *un ban*. Leul vechiu avea 120 bani sau 40 parale. Regimul fiscal cunoştea *lei* şi *bani*.

In textul moldovenesc al tarifului vamal din 1761 avem socoteala în *lei* şi *parale*, ba şi în *potronici* (10 bani vechi).

Regimul vamal obişnuia socoteala în „groşi" şi „aspri".

Din lista încasărilor vamale reiese că se percepea un gros (120 aspri) pentru *5 vedre horilcă*. Deci pentru cei 1221 groşi şi 26 aspri s'au taxat 6106 vedre horilcă, căci aşa spunea tariful «pentru 10 măsuri se va percepe un gros».

Măsura era *oca*.

Horilca însă ca lichid se aducea în vase mari sau mici.

Iată o listă de vase:

a) *vadra* (şl. *viadră*); ngr βέδρον) cupriadea 10 ocă — măsuri, μετρά

„ 1 gros... 5 vedre... 5 măsuri horilcă gradată

www.dacoromanica.ro

3	groşi... 15	vedre
0.96	aspri... 4	vedre
0.48	aspri... 2	vedre
0.36	aspri... 1½	vedre
0.84	aspri... 3½	vedre
1.24	6	vedre
5	26	vedre
6.90	35	vedre
6.00	30	măsuri (de horilcă *gradată* socotiţi 5 oca pentru 1 gros

b) *cioha* (turc. cioha,) era un vas mic, ca un fedeleş de 1—2 vedre, căci iată ce ne spune catastihul:

45 aspri pentru o *ciohă* horilcă (1 ⅜ vedre). Cioha era şi de 2– 5 vedre: 1.33 pentru o ciohă horilcă 54 aspri pentru o ciohă horilcă 1 gros 3 aspri, rachiu bun cioha de 2 şi 3 şi 5.»

Daca horilca era *radde*, adică gradată, rafinată, bună pentru farmacii, se plătea mai scump şi catastihul notează

2 groşi 12 aspri pentru horilcă *ahtarlic*.

Ahtarlic (turc. attarlyc = farmacie, drogherie)

c) *Fortum* (gr. φορτωμι, încărcătura, povară).

15 groşi o *fortumă* horelcă,

cum pentru un gros se taxau 5 vedre, apoi pentru 15 grosi *se taxau* 75 vedre, deci un vas mare.

d) *Barilca* (sl. barylka, pol. barelka ngr μπαρέλα); fr. *baril* era un vas mai mare.

66 aspri o barilcă horilcă.

1.48 o barelcă horilcă, dar şi „2 barilce 60 vedre deci *barilca*, azi balercă, era un vas de 2—7 vedre dacă şi şi de 30 vedre cum e şi azi. Cuvântul barilcă a bătut în întrebuinţare pe *ciohă*. Barilcă de 2 vedre" se zicea barilcuţă (μπαρίλκα, μπαρελκουτζα]

e) *Poloboc* rus polu-bocica — jumătate de boşcă, demi-tonneau, avea de la 25—30 vedre în sus. Catastihul le mai pomeneşte şi jumătăţi „ξημισάτα", căci zice

7 grosi pe un poluboc horilcă, deci *35 vedre*
25 grosi 2 jumătăţi horilcă
25,60 2 jumătăţi horilcă".

Cum pentru 25 groşi se taxau 125 vedre, — *o cofă* — *„Zimetatea"* era deci 62½ vedre.

f) *Cofă*, (gr. κοῦφα κουβά, turc. qougha), bardacă. Ne-am înşelă, dacă am lua pe *Cofă* din Catastih drept un vas de mărimea *cofei* de apă · *cofă, cofăel, cofiţă, cofoi* pot fi de la o 1 ocă, până la 10 ocale.

Pentru vama veche *Cofa* era un vas mare de tot, o bute, u» antal de peste una sută vedre, căci iată ce cetim:

25	grosi	1 cofă horilcă
35	grosi	3 cofe horilcă
50	grosi	2 cofe horilcă
23	grosi	1 cofa şi 1 barilcuţă
175	grosi	7 cofe horilcă, dar şi
71	grosi	3 cofe horilcă, deci de 90 vedra.

www.dacoromanica.ro

In cei puțin 10 locuri avem notate cele mai rădicate taxe încasate pe Coță de horilcă.

Cum pentru 1 gros se taxau 5 vedre horilcă — atunci pentru 25 groși se taxau 125 vedre. Deci *Coța* în 1765 era un vas de la 90—125 vedre.

Dacă pentru 10 măsuri se plătea un gros, iar pentru horilcă gradată la 5 oca *numai* se percepea un gros, vedem că vameșii puteau reduce taxarea la 15 aspri vadra, la 22 aspri vadra, sau chiar scuteau. Așa Maior din Movilău nu plătește nici o taxă pentru 33 vedre horilcă, trecute prin vamă. De ce?

Celelalte articule fiind în mai mică cantitate importate, le lăsăm pentru a fi citate la locul lor, făcându-le la urmă notarea respectivă.

9). *Terminologia vamală.* Fiscul vechiu ca și vama veche erau pline de cuvinte turcești, a căror înțeles nu-l găsim în dicționarele turcești, cari ne dau limba uzuală nu cea istorică.

Cum însă Catastihul nostru e scris în grecește, scriitorul „Teodor Grecul" a transcris în ortografia grecească nu numai cuvintele românești, dar și termenii turcești, admiși, în graiul uzual al slujitorilor de la vamă.

Kurida, vameșul de la Movilău, își ținea toată c espondența sa cu marele vameș, în grecește și în turcește și în listele de bani încasați lunar, are grijă să însemne cu câte cărți sau cărțulii le-a trimis la Iași, și în ce limbă erau scrise.

Pe Mart s'au trimis II cărțulii, din care
4 cărțulii (χερτζουλιες)ι pe Ion
4 „ pe Condrescul din Iarova
3 „ pe Radul

Pe Noembre s'au trimis 54 χερτζουλιες, din care
38 turcești. τουρκικου] și 16 personale

Pe Decembre s'au trimis 20 cărțulii, din care
13 turcești și 7 grecești „ρωμιεης".

Pe Ianuarie s'au trimis 9 cărțulii, din care 3 turcești și
6 grecești.

Pentru înțelesul textului atât al tarifului vamal, cât și al izvodului de încasări de la vama Mohilăului vom da la urmă un glosar de cuvintele întrebuințate atunci, și ieșite astăzi din uz. Cu acest prilej vom înlesni cetitorului și putința de a pricepe textul românesc al tarifului vamal din 1761, cu patru ani mai vechiu, și pe care M. Cogălniceanu l'a publicat în a sa Arhivă Românească vol. II pg. 242—256, după izvodul lui Nicu Varnav de la Botoșani fără nici o lămurire de fond și formă.

www.dacoromanica.ro

Catastihul

Vămei domneşti a Bogdaniei (Moldaviei) după porunca domnească, după cum se cuprinde prin pecetea domnească să se ia la vamă pentru fie-care lucru după alfavita slovenească

A. (α)

arama (ἀραμα) 14 ocà 1 gros.
anaşon (ἀνασόνι) $1^1/_2$ aspri ocà.

B (ε)

bacan (μπακακάμι) 14 oca 1 gros vechiu
bilală (μπιλαλα) 14 oca 1 gros vechiu.
bogasier peşchir (μπογασίγιαρ μπεσκιρη alb la 7 bucăţi (κομματια) 1 gros.
bogasie bună şi rea (ἀχάμνα) la 14 bucáţi 1 gros.
bob, fasole, mazere şi linte, (μπόμπο, φασουλια, μάζαρι, Φάκης) cântarul 50 ;aspri.
bou de negoţ (μπόω), unul 1 gros vechiu.
bou de jug (του τζουγ) unul 88 aspri, iar junca (ζουνκο) 44 aspri.
brîe de păr (μελίτικα), mari 14 la 1 gros.
brîe rumeliote bumbac (βαμπάκερα) 4 la bucată, pentrù 14 bucăţi 1 gros vechiu.
brîe fflalii (χελαλή) ciubucliri (τζιμπουκλιδιμα) unul 11 aspri,
brîe de matasă (τα μετασα) mici, unul 22 aspri.
brîe de matasă (μεταξήτα) mari, unul 44 aspri.
brîe de Bagdad (μπαγδατλιδίκε) mari o *parcea* 88 aspri.
bumbi de mătasă (μπουμποι μεταξοτά) oca, 220 aspri.
bumbac alb tors (μπαμπακι ἀσπρο κλοστρο), oca 10 aspri vechi.
burce (μπουρκες) pentru 7 un gros.
bufungiuc (μπουρουντζουκ) bucata 54 coţi (πήχη) 88 aspri.
bute vin din ţară (εἰς τζαρας) care trece în Cazacia 2 groşi butea (το βουτζή) şi de fiecare bou la haraba câte 1 gros.
bute vin din Turcia şi din Vlahia care se aduce va da 2 groşi vechi, iar de va trece va da alţi 2 groşi, pentru eşire care se scad aiurea.
blane (μπλάνε) de oae 14 părechi 1 gros vechiu.
blane ciakal 7 părechi 1 gros vechiu.
blane dihor (γγηουτζέν) părechea 42 aspri.
blane de epure din ţară (του λάγου τής τζάρας) 14 blane 1 gros vechiu.
blane samur (σσαμουρ) 17 groşi şi 15 aspri una.
blane pântece de samur 17 groşi şi 15 aspri una.

www.dacoromanica.ro

blane de câne (σκυλήνη) 220 aspri una.
blănițe de dimie (δίμιτο) o parcea 22 aspri.
blane pacea (πατζά) rumeliote la 7 un gros vechiu.
boboo (μποομπόω) bucata 50 aspri.
br e de mucadir (μουκαντεμια), unul 22 aspri.
brîe de Adalia (της ατάλια) pentru 14 un gros vechiu.
babarace nouă (μπαμπαράτζι κεϊουρια) la 7, un gros vechiu.
brînză (μπρίτσα) cântarul 50 aspri.
bogasie libruri (λεκέμπουρια) pentru 1 bucată 2 groşi vechi.
bulgari (μπουλγάρια) pentru 7, un gros vechiu.
blan[illegible] de vulpe de pântec[illegible] (γαλέδε), una 1 gros.
blane de guşă (γεργέφι)de vulpe una 1 gros 40 aspri.
blane spinare (ζινγήχη) de vulpe una 1 gros 40.
blane pacea de vulpe una 44 aspri.
balăcdiş (μπαλουκντισι) oca 50 aspri.
blană pacea samur părechea 4 groşi
brîe de bumbac (Βαμπακερά), în tipar (τυπωμένα) pentru 7 un gros.
baltage (μπαλτάδες) unul 5 aspri.
bice (μπίτζη) unul 2 aspri.

V (Κ)

vaci, una 44 aspri.
vulpi din ţară (της τζαρας) 14 vulpi 1 gros vechiu (πελεά) şi vidra, asemenea.
vulpi din Moscovia pentru 7 vulpi (βουλπες) 1 gros vechiu.
vergi sau (ος) cibuce (τζεμπουκια) arabaoa 1 gros vechiu.
vin care se face la Odobeşti (εις το όνζομπέστι) butea 40 aspri, se va lua tultul Bărladului (τόλτη του μπουρλατιου).

G (Γ)

gaitan şi ibrişin (γαϊτάν, γι ιμπρισίμι) oca 220 aspri.
guşă (γγους) de vulpe din Moscovia 7 părechi 1 gros vechiu.
givrèle (γεμπέλες) la 10 testele 9½ aspri.
ghiucine (γγουτζένια) întinse, pentru 3, un aspru.
tanela (τανέλες) la 10 ocă să se ia o ocă.
ţapa (γιαπα) 90 aspri.

D (Δ)

dafin sâmburi (κοκκουτζα) cantarul 44 aspri.
darai (δαράϊ) turcesc cotul (πχ-πήχης) 5 aspri.
darai leşeşc pentru 14 coţi 1 gros vechiu.
dimie 14 coţi 1 gros vechiu.
dimie de bumbac 1½ bucăţi 1 gros vechiu.
dirlogi zugrăviţi (δερλοτζι ζουγραφισμένα) la 7 perechi 1 gros vechiu.
dinte de fil (elefant) (δήντε του φίλου) 1 oca 44 aspri.
dirlogi odinari (κατοτερά) pentru 14 perechi 1 gros vechiu.
dimite tutun (δίμιτε τουτούν) 14 oca 1 gros vechiu.
drobi de sare (δρόπω άλας) când se scoate din ţară (από τον τόπον) să dea 2 aspri ciuruc (τζουρουκια), iar când numai se transportă să nu dea nimica.
dohut (δοχουτ) polobocul 2½ groşi.
duşecăcuri (δουσεκλήκη) bucata 9½ groşi.

www.dacoromanica.ro

E (ε)

epuri moscoviţi la 70 un gros vechiu.
epuri mari moscoviţi la 7 un gros vechiu.
epuri blană mică la 14 un gros.
epuri blană din ţară. 14 la 66 aspri.
epuri la 100, 60 aspri.
elan cacum blană 44 aspri.

Z (ζ)

zder pro jder (ζτέρ) blana pacea 110 aspri.
zder blană spinare (ζηνήχι) 230 aspri.
zder coadă (σφές) testeaua 2 cozi 1 aspru.
zder tanele cernite (τανέδες μαύρα) perechea 55 aspri.
zder întreg necernit (ἁλάκερα ζέρτε) 10 aspri.
zamă de alămâe (ζάμα του λεμονίου) cântarul 50 aspri.
zahar (ζάχαρι) pentru 14 ocă 1 gros vechiu.
zăbun (ζημπούνια) vechiu pentru 28, un gros vechiu.
zurumbat (ζουρουμπάτ) pentru 7 ocă 1 gros vechiu.
zirdiceav la 14 ocă 1 gros.
zof sultan (ζόφ σουλτανί) bucata 95 aspri.
zof şamlă (ζαμλίδικο) 47½ aspri.
zof turcesc bucata 23½ aspri.
zof şali (ζαλί) bucata 100 aspri.

I (η)

ibrişîn (ἠμπρισίμι) 9 ocă 120 aspri.
icri negre (ἰκρὶ νέγρα) cântarul 100 aspri.
icri roşii (κόκκινο) cântarul 50 aspri.
în braşovenesc (ἐγνω μπρασοβένικο) 1 ocă 2 aspri ciuruc.
în misir (Egipet) alb (μισίρ ἄσπρο) cântarul 100 aspri.
în misir vânăt (μαύρο βύσσινο) cântarul 50 aspri;
în rusesc cântarul 44 aspri.
icri de chefal (τοῦ κεφάλου) 9 ocă 9½ aspri.
imeneu (ἠμανέλα) bucata 44 aspri.
în lipovenesc pentru caii şi pentru boii care trag la car să se ia câte 1 gros.
imbir (ἠντζέρ) pentru 14 ocale 1 gros.

C. κ

câne (κάνι) moschicesc la 7 un gros vechiu.
cacumi soroc (σορόκ) 50 aspri.
cacumi blană (γουνά) 230 aspri.
cafacan pentru 14 oci 1 gros vechiu.
carul de mere (κάρολ μήλα) cu 4 boi un gros vechiu.
cacule (κακουλέ) la una ocă 88 aspri.
capari (κάπαρι) pentru un cantar 55 aspri.
castane (κάστανα) la 10 să se ia una.
carabura halepcă (καράβιτσουρα χαλέπι) testeaua 13 aspri.
carabura şi fote (γι φουτάδες) albe pentru 2 într'o parcea 5 aspri.

www.dacoromanica.ro

camoha ghenovezică (γενουέζικο) pentru 14 coţi 1 gros.
camoha parangu (παραγγόσικο) 7 coţi 1 gros.
catefea (κατειφες) bucata 220 aspri.
chehrimbar (κεχριμπαρ) simplu 9 ocă 230 aspri.
chehrimbar prost (μπαλγαμι) 9 ocă 3 groşi şi 70 aspri, *aspri vechi.*
cahfe pentru 14 ocale 1 gros vechiu.
coase 70 la 1 gros vechiu, iar pentru o bute (βουτζή) de coase, acele care au 800 coase înlăuntru să se ia 11, groşi şi 80 aspri vechi, iar ca să nu se închidă drumul negustorilor s'a lăsat să mai dea 8 groşi vechi.
cositor (κοσιτόρι) la 14 ocale 1 gros vechiu.
chimino la cântar 110 aspri.
chinavar la 14 ocă 1 gros vechiu,
chilermeni la 14 ocă 1 gros.
chilimuri turceşti unul 16 aspri.
covoare, unul 50 aspri.
cojoace de oae la 7 un gros.
cojoace mici 14 un gros.
cuţite şi splinofe (και σπήλκοβς) 2 testele 19 aspri.
cuţite cu plăsele de cerb (κουτζιτε με μενίκια αλοφο κέρατο) 1 teste 19 aspri.
crişină proastă la tipar 5 bucăţi la o parcea şi o parcea să se împlinească $9^1/_2$ aspri.
cue de şindilă (κουη τής σιντίλας) 3 ocă la o parcea şi o parcea să fie din 14, şi să se împlinească la 14 un gros.
calamari (καλαμάρι) tucino (τουτζινο) la 10; 50 aspri.
crocuri blană vulpe una 60 aspri.
cuţite tumbac negru butea 20 aspri.
cuţite Dansca (ντάτζικα) părechea 10 aspri.
cuţite proaste (πρόστε) la 2 testele 10 aspri.
cuişoare oca 88 aspri.
cuţitoae (κουτζιτόγια) testeaua 18 aspri şi o testea să aibă 10 cuţitoae.
cămeşe (καμίσες) părechea, 14 la 1 gros.
cărţi de joc (κάρτζι του ζόγου) testeaua 5 aspri.
cracatiţa (κρακατητζα) 14 oca 1 gros vechiu.
coajă de neramză (κόζ του νεραντζίου) cântarul 50 aspri.
colanuri (κολάνουρε) roata 10 aspri.
chiusoleu (κεσόλες) una 19 aspri.
corale şi mărgeane (κουράλες γι μερτζάλα) oca 42 aspri.
chilimuri Broslavschii (της μπρασλάσικη) una 10 aspri.
cozi de sobol (κατζι τε σοπόλι) 70 la un gros.
cai turceşti unul 5 groşi vechi.
cal de ţară (κάλο ντε τζαρα) 1 gros vechiu.
chichidie (κυκόβε) oca $9^1/_2$ aspri.
caraboia (καραμπογια) 14 ocale 1 gros.
coftele (κοφτέλες) cântarul 55 aspri.
chingi de păr (κόντζι μαλίτικο) la 2 legături (λιγατσουρες) $9^1/_2$ aspri.
clei de morun (κλέι της μοσρουνας) 14 ocă 1 gros.
clei din potloage (κλέι απο ποτλόζια) 14 ocale 1 gros.
cojoace negre căzăceşti (κοζόκες μάυρες καζακικες) blana 50 aspri.
câne moscovit tanela 14 perechi 1 gros.

www.dacoromanica.ro

chiperi (κυπέρη) 14 ocale 1 gros.
coade de samur (κόδε σαμουρη) 70 la 1 gros.
cărşină (κρεναλίνα) 3 bucăţi la o parcea 9½ aspri.
chiperniţe (κυπερνητζες) bune (καλές) de Braşov (μπρασοβίου) la una 10 aspri.
cuinie alăgea (κουτσή αλατζά) una 55 aspri.
carsac (κέρσάκια) 7. 1 gros.
caşcaval (κασκαβάλια) arabaua (του αραμπα) 5 groşi.
cna 5 aspri oca.
cărsac blana 220 aspri.
crişina de cele proaste mici 3 bucăţi 5 aspri.
catarguri (κασαρτούρα) unul 55 aspri vechi.

L. (λ)

lăvdan (λαβδαν) bucata 220 aspri.
lână (λήνα) una 1 aspru ciuruc (τζουρουκικο).
lulele (λουλάδες) la 10 una, şi dacă s'ar trage la cântar, cântarul 44 aspri.
linguri (λήγγουρε) de lemn (τζημσίρ) de (τές) 2 testele una.
lăcăţi de pont (ντε πουν) 10 aspri.
lască blană 105 aspri.
lască soroc 25 aspri.
lup (λήκη) la 7 un gros.

M. (μ)

margine de postav (μέρζινε της τζόκας) 14 ocă un gros vechiu.
masline (μασλίνε) cântarul 50 aspri vechi (παλέα).
masă de pânză leşască (μάσα λεχικω πανί) bucata mare 110, as. cea mică 55 aspri.
mătasa (μετάξη) oca 44 aspri.
mărgele (μερζαλες) hantios (χάντρισια) 14 ocă 1 gros vechiu (παλ).
migdale (μίγδαλα) cântarul 110 aspri.
miere polobocul (μέλι το πολομπόκη) 10 cantari 1 gros vechiu, iar dacă este mai mare să dea 1 gros şi 60 aspri.
meşine (μεσίνια) 52 un gros vechiu.
muhair roş (μουχαγίρ γιαβρί) bucata 90 aspri.
muhair mijlociu bucata 45 aspri.
muhair prost (άχαμνο) bucata 22 aspri.
măhrame (μαχράμι) bărbiereşti (μπέρμπερίδον) 4 la o testea 10 aspri.
mahrame de cele mici 8 la o testea 10 aspri.
morun proaspăt (μορουνα νωπι) 1 gros, iar dacă are şi icre (το χαβιάρι) 1 gros şi 80 aspri.
mosco săpun (μοσκοσαπουνο) „savon à la rose" oca 5 aspri.
mâţă blană moschicească (μούτζα μπλανα) 25 aspri.
mâţă tane 70. 1 gros.
mascuri (μασκουρη) unul 20 aspri.

N. (ν)

nardenchi (ναρδένκη) cântarul 44 aspri.
nevre (νευρέ) 70 ocale 1 gros vechiu.
nişadâr (νησαδόρι) 14 ocă 1 gros vechiu.

www.dacoromanica.ro

nohut (νοχώτ) cantarul 50 aspri.
novicaton (νοβιγατσόλι) bucata 1 gros vechiu.
nucuşoare (νουκουσόρι) oca 95 aspri.
nemeteci (νεμετέτζη) 110 aspri.
norniţe (νορνιτζία) blana 1 gros şi 80 aspri.
năsturi (νάστουρη) de aramă (μπακίρενια) 100, 90, aspri.
nurci (νούρκες) tanela, una 2 aspri.

O. (ο)

oloi (ελέη) Rodinca (ροντσιά) 6 groşi 60 aspri vechi.
oloi jumătate rodincă 3 groşi şi 30 aspri vechi, polobocul 2 groşi.
oale (σάλα) arabaua de 2 boi 1 gros vechiu, iar de-i cu 4 boi 2 groşi vechi, iar căruţa de un cal 60 aspri.
oi (άι) una 5 aspri; caprele (κατζίτσια) una 5 aspri.
orez (ορίζι) cantarul 50 aspri.
oglindă de chihlimbar (όγγλιντα μιχριμπάρενια) 95 aspri, iar de este una mică 55 aspri, iar de este prea mică (τω μικρουτζίκα) 6 la pareea 10 aspri.
oţet (ότζετο) cantarul 50 aspri.
oghealuri (όγγεάλουρε) la 7 un gros.

P. (π)

papuci cu mestii (παπουτζία με τα μέσα) 14 perechi un gros vechiu.
peteală (πετέλε) 2 bucăţi 110 aspri.
piperi (πιπέρι) 14 oca 1 gros vechiu.
piei de bou (πέη βοϊδίσια) 14 1 gros.
piei de cal 7, un gros.
piei de oae 70 la 1 gros vechiu.
piei de capră 35 un gros vechiu.
pelcele (πελτζέλε) negre ungureşti 100 la 3 groşi vechi.
pelcele de hagèm (αζζημένια) 7 la 1 gros vechiu.
papură cu fir (πελίτσκο) bucata 95 aspri.
pelcele de Krim (κριμτσία) una 5 aspri.
piatră acră (πέτρα ακρά) 14 ocă 1 gros vechiu.
piatră vânătă (πετρα βένετα) 3 ocă 1 gros 10 aspri.
piatră de moară (πετρα δε μόρα) părechea 220 aspri.
pistoale (πιστόλια) părechea 55 aspri.
pistoale proaste (προστίκε) 30 aspri.
puf (πουχ) 7 ocă 1 gros vechiu.
potcoave de cal cibuco (τζιμπούκο) la 30 cai 100 aspri.
plumb (πλούμπ), cântarul 60 aspri.
praf de puşcă (πράφ τουφεκίου) oca 5 aspri.
prunzu, tenechea, teluri (προυντζο, τενεκέ, τελία) oca 10 aspri.
pruzgiuc (προυντζουκ) 50 coţi 95 aspri.
perpetan (περπετουγάνα) bucata 110 aspri.
pânză trepezenească (τρεπετσίνα) topul 50 coţi 95 aspri.
pânză leşască ori cum ar fi topul 44 aspri
pânză moschicească topul 30 coţi 50 aspri.
postav subţire (φιλό) pentru un top 220, iar cotul (πίχη) 6 aspri.

www.dacoromanica.ro

postav ţuzunuc (τζουνούκ) topul 220 aspri.
postav novigaton topul 132 aspri.
postav şiftu (τζίφ) topul 88 aspri.
pucioasă (πουτζόσα) 9 ocă 1 aspru.
ploşte (πλοσκες) 7 la top, 14 topuri, 1 gros vechiu.
pântece de sobol (πίντικε σομπολ) sorocul 1 gros şi 80 aspri.
pastramă (πασταρμα) la 10 ocă una la vamă.
pahar veneţian (παχάρ βενετσικα) un sănduc (σεντούκι) mare 1000 pahare 10 groşi vechi, iar de sânt într'un sănduc mijlociu 5 groşi vechi, iar dacă e unul mai mic de 250 pahare (ποτίρια) 2 groşi 60 aspri.
peşte sarat (πέσκε σαράτο) de carul cu 6 boi 1 gros 60 aspri, iar cu 4 boi 1 gros iar cu 2 boi 60 aspri la intrare; iar de trecere, şi de eşire carul cu 2 boi să dea 1 gros, cel cu 4 boi 2 groşi, iar cel cu 6 boi 3 groşi şi 40 aspri; iar de boii cari s'ar cumpăra de jug (του ζουγου) la cară câte 88 aspri de fiecare bou; care aceasta pentru ca armenii din Lehia când se duc la Dunăre şi iau cărţulii de la vameşul din Cernăuţi să însemne boii çare-i au la cară, ca să nu se facă înşelăciune ca să-şi neguţeze boii din ţară, ce-i duc cu carul pentru a nu plăti vama pentru boi.
pelcele din ţară (πελτζέλε τσης τζάρας) negre la 70 un gros vechiu şi aspri.
pelcele de la Azac (άζανικα) una 16½ aspri.
pelcele moschiceşti una 19 aspri.
pânză (πιντζα) din Trepezunt (τραπεζούντας) topul 85 aspri.
pelcele din Rumeli 1, 7 groşi.

R. (ρ)

revent (ρέβεντοι) oca 220 aspri.
ris (ρίσι) perechea 95 aspri.
ris blană pântece (νεφάτη) 7 groşi aspri 20.
ris pacea blană 3 groşi 70 aspri.
ris din ţară la 7 un gros vechiu.
rodozahar (ροδοζάχαρη) dulceaţă de trandafir la 14 ocă 1 gros vechiu şi alte dulceţuri (γλυκά) tij rup alămae (ρούπι λεμόνι) cântarul 110, aspri.
roşcove (ρόσκοβι) carul 50 aspri.
răzetori, pâlni, oci şi alte măsuri (χονία, σκάφες, ραζητορι κ. τ. λ.) 20 la bucată, şi bucata 1 gros.

S. (σ)

sare drobul (το κομάτι) 2 aspri ciuruc (τζουρούκ).
sagrli bune 14 aspri, cele răle 28 la un gros acele care trebuesc la băut.
săpun, (σάπουνη) cântarul 50 aspri.
sandalul (σάνταλι) 9 ocă 1 gros aspri 60 vechi.
săftian (σαχτιάνια) la 28 un gros vechiu.
soatulce (σκάτουλκες) mici de Dansca (τάτζινα) una 45 aspri iar cele mai mari de fiecare, 55 aspri.
sicrie (σικρίε) Braşoveneşti (μπρασοβάνικα) tocul (το τόκουρο) 110 aspri, asemenea şi alte sentuce (σεντούκι).
stecle proaste (στέκλε πρόστε) carul 5 groşi, iar cele bune şi altele (γι άλια) de car să dea 10 groşi.

www.dacoromanica.ro

stecle cristal (κριστάλε) un sentuc mare 5 groşi, iar sentucul mic să dea 5 groşi
stecle de fereastră (στεκλε του παράθυρου) la 10 să se la una şi una 1 asprŭ.
sucman (σουκμάν) cotul (πῆχυς) 1 asprŭ ciuruc (τζουρούκ).
sillitra (σιλίτρα) oca 5 aspri.
săgeţi (σαντζάκι) proaste, testeaua 5 aspri.
săgeţi bune testeaua 10 aspri.
stiupici (στουμπέτζι) 14 ocă 1 gros.
scorţişoare (σκορτζισόρε) oca 35 aspri.
scrâmbiţe (σκρίμπιτζε) 1000, 20 aspri, şi la 10 să se la una; asemenea şi sardelele (σαρδέλες) la 10 una.
strunc aramă (στρουνε ἀραμα) 14 ocă 1 gros.
strune proaste testeaua 2 aspri ciuruc.
scumpie (σκουμπιέ) carul de 2 boi 220 aspri; iar cel de 4 boi, să dea 440 aspri.
smochine (σμοκινε) cântarul 50 aspri.
său (σάου) cântarul 44 aspri.
singeap blană (σιλια) mare 24 aspri, iar cele mici 14 aspri.
singeap tanele (τανέδες) 1000, 2 groşi şi 60 aspri.
strafide (στραφιδες) cântarul 60 aspri.
sobol sorocu (40) 10 groşi.
sobol bucăţi, 22 aspri bucata (το τανε).
scoarţe (σκορτζες) turceşti (τουρκικες) una 16 aspri.
site braşoveneşti (σίτες μπρασοβενηκὲς) la 70 un gros.
sirme (σίρμε) bucata (μπουκάτα) 8 aspri şi bucata să fie 15 dramuri.
salcea (σάλτζα) şi (γι) saparina (σαπαρίνα) 44 aspri.
suluiman oca 44 aspri.
siminichie (σιναμικι) oca 44 aspri.
sobol pacea 4 groşi părechea.
sucmane cusute (ραμένα) 14 la un gros.
sandale ghirai la 70 un gros.
sandală 14 ocă 1 gros.
sacâz oca $9^1/_2$ aspri.
sucmane negre bucata $16^1/_2$ aspri.
sfară (σφόρες) bucata şi roata (ροτα) 45 aspri.
şele zugrăvite (σελε ζουγραφιτε) la 7 un gros vechiu.
şele albe (ἀσπρες) 14, 1 gros.
şişitori (σιστόρ) 14 ocă 1 gros.
şerbet (σερμπετ) 14 ocă 1 gros.
şindrilă (σιντρίλα) carul 1 gros 80 aspri.
şeice mari (σεΐκε μαρι) 12 groşi vechi (παλεά).
şeice mici 6 groşi vechi.
şal (σαλι) 200 aspri topul.

T. (τ)

tarsinelă (ταρσινέλα) cotul 10 aspri, iar de se trage la cântar să împlinească la fiecare ocă 1 gros aspri 60.
teletin (τελετήνια) părechea 45 aspri.
tulpan (τουλπαν) bucata 90 aspri.
tutun furdă (χορδάς) oca 5 aspri.
tutun românesc (βλάχικο) 35 ocă 1 gros, iar o harabă mare 7 groşi.

www.dacoromanica.ro

tutun din ţară 7 ocă 1 gros.
traiste de cal (τράϊστι ἄλογου) 14, 1 gros vechiu.
tămâe (ταμιέ) cântarul 220 aspri, iar pentru 3 cântare 1 gros vechiu.
tratava legătura (τρατάβα ἡ λιγατοῦρα) 4 legături 10 aspri.
tiriplic (τιριπλίκι) bucata mare 42 aspri vechiu.
teriac oca 22 aspri.
tiriplic leşesc 15 bucăţi, iar topul 50 aspri.
tulpan mermerei (μερμέρ) bucata 44 aspri.
tulbe (τόλπες) proaste 10 părechi 1 gros.
tarpuze (ταρπούζη) 4 o bucată 9 aspri bucata.
tabalin (ταμπαλίνι) cântarul 50 aspri.
tavtulu (ταβτόυι) de săgeţi (ἀτζίμι) 14, 1 gros.
tanele (τανέλε) spinări de vulpe moschiceşti 14 perechi 1 gros.
tabac (ταμπάκο) 14 ocă 1 gros vechiu (παλεό).
tutun bocceaua (τούτουν μπογτζά) 7 ocă 1 gros vechiu.
tutun de miez (δεμέτι) 14 ocă 1 gros vechiu.
ţiri (τζίρους) la 10 unul să se ia.
ţipirig (τζιπιρίκι) oca 9½ aspri şi 1 cântar 14 ocă 1 gros.
tivit Lahor (τζίβιτ λαχορί) oca 44 aspri.
ţivit prost oca 22 aspri.
ţinte (τζίντε) galbene (κόκκινες) şi albe (ἄσπρες) la 2 hârtii (pachete) 9½ aspri.
ceară sleită (ἀνελιμένη) cântarul 220 aspri şi 5 ocă.
ciobote, papuci cu mestii (κομπόστε) 14 perechi 1 gros.
cibuce (τζιμπούτζι) arabaua de 2 boi 1 gros.
cit (τζίτ) prost şi bucăţile să fie 14, să se ia 1 gros.
cedâr (τζανταρμπαζί) vizia 14 topul, 1 gros.
cinghir (τζεγγίρ) 14 ocă 1 gros.
ciopciun, (τζοπτζιόν) oca 1 gros 80 aspri.
ceară roşie (τζέρα ρόσι) 1 gros şi 16 aspri sau un vulocher (βουλοκέλι).
ceară neagră oca 65 aspri şi jumătate.
ceam sacâz (τζάμ σακίζ) cântarul 100 aspri.
cit (τζίτ) de bumbac (βαμπάκιο) cu flori (μετωλοῦδια) topul 50 aspri.
cergi de cai (κέλις) 7, 1 gros, şi de cal 14 1 gros.
ciorapi (τζοράπι) la 3 testele 10 aspri.

U. (ȣ)

untu, (ούντου) cântarul 44 aspri.
untu de peşte (ψαρίσιο) cântarul 44 aspri când este osebit, iar de este cu carul să se împlinească după rânduiala harabalei.
urşinic (ουρσίνι) bucata 3 groşi 80 aspri vechi.
ursul pielea (ουρσουζτζί) 20 aspri.
untdelemn (ούντουλεμνε) cântarul 100 aspri.
untdenaft (ούντουναφτί) 14 ocă 1 gros.

F. (ϕ)

fesuri (φέσουρι) testeaua 55 aspri.
fidea (φίδες) cântarul 50 aspri.
felandreş (φελέντρε) bucata 220 aspri.

www.dacoromanica.ro

fote chircalem (κόρκαλέμι) părechea 77 aspri.
fote kiurbeş (κύρμπεσ) părechea 72 aspri.
fote celbiş (τζελέπι) părechea 30 aspri.
fote enikalem (γενηκαλέμι) părechea 88 aspri, iar pentru să nu se ascundă negoţul acesta să ia vămeşul pe jumătate de cele ce s'au scris mai sus.
fote karaburà 2 topuri la parcea, parceaua (παρτζάς) 5 aspri.
firu funtul (φίρου φουντι) 220 aspri, să fie funtul 96 dramuri.
fote cu mărginile roşii (ἄκρες κοκίνες) părechea 12 aspri.
frenghi (φρεγγι) 100 stânjeni (σώρες) 10 aspri.
fuzii bune 100 aspri.
fuzie simple 50 aspri.
feţe de pilotă (φετζε της πίλοτας) bucata 9 aspri.
ferestre (φερέστρε) carul 5 groşi şi la 10 unul.
fote zărgele (ζερζελι) 3 păreche 20 aspri.
fote albe părechea 5 aspri, iară 2 la o parcea.
fote otuzbeş calèm (οτουζμπάς) părechea 60 aspri.
fildeş (φίλτες) ocale 44, 50 aspri.
frue turceşti (φρούε τουρκικες) ferecate (φερεκάτες) cu bronz (τονζι) 2 la o bucată.
flanela (φλανελα) bucata 55 aspri.

H. (χ)

hârtie tricapela (χαρτσίε τρηκαπέλλα) 20 conţuri (κόντζουρε) să fie topul 44 aspri.
hârtie leşască (λεσάσκα) bucăţi 20 conţuri 40 aspri.
horilca la 10 vedre 1 gros vechiu, cel rafinat (τά ραφι) 5 ocale 1 gros.
haras topul 110 aspri.
ham (χαμι) de bumbac (βαμπακ) oca 5 aspri, iar cântarul 220 aspri.
her (χερ) cântarul 50 aspri, cântarul de 19 ocă.
handreş (χανδρ(τζι) la 14 ocale 1 gros şi 9 ocă $9^1/_8$ aspri.
halali capiculu (χελάλι καπικουλου) bucata 20 aspri.
hataea (χατσοι) 14 coţi 1 gros.
harup (χαρούπ) cântarul 50 aspri.
horbote (χορμποτς) tiriplic (τσιρπίνι) 3 coţi 1 aspru.
harè la 14 coţi un gros.
hir prost (χήρ πρόστικα) 14 bucăţi 1 gros.
her alb de table (χέρ ἀλμπο τάμπλες) 2 ocale 1 aspru.
halici oca 5 aspri.

I

Alte tocmele privitoare pentru aceia care merg după stofe şi se duc după blănuri şi pentru Rumelioţi şi alte transporturi de mărfuri.

Cazacli cu blănuri de Fascov să dea 16 groşi vechi de fiecare car transport, iar dacă declară blănurile să împlinească vama precum să ia în prezentul Catasfih la lucrurile de vânzare.

Rumelioţii să dea transport 7 groşi vechi de fiecare *devetai* iar pentru catârtai să dea 3 groşi şi 60 aspri vechi şi devetaiul să fie de 140 ocale, iar catârtaiul să fie de 70 ocale, iar de este menghenetai să ia 14 groşi vechi când are 300 oçale.

www.dacoromanica.ro

Lipţcanii acei cari au prăvălii *la Iaşi* să dea de fiecare cal 10 groşi, iar de are car cu boi să dea de fiecare bou 15 groşi, iar 30 groşi pentru părechea de care.

Lipţcanii transportatori să dea 8 groşi vechi, iar dacă sânt cu boi să socoteasca 2 boi drept 3 cai.

Săftianurile (τιαρμπεζίρ) Iarbekir transportate să dea la un devetai câte 5 groşi vechi, iar de catârtai să dea 2 groşi 60 aspri vechi.

Băcălia (μπαχάλια) să împlinească vama pe jumătate cât se scrie în Catastih.

Vinaţul (βήνατζολ) din Nicoliţel să dea vama (δχμα) de fiecare bute (βουτζί) 2 groşi la intrare şi alţi 2 groşi la eşire,

Taiurile cu lână care trec în Cazachia de fiecare taiu să dea 100 aspri vechi, taiul să fie catârtai.

Taiurile cu ham de bumbac (χαμ βαμπάκη) care trec în Cazachia să dea de fiecare taiu 1 gros şi $^1/_2$, iar la fiecare car un aspru vechiu.

Taiurile aba (ἀμπάς) câte 2 taiuri la un cal, câte un florin (φλορί) vechiu la o povară (φόρτομα); iar când se transportă să fie un catârtai (κατήρ τάγι).

De fiecare car la lucrurile care trec hotarul (σίνορο) să aibă a da câte un gros interesul (σήμφερο) vameşului.

Iar la mătăsurile care au fire de bumbac (κλωστε βαπάκη) câte 2 groşi să aibă a lua şi vameşul pentru serviciu (γερμπασι).

In fine pentru fiecare căruţă (κερουτζα) crimlidul, (-ον κριμλίδον) ce se obişnueşte la schele (εἰς τσκάλας) să fie 1 gros vechiu.

III

Altă vamă pentru vinul ce se cumpără 1 gros de fiecare bute (βουτζί) căzăceasca, care se trece pentru Cazachia, 2 groşi vinul din ţară care se transportă în Lehia *huzmetul sfântului Spiridon*, 1 gros vinul din Valahia (care se transportă) în Lehia; 60 aspri (vinul) turcesc în Lehia.

IV

1765 Iulie 1, cele ce în luna lui Iulie s'au strâns la vama Movilăului.

groşi,	aspri		luna
—	90	Hagi Ahmet: $1^1/_2$ cară stofe (πανοσα) 2 barilci mici unt,	1
01	48	Grigoraş din Slobozia Camuncăi 2 barilce horilcă, la 7 vedre.	1
02	12	Marcu din horilcă.	1
06	00	Haim ovi(ciu) din Botoşani 30 măsuri (μετρα) horilcă la Botoşani.	1

www.dacoromanica.ro

groşi,	aspri		luna
06	00	Solomon din Suceava 30 măsuri horilcă la Suceava.	1
02	00	4 căruţe (καρουτζε) pânză (πανι) leşască Veli agà la Bender.	2
—	45	Osman aga 1 căruţă pânză la Bender.	2
02	00	Ahmet un caru (καρου) unt (βουτερο) Ismail.	2
—	57	Sali paşa (μπασα) 1 căruţă stofe şi pânză la Bender.	3
—	30	Osman paşa 1 caru *binec* 2 varilce unt la Bender (εις μπενδερ).	3
—	27	Cara Ali 1 căruţă şăle de cai, 6 topuri pânză la Bender.	3
—	60	Ali baeractar, 1 căruţă stofe şi pânză la Bender.	3
14	00	Pihiv şi Zelman ovrei (ὀβρέι) din Botoşani araba 1 are o barilcă 42 măsuri horilca, şi 6 roţi (ροτες) pânză la Botoşani.	4
—	30	Ontabas (Odobaş) agă o maşină (ἀλουτ) la Bender.	5
1	48	Iţic ovreiu pentru 7 măsuri horilca.	5
1	00	Petre din Kircicăuţi (Κύρτζικαουτζη) pentru 5 măsuri horilca.	5
1	30	Pentru oile, care le-a trecut în faţa (ἀντίκρυ) lui Nicolae.	5
—	30	Ali Biciak 1 căruţă 1 cal la Bender are puţine stofe şi puţine ciuvalia.	6
0	84	Bercu ovreiu din horilcă.	
1	00	Costandin Marcovici are 17 căpăţini zahăr (καπφέλια ζάχαρι) merge la Fălciu.	8
23	00	Ghitman (γγήτμεν) ovreiul din Suceava are 1 cofă (κόφα) horilca şi una balercuţă (μπαρελκουτζα) la Suceava.	8
1	90	Bercu (μπερνος) din sare (ἁλασόνι).	8
—	60	Emir Ali 1 căruţă stofe la Bender.	10
—	60	Omer paşa 1 căruţă stofe Bender.	10
—	60	Ali paşa 1 caru unt, pânze, la Bender	11
2	00	Din 11 teşkereie lui Isac pentru 11 lupi (σέλια).	11
—	60	Hagi baeraktar 1 car pânză la Akkerman.	12
		Marcu starostele evreilor din Iaşi 2 roţi mari şi altă roată mai mică, merge (πιγένη) *la Iaşi.*	12
—	30	Usein (ουσεὴν) jumătate car de ceară (κερὶ), carul jumătate fortum la Bender.	13
		Iahachi Grecul (ρόμεος) duce (πάγι) la Iaşi 18 burdufuri (τουλουμι) arniakè (ἀρνίακὲ) 2 şi 1 mesade (μεσάδι) fiecare, şi 5 veiveriţi (βεβερίτζας) 4 topi pânză, 12 ghiomleki cioba (γιομλεκι τζομπα), 20 salvari sucman tătărăsc (σαλβαρ σουκμάν τατάρικὰ).	13
0	69	Petre din Chircicăuţi.	
1	30	Emir Vali 2½ telegi pânză (τελέκες πανια), la Bender, are puţin unt rău ghemlèk.	14
—	60	Ali baeractar (μπαεραχτάρ) 1 căruţă unt (şters pânză) la Bender.	14
1	00	Hagi Ali 2 telegi stofe, la Bender.	14
—	60	Uzun Meimet 2 telege pânză la Bender.	14
5	60	Ispir Grecul are una căruţă cu 20 topi pânză leşască groasă (χοντρὸ) 25 ţoluri mici (τζολια) la Galaţi.	14
1	48	Iţic ovreiul din 7 măsuri horilcă.	14
0	36	Moise ceauşul evreilor 1 mascur şi ½ horilcă.	15
—	24	Heinia ovreica (οβρεηα), pentru 1 măsură horilcă.	15

82 gr. 18 aspri].

www.dacoromanica.ro

Cu ajutorul lui Dumnezeu 1765 Noembrie 1
Cele ce s'au încasat la vama Movilăului într'o lună.

groşi,	aspri		luna
3	60	Leiba evr. (λεμπος) pentru 17 şi jumătate vedre horilcă.	1
10	00	Doao cară Iliiaş Sârbul (σερμπος) pentru in lipovenesc (λινάρι ληποβάλι) din Movilău merge la Galaţi (εἰς γαλατζη) pentru Şumla (εἰς σουμνα).	2
8	60	Donici (Δόνητζη) din Movilău 7 testele (τεστεδες) singeap la Chişinău, 11 blăni proaste, 23 singeap chelcèle, un tulum pacea dihor (τίχουρ), una blană de ciacal, merge la Chişinău, afară de bacşiş (χόρης το μπαξισι) 60 parale.	3
—	45	Fer (φέρια) Enea Dragan (δραγανος).	3
—	84	Moses ginerele (γαμπρός) lui Haham Moses.	6
23	09		
1	00	Pentru 8 vedre horilcă Leon evreul din Movilău.	8
2	00	4 junci (ξουντζια) Enea Leahul.	8
2	69	Pentru 10 vaci junci (αγελάδες με ξουνκες).	8
1	03	mărunţuşuri (λιανηκα), rachiu (ρακι) 3 ciohe (τζόχα) de 2 şi 3 şi 5 (vedre).	8
1	00	Cal Enea Leahul.	9
30	81		
2	12	mărunţuşuri, horilcă, ahtarlic, piperi (πιπέρι) şi alte asemenea.	9
—	54	Tij mărunţuşuri, o ciohă horilcă, sidev, şi altele.	9
1	12	Pentru un cal de la Ene Mocanul.	10
1	30	Mititica Hania (μιτιτήκα) Movilău.	10
35	69		
2	00	Iancu evreul horilcă vedre 7 şi sare (ἅλασον), Movilău.	11
—	60	Moses ceauş evreu Movilău.	11
—	96	Haham Moses Movilău, horilcă 4 vedre.	11
1	00	Leon evreul 5 vedre horilcă Movilău.	11
—	27	Sandul (σαντουλ) din Kircicăuţi horilcă.	11
40	12	(cele din urmă)	
—	60	Kurt Osman, capre (κατζίκια), care le-a trecut în faţa (αντίκρυ) lui Cerchez.	11
—	45	De la Psavia din Dragoni.	11
3	12	Costandin Grecul 15½ vedre horilcă ce s'a vândut.	12
—	45	Ciohă horilcă de la Ţaranu.	12
44	54		
—	48	Mariam fata (φάτα) lui Haham Moisă, Movilău.	13
—	36	Fata Hahamului, Maria horilcă.	13
—	60	Uşer evreul 2½ vedre horilcă.	14
1	18	Mihel evreul pentru 9 vedre horilcă.	14
46	96		
1	00	Pentru 2 căruţe hamzoglu (χαμζόγλου) galbăn (λεμόνσουη).	17
—	48	Haham Avraam 2 vedre horilcă.	17

www.dacoromanica.ro

groşi,	aspri		luna
	12	Maria evreica, hor.	17
2	00	Ismail paşa 2 arabale in la Meceri din (Tar)taria.	19
2	00	Ismail paşa 2 cară in, la Bender.	20
52	36		
1	24	Chiriac din Nicoreni horilcă 6 vedre la Nicoreni.	20
1	30	Osman paşa pentru 1½ car la Bender.	21
1	00	Iţic pentru 5 vedre horilcă.	21
1	90	Hor(ilcă) Lupul Blanarul din Movilău vedre 12½.	22
4	60	Dumitru din Târgul-Frumos (ἀπο τιργο φρουμος) horilcă 22½, Târgu-Frumos.	22
62	00		
5	60	Moscu evreu din Movilău 2 care de câte 4 boi, merge la Chişinău.	25
—	60	Ibraim (ἰμπραημι) paşa 1 căruţă pacea capre.	25
68	00	[cele din urmă].	
—	96	Hor(ilcă) Iancul evreu, pentru 4 vedre horilcă.	27
—	60	Anason, Iancu pentru 2 ciuvalachi.	27
—	12	Horilcă şi făină (ἀλευρι) din Căcăceni (κακκατζενη).	27
69	48		
1	60	Usein paşa are 3 căruţe in la Meceri, Tartaria.	28
—	36	Evreul din Scaeni (ἀπο σκαγενη) 1½ vedre horilcă.	28
3	00	Iţik şi Leiba pentru 15 vedre horilcă.	28
3	00	Abdula paşa (ἀπτουλά) 3 arabale (ἀραμπάδες), 2 pacea capră, şi altă bute (βουτζία) unt şi altele.	29
2	60	Pentru 2 arabale ciucalia, Daniel şi Gheorghe din Lehia spre ţară.	7
79	84		
1	60	Marcu pentru 7½ vedre horilcă.	29
125	00	Leiba din Focşani, 5 cofe horilcă la Bucureşti (εἰς Βουκρέστη), are şi 9½ saci (σάκια) sare (ἁλασον) pentru casa (ἐκα το σπίτι του) lui şi jumătate ciuvalac silitră, 4 legături (δεμετια) in.	30
2	00	Omer paşa pentru 2 care cerneală (ἁλιμα) pentru scris (εἰς καλεγράφι).	12
1	00	Hasan pentru un car morun (μουρουνα) caţirmă din Orheiu.	
209	24		

Vad Iarova (ἐαδ γιάροβας) prin mâna lui Constandin.

10	00	Iutcă evreul pentru un car sare care l'a strâns din satul Dărcăuţi (απο χορίο δαρκαουτζι) pentru Lehia.	1
3	00	Volias evreul din Lehia pentru 15 vedre horilcă în ţară din Cremenciuc.	3
4	00	Ilieş evreul din Fălciu pentru 3 cazane (καζάνια) la Fălciu.	15
—	90	Tij a transportat Enea Leahul.	
7	00	Nicolae sârbul şi Iancul evreul din Lehia împreună (εἰς ἑνος) 2 căruţe în Lehia.	18
2	00	Nicolai lipovanul (λιποβανος) pentru 3 barilce oloi (ὀλόη) la ţinutul Hârlăului (εἰς τζινουτ χηρλοε), la satul Coniţa.	30
26	90		

www.dacoromanica.ro

groşi,	aspri		luna
209	24	suma (γίνανξης) lui Noembrie la vadul Movilăului (εἰς το ϑαὲ μεϑηλέϑουλσυη) dupa cum mai sus se arată.	
26	30	de la vad Iarova (ἀπο ϑαὲ γιάρεϑα) cum se arată mai sus.	
233.	54	adică două sute trei zeci şi cinci groşi şi cinci zeci şi patru aspri (ἀσπρα).	
		{ 54 cărţulii (χαρτζουλίες) s'au trimes la Iaşi (εἰς γιάσι) pe luna lui { Noembrie, din care 38 turceşti (τουρκον) şi 16 la feţe (ἠποκόμενον).	
		Cine are a merge la Iaşi i se ~~va~~ împlini vama la Carvasara.	
		Solomon evreul ginerele (ζέτ) Zoiţăi are 1 cofă horilcă.	
		Paşa Panaiotis Cazacliul 180 *psifechia buharia*, şi alte 24 *psifechia* proaste 2 blăni singeap la Temciani în lăuntru.	27
		Acestea le are luna lui Noembrie.	
58	—	s'au trimes socoteală (πολεολογίαν) cu Solomon ginerele (ζετ) Zoiţei evreu care i-a împrumutat (ὁπου τον ἐϑανείσαμεν) la Movilău.	
15	—	olofismu.	27
162	54	s'au trimes cu Iacov Cojocarul (χοτζοκάρι) fiul lui Costantin din Runcu (ἀπο ρουγγή) la ceaşul Neculai εἰς τον τζαουσι), la Soroca ca să se trimeată la Iaşi la marele vameş.	
235	54	şi sfârşitul ei (καὶ τελος ἀυτου).	

In 1765 Decembrie 1 am însemnat tabla vămii Movilăului.

groşi,	aspri		luna
1	30	Suleiman paşa are o araba in şi a împărţito în 3 cară câte o parte în fiecare car.	3
—	105	Ovanes armanul (γιοϑανός) pentru o ciuvalie hurdugăe (χουρδαβάτια) la Bender.	3
—	84	Petre din Lehia are 2½ vedre horilcă şi puţin tabac (καπνο) rusesc, în ţară spre a-l vinde.	4
—	27	Gheorghe din Slobozia Delenilor (σλομποζία ντελενηλορ) la Slobozia.	4
—	69	Ibraim paşa (ημπραήμ) pentru jumătate car in la Bender.	6
3	75		
—	48	*Nicolai din Albineţ ţinutul Iaşi 2 vedre horilcă la Albineţ.* (Νηκολαη από Αλμπίνετζη τζιτουτ γιάσι: 2: βεδ. χορ. εἰς Αλμπινέτζι.	7
175	00	Iani Costa şi Iani (γ.άνης). Seferis greci pentru 7 cofă horilcă la Bucureşti (εἰς ϑουκρέστι), *care s'a dus la Iaşi* (οπου ἐπίγαν εἰς γιασι) *să dea aspri la marele arhon vameş.*	7
—	60	anason, Iancu evreul din Movilău.	7
1	24	Iţic (γίτζικ) evreul din Movilău, 6 vedre horilcă.	7
—	60	Iţic pentru 2½ horilcă.	8
181	27		
12	60	Teodor şi *Sofian* au trei care in la Chişinău.	10
210	00	Lazaris şi Sava pentru 7 care ceară (ἀγιοκέρι), *merge la Grozeşti pentru Ungaria* (δια την ουγγρίαν).	11
1	30	Chiriac din Nicoreni pentru 6½ vedre horilcă la Niçoreni.	11

www.dacoromanica.ro

groşi,	aspri		luna
1	00	Ursul evreul din Obluciţa (ἀπὸ ὀμπολιτζα), are 15 legături (λιαγατουρες), oale (χομετένια) mărgean, şi 4 topi tiriplic merge la Obluciţa.	11
—	96	Ştefan 2 bărelcuţe (μπαρελκουτζα) 4 vedre horilcă, merge la sat la Pelinei (εἰς το π.λ ήγο).	11
406	93	cele din urmă.	
20	00	Tănasă şi Dobrea (τομπρος) au 4 care în merg la Galaţi tractir la Şiştov (εἰς σιστοβ).	12
6	00	Pehlivan (πεχλιηβάν) are 9 arabale în la Bender.	12
—	45	Mustafa aga pentru jumătate căruţă pelcele de capră (καρουτζα κατζικο πελτζια) la Botoşani.	15
71	00	Moise din Ozarniţa, 3 cofe horilcă la Roman (εἰς Ρομαν), *unul are 90 vedre.*	15
50	00	Zelic evreul din Focşani are 2 cofe horilcă 1 ciuvălaş merge la Focşani.	15
554	18		
25	00	Dancul sârbul (σιρμπος) are 5 care mocăneşti (μοκανικα) în merge la Galaţi pentru Şiştov (διὰ σιστόβ).	16
10	00	Andrei Vornic din Condreni (ἀπο κοντρενι) pentru o barilcă mare şi alta mai mică horilcă, s'a încasat vama, merge la Săbăoani ţinutul Roman (εἰς σαμπαδάνη τζινουτ Ρομαν).	17
01	114	pentru 2 sănii (σαν) în, Suliman agă miază noapte (μεζνόπτε) la Bender.	17
—	96	Osman paşa pentru 2 sănii mici în, Bender.	17
—	96	Osman paşa pentru 2 sănii mici în, Bender.	17
592	84		
1	72	Lupaşcu din Lehia 8 vedre horilcă în ţară.	17
—	96	Vasilachi din Cobolta (ἀπο κομπολτα) 4 vedre horilcă în ţară.	18
1	60	Osman paşa are 4 cazane damaschine (prune) din raia (ἀπο ραγία) la Raşcovul Lehiei, din raiaoa Hotinului (ἀπο του ραγία του χοτινιου).	19
0	42	Anason, Leiba şi Leon la Ciuval.	19
07	00	Cerbul din Cârligătura (τζερμπουλ ἀπο κηρλιγγετουρα) satul Todereşti (χορίο τοδορέστι) are un poloboc horilcă merge (μερτζε) la Todereşti vedre 35...	20
35	00	Isac jidov (жид). din Iaşi (γιάσι) pentru 3 cofe horilcă la Suceava prin mâna cumnatului (του κουμνάτου του) său Avram evreul.	22
678	114		
—	54	sare. de la Evreu şi făină (ἀλευρι) din Ciocani, pentru 4 ciuvalie, care le va vinde în Lehia.	22
—	93	Făină şi horilcă.	22
680	21		
175	00	S'au trimes (ἐυγάζομεν) prin Dioghenide care a dat aspri la Carvasară (εἰς τού κερβασαρά) adică (ἤγουν) 175 groşi, şi rămân acum (τώρα).	
505	21	Rămâne contul (ο λογαρτσμος) acestui Catastih, pe cari l-am trimes la marele vameş pentru ca să scază din prezentul Catastih cei 175 groşi şi aşa i-a scăzut şi rămâne dar suma, adică	

www.dacoromanica.ro

groşi	aspri		luna
		505 groşi şi aspri 21 ; şi aşa cei 175 groşi să-i treacă arhon marele vameş în catastihul carvasaralei.	
505	21	cea din urmă sumă (σουμμα).	
1	24	Iţic evreul pentru 6 vedre horilcă.	25
506	45		
1	00	Marcu evreu horilca 5 vedre.	26
0	102	Anason Iancu (γιανκος) evreu.	26
50	00	Isac evreu din Iaşi are 2 cofe horilcă, la Bacău (εἰς μπακεου).	27
—	105	Halia Mititica horilcă $4^1/_2$ vedre.	27
—	45	Leon ovreu horilcă 2 vedre.	27
559	57		
—	36	Femeia lui Uşer evreu horilcă jumătate.	28
	60	Emir Mehmet 1 căruţă pânză leşască, la Bender.	28
02	00	Bercu (μπερκος) horilcă 10 vedre.	29
01	00	Leiba evreul (λεμπα εβραίος) 5 vedre horilcă.	30
—	48	Făină şi alte mărunţuşuri.	30
02	00	Pentru 10 vedre horilcă Solomon fiul lui Leu (ὑιος λεου).	30
02	00	Uşer evreul pentru 10 vedre horilcă.	30
567	81		
00	21	Evreul Croitor (χρουητὸρ) horilcă.	30
567	102		

Vad Iarova (βάδ γιάροβα).

3	00	Volia evreul pentru sare (ἅλασον).	15
1	60	Lupul Moldovan (μολδοβάν) pentru $7^1/_2$ vedre horilcă în ţară (στὶν τζάρα).	15
—	90	Andronic armanul (ἀρμένης) 4 vedre horilcă la Botoşani (ἐς μποτοσχν).	21
1	60	Volia evreul 1 barilcă horilcă $7^1/_2$ vedre, în ţară.	21
2	90	Iancu evreul din Lehia pentru 14 vedre horilcă în ţară.	21
9	60		
2	60	Volia evreul din Lehia (ἀπο λεχία) $12^1/_2$ vedre horilcă în ţară (στὴν τζάρα).	25
25	00	Leiba evreul din Târgul-Frumos (ἀπο τίργο φρουμιός) pentru una cofă horilcă merge la Târgu-Frumos.	21
37	—		

Vad Cremenciuc (βάδ Κρεμέντζουκ).

4	00	Zelic evreul pentru 2 sănii (σάνιας) în lipovenesc (λινόρι λιποβανήχο) de 2 boi, merge în ţară.	27
2	00	Strul (στρουλιος) evreul pentru 10 vedre horilcă, în ţară.	17
43	00		
567	102	cele din faţă (τα ἀντικρίνα), ce le-a adus schela (τὴ σκάλας) Movilăului.	
610	102		

Decembrie

610	102	cele din urmă.

www.dacoromanica.ro

Cele ce am dat din acestea.

groşi,	aspri		luna
300		am dat pe Isaac evreul după ordin scris (διά ενγραφον προσταγιν).	11
255		tij (ἐτη) pe Isac prin mâna cumnatului său (κουμνάτου του) Avram.	27
015		plata mea (τὴν ρόγατην ἐδικίου μου).	
570			
40	102	am trimes cătră evghenia sa prin Cantar evreul din Iaşi.	
610	102		

Ce s'au trimes la Iaşi pentru împlinirea vămei pe luna Decembrie :

		1 cofă horilcă Ispir Grecul garanţia arabagiului Vasile Pungă (πουγγας) din Sauca.	8
		Iosip evreul frate Zoiţei (φρατε ζοήτζη) are 9 ghiufturi, 200 clădării (κληδάριες), 40 talere (τσλερία) bune (καλαγένια), 2 roţi pânză moschicească.	11
		2 cofe horilcă Isac evreul prin mâna cumnatului său Avram.	19
		1 cofă horilcă Avram Cântar.	22
		1 cofă horilcă Iliaş Eşanul (ηλίας γιασάνος) evreul arabagiul lui Timofti din Scăeni (σκαγένι).	24
		2 cofe horilcă Avram a Sprincenatei (α σπρεντζενάτη) arabagiul lui Teodor din Condreni.	26
		Pantazi Grecul 4 ciuvale mantarie stegnă, una barilcă oloi (ολεϊ).	30
		Hriste armanul 1 car şi altele şi patru căpăţini (καπφάλια) zahar.	30
		20 cârtulii (χερτζουλιες) 13 turceşti, 7 greceşti.	

Luna lui Ianuarie 1766 şi adunarea prezentei luni la schela vămii Movilăului.

groşi,	aspri		luna
6	60	Haimanaua (χαημανάε) evreul din Hotin pentru 6½ saci cahfe una barilcă şi un sac ahterlichia şi 9 ciohe mici, vine din raia şi merge la Bender.	1
4	102	Iacov ungurul (ουγγρος) 23 vedre horilcă în ţară.	4
—	84	Iovănuţă Nivirneţ (γιοβανητζα νηβήρνετζη) din Slobozia lui Arghire 4 vedre horilcă.	5
2	45	Ion din Rusu lui Balşu (ἀπο ρουσου μπάλσου ὡτ τζήνουτ) Sucevei merge la Rusubalşu 12 vedre.	6
1	00	Un cal a lui Ene Leahul.	6
15	51		
1	24	Pentru 4 vaci (ἀγελάδες) a evreului Casapul din Lehia.	6
1	33	Horilcă, mărunţuşi, ciohă şi altele.	6
2	00	Dumitru lipovan are 5 ghiufture şi 2 bucăţi pănură neagră (ρασαμάρα) şi pânză particulară şi o civalie, merge la Suceava.	7
—	66	Gavril din Dăngeni (ἀπο ντιτζένη) 3 vedre horilcă la Dăngeni (εἰς ντιτζένη).	8
—	90	Sali paşa pentru 2 căruţe in la Bender.	8
21	24	Ioniţă Cacaceni (καπατζένη) are 4 vedre horilcă la Cinciulea (τζουτζουλια).	8
1	36	Pentru 4 vaci evreul Casap Lezer.	8
1	00	Pentru un cal Enea Leahul.	8

www.dacoromanica.ro

groşi	aspri		luna
		Maior Movilău 3 vedre horilcă la Hălăuceşti la ţinut Sucevei. (εἰς χαλαβοτζεστη εἰς τζινουτ σουτζαβ).	9
			9
		Maiorul Movilăului pentru 30 vedre horilcă la Hălăuceşti, ţinut Sucevei.	9
24	06		
1	60	Volia evreul are pânză particulară (μερίκο πανι) în o sanie, la Bender.	10
1	00	Enea evreul din raia 1 cal.	10
—	102	Sandul (σαντουλ) din Tomiţa Iliaş (ἀπο· Τομητζα ηλιάς) ţinutul Hârlăului (τζινουτ χέρλοβο) şi $2^1/_2$ vedre horilcă *la* Tomiţă (λα τομητζα).	10
27	48		
—	30	Hagi (Ηατζη) Ahmed 17 cofiţe unt (κοφάδες) 2 saci făină.	
		Omer, pânză şi ţoale (τζόλεια) 1 sanie (σανια) cu cal la Bender.	10
—	30	Osman paşa pentru $^1/_2$ sanie la Bender cu pânză şi ţoale (τζόλια).	10
1	72	Andrei (ἀντρεη) şi Petrea 8 vedre care le vinde Moldovanul.	10
3	00	[Petre cojocarul] (κοζοκάρη) Botoşăneanul (ποτοσάνλης) are o barilcă 15 vedre horilcă, în ţară — Toader Cojocarul).	10
1	60	Apostolachi are $7^1/_2$ vedre horilcă;	
		Petre Bârsan (μπουρσάν), merge în ţară.	10
34	00		
—	24	(*şters* Toader). Gavril din Avrameni, Dorohoi (Δοροχόν) 1 vadră horilcă la Avrameni (ἀβραμέν).	10
2	60	Nuhăm (νουχεμ) evreul din Cobolta a împlinit $11^1/_2$ vedre horilcă, în ţară unde le va vinde (εἰς την τζαρα οπου το πουλίσι).	10
2	24	Dimitrie lipcan (ληπκαν) din Iaşi (ἀπό γιάσι) are una barilcă 11 vedre care o vinde.	10
1	00	Matrina Iovanova (γιοβανοβα) lipovanca (λιποβανκα) are puţină pânză şi bucată cit (τζήτ) la Bender.	10
39	108		
8	00	Sandul din Tomiţa lui Iliaş 40 vedre horilcă la Tomiţă ţinutul Hârlăului.	11
1	72	Iţic evreul Movilău 8 vedre horilcă în ţară.	11
2	24	Iancul evreul din Movilău 11 vedre horilcă.	11
—	60	Omer paşa pânză, oi şi alte facufekii la Bender.	11
8	96	Axente şi Costantin din Bălţăteşti ţinutul Neamţului (ἀπο μπαλτζιτέστη τζηνουτ νεμτζουμε) 44 vedre horilcă la Neamţ.	11
60	00		
02	54	Grigore Tabacar (τσιμπακαρ) armean Sucevan, la Suceava 12 vedre horilcă.	11
3	00	Căpitan Maier 15 vedre horilcă din Vetrişeni (ἀπο βετρητζέν) în ţară.	
1	18	Iani Grecul are fer fasonat un cantar (ἔχη σίδερ πλασκη κάντάρ) la Botoşani.	13
1	16	Mula Ali un car unt—a făcut 2—la Bender, are şi ceva (κιμπέδες) ştofe şi ceva pacea de capră.	14
69	12		
25	60	Mihai Bala (μπαλα) Ungurul (ουγρος) din Săboani (εἰς σαμποάνα) ţinutul Romanului $27^1/_2$ vedre care să fie împlinite.	14

www.dacoromanica.ro

groşi	aspri		luna
03	00	Petcu Sârbul Urzucean, 1 tembelic hamhalat, blănuri, tranzite (περαστικα) la Urzuc din Focşani.	16
50	00	Meer evreul starostele din Iaşi (σταροστας γιασίου) 2 cofe horilcă la Bârlad (εἰς μπουρλατ).	16
51	00	Moscu evreul din Lehia 2 cofe horilcă, Suceava.	16
1	60	sare, Leiba.	16
195	12	suma din urmă.	
—	60	Osman (οσουμαν) paşa 1 căruţă stofe, paceă de capră.	17
—	60	Ianachi vornic Slobozia Tataruca (σλομποζία ταταρουκά).	17
2	96	Mihel evreul 14 vedre horilcă în ţară.	18
—	60	Ibraim (ήμπραημ) şi Omer 2 binechi, şi puţine stofe la Bender.	18 (in)
—	36	Ialoviţă (γιαλοβήτζα) Casap evreul.	18 (cifre)
203	84		
1	06	Chiriac din Nicoreni horilcă la Nicoreni (εἰς νηκορένη).	18
3	00	Nedelco sârbul (σίρμπο) 1 tembelic hamhalat, blănuri, vine din Fălciu, merge la Saxia (εἰς σάξια).	19
1	60	Iţic şi Marcu pentru $7^1/_2$ vedre horilcă.	19
1	90	Usein aga 2 sănii în la Bender.	20
—	36	Toader din Chelearsă (άπο κελεαρσα) horilcă $1^1/_2$ vedre la Kelearsa-Sarată (σαράτα).	22
—	36	d ialoviţă (μίαν γιαλοβητζα) evreul.	22
211	72		
1	00	Pavlo Movilău, Leahul, horilcă, în ţară.	23
1	00	Emîr Ismail 1 car în Bender.	23
6	00	la Maior (εἰς τον μαγιόρον), 30 vedre horilcă, care a trimes-o la Hălăuceşti (εἰς χαλαουτζέστη) ţinutul Suceava, unde s'a scris şi cărţulie pentru aceasta.	9
25	00	Moses evreul din Bacău (απο μπακεου) 2 jumătăţi (ζημιτατε) merge la Bacău.	24
1	00	Apostol Moldovan din Codreni (άπο κοντρένη) 1 car ciucalia în ţară.	24
245	72	suma din urmă.	
1	00	Vasile din Codreni 1 car ciucalie, în ţară.	24
1	00	Toma holtei (χολτσέη) Codreni 1 car ciucalie, în ţară.	24
0	60	Ioniţă puşcaş (γιονήτζα πουσκας) din Cerneluca (άπο τζερνελλουκα) $2^1/_2$ vedre.	24
1	96	Ieremia ficior (φιτζόρ) vornicului Vasile din Cerneluca are horilcă vedre 9 în ţară.	24
—	60	Emîr Vali 1 căruţă pânză la Bender.	26
250	48		
—	—	Sfatco din Şiştov (άπο σιστόβ) sârbul 3 care în Şiştov.	26
1	90	Mula Hasan 2 arabale unt. Bender *să dea aspri.*	29
6	00	Hagi (χατζή) Răli Rusciuc'anu (Ρουτζουκλή) un taiu mic blănuri merge la Rusciuc.	28
3	60	Hagi Tanasă Rusciucianu 1 tai mic blănuri, la Rusciuc.	28
100	00	Kir Gavril Focşani, 4 cofă horilcă 2 ciuvali. în lipovenesc 2 barilcuţe tabac (μπαρηλκουτζου ταμπακι).	29

www.dacoromanica.ro

groşi	aspri		luna
2	48	Mihel evreul 12 vedre horilcă la Movilău.	29
—	60	Iancu $2^1/_8$ vedre horilcă.	31
364	66	s'au dat pe Meer starostele evreilor în Ianuarie 17 şi s'a trimes	
200	00	obligaţia (ὁμολογίαν) la Iaşi.	
164	66		

Vad Iarova

—	90	pentru 2 ciuvale Moise evreu Bălţeni.	11
—	48	Andronic armaşul 2 vedre horilcă la Botoşani in şi paie (ἦνε καὶ πάγι).	15
—	108	pentru 1 săniuţă (σανιουτζα) ciucalia (τζουκαλια) Vasile Moldovan, în ţară.	23
2	84	David evreul din Lehia pentru 15 vedre horilcă în ţară.	23
169	36	toată suma lunii (ὁλι ἡ σουμα του μινές);—am scăzut rămăşiţele cei 200 a lui Meer starostele din cei 369 groşi şi 36 aspri.	
15	00	am scos câştigul meu (ρώγα μου).	
154	36	rămâne să adăugăm şi cei ce i-am trimes prin mânile lui Kir Leonard ispravnicul (ησπραυνικο) Sorocăi.	

Cele ce s'au trimis la Iaşi spre a se împlini vama la Carvasară.

Tancul sârbul are 100 pacea boi. 1

Avram Cantar evreu din Iaşi 1 cofă horilcă. 1

Avram Cantar tij (πάλι) 1 poloboc zahar (πολομποκ ζαχαρι) până la (ἑως) 70 ocale, 3 roţi pânză, una mai mică, una barilcuţă silitră 4 bucăţi lânuri (μαλλιές) şi până la 6 ocale saci pene (σατζι μάζες). 9

Iovan Sârbul din Iaşi 2 barilcuţe horilcă până la 60 vedre prin buna voinţa lui Dimitrie bacal (μπακαλις). 15

Meer evreul din Iaşi starostele evreilor 1 cofă horilcă. 16

Meer starostele tij (πάλιν) 2 poloboace zahar (πολομπόκια ζάχαρη), 2 bucăţi lânuri (μαλίδη), una barilcuţă silistră. 4 taiuri (ταγγουρα) hârtie proastă (χαρτή προστικο), şi una barilcă lutroboia (λουτρομπογιά). 17

Avram evreul din Movilău 1 car cu diverse (γι ἀλια) 6 boi. 19

Mendel (μενδελε) evreul, Movilău 65 iufturi (γιουφτουρα). 22

David evreul din Lehia din Licnăuţi 4 care cu diverse (γι ἀλια) Moise ceauşul Evreilor este şi tovarăşul lui. 23

369 groşi şi aspri 36 face suma toată a lui Ianuarie.

10 cărţulii, 8 turceşti, greceşti (ρωμεην) 2; am trimes 154 la ispravnicul Sorocăi (εἰς τον ισπραὐνικον σορόκες) Kir Leonardo ca să le trimeată la arhon marele vameş la Iaşi Februarie 1., împreună şi cei 36 aspri.

24 ialtitia.
13 meciari.
13 groşi 75 aspri arginţ.

www.dacoromanica.ro

1766 Februarie 1.

groşi	aspri		luna
50	00	Şmil (σμιλ) evreul din Suceava 2 cofa horilcă, la Suceava.	1
1	00	Lupul Drâglă (ντράγλε) din Ştefăneşti 1 car ciucalia, în ţară.	3
1	00	Mihai, Ştefăneşti, 1 car ciucalia în ţară.	3
5	60	Isac evreul din Focşani (ἀπο φοκσάν) 1 car ialic proastă, Focşani	3
45	00	Lazăr mumgiu 1^1, car, adică 3 poloboace lumînări (αγιοκέρι) la Grozeşti pentru Ungaria (εις γροζεστι δια την ουγγριαν).	3
162	60		
—	63	Nicolai Colac din Lincăuţi (ἀπο λίνκαουτζη) 3 vedre horilcă la Zaican din Ianuarie 12.	
—	60	Antohi din Glodeni (ἀπο γγλοδένη) ţinutul Iaşi (τζινουτ γιάσι) horilcă.	3
—	48	mărunţuşuri, horilcă trei (vedre) făină (αλεύρι).	3
—	90	Mosco evreul din Chişinău (ἀπο κισνοέ) are 2 topuri pânză leşască, (la) Chişinău.	5
—	90	Volia din Lehia evreu, din 3 ciuvale sare.	5
105	51		
2	90	Hagi Nicola Rusciucliu (ρουστζουκλή) 1 tembelic hamhalaturi, la Rusciuc (εις Ρουτζουκ), blănuri.	6
—	48	Vasile fugitul peste Prut (πέστε Προυτ ὁ φευγάτος) horilcă 2 vedre.	6
1	00	Danil Rusul din Ozarniţa (ἀπο ὀζάρνητζα) 1 car cu 2 boi ciucali merge în ţară.	7
—	60	Mula Hasan 1 căruţă unt (la) Bender.	7
—	30	Emir Ismail jumătate căruţă cahfe şi pânză, la Bender.	7
110	39		
3	60	Vasile lipovanul 1 poloboc oloi în ţară, calitate superioară (σηνγν το σογεμάτο).	8
3	60	Panaiote Grecul (πάναγιώτης ρομέος) 6 oca chihrimbar (κεχριμπάρ), la Galaţi spre a merge la Stambul (διά πιγαινη εις τηγμτόλιν).	8
175	00	Avram evreul din Ozarniţa (ἀπο ὀζαρνητζα) pentru 7 cofe horilcă Botoşani.	8
—	84	Tudor (τόδορ) din Sauca (ἀπο σαυκα) $3^1/_2$ vedre horilcă în ţară.	9
293	03	suma de mai sus.	
00	36	pentru 12 drobi sare (δρόπουρ ἁλας), trei Ruşi de la vornicul Tâmpa (ταμπα) merge în Lehia.	14
00	36	mărunţuşuri, tij în (Lehia).	14
07	60	Petru Sârbul 1 taiu hamhalat, blănuri, la Rusciuk (εις Ρουτζουκ).	16
1	24	Iancu şi Leon pentru 6 vedre horilcă.	16
2	75	Mihali Ungurul (ουγγρο) din Săbăoani 13 vedre horilcă în ţară.	16
304	114		
—	60	Grigoraş Rusu 200 ciucal în ţară.	17
—	75	pentru un cal, Lupul beţivul (μπετζίε) din Bacău (ἀπο μπακεου).	18
1	00	Sandu Ahmet 1 car unt împărţit (in) 2. (το μίρασεν εἰς 2) la Bender.	19
—	66	Nicolai Colac (κολαν) din Lincăuţi (ἀπο λινκαουτζη) 1 barilcă horilcă merge la ţară (εἰς τα χορία).	21
2	60	Iliaş armeanul (ἀρμενης) 3 ciuvalaçe hamhalat, blană, la Bender.	22
310	15		

www.dacoromanica.ro

groşi	aspri		luna
30	00	Lazăr şi Sava Răuţeni (Ραουτένγ) 1 butoiu (φορτομι) ceară (τζέρα) la Galaţi.	23
30	00	Paşa Ianî Grecul cu tovarăşul său (μπάσα γιάν φωμιος μετ τσυ συντροφουν τσυ) 4 teancuri mari, şi 3 mijlocii şi 1 tembelic (τεμπελήκι) blănuri merg la Focşani pentru a trece la Bucureşti (πήγενουν εἰς φοκσάν διὰ νὰ περάσουν εἰς μπουχρέστη).	24
4	00	Ioan (γιοάν) Sârbul 3 saci (χάρκα) hamhalat blănuri merge la Focşani ca să treacă la Şistov (διὰ νὰ περάσῃ εἰς σιστόβ).	24
1	60	Mihil horilcă evreu.	25
—	45	Mihail anason un saç (τζουβάκι).	25
376	00	cele de mai sus.	
003	00	Marcu şi Leiba pentru 15 vedre horilcă.	25
000	96	Moise evreul ceaus horilcă.	26
001	00	Haham Moses pentru 5 vedre horilcă.	26
—	36	Vasile din Codreni, horilcă.	28
15	00	Lazăr şi Sava jumătate butoiu (φορτομα) un poloboc şi una barilcă ceară (ἀγιοχέρι) la Grozeşti pentru Ungaria (εἰς γροζέστη διὰ τὴν οὐγγρίαν).	28
396	12		

Vad Iarova.

—	90	Grigore Botezatul (μποτεζάτ) pentru 40 bucăţi (πλάσες) fer (σιδέρε) şi 2 vedre horilcă merge la Kelear(sa).	13
—	90	Nicolae ciobotarul (τζομποτάρης) din Iarova (ἀπο γιαρόβα) 4 vedre horilcă merge în ţară (πηγαίνει εἰς τὴν τζάρα).	15
—	90	Leiba evreu din Lehia pentru 4 vedre horilcă la Focşani.	28

Cremenciuc

1	00	Strul (στρουλις) evreu din Lehia 5 vedre horilcă la munte (εἰς μουντε).	19
1	60	Nicolae Sârbul pentru sare.	20
400	102	sau în litere (ἤτη εἰς λλίτερα) patru sute şi aspri una sută doi.	
15	00	se scade (ἐβγαζόντας) butonul «câştigul» (χέγκ) meu.	
385	102	şi s'au trimes aceşti 385 groşi şi 102 aspri la marele ispravnic al Sorocăi chir Ianachi Leonardi pentru a fi trimişi la Iaşi (εἰς τσι ἀρχον εσπράβνηκον σορόκες κὺρ γιανάκη λεονάρδον διὰ νὰ τὰ στίλῃ εἰς γιάσι).	

Mart 1.

maţar her	17 groşi	187	
zer	7 groşi	19.30	aspri.
turelia	2 groşi	5.30	,,
funzi unul	1 groşi	3.105	,,
argint (ἀσημένια)	groşi	170.57	
		385.102	

La Iaşi să se împlinească vama.

Meer staroste 2 cofă horilcă prin mânule (διὰ χιρός) lui Litman (λιτμάνου) *zĕt* (ginere) lui Avrăm din Sanhorozi. 3

www.dacoromanica.ro

groşi.	aspri		luna
		Teodor Andrianopolitanul (ανδρενέλις) din Movilău 3 ciuvali inuri nelucrate (γνευτζένια ἐξουλεντα).	17
		9 cărţulii (μαφτζουλιες) din care 3 turceşti (τουρκικόν) şi 6 greceşti (ρεμαϊκον).	

Contul (τον λογαριαμόν) lunei lui Martie 1766.

23	00	Ioniţă Sârbul are 5 care in lipovenesc, (merge) la Galaţi pentru Şiştov (δια το σίστοβι).	3
1	00	Meemet baeractar (μπαϊρακτάρ) 2 căruţe (καρον) unt 1 (μηνέα) Bender.	5
—	60	Hagi Iancu pentru 2 bucăţi ciohă bandage (βεντα) şi 10 căpăţini zahar (κεφάλια ζάχαρη), şi altele Bender.	8
1	00	Lupaşco (λουπάσκο) pentru sare din Iarova.	8
—	36	Ioniţă la Moshari.	8
50	00	Ghitman (γγιτμεν) evreul din Suceava 2 cofe horilcă la Suceava.	9
1	24	Chiriac din Nicoreni, 6 vedre horilcă, Nicoreni.	12
77	00		
8	00	Mihalachi şi Stoian (στογιαν) 2 care de 4 boi in lipovenesc, la Chişinău.	15
3	00	Omer din Ismail 3 arabale in, şi 1 poloboc unt înlăuntru (μέσα) o araba (este) a lui Ismail.	17
1	00	Tabac Ibraim şi Usein 2 căruţe marfă (μάρφα), Bender (πεντερ).	18
—	60	Ibraim paşa din Chilia (απο κελί) 1 căruţă, are un poloboc unt şi particulară (μερικά) pacea de capră la Kelia.	18
8	00	Kera (mama) Dima, un tai hamhalat blănuri, la Focşani pentru a le trece la Bucureşti (δια να περάσι εἰς μπουκρεστη).	19
2	60	Anastasie un tai mic blănuri la Galaţi (εἰς γαλάτζη).	19
100	00		
2	60	Chiriac armaşul are 1 căruţă stofe, şi 20 topi pânză leşască, merge la Ismail.	21
0	78	pentru vaci (ἀγελάδες), Şulim evreul (σουλιος).	29
1	00	un cal Enea leahul.	29
2	90	pentru 2 cai (ἀλογα), şi o mânză (φορέδα) Enea leahul.	29
—	75	pentru 2 vaci.	29
107	63	[cele de mai sus].	
—	60	Isac evreul din [şters Movilău] Tarniţa (ταρνιτζα) Botoşani.	29
01	21	mărunţuşuri gelepeşti (λιανηκά τζελεπέσες): fer, făină.	29
00	60	o vacă şi o juncă (μία ζουνκα).	29
—	30	pentru 2 văcuşoare mici (εἰς 2 μικρά μοσχαρακια).	29
01	90	Ioniţă abager (ἀμπατζέρ) 3 bucăţi materie simplă (πρόστικα κομάτ τζοχα μεβε) merge la Botoşani.	30
1	00	un cal leşesc.	30
112	84		
1	60	Dimitrie lipovanul are puţine basmale (μπασμάδες) cit (τζίτ) prost şi puţine cingători (ζονάρια) lipoveneşti, 2 bucăţi pânză, 1 top găitan de lână (μέλια) şi câteva (καμπόσια) cărşene (κρίσινα) la Suceava.	30

www.dacoromanica.ro

groşi	aspri		luna
1	60	Iancu evreu pentru 7½ vedre horilcă.	30
—	90	o mânză (φοραδα), Enea evreul.	30
5	00	Iţic şi Iţic evrei pentru 26 vedre horilcă.	30
—	36	Mititica (μιτιτικα) pentru horilcă.	30
121	90		
1	00	Iţic 2 căruţe ciocalia.	30
6	90	Leiba evreul 35 vedre horilcă.	30
129	60	[şters: cele ce am dat din acestea].	
200	00	8 buţi (βουτζια) Costa şi Coste la Iaşi (εις γιασι) să împlinească.	
329	60		
315	00	am scăzut (εβγαλαμεν).	
14	60	rămân.	
		100 groşi lui Alexandru horilcar (χορτικαρι) pentru obligaţia (ὁμολογία) după cum mi-a poruncit arhon marele vameş,	
		15 câştigul meu (ρωγαδικίμου).	
		115	
		200 ce s'au trimeş de Costa şi Coste pentru 8 buţi (βουτζια) să le verse la Iaşi.	
		315	
		Cu cei 200 groşi Costa şi Coste şi Alexi Rumeliotul pe care cu toţii să le împlinească vama la Iaşi.	
		Şi 100 groşi care i-a dat pe Alexandru horilcar şi alţi 10 groşi.	
		300	
		15 câştigul meu.	
		315	
329	60	câte s'au însemnat pe luna lui Martie.	
315	00	am scos.	
14	60	rămâne să trimet, 14 groşi aspri 60, şi le-am trimes pe Iosip Cazacul, Martie 31.	

Cât are să se împlinească vama la Iaşi la Carvasară:

Paşa Leondari, 2 poloboace zahar şi 14 căpătini în deusebi (ξεχόρα [1]), un menghenetai (μαγγενεται) un sac (χαρέρ) de stofe (πανίνια), un ciuval (τζουβάλι) cabanasir (καμπαχασίρ) 2 ciuva fe mici, un ciuval pălării (ψάθινό), toate blănării.

Ivan Ştefanov Moscu un ciuvalaş mic (τζουβαλάκι μικρό), blănuri de jder (ζερδαφάδες), un ciuval pălării de blană de jder (ψάθικο γουναρικά ζερδαφάδες), şi alt ciuval de pălării cu blană, şi alt mai mic cu ţeseturi, (μαγγιτουτζένια [2]) şi pălării proprii. 6

Ursul evreul pentru 2 roţi pânză mari şi alte 6 roţi mai mici şi altă una roată mai mică pânză şi 60 ocă zahar 27 ocă ciuperci uscate (μαγιάρα ξηρά 10 μπεγγιτσέλιος). 8

[1]) cor. ξέχωρα particulare.

[2]) μαγγάνι, métier a filer de la soie.

www.dacoromanica.ro

groși, aspri luna

Avram evreul jumătate cofă oloi leșesc. 13
Ispir Grecul pentru una cofă horilcă. 16
Anastasie Sârbul pentru o cofă horilcă la vornicul Tabacu. 16
Dumitru Grecul una caselă mare ceainic (τζαινήκα) și romure (ρούμια τα) 2, corumbe, cuțite o corumbă icoane (ήκόνες) și biblie, una corumbă cuțite clidarii, 2 legături scatulce (σκατουλκες) în o ghiuftură mare (εἰς ενα γιουφτουρα μαρε) și puțin singeap (σιτζάπια), 1 țol (τζόλ) dihori (μοσκοπόντηκα) 1 coliac (κολιακ) găitan (γαϊτανία), 4 (τέσσαρα) valise (τζαμπανια) 2 legături (δέματα) icoane (ηκονες) și un sac icoane (ένα σάκι ήκόνας).

§ 10) Tarifele vamale din 1761 și 1765.

Ca punct de plecare în studiul nostru ne servește tariful din 1761. Se păstra în vămă un testament vechiu, care slujia de original pentru a se lua după el copii în *românește* ori în *grecește* pentru diferitele puncte vamale din țară, după cum vameșii erau români ori *greci*.

La Movilău vameșul Kurida fiind grec, Teodor Grecul îi trase o copie grecească după Catastihul românesc din vama cea mare de la Iași.

Pentru a ști ce schimbări sufere în 1765 textul catastihului vamal din 1761, vom face o paralelă după slovele alfabetare.

Supt litera (*a*), catastihul din 1761 ne dă 19 articole; al nostru ne dă numai 2. De ce această mare deosebire? Cred că aici manuscriptul nostru are o lipsă, de oare ce în quaternul întâiu ne lipsește fila I și II, tocmai cât puteau cuprinde articolele de supt litera *a*.

Pentru complectare dăm aceste articole:

aba albă, de 14 bucăți 1 leu vechiu (un leu și 4 parale).

aba roșie, de 7 bucăți, 1 leu vechiu.

alăgea de Misir, de bucăți 1 leu vechiu.

alăgea de Halep, bucata 55 bani vechi.

alăgea șam, bucata 50 bani vechi.

alămâi din zece una la vamă.

alune, cântarul 50 bani.

anison, cântarul 110 bani. ($1^1/_2$ bani oca în 1765).

arnici roș și vănat de Halep, oca 28 bani, iar cel de Țarigrad oca 22 bani.

arce zugrăvite, de unul 30 bani, iar de cele proaste să se socotească doă drept unul.

arce nelucrate de 2, 16 pol bani.

astariu, de 14 bucăți 1 leu vechiu.

atlaz de 14 coți 1 leu vechiu era mai înainte, iar de la o vreme încoace trag în cântar tot felul de mătăsuri, și de cele cu fir de una oca iau 3 lei vechi, iar de cei fără de fir câte un pol leu vechiu.

albii, coveți, scafe, căușe, de carul încărcat 1 leu vechiu.

anterlicuri de 14 oca 1 leu vechiu.

www.dacoromanica.ro

ață roșie și vânătă, de 2 legături 9 pol bani.
anterlicuri bune, de unul 90 bani.
argint, oca 5 lei.

Supt litera ε avem 45 articule în amândouă catastihurile.

Supt litera ϐ. catastihul din 1765 cuprinde în plus 1 articol: „*vinul* care se face la Odobești, butea 40 aspri și *se va lua tultul Bârladului*". Domnia rânduise un nou venit târgului Bârladului, obligând pe toți negustorii de vinuri de Odobești să plătească *un tult* pentru sporirea veniturilor comunei Bârladului—sediul vorniciei de țara de jos—cum tot din vin se prevăzuze un *huzmet* mănăstirii Sf. Spiridon din Iași. Supt litera ϱ, catastihul din 1765 adauge un nou articul „iapa, 90 aspri".

Supt literile ϡ, ϵ, ϗ, ϑ, ϟ, avem aceleași articole: *41 la număr.*

Supt litera ϰ, catastihul nostru are 66 articole în loc de 64; și anume: „ carul de mere, cu 4 boi 1 gros vechiu" și „călămări de tuciu la 10,50 aspri". Se sporesc cu aceste 2 articule veniturile țării:

Subt litera ϡ, ϻ, ϟ, și ϙ avem aceleași 44 articule.

Supt litera ϟ, catastihul din 1765 nu mai prevede „postav extra bucata 1 pol ban", de oare ce se credeau suficiente cele 4 feluri de postav: *Șift, novigaton, tuzunuc* și *psilă*, care fiind bine fabricate, nu erau întru nimic mai pe jos ca postavurile *extra.*

Supt litera ϱ este acelaș număr de 9 articule.

Subt litera ϲ și ϣ transcris în ϭ avem 50 articule, cu 2 mai puțin ca în catastihul din 1761 și anume: „*sarică* serbetli de una 100 bani" și „sângeap blane de spinare mari 66 bani, iar mai mici 28 bani", întru cât la articulul blănurilor de singeap, tariful din 1765 scoborâse prețurile de la 55 bani *la 24* și deci nu mai putea autoriza importul de blane de spinări de singeap câte 66 bani una.

Supt litera ϯ, ϟ, și ϡ, sânt aceleași 39 articole, transcrise cu ϯ și ϛ.

Supt litera ϕ avem 21 articule, întroducându-se taxe nouă pe *fesuri* „fesure 55 aspri testeaua": și *fote albe* „părechea 5 aspri, adică 2 lei o parcea".

Subt litera ϰ avem aceleași 15 articole.

In total tariful din 1761 cuprinde 400 articole de taxat la vamă, iar Catastihul din 1765 cuprinde *384 articule.*

§ 11) Glosarul Catastihului.

abà (t. abà) feutre, étoffe grossière, manteau.
abagèr. marchand d'abà.
Abdulàh. (s. pr. Abd-ul-lah) serviteur de Dieu.
agà (t. agà) seigneur, pour militaires; *efendi* designe les gens de lettres.
ἀγιοκέρι, cièrge, bougie.
ahtarlâc. (t. attarlek). de parfumeur, de droguiste.
alăgea (t. alagea), étoffe en soie rayée.
alămâe (t. limon). ngr λεμόνι, citron.
Albineț, village pres d'Iassy, aujourd'hui un faubourg de la ville.
Ali *(s. pr. ali) sublime, illustre.*
ἄλειμα *onction, encre.*
alune (lat avellanella) petite noisette.
alut. (t. alat, alit) machine.
anason (t. anasun). *anisum*, anison
anterlicuri (t. attarlek), drogues.
arabà (t. arabà) voiture. v. *arabà.*
arabagiu (t. arabagi). charretier.
aramă (lat. aeramen) cuivre.
arce (lat. arcus) arche.

www.dacoromanica.ro

arniak (t. arnica). *arnica*, arnique (plante).
arniciu fil de peau d'agneau, (ἀρνάκις).
astar (t. astar) doublure.
ἄσπρη aspre, monnaie turque, (3 aspres font un parà, 40 paràs font une piastre—το γρόσι—; le piastre ne vaut que 22 centimes.
atlaz (t. atlas) satin. (étoffe).
Azac (t. Azak) Azof.
băcan (t. bakam) bois de Brésil, rouge foncé.
bacşiş (t. bacşyş) cadeau. v. *crimlidon*.
bacherenie (t. baker) de cuivre. vezi bronze, tuciu, prunzu.
baeractar (t. bairak) drapeau, étendard
Bagdat (t. Bagdat), ville sur le Tigre 100000 h.
baibarac (t. baibarak) étoffe, habit courte.
balâcdiş (t. balek-deş) poisson-dent.
balgam (t. balgam) simple „chehrimbar balgami" (prost).
băltag (t. baltak) hache, hallebarde.
barilcă (r. barilka), baril, tonneau.
basmà (t. basmà) éstampe, mouchoire.
Beciu (t. Beč) Viènne.
Biciuc (t. bečak) couteau.
biciu (rus. biču) fouet.
bilală (st. bealu), blanc, fard.
Binek. (t. binek), cheval de selle, monture. „un car binek".
blană (sl. blanja). fourrure. v. *chilia*.
bobou „pannus griseum". „boboul se vinde cu cotul (sl. *laktem*). étoffe.
bocceà (t. bogcia), paquet.
bogasie (t. bogasy), toile, boucassin.
boia (t. boya) couleur.
borozan (t. boruzan). trompette, de aci *Poruzan*.
bou (lat *bos*) boeuf.
brânză (sl. brendza), fromage.
Braşov, de aci Braşovanu, braşovenii, braşovineşti, *braşoave (mensonges)*.
brâu (sl. brinja). *lorica*.
bronz. fr. bronze, cuivre. v. *bacherenia* ngr. μπρούντζος.
brebu (sl. beabru) *Castor*.
Broslavschii, de Breslau. „chilimuri de Breslau".
Bucaria (t. bukar) de Bouharie.
Bulgari (t. bulgar), une éspèce d'étoffe.
bucată (ital. boccato) bouchée; rut. *bukatu*, morceau.
bumb (magh. gomb), bouton; v. *nastur*.
bumbac (t. pambuk). coton. ngr βαμβάκι.
burcă (pol. burka), manteau de laine grossière.
burduf (sl. bruchan) ventre. magh. *potroh*.
burungiuc (t. biuriungiuh), crêpe, soie, voile, gaze.
bute. (sl. butari) tonneau.
cabahasir (t. kaba-hasser), habit, natte.
caculi (t. kakulà) cardamome (plante).
cacum (t. kakum) hérmine.
cahfe (t. kahve) café.
cal (lat caballus), cheval.
κάλκαν (ngr. χάλκανθον) sulphate de cuivre, vitriol. (Scriban. καλαχάνι).
καλαμαρα. écritoire.
calem (t. kalem) plume, vezi *otuzbeş*.
καμηλα, chameau, vezi *devè*.
cămaşă (lat camisa). chemise.
camuha (ngr. καμουχάς). Damas; *camhă*.
cântar (t. kantar) quintal, a 44 ocques.
capelă (ital. cappella) filigrame.
capere ngr. καππαρις). câpre, les fruits d'arbustre *căper*.
capiculu (t. kapu-kuli) porte, cime.
καπνο tabac à fumer.
carabura (t. kara (noir)—burá (lieu). „fote carabura".
caraboia (t. karaboyá). couperose, vitriol.
cărsac (t. karsak). petit gris. vezi *sângeap*.
cărşină...
carte (lat carta) diminutiv *cărţulie*.
carvasara (t. kervan-serai). douane.
casap (t. kassab). boucher.
caşcaval (t. kaşkaval) fromage.
caselă (ngr. κασσέλα) caisse, malle, κασσία, casse (plante).
castane (lat castaneus) chataigne.
catâr (t. kater) mulet v. *tai*.
catart (t. katergà) ngr κατάρτι, galère.
catifea (t. katifè) velours.
κατζίρμα „un car murun caţirma".
cazac-e (t. kazac). cosaque, voiture des Cosaques.
caviar (ngr χαβιάρι) caviar
cazan (t. kazan), chaudron.
ceadârbezi (t. čader-bezgi) toile, tente.
ceainic (rus. čainiku). théière.
ceam (t. čam) sapin, pin.
ceam sacâz. (t. čam sakezè) résine.
ceară (lat cera). cire; ceară roşie, ceară neagră.
ceauş (t. čauş) huissier.
cenghir (t. giger). foie et poumon.
celbiş (t. čil-beş) gris, neuf; beş=5.
cergă (t. cergè), tente, couverture.
chefal (t. kefal) ngr κεφάλος. muge, muget, tétard, cahot
κεφιλης. garant, caution.
chehrimbar (t. kehribar) ambre.
chelè (t. kellè) pelu. „cergi kèli",

www.dacoromanica.ro

chelès (t. kellès) teigneux; „chipernițe chelès".
chenealà (t. kenàl) teindre en rouge avec le hénné.
κικίδια. noix de galle (κικίδι).
chilèm (t. kilim) tapis ras.
chilermenea (t. kil-ermeni) bol d'Arménie, hribi.
κοιλία, fourrure, ventre.
chilies. v. chelès.
chimion. (t. kimion). cumin, din arab *Kèmun.*
κινναβαρι, cinabre, *cinnabaris.*
chingă (ital. cinghia) ceinture.
chiper v. *piper.*
chirbeș (t. kirbeș, arm. gerbas). lin, toite de coton.
chiurcibeș vezi *chirbeș.*
chiurchi calem (t. kursun kalem) crayon.
chircalem (t. ker-kalem). crayonée.
chiusoleu
κίτρινος, de citron, couleur jaune.
ciacal (t. čakal), chacal, chien sauvage.
ciapia (t. čapa ngr. τζαπι) houe, pioche; sapă.
cimșir (t. čimșir) de bois.
cingătoare (lat cingula) ceinture.
ciobă (t. čob.) vas.
ciobote (rus cebote) botte.
ciohă (t. čoha). drap, toile ngr τζοχα.
ciopciun
ciorap (t. čorab). bas, maille, vezi *colțun.*
cit (t. čit). indienne.
ciubuc (t. čobuk), pipe; raie, barre „cibùc de 30 cai 100 aspri"
ciubucliu (t. čobuklamak) épousseter un tapis en les battant avec une verge.
ciulia, ciol. (t. čiul). housse, couverture de cheval.
ciuciulia dim. de *ciulia.*
ciuruc (t. čuruk). pourri.
ciuval (t. čuval) sac.
ciuvalachi dim. de ciuval.
civit (t. čivit). indigo.
cledarie (sl. kladi). faisceau.
cleiu (sl. klej). colle, gluten.
κλωστη, fil.
coasă (sl. kosa) faux. ngr κόσα.
cofă (t. kofa). tonneau.
coftele (t. kufteri). étoffe en soie.
coji (sl. coje). écorce, *pellis.*
cojoc (magh. kosók). pélisse de mouton.
colan (t. kolan). ruban large.
colțun (t. kalčan). chaussettes; de la kalca, hanche; ital *calzone* caleçon.
κόλιακι κολι, ronc, main de...
conț-uri (magh konc). papier 24 feuilles.
coral (ngr. κοράλλιον) corail.
corobă (rus. corob). panier corbeille boîte „2 corobe de cuțite", 1 coroabă, icoane.
cositor (sl. kositori). étain.
cot (lat cubitus). coude, aune a 0.64 m.
coovor (rus kovir). tapis.
cozi (lat cauda) queue.
cracatița (rus. karakatika). calmar.
Krim (t. kremli) de krinm, Crimée.
Krimisia ngr. κριμίσια de Crimée.
crimlidon (ngr. χρῆμα). vezi *bacșiș.*
cristal (ngr. κρύσταλλον) cristal.
crișină vezi *cârșină.*
κρόκος safran d'Inde.
κουκουτζα, noyau, simburi.
kurt (t. kurt). loup.
cutnie (t. kutni) de la *kutun,* coton, satin mêlé de coton.
dafin (ngr. δάφνη). laurier. sl. dafinŭ *laurus.*
δαμάσκηνον, prune.
Daasca v. ταντζινα. Danie.
darac (t. tar) tissu, fil.
dârlog (t. darlat) resserrer. sl. dolagati *addere!*
demet (t. demet) faisceau, paquet.
demetachi dim. de *demet.*
deve (t. devè) chameau.
devetai (t. dèvè-tai). fardeau sur chameau.
dimie (t. dimi). futaine; vezi *aba.*
dihor (sl. tyhor). felis., fouine. vezi μοσχοπόντικα.
dohut (magh dohut). goudron.
dram (serb dram). ngr. δραμι. 400-a partie d'ocques.
drob (bulg drob). morceau.
drug (sl. drong). barre, lévier.
duseclăcuri (t. deosek). matelat, lit. vezi *oghial.*
Edirnè (t. edirnè). Andrinople.
elan (sl. lelenŭ) cervus. vezi Cuzeștii vol. VII pg. 6 (introducere).
emir (t. emir). chef, prince.
enicalem (t. yeni-kalem) de nouveau sorte.
epure (lat lepus). lièvre.
fachia (ngr. φάκη) lentille.
facu (ngr. φάκελος). botte; *facu-fechia* botte-lentille.
fasule (ngr. φασοῦλι). haricot.
felendreș (pol Falendresz). drap de Flandre, drap d'Hollande, ngr. φελάντρα.
fereastră (lat. fenestra). fénêtre v. *parafiriu.*
ferecate (lat. ferum). fer, ferrer.
ferestrău (magh. füreszelni). scie.
fes-ure (t. fès). calotte, bonnet rouge, (*Fez,* Maroc).
ficior (lat. feţiolus), fils.

www.dacoromanica.ro

fidea (ngr. φιδές). vermicelles.
fil (t. fil) éléphante.
filali (t. fileli) étoffe de Tafilald (Maroc) v. *hilali.*
fildeş (t. fil-dişi). ivoire.
fir (lat. filum). fil; vezi *hir.*
flanelă (ngr. φλανελλα). flanelle.
florin (ngr. φλορίνι) ducat.
flude (ngr. φλοῦδη). écorce.
foradă (ngr. φοράδα) jument, cavale.
fortum (ngr. φόρτωμα), fardeau, v. *tai.*
fotă (t. fota). étoffe rayée, ngr. φουτὰς.
frenghie (lat fimbria). corde.
frue (lat. frenum). „frue Ungureşti".
funt (rus. funtu) livre.
funtuc (t. fendik). noisette; monnaie „3 groşi 105 aspri". ngr. φουντουκι.
furda (t. hurdè), menu, parcelle.
fuzie (malrus: fuzie), fusil, arme à feu.
gaitan (t. kaitan). lacet, cordon. ngr. γαϊτάνι.
geamantan (t. ğamedan) coffre.
gelep (t. geleb). conducteur de troupeaux de moutons.
ghemek (t. kem) mauvais.
Ghenovezica (ngr. γένοβα). Gênes.
ghiomlechi (t. kem dem) un peu mauvais.
ghiral (t. garra) blanc.
ghiucen (t. ğeucen) fouine, ngr. γγιουτζὲν.
ghiucine (t. gheugde-ten) tronc du corp.
ghiuden (t. güden) saucisson ngr. γγουτζίνια.
ghiufture v. *iuft.*
ghivrea (t. gèvrè). mouchoir.
gros (lat. grossus) pol grosz, un gros 3 kreutzer d'Autriche ngr. γρόσι v. *piastru.*
guşă (alb. guşă). gossier.
Hagem (t. agem). de Perse.
hagiu (t. hagi) pelérin de Jerusalim et Mecque gr. ἅγιος.
haham (t. khakhan). rabin ngr. χαχαμί.
hahambaşa (t. khakham-basa). grand rabin; creé par Alex. Iliach Voévod en 1667 á Iassy.
haimanà (t. haymanà). vagabond.
halat (t. halat) corde, vêtement.
Halepcă (t. Halepi) de Alepo. „alăgea de Halep" „carabură halepă".
halici (alb. halič) plomb. ngr. χαλίκι
ham (t. ham) harnais.
hamzoglu... (2 căruţe hamzoglu galbăn).
haraba v. *arabà.*
hararіu (t. harâr) sac de poile. ngr. χαράρι.
haras, **harea** sorte d'étoffe de soie moiréc
hârtie (ngr. χάρτι). papier.
harup (t. harub). caroube, v. *roşcove.*
hataeà
hatâr (t. hatyr). faveur.
haviar. v. *icre.*
helali v. *filali.*
hir v. *fir.*
holteiu (sl. hlastu) caelebs, non marié. χωματένιε de la poterie.
hondră v. *hontră.*
χοντρος, gros. „pânză leşască *hontră.*
horbotă (pol forbot). dentelle.
horiţcă (rus. gorelka), eau de vie, în Ardeal: *vinars.*
horilcar v. *horilcă.*
huniè (t. huni) entonnoir ngr. χουνί.
hurda v. *furda.*
hurduvatie (t. hurdevat), menu.
huzmet (t. hyzmet). impôt de douane ngr. χουζμέτι.
ialoviţă (sl. ialovica) génisse v. *juncă.*
ialtiţia (ngr. γιαλτιτζια). chévre.
larbekir, ville Diarbekir (Syrie).
iavri (t. yavrie-evri) rouge.
Ibrahim (t. Ibrahim) Abraham.
ibrişin (t. ibrişim) organsin, soie torse.
icre (t. ikra). caviar v. *haviar.*
imbir (rus imbiri). gingembre, enibahar.
imenei (t. ymenisi) souliers turcs.
in (lat linum), lin.
ispravnic (rus. ispravnicŭ) magistratus species, préfet.
iuft (rus. juftŭ). cuir de Russie.
jder (sl. jdera). martre, *mustela martex.*
jug (lat jugum). joug.
juncă (lat juvencus). génisse v. *ialoviţă.*
lacată (magh. lákát) serrurie.
Lahor (t. Lahur). ville, Penčav (Indie).
lână (lat lana). laine.
lască (pol. laska). e styrace confectus, στυράκινος.
lavdan (ngr. λαβδανον) laudanum.
lekeburie (t. lekè-bura). tache, lien; v. *libruri.*
lemia (ngr. λαιμός). cou. gorge. „blană lemia samurie.
libruri (t. libas). habit.
limon (t. limon). citron ngr. λιμόνια.
lingură (lat. lingula). cuiller.
lipcan (sl. lipka) tartare de Lithouanie.
litră (t. litra) livre(poid). 100 drâchmes.
lulea (t. liuli). tuyau, foyer de pipe.
lup (lat lupus). loup.
lutroboia (ngr. λούτρον). bain-couleur.
mahramă (t. mahrame) mouchoir. μανίκια v. *plăsea.*
mărgean (t. merğan). corail.
mărgele (ngr. μαργέλλα). corail.

www.dacoromanica.ro

marginĕ (lat márginem). bordure.
mantari (t. manţar). champignon.
mascur (lat masculus). cochon.
maslinĕ (sl. maslina). olive.
mâţă (sl. mečka). chatte.
maţar (ngr. ματζοῦκα). manuc.
mătasă (ngr. μεταξα) soie.
matrina (mrus. motrona) matrona.
memeli (t. mum). cire, bougie.
menghenea (t. menghenè), calandre, machine pour lustrer.
menghenetai v. *tai*.
mermer (t. mermer). toile fin blanche.
μεσάδες de μέση, le milieu.
meşini (t. meşîn). maroquin.
mestii (t. mest) bottines sans talons; ngr. μέστι.
μέτρον, mésure.
miere (lat. mel). miel, ngr. μέλι.
migdalĕ (ngr. ἀμιγδάλια) amande.
Misir (t. Missir). Egypte.
Moschicesc (t. Moskof). Russe; de Moscou.
μασκοπόντικον, fouine.
μασκοσαπόνον, savon à la rose.
mucadir. (t. mukaader), eminent, de prêtre (mu-kadèr).
muhair (t. muhayer). vêtement grossier fait de poile de chèvre.
mumgiu (t. mumgiu) vendeur de bongies.
Mustafa (t. mustafà). elu, choisi.
murun (st. moruna) éstourgeon.
nafeni (t. nafè) fourrure estimée ngr. ναφέδες.
naft (t. neft). naphte.
năramză (t. narengi). couleur d'orange.
nardenke (t. nardenk). sirop des prunes.
nastur (ital. nastro). bouton v. *bumb*.
nemeteci (ceh. nameatek). crêpe nóir pour deuil.
nemi (ngr. νέμα) fil.
nevre (ngr. νεῦρον). nerf, corde.
nişadâr (t. nişader). sel ammoniaque, v. *ţipirig*.
nohut (t. nuhut). poie chiche.
norniţă (rus. nornikie). fourrure de rénard blanc.
νοβιγατοῦν. „postav novigaton".
ντε=de ντατζικα (Danie). ντε τζάρας=de tară. ντε γγοῦσα=de guşă.
nucuşoară (lat. nux). petite noix.
nurcă (sl. norka) loutre, ngr. νοῦρκα.
oae-oi (lat. ovis). brebis.
oală (lat. olla). pot, marmite.
ocà-ale (t. oka). poids usité en Turquie contenant 400 drachmes.=1.282 gr. =2 livres et quart.
odobaş v. *ontabaş*.
oghial (rus. odealo). couverture v. *duşeclâcuri*. (keyé).
oglindă (sl. ogladati). videre.
olofismu pro ὄφελος, utilité, gain
oloi (lat oleum) huile.
ontabaş (t. on dix) ta (de) baş (tête). caporal; *odobaş*.
Osman (t. osman). othman.
ot (sl ѡт). de. ѡт ішш, ѡт Ромлн.
otuzbeş (t. otuz (30). beş (5). „otuzbeş Kalem".
oţet (lat acetum). vinaigre.
pacea (t. pača). pied de mouton.
pahar (magh. pohár). verre v. *potir*.
pâlnie (sl. pljunjen) entonnoir.
πανί, πάνοβε: toile, étoffe.
pântece (lat panticem). ventre.
pânză (lat. pansum). toile.
papuc (t. papuk). pantoufle.
papură (rus. paperat) typha latifolia.
παφαθύρου, fénêtre. v. *fereastră*.
παράγγι, câble.
parcea (t. parča) morceau.
pastramă (t. pasterma) viande sallée, ngr. παστράμας.
paşă (t. paşà). pacha, la première dignité dans l'empire Othoman.
pecè (t. pècè) enfant.
pehlivan (t. pehlivan). athlête, héros.
perpetan vezi, *perpetugan*.
περπετουγανα.
peşchir (t. peşkir). essuie-main, vechiu *mânestergură*.
peteală (ngr. πετάλι), lame.
piastru (ngr. πιάστρα) piastre d'Espagne =5 frs; le piastre Turque ne vaut que 22 centimes.
piatră (lat. petra) pièrre; piatră acră, piatră vânătă; piatră de moară.
piele (lat. pellis). peau; dim. *pelcéle*.
pilotă (saxon phülowe), lit de plumes.
pingea (t. pingè). patte, serre; signature de Amurat I; penğbeş=5.
piper (lat. piper) poivre.
pistol (ngr. πιστολι) pistolet.
plăsea (sl. pláz) manche. v. *manichiă*.
ploscă (rus. ploskva) flacon.
plumb (lat. plumbum) crayon.
poloboc (rus polubočka). demi-tonneau.
postav (sl. postavŭ) drap. ngr. παστόβι.
potcoavă (sl. podkovŭ). solea equi, fer à cheval.
potir (ngr. ποτήρα). calice. v. *pahar*.
potlog (bulg. podlogŭ), chifon, morceau de vieux cuir.
proaspăt (ngr. πρόσφατος). frais=νιῶπος.
prav (sl. prahŭ). *pulvis*.
prunzu (ngr. πρωθυπάτζος) cuivre, v. *bronz*, *bakerenie*.

www.dacoromanica.ro

pruzgiuc (t. piuriuzliu) linge, étoffe. v. *burungiuc.*
psifechia (ngr. ψήφαις) ouvrage de marqueterie ou de mosaïque.
ψαθί, natte, tissu de nattes.
ψιλέ, fin, menu.
pucioasă (ital, puzzoso), soufre, *putruosus.*
puh (rus. puh*u*). duvet.
puşcă (sl. puşka), fusil, canon.
rachiu (sl. rakije). eau de vie; *vinars* v. *horilcă.*
rade (t. raddè). degré, de pharmacie.
rafene (t. arafenè) quot-part de dépense ngr. ραφενές.
raia (t. raajà). sujet turc ngr. ραγιάς.
ραμμένα (ράμμα). fil à coudre.
ρασαμάυρον. serge noir.
răşcovi (rus. ryğiki). agaricus lactifluus.
răzltori (lat. radeo). grateau.
rasă (ngr. ράσον). serge, saja.
râs (rus. rysi). felix, lynx; ngr. ρῆσος.
revent (t. ravend) rhubarbe.
roată (l. rota) roue „sfoară o roată".
Rodica (ngr. Ροντηκα) de Rhôdes.
ροδοζάχαρι. conserves de roses.
ρωμαίος Romain, Grec.
roşcove (rus roskovi) caroube v. *harup.*
rum fr. rhum.
Rumelia (t. Rumeli). Roumelie, La Turquie d'Europe.
Rumeliot v. Rumeli,
rup (t. rub). un quart.
sac (lat. saccus) sac. „ένα σάκι .
sacâz (t. sâkyz) mastic. v. *ceam.*
săcriu (magh. szekrény). arche, armoire; cercueil.
săftian (t. sahtiyan). maroquin.
săgeată (lat. sagitta) flèche.
sagriu (t. sagăr). grand verre, coupe.
salce (magh. sarcza), salse parreille.
samur (t. samur). zibeline.
sandal (t. santál) σάνδαλον, sandal, chaussure.
sandalul (t. sandal) σάνταλον, sandal.
sandală (t, sandèl) bois de sandal (sand, *acacia*).
sanie (rus. sani). traineau.
σαπαρίνα salse parreille.
sardea (lat. sardella). sardines.
sarică (magh. szàrika) mantean grossier de laine.
schelă (lat scala). échele (t. işkéli).
σκυλήνη. de chien.
scoarţă (lat. excortex). tapis.
scorţişoară v. *scoarţă,* canelle.
scrâmbiţe (sl. skumri) hareng; alb. scumbri.
scumpie (sl. sconpije). *rhus cotinus.*
secriu v. săcriu (lat scrinium — *scrén*).
selie (t. seli) loup, taupe.
senduc (t. sanduk) coffre, σεντούκι.
seu (lat. sebum) seuf.
sidef (t. sadef) nacre. ngr. σινδέφι,
silitră (lat. salnitri). σαλύτρι.
siminichie şi
sinamichie (t. sena-Meki) séné de Mecque.
singeap (singab) pelisse de petit-gris, fourrure, écureuil gris.
sîrmă (t. sermà). *filum.* ngr. σύρμα.
sită (lat sita) tamis.
smochine (sl. smokïvina). *ficus.*
sobol (sl. sobolŭ) zibéline.
sopon (lat saponem) savon.
soroc (rus suroku) τεσσαράκοντα. 40, «terme».
spelcă (rus. spilika) agrafe, épingle.
spinare (lat spinalis) épine du dos.
splinove v. *spelcă.*
staroste (sl. staroste). *senex,* prévôt.
steclă (sl. stihlo) vitrum, verre.
στεγνος, sec, seche.
stiupici (ngr. στουπί) filasse, étoupe, (câlţi) στονμπατζι.
strafide (ngr σταφίδα) raisin sec.
strune (sl. struna) corde,
sucman (sl. sukman), manteau.
Suleiman (t. syileyman). Salomon.
sultan (t. Sultan), impérial «zof sultan»,
suluiman (t. Suluiman). rouge, *Sublimis.*
şaică (t. şaica). canot, barque.
şal (t. şali), camelot d'Angora.
salvari (t. şalvar) culottes turcques.
Şam (t. şam) Damas.
Şamlă (t. şamli) de Damas (Syrie) ngr σαμλίδικο.
şea (lat sella) hanche.
şerbet (t. şerbet) confiture en pommade.
şerbetli (t. şerbetli) couleur de cherbet.
şindilă (ceh şindel) échandole.
şiftu (t. şiftu) paire, couple, ngr, τζίφ. «postav şiftu».
şişitori (sl. şiti) lisière.
tabac (t. tabbak) tabac.
tabalit (sl. tobolec) sacus
tai-uri (t. taj). ballot, fourrure.
tămâe (ngr. θυμίαμα). encens.
tané (t. tanè) peau de fourrure, morceau.
tarpuz (t. tarpoz). bonnet de femme.
tarsinelă (sl. trusína) cilice, corde de poile de chèvre.
Taţina. „ scatulce de Dania. v. Dansca,
tăvtuiu (t. tabkur), sangle „tavtuiu de săgeţi".

www.dacoromanica.ro

teanc (t. tenk) ballot.
teleches (sl. telega) charriottes.
teletin (t. telatin) cuir de Russie.
tel-uri (t. tel), fir de fer. ngr. τέλι,
tembelic (t. tembelik). demi-globe.
tenechè (t. tenekè) fer blanc.
teriac (t. tiriak) *opium.*
testea (t. testè). faisceau.
teşcherea (f. teskerè). billet.
tihur v. *dihor.*
tiniché vezi. *tenekè.*
τυπομένα. imprimé.
tiriplic (t. tire-iplik). fil à coudre.
toc-uri (t. tok). serrè, compact ; talon de bottes.
top-uri (t. top), ballot. top. de 20 conţuri 480 coale.
topi (t. topi) étoffe.
tractir (rus. tractirŭ) auberge.
traista (pol. taistra). sacoche.
trandafir (ngr. τραντάφυλλον) rose.
Trapezun (t. Trabzun). Trebizonde.
tratava . . .
trepetină (t. termenti). terébenthine, *terebinthenus.*
Trepezăneasă (t. tarabuzan) de Trèbizonde.
αρηκαπελλα. fillgrane. „3 chapeaux".
tuciu (t. tuč). bronz. v. *bakerenie, prunzu,* ngr. τούτζι.
tufecciu (t. tufenk) fusil.
tulbe, tolbe (sl. torba) havre-sac, sac de voyage.
tulpan (t. dulbend) mousseline. ngr. τουλπάνι.
tult (t. tult). 15 paras, 1/3 de piastre.
tulum (t. tulum). outre. τουλούμι. burduf.
turelca (t. tugreli). monnaie avec la signature imperiale, „1 gros et 15 aspri".
tutun (t. tutun) tabac.
tuţino (t. tuğ). de bronze. călămări tuţino.
tuzunuc (t. duz...) cousu „postav tuzunuc".
ţevit v. *civit.*
ţif v. *şiftu.*
ţinut (lat teneo) arrondissement.
ţipirig (sl. čpiti). sel ammoniac...
ţinte (sl. centa) petit point de métal.
ţir (ngr. τζίρι) maquereau.
ţol v. *ciol* ngr. τζουλι.
unt (lat unctus) beurre.
untdelemn—huile d'olive.
untdenaft v. *naft.*
ουρά queue.
urşinic (sl. aksamit gr. ἑξάμιτος; *sex licils (filiis) tentus ;* mai corect vine din oloserium, tout en soie
Uzun (t. uzun) long.
vacă (lat. vacca) vache.
vădră (sl. veadre) „12.80 l. en Valachie ; 17.20 l. en Moldavie".
vali (t. vali) „gouverneur d'un vilayet".
vamă (ung. vàm). douane βάμμα.
βαμένα, teinture. de βάμμα.
vânăt (lat. venetus). bleuâtre, gris.
vargă (lat. virga). verge, ligne.
varilca v. *barilca.*
velveriţă (sl. veaverika). écureuil ngr. βεβερίτζα,
Veneţian de Venise.
vizia (t. begzi, bezi). toile. v. *ciadăr.*
βουλοκέρι cire d'Espagne, cire à cacheter.
vulpe (lat. vulpes) rénard.
βούτυρος beurre.
βούτζι, tonneau v. *bute.*
zăbun (t. zebun) camisole.
zahar (ngr. ζάχαρι). sucre.
zamă (ngr. ζουμί). sauce, bouillon.
zargea (t. zar-ğa). „un peu fin".
zer (t. zer) or.
zerdavè (t. zerdevà) fourrure de martre.
zerdè (t. zerdè) jaune.
zerdiceav (t. zerdičav). curcume, safran d'Indes. (zerdè=jaune).
zerzeli (t. zer) d'or.
zet (sl. zjatŭ). gendre. γαμβρός.
ζεύγαρι paire, couple.
τζευίκη nuque.
zof (t. sof). étoffe de laine d'Angora.
ζωνάρι ceinture.
zugrav (ngr. ζωγράφι) peintre sl. *zografŭ.*
zugrăvite v. *zugrav.*
zurumbat...

Gh. Ghibănescu

www.dacoromanica.ro

Cea dintâi legiuire comunală în oraşul Iaşi şi în principalele târguri din Moldova

In cursul veacurilor precedente, dela înfiinţarea statului Moldovenesc şi pînă la dresarea şi publicarea *Regulamentului Organic*, pus în aplicaţie în 1832, puţine legiuiri s'au făcut de foştii stăpânitori ai acestui principat, şi, în tot cazul, escluzînd simplele dispoziţii sau porunci conţinute în hrisoavele domneşti, totdeauna mărginite în text şi în atribute, afară de *Pravila lui Vasile Lupu-Vodă* din 1646 şi *Codul Moldovei*, publicat mai întâi în limba greacă, de Scarlat Alexandru Calimah Vodă, la 1813, nu se cunosc alte texte de legi sau regulamente făcute în interesul unei bune administrări, fie a populaţiunei ţărei întregi, fie a oraşelor, satelor, ori a anumite clase de locuitori.

Sub administraţia timporară rusească, presidată de Generalul Kisseleff, instituindu-se Regulamentul Organic, cea dintâi lege de administraţie politică a ţărei în general, o *constituţie* sui-generis, se prescrise în ea stabilirea şi a unei legiuiri speciale pentru administrarea politică, juridică şi economică a oraşului Iaşi, *Eşii*, cum era chemat pe atuncea, ce era capitala Moldovei, cum şi a celorlalte tîrguri sau oraşe principale din întreaga ţară, cari depindeau, ca administraţie, sau mai bine zis ca exploatare, de guvernul central, — multe tîrguri fiind considerate ca proprietate particulară, întrucât terenurile pe care ele erau durate, fuseseră din vechime moşii personale ale unor boeri, ce căpătase hrisoave şi privilegii domneşti, cari le asigurau dreptul pentru perpetuitate de a le administra cum le va conveni, fără ca Domnia sau alte autorităţi din ţară să se poată amesteca, pentru stabilire de dări, ori alte orînduieli pe asemenea locuri.

Cu toate că în vremurile mai vechi se vede a fi existînd diferite persoane, purtînd titluri de *Şoltuzi, Pîrgari, Pîrcalabi, Judeţi, Căpitani, Agi, Nazîri* şi altele, *de Iaşi*, sau ai *Ieşului*, atribuţiile lor nu sunt nicăeri destul de specificate, aşa că pînă astăzi încă nu se ştie dacă ei erau nişte funcţionari speciali pentru administrarea numai a Comunei, ori boeri în funcţii, veliţi, cărora, cu tot titlul *de Iaşi*, li se impuneau diferite atribuţiuni, cînd de interes pur comunal, cînd de unul general al ţărei. Ca normă în slujbele lor, ei aveau negreşit poruncile verbale ale Domnului, sau mai marilor sei sfetnici, obiceiul pământului, sau, în cele mai multe cazuri, apreciarea ori bunul plac al lor propriu.

www.dacoromanica.ro

Abia, dar, la 1832, în vederea aplicării suszisului Regulament Organic, se vede instituindu-se, în mod preparatoriu numai, un *Sfat Munițipal*, pus sub președința Vornicului Stefan Catargiŭ, care, împreună cu Aga (oarecum Prefectul de Poliție) al orașului, să pregătească instalarea legală a unei autorități comunale în capitala țărei.

Acest sfat munițipal ia imediat măsuri pentru supravegherea și conducerea pităriilor din oraș, așezarea fînărelor prin uliță, alcătuirea hornarilor, cioclilor, tulumbagiilor, stabilirea măsurilor și greutăților obicinuite în comerțul public, regularea cfartiruirilor oștilor de ocupație a țărei, îngrijirea temnițelor, angajarea doftorilor și moașelor de cvartaluri, revizuirea vițelor de tăet, a căsăpiilor, cum și a pescăriilor, alinierea uliților și aranjamentul clădirilor nouă, închegarea iarmaroacelor și a pieților publice, perceperea diferitelor taxe sau dări în profitul casei comunale, pentru facerea unor anumite lucrări sau plata slujbașilor sfatului, îmbunătățirea cișmelelor, stabilirea drepturilor stărostiilor și alte feluite pricini de ordin orășănesc.

Un an și aproape trei luni ținu atributul acestui Sfat Munițipal, cu Vornicul Ștefan Catargiu în frunte, pînă ce la 24 Mart 1833, se dădu de Prezidentul Sfatului Administrativ al Moldovei, o proclamațiune către toți locuitorii orașelor din țară, după inițiativa și invitarea Generalului Kisseleff, în cuprinderea următoare :

Din porunca D. Plenipotent

Sfatul Administrativ a Prințipatului Moldovei

Către locuitorii orașilor

Între așezământurile hărăzite acestui Prințipat, cel mai prețios, este fără îndoială, așezarea *Eforiilor orășenești*, care mai înainte nu se afla nici de cum în ființă în pământul acesta, și pentru care noroadele ce până acum sânt lipsite de o așa facere de bine au o învăpăetă dorință.

Cea întâi ispită fiind că au răspuns întocmai nădejdei Ocârmuirei, și acest așezământ priincios au început a fi înțeles și prețuit, s'a socotit de cuviință legiuirile de mai nainte (?) a se îndeplini și a se statornici mai cu temei prin o pravilă nouă. Cea mai întâi sârguință au fost de a se lămuri în această *pravila*, drepturile și îndatoririle sfaturilor orășenești, a se înălța haractirul atributurilor lor, și a se înfățoșa nouă închizășluiri unui clasis a societății, atât de interesant, precum este acela a lăcuitorilor de prin orașe. Acest *Reglement*, cu scumpătate cercetat și primit de către *Obicinuita obștească Adunare*, va ave în viitorime lucrătoare tărie, intrând de odată în lucrare în orașele arătate prin el.

Lăcuitorilor de prin orașe ! *De la voi* va atârna de acum înainte ocârmuirea interesurilor voastre celor mai scumpe. Sfaturile orășenești, alcătuite de mădulare aleasă de către *voi*, și dintre *voi*, vor ave dreptate a ocroti negoțul cel dinlăuntru, și industria a fiește cărui oraș, de a primi tânguirile care s'ar cunoaște drepte, și de a cere îndreptare înstrâmbătăților care a ar aduce tînguiri, de a păzi pururea înbelșugarea lucrurilor celor de întâia trebuință a viețuirei în locurile de târgurile voastre, și de a privighie asupra prețului și asupra bunătății lor, de a ține în bună stare drumurile de comunicație prin întocmire sau pardosire, de a înlesni ținerea

www.dacoromanica.ro

bunei orânduele, şi de a privighe asupra veniturilor şi a cheltuelilor spre a puté ele îndestula trebuinţele voastre c le mai neaparate. Afară d toate facerile de bine care se prilejesc din acest prielnic aşezământ, el deschide încă şi un drum cinstit îndemnului tuturor clasurilor. Neguţitorul acel cu industrie, şi însuş meşterul este de acum înainte chiemaţ de a ajutora acest scopos de o obştească folosinţă. Slujba Eforiilor orăşeneşti fiind în cea mai mare parte de încredere obştească, nu poate fi primitoare de nici o plată. Stima însă cea obştească, a cărora slujbă este cea mai adevărată mărturie, ipolipsis ce o încongiură, pronomiile care o întovărăşesc, sunt atâtea uşurinţi trudnicilor îngrijiri cu care ea este însărcinată şi atâtea înbărbătări, încât fieşte care din *voi* trebuie să se arăte rîvnitor către câştigare acestei slujbe.

Locuitorilor oraşilor!

O putere cu totul părintească va purta grijă de aice înainte pentru a voastră trebuinţă. Arătaţivă dar şi *voi* adevăraţi preteluitori unor aşa de nemărginite folosuri. Pătrundeţivă de toată mărimea alegirilor care atârnă *dela voi*, şi glasurile *voastre* să cadă numai asupra persoanelor acelora în care aveţi toată încrederea voastră, şi care vor fi destoinice cinstei *voastre*, şi prin aceasta *voi* vă veţi arăta vrednici de toată îngrijire neadormită care privighează pentru soarta Patriei *voastră*.

Eşii, 24 Mart 1833

Alexandru Ghica, Vel-Logofăt.

În alăturare cu această proclamaţie, Prezidentul Sfatului Administrativ trimise tuturor isprăvniciilor din Moldova şi cîte un exemplar din următoarea *Pravilă*, tipărită pe trei coale de hârtie, spre a se lua cunoştinţă de ea şi a se pune imediat în lucrare, după textul ce urmează:

PRAVILA

pentru închegarea Sfaturilor Muniţipale, *care de acum se vor numi Eforii Orăşeneşti.*

SECŢIA I.

Pentru organizaţia Eforiilor Oraşeneşti.

Guvernul luând în privire că privigherea asupra a tot ceiace se atinge de fericirea unui oraş, nu poate fi mai bine încredinţată de cât acelora care câştigă mai cu deosebire folosurile din el, şi dorind de a da atât oraşului Eşii, cât şi celorlalte oraşe a Prinţipatului, care nu sunt proprietate particularnice, o nouă dovadă a îngrijirei sale celei părinteşti, au socotit a le dărui lor dritul ocârmuirei interesurilor lor prin *Eforii* sau Sfaturi orăşeneşti, alcătuite de mădulari aleşe dintre lăcuitorii însăş acelor oraşe, păstrânduşi guvernul dritul de a priveghie ca mădularile fieşte căreia Eforii să împlinească a lor datorii şi să nu întoarcă spre a lor folos particularnic un drit care nu li sau hărăzit de cât pentru binele obştesc.

Articul 1: Sfatul orăşenesc va fi înjghebat în Eşi de cinci mădulari, iar pe la celelalte oraşe a ţinuturilor de trei mădulari, dintre cari unul va fi casieriu, şi celalalt Prezident, care va fi numit şi întărit de Ocârmuire: aceste mădulări se vor înoi prin alegirea pe fieşte care an la începutul lunei lui Noemvrie, având a fi fără leafă.

Art. 2. Lângă fieşte care Eforie va fi un secretar, iar în oraşul Eşi şi în târgul

www.dacoromanica.ro

Galaţii vor fi şi scriitori pe lângă secretari, adică în Eşi doi scriitori, şi în Galaţi un scriitor şi încă în Eşi va mai fi şi un osebit cinovnic.

Slujitorii vor fi lângă Eforia din Eşi opt, iar pe lângă fieşte care din Eforiile târgurilor de afară, câte doi, dacă trebuinţa va cere şi veniturile vor ajunge.

Casierii, secretarii şi slujitorii dela toate Eforiile, precum şi scriitorii la Eşi şi Galaţi, şi osebitul cinovnic la Eşi, vor fi cu leafă din veniturile Eforiilor.

Art. 3. Acele cinci mădulari pentru oraşul Eşi şi trei pentru celelalte oraşe vor fi alese cu întrunirea lăcuitorilor fieşte căruia oraş, şi deosebit se vor alege şi câte doi candidaţi pentru fieşte care oraş, care vor îndeplini pe mădulările acei cari din vre-o întâmplare ar conteni de a fi partea a Eforii, iar alegerea să va face după chipul nrmător:

Art. 4. Dritul alegirii este hotărât acelora cari fiind din legea creştinească, ar fi în vrâstă de 25 ani, adică:

A) La toţi boerii pământeni cari vor ave locuinţă şi o avere nemişcătoare în acel oraş.

B) La toţi neguţitorii patentari de întâia, al doilea şi al triilea stare, avînd o proprietate în acel oraş.

V) La starostii deosebitelor corporaţii.

Art. 5. Dritul de a fi ales mădular al Eforiei orăşăneşti nu este hărăzit decât numai singur pământeanului acelui care ar fi statornicit în oraşul acela unde alegerea se face, şi care ar ave vârsta nu mai puţin de treizeci de ani, şi ar fi proprietar unei averi nemişcătoare de preţ, la Eşi de douăzeci mii lei, iar la celelalte târguri de opt mii lei, cu toate aceste pentru a se da Alegerii întinderea cerşută, la întâmplare când alegerea ar cădé asupra unui supus strein, dreptul de a fi ales se va hărăzi, dacă el împlineşte condiţiile următoare, adică dacă având vârsta nu mai puţin de treizeci ani, şi fiind statornicit de doi ani în oraşul unde se va alege, va arata prin înscris către Eforia orăşănească cu şese luni cel puţin înaintea Alegerilor, că el este hotărât a se supune fără vre-o altă mijlocire la toate datoriile pusă asupra lăcuitorilor pământeni a oraşului, pentru ca să poată dobândi de o potrivă aceleaş dreptăţi orăşăneşti de care pământenii se folosesc.

Art. 6. Convocaţia (chemarea) este dată la singură înalta ocîrmuire.

Art. 7. Alegătorii cîţi se vor afla faţă după publicaţiile urmate înainte de luna lui Noembrie, vor fi datori a se întruni la casa Eforii orăşeneşti sub prezidenţia Logofătului din năuntru, sau a unui Boer rânduit de către *Domnul*, iar pe la ţinuturi prezidenţia este hărăzită ispravnicilor. Cu acest chip ii vor face alegere de cinci mădulari pentru capitalie şi de trii pentru oraşele ţinuturilor, precum şi alegerea acelor doi candidaţi

Art. 8. Isvoadele alegătorilor fiecăruia oraş se vor face în luna lui Septembrie de către Eforia orăşănească, şi se vor publicarisi, isprăvniciile însă a ţinuturilor de afară vor revedui şi vor adiveri aceste isvoade şi în toată curgerea lunei Octomvrie vor primi cererile ce li s'ar adresărisi, atingătoare de dritul înscrierii şi apoi atît izvoadele acele cît şi cererile, pentru driturile înscrierii întrânsele ispravniciile vor fi îndatorite a le predstavlisi către Ministrul d'n lăuntru, spre a nu urma un feliu de periorisire dritului cuiva, iar în oraşul Eşii, şi izvoadele şi cererile pentru driturile înscrierii vor intra dea dreptul la Ministrul din nuntrul.

Statornicinduse odată Eforia orăşănească, va fi datoare a ţine izvod lămurit de toţi lăcuitorii orăşeni acii destoinici de a fi alegători sau mădulari a Eforiei după forma aici alăturată.

Art. 9. Alegerea mădularilor Eforiei se va face prin covârşirea glasurilor, iar

www.dacoromanica.ro

covârşirea se înţelege a ave pentru sine alesul îngiumătăţirea glasurilor, cu unul sau mai multe glasuri piste, la întâmplare însă când prin chipul acesta nu vor eşi mădularile trebuitoare, pentru că nu au unit glasurile cerşute, atunci spre săvârşirea lucrărei se vor lua un întreit număr de candidaţi, potrivit cu numărul mădularilor trebuitoare din acei vestiţi candidaţi cu glasurile cele mai multe, care se vor balotarisi între ei.

Art. 10. Alegerile se vor face către ziua întâi Noemvrie, de isprava acestor Alegeri se va face cunoscut Ministrului din lăuntru, care va supune la întărirea *Domnului* alegerea Prezidentului, luat dintre mădulariile alese, cât pentru casier rămâne la însuş mădularile Eforii de a alege dintre ei pe acela în care ar ave mai multă încredere.

Art. 11. După rânduirea Prezidentului mădularile alcătuitoare Eforiii vor intra în slujbă dela întâi ghenarie, şi se vor aşeza la Eşi de către Logofătul din lăuntru, iar în ţinuturile de afară de către ispravnicii, în urma poruncii Logofătului din lăuntru.

Art. 12. Alegerea cinovnicului precum şi a scriitorilor este dată Prezidentului Eforii, iar întărirea cinovnicului se va face de Departamentul din lăuntru.

Art. 13. Tot ceace se atinge de datoriile Eforii orăşăneşti se atinge şi de Prezidentul ei, care supune cercetării şi chibzuirii Eforii toate pricinile cari sunt în atributurile sfatului orăşănesc.

Art. 14. La întâmplare de desbinarea socotinţelor între mădularile Eforii, socotinţele care ar ave în partea lor cele mai multe glasuri, să se aducă în lucrare, dacă glasurile sânt păreche (adică: deopotrivă la număr de o-parte şi la alta) socotinţa la care se va uni aceia a Prezidentului va ave covârşire.

Art. 15. Mădularile se adună în casa Eforii orăşăneşti, şi fiecare din aceste mădulări poate să propue toate pricinele cari intră în atributurile Eforii.

Art. 16. Casierul este însărcinat de a primi şi de a păzi somele şi de a nu plăti decât numai după înscrisa poroncă a mădularilor Eforiii şi de a da curate sămi, iar scriitorii alcătuesc canţeleria sfatului orăşenesc.

Art. 17. Cinovnicul aduce întru îndeplinire poroncile care i se dau de către Eforie, fiind datoare ea ai da lui nişte asemenea poronci în scris numai, iar nu şi grainic.

SECŢIA II.

Pentru datoriile Eforiei.

Art. 18. Datoriile însărcinate asupra Eforiei vor ave de obiect aceste următoare:

A) Venăturile oraşului.

B) Cheltueliile oraşului.

V) Păstrarea somilor intrate în lăzile Eforiei şi darea de socoteie.

G) Jertvirile acele de bună voie spre înfrumuseţerea şi îmbunătăţirea oraşului care să se şi încredinţeze Eforiei.

D) Ingrijirea împlinirei măsurilor luate de către ocîrmuire spre siguripsirea celor pentru îndestularea de hrană a oraşului.

E) Protecţia în oraş împotriva împiedicărilor la ale comertului.

J) Privigherea ce trebue să aibă asupra a tot feliul de îngrijire a celor spre îndestulare de hrană, care se arată în aceste trei următoare articole.

1) După ce se vor alcătui corporaţiile de pitari şi de casapi, şi după ce li s'ar

www.dacoromanica.ro

hotărî în vreme preţul anume a pîinei şi a cărnei, prin cercări săvârşite în cuget curat, şi înbunătăţite de către Sfatul Administrativ, apoi Eforia va face cunoscut nartul la poliţie, şi va privighie ca cu scumpatate să se urmeze, se va cunoaşte însă de legiuire statornică că cercările sevârşite pentru preţuri să nu poată nici cum a se pune în lucrare până a nu se îmbunătăţi de Sfatul Administrativ şi acesta pentru fieşticare târg în osebire precum se va înlesni mai spre folos, măsură ce se legiueşte a fi obştească şi pentru târgurile acele unde nu sânt Eforii.

2) Pentru ca să se îndemne ţăranii a aduce de vânzare provizii, Eforia orăşănească va avea drît de a privighie foarte, ca tot feliul de înpiedicări ce ar pute să se întâmple a se face din partea oamenilor poliţiei, din partea vameşilor şi din partea precupeţilor, să se depărteze şi ca să se întâmpine catahrisis ce ar pute mijloci, Eforia se va înţelege cu poliţia sau cu isprăvnicia după trebuinţă.

3) Pentru ca să se întîmpine tot feliul de abuz (catahrisis) dacă poliţia va găsi stricate (rele) cele de mâncare ia le va face zapt după articul din Reglement, însă pururea după ce se va face cercetare înpreună cu un mădulariu a Eforiei, care acest de pe urmă, la întâmplare de nedreptate din partea poliţiei, va face al seu raport către Eforie, pentru ca şi ea să facă cunoscut Guvernului.

4) In sfârşit îndatoririle de a privighie celor de nevoe a oraşului atingătoare de uneltele pentru pojar (focuri), pentru zidirea unei Sholi, pentru gros, pentru curăţire, pentru înpodobirea oraşului, pentru cişmele, peetru poduri, pentru luminare, ţinerea pardoselei uliţilor în bună stare şi obşteşte pentru tot aceea ce priveşte spre odihna locuitorilor, şi care ar trebui să se facă sau să se ţie cu fondul (banii) Eforii, care aceste toate vor fi obiectul atribuţurilor şi a privigherii cei mai neadormite a Eforiei.

SECŢIA III.

Pentru veniturile Eforiei.

Art. 19. Veniturile fieştecăruia oraş sunt aceste următoare:

A) Zăciuiala patentelor, şi a capitaţiei tuturor orăşenilor, care sunt supuşi birului acelor dela uliţă, adică şi acelor de pe la mahalalele oraşilor.

B). Darea de vinaţe, adică: câte doi lei pe un vas dela treizeci vedre până la şeptezeci vedre, şi patru lei de antalul şi de bute dela şeptezeci vedre şi în sus, şi un leu de balercă dela trii zeci vedre în jos.

V). Câte doi lei de vadra de rachiu cum şi spirt. Această de pe urmă punere la cale nu se aplicariseşte la oraşul Focşani, unde vecinatatea cu Valahia cere măsuri osebite, care se vor hotărî de către comisia însărcinată la starea locului, la alcătuirea unei convenţii cu Valahia.

G). Se va lua câte un leu de toată vadra păcură sau dohot, care aceste se vor lua la barierile ce vor avea Eforiile cînd vor intra în oraş, acest fel de lucruri sus aratate.

D). Câte jumatate galbăn pe lună se va lua de toată droşca, şi câte cinci lei pe lună de toată căruţa de năimală, ce ar fi umblătoare la piaţele oraşului. După această măsură droşcarii şi cărucerii îndeletnicindu-se cu această industrie, rămîn aparaţi, şi scutiţi de tot feliul de dare de capitaţie, şi de patente către visterie.

E). Venitul cantarului după ponturile dintru învechime urmate.

J). Apaltul cărţilor de joc; care acest venit se va lua dela toate oraşele în folosul numai a Eforiei din oraşul Eşii. Să înţelege dela sine că darea pentru vin, rachiu şi dohot are a se plăti de obşte de către toate treptile, fie parte bisericească,

www.dacoromanica.ro

fie parte boirească, fie parte neguţitorească, care ar aduce în oraş producturile mai sus aratate. Aceste dări se vor lua însă numai pentru producturile ce s'ar aduce şi s'ar discarca în oraş, iar nu şi pentru acele cari în treacăt ar intra prin oraş, pentru ca să iasă iarăşi îndată atunce.

Art. 20, Iar apoi de acum înainte şi în veci se oboară toate dările adică: giugăritul, şi alte dări la intrarea în oraşuri, ce se obicinui a se lua, ca unele ce era aducătoare de asupriri.

Art. 21. Vinaţile, rachiul şi păcura, pentru care vor plăti dările de sus aratate la întrarea lor in oraşe, ce nu se află propietate particularnice, vor avea vinzare slobodă, şi nu vor fi supuse la vre un alt havaet.

Art. 22. Vînzarea veniturilor aşezate pentru politii să va face în totul, sau în parte în fiinţa tuturor mădulărilor Sfatului Orăşănesc, prin mezat după trii publicaţii prin Gazetă, iar hareciul va lua sfîrşit la acea al triilea strigare, din trii strigări ce urmează a se face în zile hotărîte în fiinţa de faţă, în Eşi, a Ministrului din lăuntru, iar pe la ţinuturile de afară a ispravnicului, cu aceasta însă ca în două zeci şi patru ceaşuri după al treilea strigare, să poată a se mai atirdisi de către muşterii ce sar ivi, Iar vînzările de pe la ţinuturi să nu poată ave lucrarea lor, pînă a nu se întări de Ministrul din lăuntru.

Art. 23. Aceste venituri se legiuiesc spre aş avea urmarea lor în toată vremea, însă se lasă voe Eforiilor ca împreună cu orăşenii să'şi alcătuiască venituri după localnicile împrejurări şi după starea fieşte cărui tîrg din alte venituri, la care toată obştia tîrgoveţilor s'ar uni cu toată primirea lor, dar aceasta nu se va face, nici se va pune în lucrare în alt chip, de cît prin ştirea stăpînirei.

Art. 24. Aceste legiuiri se dau de către Guvern la toate tîrgurile cari nu sunt propieta particularnică.

Stăpînirea are dreptate a aşeza Eforii, şi la celelalte tîrguri particularnice a Prinţipatului, fără însă a jigni cu nici un chip dreptăţile de proprietă.

Art. 25. Eforia este datoare ca să privigheze întru stringerea cea regulată a veniturilor, şi cinovnicul seu va da ştire acelora ce n'ar răspunde în vadelile hotărîte banii, sau care se vor împotrivi a plăti, apoi unii ca aceia vor fi strîmtoriţi în Eşi de către Agie, şi pe la ţinuturi de către Ispravnici.

SECŢIA IV.

Pentru cheltuelile şi darea de seamă.

Art. 26. Mădularile eforiei fiind alese către zi întăi Noemvrie se vor aduna împreună cu Ispravnicul ţinutului, cu Prezidentul tribunalului judecătoresc al ţinutului şi cu deputatul ţinutului; Iar în oraşul Eşii cu Prezidentul Divanului înalt, cu Aga, şi cu deputatul ţinutului, pentru ca să reviduiască pînă la 20 a aceştii luni, semile veniturilor şi a cheltuielilor făcute în curgerea anului de către foştii mădulari a Eforiei, lucrările săvîrşite, sau începute şi acele proectăluite pentru anul viitor, şi cheltuelile ce ar putea cere nişte aşa din nou lucrări, şi dar:

1). Ei vor începe a se îndeletnici la socotelile anului trecut şi vor face dacă trebuinţa va cere, un jurnal pentru toate cheltuelile care n'ar fi cu deplină cuviinţă făcute şi apoi nişte asemenea socotele prin D-lui Logofătul din lăuntru să se supule la luarea aminte a obicinuitei obşteşti Adunări.

2). Ei vor alcătui *biudge* (socoteală cu tahmin) pentru anul viitor, întru care se vor însemna toate veniturile şi cheltuelile după rostirea articului.

Art, 27. Biudgeoa aşa alcătuită în luna lui Noemvrie a fieşte căruia an, se va

www.dacoromanica.ro

înfăţoşa prin mijlocirea Ispravnicului la Ministru din lăuntru, pentru ca să se întărească, şi să se întoarcă înapoi către unu Ghenarie, spre a se păşi întru punerea ei în lucrare.

Eforia după o aşa întărită biudgé va urma cu scumpatate cheltu lele în toată curgerea anului.

Art. 28. Eforia poate după singură a sa hotărîré să facă cheltuiele nearatate in hiudgé pînă la soma de trii sute lei la oricare din celelalte tîrguri. Iar în oraşul Eşii pînă la soma de una mie lei, socotinduse aceasta odată numai pe un an, însă pururea după ce se va face jurnal, şi s'ar iscăli de mădulările Sfatului orăşănesc, arătîndu-se pricinile cari au cerut o aşa cheltuială ; cînd însă cheltuiala ar fi covîrşitoare peste mai sus aratatele some, atunci socotinţa Sfatului orăşănesc sau a Eforiei se va aduce la ştiinţa Ministrului din lăuntru prin ispravnicul ţinutului, pentru ca să priimească întărirea Domnului, întemeiată asupra raportului ce Sfatul Administrativ trebuie a face asupra unei aşa pricini.

Art. 29. Eforia poate să ee cheltuelile extraordinare din somile carę ar fi primite după obşteştile socoteli, şi după întărirea Guvernului întocmai după § 6-le articul 23, şi la cel de pre urmă § al articului. .

Art. 30. Casierul este datoriu a păzi somile atingătoare de Eforie

Art. 31. Casierul va face toate cheltuelile pe înscris poroncile Eforiei, trecându-le în condică sub iscălitura persoanelor ce ar primi acele some.

Art. 32. La începutul fieşte căriea luni Prezidentul şi mădulările Eforiei împreună cu Aga în Eşi, şi la ţinuturi cu Ispravnicu, vor face revizie tuturor somilor care se găsesc în ladă şi adeverează lucrarea aceasta.

Art. 33. După fieşte care an şi anume în curgirea cei întăi trilunii a anului următor, se vor trimete la Ministrul din lăuntru condicile de socotele, unite cu cercetarea lor care ar fi făcut după chipul arătat la articul 27, precum şi toate documenturile atingătoare de aceste.

Ministrul din lăuntru, dacă se găseşte nendeplinite, poate să le trimeată la control spre a le revedui.

Art. 34. Toate cheltuelile oraşului se vor cumpăni întrun chip ca ele să poată fi pe fiecare an acoperite (adică întempinate) cu veniturile anului fără ca oraşul să poată face datorii.

Art. 35. Cheltuelile pentru întocmirea tuturor acelor ce se ating de oraş, se vor face în Eşi cu ştirea Ministrului din lăuntru, iar pe la ţinuturile din afară cu ştirea ispravnicului prin contracturi închiete la Eforie cu acei ce ar voi să se însărcineze cu aceste, după săvârşirea de mezat, şi sub privigherea unei persoane aleasă de către Eforie. Iar pentru ceia ce se atinge mai cu osebire de înfrumuseţarea oraşului Eşii, Sfatul orăşenesc sau Eforia va urma după aşezământul alcătuit pentru aceasta la secţia a 3-le a Anecsii şi trecut în Organicescul Reglement.

SECŢIA V.

Obşteşti hotărâri.

Art. 36. Eforia este datoare a ocroti negoţul cel din lăuntru a oraşului despre toată înpiedecarea sau catahrisis din partea oricărui, urmând a se face o asemenea ocrotire prin propunere către ministrul din lăuntru şi înbunătăţirea Domnului.

Art. 37. Când tânguire sar înfăţişa la Eforie ori din partea totimei locuitorilor sau din partea numai a unora pentru înpiedecări sau pentru cerere de drituri a

www.dacoromanica.ro

vămii nelegiuite, sau pentru oricărei altă însărcinare, Eforia va cere legiuita îndreptare cu adresarisire către Ministrul din lăuntru.

Art. 38. La nici o întâmplare nişte aşa cereri obşteşti, din partea orăşenilor nu vor putea fi primite de către nici un post, dacă ele nu vor fi înfăţoşate de cât prin Eforie, numai atunce regula aceasta va primi osebire când tânguirea va fi pornită asupra Eforiei.

Art. 39. După legiuirile acestui Reglement toate pricinele de bune orânduieli publice sânt drituite Poliţiei şi toate acele cari privesc la iconomia oraşului sânt driturile Eforiei.

Art. 40. Aşa dar Poliţia şi Eforia sânt datoare a se împreună ajuta pentru tot ceea ce priveşte la ţinerea bunei orânduieli şi la publicească liniştire.

Art. 41. Puneriie la cale a Eforiilor de ori unde trebue a fi încuviinţate şi îmbunătăţite de către Ministrul din lăuntru pentru ca să poată a se aduce la împlinire; iar aducerea întru împlinire se va urma pe la târgurile de afară prin Poliţmaistrii, iar în oraşul Eşii prin Aga.

Art. 42. Ispravnicul pe la ţinuturi pururea drituind de a cerceta tot ceea ce se face de către Eforii şi a întâmpina tot ceea ce lui se pare protivnic interesului oraşului, şi dacă găseşte de trebuinţă face raportul seu pentru aceasta către Ministrul din lăuntru, şi acesta din partea sa cercetează pricina după ecsplicaţiile ce ar trimete Eforia.

Art. 43. Când Guvernul va giudeca de trebuinţă convocaţia Deputaţilor Eforia va fi datoare ca să o vestească prin publicaţii, îndată ce i se va face cunoscut în oraşul Eşii de către Ministrul din lăuntru, şi la ţinuturi de către Ispravnici.

Art. 44. Slujba Eforiei fiind în cea mai mare parte de încrezare, şi însărcinată ca o datorie asupra orăşenilor acelor mai destoinici din fieşticare oraş, şi din firea sa nefiind primitoare de vreo plată de leafă, cu dreptul este a se hărăzi oareşcare privinţe în favorul acelor ce ar împlini o aşa slujbă printrun chip cinstit şi însemnător, şi dar tot mădularul Eforiei ori de ce clasis ar fi, se va folosi de driturile şi privilegiurile de mai jos adică:

1. Apararea de cvartir (pastoiu) în toată curgerea vremii cât sar afla în această slujbă.

2. Cinstirea de a se înfăţoşa către Domnul la zilele de ceremonii.

3. Câştigare de atestat din partea obicinuitei obşteşti Adunări dacă el au împlinit slujba sa cu toată rîvna văzută.

Osăbit de aceste, dacă el va fi neguţitoriu, se va folosi şi cu scutirea de plata patentii în toată curgîrea vremii, cât sar afla în această slujbă.

In sfârşit apoi tot mădularîul Eforiei ce ar fi ales deaşirul în curgire de trei ani, şi ar săvârşi cu o râvnă plăcută ocârmuirei slujba sa, dacă el va fi neguţitoriu va ave dreptate în toată curgerea vieţei sale a fi cruţat de o aşa slujbă, şi înscriindu-se la rangul neguţitorilor de întâi clasis, va fi protimisit la predstavlisire de candidat pentru mădularîu la tribunalurile de comerţii, iar dacă el va fi de clasis Evghenis, va avea dritul unii provirasiri în treptăluirea rangurilor.

Eşii, 24 Mart Anul 1833.

Alexandru Ghica, Vel-Logofăt.

www.dacoromanica.ro

FORMA

PENTRU ALEGĂTORI							PENTRU ACEI CE POT FI ALEȘI	
Boerii pământeni locuitori prin orașe	Negustori patentari			Starostia deosebitelor corporații	Vrîsta dela 25 ani în sus	Proprietatea a fieștecăruia	Vrîsta dela 30 ani și în sus	Avere nemișcătoare de preț la Eși de douăzeci mii lei. Iar la celelalte târguri de opt mii lei.
	Starea 1	Starea 2	Starea 3					

*

Asupra textului reprodus până aici, avem de observat că această dintâi legiuire comunală pune bazele principiale ale tuturor celorlalte legiuiri consecutive, care au urmat-o, din care unele se văd chiar și în legea comunală actualmente în vigoare.

Mai întâi dispozițiile censitare, atât pentru alegători, cât și pentru cei aleși la conducerea trebilor orășenești; apoi controlul imediat al puterei executive superioare, Ministrul din Lăuntru, ori de Interne; darea în atribuțiile Comunei a tuturor sarcinelor de indestulare publică, ca alimente ori obiecte de primă necesitate; paza personală sau contra calamităților eventuale; controlul sanitar și al speculei la cari se dădeau, precum se dau și azî, precupeții, sau alte asemenea specii de onorabili negustori; ferirea populației de multe dispoziții vexatorii a înșișî reprezentanților poliției, ori a vameșilor domnești, și alte asemene utile dispoziținni.

Se mai observă că pentru conducătorii comunei nu se alocă nici o retribuție în numerar, hotărându-se că ei trebuie să lucreze «fără leafă», ca unii ce vor fi aleși dintre cetățenii cu greutate, — promițânduli-se doar anumite avantagii, între cari și ridicare în ranguri boerești, sau cinstiri la Curtea Domnească..

Din punct de vedere filologic, în această pravilă găsim câteva expresiuni noui, întrebuințate oficial, poate pentru întâiaș dată în limba noastră, ca *biudgeaua* (budgetul), pe care pravilistul o explică prin «socoteală cu tahmin»... ; *balotarisire, casieri, secretari,—majoritatea,* tradusă prin «covârșirea glasurilor», *paritatea,* prin «îngiumătățire» sau «păreche», *donațiuni* prin «jertfiri», etc.

In ce privește participarea străinilor la drepturile cetățenești, pravila restrânge asemenea drepturi numai pentru cei de *lege creștinească,* —cu deslușirea că, la cazuri întâmplătoare când în afară de «singurii pământeni cari au dreptul de a fi aleși în conducerea comunelor», alegerea ar putea să cadă și asupra vreunui *supus străin,* va putea și acesta profita de un asemenea drept, dacă «ar fi statornicit de doi

www.dacoromanica.ro

ani în oraşul unde se va alege, va arata în scris către Eforie cu şese luni cel puţin înainte că e hotărît a se supune fără vre-o altă mijlocire la toate datoriile lăcuitorilor pămînteni», etc.; deci o încetăţenire cât se poate de uşoară şi grabnică, — ceea ce nu mai fu admisă în legile publice şi comunale ce au urmat mai târziu.

In ce priveşte relaţiunile ce statul moldovenesc le avea pe atunci cu Valahia, în art. 19 al. V se vorbeşte de închierea unei *convenţii speciale* relative la taxarea produselor alcoolice, care urma să se stabilească de o anumită comisie în oraşul Focşani.

Tot în această pravilă se menţionează şi despre dreptul capitalei Moldovei de a percepe dela toate oraşele ţărei *apaltul cărţilor de joc*, în folosul numai a Eforiei oraşului Eşii,—venit ce s'a urmat pîn'acum vre-o zece-cinsprezece ani în urmă, după monopolizarea vînzărei şi confecţionărei unor asemenea cărţi de către stat, — când s'a şters de Ministeriul de Finanţe din Bucureşti suma ce se înscrisese pentru Iaşi,—fără a i se mai da nimic în schimb, cum de altmintrelea a fost privat acest oraş şi de alte venituri, pe tutun, alcool, etc., ce odinioară le percepea comuna noastră.

*

Faţă de dispoziţiile acestei pravile, ce am înserat mai sus, toate veniturile de care urma să se bucure noua instituţiune a Eforiei Orăşăneşti, spre a face faţă cheltuelelor edilitare ce i se impunea, au fost de mai înainte prevăzute prin votul Obştei Adunări a *cnejiei* Moldovei, aşa cum se văd scrise în *Anexa Litera H* de pe lîngă textul Regulamentului Organic, unde se mai adăugase şi un anumit proect de budget al cheltuielilor obligatorii comunale.

Indată după punerea în aplicare a acestei noi legiuiri, se efectuă şi alegerea întregului Sfat, la 11 April 1833, în care reuşiră a întruni pentru funcţia de sfetnici majoritatea glasurilor cetăţenilor ieşeni *Aleca Cantacuzin*, *Toma Bantăş*, *Teodor Boian* şi *Andricu Vizanti*, iar ca Prezident al Eforiei fu desemnat direct de către Generalul Kisseleff *Spatarul Vasile Beldiman*, pentru întâiul an de funcţionare a Eforiei, rămînînd ca în anii următori să se aleagă tot de cetăţeni şi prezidentul.

Eforia ieşană dură cu acest nume pînă la 1851, cînd un hrisov domnesc îi schimbă denumirea în *Sfat orăşănese*, după cum se vede în *Manualul administrativ*, vol. I, pag. 127.

Apoi la 31 Martie 1864, o nouă legiuire, de astă dată făcută de Corpurile Legiuitoare ale Principatelor Române unite, schimbă şi titlul şi modul de procedare, a unei asemenea instituţii, înfiinţînd *Consiliile comunale* sau *Primăriile*, cari trebuiau să aibă în fruntea lor un *Primar* şi unul sau mai mulţi *Adjutori de primar*, după importanţa sau numărul locuitorilor fiecărui oraş.

Cea dintâi alegere de Consiliu Comunal în Iaşi avu loc la 26 Iulie 1864, iar cel dintâi Primar al Iaşului fu *Dimitrie Gusti*, ce a fost ales atunci, împreună cu alţi 16 consilieri, dintre cetăţenii vechei capitale a Moldovei.

N. A. Bogdan

www.dacoromanica.ro

4. Descedența lui Christian III.

A) Casa regală a Danemarcei.

Regii, cari au urmat și cari nu privesc direct subiectul nostru, întru cât nu sunt strămoși direcți ai Principesei noastre moștenitoare, merită totuși să fie menționați pentru înțelegerea deplină a împrejurărilor, atât din punctul de vedere al consolidării monarhiei daneze, cât și din cel al ordinei de succesiune.

Caracteristic pentru 5 regi, cari urmară lui Christian III., din tată în fiu, este, că fiecare avu un *războiu cu Suedia* cu noroc schimbător, însă cu un bilanț negativ; abia pacea din *Frederiksborg*, în 1720, puse capăt acestor fricțiuni seculare, deci cu 200 de ani după baia de sânge din Stockholm.

Cu toate acestea a făcut Danemarca *progrese culturale* foarte mari, ajungând la o stare înfloritoare, invidiată de alte state; științile erau ajutate încă dela Christian I., fundatorul universității din Copenhaga (1478), iar tiparul găsi o răspândire mare după introducerea *protestantismului*, care cerea editarea bibliilor.

Frederic II. (n. 1534+1588) fiul lui Christian III., pare să fi fost un om original, care'și cunoștea lumea, judecând după deviza lui: *«Dumnezeu singur este speranța mea, iar Vildbrat este fidel»*. Vildbrat era — *câinele* lui favorit! *Eyrics* se cam scandalizează de această concepție *«Au moins bizarre»*, dar istoria ultimilor 100 de ani a casei regale îndreptățea fără îndoială un oarecare pesimism față de fidelitatea sinceră a supușilor. Inainte de a fi ales el trebui să iscălească o capitulațiune, care confirmă și mări drepturile și așa extraordinare ale *nobilimei*, care avea până și *înalta justiție* asupra țăranilor de pe moșiile lor, în general drepturi, cari nu le aveau în Europa centrală decât conții, cel mult baronii.

Fiul lui, *Christian IV.*, (n. 1577+1648) e cel, care a domnit mai lung decât toți regii Danemarcei din casa de Oldenburg, întrecând chiar cu 12 ani domnia de 43 de ani a regelui Christian IX., iar da ă socotim și timpul când fiind rege *ales*, însă minor, se afla supt regență, a domnit chiar 60 de ani. In războaie, dintre cari și cel de 30 de ani, n'avu noroc, însă cu atât mai fericită era activitatea sa internă. Lui i se datorește *desvoltarea maritimă* a Danemarcei. Cântecul popular *«König Christián stand am hohen Mast»* se referă la *el* și curăjul lui arătat în lupta navală cu Suezii din 1644. Era foarte iubit de *țărănime*, a cărei soartă căuta zădarnic să o îndulcească, lovindu-se de protestele nobilimei Și soția lui era o *Hohenzollernă* — a 5-a alianță — Ecaterina, fiica electorului *Ioachim Frcd. de Brandenburg*.

Popularitatea lui Christian IV, a folosit desigur și fiului său, *Frederic III.*, (n. 1609 † 1670), care, bizuindu-se și pe simpatiile proprii, câștigate mai cu seamă cu prilejul apărării Copenhagei, unde luptă în fruntea trupelor în contra Suezilor (1658), *înfrânse opoziția nobilimei* cu ajutorul clerului și burghezimei și se proclamă în dieta din Oct, 1660 rege *ereditar* în linie *bărbătească* și *femeiască*. In 1665 urmă *«legea re-*

www.dacoromanica.ro

galá», care nn fu promulgată decât cu 10 ani mai târziu, sub fiul său *Christian V.* (n. 1646, † 1669[1]. Legea, care cuprindea 40 de articole, dădu întreaga putere suverană în mânile regelui, anihilând cu totul competenţa dietii. Regele nu mai răspundea nimănui pentru faptele sale şi putea să calce legile după placul lui. Dacă pe de o parte legea aceasta consolidă tronul, pe de alta ea îl descoperi şi dădea loc unor abuzuri firești, pentru că omenești, cari erau să întunece uneori nimbul coroanei. *Efectele acestei libertăţi necontrolate se arătau curând,* chiar la Christian V., care imită curtea din Versailles, cheltui sume enorme şi introduse spre a linişti *nobilimea*, desigur nu prea mulţumită de eclipsarea ei din viaţa politică, titlurile de conte şi baron cu prerogativele ierarhice corespunzătoare. El a ereat şi ordinele Danebrog şi Elefant.

Fiul lui, *Frederic IV.*, (n. 1671, † 1730) îndreptă în parte ce stricase tatăl şi pe lângă consolidării finanţelor ţării, dădu o deosebită importantă atât *instrucţiunii publice*, creând 240 de şcoli primare pe domeniile sale, cât şi *ocrotirei sociale* prin fundarea unui *mare orfelinat* în Copenhaga. I se datoreşte şi *abolirea boierescului* în 1702. Lui îi urmă însă ùn cheltuitor, fiul său *Christian VI.*, «*cel evlavios*» (n. 1699, † 1746), care încercă — fără succes — să moralizeze literatura cu ajutorul *cenzurei*. Pe terenul cultural însă, şi-a legat numele de fundarea *academiei de ştiinţe*. Şi acest rege era căsătorit cu o *Hohenzollernă*, Sofia Magdalena de *Brandenburg-Bayreuth*.

Frederic V. (n. 1723, † 1766), fiul precedentului, e lăudat de istorici ca unul dintre cei mai buni regi ai Danemarcei. *Kekule v. Stradonitz* îl numeşte chiar «una dintre personalităţile domnitoare dintre cele mai însemnate ale timpului său» «deosebit de bine înzestrat, având o educaţie excelentă, vioiu din natură, blând, binevoitor şi afabil de caracter, merita el iubirea supuşilor, pe ca e o şi avea. Fin cunoscător şi sprijinitor al ştiinţelor şi artelor, ştiuse el să întrunească înclinările acestea, ca Frederic cel Mare, cu talentele unui ostaş viteaz» [1]). Lui i se datoreşte fundarea unui *spital* renumit şi a *academiei artelor frumoase*. In politica internă şi externă ştiu să se înconjoare de oameni de stat capabili, ca celebrul *I. H.* conte de *Bernstorff*. In vârstă de 20 de ani se căsători Frederic cu Luisa, fiica regelui *Gheorghie II. al Angliei*, atunci de 19 ani, o femeie demnă de el în orice privinţă, care-i dărui între alţi copii, în 1749 pe *Christian VII.* Ea muri după 2 ani, în 1751, iar Frederic se căsatori din nou în 1752 cu *Iuliana de Braunschveig*, (Brunsvic) femeie ambiţioasă şi intrigantă până dincolo de marginile moralităţii, cu care avu un fiu *Frederic*. Căutând să câştige domnia pentru fiul ei, Iuliana făcea orice ar putea să contribue la ruina fiului ei vitreg, a cărui viaţă se datorea poate numai vigilenţei şi fidelităţii guvernantei sale. Când Frederic, care şi adora copilul, îşi dădu seama de intenţiunile soţiei sale, fu cuprins de adâncă mâhnire şi de mare neliniște sufletească, pe care căuta să o calmeze cu mijlocul alcoolului. Incetul cu încetul acest om, atât de bine înzestrat, deveni „*l'ombre de lui même*", iar contele Moltke [2]), iniţiat în tensiunea dintre soţi, ca prietin intim al regelui, deveni stăpân pe sufletul lui şi întrebuinţă situaţia sa într'un mod atât de despotic, încât fu poreclit „*Konung Moltke*".

Exemplul, ce'l avea *Christian* VII. supt ochii lui, avu o influenţă funestă asupra caracterului său, vioiu, însă puţin serios. Abia ajuns rege, în 1766, şi neavând decât 17 ani, se căsători cu vara sa *Carolina Matilda de Anglia*, de 15 ani, însă căsătoria fu nefericită din cauza vieţii desordonate până la extrem a lui Christian şi

1) Gesammelte Aufsätze, 1907, 171.

2) Adam Gottlob, (1710—1792) conte danez 1750, prietin şi cu poetul Klopstock, care se ştie că a dedicat poemul „*Messias*" regelui Frederic V. de la care avee o pensiune de 400 Taleri. Fam. Moltke, în vechime Moltken, e de orig. mecklemb. şi f. veche (Gânhen şi Meyer).

www.dacoromanica.ro

sfârși prin divors în 1772. Acest trist eveniment, dramatic prin împrejurările lui, sdruncină cu totul slabul echilibru moaral și sistemul nervos al lui Christian, care în 1784 fu de fapt, deși nu de formă, înlocuit prin fiul său, iar în 1808 muri, lipsit de uzul rațiunei. Christian VII. a lăsat numai un singur fiu, pe *Ferderic VI.* (n. 1768,+ 1839), care în urma îndemnului eminentului om de stat, Andrei conte de *Bernstorff*, nepotul sfătuitorului regilor Frederic V. și Christian VII., luă prin o lovitură de stat, în vârstă de numai 16 ani, frânele guvernului din mânile slabului său tată, sau mai bine zis, din cele ale bunicei sale vitrige, Iuliana. Cât timp rămase supt influența lui Bernstorff, afacerile regatului luară un curs înbucurător. Cu moartea acestuia însă, (1797), se iviră grave complicațiuni în legătură și cu evenimentele din *Franța*, cari îl făcură pe Frederic să ia partea lui *Napoleon*, ocupând în 1801 Liibecck și Hamburg. Consecvența era *conflictul cu Anglia*, a cărei flotă bombardă în 1807 *Copenhaga* și o și cuceri. Cu acest prilej Frederic arătă mult curaj și sânge rece. Căderea lui *Napoleon* îi fu fatală și în pacea din Kiel, 1814, trebui să *redeze Norvegia* Suediei. Danemarca căzu astfel la situația unui stat de rangul al 2-le, deși prestigiul ei îi asigură respectul cuvenit la *congresul din Viena*, unde regele Frederic era admis în rândul reprezentanților *marilor* puteri.

Frederic VI. era mic, slab, avu păr blond deschis, o față lungăreață sfârșind într'o bărbie ascuțită, proeminentă și dominată de un nas lung, încovoiat. In ochii lui mari și visători pare că se oglindea tristețea unei tinereți sbuciumate și a unei situațiuni pierdute. Cu toate acestea era vesel, glumeț și foarte spirtual, câștigând toate inimele congresului prin farmecul manierelor sale și prin lealitatea caracterului său desinteresat. La Viena sprijini în mod generos toate instituțiunile culturale. Celebru s'a făcut el prin răspunusul spiritual dat împăratului *Alexandru I.*, când acesta-i zise «*Sire ați câștigat toate inimile*». „Da" răspunse Frederic, «*dar nici un suflet*». Pe suflete, sau locuitori, se calcula atunci mărimea teritoriilor; de fapt Frederic a fost singurul suveran, care n'a reușit să-și mărească teriloriul la congresul din Viena [1]). Soția lui Frederic VI., Maria Sofia născuta, principesă de *Hessen-Kassel*, era de asemenea o femeie cultă și cu mult farmec. Foarte inițiată în chestiuni *genealogice*, pentru cari avea o adevărată pasiune și-a făcut ea un nume în istoria genealogiei prin editarea *suplementelor la tabelele lui Hiibner*, apărute între 1822—25 [2]) Maria Sofia i-a dat luui Frederic VI. 8 copii, însă 6 murind până la vârsta de un an, nu i-au rămas decât 2 fiice, Carolina, căsătorită cu unchiul ei de văr primar Ferdinand (+1863) și Vilhelmina, căsătorită întâi cu Frederic VII., (+1863) apoi cu Carol de Holstein-Beck, fratele regelui Cristian IX.

Coroana Danemarcei trecu deci după moartea lui Frederic VI la *vărul său primar Cristian VIII.* (n. 1786,+1848) fiul acelui Frederic, pentru care regina Iuliana căută să dobândească domnia. El era foarte cult cu interes special pentru explorarea pământului. Incercarea lui de a crea, ca guvernator al Norvegiei în 1814, un *regat norvegian independent*, dădu greș din cauza opoziținei engleze, deși fusese ales rege ereditar. El a dat publicității celebra «*scrisoare deschisă*» din 8 Iulie 1846, care avu scopul, întrucât nici fiul său Frederic, care până atunci fusese de două ori căsătorit, nici frate-său Ferdinand, n'avură copii, să *reguleze succesiunea tronului* în *Danemarca* precum și în ducatele *Schlesivig*, *Holstein* și *Lauenburg*, ultimul dobândit în pacea din Kiel, 1814. Prin scrisoarea aceasta se manifestă intenținea Danemarcei de a în-

1) Contele de La Garde, Gemälde de des Wiener Kongresses 1814—15, trad din franceză de Effenberger, 1912. 18, 36, 420 și portretul regelui.

2) Ferdinand Strobl von Ravelsberg, Fürst Metternisch und seine Zeit, II, 226+27.

www.dacoromanica.ro

tinde competența legei regale din 1665, (care hotărea ereditatea coroanei și în linie *femeiască*) și asupra *ducatelor*, în cari domnea legea succesorală *germană*, conform căreĭ succesiunea se cuvenea agnaților celor mai apropiați sau, în cazul special, șefului casei de Schleswig-Holstein-Sonderburg-*Augustenburg*, descendent în linie bărbătească din Ioan, (+ 1622) fratele regelui Frederic II. (+1588). Scrisoarea provocă însă în ducatele numite, a căror populație era în cea mai mare parte *germană*, o protestare foarte puternică, a cărei repercusiune asupra celorlalte state germane, interesate și prin faptul că Holstein și Lauenburg făceau parte din *uniunea germană*, duse la nestârșite complicațiuni de mare gravitate.

Intre timp, ocupat tocmai cu elaborarea unei constituțiuni, *muri Christian VIII.* și lui îi urmă unicul său fiu *Frederic VII.* (n. 1808,+ 1863). Și acesta avea înclinațiuni savante, în domeniul preistoriei, în care a lăsat numeroase publicațiuni. El proclamă, în 1848, *constituțiunea* pregătită de tată său, care însă, neținând cont de particularitățile naționale ale ducatelor, alimenta din nou mișcarea lor iridentă. Se constitui un guvern provizoriu în *Rendsburg*,—din care făcu parte chiar fostul guvernator al ducatelor, Principele Frederic Emil de Augustenburg (1800—1863) fratele *pretendentului Christian* Carol Frederic August (1798—1869),—care ceru primirea ducatului Schleswig în uniunea germană, deși regele Frederic VII declarase a o împiedica cu armele. Astfel izbucni *războiul*, în care de partea ducatelor luau parte și Prusia și a. state ale uniunei și care cu întreruperi dură doi ani și sfârși, după înfrângerea aliaților la *Fredericia*, cu pacea din 2 Iulie 1850 între Danemarca de o parte Prusia și uniunea germană de altă parte, prin care ducatele fură abandonate de cei din urmă. Luptându-se singure, suferiră înfrângerea dela *Idstedt* (24—25 Iul. 1850) care puse capăt aspirațiunilor lor. Slabul sprijin din partea uniunei germane se explică parte prin mișcarea revoluționară generală de atunci, parte prin influența *acordului diplomatic anglo-rus*, care se datoria în primul rând situației parlamentare sdruncinate a lui *Palmerston ;* acesta, întrebând pe ministrul Rusiei cu ce ar putea să-l satisfacă, primise răspunsul: *„Dați-ne Danemarca și vă dăm Grecia și și uităm ce a fost"* [1]) Amestecul Rusiei în afacerile Danemarcei se explică prin împrejurarea, că Țarul Nicolai I. fusese socrul principelui Frederic de Hessen-Kassel, nepotul de soră al regelui Christian VIII și sperase să asigure moștenirea tronului Danemarcei acestui ginere. Moartea principesei dădu însă intențiunilor Țarului o altă direcțiune, întrucât sprijini pe cumnatul fostului său ginere, pe principile **Cristian de Schleswig-Holstein-Sonderburg-Gliicksburg**, a cărui soție, Luisa Vilhelmina, era nepoată de soră a lui Christian VIII. și avea, după faimoasa lege regală din 1665, *prin mama ei drepturi legitime de succesiune, drepturi la cari însă casa H Kassel renunțase în favoarea lui Christian.* Prin protocolul din Varșovia (5 Iunie 1851) și cel din Londra (8 Mai 1852) Christian, fu recunoscut de către marile puteri ca moștenitor al tronului Danemarcei și al *ducatelor „spre a se păstra integritatea monarhiei"*. In urma acestor protocoale fu Christian proclamat în 31 Iulie 1853 ca moștinitor al coroanei Danemarcei. Pentru consolidarea situațiunei se propagă în Danemarca formarea unui *„Eiderstaat"*, numit astfel după râul cu acest nume, care avea să cuprindă într'o constituțiune unică și *ducatele*, ideie care se realiză în 1863 cu toate protestele lor și ale uniunei germane.

In acelaș an însă, 15 Nov, muri subit regele Frederic VII, care, precum am văzut, avuse curioasa soartă să facă un război pentru moștenirea, ce era să devină vacantă abia după moartea lui, iar moștenitorul urcă tronul supt numele *Christian*

1) Strobl, op. cit. 229.

www.dacoromanica.ro

IX. Astfel se puseră bazele unei *noi domnii* a casei de *Oldenburg* în *Danemarca* apoi în *Grecia* și *Norvegia*, precum vom vedea.

* * *

Cu Frederic VII. se stinse o ramură a casei de Oldenburg, care dăduse 12 regi, începând cu Cristian III. (1533— 1559) cu o domnie medie de 27 de ani, deci foarte lungă în comparație cu mediile altor țări, precum cu cele ale principatelor noastre. S'au perindat, cum este omenește de înțeles, regi buni și regi slabi, însă nici unul n'a lăsat o amintire dureroasă, de tiran, sau trădător al intereselor țării cum se întâmplă în istoria altor țări. Din contra se poate spune că *regii buni erau regula* și progresele enorme făcute de cultura Danemarcei supt ei, este mărturia istorică cea mai sigură. Cu toate că guvernau, dela 1660 încoace cu rigorile unui absolutism clasic, ei n'au abuzat de drepturile lor nemărginite, ci din contra, am văzut, că cu mult înaintea altor suverani s'au interesat de soarta *țărănimei*, a cărei stare înfloritoare de azi își are originea în această solicitudine regală. Absolutismul însă li-a devenit lor însăși fatal, căci lipsiți de control, bucurându-se de o siguranță desăvârșită, *li lipsea stimulentul producător de energii, care este lupta pentru menținerea unei situațiuni înalte.* Cu încetarea războaielor cronice cu Suedia se încuibă traiul vesel și «*sans-souci*» în palatul din Copenhaga; unii se plac în splendoarea orbitoare a luxului bourbon, alții nu văd, aplecați pe biblie, ce se petrece în jurul lor, alții, fini la spirit și gust, dau preferință muzelor, decât aridelor afaceri de stat și iar alții își frământă crierii cu studii și cercetări în domeniul științei, cari îi onorează, dar li consumă energiile fără rost politic. 360 de ani (1088—1448) de *lupte* continue cu Stedingherii și Ditmarii, dăduseră neamului de Oldenburg î. a. figura armonică a lui Christian I, sau vulcanicul temperament al lui Gerhard cel Belicos, iar alți 385 de ani (1448—1863) de *liniște* relativă, fără jertfe de sânge din sânul familiei, de cari e plină cealaltă epocă, dăduseră figurile șterse ale ultimilor regi, cari nu mai păstrau decât în stema țării cele 3 coroane regale de odinioară.

Constatările acestea, cari par riscate, corespund deplin noilor rezultate ale cercetărilor științifice în domeniul biologiei umane. Astfel citim într'o carte recentă: «*La vie facile est ce qu'on apelle un «bon milieu» n'eveilleront pas nos facultés endormis. Il faut ordinairement les enseignements de la dure nécessité pour nous apprendre à connaître notre moi secret, pour «éveiller le géant qui dort en nous»* [1]) Tot acolo găsim lămuriri cu privire la cauza stingerei familiilor, care ne interesează în special cu privire la surprinzătoarea uscare a ramurei regale, cu toate că o ereditate morbidă (patentă) nu privește decât descendența lui Christian VII., iar nu și aceia a fratelui său Frederic. «*Broman a montré que le plus nobles familles d'Europe s'éteignèrent après 100 à 250 ans et ne dépassèrent généralement pas la troisième génération. Il en est de même de familles de grands savants, d'artistes et d'hommes d'Etat. Il est possible qu'une trop grande activité cérébrale soit une des causes de ce déclin de la fécondité, mais il n'y a pas de doute que dans plusieurs circonstances il est dû à la vie trop luxueuse. La fatigue physique et la vie simple favorisent au contraire la fécondité tant chez les animaux que chez l'homme*» [2]) Autorul recunoaște însă că, precum animalele, așa și oamenii se pot *adapta* noului mediu, superior, păstrându-și feconditatea și continuă: «*Certaines familles royales d'Europe remontent à six ou huit cents ans, et en général,*

1) Bibl. de filos. scientifique, Edwin Grant Conklin «L'hérédité et le milieu, trad. din engl. Paris, 1920, 282.

2) P. 257.

www.dacoromanica.ro

quand une famille survit aux nouvelles conditions d'abondance et de luxe pendant plus de trois générations, elle parvient à s'y adapter plus ou moins» [1]. Se înțelege că autorul are în vedere numai stingerea familiilor în linie *bărbătească*, căci multe din familiile stinse (Carolinii, Widukindii, Comnenii, etc.), au descendenți prin femei până în zilele noastre. Dealtfel în cazul special al ramurei regale din Danemarca, e chiar din punct de vedere pur genealogic absolut inexact că ea s'a stins în linie bărbătească. S'a stins numai descendența ei *legitimă* căci dela Christian IV. (+ 1648) au rămas numeroși copii naturali, iar conții *Danneskjold-Samsoe*, din cari descindea prin bunica ei și defuncta împărăteasă a Germaniei, Augusta Victoria (+ 1921), sunt urmașii lui Christian Gyldenlöw, vice-rege al Norvegiei (1703), fiul lui Christian V. (+ 1669) și al Sofiei Moth. Trebue deci să restrângem cercul considerațiunilor noastre la descendența fiului lui Christian V. Frederic, IV, (+ 1730) în a cărui generație legitimă se arată deja *semne suspecte*, precum *sterilitatea fraților săi Carol și Vilhelm* pe când sora sa *Hedviga moare domnișoară*. Frederic IV are numai un *singur copil*, pe Christian VI «*cel evlavios*». La fiul acestuia Frederic V., distins dealtfel prin înalte calități, constatăm totuși înclinări., cari denotă o slăbire a voinței. Ea se transmite și fiului său, nenorocitului Christian VII, probabil cu un adaos de dispozițiuni morbide latente [2]) din partea mamei acestuia, Luisa de Anglia. Christian VII. era văr primar cu Gheorghie III. al Angliei, detronat din cauza diementei. Cauza patalogiei ereditare a acestuia a fost studiată de Ottokar Lorenz [3]) care presupune un caz de *atavism patalogic* și se urcă pentru documentarea lui până la Villhem junior de Braunschweig-Lüneburg (+1592), unul dintre 64 ascendenți ai lui Gheorghie III. Constatăm însă că Lorenz a scăpat din vedere că Gheorghie I. (bunicul lui Gheorgiie III) și soția lui Sofia Dorothea, faimoasa „Principesă de Ahlden" [4]) erau veri primari, amândoi având ca străbun pe bolnavul Vilhelm junior. Probabilitatea acestui atavism devine deci mai mare Alianța cu casa aceasta, de două ori grevată în mod ereditar, pare deci să fi contribuit la declinul ramurei regale a Danemarcei.

Fără a intra în detailuri genealogice, care aici nu î-și au locul, constatăm că la stingerea casei regale a Danemarcei au contribuit doi factori principali: 1) *Mediul*, trecerea la condițiunea de viață superioară a *absolutismului* nelimitat, care nu mai ceru self-controlul regilor și adormi energiile lor. Dovadă, că cel dintâi, care a

1) P 258.

2) Les parents les plus éloignés d'individus tarès peuvent porter un défaut récessif dans leur plasma germinatif et le transmettre a leurs descendants sans être atteints eux mêmes. (Ibid. 248).

3) Lehrbuch, etc. 432—4.

4) Mama Sofiei Dorothei, *Eleonora d'Olbreuse*, n'a fost, precum se pretinde în ziarul „Lumea" (Anul V, No. 984), «*cameristă*», ci *damă de onoare* a Principesei Emilia de Hessen-Kassel, căsătorită Principesă de Tarent. Eleonora, fiica lui *A. Desmier, senior d'Olbreuse* și a Jeannei Jaquette Poussard de Vendré, descindea dintr'o veche familie nobilă franceză. Cei 8 străbunici (și străbunice) ai ei sunt toți nobili din familiile: de Mathefelon, de Tarquesse, de la Jaille, de St. Disant, de l'Isle, de Belleyville, pe lângă cele 2 mentionate. (V. ascendența ei în Dungern, «Ahnen Deutscher Fürsten» I, Tab. XXXII) Bunica de pe tată a lui A. Desmier d'Olbreuse, Jeanne de Mathefelon, era dintr'o familie aliată cu casele de Montmorency și de Rochechouart, nume cunoscute istoriei. (De Courcelles, Hist. de Pairs de France II (art. Montm.) și VIII (art. Roch.). O Desmier era căsătorită în 1651 cu unde Beaupoil *de Saint-Aulaire*, din cunoscuta fam. de conți și marchizi. (Ibid. II, art. de B. de Saint Aulaire) Un P. Poussard, chevalier, e citat în 1569 (Ibid art. de Gontout).

www.dacoromanica.ro

beneficiat de absolutism din *copilărie*, era cheltuitorul imitator al Bourbonilor, Christian V. 2) Căsătorii defavorabile, în special cu 3 femei din casa de Braunschweig

La concluziunile acestea trebuie să ajungem, comparând evoluțiunea biologică a acestui braț cu cea a celuilalt braț (Sch. H. Sonderburg) din aceiași linie, a cărui ramificație a fost extraordinară (v. acest buletin p. 62) și amintindu-ne atât energiile vii ale neamului de Oldenburg de odinioară, cât și frumoasele și armonicele personalități ale unor descendenți ai lui din timpurile noastre. Dealtfel însăși vechimea neamului, de peste 8 secole, e o dovadă a puternicei lui vitalități și facultăți de adaptare unor medii diferite, ca cel rusesc, grecesc etc.

Ordinea succesiunei regale în Danemarca dela Christian III. încoace.

Christian III. † 1559

Frederic II † 1588

Christian IV. † 1648

Frederic III. †1670 (autorul legii regale din 1665

Christian V. † 1699

Frederic IV. † 1730

Christian VI †1746

Frederic V. † 1766

Christian VII.†1808

Frederic VI. † 1839

Ioan † 1622 de Schl. Holst *Sonderburg*

Alexandru † 1627

Ernest Günther †1689 de Sch. H. S. *Augustenburg*, autorul liniei pretendente la succesiunea ducatelor Sch. și H. în 1848 și 1863.

August Filip † 1675 de Sch. H. S. *Beck*

Fred. Ludov. † 1728

Aug. Fred. † 1775

Carol Ant. Aug. † 1759

Carol Ludov. † 1816 (de *Glücksburg* 1825)

Fred. Vilh. Paul†1831

Christian IX.†1906 cās. cu Luisa Vilhelmina d Hessen-Kass l † 1898

Frederic VIII †1912

Christian X. n. 1870

Luisa † 1831 cās. cu Frederic † 1805

Christian VIII†1848

Frederic VII. †1863

Carol de Hessen-Kassel † 1838

Luisa Carolina †1867 căsătorită cu

Luisa Charlotta † 1864 cās. cu Vilhelm de Hessen Kassel † 1906

Luisa Vilhelmina† 1898 cās. cu Christian IX. † 1906

www.dacoromanica.ro

DOCUMENTE

A) Locuri

LXXXVI. 7194 16 (1686 Ghenar 30 Iaşi. *Feciorii lui Apostol Goe vând jumătate din Balomireşti (Roman) cu 120 lei Vlădicăi Grigori pentru mănăstirea Bărboiului.*

Adică eu Marie răposatului Apostol Goii şi cu fecorii mei, cu Costandin şi cu Goe şi cu Apostol scriem şă mărturisăm cu acest adevărat zapis al nostru, de nimi siliţi, nici asupriţi, ci de a noastră bună voe am vândut a noastră dreaptă ocină şi moşie, ce am avut noi dela părintele nostru Apostol Goe, giumătate de sat de *Balomireşti* din tot locul sfinţiei *sale Vladicăi Grigori dela sfânta mănăstire dela Bărboiu din Iaşi*, ce o cumpără sfinţia Sa sfintei mănăstirl lui Bărboiu o am vândut sfinţiei Sale Vlădicăi lui Grigorie acea giumătate de sat de Balomireşti cari mai sus scriem drept o sută doaozeci lei bătuţi, care este în ţinutul Romanului pre valea Albei, cu vad de moară întrapa Albii şi cu locuri de prisăci, cu pomet şi cu fânaţ şi cu pământuri în ţarină şi cu tot venitul în tot locul parte acei giumătăţi de sat de Balomireşti care mai sus scriem drept acei bani şi Sfinţia Sa neu dat banii deplin înfru mânule noastr precum neu fost tocmeala, deci neu făcut sfinţia Sa plata deplin, noi încă am făcut acest adevărat zapis al nostru sfinţiei Sale ca să fie de mare credinţă, şi să aibă aşi face pre acest zapis al nostru şi deresă domneşti şi noi încă ca săi dăm şi deres le cele domneşti ce avem ma vechi. Şi când am vândut noi sfinţiei Sale Par'n eiui, sau întamplat mulţi boeri şi neguţitori mari, deci şi pre dumn(ealor) sau pus în zapis, anume dumi(ealui) Gheorghie Stârce, ceau fost pitar mare, şi N olai Başotă Părcălab şi dumn(ealui) Costandin starostele de neguţitori şi dumn(ealui) Milia neguţitoriul şi dumn(ealui) Toma neguţitoriul şi dumn(ealui) Apostol n guţ oriul şi dumn(ealui) Mărce neguţitoriul ş(i) dum(nea)lui Iordache Boldescul d'n ţinut Neamţului şi fecorul lui Ciocârlie şi alţi oameni buni. Deci noi a eş i boeri şi neguţitori cari sântem scrişă intracest adivărat zapis, dacă am văzut tocmala şi plata deplin, pentru credinţă am iscălit şi unii neam pus şi peceţile, ca să fie de mare credinţă să fie. Şi eu Darie diiacul de cămară, am scris zapisul şi am iscălit. U Ias, let 7194 Ghenari 30.

Iscăliţi(i). Mari Goeoi vânzătoare, Costandin săn Goe văuzători. Goe săn Goe vânzători, Apostol sán Goe vânzători, Gheorghe Stărcea Pitar, Necolai Başotă, κονσταντήνος σταροστε παρον, Iordachi Boldescul, Dumitraşoc Cocârlie, ηχα παρὸν, θωμα πηρὸυ Ioan Vasăle martur, Apostol martur, Andrei ot Doljăşti iscal. Costandin Cupeţ iscal. (l p)

www.dacoromanica.ro

LXXXVII. 7241 Iunie 12 1733. Iaşi. *Sandul Sturza vel vornic ţarii de Jos dă danie măn. Bărboiului (Iaşi) moşia Burueneşti (Roman), cumpărată de la C. Iordache Caramanlăul capitan din Bucureşti.*

Sandul Sturza vel Vornic Dolnei Zemli.

Inştiinţare facem cu aĕastă scrisoare a noastră tuturor cui ar vrea a şti pentru *svânta mŭnă tire Bărboiul, care manăstire fiind făcută de moşii noştri şi rămâindu la lipsă, neavând moşii de s hi·erniseala ei,* socotitam, şi din bună voe uoastră iam dat o moşie anume *Burueneştii,* la ţinutul Romanului, care moşie am cumpărato dela Costandin Căpitan dela Bucureşti, feciorul lui Iordachi Caramanlăul, biv vel portari, fiind iarăş a neamului nostru de pe *Safta, fiica raposatului moşului nostru Chiriaç Sturza, biv vel Spatar,* pe cât arată zapisul cumpărăturei. Ačastă moşie o am dat danie sv(întei) mănăstiri pentru sufletul nostru şi a părinţilor noştri, iară părinţii călugări să aibă a ruga pre Dumnezeu pentru ertare păcatelor noastre. Şi pe zapisul nostru să aibă aş(i) faci şi ispisoc domnesc, ca să le fie svintei monastiri moşie stătătoare cu tot hotarul şi cu tot venitul în veci. Şi pentru credinţa am iscălit şi noi şi alţi boeri mari ce sau întâmplat.

Sandul Sturza vel Vornic U Ias let 7241 Iuni 12

Costandin Roset hatman Vasile Cămăraş

«Şi vecini ce să vor afla încă a mânăstirii Bărboiului să fie» Sturza vel vornic am scris.

LXXXVIII. 7242 Sept. 2 1733 Iaşi. *C. Nèc. Vodă Mavrocordat întăreşte măn. Bărboiu danie ce a făcut Sandul Sturza vornic în moşia Burueneşti (Roman).*

Noi Costandin Nicolae Vv. bojieiu milost. gospodaru zemli Moldavscoi.

Inştiinţare facem cu aciastă carte a domnii mele tuturor cui să cade a şti că iată al nostru boeriu cinstit şi credincios dumnealui Sandul Sturza vel vornic socotitau cu al său cuget *pentru sfânta manăstire ce se numeşte Bărboiul, care mănăstire fiind facută de moşu dumisale,* şi rămăind la lipsă neavând moşii de chivirnisala ei, socotitau şi din bună voia sa iau dat moşie anume *Burueneştii* la ţinutul Romanului, cari moşie au cumpărato dela Costandin căpitanul dela Bucureşti, feciorul lui Iordachi Caramanlăul biv vel portari, fiind iarăşi a neamului dumisale de pe *Safta fiica raposatului moşului dumisale Chiriiae Sturza biv vel Spatar,* precum arată zapisul cumpărăturii. Această moşie o au dat danie sfintei mănăstiri pentru sufletul domniilorsale şi a părinţilor dumisale, iară părinţii călugări să aibă a ruga pre Dumnezău pentru ertarea părinţilor domniilorsale. Pentru aceia şi domnia me dacă am văzut acest zapis de danie de la mâna dumisale vornicului Sturzăi datam şi de la domnia me şi am întărit sfintei mănăstiri Bărboiului, ca să fie şi de la domnia me dreaptă danie şi moşie cu tot venitul neclătit neruşeit stătătoriu în veci şi nime altul să nu se amestece пред сим листом господствами. їѡ Costandin Voevod (p. g) Ias vleat 7242 msţa Săpt 2 dni. Costandin 3 logofăt procitelnomu.

Tanasă pitar

Obs. Documentele de la No. LXXXVI până la LXXXVIII, ne-au fost comunicate de d. A. A. Băleanu, profesor. Ele se află transcrise în cópii la Arhiva statului Iaşi, dosar nr. 70, transport 1765, opis 2014, filete 149—151.

Asupra aceluiaşi sat Balomireşti se mai găsesc la fila 152. şi 153 ale aceluiaş opis alte 2 documente, pe care le dăm în regèste:

www.dacoromanica.ro

LXXXIX *7189 Ghenar 8.* Feciorii lui Iordachi Goi: Vasile, Dumitraşcu, Andrieş, Alexandru şi Candachia vând jumătate d'n Balomireşti (Roman), sfintei măn. Bărboiul de la Iaşi, care este metoh sf. mănăstiri Vatopedul de la Atos (hram Blagoveştenia) cu 150 galbeni de argint. Plata o face mitropolitul Moldovei Grigori, car a fost pre acea vreme nacialnic la Bărboi. Ctitor măn. Barboiul era Ilie Sturza biv vel vornic. Din aceşti bani cu 100 galbeni răscumpără a treia parte din Doljeşti, ce fus se daţi de maica lor Marie, măn. Cetăţuia pentru comând.

Cu acest schimb se mai spune că Neculai şi Ilie le sunt fraţi de pe mamă, făcuţi cu alt bărbat, cu Grigore Poroh; iar ac a a treia parte din Doljeşti fusese cumpărată de maica lor Maria de la Lupaşcu Goe frate cu tatăl lor Iordachi.

XC. 7195 Mart 11 Iaşi Cost. Cantemir Vodă întăreşte mănăstirei Bărboiului din Iaşi, unde a fost nacialnic Grigore proin Mitropolit, şi egum n la Golia, cumpărăturile făcute în 7189 Ghenar 8 şi în 7194 Ghenar 30 de la Goeşti în satul Balomireşti, la Roman pe părăul Alb.

Actul e iscălit de Tudosă Dubău vel logofat şi de T. Beldiman diac.

Documentele noastre întregesc arătările spiţei Sturzeştilor (A. A. C. Sturdza «Règne de Michel Sturzda». Paris 1907). Donatorul Sandul Sturza din 1722 e fiul lui Ion Sturza vel vornic, şi nepot lui Chiriac Surza paharnic. Ctitorul măn Bărboiului a fost vornicul Barboi Sturza, frate cu hatm Sturza cel omorât în Iaşi de Tomşa Vodă Let I 265), şi cu Matei Sturza visternicul, ce a fost tată lui Chiriac Sturza paharnicul.

Despre Safta — Elisabeta — spiţa Sturzască arată că a fost căsătorită întâiu cu Matei Filipescu. Se vede că Safta s'a fost căsătorit a *doua oara* cu un Caramlăul probabil post. Dum. Caramanlău, tatăl lui Iordachi Caramanlău vel portar, care a avut de fiu pe Cost. Caramanlău căpitan, de la care Sandul Sturza Vornicul răscumpără cu drept de văr primar moşia Burueneşti, (Roman).

Măn. Bărboiul a fost închinată Vatopedului din Atos în 7177 Mart. 12 (1639) de fraţii Sturzeştii: Alexandru, Chiriac jitnicer, Ilie stolnic şi Todiraşcu cum şi de cumnaţii lor Grigore Hăbăşescu vel vornic ţării de sus — căsătorit cu Safta — şi Andrieş şatrar — căsătorit cu Măriuţa — (Episc. Melhisedec, Notiţe 262).

XCI. 7201 M i 25 (1693) Iaşi. Ion fratele lui Paraschiv cumpără cu 50 potronici casele Aniţei şi a fiului ei Lupul.

Adecă eu Aniţa cu feciorul meu Lupul, scriem şi mărturisim cu această scrisoare a noastră precum am vândut dumisali, lui Ion fratele lui Paraschiv un loc de cas(ă) dereptu 50 pot. ca s(a)i fii dumisali lui Ion derraptă ocină şi moşie în veci, şi cuconilor dumisali, şi la acastă tocmală sau prilejit mulţi oameni buni şi bătrâni megiaşi, di pe înprejur, anume Ştefan tălpălariul, şi Pavăl Siimanul tălpălar, şi Gligoraşco olariui, şi Gorghie Cadejos, şi Ion Paholce, şi Giigoraşceoe tălpălariţ, şi pe(n)tru mai mare credinţa, nam pus şi degitele ca s(ă) fii de credinţă ce mai sus sântem scris(e).

It 7201 Mai 25

Aniţa, Lupul, Ştefan, Pavăl, Gligoraşco, Gorghie Cadejos, Ion Paholce, Mărie Gligoroşceasă, şi eu Gligoraşco am scris zapis martur.

Obs. Potronicul era a 12 parte din leul vechiu şi avea 10 bani vechi.

---

www.dacoromanica.ro

XCII. Fără veleat (*secl. XVIII-a*). *Pavăl Mânzul cumpără cu 20 lei casele tatălui său Ioniță.*

Adecă eu Ioniță Mândzul făcutam scrisoarea mea la mâna fiului mieu lui Pavăl precum eu iam vândut casa mé dreptъ 20 de lei, şi fiul mieu miau dat casa lui cea dín dos, care au fost cumpărat de la Mihai dreptъ 13 lei, şi iam mai dat 6 lei tătănimieu şi sau făcut tocmala între noi, iară cară arъ străca această tocmala noastră să fie de mare globă, şi la tocmala nostră sau tâmplat mulţi oameni buni şi mahalagii. şi pentru credinţa miam pus şi degetul.

Eu Ioniță Mândzul vândzător, şi eu Pavăl săn Mândzul am cumpărat.

XCIII. Fără veleat. (*Secl. XVIII*). *Ioniţa Mânzul povesteşte cum a perdut hârtiile caselor când Nemţii la Iaşi.*

Aşijdere eu Ioniță Mândzul am mărturisit, înainte a mulţă oamen buni, pentru că *la vreme Nemţilor* fiind noi *fujiţi (sic) în mânăstire în trii Svetiteli* pentru frica Nemţilor am dus *borfile* în mănăstire, şi întrând pe portiţă, cu copilul în braţă, fimee şi cu un sac de borfi, au venit un om şi au zis *de* borfile la mine şi apucă copilulъ; dici dindъ eu borfile, sau dus omul prin glo*t* şi nu lau mai găsăt şi acolo au fost zapisăle cele vechi a locului, iar de sar găsi zapisele cele vechi, să aibă fiiul mieu Pavăl a trage pe acei oameni la giudecată că atunce mulle miau perit 1 părechi de sărjî de aur, 2 inele de arjintu, şi alti multi mănunţusurile şi acele zapisăle să nu să ţie în samă.

Eu Ioniţă.

Obs.: «la vreme Nemţilor» se referă la năvăla căpitanului Ferenţ din 7225, iarna.

XCIV. 7214. Iulie 25 (7106). *Ioniţă porușnic cumpără cu 15 lei casele lui Paraschiv în Talpalari.*

în târgu în Iaşi în Tălpălari.

Adec eu Paraschiv şi cu fămeaia mia Nazariia, şi cu feciorii noştri anume Neculaiu şi Ioniţ şi Miron, făcutam acest adevărat zapis al nostru de nime nevoiţ, sau asupriţ, ce de a noastră bună voe am vândut, o cas(ă), cu pivniţă care ne au fost şi noao cumpărături de la Dumitraşco Saicul şam vândutó dumisalì lui Ioniţ Porucinic, şi giupăneasăi dumisale şi cuconilor dumisali drept, 15 lei bani gata, şi cându am vândut această ocină miam întrebat pe toţii oamenii miei, şi nime nu sau aflat să sprijinească această ocin(ă), iar dumnalui Ioniţ Porucinic miau făcut plată deplin cum scriem mai sus, şi când am făcut acestu zapis sau tâmplatu mulţi oameni buni tineri şi bătrâni, anume Gheţev vatav şi Ion cămăraş şi Gligoraş olar şi Pavăl tălpălar, şi Ion cumnatu mieu şi alţii mulţi carii vor iscăli mai gios, deci noi aceşti oameni carii ne am tămplat la această tocmal dac am văzut tocmal(a) bun şi plat(a) deplin, iar noi pentru mai mare credinţa ne am pus peceţile să s(ă) ştie.

It 7214 Iuli 25

Nazarie, Gligoraş olar, Neculai снъ Cămăraşului, Pavel Gheţeu vătav iscal az Enachi anepsiu (nepot), Zahariia clucear pis zapis.

---

www.dacoromanica.ro

XCV. 7234 April 27 Iaşi. *Safta lui Ioniţa poroşnic dă adeverinţa la mâna Nastasiei Ideroaea că soţul ei i a fost vândut casele sale de la Tălpălari, f ste jitniţa domnească.*

Adecă eu Safta, femeia lui Ioniţ ceau fost poroşnic scriu şi mărturisăsc, cu această adevărată scrisoare a me să fie de credinţă la mănuli Nastasii Ideroae, precum soţu mieu Ioniţă Poroşnicul, au vândut Nastasii Ideroai o casă ce au avut împreună c i mine, care casă iaste în Tălpă'ari, între asa Măricuţii p'tăriţii, şi între casa Antonii pită iţ'i, care cas(ă), şi noao niau fost de cumpărătură de la Nazariia pitărita, *ce era domneasca de jitniţă,* iar tâmplându ă Nastasii Ider ae de au pierdut zapisul de cumpărătura casii ce era scris de soţu mieu de Ion'ţă poroşnicul, *pe ca id era rasco lele de eatane, de se ascundea oa nenii prin mănastiri şi pa l ri,* şi iam făcut eu acest zapis, în locu zapisului soţului mieu, ca să aibă a ţin a ca a cu tot locul ei, Nastasiia Idiroae, şi această scrisoare când o am scris sau tâmplat oameni împregiura,i dintraceia măhală, cari ştiu şi pre unde iaste împre iur locul aceii casă carii sau scris mai gios, şi pentru credinţa miam pus diagitili în loc de peceţi

Ias lt. 7234, April 27

Safta Ioniţoai, şi eu Pavăl am scris zapisul cu zisa Saftii femeii lui Ioniţ Poroşnicul

---

XCVI. 7249 Sapt. 20 Iaşi 1740. *Ion Gorovei căpitan cumpără cu 90 lei casele lui Vasile Dumitraşco in Talpalari.*

Adecă eu Vasăliia feciorul preotului Dumitraşco *din Tălpălaria* împreună cu sororile meale Catrina şi cu Irina făcutam bun şi adevărat zapis al nostru la mâna dumisali *Ioniţa Gorovei* biv vel căpitan de Dorohoiu precum să să ştiia că de nime săliţă nici asupriţi, ce de a noastră buna voia, am vândut a noastrea drepte cas(ă) cu tot locul lor cât este împreajuru lor dumisali, dreptu noaodzăci de lei bani vechi, care cas(ă) ne sânt şi noo rămas(ă) de la părintele nostru preutul Dumitraşco, *aicia în Tălpălaria* dinaintea cas(ă)lor socrului dumisali Ursului ot viste(ric), şi întria alte casă ce sintu înpregiurul loru, şi ni au făcut dumnalui plata deplin întru mânule noastre după cum scrie mai sus, şi văzand şi noi că niau plătit dumnalui datam şi noi la mâna dumisali adevărat zapisul nostru, ca săi fiie dumisali dreaptă ocină şi moşie neclătită în veci, dumisali şi ğ'upîn si dumisali şi cuconilor dumisale şi să aibă dumnialui aş face şi întăritură *gspd.* pe zapisul nostru, şi când am făcut dumisale acest zapis al nostru la mâna dumisale, sau întâmplat mulţi boiari şi migieş, şi răzăş, de prin preğur, care mai gos sau iscălit toţi şi noi încă pentru mai mari încredinţare niam iscălit.

lt. 7249 msţa (luna), Sapt. 20

«Eu preutul. Gligorie ot Vovădenii mam iscălit, dinpreună cu preuteas me Catrina, şi cu sorusa Irina».

Ursul ot visterie „însă aceste casă fiind în poarta me şi ffindumi Gorovei ginere am primit numai dumnalui căpitanu, dă sa tâmpla vreo dat să lipsască de la mâna lor, iară cine a hi din ficiorii lui să întoarcă banii cu preţu ce sar neguţa la acea vreme" Ion vornic, M. K., biv vtori (2-a) med. martor. Eu Mihail sin Dumitraş, mam tâmplat. Eu Pavăl mahalagiu mam tâmplat. Eu Ioniţă Mândzul mam tâmplat. Şi eu Petrea Keşco biv vatav za stolnicei, am scris zapisul cu zisa lor.

---

www.dacoromanica.ro

XCVII. 7249 Iuni 17 Iași (1741). *Pavăl Mânzul vinde cu 20 lei Paraschivei preutesei casele sale; și după 2 ani se revinde tot lui Pavăl Mânzul de către I. Gorovei.*

Adec eu Pavăl datam zapisul meu la mâna Paraschivei preutesii a popii lui Toader, precum să să știe că am vânduto dumisali drept 20 lei bani noi, [ocină o casă cu loc cu tot] de nime silit nici asuprit, ce de a me bună voe am vândut, ca să fii dumisali precum am scris mai sus, iar de sar scula cineva să întrebi pentru casă să aibă dumneii Paraschiva a m(ă) apuca pe mine și pentru credința am pus și degetul ca s fie de credință.

let 7249 Iuni 17

Pavăl fiĕorul Maricuții, Ioniță Mândzul mam tâmplat la acestu zapis, Ion G.... comisu, și eu Pavăl sîn lui Ion Mânzui am pus degetul, Mihail sîn Dumitrașco cămăraș am scris acestu zapis, Gheorghie Aron.

Eu preuteasa Paraschiva a popi lui Toader, cumpărându aciastă cas(ă) miau întorsu ğupănul Ioniță Gorovei banii și întorcându-mi banii deplin miam pus degetul pentru credința». Paraschiva preuteas(a)

lt 7249. Iulie 17

«Aciastă casă ce o am cumpăratu de la acești oameni o am vânduto și eu lui Mihai Rusului tot a dreptu 16 lei, nefiindumi mie trebuitoare și pentru credință am iscălito, Ion Gorovei căpitan.

7251 April 1

«Aciastă casă cu locul ei ce am fosto dator lui Mihai Rus er o am vândutu lui Pavăl fecior Mândzului și cu voe noastră au fostu șam și iscălitu.

lt 7251 Sept 27

Ion Gorovei căpitan, Ursul logofăt ot visterie.

XCVIII 7253. I lie 15 Iași (1745). Ioniță Sandul talpala· cumpără cu 25 lei casele lui Ioniță Minzul din mahalaoa Talpalarilor.

Adecă eu Ioniță Mândzul săiman hătmănescu împreună cu soțul meu Dochița și cu fiul meu cu Pavăl făcutam adevărat zapisul nostru la mâna nepotu meu lui Ioniță săn Săndulescu tălpălar de nime silit nici asuprit ci de a noastră bună voe am vândut o cas(ă) cu loc cu tot, care cas(ă) este *în mahalaoa pe ulița mare în margine țintirimului Sfintei biserici ce s(ă) numește biserica Tălpălarilor* din sus și din ğos de casa lui Pavăl șia lui Ioniț Mândzului de mai sus numit și din dal de casa dumisali lui Ioniț Goroveiu dreptu doadzăĕ și cinci de lei bani noi și făcându-m(i) plata deplin la mână iam dat și eu acestu adevărat zapis la mâna lui Ioniță de mai sus numit de nime silit nici asuprit ci de a me bună voe însă aĕastă cas(ă) îm este de la părinții mei și la aĕastă tocmală de bună voe făcută sau tâmplat mulți oameni bun(i) mahalagii carii mai ğos șau pus și degetele și pentru credința mem pus și degetul ca s(ă) fie de bună credință.

let 7253 Iulie 15

Eu Ioniță Mândzul săiman hăt. am vândut. Eu Pavăl săn lui Ioniț Mânzul am vândut cu voe me. Eu Dochița soțul lui Ioniță am văzdut de bună voe. Eu Darie talpalar mam tâmplat față. Eu Sandul tălpalar tatul acestui cnmpărător de cas(ă) vădzîndu că cu bună voe am pus degetul. Eu Tudosca Humărița mam tâmplat față. Eu Tănasă mam tâmplat față. Eu Apostul ćauș hatmanesc mam tâmplat față. Eu

www.dacoromanica.ro

Costandin Ciocan stegar hăt. mam tâmplat faţă. Eu Costandin săiman hăt mam tâmplat faţă. Eu Toder Crav de la hat. Iordachi Catacuzino mam tâmplat faţă. Eu Gligori Rugină capitan mazil am scris cu dzisa lui Ioniţă Mândzului cu tot voe mei

In dos însemnare veche: «Zapisul Mândzului celui bătrân de locul cel d[i] casă cu casă cu tot ci lau răscumpărat flĕorul lui de la un nepot a lui cel vândus(ă) Mândzul cel bătrân şi fiĕorul Mândzului ni lau vândut cu alt zapis».

XCIX. 7257. Fevruari 2. Iaşi (7249). Toader Scorţescul log. cumpără cu 50 lei caselc lui Pavel Talpalariu, ginerele lui Ion Gorovei, de lîngă ţintirim il bisericei Talpalari.

Adic eu Pavăl Tălpalaru fecĕor lui Ioniţ Mândzul. săiman hătmănesc împreună cu soţul meu Marie. făcutam adevărat zapisul nostru la măna dumisali logofătul ui Toader Scorţăscul precu n să se ştie că de a noastră b un(ă) voe am vândut a noastră driapt(ă) ocină şi moşie casa noastră cu loc cu tot cât iaste împreĕguru. care casă iaste lângă ţânterimul bisericii Tălpălarilor alături cu ograda casăi dumisali ci iaste cumpărătură dumisali de la socru dumisali Ion Gorovei biv vel şetrar din ačastă casă cu toţ locul am o am vândut dumisali drept triidzăci de lei bani gata. şi miau făcutu dumnealui plat(ă) d plin în mănule noastre. care casă şi mie îm este cumpărătura de la părintele meu Ioniţ Mândzul. căci elu o vândusă unui nepot a lui anum(e) Ioniţ săn Sandul tălpălarul cu zapis şi eu am răscumpărato cu banii mei. Deci acumu vânzându dumisali săi fie driaptă ocină şi moşie în veci dumisali şi jupânesăi dumisali şi cuconilor şi zapisul tătănimeu cel de vănzare şi alte scrisori ce am avut lem dat la măna dumisali. şi la ačastă vânzari şi tocmală sau tămplat boeri de curte şi megieşi de pen preĕguru cari mai ĕos sau iscălit şi noi încă pentru credinţa niam pus degitile.

It 7257 Fev. 2.

Eu Pavăl săn Mândzul talpalar. Eu Marie fimeea lui Pavălu. Ion Grama martur Alexandru Părvul iscal.; Tanasă ot visterie martur. Gavril ot visterie. Toader Curt. ot visterie martur. Neculai Cogălniceanu vătav martur. Vasilachi Cozma med. martur. Mihalachi Mic il b v. vornic martur, Costandin Cogălniceanu vist. martur,

«Si a n scris zapisul eu Dumitrachi Hudici biv vtori medelnicer cu zisa lui Pavălu şi sănt şi martur.

Notă veche: Zapisul Mândzului di casa lui cu tot locul cât se afla împregiur lam cu rpărat după cum arată acest zapis.

leat 7257 Fevr 2

C. 7258 Mart 3 Iaşi (1750). Toader Scorţescul de la visterie schimbă casa cu Costandin şi A ănia, mai dîndu-le şi 10 lei pentru un loc slobod. (în dosul actului de mai sus).

Pentru ačastă ca^(ă) a me cu cât loc cupr'nde înaintea uşii şi dinapoe casăi afară din locul c^t cuprinde din păretele casăi la vali să prind casăle mele am făcut schimbatură cu Costantin şi cu Acsănie fimei lui şi mia dat ei mie casa lor din dos ca săm mai lăţăscu eu locul şi lam dat eu casa ačasta şi zăci lei buni. şi lam dat şi scrisorile vechi şi ei mia dat a lor deci să le fie moşie în veci. şi pentru credinţa am iscălit

leat 7258 Mart 3

Toader Scorţăscu ot visterie
Vasăle Buhăescul biv vel medelnicer.
adiverezu

www.dacoromanica.ro

CI. 7268 Mart. 8 Iași (1760). Pavăl Blănaru cumpără cu 100 lei locul de dugheni a lui Iacob jidov din Roman, rămas lui amanet de la o datorie a lui Ion Sucmanarul.

Adică. eu. Iacob jidovul din Romanu făcutam acestu adevăratu zapisu, al meu, la mâna dumisali, lui, Pavăl blănariul din Eși fecorul lui Ion, nepot Cârstei Stroescului, precum să se știe că avându, eu, o dughiană, *aice în târgu, de susu, pe ulița Hagioae* ceam luato, eu, de la Sucmănarul cu locu cu totu, pentru datorie lui, ce miau rămas, el datori cu = patru sute cindzăci de lei = din cari bani. miau dat numai = 60 = lei și mai rămăindu datoriu cu = 396 = lei. cari miau datu platnicu pe Ion Sucmănarul. Măriesa Costandin Vodă Racoviță, și cu dum(ialor) veliții boeri după cum arată carte de giudecată, iscălită de dumniialor veliții boeri, și întărită cu pecete gspdu, și osăbită și mărturie, vornicilor de poartă. care arată cum au prețuitu acel locu. de dughiană fiind atunce și cu dughiană, și cu căsoae din dosu = 170 = lei și au și măsuratu locul dughenii și sau aflatu latul locului, despre uliță Hagione și la față, și la mijlocu, și la fundu, latul totu căte triisprădzece palme și lungul = 19 = pași și pasul de = 6 = palme, și apoi ardzindu ačastă dughiană, și rămăindu numai locul, lam scos, eu acum la vândzare, și fiindu locul dughenii, cumpărătură, și lui; Ion, sucmănariul de la neamul, acestui Pavăl blănariul, am vândutu acest locu, dumisalj lui Pavăl Blănariul, drept = o sută, de lei, bani, și miau făcut plata deplin în mâna me, toț acești bani de mai sus, scrișj, și iam datu și carte de giudecată, și mărturie vornicilor de poartă, la mâna dumisali, lui Pavăl blănaru, ca să stăpânească acestu locu de dughiană cu bună pace ca a dumisali driaptă, ocină și moșie, și la vândzarea noastră, sau întâmplatu neguțitori și mahalagii carii sau iscălit mai gosu, și noi încă pentru mai întemeetă credința am iscălitu, cu mâna me ea să fie de bună credință, și iam mai dat și trei zapisă vechi.

Ias leat. 7268 Martie 8

Eu Ștefan Stah(i), mam tămplat; iscălitura jidovească a lui Iacob. «Și eu Marie Savoae faclieriță, fiindu moșie de pe niamul meu, cu voe me, am primitu de au cumpăratu, Pavăl blănarul și am pusu degitul cu mâna me». «Și eu Simion Keșcu uricar am scris zapisul cu zisa lui Iacobu, și sântu și martur.

CII. 7268 Ghenar 20 Iași). Schimb de dughene între Paval blanar ginere lui Covrig și Mariuța Savoae din Targul de sus și uliția sf. Teodor.

Adecă eu Măriuța, Săvoi, însăș depreună cu nepotu meu Andreiu făcutam încredințat zapisul nostru la mâna, dumisal(e), gupânului Pavăl blănar *zet* Gavril Covrigu precum să s(ă) știe, că de nime săliți, nici asupriți, ci de a noastră bună voire am făcut schimbătură amândoi adecă: noi iam dat dum. un loc de dughian(ă) carele este *în fața, ulițăi târgului de sus*, carele acest loc este între dughiana, dumisali giupânului Dumitrie căpitanului *zăt* a dumisali giupânului Iane Mărzăi și între dughiana, nepotului meu Andreiu carele acest loc de dughian niau fost și noao de baștenă și lățimea locului dughenii den față esti patrusprezece palme și patru degete, și den dos iarăș lățime, iaste iarăș patrusprezece palme fără de doi degete, iar lungimea a tot locului iaste păr în locul giupânului Pavăl miau dat un loc de casă *în mahalaoa Muntenimei de gos*, între dumlui giupânul Mih(a)lak cupeț Loiz și între dumlui Ioniț Codrescul și între casa Nastasăii Țințeroii și *alături cu uliția lui sfcti* Θεωλωρ, *ce este despre apus* și niau mai dat dumlui gupânul Pavăl încă șo sută și dzece lei bani gata, întru mânule noastre fiind locul acest de dughian mai de preț dar întâi miam întrebat când am făcut acest schimb, pre toate rudeniile

www.dacoromanica.ro

mele şi neamul meu şi încăş şi pe toţ răzăşii şi nime nu sau aflat cumpărători şi făcând noi ačasta tocmai precum arată mai sus de carele la ačastă a noastră tocmală sau tămplat şi alţi oamen(i) buni şi mahalagii carele cu toţăi sau iscălit şi încăş şi pentru mai marele încredinţare noastră niam pusune mai gos şi degetele noastre pentru ca să fie dumisali driaptă ocină şi moşie stătătoare în veci.

Vit 7268 Ghenar 20

Eu Măriuţa Săvoi. Eu Andreiu nepot Săvoii am priimit. Eu Ioniţă Gândul scriind cu zisa Mariuţăi a Săvoji şi a nepotusău Andreiu săntu martur. Chiriac Poroschi vornicu de poartă martur. γηανκθγ σκοιτ-α. Eu Chirilă abăgerul tămplăndumă sânt martur. Eu Ion Sucmănarul martur. Eu Vasăle abăgeriu martur. Eu Ion abăgeriu martur. Eu Toma Nalivaicu cupeţ martur. Toader Pascul martur. Eu Gligoraş blanariul Fedeleşian martur. Eu Catrina soţ lui Gligoraş martur. In dos nota: „Zapisul locului a dughenei, carele am făcut schimbu cu Săvoi şi cu nepotusău Andreiu".

CIII. 7270 Iulie 12 Iaşi (1762). *Gavril Covrig staroste cumpără de la Gh. Ion Sucmănarul cu 135 lei un loc de dugheana pe uliţa Hagioaca în târgul de sas.*

Adecă eu Gheorghiţă sîn Ion Sucmănarul din Iaşi, scriu şi mărturisesc cu acestu zapis al mieu, la mâna dumisale starostelui Gavril, precum să să ştie că eu de nimi silit nici asuprit, ci de a me bună voie am vândut dumisali un loc de dugheană *în târgul de sus pe uliţa Hagioaca* care acestu locu lam răscumpăratu eu de la ginirile dumisali starostelui Gavril fiind a părinţilor mei, după cum arată zapisăl(e) cele vechi şi mărturie boerilor cari am luat când am întors banii dumisali lui Pavăl blănariul zăt lui Gavril starosti şi lam vândut acest loc dumisali starostelui Gavril Covrig drept — 135 lei, bani noi adică o sută trîi zâci şi cinci lei noi, şi eu încă văzând plată deplin în mâna me lam vândut dumisale ca sîi fii dumisale driaptă ocină şi moşie dumisali şi fiilor dumisali în veci fiind că şi eu întâiu miam întrebat întâiu neamul şi nu sau aflat nime dintru ei ca săl cumpere, şi eu încă iam dat acest zapis la mâna dumisali ca să stăpânească cu paci şi la ačastă tocmala a nostră sau întâmplat şi alţi cari mai gos sau şi iscălit şi şau pus şi degitele, şi eu pentru credinţa mam iscalit.

leat 7270, Iulie 12

Eu Gheorgniţă sin Ion Sucmănarul vânzătorul. Şi eu Ion Sucmănarul sau vândut cu voia me şi am pus degitul. Şi eu Aniţa soţ lui Ion am pus degitul. Şi eu Rocsanda filca lui Ion sucmănaru am pus degitul, Mihai Pascu iscal, Vasile preot sin Ion, Alexandru martur, sau vândut cu voia me. Eu Ioniţă Gândul martur, Costandin nepot, Toader Pascu martur. Eu Mariuţa Săvoi miam pus degitul fiind cu voia me. Eu Andreiu nepot Mari Săvoi am pus *dejtul* cu voe me γηανκδ σκορτςκ μαρτγρδ

Obs. Toate documentele de la No. XCI—CIII mi-au fost comunicate spre publicare de d. N. A. Bogdan, Iaşi.

CIV. Mart 15 (Iaşi). *Gh. Hagi Tanasă cumpără pentru o veche datorie de 25 lei de la Costandin Batog cicbotar, casele sale din Muntenimeq de jos despre Cacaina.*

Adică eu Costandin Ciobotar din Eş, ficiorul lui Năculai Bătog, făcutam adevărat zapisul meu, la mâna dumisale giupânului Gheorghie ginerile lui Hagi Tănasă, precum să să ştie, că tatăl meu trăind, sau îndatorit la Hagi Tănasă cu = 25 = ei, şi am pus amanet casa cu locul ei ceau avut aice *în Eş în mahalaoa Muntenime*

www.dacoromanica.ro

de gios de la vale de casa starostelui Paraschiv, despre Căcaina, şi după ce au luat pe bani trăind tatăl meu încă opt ani, şi neplătind nici capetele nici dobânda, *sau făcut capetele cu dobânda cap la cap*, apoi murind tatăl meu, şi tămplânduse vreme oştirii şi casa stricânduse de oşteni, au rămas numai locu stărpu, neavând Hagi Tănasă, şi să ne facem casă pe loc, şi apucând chir Gheorghie pentru banii aceştia, când pe maicămea Irina, când pe mine săi plătim noi tot am prelungit cu vadèli, de au mai trecut încă opt ani, păn şi *maicăme sau dus la Ţarigrad cu dumnealui postelnicul Vintura*, şi banii au rămas neplătiţi, apoi dumlui, chir Gheorghe apucândumă pe mine cu tărie pentru bani săi plătesc, şi eu neavând altă putinţă, am stătut cu rugăminte ca să erte dobânda = 25 = lei, şi pentru capete, să primeească dumnealui de istov locul casii aceştia ce să arată mai sus, şi dumnealui uitânduse la lipsa şi sărăcia mea nu numai că dobânda lor = 25 = lei au ertat şi din capete încă cinci = lei, ce meau mai dat şi zăci = lei bani în mână ca o milostenie ca să numi fie cu părere de rău de moştenire părintească, şi aşa înainte a mulţi oameni iam dat dumisali acest zapis al meu ca de acum înainte şi în veci, să aibă dumnealui şi giupâneasa şi fiii dumisali a stăpâni locul acesta ca pe al dumisale dreaptă ocină şi moşie să facă cu dânsul ce va vre şi despre mine sau despre alte neamuri a mele supărare să naibă, căci pentru datorie părintească sau dat dumisale, măcar de sar şi scula cineva să întoarcă locul volnici să nu fie, căci întratâta vreme ceau trecut la mijloc, nime nu sau aflat, să răspundă la banii, datoriei aceştie, locul acesta, se începi, din colţul gardului starostelui Paraschiv, şi merge alături cu locul preotului Ioan, pe de la deal *de o groapă de pâine* şi prn rădăcina unui soc, şi la vale drept spre Căcaina păn în drum, care la drum vine colţu numai acolea în deal, lângă gardul starostelui Paraschiv, să lăţeşte puţin de cât îngră litura locului starostelui Paraschiv, după cum pre largu sa dovedi din hotarnica locului preotului Ioan, ce este făcută pe locul său, şi pentru credinţa miam pus degitul neştiind carte, şi măcar că scrisóri vechi nu iam dat, neştiind eu ce leau făcut maicămea, dar dum fără supărare săş stăpânească locul. 1780 Marţ 15

Eu Costandin Batog ficior lui Nicolai Batog, am dat locul cu voe me. Erei Toade(r) cu voe me ot Tălpălari, Mihalachi sin preut Toader, eu Ştefan diiac zadivan mam tămplat, eu preutul Neculai Toderaşco mam tămplat, eu Ion sin staroste mam tămplat, eu Neculai Covrig mam tămplat, eu Maftei Cibotar mam tămplat, eu Sandul Cojocar mam tămplat. „Eu Ioniţă condicar am scris zapisul cu zisa lui Costandin Batog cibotar".

εγω σταροστηλγστοανπηφδ πκρόν

CV. 1780 Iaşi. *Gheorghe vinde cu 40 lei locul cumpărat de la C. Batog, lui Paraschiv starostele de ciocli (pe aceiaşi hârtie în dos).*

Acesta loc ce lam luat de la Costandin Batog ficior lui Neculai Batog, pentru datoria socrului meu lui Hagi Tănase ce am avut a lua, după cum pre largu arată toată pricina eu zapisul acesta a lui Costandin Bătog cibotar, de pricina datorii, şi de loc cum mi lau dat săl stăpânesc eu de istov, având trebuinţă dumlui. Paraschiv starostele de ciocli fitnd răzeş alături de această bucăţe de loc, şi eu încă socotindumă însumi că nam ce să fac cu o bucăţea de loc mic, din buna voe mea, nesilit de nime, am învoit pe dum. starostele Paraschiv, fiind răzeş, şi i lam dat dumisali, tot în preţul banilor ce lam luat eu de la Costandin Batog, după cum arată zapisul lui însă miau mai dat = cinci — lei cheltuiala mea şi osteneala ce am făcut cu luarea

www.dacoromanica.ro

locului, de care cheltuială şi însuşi starostele Paraschiv au ştiut că sau cheluit, cari sau făcut peste tot = patru zăci = lei, şi măcar că scrisori vechi nu iam dat dumisali pe locul acesta, nedându-mi nici mie Costandin Batog, dând samă că de or fi şi fost scrisori or fi la mumăsa în Ţarigrad, fiind dusă cu *postelnicul Vintura*, dar la aceste dum. nu poate să fie supărat după vreme, căci locul acesta a şezut amanet — 16 ani şi nime nau răspuns din neamuri la banii datorii şi să ia locul, ci singur Costandin Batog văzânduse închis pentru datorie părintească, adică pentru = 25 = lei capete bez dobândă — 8 — ani cât au trăit Neculai Batog după luarea banilor. au făcut aşezare cu mine neavând bani să de şi meau dat locul. Drept aceia de astăzi înainte şi în veci, să aibă dum. starostele Paraschiv şi giupăneasa şi fiii dumilorsale, a ătăpâni locul acesta ca pe al dumilorsale dreaptă ocină şi moşie, căci banii aceştia ce iau luat datorie a mortului Hagi Tănas, ca un epitrop ceau fost, iărăşi la trebile ce sau crezut sau cheltuit, şi pentru credinţa mam iscălit însumi cu mâna mea şi sau iscălit şi alţi oameni de cinste, care sau întâmplat atât din mahalagii cât şi alţii. 1780

Vasile proin protopop mam tâmplat — πάϋος ηοανεν μαρτης
preotul Neculai mam tămplat — κριστν... μαρτις
Andrei biv izbaş mam tămplat — γεοργις
şi eu Sandul condicar mam tămplal — τα ανοδεν

„Şi iarăşi eu Ioniţ Condicar am scris şi acest zapis de vânzare la starostele Parashiv cu zisa lui Kir Gheorghe.

Obs. Documentul acesta ne-a fost comunicat de d. T. T. Burada.

CVI. 1777 Iulie 17 Iaşi. *Gr. Alex. Ghica prinește demisia șatrarului Costandin din slujba de suilgiu alapelor din Iași și numește pe Gheorghe suilgiu; cu această ocazie li se întăresc unele danii.*

Eu Grigorie Alexandru Ghica Voevoda, bojiu milostiu gospodarx zemli Moldavscoi, de vreame ce Costandin suiulgiul, şătrar şi cu fratasău Dima, dintru întâiu când sau făcut haznalele vechi şi sau adus apele aice în oraş, cum şi cându am făcutu domnia mea alte haznale noaq şi sau adus apele la mănăstirea Svetei Spiridon i la Goläe, aceşti doi nu numai cu a lor meşteşug au lucrat la adusul apelor şi la făcutul haznalelor, ce şi purtători de grije în vremuri şi tocmituri al toate acestea a fost Dima suiulgiul până la moarte lui, apoi au rămas asupra lui Costantin şătrarul până acmu. Deci acmu prin jalbă arătându-ne Costantin suiulgiu şatrar cum că el să află cu case gre şi cu copii şi nu poate păzi slujba ačasta ca fratessu Dima, căci ceale trebuinčoase pentru hrana casei lui se află afară, şi toate să prăpădescu, iar fratesău Dima fiindcă era om cu capul îi da mâna a sta la slujba ačasta aice în Iaşi, şi rugându-ne ca să rămâie slobod de la ačastă slujbă, domnia am rânduit la domnia lor veliţii boiari de au cercetat şi înainte dumilorsali vau arătat pe Gheorghie suilegiul de om meşter la treaba suilgicâului şi vrednic a purta de grije pentru toate apele şi haznalele în locul său, cu care au şi făcut învoiala şi sau primit Gheorghe suiulgiul, cum pre largu să arată la anaforaoa dumilorsale veliţilor boiari, care sau întărit de domnia me. Şi fiindcă după arătare lu Costantin suiulgiul şătrar, acmu toate apele şi haznalele sau dat de domnia me supt purtare de grijă a lui Gheorghe Suiulgiui. Iată dar că domnia me neam milostivit asupra lui Constantin Suiulgiul şătrar şi lam lăsat săşi caute de trebuinţa casii lui şi să fie slobod de la slujba ačasta, nesupărat nici odată. Aşijdere *lonurile de dughene*

www.dacoromanica.ro

de aiee din Eşi, ce are danie el şi cu fratesău Dima cu hrisoave de la luminaţii domni pentru slujba lor ce au făcut pentru aceste ape şi haznale, îi înărim domnia me să şi le stăpânească cu pace el şi feciorii şi nepoţii şi neam de neamul său, fără numai locul ce au avut de danie de domnie sa Scarlat Ghica Voevod *pe lângă zidul curţii gospod pe amândoao părţile căsornicului* cu hrisov, care loc lau dat lui Gheorghe Suiulgiul la învoiala ce au avut. Aşijdere şi o dugheană ce iau dat mai înainte cu scrisoare şi loc sterp de altă dugheană alături, la aceste să nu să amestece Costantin şătrar, fiind date de dânsul lui Gheorghe Suiulgiul ačasta.

Eu Grigore Ghica Voevod u Ias vlt 1777 Iuli 17

(locul peceţii domneşti) procit vel logofăt

jos în dos: „sau trecut la condica divanului de Ion Neculai Condicar".

Obs. Documentul de supt No. 105 ne-a fost comunicat de d. M. Burghelea, Iaşi.

Documentele bisericii Banu Iaşi

CVII. *Zapis romdnesc din 7153 (1645) Iuli 15 Iaşi, prin care Parasca, fămee a răpos. Gligăi din Iaşi vinde lui Tudor şi fămeei lui, o casă cu locul ei, în Iaşi, în 18 galbeni, bani gata.*

Adecă eu Parasca čau fost fămee a răpăosatului Gligăi de trag | de Iaş mărturisesc sângură pre mene cu acest zapis al mieu, cum eu | de nimene nesiltă, nici asupritz, ce eu sângură de bună voa | ma am vândut o casă a ma cu tot locul cât va cuprinde pânz .Ⱡ | gardul vornicului Pavăl şi pânz .Ⱡ gardul lui Andronic din uliţz | , cum au fost de vac şi o am vandut lui Tudor şi fămeei lui d n Iaş .Ⱡ optu | sprădzece galbeni bani gata, cum au preţuit ačа casă oameni buni | den trag de Iaş, bătrâni şi tineri, Danciul čau fost temniceariu şi | Ursu şi Andronic dărăbanulu şi alt Ursu şi Ion şi Toader | şi alt Andronic den trag de Iaş şi Hilip dascalul şi Vasilie | Bosie da... şi Enachie de Iaş, ca să h[ie lui Tudor şi fămeei] | lui şi cuconilor lui moşie ačа casă .Ⱡ v[eac şi eu Gherghiu Romăşe] | scul dascalul am scris cu mâna ma şi spr[e mai mare credinţa] | toti n-am pus peceţile noastre la acest zapis a[l meu ca să se ştie]. U Ias [vleto 7153, iulie 15].

Observări. Documentul scris, pe hârtia, e rupt în trei părţi de alungul şi lipseşte o parte din el, pe care am complectat-o după copia direcţiei gen. a Arh. statului, Bucureşti, în 1898, când această parte nu lipsea.

Doc. e publicat şi de d-l Ghibănescu, Sur. IV, 78—79, unde se spune că locul, despre care e vorba în act, e fosta grădină a Primăriei şi locul pe care e clădirea, de peste strada Lăpuşneanu, din faţa bisericii Banu.

Notă. In Iaşi, între strada Lăpuşneauu (din vechi Sârbească) şi Banu (din vechi, Strâmbă) se înalţă biserica Banului, cu hramul «Duminica tuturor Sfinţilor». Nu se cunoaşte exact veleatul. Vechea biserică, pe care a înlocuit-o această de astăzi, care e zidită la 1800 «cu osteniala şi cheltuiala preaosfinţitului chiriu chir Iacov Stamati, arhiepiscop şi Mitropolit Moldovii şi cu ajutorul a multora celor iubitori de faptă bună pravoslavnici creştini, cine cu cât Dumnezeu i-au luminat», exista încă, la 7216 (1708) Mart 11, când poporănii de la Prepodobna Paraschiva dau un loc de casă, din uliţa Sârbească, «părintelui Alexii de la S-ta biserica Banului, unde iaste Uspenie Maicii Preacistei».

Se presupune că întemeletorul ei e Savin vel ban, zis şi Zmucilă. Vezi Gh. Ghibănescu, Din trecutul bisericei române, pg. 43; N. A. Bogdan, oraşul Iaşi, ed. II. 228 şi N. Iorga, Inscripţii II, 189.

Cu această ocazie, ţin să aduc aici mulţămirile mele părintelui econom I. Andriesçu de la bis. Banului, care mi-a pus la îndemână, spre copiare, actele bisericii

M, Costăchescu

www.dacoromanica.ro

CVIII. *7188 (1680) ghenare 30 Iaşi. Testamentul prin care Andrei Săpoteanul vornic lasă averea sa soţiei sale Dochiţăi.*

Adecă eu Andreiu Săpotianul vornicul scriu şi mărturisăscu cu cestu | adevărat testamentu al mieu •Ân loc de zapis la mâna femeii mĕle Do | chiţăi de nime silit, nici asuprit, ce de a mĕi bună voe, cum după moartea | mea, nime din săminţia mea nimic să nu cĕie de la Dochiţa, nici fraţi | nici surori, nici unchi, nici nepot, nici alte săminţii, ce toţi să-i dĕi paci, căci cân | du niam •Ânpreunat amândoi cu dzĕstre de la nime n'am luat, nici soţu mieu | ce niam ţinut amândoi cum am putu (sic) şi cum niau dat dumnădzău, iar | soţu mieu după moartea mea să mă grijască, cum o a îndura dumnădzău, iar | cine den ruda mea sa amesteca sĕ cĕie ceva, sĕ hie trecĕt şi procĕlt | de domnul nostru is hs, carel[e] au făcut ceriul şi pământul şi de precurată maica domnului nostru prečista şi de 4 sfinţi evglisti | şi de 12 apostoli şi să hie afurisit de 318 oteţi, [1]) carii a fos | tu •Ân svnta cetate •Ân nechea, să aibă parte cu Iuda şi cu trec | lĕiul Ari[e], amin, şi la ce giudeţ [2]) sor trage să naibă giudeţ, ce să hie | de ruşine şi cându am făcutu acestu testament s'au prilejit mulţ | boeri de curte şi oameni buni, anume Gheorghii Vornicul şi Ursul vorni | cul şi Vas[i]le Gâlcă Vornicul şi Pahomie Vornicul şi Goian | Vornicul şi Frâncul vornicul şi preutul Ursul de pre poartă [3]) | şi Zanohie şi Măria croitoriţa şi mulţi oameni buni şi | pentru mai mare credinţa miam pus pečĕtea în loc de iscălitur[ă] | şi aceşta boeri toţi au iscĕlit sĕ s[ă] criadză şi eu Iordachi Diacul | am scris zapisul. u las l]eat] 7188, ghen[are] 30.

Andreiu Vornic. Dochiţa. Az [4]) Popa Ursul iscal [5]). Ursul Vornic glotnii [6]). Az Gheorghe dvornic iscal. Frâncul mar[tur]. Zanohie stolnic. Iordache Măria. Az Gheorghe vornic iscal. Az Bebĕk iscal. Şi eu Ghiorghi Manole mam prilejit întraiastă voinţă a lor.

Pe dos: Zapis l[eat] 7198 (sic) ghen. 30. Testament al vorc. Andrei Săpotian cătră soţĕi lui Dochiţa, căi lasă ei toată averĕa lui. Acest zapis dat popii Banului pe loc de cas[ă] den Eşa.

Notă. Doc. e scris pe hârtie, e f. rupt şi putred.

CIX. *Iaşi 7211, (1702,) Noevr. 7. Zapis prin care Gheorghiţa biv comis vinde lui Savin vel ban o casa, cu pivniţă şi loc, în uliţa Cărvăsăriei.*

Adecă eu Gheorghiţă biv comis, brat [7]) Dĕdiul medelnicear scriu şi mărturisăscu cu acestu | adevărat zapis al mieu, la mâna dumisali lui Savin vel ban, pricum să să ştie că de nimĕ | silit, nice asuprit, ce de a mĕi bună voe am vândut o casă cu pivniţă şi cu loc cu tot, care casă aste *pe uliţa Carvăsării, lângă casa dumisali lui Enc*, ceau fost hatman, *socrul dumisali lui vel ban*, care aceastea casă cu pivniţă şi cu locul ei cu tot •Ământ aste cumpărătură şi mie | de la Pana Botedzatul, cumnatul lui Năstasă visternicul. Aceasta casă cu pivniţă | de piatră şi cu loc cu tot am vândutu dumisali lui Savin vel ban, care mai sus scriem, dreptu | şapte dzăci de lei bit. şi iau dat dumnĕlui bani toţi deplin la mâna mea şi iam dat dumisali | şi zapisâti cele vĕchi de cumpărătură, pentru aceea de acmu înainte, ca săi fie dumisali | a-

1) părinţi. 2) judecată 3) Despre biserica «de pe poartă» vezi Gh. Ghibănescu, Din trecutul bis. rom. pg. 23 şi Oraşul Iaşi de N. A. Bogdan, ed. II, 189. 4) Eu. 5) am iscălit. 6) de gloate.

7) frate.

www.dacoromanica.ro

ceastă casă cu pivniţă şi cu loc cu tot, driaptă oč[i]nă şi moşie şi cumpărătură în v'ici | neclătită şi neruşiită şi giupânăsi dumisali şi cuconilor dumisali şi altor | seminţii carii să vor alegă pe urmă mai aproape şi cându am făcut acest zapis sau tâmplatu | boeri de curte şi alţi oameni buni, carii sau iscălit mai gios şi eu pentru mai mare | încredinţare singur am iscălit, ca să să ştie. U Ias, v'ăt 7211, Noev. 7.

Misail Mitropolit Suceavschi [1]). Az Neculai Donici vel log. [2]) iscal. Ghiorghi biv [3]) comis. Az Nic. Buhuş biv vel logf. iscal. Mitrea 2 post. [4]) iscal. Gligore Jora 3 logf. martur. [şi alte patru iscălituri (neceteţe).

CX. *7212 (1703) Nov. 15. Zapis de schimb, prin care Păun postelnicul dă cusc rului său o casă pe uliţa mare şi primeşte în loc de prisacă, anume Iucşanii, la Roman.*

Adică eu Păun postelnicul scriem şi mărturisăsc cu acestu adivărat zapisul nostru la mâna | dumisali cuscrului, precum am avut tocmală | cu dumialui, pintru o casă, ce a avut *Sucur* Pârâtul | di la Trele, *care casă este pe uliţa cea mare*, ce am | făcut cu dumnialui schimbu, dumnialui cuscrul miau | dat un loc de prisacă, ce iaste în ţânutul Romanului | pe apa Săretului, ce să chiamă Iucşanii şi eu am | dat această casă cu loc, cât am casa, ca să fie dumisale | moşie în veci şi giupânesăi dumisali şi cuconilor du | misale şi la tocmala noastră sau tâmplat Dumitra | chii vătavul şi dumnialui Vornicul Sava şi dumnialui To | der Dupneţ şi alţi boeri şi omeni, carii sântu iscăli | ţi mai gios şi noi pentru mai mare credinţa miam pus | iscălitura. U Ias, let 7212 Nov. 15.

Az Păun post(telnic) iscal. Sava vornic de târgu martur. Toder Dupniţă martur.

Pe dos : De la post. Păun pre o casă schimb cu loc de prisacă cătră cuscru său Ilie. tij[asemene] altu zapis pe loc Mârzăi preutul Ioan Banulu. 7202, (sic) Noemv. 17.

CXI. *Iaşi, 7216 (1708) Mart. 11. Zapis, prin care pop orănu de la bis. Prepodobna Paraschiva dau un loc de casă, din uliţa Sârbască, părintelui Alexii, de la bis Banului.*

Adecă noi poporenii de la *svânta besărică de Prepodobna Pa* | *raschiva* făcutam zapis al nostru la mâna *părintelui* | *Alexii de la sta b'sarica Banului* unde easte Uspenie | Maicii Prăcistii, luc di casă, carile este *în Uli* | *ţa Sarbască* şi acel..... neaflându-să nime di neamul acelui loc şi stându un..... pustii şi acei omeni nepo | meniţi, am socotit cu poporenii carii mai sus scriem | şi am dat acel luc (sic) Părintelui Alexii de la besărica Banului şi lam dat acel loc părtutului Alecsii ca | să s pomenească acei oameni la s[fân]tul jărtvănic şi | nime ditracei oameni..... n'au făr numai ta..... | ce află mai aprope.... Manţoga (?) şam socotit | socotit (sic) cu toţii poporenii şam dat acel loc | de casă Prăkutului Alecsii săi fie în veci pomană | şi coconilur (sic) molitvii sale ca să s[ă] pomenească | acele sufleta acestui loc la svântul jărtvă | nic, iar de s'ar afla cineva a dzica cava să vie la | poporeni saş întrebe..... dânşii şi pentru credin | ţa am şi iscălit..... [ca să fi] e de credinţă.

U Ias, lt 7216, Mart 11.

Mihălachi Trăhle săs [5]) Dochiţa. Şi eu Preutul Tanasă ot Prepodobna.... vornic. Lupaşco Odobaş tij [6]). Constantin Ciauş. Enache Bulocbaşe. Teodor Dacheu.

---

1) De Suceava. 2) Mare logofăt. 3) fost. 4) postelnic.
5) cu. 6) asemene.

www.dacoromanica.ro

Pe dos: 7216, Mar. 11. Scrisoare de la poporănii bis. Prapadamnii pre loc de casă, căl dau pr. Alecsie de la bis. Banului.

Altă scriere mai veehe: loc de casa între Prepodobna şi Uspenie.

Şi alta: pe locul caselor peri... este această scrisoare 1768, avg. Luca (?).

CXII. *7236 (1728), April 29. Ioana Vorniceasca vornicului Gheorghiţă cu fiul şi fiicele sale vinde lui Toader fiul lui Vasilache Dămian o casă drept 29 lei.*

Adică eu Ioana Vorniceasca Vornicului Gheorghiţă, ceau fost vornic | de portă, soră Mârzăi Armaşului şi înpreună cu fiui mieu | Toderaşco şi înpreună cu *hiicile* meli Marie şi Ilinca | şi Ghiorghie, nepot Mârzăi, scriem şi mărturisâm cu adevărat zapis | ul nostru la mâna dum[i]sali lui Toader snъ [1]) lui Vasilache | Dămian, precum de nime siliţ, nici asupriti | ce de a nostră bună voe am vândut a nostră casă, care | este cu locu ei, casa au fostu noa rămasă de la Ghioghiţă Vornicul, soţul | Ionei şi tata Nai, drept 29 lei bani noi şi dumnialui | niau dat banii deplin în mânule noastre, deci să fie dum[i]sali drept ocină şi moşie în veci şi cuconilor şi giupâ | nesăi dum[i]sale şi la astă tocmală a nostră sau tâmplat | mulţi omeni buni şi boeri şi mahalagii, care mai gius (sic) sau iscălit şi petru crndinţa nem pus şi degetele | şi am dat şi zapisăle cele vechi vl[eto] 7236, ap[ril] 29.

Iona Vorniceasa. Toderaşco snъ Ionii. Ilinca fata Ionii. Marie fata Ionii. Eu Vasile Voicu armaş zet [2]) Trilei martur. Ghiorghieş sъn lui Mihălache. Şi eu Andrei Pădure martur. Şi eu Mihălache Măţăcuş am scris zapisul cu zisa Ionii Vornicesăi şi a lui Gheorghie snъ lui Mihălache frate Mârzăi şi Ionil,

[Pe dos]: Zapis de la Mârză Vornic pe loc de casă din Eşъ, preutul Ioan Banul:

Altă scrire mai nouă: Pentru o casă a Vorc. Ioan -Mârză ceau vânduto lui Toader şi lui Vasile Damian, 7237, ap. 29 [sic!

CXIII. *7240 (1732) Mai 10. Monahia Ilisavefta dă mărturie preoţilor de la biserica Banului, că Savin Banul a dat pentru biserica Banului, în mâna prectului Alecsii, nişte dugheni cu pivniţe, 6 boi, 6 vaci şi, 20 stupi*

Adică eu Monahie Ilisaveffta făcutam afastă (sic) mărturie | me la mâna preuţilor di la biserica Banului | precum ştiu cu sufletul meu aceste dughe (sic) | dumnalui Savin Banul dughenile cu pivă | niţe cu tot se fie pentru triaba bi | sericii şi nu numai dughenilę ce şi | şese bui şi şese vaci şi duazeci de stu | pi, ca se fie de traba biserici şi acest | te sau dat toate A mâna Popi lu A | lecsii şi, zapis încă neu făcut dumnalui | şi, vădu preuţii de | se jelu[i]ră cum nu le dă | dughenile, deci cum ştiu cu sufletulu me (sic) | mărturisescu că acestesu date biseri | cii, deci ca să aibă credinţă la tot divanul | Mării sale şi, ori la ce fel de giudecată | ar mergc, că precum ştiu, mărturisescu din gura | dumisali lui Savin Banului şi, pentru cre | din (sic) me pusu şi pecete, ca se le fă (sic) de credinţe.

Eu Monahe Ilisavefa, let 7240, Mai 10.

Pe dos: Zapisul Călugăriţii pentru besărica Banului.

1) fiu, 2) ginere.

www.dacoromanica.ro

CXIV. *7241 (1733), Iunie 3. Mărturie hotarnică a locurilor de casă ale lui Ion Nagaragiu şi Costantin Sămanul, de la vale de Târgul făinei, care aveau pricina între ei, d în l câştig de cauză lui Costantin Sămanul.*

Din porunca Dumnialui Sandului Sturzăi vel vor[nic] am mărsu *la casa lui Ion Nagaragiul şi la | casa lui Costantin Samanul, de la vale de Târgul fain'i,* u ide au fostu orânduit dumnia | lui Costantin Costache vel logofat pe Pilat vornicul de poartă şi pe Gligorie Vornicul de poartă | Cucoranul şi pe Toader Stârce, vornicul de poartă şi pe Mihalache Pătrău, Vornicul de | poartă şi pe Toder Diiacul de divan, că având multă pricină ei în de ei Costantin Sămanul şi cu Ion Nagaragiul, deci noi pe porunca Dumisale vel vornic, am mărsu şi | am măsurat locul, pe unde au hotărât vornicii de portă, cu mahalagii, care mai gios să vor iscăli si, aşa am ales că mare străbătate au avut Costantin Sămanul dispre Ion Naga | ragiul, că am chemat pe Ion ficiorul Chiţăi, care au vândut acel loc de casă lui Costantin Sămanul | si au măsurat el cu mâna lui, cum siau ştiut locul lui mai înainte *şa i luat şi brazda în capu* | si sau găsît un pas de şesă palme luat mai mult d la Costantin Sămanul şi dat la Ion | Nagaragiul. Deci noi pe poruca (sic) Dumisali vel vornic şi pe mărturiile | mahalagiilor, am pus şi petri; precum sâgur (sic) Ion Nagaragiul, dacă au văzut cau luat | acel loc făr cale, au priimit şi el să să pue petrile semnele cele vechi şi aşa au priimit | şi Costantin Sămanul şi Ion Nagargiul şi pentru credinţa am făcut şi noi | aiastă mărturie de la mâna nouă (sic), ca să nu să mai gâlciavă Costantin Sămanul şi Ion | Nagaragiul si, încă mai mărturisăsc că alături cu casa lui Cucoşu | *au fostu uliţă* şi Cucoş iau închis uliţa, 7241, iuni 3.

Mihai Micul biv vor[nic] ot Câmpu lui Rus am hotărît. Vasile Carpu. Ion Sin Chiţii. Ion Nagaragiul martur. Cărstiian vătaful de fustaşi martur. Ion Cazac martur. Gligoraş lipcan martur. Gligoraş călăraş de Ţaregrad mart[ur]. Roman ce au fostu şoltuz mart[ur]. Costantin Odobaşa mart[ur]. Ion Şcol'k.

«Insă hudiţa din dial nau vândut, măcar că mia adus marturi, care ştiu mahalagii ce sau tâmplat la cumpărătura casăi, precum adevereşte zapisul».

CXV. *7250 (1742 Mai 2. Zapis, prin care Maria căpităniţa lui Toader Capitan da un loc de casă, în uliţa Sîrbască, preotuli Ioan de la bis. Banului, ca să-i facă un sarindar.*

Adică eu Maria căpităniţa lui Toader | căpitan Dămiian, împreună cu fiicile meli | Catrina şi Nastasia, făcutam dzapisul meu | la mâna *Preutului Ioan ot bisărica Banului* | precum să să ştii că iam dat un loc de casă, care loc esti | *în uliţa Sîrbască* [1]), care loc esti | denainte *casăi popii lui Aspostol* (sic) *Roşca* | *di la vale de casa lui Darii Butuc* şi acel loc | lam dat preutului Ioan ot biserica Banului | ca sămi facă un sărindar preutul, pentru su | fletul nostru şi a părinţiţilor (sic) noştri | deci i lam dat ca săi fii sfinţâii sale şi cu | conilor şi nepoţilor şi sfinţâi sale driap | tă ocină şi moşie în veci şi iam dat şi | 2 zapise vechi şi la această tocmială a | noastră sau tâmplat preutul Vartolomieu ot | Prepodobna şi eu Preutul Vartic ot Sti | Necolaiu niam tâmplat şi alţi omeni buni şi mahalagii, care mai gios sînt şi iscăliţi. 7250, Mai 8.

Eu Măria Dămieniasa, Az Erei [2]) Vartolomeiu; Erei Vartic. Eu Vasile diacon am scris cu zisa lor. Şi eu Gheorghe Stârcea vornicul de poartă mam tâmplat şis şi martur.

Pe dos: Zapis de la Maria Dămian pe loc Mârzăi, ce au dat preutului Ioan de la Banul, danie un loc de casă, 7208, (sic) Mai 2.

1) Azi Lăpuşneanu 2) Preot.

www.dacoromanica.ro

CXVI. *7255 ((1747), fevr. 8. Zapis prin care Preotul Toader vinde lui Ilie Tomiţii o casă cu loc, drept 37 lei bani gata.*

Adecă eu Preotul Toader înpreună cu soţul mieu | Ilinca făcutam acest adevărat zapis al nostru la | mâna dumisale giupânului Ilie Tomiţii | precum să să ştie că de nime sâliţi, nici asupriţi, ce de a noastră | bună voa am vândut dumisale o casă cu loc cu tot, carĕ | casă şi noao nii cumpărătură de le Paraschiva | Cusătoari, carĕ loc iaste între casa dumisale lui | Antohie Corui şi între casa preotului Ion | .... Banului şi între casa lui Costantin | Cibotariu.... locu Florii.... Ştiubeiu şi iam vânduto dumisale dreptu 37 lei bani gata | şi iam vândut dumisale ca săi fie dumisale dreaptă | ocină şi moşia în veci nerăşuită dumisale | şi cuconilor dumisale şi la această tocmală sau întăm | plat mulţi oamini buni şi megieşi, carĕ mai gios | sau şi iscălit, ca să să criază. It. 7255, fevr[uarie] 8.

Erei Toader din piatra dispre Preotul Ion păn[ă] în piatra dispre poarta lui Coroi. Şi iam dat şi zapisele cele vechi Gligoraş Stamate mam tâmplat. Costandin Canano 3-lea spătar. Eu Mihai pah[arnic] mam tâmplat' Eu preotul Ioan de la biserica Banului. Eu Ile (?) B zdugan mam tâmplat la tocmală martur. Costache Rol păh[arnic]. Eu Costachi... martur. Iordachi martur iscal. Costachi Coroi păh[arnic].

CXVII. *7256 (1747) Oct. 11. Mărturiea Vornicilor de po rtă în pricina unui loc de casă a bisericii Prepodoamnii Paraschiva, pe care preotul Toaderde la zisa biserică l'a vândut împreuna cu casa lui Ilie Tomiţii, fiind tot în o ogradă.*

Din poronca Sfiinţii sale Părintelui Mitropolit Chir Nicofor (sic) | am mărsu la un loc di casă, care locu di casă lau dat danie | *sfintii biserici Prepodoamnii Paraschivii* un Silion Fuştaşul | dar priotul Toader de la prepodoamna Peraschiva, vânzânduşi casa lui Ilie Tomiţii şi fiindu şi acestu loc totu | intro ogradă a casii carii au vânduto, iar Preotul Var | tolomii nau răbdatu şi au mărsu la sfintia sa părintele | Mitropolitul. deci sfinţiia sa au poroncit (?) noao Vornicilor ca să dam preţ acelui loc, aşa lam socotit cu | Costantin Cibotarul megieş şi cu Vasile Croitoriul tij[1]) megieş | şi sau tâmplat şi Serafim Călugărul şi iam dat preţ opt lei săi | dĕ preotul Toader, pentru acel loc şi acei bani este poronca | Sfinţii sale Părintelui să să facă lucruri de biserică şi aşa au | prĕmit înainte noastră şi o parte şi alta şi pentru | credinţa am făcut această mărturie a noastră la mâna pre | otului Vartolomei şi pentru credinţa am iscălit.

I[eat] 7256 [1747] Oct(ombrie) 11.

Gavril ..... pan vorn[ni].

In dos: 7216 (?) Oct. 11. Mărturie pentru locu de casă a bes. Prepadoamnii.

CXVIII. *7256 (1747) Noem 19. Mărturie din partea lui Agarâci vornic de gloate, în pricina de la Prapadoabna şi Banul, pentru un loc de casă, din uliţa Sîrbască.*

Facem ştire cu această mărturie a noastră că din poronca | Mării sale lui Vodă nlau orânduit Dumn[ia] lui Sandul Sturdzĕ vel log[o]f[ăt] | ca să vinim să iu[a]m sama între *preuţii de la besĕrica Pre* | *podoabna Prascheva,* anume preutul Vartolomei şi preu | tul Toader Bârgăoanul cu preutul Ion Rusul de la *besĕriea Banului* pentru

1) asemene.

www.dacoromanica.ro

pricina unui loc de casă ce ѧste pre *uliţa Sîrbască,* trăgând preutul Ion Rusul acest loc cu | un zapis d'n vlet 7216, care scriѧ că fiind acel loc pustiiu | şi nefiind vro sămânţă dintracel niam de la carii rămăsesă | locul acela, fără numai ce să afel niam mai aproape o tre..... | au socotit poporѣnii de la besѣrica Prepodobnii | Paraschevii sau dat acel locu danie preutului Alecsii de la | bisѣrica Banului unchiul Preutului lui Ion Rusul, ca să să | pomeniască sufletele stăpânilor acelui loc la sfântul | jărtvănїc. Iar preuţii de la bisѣrica Prepodoabna Pa | rascheva trăge acel loc larăş cu danie, dzicând că lau dat | bisѣricii lor Prepodoabnii Paraschevii un Silion Fuştaşul dar zapisu de danie de la acel Silion Fustaşul sau alte | scrisori nau avut să arѣte, zicând că *fiind acele scrisori | în besѣrică au arsu, în vrѣmѣ..... când au arsu şi bisѣrica | Prpodoabna Parascheva.* Deci noi viind la locul acest | de pricină, alţi oameni mahalagii mai bătrâni, carii | să ştie a mărturisi de pricina acestui loc nam aflat | făr că din oamenii cei mai vechi sau aflat martur unul | preutul Vartolomeiu şi al doile martur o femei bătrână | anume Sanda Giormăneasă ca de 80 de ani mai bine şi | pe carte de blestăm ce era la mijloc au mărturisit şi preu | tul Vartolomei şi acѣ Sanda Giormăneasa cu sufletele lor, cum că acel loc ce ѧste alăturѣ cu gardul preutului lui Ion | Rusul, pe din gios, care îl trăge el cu acel zapis de danie de la | niamul Treloae ѧste drept a lui Silion Fuştaşul nu | de pe femѣa lui, iar cum să fi fost Triloae niam cu Silion | Fuştaşul acesta nime nau putut să ştie, nici sau pu | tut găsi dovadă ca aceasta, Iar de la locul ce lau măr | turisit aceşti marturi, mai sus numiţi, că ѧste a lui Si | lion Fuştaşul miai (sic) pe din gios de acesta..... | au mărturisit aceşti marturi şi şi (sic) alţi că ѧste locu | de a Triloae, deci precum sau găsit şi sau putut adeveri | lucrul, am dat această mărturie în mâna preuţilor de la bi | sѣrica Prepodoabnii Paraschevii, ca să le fie de credinţă. l[eat] 7256, Noem[vrie] 19.

Agârâci vor[nic] glotnii [1]). Gheorghe.

Pe dos: 7257 [greşit]. Noem. 19. Mărturie pre un locu ce era în pără preoţii de la bis. Banului eu acei de la Prapadoamna.

CXIX. *7260 (1752) August 2. Scrisoare prin care Toader Cană vinde călugăriţii Aftanasăi o casă cu loc, în mahalaua Muntenimii, drept 15 lei noi.*

Adecă eu Toader Cană, depreună cu soţul meu, anume Sânina, făcutam | această scrisoare a noastră încredinţat, de nime siliţi, nici asupriţi | ce de a noastră bună voe am vândut a noastră driaptă moşie, o casă cu loc | cu tot, *în mahalaoa Muntenimii, părintelui călugăriţâi Aftana | sâii,* între *casa lui Chiriiac Ciapă* şi *între casa călugăriţâi Martii şi între | casa Marii Negraii şi între casa lui Ioniţă Păpuşoi săiman în curte* | şi am vânduto părintelui Aftanasâi cu bani gata, dândumi toţi deplin în mânăle mele, carele am vânduto, dreptu cincispredzeci lei noi | di carele văzând cămi dă banii deplin în mânile noastre, am făcut această | scrisoare a noastră la mâna dum. săi fie dreaptă ocină şi moşie | şi la vânzare aceştii casă, am întrebat pe tot niamul meu şi mahalagii | şi nime nu sau aflat ca să o cumpere şi la această scrisoare a noastră | sau tâmplat mulţi omeni buni, carele sau şi iscălit mai gios vlt, 7260 [1752], Au[gust] 2 [2]).

Eu Toader Cană. Eu Sămina. Eu Chiriac Ceapă. Eu Antim Călugărul martur

1) de gloate.

2) 2 cu caractere arabice.

www.dacoromanica.ro

Eu Tănasă martur. Eu Ioniţă Gându am scris cu zîsa lui Toader şi a Sâminii, soţului său şi sânt martur.

Pe dos: Pentru o casă din mahalaoa Muntenimii, vândută popii lui Tănasă (sic) de către Toder Cană şi soţia lui Sâmina, în care au iscălit şi alţi martori [1]).

CXX. *7263 (1755) Aprîl 17. Zapis, prin care Ilie Tomiţa al 2-lea paharnic vinde văt. Stoicăi o casă cu loc, în Eş, drept 35 lei.*

Datam zapisul meu la mâna văt. Stoicăi | precum iam vândut o casă din Eş, cu loc cu tot | care casă este *lângă casa lui Antohii Co | ruiu şi lângă Costandin Cibotar*, care casă am cumpărato şi eu de la preotul To | ader, precum arată zapisul priotului, care lam dat la mâna văt. Stoicăi şi fiindu eu trăitor la ţară, neputân | du chivérnisi casa, fiind în Eş, iam | vânduto în triizeci şi cinci lei, cari | banî mi iau dat gata în mână şi pentru | credinţa am iscălit, l[eat] 7263, ap[ril] 17.

Ilii Tomiţa 2 ph. Cost. (?) Tomiţa.

CXXI. *7263 1755) Mai 1. Zapis prin care Stoica văt. vinde căp. Antohii o casă cu locul ei drept 60 lei, casă ce o cumpărase de la pah. Ilie Tomiţă, ca să facă casă ginerului său Ştefan Bontaş.*

Adică eu Stoica văt[at] făcutam zapisul mieu la mâna dum[i]sale căp[i]ta(nului) Antohii, precum să să ştie că cumpărând eu o casă | cu locul ei de la pah(arnicul) Ilie Tomiţa, ce iaste *între casa | lui Costantin Ciobotariul şi între casa căp(i)t(anului) Antohie | Coruiu şi între casa preutului Ioan Rusul de bis'ări | ca Banului din Eş*, drept şeizăci lei, pintru ca să | facă casă ginerilui mieu Ştefan Bontăş şi mai pe urmă cump | ăratul aceştei casă găsind eu alt loc de casă mai eftin şi mai | aproape de mine, mam socotit şi am vândut casa aceasta ce am | cumpărato de la pah(arnicul) Tomiţa dumisale Căpitanu | lui Antohie tot întracel preţ, adecă în (loc gol) lei şi miau dat dumn(ia)lui toţi banii deplin în mânule m'kle | tocmala ceam avut, pentru ac'ke şi eu încăş iam dat acest zapis | dumisale de vânzare şi iam dat şi zapisul ce miau făcut pah(arnicul) Tomiţa la mâna m'k, iar de vânzare şi iam dat şi alte zapisă | vechi ale casăi, ca deacum înainte să aibă a stăpâni dmlui | ac'k casă cu locul ei | cu bună pace să facă dumlui ce va vr'k cu dânsa | căci eu am vânduto dumlui cu bună voe m'k şi pentru credinţa | am iscălit. It. 7263, Mai 1.

Eu Stoicn văt. de la Sturz'k log(o)f(ăt) vânzător. Antohie capit(an). Erei Toader.

Pe dos: Zapis de la vătavul Sturzii. Stoica (sic).

Altă scrisoare: De vânzarea locului către căpit. Antohi, 7263. Mai 1.

CXXII. *7264 (1756), Mart 11. Zapis, prin care Antohi căpitan vinde lui Vasile baş bulubaş Hămănescu un loc de casă, pe uliţa Sârbască, înt'e biserica Banului şi între biserica Prepodomna Parascheva.*

Adecă eu Antohi căpitan datam adevărat zapesul meu la | mâna dum. Vasile baş bulubaş Hămănescu, precum am vândut | de a me bună voe un loc de casă de aice din Eş cu loc cu tot | care casă esti *pe uliţa Sârbască, între bisărica Banului—*

1) scrisoare mai nouă.

www.dacoromanica.ro

şi între biserica Preopodomnii Paraschevii, care casă şi mii | miau fost cumpărătură cu loc cu tot de la Stoica văt. Sturzii | ce miau dat şi zapisul el (sic) cel vechiu, iar Stoicăi văt. Sturzii iau fostu | cumpărătură de la Illi Tomiţă 2 pah. ce miau dat şi el | zapisul vechiu, iar lui Ili Tomiţă iau fostu cumpărătură de la | Popa Toder | de la Prepodobna Parascheva, iar preutului Toder | iau fostu cumpărătură de la Parascheva Cusătoari, iar Paraschevei iau fostu cumpărătură de la popa Ioniţă | nepotul popii lui Alexandru, unchiu..... biserica | Banului, tata (?) dumlui lui Vasile baş bulubaş Hămănescul (? rupt) ce iam vânduto, iar | popii lui Ioniţă iau fostu danii de la Măriuţa Treloi | fiindcă ei iau fost drept loc rămas dania de la părinţii ei, pentru | care iam dat şi eu toate zapisăle în mâna dum. cele vechi, ce | au fost de cumpărătură şi dum. miau dat (loc gol) lei pi această | casă cu loc cu tot, de cari luând toată plata în mânule mele | deplin iam dat adevărat zapisul meu în mâna dumlui Vasile baş | bulubaş, înainte a mulţi oameni bătrâni şi megieşi şi boerănaşi | care mai gios sau şi iscălit şi nimi să nu fii volnic, nici dintro | săminţil a să scula cu vrun drept, fiindcă au fostu tot cumpărătură | din namul (sic) popii lui Ion Banul, pân au venit iar la namu lui de lau | cumpărat şi pintru mai mare credinţa mam iscălit, ca să să crează (sic) şi | să fii moşii dumlui Vasile baş bulibaş nerăşuită în veci. It 7264, Mart 11.

Antohi căpit. Erei Toader.

CXXIII. *(1762), april. Mărturie hotaruică, făcută de vornicii de poarta, pentru locul lui Vasile baş bulubas, fiul preutului Ioan Banu, loc diu mahalaua Sirbască.*

Facem ştirk cu această mărturii hotarnicâ a nostră, că din luminată poronca preînălţatu domnului nostru Mărie sa Grigorie Ioan vvod niau orânduit dum. Ioan Bogdan vel logof(ăt), ca să mergem, să alegem şi să hotărîm un loc de casă a lui Vasile | baş bulubaş sin [1]) preutul Ion Ban, ce îl are cumpărătură cu casă cu tot de la Antohi | căpt. cu zapis din vlet· 7263, Mai 1, care loc este aice în Iaş, *în mahalaua Sirbască* (între) *biserica Banului şi între bisărica Pr(e)p(o)dobna Parascheva* (ce se hotărăşte) | pe de sus cu fraţii săi, anume Luca şi Dumitrache şi cu Coroiu, (iar pe din gios) | cu Neculaiu, cămăraş de izvoade şi cu Constandin Cibotar, deci noi după | poroncă mergând acolo, am chemat şi pe *preutul Toader ot Prepodobna Paraschi* | *va* şi fiind şi fraţii lui Vasile de faţă am făcut stânjân de opt palme şi am pus o piiatră hotar, întâi despre locul fraţilor săi, la mijlocul gardului lor ce să începe din chiotoark casii lor din faţă şi de acolo am început a măsura la..... apus asupra *uliţii mari,* până în pragul porţii, cu trii palme mari | cel din sus şi sau aflat opt stânjini şi (un lat) de mână şi sau pus piatră... | ; de acolo în gios alăturk *cu uliţa mare* şi până în locul lui Necu)lai cămă)raş de izvoade sau aflat unsprăzace stânjini şi şese palme şi giumătate (şi sau) | pus piiatră hotar şi de acolo am purces la dial, spre răsărit, alăturk (cu locul lui ?) Neculaiu cămăraşului de izvoade şi alăturk cu locul lui Costandin Ciubotar | şi până *în uliţa ce trece alaturk cu Prepodobna Paraschevă,* sau aflat triizăci şi cin ci stânjini şi şese palme şi am pus iarăşi o piiatră hotar şi de acolo am purces | în sus, alăturk cu *uliţa dispre Prebodobna Paraschevă* şi până în locul lui Co(rui ?) sau aflat doisprăzăce stânjini şi trii palme şi am pus piiatră hotar (şi de acolo) | am purces în dosul locului, în lungu, pe din sus, alăturk cu locul lui Coroiu... până iarăşi în locul fraţilor lui Vasile, unde sau pus piiatra

1) Fiul.

www.dacoromanica.ro

ce dintăi sau aflat do[illegible]zăci şi | opt stânjini şi aşe sfârşind sau încheiat tot locul casii lui Vasile în cinci | pietri împregiur hotară. Aşijdirk sau mai măsurat locul curmeziş şi | prin mijloc din gardul lui Coroiu şi până în gardul lui Costandin Ciubotar sau aflat triisprăzăce stâniini şi după cum am ales şi am hotărît şi am şi stâlpit cu pietri hotară, tot locul din giur împregiur, am făcut şi noi această mărturii hotarnică a noastră la mâna lui Vasile baş bulbaş sin | preutul Ioan Banul şi am pus şi pecete porţii g(o)sp(o)d şi am şi iscălit. vlet 7270, april..

..... vornic de poartă, Lupul Hadâmbul vornic de poartă. Simion Arămăscu vornic de poartă.

CXXIV. *7272 (1764) Aug. 3. Învoială între Vasile Banu şi fraţii Luca şi Dumitrache, că Luca să grijască răposaţii părinţi de al treilea an şi să ia giumătate din casele părinteşti, partea lui Dumitrache, care luase din moştenire nişte bani şi o moara, mai mult decât fraţii săi.*

Facem ştire cu această scrisore a noastră la mâna dum. fra | t'klui nostru Lucăi, precum să să ştii că după moartea părinţilor noştri, am împărţit c'kle ce ni sau venit d'k la părinţi, dar viind vrem'k acum ca să să grijască | răpăosaţii d'k al treil'k an şi n'kavând cu c'k am | făcut socotală cu toţii şi fiindcă Dumitrache fratel'k nostru, după morte părinţilor au luat nişte bani pre ascunsu, care sau şi dov'kdit, osăbit d'k ace ştie, încă au luat o moră mai mult decât ni sau venit | părţile, deci noi lam chemat şi am zis ca să d'k acele ce au luat mai mult. ca să grijască părinţii, el nau | priimit să d'k nimic, nici la socotală nau stătut d'k bună voe lui, deci noi văzând aş'k la înpăr | ţire noastră did'ksem giumătate d'k casel'k părinţăşti Lucăi şi giumătate lui Dumitrache. după dreptatea ce sau | făcut între noi şi acum fiind cau luat el mai mult, aceste d'k mai sus arătate şi nu vra | să d'k d'k voe lui nimic, ca să să grijască părinţii nam vrut ca săl mai scotem [1]) la judecată, fiind şi mai mic, c'k am zis fratelui nostru Lucăi, ca să poarte el toată cheltuala | şi săi grijască şi pentru grija cea face să rămâie | şi ce giumătate d'k casă parte lui Dumitrache, iar Lucăi | , d'k vreme că nu va sa d'k ceau luat mai mult şi | sau priimit şi fratel'k nostru Luca ca purta | toată cheltuala grijii, deci noi am dat această | scrisor'k la mână, ca d'k acum înainte nimin'k | la casă să nu să mai amestece, c'k sângură să şo stă | pâniască făr de nici o pricină, care la această aş'kzare | sau tâmplat şi alţi omeni bătrâni, care mai gios | em iscălit cu toţii. l(ea)t 7272, avg. 3.

Vasile Banu. Ierei [2]) Grigori sin Banu. Aşijdere mam primit şi eu şi am iscălit eu Dumitrache sinu popa Banulu.

(Pe dos scrisoare mai nouă cu rezumatul celor de mai sus).

CXXV. *7273 (1765), Iuli 15. Învoială între Vasile Banu şi fraţii săi, ca să se împartă moştenirea părintească în patru părţi.*

Precum să să ştie că după toată învoiala din cele | ce am avut de la părinţi niam învoit, iar pentru | casăle părinţăşti au rămas locul casălor şi cu | locul preutului Grigoraş şi cu locul mieu, ca să să | împartă în patru păţi pe fraţi, dar fraţii mei | miau învoit mie cât oi trăi, ca să stăpânescu eu | cu învoială şi pentru credinţa am iscălit. Lt. 7273, iul(i) 15.

Vasile Banu. Ierei Grigori ot Banu.

Pe dos: Zapis d'k la Vasâle, ca să să împartă tot locul părinţăsc pe fraţi.

1) Trecut la conj. II-a. 2) Preutul.

www.dacoromanica.ro

CXXVI. *7274 (1766), Ghen. 24. Zapis, prin care Vasâlie, feciorul popii Banului şi femeia lui Zoiţa, vinde lui Toader Blănariul o casa cu loc cu tot, drept 130 lei.*

Adecă eu Vasâlie, feciorul popii Banului şi cu femeia mea Zoiţa făcutam acest adevărat zapis al nostru la mâna dum. Toader Blănariul, precum | să să ştii că de nimene siliţi, nici asupriţi, ci de al noastră bună voe, am | vândut dum. o casă cu loc cu tot, drept 130 lei, bani gata, care casă să hotărăşte pe din sus *cu casel Lucăi*, ce au fost părinţeşti şi cu | *casele lui Coroi* şi pe din gios cu *Constandin Cobotariul* (urmează aproape un rând şters). Drept aceia făcându plată deplin întru mânule noastre, iam dat dum. acest | zapis dinpreună şi cu scrisorile cele vechi, toate câte liam avut | şi de acum înainte să aibă a stăpâni dum. cu pace în veci nerăşuit | şi nimene din sămiţie mea să nu fie volnici a să mai scula cu vron drept, să supere pe dum. şi eu pentru mai marie credinţă (mam is) călit, dinpreună şi cu alţi oameni şi preoţi, ce sau tâmplat la această tocmală.

l(ea)t 7574, ghen 24.

Vasile Banu. Eu Zoiţa soţie Erei Grigore sin Ban(u). Eu Gheorghe Blănar ungur, martur. Erei..... ot biserica la Banul.

Pe dos: Zapis pe un loc de casă din eş, ce amm cumpărat de la Vasâle sin popa Banu.

CXXVII. *7274 (1766). Zapis, prin care Toderaşcu blănar şi soţia sa vinde logofătului L cal o casă cu loc cu tot.*

Adecă eu Toderaşcu blănar sân [1]) Aprodului şi cu soţul meu..... | făcutam acesta adevărat zapisa al meu la mâna dumnialui logofătului Lucăi, precum să să ştie că am vândut | o casă cu loc cu tot, drept [loc gol] lei, care casă am cumpă | rato eu de la fratele dumisale Vasile şi ne nvoindu | dumnalui (sic) a mă lăsa în casa fratelui dnm[i]sale, fiindu | că să hotărăşti cu cele lante case a dumisale, mi-au.... mie aceşti bani şi mi-au făcut plată deplin în | mânele mele şi am dat şi toate [scrisorile] | vechi a casăi, fiindcă dumisale i sau căzut drept acee, de acum înainte să aiba a stăpâni | cu pace şi la această tocmală sau întamplat şi alţi oameni carele mai gios sau iscălit şi pentru mai mare credinţa | am iscălit, ca să fie de credinţe.

let 7274

Eu Toadir sin Gavril mam iscălit. Eu Gheorghe Blănaru martur. Ioniţă Lupu mam tâmplat. Gavril Vâlcu. Eu Vasile Coroi am scris [cu zisa] dumnalor.

Pe dos: Zapis pe locu ceam cumpărat de la Toader Blănar, însă pe locul fratelui mieu Vasâlie. 7284 (sic), Mart 1.

1766, Iuni 20. Izvod de scrisori vechi pe locul lui Vasâli fiiul preut. Banu.

Zapise pe locul lui Vasile fecioru | popii Banului, ce lau cumpărat Luca, | fratele lui — 1765, iuni 20 | un zapis de la popa Toader din | 7255, fevr. 8.

Un zapis de la poporâni ot prepo | domna din lt 7216, Mart 11.

O mărturii a lui Agărici vor de poartă | din lt 7256, Noem. 19.

Un zapis de la Tomiţa din lt | 7263 ap. 17.

Un zapis de la Stoica văt. din | lt 7263, Mai 1.

---

1) fiu.

www.dacoromanica.ro

O hotarnică a locului tij din | lț 7270, Ap. 1.

Aceste scrisori de mai sus arătate | sau luat de la mâna Lucăl cu | mâna dum. Vătaflui de aprozi şi | de acum înainte Zoiţa să nu mai | aibă a supăra pe Luca întru | nimic, fiindcă iau dat şi scri | sorile şi am iscălit şi noi | pentru această pricină, ca să să ştie. Păomie Arămăscul vornic de poartă. Toder Lupul vornic de por, mart.

CXXVIII. *7275, iuni 8 (1767). Mărturiea monahului Vasian (Vasile Banu) în ce priveşte un loc de casă a tatalui sau, care loc trebueşte înpărţit pe 4 fraţ şi în pricina căruia, fraţii săi au avut strâmbătate despre el.*

Mărturisăscu eu cu sufletul meu, prin această scri | soare, făcând fraţii mei carte de blăstăm pentru | un loc de casă, ce lau cumpărat tatăl meu | de la Antohie căpt. cari loc lam tăgăduit | eu dispre fraţii mei, cu nidreptate, deci | aşă mărturisăscu că acel loc a tătânimeu este | cum şi celalt luc, carile sânt casăle pă | rinţeşti şi aşa este cu drept ca să să înpartă | tot locul părinţăscu pe 4 fraţi, după cum | am înpărţit şi altele tote pe 4 fraţi, fiind | că fraţii mei au avut strâmbătate la a | cest loc dispre mine, aşa mărturisăscu în | frica lui Dumnezeu şam iscălit.

Vasanx monah 7275, iuni 8.

Fiind de faţă acest părinte înaintea nóastră şi iscălind, am iscălit şi eu Alexandru Hac'ul vornic, feindu părintele Vasile cel mare mare (sic) de faţă.

Am iscălit şi eu Florea vorn de portă. Ioniţă Iancul Diianu sânt martur. Eu Gavril Vâ'cu am scris cu zisa domnlor sale.

Pe dos: Mărturie fratelui mieu Vasîle Ban, pentru locu lui părinţăşcu, 7285, iuni 8 (de ce 7285 ?)

CXXIX. *7275, iuni 14 (1767. Hotarnicia unui loc de cssă, lângă biscrica Banului, fost a preutului Ion Ban, pentru care era pricină intre fiii lui: Luca, Vasile, Gligore şi Dumitrache.*

Facem ştire cu această mărturie hotarnică a noastră, că din lu | minată poronca preînălţatului domnului nostru mărie Sa Grigorie | Ioan Calimah vvod. neau rânduit dumn. veliţii boeri să mergem la un loc | de casă, ce este *lângă besărica Banului*, care loc de casă cu | casă cu tot au fost a preutului Ion Banul, ce este (loc alb în act) | , pentru care loc de casă având ficiorii numitului preut, anume Luca | cu fraţii lui, Vasâle, şi preutul Gligori şi Dumitrache, pentru un locuşor de casă, unde este şi o casă mică a lui Vasâli fratelui celui mai | mare, despre b'sărica Prapodoamna Paraschiva multă pricină şi giudecată în trecuţii ani, care locuşor de casă este alături | cu locul casă părinţesti, zicând Vasâli, fratele cel mai mare, că acel locu | şor de casă, unde are el şi casa, ar fi fost cumpărătură de dânsul şi | nul pune la înpărţala frăţască, înpreună cu locul părinţăsc, iar | acum făcând fraţii cei mai mici carte de blăstăm asupra fráti | nesău lui Vasâle, fratele lor, Vasâli au mărturisât adevărul, cum că | acel locuşor de casă au fost cumpărat tot de tatăsău preotul | Ion Banul de la Antohe căpit., care după adevărul cel mărturisât, prin carte de blăstăm au trecut şi cu (rupt) la mâna frăţânisău Lucăi, în cari mărturii neam iscălit şi | noi şi după învoiala ce sau învoit înainti noastră trus 4 fraţi | sau priimit să să înpartă tot locul pe patru fraţi, care măsurând | noi tot locul cu stânjinul de 8 palme gspd. [1]), am măsurat în-

1) domneşti.

www.dacoromanica.ro

făi locul | cel de baştină părintescu din locul pit. Cărăcaş pe lângă uliţă | în gios, pâr lângă locul lui Neculaiu Cămăraş de izvoade şi sau găsât | lungul locului 39 stânjâni şi măsurându-să pe 3 locuri şi în | curmeziş · sau aflat câte 14 stânjâni şi împărţindu-să acest loc pe trii | fraţi sau vinit de frate câte 13 stânjâni lungul locului | şi câte 14 stânjâni curmezişul şi parte din sus sau dat preutu | lui Gligorii, unde ari şi casă, iar parte din mijloc, unde este | casa părinţască sau dat Lucăi şi lui Dumitrachi 26 de | stânjâni, faţa locului şi cu această măsură sau închiet şi | sau împărţit acest loc, pe aceşti 3 numiţi fraţi şi al patrâli | lungul locului, unde este casa lui Vasâli, a fratelui cel mai mare | măsurându-să din locul celor doi fraţi, a Lucăi şi Dumitrache | pân în ţintirimul besăricii Prapadoamnii Paraschivii sau gă | sât lungul locului 16 stânjâni şi măsurând şi curmezişul locu | lui din locul lui Costantin Ciobotariului şi păr în locul lui Antohi Corotu sau aflat 13 stânjâni şi 6 palme şi scăzându-să 3 stânjeni din lungul locului şi puindu-să la lipsa | [rupt un rând întreg] loc, iar patrusprezăci stânjeni asămini ca şi cele 3 | locuri, ce sau arătat mai sus şi aşa pe această măsură | leam împărţit locul pe truspatru fraţii şi sau priimit cu to | ţii şi sau pus şi 2 petre hotară. la un loc, lângă gardul lui Costantin Ciobotariul | cari pietri disparti 3 locuri, a Lucăi şi a lui Dumitrache | şi a preutului Gligoras de către locul lui Vasâli, fratelui | celui mai mare, care pietre una caută la zăplazii Lucăi | cei noi, în curmeziş şi una la uliţă înspre biserica Banului | şi pe această măsură şi împărţală ce sau făcut cu voia | a tuturor fraţilor sâşi stăpânească fieşti cari locul său | de acum cu bună pace, precum sau arătat mai sus, în cari | mărturii niam iscălit şi noi şi am pus pecetea porţii domneşti = Let 7275, iuni 14.

Alicsandru Haciul vornic di poartă. Toader Lupul vor. de portă Simion Arămăscul vor de poartă.

Pe dos: 7285 (sic), iuni 14. Hotarnică pe locu ce au venit partea noastră din locu lui Vasâli de la popa Toaderu.

CXXX. *Măsura locului casălor popii Banulai let 7275 iuni 16 (1767).*

39 stânjâni în sus şin gios în lungul locului.

14 stânjâni în curmeziş.

14 stânjini tij loc în curmeziş din gios dispre casa lui Vasile,

16 stânjâni din casa lui Vasile înspre Prapadoamna Paraschiva, lungu.

10 stânjâni 6 palme curmeziş capul locului dinspre Pra[pa]doamna Paraschiva

10 stânjeni 2 palme capul locului dispre poartă.

39 stânjâni lungul locului dându-l pe 3 fraţi, să vine câte 13 stânjâni lungul şi câte 14 stânjeni curmeziş.

Şi al patrule lungul locului | înspre Prapadomna Paraschiva | măsurându-să sau găsit 16 stânjâni | şi dându-să şi curmezişul capul | locului dispre Prapadomna | Paraschiva sau găsit 10 stân | jâni 6 palme şi scăzând 3 stânjâni | din lungul locului şi puindu-la | lipsa curmezişui locului unde | sau plinit şi acesta curmeziş | de loc iar 14 stânjâni, asămene ca şi cele 3 locuri.

Alicsandru Haciul vornic de poartă.

Însă lungul locului măsurându-să din gardul lui Cărăcaş păr în gardul cămă-i răşului [de izvoade ?]. 13 stânjâni 2 palme au vinit parti din sus | a părintelui Gli-

www.dacoromanica.ro

goşi | unde este casa, însă din | locul lui Cărăcaş păr în zăpla | zul Lucăi fratelui sfinţii sale. 26 stânjâni bez 2 palme partea | Luçăi şi a lui Dumitrache | a doi fraţi, din locul părin | ţelui Gligoraş păr în | locul lui Neculai Cărăcaş. 16 stânjâni dintraceste 3 (?) locuri a Lucăi şi Dumitrache păr | în ţintirimu Prapadomnii Parăschi[vii] 10 stânjâni 6 părmace curmezişul | din locul lui Çostandin Ciobo | tar păr în locul lui Antohie | Çorui şi scăzândusă | din lungu 3 stânjini sau pus | în curmezişul locului | şi sau plinit 14 stânj. curmeziş | ça şi cele locuri, cari lor sau vinit | în parte părintelui Văsă | ian, frate mai mare, unde sau pus piatră de sau dispărţit | locul părinţelui Văsăian din locu | rile fraţilor Luca şi Dumitrache.

Intrun colţ: 7285 [greşit], iunî 6. Insămnare de măsuratoarea locului casăi Banului. Luca Banul hotarnică să să ştie.

CXXXI. *7275, iunii 22 (1767). Mărturie hotarnică pentru nişte locuri de case la bisărica Banului, la uliţa Sârbască, locuri ale lui Constantin Macrii biv vel jic.. Hristache Bă ăsachi biv vel med. şi a lui Constantin Başotă, biv vel med.*

Facem ştire cu această mărturie hotarnică că din poronca prînălţat | Domnul nostru, Măria Sa Grigorie Ioan Calimah vvod | ru rânduit Dumlor | veliţii boeri, de am mers la bisărica Banului, *la uliţa Sârbască*, unde sânt nişte locuri de casă a dum, Çostantin Macrii biv vel jic., Hris | tache Bălăsachi biv vel med. cumnatul Dum, jicé. Costandin Macrii şi al Dum. | Costantiu Baş[o]tă biv vel medé., ce iaste iar cumnat cu Dum. care locuri de case | le sânt înpărţâtoare pe trei fraţi şi fiind locurile părăsite de căţiva ani | au fostu trebuinţe a să face cercetare, să să vadă nau cuprinsu vreunii | din mahalagii, ce au case acolo, din locul numiţilor boeri. Deci | după poroncă mergând noi acole, la acel numit loc şi fiind faţe şi din | mahalagii la cercetarî ce sau mai făcut întâi, tot de această hotărîtură | Dum. Costantin Gândul biv vel şetr. | [1]) Ursul croitoriul mahalagiu bătrân i Vasilan Călugărul sin popei Banului şi popa Ioan de la bisărica Banului | am făcut stânjân de opt palme proaste, nu domneşti şi după o mărturie | veche hotarnică şi alte scrisori ce au arătat Dumlor numiţii boeri pe aceste | locuri de case, am măsurat întâi *din uliţa Sârbască*, de unde sau găsit | sămne vechi de zăplazi în pământ, pe unde au fost ograda părinţască, *lungul lo | cului, spre Bahlui, alături cu zăplazii Dum. şetrar Gândului*, şi pân la portiţa | ogrăzii *casăi Apradoai* sau găsit trăizăci de stânjâni, Cum şi celalalt lung de loc, *pe lângă ţintirimul bisăricii pe din sus*, iarăş asămină sau | aflat şi am mai măsurat şi *curmezişul, adecă capul locului, pe de | spre Bahluiu*, pe lângă *casa Dumlui Dumitrache Vârnav* căp. şi pe lângă | ograda *casai Aprodoai* şi din ţintirimul bisericii, pân în zăplazii | *şetr. Gândului*, unde iaste şi o piatră hotar vechi din nontru (sic), în ograda Gândului | şetr. sau aflat 38 stânjâni şi scăzinduse 9 pol. stânjini, un loc de cumpără | tură, rămâne locul cel de baştină părinţesc 18 pol stânjini tij sau | mai măsurat şi mijlocul locului, tot din ţintirimul bisăricii, pân | în ograda şatr. Gândului şi sau aflat 26 stânjini, 3 palme, curmezişul | şi scăzinduse 9 pol. stânjini locul cel de cumpărătură, rămâne locul | cel de baştină părintesc 16 stânjâni, 7 palme, tij sau mai măsurat | şi capul locului, dispre *uliţa Sârbască* şi sau găsît 26 stânjini şi | scăzinduse iar 9 pol stânjini locul de cumpărătură rămâne locul cel de | baştină 16 stânjini, 7 palme şi aşe cu această măsură şi cerce | tare ce am

1) şi.

www.dacoromanica.ro

făcut sau încheiat tot locul Dumlorsale numiţilor boeri din | gios înpregiur şi am făcut şi noi această mărturie hotarnică la | mâna Dum. jic. Costantin Macrii şi a cumnaţilor Dum. şi am iscălit. l-tt 7275, iunii 22.

Alecsandru Haciul vorn. de poartă ; Ioniţe Iancul diiac.

CXXXII. *Perelepsis de scrisorile Dsale spăt, Ion Cananou, pe locurile de case, ce are în Iaşi lângă biserica Banului.*

7187, Noemv. [1678], Un zapis di la Niculai cu femeia lui Iftimia, ce au vândutu o casă, în târgu *în Eş, pi uliţa Mari*, lui Nedelcu izbaşa şi fimei sale Tofani, care casă este între casa lui Fudor aprod şi între casa Giurgii.

7190 Octv. 21 (1681). Un zapis de la Jora, precum au vândutu casa Necşii lui Eni Sămanului şi fimei sale Acsănie, care casă esti *la uliţa Sârbască*, între casa Giurgii şi a lui Ştefan Şuldunariul.

7196, Iuli 1 (1688). Un zapis de la Nedelcu vătav de puşcaşi de la cetate de la Neamţu au vândutu vornicului Vasâle Gherman o casă cu locul ce ari înpregiurul ei, di pi *uliţa Sârbască*, cari iau fost şi lui cumpărătură de la Niculai vătav de vezetei domneşti.

7196, Iuli 7 (1688). O scrisoari de la Nedelcu vătav de puşcaşi, către Aga Coştaşcu, cum că casa au vânduto lui Vasâle Ghermanu şi să nul supiri.

7258, Mai 14 (1750). Un zapis di la Irina giupânesa lui Postolache Gherman Armăşel, cum au vândutu lui Costachi Samson o casă cu loc, la *uliţa Sârbască*, ce iau rămas de la soţul ei Postolachi, cari iau fost cumpărătură de la Nedelcul şi locul cuprindi până la casa fetii Corbului *despre Bahlui* şi de acolo mergi latu piste hendic, până în zăplajii bisericii Banului şi lungul până în uliţă şi din dos casăi, până în cărari, undi este o pietră şi totu în dosul acelui zapis scrii şi Marie fata lui Părău vornicu de poartă, că fiindu şi e părtaşă la ace casă şiau vândut şi parte ei.

7259, Iuli 8 (1751). Un zapis di la Costachi Samsonu cu cari au vândutu vărului său Ioniţă Talpă o casă pi *uliţa Sârbască*, ce au cumpăratu di la Irina Ghermăneasa.

7260, Mart 10 (1752). Un zapis di la Ioniţă Talpă, cum au vândutu lui Niculai Căpt. o casă cu locu în *uliţa Sârbască*, cari iau fost cumpărătură, de la văru său, Costachi Samson.

7265, Apr. 28 (1757). Un zapis di la Niculai Căpt. sân Preutului Alicsandru şi cu fimea lui Tudosca, au vândutu lui Costachi sân Sandul o casă cu locul ei, în *uliţă Sârbască, lângă biserica Banului*, din sus şi hotarul locului este o piatră; după casă şi dintrace piatră mergi până în casa Corboai, este o înblătoari pi locul casăi lui şi de acolo mergi până în zăplajii bise(ri)cii Banului şi totu în dosul acestui zapis scrii Ion Meleghi vor(nic) de poartă, că din poroncă boerilor cătmaçami au mersu de au alesu locul Sandii, vornicească, despre locul lui Costachi logăt. sân Sandul şi iau mai datu un stânjân Sandii.

7269, fev. 22 (1761). Un zapis di la Costachi sân Sandul, întru cari vindi lui Gavril Cărăcaş pit. casăle de aice din Eşi, lângă *biserica Banului* şi cu casă vechi, ce este la poartă totu în ograda casălor.

Pi altu locu

7226, decv. 22 (1717). O diiată di la Măriuţa Şoltuzoai, cum au lăsat nepotu-

www.dacoromanica.ro

lui său lui Gavrilaşeu, ficior frăţânisău lui Vasâli, casa ei, în *uliţa Sârbească* şi cu toate cele din casă.

7245, iuli 1 (1737). Un zapisu de la Sanda, fata lui Vasâle Gherman, Ama (mama) lui Gavrilaş, ce au fostu slugă la Sandul Sturza vel logfăt. cum au datu danii preutului Vartolomei o casă cu locu cu totu, pi *uliţa Sârbească*, cari casă esti din dosul casăi lui Postolachi Gherman armaş şiau măsuratu locul casăi cu stânjini, din *uliţa Sârbască*, din faţa casăi, până în locul fetii Aniţii Corboai, pi din dosul casăi lui Postolache Gherman şi sau aflat 16 stânjini şi 2 palmi şi de acolo au măsuratu şi sau aflatu până în *uliţa Strâmbă* 8 stânjini şi 7 palmi şi de acolo au măsuratu alăturâ cu uliţa Strâmbă, pi din dosul casăi, până în *uliţa Sârbască* şi sau aflat 21 stânjini şi de acolo au măsurat alături cu *uliţa Sarbască*, până în locul casăli lui Costachi Gherman şi sau aflatu 20 stânjeni şi stânjinii toţi câte de 8 palmi domneşti, însă undi zâci domneşti, esti adausu cu altă slovă şi arată că ace casă nau fost numai a ei, ce iau fostu în parti cu Şetrăroai Dabijoai de Corbeni şi pentru parte Dabijoai sa învoi Preutul Vartolomei, cum sa pute.

Pi altu locu

7217, Mai 30 [1709]. Un zapis di la Pavăl, ginirili Robului şi femeei lui Irina cumu au vândutu preutului Alecsandru de la *biserica Banului* şi preutesăi sale Anii o casă cu totu locul casăi, ce esti pi *uliţa Sârbască*, alături cu zaplajii bisericii Banului şi între casa lui Savin şi a lui Gherman, cari locu îi esti di la socrusău Robul.

7243, Mai 17 [1735]. Un zapis di la Marie preutesa a Preutului Sâmion Rusul, ce au fostu *la biserica Banului*, cu cari au vândutu lui Toadir Stârce vorc. de poartă o casă gata, *la uliţa Sârbască*, lângă zăplajii bisericii Banului şi între casa lui Tănasă Gheţău, ce au fost armaş, zătu [1]) Corbului şi între casa lui Dumitrachi Ciornei şi a lui Vasâli Cioara, cari casă arată numita preutesă, că le(a)u fost cumpărătură de la Ioana Vorniceasa, a lui Ghiorghiţă, ce au fost vornicu de poartă, cari casă au fost vânduto unchiul ei Preutul Alecsăi Ioanii Vornicesăi şi au răscumpărato cu 11 lei.

7256, iuni 1 (1748). O scrisoari di la Ana vorniceasa a vor. Toader Stârce cu cari au datu danii Preutului Ioan di la bisărica Banului o casă, ce iau fost cumpărătură di la preuteasa Popii lui Sâmion Rusul.

Pi altu locu

7262, iuli 8 [1754]. Un zapisu di la Antohi sân Tanasă Gheţău armaş cu soţâe lui Varvara, cu cari vindi Sandii Priscorniţii o casă gata ce le[a]u rămas de la părinţi, cari casă esti pi *uliţa Sârbască*, din dosul bisăricii Banului, lângă zăplazi, între casa lui Gherman şi între casa lui Pavălu Ţârcovnicul, iar scrisori vechi nu iau datu, că sau prăpădit la vreme Moscalilor.

7268, Decv 14 [1759]. Un zapisu di la Niculai sân lui Gavrilu vorniculu din Larga, întru cari vindi lui Antohi Croitoriul o casă, ce au cumpărătu maicăsa Sanda Priscorniţa, di la Antohi sân Corboai.

7270, Mart 1 [1762]. Un zapisu di la Vasâle Ciobotariul sân Mărgincsii şi femeia lui Marie, întru cari vându giupânesi Marii Călimah o casă cu locul ei, cât au

1) ginere

www.dacoromanica.ro

stăpânitu elu lângă casăle Dsale, *între uliţa Sărbască* şi între uliţa Strâmbă, cari iau fost cumpărătură di la Niculai, ficiorul lui Gavril vornicul din Larga.

Pi altu locu

7262, Mart 15 (1754). Un zapis de la Diiacon Ghiorghi şi soţâe lui Parascheva, cu cari vându lui Antohi-Croitoriu şi soţâei lui Elena un locu de casă, lângă *biserica Banului*, din dos, *pi uliţa Sârbască* între casa lui Savin şi a lui Gherman.

7266, Oct. 17 (1757). O mărturii hotarnică de la Ion Meleghi vornic de poartă, prin cari arată, cau hotărît o casă cu locul ei, pi *uliţa Strâmbă*, în *mahalaoa Tălpălarii* la *biserica Banului*, a lui Antohi Uşererului (sic) sân Apostol, cari şi lui iau fostu cumpărătură de la Diiacon Ghiorghi sân Preutul Grigori ot biserica Banului şi făcându stânjân de 8 palmi, au începutu întăi a măsura faţa locului, despre uliţa Strâmbă, din sămnulu ce sau pusu din susu, despre locul babii Sandii, din colţul gardului, cun pas mai în susu şi în gios alături cu uliţa Strâmbă şi pi din giosu şi până în locul bisericii Banului, în zăplaji sau aflatu 19 stânjâni şi 3 palmi şi din colţul acela au purcesu cu măsura în curmezâş şi alături cu locul bisericii Banului şi cu zăplazul la dealu şi până în colţul locului lui Costache logfăt, sau aflat 22 pol [1]) stânjini şi iară întrun zăplazu şi din colţul acela au purcesu iară în lungu şi alături cu locu lui Costachi logft şi până în locu babii Sandii di la dealu, unde au pusu piiatră hotar, despărţâtoari în colţu, sau aflat 11 stânjâni şi din hotarul acela au purcesu iară în curmezâş şi pi din dosul casăi şi alături cu locu babii Sandii, la vali, şi până în uliţa Strâmbă, la sămnul ce sau pusu, despărţâtoriu în uliţă sau aflat 14 pol stânjini şi au măsurat şi prin mijlocu din locul şi zăplajii bisericii Banului şi până în locul Babii Sandii şi sau aflatu 13 stânjâni.

7271, iuni 28 (1763). Un zapis di la Antohi Uşurelu şi soţâe lui Ilinca, cu cari vându giupânesei Marii jit. o casă, la biserica Banului, curi iau fostu cumpărătură locul di la Ghiorghi Diiacon.

Obs. Doc. de la CVII—CXXXII au fost comunicate de d-l. Mihai Costăchescu.

Notă. In documentele publicate mai sus, apar următorii preoţi de la biserica Banului: «părintele Alexe de la biserica Banului, unde este uspenie Maicii Precistei» (1708), acelaş cu preutul Alecsandru (1709), şi despre care preut Alecsa ni se spune la 1735, când, probabil, murise, că era unchiul Mariei preutesei preotului Sămion Rusul de la Banu, care se vede că era mort şi el, la data aceasta; apoi apare preotul Ioan de la Banul (1742), acelaş cu preutul Ioan de la biserica Bănului (1747), preotul Ion Banul (1747); preutul Ioan de la Banu (1748) e acelaş oare cu preutul Ion Rusul de la biserica Banu (1747, 1755), care ne apare ca nepot al preutului Alexe de la Banu? Preutul Ion Rusu însă e tot una cu popa Ioniţă (1756), căci acesta ne apare ca nepot al popii lui Alecsandru, de la Biserica Banului; Ierei [2]) Grigori sin [3]) Banu (1764, 1766), acelaş cu preutul Grigoraş (1765 1767) şi cu Ierei [1]) Grigori ot [4]) Banu (1765), fiul lui Ion Banu, preut (1767) şi care preut Grigori are ca fiu pe Diiaconul Gheorghi Acest Ion Banu preut are 4 fii pe: Vasile baş bulubaş, cel mai mare fiu (1755, 1762, 1764), acelaş cu Vasile, Vasâlie Banu (1764, 1765, 1766), acelaş cu monahul Văsian (1767); apoi pe Luca (1762, 1764, 1767), acelaş cu logofătul Luca (1766); are apoi pe Dumitrache (1762, 1764, 1767) şi pe preutul Grigore, de care a fost vorba mai sus. La 1767 apare iar un popa Ioan de la biserica Banului.

1) jumătate; 2) preutul; 3) fiul; 4) de la;

www.dacoromanica.ro

La biserica Prepodobna Paraschiva (azi Metocul Maicelor, din Str. I. C Brătianu, fostă strada de sus) apar: Preutul Tanasă ot Prepodobna (1708), preotul Vartolomei (1737, 1742), acelaş cu preutul Vartolomei ot Prepodobna (1742, 1747), preutul Toader (1747, 1755, 1756). acelaş cu preulul Toader de la Prepodobna Paraschiva (1747, 1762), acelaş cu Toader Bărgăoanul preut la Prepodobna Paraschiva (1747).

Mai apare apoi Preutul Ursul de pre poartă [1]) (1680), apoi popa Apostol Roşca (1742), apoi preotul Vartic ot Sti Necolaiu (1792), Vasile diacon (1742).

Ca vornici de poartă apar: Andrei Săpotianul (1680), Gheorghe vornicul (1680), Ursul vornic glotnii (1680), Vasile Gâlcă (1680), Pahomie vornicul (1680), Goian vornicul (1680), Frâncul vornicul (1680), Vornicul Vasâle Gherman (1688), Vornicul Sava şi Sava vornic de târg (1703), Vornicul Gheorghiţă (Ioana vorniceasa Vornicului Gheorghiţă, fost vornic de poartă, 1728, 1735), Mârza vornic (mort la 1728 ?), Pilat vornicul de poartă (1733), Gligorie vornicul de poartă Cucoranul 1733 (vezi Gligori Cucoranul vornic glotnii, 1729, Buletin, fasc. I, 110), Toader Stârce vornic de poartă (1733, 1735), Mihalache Pătrău (1733), Gheorghe Stârce (1742), Agărici vor. de poartă (1747), acelaş cu Agărici vornic glotnii (1747), Părău vornic de poartă (1750), Ion Meleghi vor. de poartă (1757, vezi acelaş 1729, Buletin I, pg. 110, şi ibid. 114), 1758. Tanase Meleghi, Lupul Hădâmbul vornic de poartă (1762), Păomie Arămăscul (1766), Simion Arămăscul (1767, 1762), Florea (1767), Alexandru Haciul (1767), Toader Lupul (1767, 1766).

Dintre străzi apar: Uliţa mari (azi Ştefan cel Mare), 1678, 1703, 1762; Uliţa Sârbască (azi Lăpuşneanu), începând cu 1681, 1708 etc., uliţa Cărvăsăriei, (pe la bis. Sf. Lazăr), 1702, Uliţa Strâmbă (azi Banu) era socotită ca făcând parte din mahalaua Tălpălarii, 1757; asupra acestei străzi vezi Bul. I. 26, în Catastihul Iaşilor din 1755, Târgul Făinei (azi Târgul Cucului), 1733.

Mihai Costăchescu

CXXXII. 7213 Oct. 15 (1704 Iaşi. *Vasile Adam cupeţ cumpără cu 300 lei casele lui Nec. P. Soponariul, de pe uliţa Podului Vechiu.*

Adecă eu Neculai ficiorul lui Pavăl Soponariu scriu şi mărturisăscu cu acestu adevărat zapis al meu la mâna dumisali lui Vasili Adam neguţitoriul precum eu cumpărăp de nime silit nice asuprit ce de a mia bună voe am vândut dumisali a miale drepte ocini şi moşii casel(e) , ce am avut de la tatâmeu Pavăl Soponariul cu pivniţă de piatră şi cu loc cu tot cât iaste. care cas(e) cumpărăm *pe uliţa podului vechiu* între Vasili Căldărarul şi între Măcuţa armanca care au fost după Ilie armanul aciast(e) cas(ă) cu loc cu tot cu pivniţă de piatră precum scrie mai sus liam vândut dumisali, lui Vasili Adam neguţitoriul, drept trei sute de lei bătuţi şi miau făcut dumnialui plata deplin întru mâinile miale ca săi fie dumnialui drepte ocini şi moşif neclătite şi nerugeite în viaci şi această tocmal şi deplin plată sau făcut denaintea lui Vasili caldărarul şi a Măcuţii armanca şi a ficiorului lei, anume Ivan cu Ilie şi a părintelui Serafim egumenul de la mănăstire de la Bărboiu şi Neofit egumenul de Golăe şi dumnialul Sandul neguţitoriul şi Ion ginerili Mândanii şi Iorga Siiman şi dumnialui Berdă starostă de neguţitori şi dumnialui Necula neguţitorul şi giupânul Toma neguţitoriui şi dumnialui Proca neguţitoriul şi alţi neguţitori şi oameni buni cari pen-

1) biserica de ia Curtea Domnească

www.dacoromanica.ro

tru mai mari credinţa eu miam pus degetul şi dumnialor sau iscălit şi eu Ghiorghiţă Hermeziul am scris să s ştie. u las vleat 7213 Oct 15 (1704).

Neculai sn. Pavăl am vândut. Vasile căldărar martur. Măcuţa armanca martură. Ioan Armanul sin Ilii Armanul martur. Iorga Siiman, Sandul Ioan martur, αθανάσιος μαρτιρᾶς. Νηκολας μαρτηρας. Παρθενιος ἀδελφός παρὸν. Προεγουμενος Σεραφήμ μαρτηρᾶς. Νεόφυτος γόλιη μάρτης. Προγο παρὸν. γηανουτζος λαμπρου παρόν. Τοαδερσταροστα παρὸν. Ilie biv vornic iscal mam tâmplat.

Notă în dos: «Zapisul lui Neculai ficiorul lui Pavăl Soponariu, cu care vinde lui Vasile Adam neguţitoriul casa cu loc cu tot ce sânt pe uliţa podului vechiu. 7213 Oct 15.

CXXXIII. 7221 Mart 1 (1713) Iaşi. *Ivan staroste de armeni cumpără cu 70 lei casele lui Toderaşcu, lăsate lui cu limbă de moarte de Vasile Căldărar.*

Adecâ eu Toderaşco împreună cu fămeae mea Caliţa pe care o au ţinuto înainte Tănas cărčumarul şi cu feč̆ori săi, scriem şi mărturisim cu acestu adevărat zapis al nostru la mâna dumisali lui Ivan armanul ĕau fostu staroste, precum să s(ă) ştie, pentru o casă gata cu tot locul ei ĕau fostu a lui Vasile căldărariul care case sintu pe uliţa podului vechiu şi la moarte lui Vasilie căldărariul, neavându ei fič̆or din trupul său au făcut diiată, şi au lăsat cu limbă de moarte, de sau dat cu acea diiată pe mâna lui Tănas cărčumariul ca dup moarte lui să aibă a vinde aciaste case a lui şi altăli ce ar hi dintrale lui şi săl grijască dup moarte lui păn la anul, iară nepoţii a fămei lui să naibă nici o treabă întru nimică, deci Tanas neavându bani ca săl comănde au luat 70 lei de la Ivan armanul de lau comăndat şi au plătit şi datoriile mortului pre zapisăli lui cui au fostu dator, deci fiind aciaste case între alte locuri a lui Ivan şi din sus şi din dos, iar din ğos despre cărşma lui Vasilie Adam biv vist. şi scoţindo la vândzare dup moarte lui Tănas alţii nau încăput ca să o cumpere deci noi o am vândut dumisali lui Ivan starostelui drept acii bani ce scriem mai sus, denainte prkotului Costantin duhovnicul lui Vasilie căldărariul şi a lui Tănas cârčumarul şi denainte lui Enachi Căsiian vătavul de viari şi denainte lui Istrate făcliariul şi denainte lui Ivan sin Ilie armanul şi a lui Marin sin Lucăi armanul şi a Egumănului de Bărboiu şi altor oamini buni şi uliceni şi iam dat şi zapisăli ciali vechi acestii casăi ca săi fie moşie în veci lui şi fič̆orilor lui şi nepoţilor lui în veci să aibă aş face şi carte domnlască dintăritur(ă) de pre acestu adevărat zapisul nostru, şi eu Axinte uricariul am scris acestu zapis ca să s ştie.

u las vito 7221 Mart 1.

Bejan Hudici vornic glotnii. Vasile Rojniţ vornic. az prkatul Costantin iscal duhovnic. Toder iscal. (X) Caliţa. Manulachi vornic. Dumitraşco sin ego (ακο). Ioniţă sin ego (ακο). Νεόφυτος γωλίη μαρτης. Istratie făclier.

Γριγόριος ιερομονάχος
παρπόη μαρτὺρ
Enachie sin Căsiian vatav za vieri.
o iscălitură în armeneşte.
l. p. porţii gospod cu iniţialele
Ц. Ч. П. Ц. puse pe laturile
unei cruci

---

www.dacoromanica.ro

CXXXIV. 7221 Iuli 1 1713 Iaşi. *Nec. Alex. Vodă Mavrocordat întăreşte lui Ivan armanul staroste, cumpărarea cu 70 lei a casei lui Toderaşco.*

Io Nicolae Alexandru Voevoda, bojiiu milostiiu gospodarŭ zemli Moldavscoi, adecă au venit înainte noastră şi denainte a lor noştri moldoveneşti boiari a mari şi mici Ivan armanul di Mum ĕau fostu staroste de armeani şi neau arătat un zapis de mărturie de la boiarii noştri vornicii de gloată şi de la rugătorii noştri Neofit egumenul de Golăe şi Gligorie de Bărboiu şi preotul Costantin duhovnicul lui Vasilie căldărariul a cărue a fost casali şi Enachi cнѣ Căsiian vătavul de viiari şi Istratie făcliiar şi Gheorghiţă Hermeziu diacul de cămară şi de la alţi oamini buni târgoveţi scriindu întracel zapis a lor de mărturiă preacum au venit denainte lor Toderaşco împreună cu fămeaia lui Caliţa pe carea o au ţinuto mai înainte Tănase cărĕumarul şi cu feĕorii săi şi au făcut zapis care mai sus sau dzis la mâna lui Ivan armanul de iau vândut o casă cu tot locul ei ĕau fost a lui Vasile căldărariul neavând el fiĕor din trupul său a făcut diiată şi au lăsat cu limbă de moarte de sau dat cu acia diiată pre m(â)na lui Tanas cârĕumarul ca dup(ă) moarte lui să aiba a vinde aceale case şi altiali ĕar hi de a lui şi săl grijască dup moarte lui pân la anul, iar nepoţii a fămeai lui să naibă nici o triab întru nemică, deci Tanas neavând bani ca săl comândă au luat 70 lei de la Ivan armanul de lau comândat şi au plătit şi datoriile mortului pr'ĕ zapisăli lui cui au fostu dator, deci fiind acestia case prea uliţa podului vechiu între alte locuri a lui Ivan armanul, şi din sus şi din dos, iar din ĝos despr'ĕ cărşma lui Vasilie Adam biv vist. şi scoţindus(ă) la vânzarea după moarte lui Tănas carĕumariul, alţii nau încăput să le cumperi, şi liau vândut, lui Ivan starostelui care sau numit mai sus, dreptu acei bani — 70 — lei bani bătuţi. denainte acestor martori ce sau numit mai sus, deci şi domniia mea dacă am văzut acel zapis adevărat, şi plată deplin, am crezut, întru aceia şi de la domniia mea am dat şi am întărit lui Ivan armanul ĕau fost staroste de armeani, ca săi fie şi de la domniia mea driaptă ocină şi moşie, şi feĕorilor şi nepoţilor lui, şi uric dintăritură, cu tot vinitul stătător în viaci, întraltu chip să nu fii aĕastă scriem.

u Ias lt 7221 Iuli 1

Antohie Jora vel logofăt vă divan ucil

l. p. ceară desprinsă. Axintie uricăr.

CXXXV. 7236. Săpt. 1 (1727 Iaşi. *Gligoraş Mardare cumpără cu 370 lei casele lui Vasile Adam, de pe podul vechiu.*

Adecă, eu Vasile Adam, biv, vtori vist. scriu şi mărturisăscu cu acestu adevărat zapis al mieu, la mâna dumisali Gligoraş Mardar, precum eu sângur de nime silit, nici asuprit, ce de a me bună voe, am vândut, a mele drepte ocine, şi moşii, casăli cu pivniţă de piiatră şi cu loc cu tot, cât este, cari casă, sânt pe uliţa podului vechiu între Vasile Căldărar, şi lângă casăli lui Manii, sn Ilii arman, cari aceste casă şi mie îmi sântu cumpărătură, de la Neculai, fiĕorul, lui Păvăl Soponariului, dici aceşte casă, cu loc cu pivniţă de piiatră pre cum scriu, mai sus, liam vândut dumisale lui Gligoraş Mărdar'ĕ drept 370 lei bani vechi, şi miau făcut dumnialui plată deplin întru mânule mele ca săi fie dumisale, driaptă ocină şi moşie, în veĕ, şi iam datu şi zapisăli celi de cumpărătură, şi aĕastă tocmală şi deplin plată, sau

www.dacoromanica.ro

făcutu denainte dumisali fratelui nostru Sandului Adam, neguțitoriul, și altora carî ma' ğos sau iscălit și pen ru mai mare credința, am iscălit și eu.

Va ile Adam biv vtori vist. vlet 7236, Săpt 1

Θομάς μαξαρακη
Σαντουλ α'χμ ηπάρχωμι.
Sandul Manea
Παναγιωτης μαρτυρας.
Mardarie Alexa văt a dumisale ajă martur
2 iscălituri armenești

CXXXVI. 7250, Sept. 20 1781 Iași. *Aristarh Hristoscoleos vel ban cumpără cu 600 lei casele lui Gr. Mardare de pe podul vechiu.*

Facem știre cu ačastă scrisoare a noastră, la mâ ia dumisale banului Aristarhu precum să să știe, că avându, dumnealui datorie cu zapis la Niculai armanul, di pi podul vechiu. 240 lei, după poronca mării sali lui Vodă am mărsu, cu oameni buni, anume Iordachie, Moimariul și Cărăcaș armanul, și alțăi carii mai ğos, sau iscălit și a n pr ţaluit casăle lui Nicolaiu armanul, dreptu 200 lei. Carii casă sântu pi podul vechiu, și pentru credința am dat și ačastă mărturie, la dumnalui, și am pus și pecete porțăi ca să să știe

Gavril Pilat vornic glotnii lt 7250, Mai 15
Iordahi Morisar Cărăcaș (și armenește)

In dos nota: mărturie de la vornicii de portă pi casăli lui Neculaiu armanul, ci sântu pi podul vechiu drept 200 lei noi.

I. p. porții gospod cu exerga П. Ч. Я. П. Р. Ц. 1718.

CXXXVII. 7250. Mai 15 1742 Iași. *Scris are de prețeluirea caselor lui Neculai armanu de pe podul vechiu cu 200 lei.*

Ad c(ă) eu Gli oraș Mărdar', scriu și mărturisăscu, ca acest adevărat zapis a meu la mâna dumisali ğupânului Ari ta hu Hristoscoleos vel ban, precum eu singur de a mea bună voa a n vândut a meli drepte ocini și moș'i casele cu pivnițe del pilatră și cu loc cu tot cât es e, c re casă sant pe ulița podului vech'u între Vasile Căldărariul și lângă casăli lui Hagi Mane s'n Ilie armean, care această casă cu pivniță și mi-a însumi îmi sânt cumpărături, de la Dumlui Vasile Adam biv vtovi visternic, deci aceste casă cu loc și cu pivni(e) de piatră precum scrim mai sus, liam vândut dumisali ğupânului Aristarhu vel ban dreptu șese sute de lei și meu făcut dumnialui plată dep in întru mânuli mel', ca s f a dumisali draptă ocină și moș'a în veci' și iam dat dumisali și zapisă e cești de cu npărătură, și la ačastă tocma ă și deplin(ă) plat(ă) sau făcut denainte a mulți boeri și negustori carii sau i călit mai ğoș și pentru mai mare credința am iscălit și eu șiam pus degetul.

Gligoraș Mardari vlet 7250 Săpt. 20

Doroftei ermonah ot Golăe martur
βασιλης βενετξακδ μαρτης
Τοδ Τωλιας Γεράξιμος μάρτυς
Στεφανοσ γραματικος μαρυρόμεγος
Παναγιωτης μαρτυρ
Νικόλαος βουλιονδ μαρτίρω
Πουλαος, γανρωτης. μαρτηρώ
Dimiitrie Burki martur

www.dacoromanica.ro

CXXXVIII. 7265, Oct. 8 (1756)), Iaşi. *Vornicii de poartă cercetează starea uliţei dintre Podul vechiu şi măn. Golia (azi stradela Golia).*

Facem ştire, cu ačastă mărturie, a noastră, că din luminată poronca Mării sale, pre înălţatu domnului nostru, Io Scarlat Ghica Voevod, niau orânduit dumnealui Radul Racoviţă vel logofăt, cu ţidulă cu pecete gospod. ca să cercetăm, pentru uliţă ce au fostu veche, di la podul vechiu la dialu înspre poarta mănăstirii Golăi, şi noi după poroncă am mersu şam strânsu, oameni buni mahalagii, armeni şi moldoveni, oameni bătrâni, anume Toader şi Carite şi altu Carite, siu Petrii, şi Andronic şi Toader staroste de armeni, şi Sava şi Neculai mindirlgiu şi Cerkez, şi Lazor soponar şi Ioniţă Cruitor, şi alţi oameni buni, şi cu toţi aceşti oameni am cercatu, şi am aflatu precum cau fost uliţa veche de la podul vechiu dispre păscărie, de mergi pe din dosu pe lângă crăčşma dumisali Aristarho, vel visternic, pi de la dial şi eşie (ешие), înspre poarta mănăstirii Golâi. Cari uliţă dispre arm ni sau aflatu deschisă, iar dispre locul mănăstirii Golăii, sau aflat uliţa închisă, cu un graidiu şi o cuhnîcioară, čau făcut, un beşliagă, čau fostu şezutu întro casă, pe locul mănăstirii Golăii, în casa lui Catărău, şi pentru locul casii Goii, şi întrebându noi şi pe sfinţie sa părintele Gherasim, Vlădica de la Golâie, nau tăgăduit, şau mărturisitu, şi sfinţie sa, cau fost hudiţă, pe acolo, şau închis acel beşleagă cu acel grajdiu şi cuhne čau făcutu, şi cu închisoare aceii uliţă pricinueşte, multă stricăciune mahalalagiilor că iau închis de nau pe unde mergi pe din dosu, pe la casăle lor, şi încă ce mai multă grijă, au şi pentru focu, să nu să întâmple o primejdie să ardă oamenii prin casă, iar dischizându-să, ace uliţă, iaste de odihnă mahalagiilor şi a tot nărodul târgului, şi osăbitu de ačastă uliţă, sau mai aflat şi al altă uliţă deschisă de mergi prin băi bărăcarie la biserica armenească, şi după cum am aflat am făcut şi noi ačastă mărturie, iscălită de noi şi de mahalagii şi sau pus şi pecete porţii domnului.

u Ias 7265 Oct. 8

Ion Meleghi vornic de poartă. Simion Keşco uricarul. Cante Hačadur staroste de armeni. Eu Lazăr arman soponar martur. Vasile Stegar în curte la Drăgan. Ioniţă Mătasar băibărăcar martur. Lupul biv staroste de scriitorii. 7 iscălituri armeneşti.

l. p, gospod.

CXXXIX. 7264, Oct. 37 1755 Iaşi. *Hotarnicu locului de dughenі ale lui Aristarh vel ban, de pe podul vechiu.*

Facem ştire cu ačastă mărturie hotarnică, că din luminată poronca mării Sale, pre înălţatului domnului nostru, Io. Mateiu Ghica Voevod niau orânduit pe noi dumnialui, Ion Bogdan vel logofăt, ca să aleagem şi să hotărâm o dughiană cu pivniţă de piatră, şi cu locul ei, a dumisale Aristarho, vel visternicu, ce iaste aič în Iaşi, pe uliţa podului vechiu, pe din dial de uliţă, care loc se hotărăşte, pe din sus despre apus cu locul lui Hagi Manea armanul, iar din jos despre răsărit, să hotărăşte, cu locul lui Mardaros, fiiorul popii lui Gligori Arman, iar de la dial fundul locului să hotăreaşte cu locul lui Andronic armanul, iar de la vale capul locului iaste uliţa podului vechiu, care acestu loc, iaste cumpărătură dumisale visternicului Aristarho, de la Gligoraş Mardarie cu zapis din valiat 7250, Săpt. 20, iar lui Gligoraş Mardarie, iau fost cumpărătură de la Vasile Adam, biv vtori vist. cu zapis din vaiet 7236, Săpt. 1, iar lui Vasile Adam vist. iau fostu cumpărătură de la Neculai Soponarul cu zapis, din valet 7213 Oct. 15, deci noi mergând la acestu locu am

www.dacoromanica.ro

strânsu pe toţi răzeaşii şi pe alţi mahalagii bătrâni, di pe înpreğur şi pe alţi neguţitori carii sau tâmplat şi întâi am căutat zapisăli şi scrisorile răzeşilor, şi nescriind zapisăli în seamne nici cu măsură, nu sau putut îndrepta locul din scrisori, dară căutând noi alte locuri de dugheane ce sânt şi din sus şi din ğos cât îmblă din uliţa la dial, am căutat şi am adeverit, că şi locul acesta a dumisali visternicului merge la dial tot deopotrivă, cu alte locuri măcar că pune pricină Andronic armanul pentru o casă čau făcut Costin Cojocariul pe acestu locu a dumisale visternicului, arătând car fi făcută casa pe locul lut ce iasti pi din dial, dară sau găsit oameni marturi anume Gligorie văr lui Gligoraş Mărdarie om bătrân, şi pre Ştefan sin Savii nepot lui Gligoraş Mardarie, carii au mărturisit cu sufletele lor precum că acolea unde iaste ačastă casă čau făcutu Costăn Cojocariul, au fostu mai înainte altă casă a lui Toader Cireaşe ţiganul, şi era pi locul acesta şie lua chiria locului Gligoraş Mărdarie, osebit au mai mărturisit şi Tasică Uşeroae mahalagiţă de acolea, precum că casa tot pe locul acesta iaste, şi deosăbit de aceşti marturi cu cari sau dovedit, sau găsit şi o piatră hotar fiind în capul locului, tot dreptu, după cum îmblă şialte locuri din sus şi din ğos, la cari nici Andronic na mai putul să mai răspundă nimică, neavând nici scrisori nici marturi, să dovedească precum că să scoboară locul lui mai la vale, ca să scurtează locul dumsale visternicului, şau lăsat şi el ačastă pricină cunoscăndusă că precum îmblă locul lui Hagi Manea ar, şa lui Mardaros tot până în dreptul locului Tasii Uşeroaii aşia îmblă şacesta, deč noi după ce am adeverit locul cât iaste, din giur împregiur, am făcut stânjini de optu palme şam măsurat întâi faţa locului în lat de la vale pe mărginea uliţii podului vechiu, şi sau aflat şease stânjini şo şcoapă, aşijderia am măsurat şi capul locului de la dial, unde să tălneaşte cu a lui Andronic arman, şi en locul mănăstirii Golăii, adică fundul şi sau aflat iarăşi şasă stânjini şo *şcoapă*, aşijdere am mai măsurat şi mijlocul locului de curmeziş, din locul lui Hagi Manea, şi până în locul lui Mardaros, şi sau găsit şeasea stânjini şi trii palme şo şcoapă, iar lungul locului pi din sus pe lângă locul lui Hagi Manea sau aflat doidzăci şi trei de stânjini, iar lungul locului pi din ğos pe lângă locul lui Mardaros sau aflat iar doidzăci şi trei de stânjini, şi am pus şi pietri hotară în cute patru colturile locului adecă doi din dial şi doi de la vale despre uliţă, şi precum am adiverit cu dreptate am ales şam hotărât după cum arată mai sus, la care hotărâre sau tâmplat dumnalui Mihalache Cheşco biv vtori med. şi părintele..... dichiul de la Golăe, şi Ioniţă Mătăsariul mahalagiu, şi Ştefan Catărău croitor, şi Cerkez starostele de armeni, şi popa arminescu Sava, şi Andronic răzaş, arman, şi Mardaros arman răzăş, şi Luca arman, şi Hagioae a Manii armancă răzăş şi alţi carii sau tâmplat şi Paraschiv căl(ăraş) de Ţarigrad, şi după cum am hotărât, am făcut ačastă mărturie la cinstita mâna dum. Aristarho, vel vist şi pentru credinţa am pus şi peceate porţii gospod.

let 7264. Oct 27

Ştefan Popăscul vornic de poartă hotarnic,
Tănasă Meleghi vornic de poartă hotarnicu.
Mihalache Keşco med. l. p. porţii
Γερμάνος ἱερομονάκος καὶ.. ἀρχιμνρίτης γολίας στηκοπ ταρόν.
— Ioniţă Mătăsariul martur.
— Paraschiv căl(ăraş) de Ţarigrad.
— Eu Ştefan Catărău martur.
— Eu Ştefan nepot lui Mărdari,

www.dacoromanica.ro

5 iscălituri armeneşt.

Es. der Sahag Nantibeţâ (Eu popa Sava mam tâmplat)
Es. eghehetpan Donig int habulse (Eu starostele Andr n'c cu a mea voinţă)
Es. eghehetpan Sarkis int hantibeţâ (Eu starostele Cerkez cu a mea voinţă)
Es. Krikor hantibeţâ (Eu Grigore mam tâmplat)
Es. Lus'g hantibeţâ gamovă (Eu Luca mam întâmplat şi i cu vrerea mea).

CXL. 1765, Oct. 31. *Zapis prin care Andronic staroste vinde Papii ispravnicului o bucată de loc, în mahalaua Cărvă ăriei.*

Adică eu Andronic staroste, scriu şi mărturisăscu cu acest adevărat al mieu zapis, la mâna dumsale Papii isprăvnicului, precum să să ştie că am vândut dums. o bucăţă de loc ce am aicea în Eş, *în mahalaua Kirvăsărie*, cari loc este între locul Tasiei să începe din hotarul Tasiei şi până în hotarul lui Hagi Manea lungul locului, şi latul din hotarul Tasiei până în gardul dum. Papii is. dispre răsărit, iar despre apus din hotarul Hagi Manii până în zăplaj'i Neculăesă, deci de bună voia mea am vândut dumsale acea bucăţă de loc drept patru zăci şi cinci de lei, deci văzînd şi eu plata deplin întru mânuli m le, iam dat şi de la mini acest zapis împreună şi cu o carte gspd. de la Măria sa răpăusatul Duca Vodă, şi *zapisul c l v chiu armanescu*, ca să fii dumisale şi giupănesii di misale, şi fiilor şi nepoţilor, şi strănepoţilor dums. driaptă ocină şi moşie să stăpânească în veci în bună pace, n strămutat nice o dănăoară, la care tocmală a noastră sau tâmplat şi alţi oameni buni bătrâni şi tineri mahalagii şi preuţi carii mai ğos sau iscălit, şi eu încă pentru mai adevărată credinţa mai ğos am iscălit armeneşte.

Es ehnapan Donigs in me zsgamocăs zahi 1765 Oct. 31
es an ghesiu ghisabes (Eu starostele Andronic d'n a mea voinţă am vândut din a mea bucăţică o jumătate). Şi eu am scris acest zapis cu zisa lui Andronic la casa lui şi sânt şi martur, Vasile diiac de divan.

Es der Asfadur aisor hinar vâgaem (Eu popa Asfad ir întru acesta martur sînt)
Es ovanes vâgă (Eu Ovanes martur)
Es der Sahak vâgă (Eu popa Sava martur)
Es Toros eghehetpan vâgă (Eu Toader staroste martur)
Es menderegi Negulaios eghehetpan vâgă es vâgă astfat (Eu min tirigiul Neculai staroste martur, eu mărturisăsc înaintea lui D-zeu)
Es Sarkis vâgă (Eu Cerkef martur)
Es Mardiros inci rile al evăs hăblae (Eu Murdaros ce a făcut adică aprobăm),

---

CXLI. 7271, April 1 1763 Iaş. *Iacov Feriat cumpără c l 120 lei un loc de casă pe Podul vechiu de la Mardaros.*

Adecă eu Mardaros sin popei lui Grigorie armeneascz, şi a Anuţii preoteasii, făcutam adevărat zapisul mieu la mâna dumisale Iacov a lui Feriat, şi a sotului dumsali şi a fiĉorilor lor, pentru ca să s ştie că de nime silită, nici asuprită, ci de a me bună voe am vândut un loc de căs'ă) pe uliţa podului vechiu alături cu pivniţa dumisali a cuconului Iordache, fiiul răposatului Aristarh vel vist., şi lângă Luca arman soponariu, drept o sută doaodzăci lei, carii şi eu văzându plat(a) deplin în mâinile meale, iam dat ca săi fie dum. ocină şi moşie în veaci, dumsale, şi fiilor dumisale nepoţilor şi strenepoţilor; care loc de cas(ă) iaste danie de la moşii miei, şi

www.dacoromanica.ro

lam datu şi zapisăle ceale vechi armeneşti si moldov neşti, ca să stăpânească dumlui cu pace, şi la aĕ ıstă tocmală a noastră sau tâmplat mulţi oameni buni şi megieşi, carii mai jos sau şi iscălit şi p ntru credinţa am şi iscălit.

7371 April 1

Eu Mardaros sin Popii lui Grigori. Eu Cerkez arman mam tâmplat şi sântu martur. Eu Floarea Zaharioae armancă, carea acestu loc lam dat fiicii meale zeaştre, am vândut cu voia mea. Eu Mariia fata Zaharioae sot lui Cerkez.

5 iscălituri armeneşti

In dos: Si eu Agup cumpărând aciastă moşie de la Mardaros armanul şi ducându zapisul la dumnalui Iordachi vel agă ca s(ă) se iscălască, fiindu răzeşu, dumnialui, nepriimind: mau întorsu, banii pi tocmală, care, am făcuto, şi eu Agopu mam şi iscălit mai ğos ca să să crază.

alte 7 iscălituri armeneşti

Eu Neculai biv baş ceauş martur
Ιωαννις τζωβάρας μαρτιρω.
Κωσταν̂ην μαρτης
Si eu Ioniţă Mătăsariu mamu tâmplatu la acestu zapis.
Και εγο ο Τεωργιε ... Χατπιε ρgμελιότης ελακ και μ ρτηρο
Και εγο ο θταμοζι πτ' Υηοργιελακοι και μαρτηρὸ
Şi eu Lazor arman starostele de solonari mam tâmplatu la această vânzare şi măsurătoare.

CXLII. 7275. Fevruari 27 176 Iasi. *Vornicii de poarta aleg şi ı ăsoară locul lu Iordachi Popa, din mahalaua Carvasări* '.

Facem ştirea cu ačastă mărturiă a noastră că din poronca dumnilorsale boerilor caimacani, am fost orânduiţi ca să mergem aice în Iaşi *în mahalaoa Kiuvăsurii*, ca să alegem şi să hotărâm un loc de cas(ă) a lui Iordachi Popa Sân Popii is. care loc îl are cumpărătură de părintele dumisale de Popa is. de la Andronic arman, deci după poroncă mergându la numitul loc am chemat şi pe Cerkez arman om bătrân mahalagiu şi pe Haritodicheu de la Golăia fiind răză ă mănăst're pe din sus la fundul loculuí, şi pe Ioniţă fĕr lui Hagi Mane arman mahalagiu şi pe Vărtau fĕor Lu-ăi arman mahalagi i răzăş, şi fi'nd cu toţăi de faţ(ă) am făcut stânjăn de opt palmea gospod, şi am început a măsura întăi fund l locului din sus, din doî pietri ce sântu hotaru şi colţul din sus la loc l lui Hagi Mane arman cari îl stăpâneşte acum dum. vist. Iordachi Hrisoscules şi drept la dialu până în zăplazii lui Alogumiri cel ari cumpărătură di la N'culăiasă şi am aflat 9 stânjăni şi 3 palmea unde am pus piatra hotară, care piatră caută înapoi la cele două pietri a vist. Iordachi Hrisoscules, şi din piatra aceasta am purces cu măsur(a) drept în ğos alături cu zăplajii lui Alogunuri şi alăturea cu gardul şi locul casălor is. Papii şi până în locul Tăsăi Uşăroaia Inngul locului am aflat 11 stânjăni 6 palmea unde iarăş am pus piatră hotaru, iar din partea Taşăi Uşăroaei nu au fost nime să răspunză *fiind locul pustii* şi iin piatra ačasta am măsurat şi fundul locului despre locul Tasăi alătura drept la vale şi pără întro piatră hotaru ce este între locul Lucăi arman cel cumpărătură tot de la Andronic arman am aflat 7 stânjăni şi 5 palme şi altă piatră nam mai pus, şi de acolo am măsurat drept în sus şi alături cu locul Lucăi arman şi alăturea cu cărarea ce vine pintre locul dumsale vist. Iordachi Hrisoscules şi pintre locul Papii cel are cumpărătură de la Andronic şi pără în locul mănăstirii

www.dacoromanica.ro

Goläi lungul locului de la vale am aflat 12 stânjăni şi 5 palmea şi aşa sau încheiat tot locul ce lau cumpărat is. Papa de la Àndronic armanul, cu măsura şi sămnele ce sau arătat mai sus şi pentru credinţa am făcut şi de la noi aciastă mărturie hotarnică la mâna dumsale Iordachi Papa şi am iscălit dinpreună cu mahalagii cè sau întâmplat şi am pus şi pecete porţăi domnului.

let 7275 Fev. 26

Carpu Piĕoragă, vornic de poartă hotaruic
Sămion Arămăscul vornic di poartă (l. p.)

l p. porţii

CXLIII. 7251 Iulie 7 (1743) Laşi. *Gavril Hagiul stolnic cumpără cu 200 lei casele din mahalaua Carvasarelei de la Cost. Juza armaş.*

Adecă eu Costandin fiĕorul lui Juzu armaşul şi a Lupii fetii lui *Işutven* comis scriem şi mărturisimu, cu acestu adevăratu şi încredinţatu zapisul nostru, la mâna dumisale *ğiupânului* Gavril Hagiul stolnic şi a giupânesii dumsale Măriuţii, fetii Mandanii. precum să s ştie, că eu de nime silitu nici asuprit, ce de bună voea me, am vândutu dumilorsali, o casă aice în Eşi, cu tot locul ei, cât ţine îngrăditura ogrăzii *ce iaste pe uliţa Chirvăsăriei* care casă şi mie îm este de la maicămea Lupa fata lui Işutven comisul, ačastă casă cu tot locul ei, am vândut dumilorsale dreptu doi sute lei bani gata, şi miau făcut plata deplin întru mânule mele, toţi aceşti bani mai sus scriş, deci să le fie dumilorsali şi cuconilor, şi nepoţilor şi stranepoţilor dumisale driaptă ocină şi moşie, şi cumpărătură în veci, şi nimea alţii, să naibă treabă, şi în tocmala noastră sau întâmplatu boeri şi neguţitori, şi mahalagii, carii văzindu din bună voe tocmală, şi plată deplin în mânule mele toţi sau iscălitu mai ğos, şi eu încă pentru mai întemeiată credinţă am iscălitu, ca să fie de bună credinţă, şi săş facă şi diresu domnesc, pre acestu adevăratu zapis al meu.

u las valet 7251 Iuli 7

Κωνσταντην ϭην (fiu . λϐ (lui) ϐϛϐ αρμάνϭ, πϭληϭε
Τω σπιτας εγω (cu voe mea *şters*).

Şi eu Zamfira sor mai mică mam iscălit şi am pus şi degetul.

Símion Keşco uricar am scris cu zisa şi cu vrere dumsale lui Costandin fiĕor lui Ii Iuzu şi sântu şi martur.

In dos:

Ελαβα εγω ὸ κωνϭταϰτινος ἀπὸ την ἰπιϵφεν ϐϐμϐ ὸπϐ πραφίσην ομολογίαν, αϐπρ εκατον, 1744, οἰτομβρἰϐ α.
ἑλαβα εγώ κωνσταντηνϐ, ἐτς ἀϐ, ϛ, 1745 ἀυγϑστϐ, ἰο.
ἔλαβα, εγω κωνϭταυτηνϑετκ, αϐ, ει, νοεβρἰϐ 28
ἔλαβα, εγω, ετς, αϐπ, 55. αυγϑστϐ ϛο.

CXLIV. 1774, Mart 8 Iaşi. *Hotarnica locului de case a Tasiei Uşeroaea din mahalaua Podul Vechiu a Hagioaei.*

Facem ştiri cu ačastă mărturii hotarnică a noastră, că fiind noi rânduiţi pin ţidula dumilorsale Veliţilor boeri ai dIvanului cnejiei Moldovei, ca să mergim la un loc de casă a Tasăi Uşeroae *din mahalaua Podului vechiu a Hagioaei*, cari acestu loc este pus zalog de Tasăia Uşeroae la Gheorghiţă Chiper drept trii sprezăci lei

www.dacoromanica.ro

bani cu zapisul numitii Tasăi Uşeroae, dânduişi zapisul cel vechiu a locului la mâna Gheorghiţă Chiper *când sau dus la Bucureşti în ţara Munteneasca,* şi acuma dând jalbă dumnialui Iordachi Papa căpitan za dărăbani, cum că acel loc a Tasăi să răzăşeşti de două părţi cu locul casălor dumisale Iordachi Papei, după poroncă am mărsu la mai sus numitul loc, şi am adus faţă pe mahalagii înpreğuraşi acestui loc anume pe Vărtan armanul, şi pe Iliana femee săracă a Lucăi armanului, şi pe alţăi care sau mai întâmplat, fiind şi Gheorghiţă Chiper de faţă am întrebat pe Gheorghiţă Chiper acestu locu a Tasăi cu ce pricină este la stăpânire lui, el au arătat cum că având să margă Tasăe Uşeroae în ţara muntenească, sau pus acestu loc de casă zălog dreptu trii sprăzece lei dându atât zapisul ii cât şi zapisul casi cu locul ii cel vechi, căĕ nu că i lam vândut de istov, deci noi am făeut stănjenu de opt palme, şi întăi am măsurat faţa locului dispre Podul vechiu, şi sau găsit un stânjăn i pol stânjăn si am pus şi douĭ pietri hotar, una la mijlocul locului şi alta în capul locului în colţnl de la vale dispre soare răsare lângă gardul lui Vărtan armanul, care acestu loc să răzăşeste de la vale dispre podul vechiu giumătate cu locul Lucăi armanul şi giumătate cu locul Gheorghiţă Chiper, şi măsurând şi fundul locului tot în lungu sau găsit un stânjin şi una palmă care loc să răzăşeşte dând coate cu locul casălor dumsale Iordachi Papa, şi am măsurat locul şi în curmeziş, şi sau găsit opt stânjini iar capul locului dispre soare apune să răzăşeşte tot cu locul a dumsale Iordachi Papa, iar capul locului dispre soare răsare se răzăşeşte cu Vârtan arman, şi aşa am încheiat tot locul cu hotărâre, şi după cum am găsit cercetând aciastă pricină am dat aciastă mărturie hotarnică a noastră la mâna dumisale Iordachi Papa căpitan dărăbani întru care mărturie niam iscălit şi noi, şi am pus şi pecete porţii gospod.

Anghel vornic de poartă 1774 Mart 8

Doc. de la CXXXII până la CXLIV sunt comunicate de d-l Gh. Ghibănescu.

CXLV. 7270, Sept. 5 (1762). *Hrisov dela Grigorie Ioan Voevod prin care dă lui Dima şi Costandin, suiulgii, o bucată de loc domnesc din jos de poarta cea mare a curţii gospod.*

Cu mila lui Dumnezău noi Grigorie Ioan Voevod Domn ţării Moldavii.

„Facem ştire cu acest hrisov al Domniei Mele, tuturor cui se cade a şti că viind înaintea Domniei Mele Dima şi Costandin fraţi suiulgii niau arătat un hrisov de la Domnie Sa Scarlat Ghica Vodă şi alt hrisov dela Pre Inălţat părintele Domniei Mele Mărie Sa Ioan Teodor Voivod. Intru care arată că iau adus dela Ţarigrad încă răpousatul Domnie Sa Grigorie Ghica Voivod pentru trebuinţa haznelilor Şi cerşind dela Domnia Sa Scarlat Ghica Vodă milă pentru o bucată de locu Domnesc, care locu iaste den afară den gios de poartă ce mare a Curţii Gospodu, adică loc sterpu, care locu iaste drept Domnescu de baştină. Pentru acea osăbit de alte mile ce au dela alţi luminaţi Domni, sau milostivit Domnie Sa şi au miluit pe Dima şi pe frate său Costandin cu acia bucată de loc ce iaste alăturea cu zidiul Curţii Gospodu. La care locu au rânduitu, Domnie Sa şi Vornici de Poartă de lau stălpit cu pietre hotară, şi făcându stânjănu Domnescu, au început a măsura întăiu din capul podului gunoiului unde să împreună cu uliţă mare înaintea porţii Gospodu şi au pus piatră hotar. Şi dintracea piatră au măsurat curmezişul alăturea cu *piciorul ciasornicului* până în zidiul Curţii Gospodu şi sau aflat 12 = stânjăni şi au pus al doilea piatră hotar, şi deacoalea alăturea cu zidiul spre apus până în başcă şi den başcă alăturea cu zidiul Grajdiului Gospodu până în gunoiu şi sau aflat 84=stânjăni şi au pus al treilea piatră hotar. Şi de acolo curmeziş spre Bahluiu până în capitele po-

www.dacoromanica.ro

delilor podului sau aflat — 8 stânjăni şi au pus al patrălea p'atră hotar. Şi de acolo dréptu în sus alături cu podul podul gunoiului şi până în hotarul cí sau pus întâiu sau aflat iarăşi 84 de stânjăni şi aşa sau măsurat şi sau încheiat aciastă bucată de loc. Pentru aciastă văzind şi Domnie Me mila mila ci au avut şi a lor driaptă slujbă cunoscând şi buna silinţă ci au os'rduit cu apele haznelilor a oraşului acestuia dentru început şi până a um. Iată dar că şi Domnie Me mam milostivit şi l'am dat lor danie şi miluirea ia iastă b icată de locu cât cuprinde după cum mai sus scrie; ca să le fi lor şi f ciorilor lor, n poţilor şi strănepoţilor lor, driaptă ocină şi moşie în veci să stăpân ască cu pac şi să facă pi acel locu ori ce vor vrea pentru hrana şi chiv rn'sala l r. — P ntru aceea dară pohtim Domnie Me şi pre alţi luminaţi Domni ce Dumn z u î' va orândui în urn a noastră cu Domnia aceşti ţări, au den niamul nostru sau din ralt niam toţi să aibă a da şi a milui şi a întări pentru a Domniilor Sal mai mul ă laudă şi fericirea şi vec'nica pomenirea. Şi sau scris hrisovul acesta în scaunul Dom iei Mele în oraşul laşilor. De *Vasilie Ganie* diiacul de Divan.

Io Grigorii Ioan V[o]voda L. P. La anii 7270 luna
Gosp d. Septemvri 5.

Iordachi vel Logofăt procit.
Costai din Gr cian Logofăt. Proctloh
Crmun'ca de d-l Tra'an Ichim.

CXLVI. 7260 1752, lun e 2 l şi. *Gh. Carp fo t Polcovnic da rudelor sale, fraţilor Bu uş satul Bivolarii din judeţ il Doro iul i în schi bul caselor din uliţa Hagioaei, pe care le cumparase pe nedrept t ti s iu T. Carp Stolnic l, de la monah il Varlaam Ursachi, întrucâ se cuveneau Buhuş ştilor ,i pe cari nu le mai poate ine poia din ca za ca pe locul lor, vandut lui Ştefan Bosie Cămăraş, e te să se fa ă n nis i n Sfan ului Spir don*

Gl eorgh'i Carpu biv Polcovnec, fac ş ire cu ac astă scrisoare a mea pentru un loc de cas(ă) aici în târ u in Iaşi cu cas(e) gata la uliţa Hagioae, carele se număscu casăle răpoo at ului moşulu i micu *Gheorghiţă Spătar il* c re aciast(e) li-au fostu cumpărat răpoosatul tată mieu *T a l r Carp i St l e il* de la *Varlam Ursachii monah* fiul Stolnicesii Ursă hioae şi pe urmă eu liam cumpărat de la tată mieu şi nefiindum(') trebuitoare liam vândut şi eu lui *Ştefan Bosie Cămăraş il şi dum(nialui) având a face m năstirc Sv(a)ntului Ierarh Sp iridon* pe locul acestor cas(e) şi sculându s(e) rudeale meale *B hu şeştii* a opri locul să nu s(ă) zidiasc(ă) mănăstir a arătându că acel loc ias (e) a lor iar nu a lui Ursachii mau tras la g i'd cată şi dov dindus(ă) că iast(e) locul a sta dii ptă moşie a B huş şi r au d t giudecata săş(i) ia moşie de vreame că au e t vănzarea lui Var a n Ursa hii rea şi e i să n(i) cercu paguba cu rămăşituri de a tătăne mi u. — Şi fiindu că s(ă) *urzisa m n st'rea pe acel loc nam putut sa întorcu locul* de la c i cel vândusăm. ci mam învoit cu dumnealor *Sandul Buhuş Post(elnic)* şi *Cos antin Buhuş C pitan il de Dărabani* şi cu alţii fraţi a dumilorsali şi pentru acest loc de cas(ă) şi casăle ce liam fostu vândut am dat dumilorsale o moşie sat întreg anume *Bi olarii* de la ţinutul Dorohoiului suptu cărpeniş care moşie au fostu zeastre m şu mi u lui Ghiorghiţă pătariul de la soacrăsa Alexandra Buhuşoae Hătmăn'asa şi de acumu înainte eu să aibu pac(e) despre dumnealor pentru acel loc de cas(ă) şi dumnealor săş(') stăpânească) cu pace acea moşie de de mainainte pomenită B volarii de la tinutul Dorohoiului suptu cărpeniş şi scrisori ceam avut liam dat în mâna dumilorsale. Iar di or fi mai rămas la noi alt(e) scrisori iar să s(ă) dea la dumnealor şi di pe scrisoare mia să aibă dumnealor

www.dacoromanica.ro

aş(i) faci şi dres(e) domneşti de întăritur(ă) şi în tocmala noastră au iscălit mulţi boeri şi ficiori de boeri şi pentru mai multă credinţă am iscălit şi eu.

U las lt. 7260 Iun(ie) 2.

Carp biv Pol(covnic). Iordachi Cant(acuzino) Vel Log(ofă)t. Alistarh Spăt(ar) Radu Rac(oviţă) Vel Vist(ernic). Gavril Gherghel biv Vel Căpitan am scris zapisul cu zisa dum(isale) Polcovnicului Carp.

Note. Cuprinsul acestui document, al cărui original se află în propietatea Flondoreştilor din Bucovina, descendenţi prin femei din Buhuşeşti, prin Nastasia Arap, soţia lui I. Flondor, (+1784) fiica Alexandrei Buhuş şi strănepoata Hatmanului Alexandru Buhuş, este deosebit de interesant din mai multe puncte de vedere. In primul rând el vine în ajutorul părerii acelora, cari nu-i dau mănăstirei Sf-lui Spiridon o vechime mai mare de cât de 170 de ani, întrucât reiese clar că abia în 1752 se «*urzise*» fondarea mănăstirei. Ar mai rezulta din faptul că, contrar obiceiului de a se rezilia vânzări rele, Bosie era scutit de a înapoia casele, proiectul fondării mănăstirei căpătase poate un început de executare, dânduse astfel caselor şi locului lor calitatea jurdică de «*res sacrae*» şi «*extra commercium*». Acest început însă nu era în nici un caz anterior anului 1752, în care precum ştim din alte locuri, a vândut Carp casele lui Bosie [1]).

In conformitate cu arătările documentului este şi naraţiunea cronicarului Ioan Canta, care scrie, privitor la Domniile lui Constantin Racoviţă: „*In zilele acestui Domn au început a zidi monastirea Sfântului Spiridon în oraşul Iaşii*". [2]) Racoviţă a domnit din 31 Aug. 1749—3 Iulie 1753 şi din 29 Februar 1756—14 Martie 1757. [3]) Se pare deci că începuturile mănăstirei cad în întâia Domnie, fiind greu de presupus o întârziere de 4 ani, când am văzut că „urzirea" mănăstirei îşi aflase chiar efecte ur idice. Vedem că nici acest document, desigur destul de clar şi amănunţit, nu menţionează de loc existenţa vre unei a te mănăstiri sau numai b serici, sau al unui paraclis, pe locul vândut lui Bosie şi că deci inscripţiile din 1847 de pe frontispicil le b'sericei Sf. Spiridon, cari menţionează existenţa «*altei mai vechi mănăstiri*» din 1704, pe acelaş loc, sunt, cum presupune cu drept cuvânt d-nul Bogdan, inspirate de existenţa unei icoane de argint, reprezentând pe Sf-ul Spiridon, care ar purta data 1704.

Documentul din 1752, se află rezumat şi într'un „Perilips asupra scrisorilor din cari iasti şi să faci dischisă dovadă a niamului Buhuşiştilor atât di familia lor cât şi ci trag moşii ot Hotin» din 1810 prin care Flondoreştii reclamau dinaintea Divanului Moldovei moşiile, ce li se cuveneau de pe Buhuşeşti în foasta Raiă a Hotinului Rezumatul are următorul cuprins: «1752 luni 2, zapisul Polcovnicului Gheorghi Carp care pentu un loc di casă *undi au început a sa zidi manastire Sfântului Ierarh Spiridon*, şi cu casă gata au dat un sat întreg anume Biholari din ţinut Dorohoiului....» etc. Reise din rezumatul acesta că şi Flondoreştii de atunci înţelegeau rostul documentului în sensul nostru, adecă explicându-şi abaterea dela regulă, ce priveşte vânzările «rele», prin faptul că a avut loc un început de executare a planului lui Bosie privitor la mănăstire.

Satul *Bivolarii*, Biolarii sau Biholarii, se află, astăzi redus la puţine case, la marginea de nord a jud. Botoşani, făcând parte din comuna Dăngeni, pl. Jij'a. El a fost întărit în 7088 (1579) Sept. 1, de către Petru Schiopul lui Gavril Vtori Visternic·

1) Bogdan, oraşul Iaşi, Ed. II, 225; Gr. Gh. Sturdza, „Mèmoire" etc Iaşi, 1875, 6.

2) Let. III, 158, cf. N. A. Bogdan, o. cit. 3) Iorga, Ist. Rom.

www.dacoromanica.ro

evident *Hâra*, nepotul de frate al Pârcălabului de Hotin Nicoară Hâra, al cărui mormânt din 1572 se află în biserică din Zahareşti în Bucovina [1]). Gavril, uricar în 1571 şi Vtori Logofăt în 1587, căsătorit cu Măriuţa fiica lui Stroici Visternic [2]) a fost socrul lui Andrei Hatman, străbunicul, prin fiica sa căsătorită cu V. Ureche, *Alexandrei* soţiei lui Al. Buhuş Hatman, menţionată în documentul nostru. Astfel se explică trecerea moşiei Bivolarii la Buhuşeşti şi de la ei la *Gheorghiţă Spătarul*. Acesta este cunoscutul boier cu rol istoric, menţionat des de Letopiseţe [3]), fratele luiSavin Zmucilă. A fost Postelnic, Spătar şi în sfârşit Paharnic mare în Divanul lui D. Cantemir din 1710, şi a avut o viaţă sbuciumată de pribegii şi răscoale, ca şi frate său, intrigantul Savin. Pentru ultima dată a pribegit cu D. Cantacuzino în Rusia de unde se pare că nu s'a mai întors, precum reiese din documentul de la Gr. M. Ghica Voevod, trecut fără dată în condica lui C. Mavrocordat Voevod din 1741—42, prin care Ghica în a doua domnie (1739—41) dă lui «Toader Carp biv Vel Medelnicer fiind giner(e) lui Gheorghiţ(ă) Spătar, având şi copii cu această giupânească» credincios Domnului, toate moşii(e) şi ţigan(i) ce au fost a lui Gheorghiţ(ă) Spăt. „afară de Petrişul şi de Ţiganii lui Luca, cari iau fost zestre lui Gheorghiţă de pe soacră-sa,—fata lui Ureche, „osăbit că având mar(e) prădăciune de către oştile moschiţeşti (ale lui Münich din 1739) şi mai vârtos de cumnaţii săi, ficiorii lui Gheorghiţ(ă) Spăt., carii slujind Moscalilor şi viind şi ei cu oştil(e) moschiceşti aicea au mersu la bejăniia dum(i)sale, în măn(ă)stir(e) Golăia şi iau luat tot ce au avut"[4]). Probabil că pe calea aceasta a intrat satul Bivolarii în proprietatea Carpeştilor.

Casele de pe ulita Hagioaei (str. Brătianu) am văzut că le-a cumpărat T. Carp dela *Varlam Ursachi* fiul *Stolnicesei Ursachi*. Aceasta, *Maria*, Marita din călugărie, era fiica lui *A. Buhuş Hatman* [5]), deci cumnata lui Gheorghiţă Spătar şi se pare că greşeala lui Varlam a fost că va fi vândut casele fără să întrebe pe rudele sale mai apropiate *Buhuşeştii*, cari, aveau precăderea de a le cumpăra conform dreptului de protimisis, întru cât erau veri primari cu Varlam, pe când T. Carp nu era decât soţul unei vere primare Maria a fost soţia *Stolnicului Dumitraşco Ursachi*, fiul vestitului bogătaş Gheorghie şi al Mariei Iordachi I. Cantacuzino; prin Cantacuzeneşti Dumitraşco era văr primar cu *cronicarul Neculcea*. Soţii Dumitraşco şi Maria Ursachi au fost în mormânt aţi la biserica Barnovschi, atunci mănăstire [6]). Ar rezulta că locuiau în Iaşi, poate în chiar casele vândute de Varlam. Sandu şi Constantin *Buhuş* erau fii lui D. Buhuş, Postelnic şi nepoţii de fiu ai Hatmanului.

Cărpeştii din documentul nostru nu fac parte din neamul celor din Vaslui, ci par să fi fost originari dir Curliceni în ţinutul *Lăpuşnei* [7]) Toader Carp Stolnicul a mai avut o soţie, pe *Casandra fiica lui Hurmuz Gealepul* [8]), care în 1763 Iunie 5 dăruit moşia ei *Cotigenii*, pe Prut din ţinutul Iaşi bisericei *Sf. Atanasie* din *Iaşi*.

---

1) Kozak Inschriften, 213 — 4. La Pobrata zace frate-său Ioan P-b de Hotin †1544 | 45 (Iorga, Inscr. din Bis. Rom. I, 59. şi Stud. VI, 619)

2) In Uricar XIV, 157 e greşit tipărit Flore în loc de Hâra.

3) II, 23, 27—28, 216, 220, 302.

4) Iorga Stud. şi Doc. VI, 450—1.

5) V. studiul meu «Un proces verbal din 1742» în Arh. genealogică, I, 191.

6) Iorga VI, 446.

7) Ibid, 211. Pe o spiţă a neamului Buhuş sunt numiţi: «Carpeştii ot Orheiu». (Doc. Flondor).

8) V, despre acesta Iorga Ist. Lit. Rom, în Sec. XVIII-lea I, 377.

www.dacoromanica.ro

Pol ovnicul (colonel) Gh. Carp e cunoscut din mai mu'te documente Titlul lui era numai după nu n rus sc, Carp neavând leʍături cu armata ruseasсă. El corespundea unei mici boierii, introdusă probabil prin influenţă rusească după 1739, care'şi avea rândul între Porusnic şi Baş-Ciohodar · curios însă că Porușnicul (Locotenentul) venea în rang înainte Polcovnicului. In 1775 Polcovnicul avea însărcinări de ordin militărēsc precum reise din faptul că lua î-a. «1 polu pe anŭ de la fieştecare slujitori rosŭ» [1]) Pe acea vreme se mai distingeau încă Polcovnicul Agiei, al Postelnicici şi al Serdăriei [2]). In 1766, Iunie 19. a ocupat Gh. Carp şi funcţia, deasemenea militărească de *Căpitan de Rolcea* [3]) precum reíse şi din iscălitura lui din 1768 Martie 16 [4]) având sub pt ascultarea lui 20 de „pantiri". [5])

Cel mai int resant personaj este firește *Ştefan Bosie*, Cămăraşul, modestul ctitor al unui aşezământ, care avea să ia o desvoltare atât de măreaţă. Originea lui nu ni este cunoscută, iar numele Bosie fiind şi nume de botez [6]) cercetări în acest sens sunt anevoioase. S'ar putea doar presupune o leʍătură pe baza afinităţii intelectuale, poate ereditare cu acel dascăl *Vasile Bosie*, trăitor în Iasi în 1645. [7]) care în 1651 scrise în limba slavonă un *Apostol* pentru *mănăstirea Cozia din Oltenia.* [8]) Ca şi acesta, Stefan Bosie a fost, cu exact 100 de ani mai târziu, editorul unei «*Adunări le rugăciuni*», apărută în Iaşi în tipografia lui Duca Sotirovici [9]). Deşi de origine modestă, Stefan B sie şi-a făcut prin cultura lui şi prin o fericită căsătorie eu Ilinca, fiica bogatului Sandu Toma fiul lui Toma Negustorul [10]) o situaţie respectată Avea mai mult moşii, 'nire cari Gănguresti, Mînzesti Bereşti lucşeşti, Cârsteşti, Berbeşti, Tu canii, Bojorouca la Soroca, Zlodica la Cotnar, vii la Odobeşti, etc. şi o parte din Săiboteşti. (Vaslui) dăruită lui de către preotul Ioan, fiul lui Tănase. *Kogălni ceanul* care-i zise «*nepot d var*».

Tănase Kogălniceanu este arătat pe o spiţă veche a neamului Kogălniceanu, aflătoare la Academie ,ca, *frate* cu cronicarul Enachi şi cu Constantin Stolnicul, Străbunicul marelui Mihai Kogălniceanu, însă cu indicaţiunea «*stârp*» Nu ştim dacă gradul de înrudire cu Bosie este exact arătat, d oarece din alt loc aflăm că *Bosie* era *var* cu *Enachi* (deci şi cu Tănase) căruia îi scrie la Bucureşti, să „mijlocească la Măria-sa Vodă (Constantin Racoviţă) în pricina peciului domnesc de 5700 lei al Postelnicesei Zmăragd i Racoviţă), p ntru care a stat de atâtea ori în *închisoare*" [11]) Firesc ar fi de i şi mai cores unzător cursului generaţiilor, ca *Bosie* să fie „*nepot de var*" al preotului Ioan Kogălniceanu, dar nu invers, ceia ce nu ni putem explica fără a cunoaş e t xtul documentului original. Oric m a existat o înrudire apropiată şi moşia dăruită a tr c t la copii lui Bosie.

---

1) Idem, Stud. şi Doc. XXII 15 şi 39.

2) P Răşcanu, Lefile şi veniturile Boer'lor Moldovei în 1776.

3) Purişkevici, «Materiali» etc I, 102, aici greşit copiat: «Ghiorghia Karpa vel-Kapitana de *Rote*», în loc de Ropce.

4) Iorga, Doc Fam. Callim chi II 196.

5) Idem. Stud. ş' D c XXII, 17. R pc est satul istoric din Bucovina, pe Siret, unde în 169? a fo t distrusă armata polonă d un viscol xcepţional (Let. II, 239).

6) De ex. «Bos'e Capotă», Ghib nescu I p. şi Zap, II, 165.

7) Ghibănescu, S r. şi Izv. IV, 79.

8) Cr tarea c le un'l r A ad Rom. 1910 44.

9) Iorga Ist Li . Ron . în S c. al XVII-l a 447—8, şi Ist. Bis. Rom. II, 161.

10) Cres . Col. Ac d. 19 7, 3?0 Uricar V, 386 urm. şi a b.— Din actele aflăflătoare la Acad s-ar pi tea pr supu ie că înai'nt de a lua pe Ilinca (ante 1745) Bosie a mai fost căsătorit

21) Creşt Col. Acad ibid 213.

www.dacoromanica.ro

Bosie era încuscrit şi cu însemnata familie boerească *Miclescu*, din care un Ioan Miclescu îi zice „*cumnat*".

Cariera lui Ştefan Bosie era următoarea: In 1739 era numai „*ot visterie*" [1]), probabil diac; în 1741 „*Logofăt de Visterie*" [2]), deci boe cu caftan; Din 1743—4 Iunie 1754 e numit consecvant „*Cămăraş*" [3]) sau „*Cămăraş de Izvoade*" (1751) [4]) fără să putem preciza dacă boeriile aceste se confundau, întrucât, menţionat numai „Cămăraş", putea să fie şi *Vtori* Cămăraş. In ori ce caz amândouă boeriile erau inferioare Logofeţiei de Visterie. In 4 Iunie 1744 este citat ca „fost Cămăraş" [5]), iar în 8 April 1755 ca *Jgnicer* [6]), probabil Vel (mare), căci în 1756 Ianuarie 1, este menţionat ca *biv* (fost) *Vel Jignicer*. In 1759 îl întâlnim iar numai ca *Logofat* [7]), probabil de Visterie, o nouă degradare, evident în raport cu schimbarea Domniilor. Din Iulie 1760 până la moartea lui, întâmplată între 15 Oct. 1763 [8]) şi 14 Iulie 1765 [9]) îl găsim menţionat iar ca Jignicer, sau biv Vel Jignicer. Precum vedem o carieră fără curbă ascendentă, ci din contra cu regresiuni timporare, datorite poate şi încurcăturilor lui cu peciul domnesc al Zmăragdei Racoviţa, născută Mavrocordat [10]) cumnata Domnitorului, puţin explicabile la un om bogat, ca el, a cărui dărnicie s'a manifestat si faţă de alte lăcaşe sfinte. Astfel în 1747 dărui el împreună cu T. Nacul «ot Visterie» nişte ţigani *m-rei Dancul* din Iaşi, unde era «poporan» [11]) adecă parohian. Reiese că în apropierea acestei biserici, dărâmată în 1903, îşi va fi avut Bosie locuinţa

Ştefan Bosie a lăsat mai mulţi copii In 1776 este vorba de o jalbă *«a ginerilor şi ficiorului lui»* [12]). Fiul se chema *Ioan*, era P ostelnic [13]) si a avut doi fii: *Sandu Medelnicer* şi *Constantin Vtori Logofăt*. O fiică a lui Stefan Bosie, *Zoiţa* † 24 Oct. 1800 [14]) era căsătorită cu Clucerul Stefan *Anastasie*, tatăl Serdarului Alexandru Anastasi, numit *Voinescu* [15]), după moşia lui Voineşti, jud. Iaşi, şi bunicul lui C. Voinescu, care ţinu în căsătorie pe Catinca sora poetului *Alexandri* [16]). Despre ceilalţi copii ai lui Stefan Bosie ni lipsesc datele necesare, cari însă credem că se pot găsi între hârtiile Academiei, între cari se află şi o spiţă a descendenţilor din «*batrânul Bosie*», strămoşul familiei. Paharnicul Sion pretinde că fa n. boierească Bosie ar fi originară din judeţul Dorohoi.

Iordachi Cantacuzino, dintre marturii documentului, era Dcleanul, căsătorit cu cu sora lui M. Racoviţa Voevod, tatăl Domnitorului din 1752. *Alistarh*, spat era *Hrisoscolcu* şi ginerele lui Cantacuzino. [17]) *Radu Racoviţă*, căsătorit cu o *Buhuş*, era văr primar cu Domnitorul. [18]) Deci trustrei înrudiţi şi încuscriţi. *Gavril Gherghel*, era ctitorul bisericei de la *Malini*, lângă mănăstirea Slatina, unde neamul lui era «ctitori vechi» [19]).

Sever Zotta

---

1) Ibid, 200. 2) Ibid. 220. 3) Ibid. 200, 201, 202, 210, 220. 4) Ibid, 195 şi Iorga, Stud. şi Doc. V, 59. 5) Ibid, 216. 6) Ibid, 211. 7) Ibid, 202. 8) Iorga, Doc. Fam. Callimachi, I, 576. 9) Creşt. Col. Acad. Rom. op. cit. 195 10) Ghibănescu, Sur. şi Isv. VIII. Spiţa. 11) Peciu = Pecetluitul = Ordonanţă de plată domnească, către Visterie. Peciul era prob. pe numele Zmaragdei. 12) Ibid 204. 13) Ibid. 225 14) Ibid. 206 15) Ibid. 225 16) V. despre ea broşura noastră «La centenarul lui V Alexandri», 35. — 46 — Fam. Voinescu se trage din *Vornicul Nastasie* din 1692, (Crest. Col. Acad. Ibid 199, 216, 219 etc.) nu din «Anastasie Grecul» venit cu A. Mavrocordat (1782) precum pretinde Pah. Sion în «arhondologia Moldovei», 49. «Grecul» va fi fără porecla unui membru al acestei vechi familii praefanariote, întrucât de fapt un Nastase Grecul a existat în 1805, (Crest col. Acad. Ibid. 206) Vornicul era tatăl lui Constantin şi bunicul clucerului Ştefan. 17) Iorga, geneal. Cantacuzinilor, 45 9. 18) Ghibănescu, Sur. şi Izv VIII, spiţa. 19) Iorga, doc, Fam. Callimachi II 32,

www.dacoromanica.ro

B. Lucruri

CXLVI. 7159 (1651). Iuli 16. *Vasile vvd. întăreşte lui Gheorghe hat. cumpărătura unei Selişti, Zudureanii, în ţin. Iasi, de la Toader Căldăruşă, drept 500 bani ungureşti, cu care bani Căldăruşă îşi răsc mpără din robia Tatarilor soţia şi copiii.*

Ѡ Васнлїє воєво(да) [1]. Бжїю млтїю г(с)п(дⷭ)рь зе(м)ли мѡ(л)давскои ѡ(ж) прїндоше прѣ(д)нами и прѣ(д)вси(мї) | ншеми мѡ(л)давскимы Болѣри великими и малими тоадеⷬ) къ(л)Дьрвше | , снъ иѡна(ш)ко къ(л)Дьрвше, вн8(к) трифа(н) ви(в) постелни(к) по е(г) доброю волѣ нѣки(м) | непоно(ж)деⷭн) а непринсилова(н) и прода(л) свои права ѡ(т)нн8 и дⷭ(д)нн8 една | селище на прв(т) 8 вло | ст) іаско(м8) 8ко(и) ло(л) првтѣ проти(в) 8ст8 коровїи на и | мѣ звдврѧнїи на потоцѣ камь(н)ка съ мѧсто за ста(в) и за мли(н) на рѣцѣ | село и съ крв(д) за мли(н) на водѣ првтѣ и съ ве(с) хота(р) тое сели(ци) и съ въсѧ(м) доχо | до(м) талѡ(н) прода(л) ншемв вѧ(рⷭномв и почтено(м8) болѣри(н) па(н) гиѡ(р)гїе хеⷮ)ма(н) ра(дї) пет(sic) со(т) 8га(р)скїи и плати(л) емв испльно тиⷯ) пнзи ф 8гаⷮ)скїи въ рвки | тоадеⷬ) къ(л)-Дьрвше съ(н) иѡна(ш)ко къ(л)Дьрвше вн8(к)трифа(н) посте(л)ни(к) и съ тое пнзи и [ск8пил] жина свои и съ чѧди и(м) ѡ(т) рвки татарове когда | плѣнили татари съ козаки въсѧ зе(м)ли наⷮ) ѡ(т) Днистра даждо планин8 и сѫжгоше до ко(н)ца трѧ(г) ш(ш) и сѣча(в) гѧ(м) ра(дї) и г(с)п(д)вми ако 8видѣχо(м) за и(χ) доброво-(л)ною то(к)ме(ж)до и испльною заплатѣ а ми и ѡ(т на(с) тако(ж)дере дадоχо(м) и потврждиχо(м) болѣрин8 ша(ш) гиѡ(р)гїе хетма(н) на тоа селище на | и мѣ звдв-рѣнїи съ мѧсто за ста(в) и за мли(н) на потоцѧ село и съ крв(д) за | мли(н) на рѣцѧ првтѣ да бждеⷮ) е(г) м(лс тї и ѡⷮ)т гп(дс)вмї права ѡ(т)нн8 е книзпленїе | съ въсѧ(м) доχодо(м) и и(н) да ⷮ)с) не 8мишле(т) —

8 ш(с) в(л) зрнѧ ю′л) зї
сла(м) г(л)п(д)нѧ ре(ч)
гаврила(ш) ве(л) логоѳѣ(т). кѡраа(т).

Traducere: Io Vasilie Voevod, din mila lui Dumnezeu, Domn Ţării Moldovei. Că a venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boerilor noştri, din Moldova, mari şi mici, Toader Căldăruşă, fiul lui Ionaşco Căldăruşă, nepotul lui Trifan, ce a fost postelnic, de a lui bună voe, de nime silit, nici împresurat şi a vîndut dreapta lui ocină şi moştenire, o selişte pe Prut, în ţinutul Iaşilor, de amîndouă părţile Prutului, în faţa gurii Corovii, anume Zudureanii, pe părăul Camânca, cu loc de heleşteu şi, de moară, pe pârâul satului şi cu vad de moară, pe apa Prutului şi cu tot hotarul acestei selişti şi cu tot venitul. Aceasta a vîndut-o credinciosului şi cinstitului nostru boer, pan Ghiorghe hatman, pentru 500 bani ungureşti. Şi a plătit lui deplin aceşti bani 500 bani ungureşti, în mînule lui Toader Căldăruşă, fiul lui Ionasco Căldăruşă, nepotul lui Trifan postelnic şi cu aceşti bani (şi-a răscumpărat) soţia şi cu copiii lor din mînule Tătarilor, cînd au prădat Tătarii cu Cazacii toată Ţara noastră din Nistru şi până în munte şi au ars până în capăt Târgul Iaşi şi Suceava. Pentru aceia şi Domnia mea, dacă am văzut tocmeala lor de bună voe şi plata deplin şi noi, de asemenea am dat de la noi şi am întărit boerului nostru Gheorghe Hatman acea selişte, anume Zudureanii, cu loc de heleşteu şi de moară pe pârâul satului şi cu vad de moară pe râul Prut, ca să fie Domniei Sale şi dela Domnia mea dreaptă ocină şi cumpărătură, cu tot venitul, şi nime să nu se amestice.

In Iaşi, anul 7159 (= 1641), Iuli 16,

Insuşi Domnul a dictat.

1 Literele în paranteză, în original sunt scrise deasupra cuvântului.

www.dacoromanica.ro

Gavrilaş mare logofăt.

Corlat.

Doc. e scris pe hârtie, cu pecete aplicată, cu legenda: Ис Василїе коевода Божїю матїю гдаръ земли молдавскои зрмв.

Observaţie. Năvala Tătarilor cu Cazacii, de care e vorba, s'a întîmplat în 1650, v. Miron Costin, în Cogălniceanu, Letop. ed. I, v. I. 292—295

«In anul 7158 (=1650) sfătuind Crâmul să răscumpere paguba făcută de Vasilie Vodă ordelor lor la Brătuleni,.. au pornit pre Calga Sultan cu oşti, cu acela glas, că merge să lovească ţeara moschicească şi Hanul dedese ştire şi la Hmil singur să fie gata' să purcează asupra lui Vasilie Vodă... Au purces îmbe oştile cu mare taină spre Nistru; sosind, îndată au împărţit oastea. *o parte de la Soroca direpţ spre Sucevă*, ear altă parte spre Orheiu şi Lăpuşna pînă în Prut, *oaste Tătărască cu Căzăcească amestecată*. Nespusă pradă ca aceasta este ţărei şi de prada de la Ion Vodă nu puţin mai mică...

Drâmba cea de oşti *care era orânduită spre Sucevă au cuprins cât ţine Soroca şi ţinutul Iaşilor, până în târg în Iaşi, Hotinul, Dorohoiul, Hârlăul* şi *Cernăuţii, până în cetatea Sucevii, temeiul, car aripele până* în munte ajungea... Din afară la ţeară au aflat toată ţeara pre acasă,. rob' plean, au luat fără samă mulţi şi case de boeri au robit.. satele, oraşele, toate arzînd şi prădând... Vasile Vodă n'au ţinut multe zile scaunul, ce s'au mutat din Iasi în neşte poeni în codrul Căpoteştilor şi s'au aşezat acolo în codru cu curtea... Şi *au ars atunci tot oraşul, unde şi unde au rămas câte o dugheniţă; curtea domnească, casele boereşti, tot oraşul întro mică de ceas cenuşă s'au făcut, eară mănăstirile au hălăduit că n'au vrut Cazacii să dodeiască den porunca lui Hmil Hatmanul şi Tătarii n'au putut, că era şi oameni cu sineţe închişi pren mănăstiri. Numai la mănăstirea Treisfetitelor... s'au aprins şi Mănăstirea* Deci au căutat o samă de oameni, de arşiţă şi de groaza focului a eşire pe o portiţă ce este pen zid despre Bahluiu, *şi acolo au luat pre mulţi oameni în robie Tătarii şi mulţi şi în heleşteul Bahluiului s-au înecat de groaza robiei.*»

Aceiaş menţiune în doc. din 1652, april 14, Hasdeu, Arhiva istorică, II, 191.

Documentul şi observaţia sunt comunicate de

M. Costăchescu

CXLVIII. *7166 Ghep. 30 (1658).*

Adecă eu Măriea giupăneasa lui Isac Stărcea, de Popeni mărtorisescu | săngură, cu cest zapis al mieu cum eu de bună voia mea după săvârşi | tul; fiilor miei cari am avut, de trupul, mieu, am socotit den | rudelea meale, şi am priimit, pre nepotumieu pre Costantin | Macrii, mie fie fii în locul fiilor miei, şi mam dat pre | măna dumisal cu toată moşiia şi cumpărături deu | Popeni, şi cu vecini, câţi am, iar dumnealui să mă grijască în | viiata mea, de ce mi va trebui, şi după viiaţă să mă comân | de aşijdere şi o fată a mea anume Tofana carea este | stearpă de i să va prileaji să rămâe de soţu sau săracă, să aibă | a o socoti, şi a o priimi, la sinea, să o grijască, | ca şi pre minea, şi la ăcastă danie ce am dat sau prilea | jit, mulţi oameani buni, anumea preutul Ghiorghie domnescu | den Dorohoi, şi preutul Andreica de Măgură, şi preutul | Pântelei de Cordăreni, şi preutul Gheorghie de Si ĕiv domnescu, şi preutul Isac de Dimileni şi preutul Andreica de | Dumeani şi preutul Vasilie de Măgură, şi Gligo | rie preutul de Popeani, şi Ion diiaconul den Svişcău | şi Gavrilă ĕornohut de Dorohoi, şi Gheorghiţa sin | Roşca de Săpoteni, şi mulţi oameni buni, şi pentru | mai mare credinţa, pusam pecetea mea, şi aceşti preuţi toţi

www.dacoromanica.ro

câţi sunt mai sus scrişi, ca săi fii lui, Maeri dereap | tă danie în veci, nimea să naibă a să amesteca şi a strica această tocmală, iar cini va vrea să strice den semint | iia mea, sa fie neertat de milostivul dumnezău, şi să aibă | partea cu Iuda săs ştie.

pisu Popeni vlt, 7166, Ghen. 30

Mariea Starcioae, să să ştie. popa Gheorghiţă ot Dorohoi, popa Andrei ot Măgură. popa Pantelei ot Cordăreni. popa Gheorghie ot Suceava. popa Gligore ot Popeni. popa Isac ot Dimileni. Andreico popa ot Dumeni. Diiacon ot Vrascovţi. az Gavrilaş iscal. Ghiorghie ot Popeni. az Vasâli Talpă iscal mam tămplat la ce tocmală. eu Gligorie Buzanovschi mam prilejit la această tocmală şi bani şi am scris zapisul. az Gligoraşco Gherman iscal. Prodan Drăguşescul iscal.

az Gligoraşco Gherman iscal.
az Vasile Talpă iscal
az Prodan Drăguşăscul
az Irimiia Carcul portar iscal.
az Pătraşco Botez iscal
az Necului Murguleţ iscal.

CXLIX. *7166 April 26 (1658).*

Adecă eu Măria ğupâneasa lui Isac Stârceă mărturisescu, cu acest zapis al mieu cum au dat nepotu mieu Costantin Macri, o sută şi doaozeci de lei bătuţi întru mânule gineremieu lui Toader cău fost părcălab, care bani am fost eu datoare ginerimieu lui Toader ce au cheltuit el la pamentea giupânu mieu lui Isac Stârcea şi a fiiu noastru lui Gligoraşco şi cându au scos prè fiemea Tofana den robie, deci pentru aceştia bani oprisă gineremieu Toader satul Popeanii şi cu halaşteu şi doaâ falcii de vii de la cotnar iar deaca au dat nepotu mieu Costantin Macri acei bani eu mam sculat şi am dat şi am dăruit nepotu mieu lui Costantin Macri satul Popeanii cu vecini şi cu halăstei şi cu tot vinitul şi acele vii de la Cotnar. şi mam dar cu tot ce am lu nepotu meu lui Costantin Macri până la moartea mea şi după moarteă mea să mà grijască, şi prè Ţujmie ţiganul cu feciorii săi iar i lam dăruit ca săi hie dumisale lui Costantin Macri şi giupăneasei dumisale şi cuconilor săi danie şi răscumpărătur(â) satul Popeanii şi aceale ocine şi ţigani toate câte mai sus scrie precum iam mai făcut şi altă scrisoare denaintea a preuţi de ţară, şi a oameni buni, alt nimea den sămenţiia mea să nus ameasteci, şi în tocmala noastră au fost Rugină vornic, i Dumitraşco Roşca vornic, şi Ştefan Petriceaico Sulger, şi Gligoraşco Sân Lupul den Tudoara, comisul şi Petraşco Botez şi Gligoraşco Gherman şi Prodan Drăgăşăscul şi mulţi feciori de boiari sau prilejit şi eu Poiană uricar pisal da s znaet.

u las lt 7166, ap. 26

Mărica (l. p).

az Rugină dvornic iscal,
az Gheorghe comis iscal.
az Ştefan Petriceaico sulger iscal.

CL. *7172 Mart 25.*

Ѡ ѥвстратіѥ Ѧлвіжа воєводѧ, вжіѥю мастію госпдрь земли молдавскоѩ, adecă au venit înaintem noastră şi înaintem boiarilor | nostri moldoveneşti a marei şi a mici

www.dacoromanica.ro

sluga noastră Costantin Macri părcălabul şi neau arătat un zapis de mărturie. | Cu mare blăstăm, dennaintea a mulţi boiari, şi feţori de boiari, pre nume Rugin marele şetrar, şi Ursul ceau fost stolnic, i Contâş al doilea logăfăt | şi Dumitraşco Roşca vornic i Eremia Caicu portar, şi Toader Jora vornic, i Ionaşco Balşe pârcălab, şi Rroman căpitanul, | şi Gligoraşco Gherman, şi Vasile Cupăreluli şi Prodan Drăgăşescul. şi Marcu şi Pătraşco Botezu, scriind şi mărturi | sind întracel zapis, cum au vinit înaintea lor, Mariia fata Hăcmandes, giupâneasa răpăosatului Isac Stârcea din Popeani, de a ei bună voe. de nime nevoită, nici silită, şi au dat şi au dăruit a sa dreaptă ocină şi moşie, giumătate de saat de Popeani, | cu v ŏ ni partea din sus, şi cu hăleşteul cel din sus, ce iasse pre lubănesca. în ţinutul Dorohoiului, şi o vie ce iaste la Cotnar în dealul lui Vodă, | aceale leau dat că şi leau dăruit nepotului său ce scriem mai sus. Costantin Macrii părcălabul, pentru căci sluga noastră Macrii | multă cheluială au făcut, de au plătit datoriile lui Isac Stârcea, şi a fiiu său Gligoraşco Stârcea, şi au cumândat pre o fată, | a Mariei, anume Arseniia, şi au răscumpărat şi pre fata ei Tofana din robie, iar Arsenia împreună cu fratesău Gligoraşco cu limbă de moarte au lăsat şi ei acăstă giumătate de sat ce scriem mai sus, iarăş lui Costantin Macri părcălab, şi a dat şi pre | treabile Mariei ce iau trebuit în viiaţa ei, carii să fac peste toţi sumă de bani, trei sute doaâdzăci şi doi lei bătuţi, | pre izvod ce niau arătat de la aceşti boiari ce scriem mai sus, aşijdere şi bucate deosăbi ćau mai dat Mariei să s hrănească în viiaţă | ei, şease boi, doao vaci, un cal, doao zăci oi cu miei, şease stupi, careli şi acăstea sau preţuit drept o sută şi optu lei bătuti. Pentru aceia | şi domniia mea împreună cu tot svatul nostru, socotitam şi văzând şi de a ei bună voe daanie, şi apoi multă sumă de bani ćau chiel | tuit sluga noastră Costantin Macrii părcalabul, şi având multe mărturie, am crezut, pentraceia dela domniea mia încă am dat şi am întărit slugii noastre lui Costantin Macri, părcălabul, pe aća giumatati de saat ce scriem mai sus Popeani, la ţănutul (Dorohoiului, însă partea den sus cu vecini, şi cu haleşteul din sus, şi cu tot venitul din tot locul, şi acăa vie la Cotnar) ca săi fie lui şi dela domniia mea dreaptă ocină şi moşie, de danie, şi de răscumpăratură cu multă cheltuială şi uric şi întăritură, cu tot venitul, din tot locul **непокол'к вино никоми ж на в'ккы в'кчнїм и д'ктем | нм. и зн8чатом. нм. и ни д а с не 8мнлает прѣд семѕ истинномѕ листѣ нашемѕ.**

пис. ѕ мс'кх вато.

Сам Гспднѕ вел'кл зроѳ март ке
Раковиц чехан вел логоѳт дны
l. p. gosp. ſ bine cupr. апостол
7170—1662. зрнк тек8чи.

CXLVII. *7191 Mart 4 (1683) Iaşi.*

Adec eu Aspra ğupăniasa lui Pălade, marile spătar fac ştire că acastă scrisoare a mia cum hiindu eu tot bolnav şi tămăduindumă de moarte grabnic făcutam acăstă scrisoare întru mănule dumisali soţului meu, Palade spătarul cum de mi se va întâmpla moarte mai înaintea dumisali, ca să aibă dumnealui a mă griji după obiciaiul ţărâi şi moşii şi ce am date dela unchiul meu Statie cluciariul, să fie a cuconului meu lui Costantin, iar de i se va tămpla moarte şi cuconului meu nime dintre rudele miali să nu samiastice la nimic ci aci să fie toate moşiile miali dumisali ğupînului şi a cuconilor dumisali carii vor trăi, iar caril dintre rudele miali sar amesteca peste scrisoarea mia să fie trecliat şi procliat afurisit de тнї ѿцѣ ci sănt în V. Nichei,

www.dacoromanica.ro

herul şi pietrele să se topească iar trupul aceluia să steie întreg în viaci şi cîndu am făcut ačastă mărturie făcutusau dinaintea duhovnicului mieu popa Gavril ot Cetăţue şi denainte svinţii sali lui Dosoftei mitropolitul şi dinainte a mulţi boiari cari mai ğos sănt iscăliţi ca să să ştie.

u Iaşi lt 7191 Mart 4

Aspra spăt. (l. p. ачпра)
Dosoftei mitropolit Suceavscoi (p. sf. Mitroplie)

Εγω παπ γαβριηλ Παλας
μαρτυρας τα ανωθεν

CLI 7191. *Birul breslei stolniceilor*

Io Duca Voevod bj mlît. gspdru zemli Moldavscoi i *zemli Uerainscoi*, scriem, domnie me, la boiarii noştri, şi la toţi slujitorei, carei aţi înbla, ori cu ce fel de slujbe, la ţinutul Niamţului vă dam ştire tuturor pentru sluga noastră Mihalache stolnicelul de Băloşeşti, dacă veţi vede cartea domniii mele iar voi toţi să aveţi, *ai da pace de ţaraniа, nece bucatele loi, pentru ţărani să nu i trageţi*, pentru căci el iaste cu breaslă (ʙρєαcλλ) *şişi plătcaşte dare lui, ce a fi, pe breaslă, ce avrk, cu stolnicei*, iar cine sar ispiti, ai face vre un val.. peste carte domnii mele, bine să ştie, că măcar boier ar fi de mark certare va fi deia domniia me şi întru alt chip nu va fi ačasta scriem. u las vlt (7191).

CLII. *7205 Sept. (1696) Iaşi.* *Darea sulgiului*

Io Antioh Costantin Voevod bojieiu milostieiu gospodară zemli Moldavscoi, scriem domniea mia la slugili noastre la curtianii de ţară şi la cei de cămară şi la aprozii de târgu şi la cei de divanu şi la Stolnicei şi la hănsari şi călăraşi şi ruptele şi tocmiţii noştri ţărani din ţinutul Tutuvii, vă facem ştire pentru rândul sulgeriei care ştiţi bine că fără cheltuială nu pot fi nici o zi viindu oaspeţi Turci şi Tatari şi alţii în toate zile şi hiindu şi slujitori a curţii fără oboroaci nu pot hi, şi sulgiu de câtăva vreame nu sau scos nici la Avgust şi sau trimis de sau luat câte o samă de ialoviţe de pe la oameni de la ţinuturi, a cui sau găsit de sau cheltuit la sulgerie, şi să li să dea cându a eşi sulgiu şi hiindu şi dator şi la sulger ceau cheltuit mai nainte la sulgerit întraltu chip nam avut cum faci ceam socotit domniia mea de sau scos sulgiu să dea cu toţii nime scutelnic să nu hie pentru ca să nu să scoată iarăş curundu sulgiu, şi sau pus *some* pe la toate ţănuturile, scrisusau şacolo la acel ţănut şi aveţi să daţi pe izvod ce vor socoti boiarii noştri ce sintu acolo socotitori veţi da bani de ialoviţa câte... lei şi răsuri de ug câte 2 potronici, un potronic va fi a strângătorului şi 1 potronic în sama sulgerii şi a cui ialoviţă sau luat mai dăunăzi acmu li sor ţine în samă câte 6 lei pe cum sor socoti săteni, aciasta scriem. u las let 7205 săpt 4.

(lipit pe dosul doc. din 7136 Ghenar).

CLIII. *7234 Oct. 23. Iaşi (Acad. Rom. CLXXXL 133).* *Dajdia ţigănăritului*

Io Mihai Racoviţ Voevod bojiu mlstiu gospodarь zemli Moldavscoi, facem ştirk cu ačastă carte a domnii mele | tuturor cui să cade a şti, pentru rândul ţigănăritului

www.dacoromanica.ro

care sau urmat pân acum, de sau luat dajde pe ţiganii din toată ţara | care acestu obiceiu au fostu izvodit, mai dinainte vreame, poate fi că având vun greu, pentru slăbiciune ţărăi, care | vedem că şi pân astădzi, din dzi şi vreame, ce păşiaşte, şi treace tot spre scâdere, şi mai însprc puţinere merge iară nu | spre adaos, precum iaste şi aiave, întru toţi vederat, la ya cumpână au sosit şi ţara noastră, din stropşitul oştilor. | şi prădzi robii, čau vinit asupra acestui pământu, pentru nenumărate păcatili noastre, ce noi de o parta soco | tind, că obiceile cele vechi despre stăpâni fiind nelipsite a nu să plini., de altă parta vădzind şi jalobele dumi lorsali boiarilor, şi mai vârtos şi a mânăstirilor, precum li s pustiescu ţiganii, bine am voit de la domnul, ţrănind celor čau fostu | mainte de noi, a răpoasaţi şi milosttivi domni, care dintru dănşii o samă multe obiceiuri bune au ligat, şau aşădzat în ţară | ca să aibă večnica pomenire, asiamene dară şi domniiea me, luatam aminte pentru acestu obiceiu, izvodit de la o sam de vreme încoač, carele precum înţelegem, sau fostu întrun rând şi legat, ca să nu mai fie, dară apoi din întâmplarea vremilor | čau vinitu asupra acestui pământu, jacuri de cătane, şi prădzi robii, şi altele asiamene acesteia, rămăind ţara | la mare slăbiciune, şi cu multe datorii învăluită, şi noi ca să putem rădica poroncile stăpânilor, şi neavând | de unde mai lua, şi cu ce chivernisi, iaraş sau aţâţat, şi sau urmat a s lua acestu ţigănărit, până acuma cari nu că am poftit să fie scos | că nam cunoscut a fi obiceie rău, şi că nu iaste hulă al urmare, căč obiceile cele bune laud(ă) aduc, şi trag după sine | domnilor, ce de mare nevoe sau scos, pentru acele multe neagunsuri ce sau dzis mai sus, ce măcara că ţara agungând ia multă | slăbiciune, precum iaste aiave vederat întru toţi, şi obiceile cele vechi după stăpâni semne lipsite a nu s plini, dară noi nu niam spăm ăntat, de acele multe neagiunsuri, iară nici am voit a să adaoge, obiceiu ce nus de folos pămân ului acestue, čam rănit ca să s stingă, acestu obicea, scornit de la o sam de vreme încoač adică ţigănăritul, căč cu luatul cu obiceiurile reale, | nu să va face nici un folos, nici domnilor nici ţărâi, ce numai la mila lui Dumnedzău am pus toată nădejde, şi tot radzămul în pro | nie sfinţisale, şi aşia cu agiutoriul lui Dumnedzău şi cu blagoslovenie a patru a ţărâi sfinţi arhierei Kir Ghiorghie | arhiepiscopul şi mitropolit Sučevei' şi Kir Aftanasie episcopul Romanului şi Kir Calistru episcopul | Rădăuţilor, şi Kir Ioreştu episcopul Huşilor, şi cu tot al nostru sfat, boiari ţărâi a mari şi a nici socotitam | cum acestia obiceie, nu iaste nici de un folos ţarâi, drept acaia aşa am ligat acestu obiceiu a ţigănăritului şi | lam ştersu ca să nu mai fie de acmu înainte în več să nu s mai scoată fără cât numai ţiganii cei domneşti şi cei de toiag | hătmănescu, vor fi cu dajde lor cum au avut obiceiu, iară cealalţi ţigani boiereşti, m(â)năstireşti sau a *cui şari fi* dajdi | pe dânşli să nu s mai scoată, deč pe cum am ligat cu acestu testamentu, în več neclătit să ste acestu obiceiu ligat iară | carii sari ispiti să dezlege, acestu obiceiu ce sau dzis mai sus dajde pe ţigani, ori în dzilele noastre ori întralte | vremi viitoare, ori domnu cine ar fi miluit de Dumned ău, în urma noastră, cu domnie ţărâi noastre a Moldovii, ori din | arhierei sau din boiarii sfătuitori, carii ari îndemna, măcară ori la ce întâmplare şi la ce slabiciune ar vini acestu pământu cine ar fi îndemnătoriu şi sfătuitoriu, şi dezlegătoriu ca sa desiege şi să calce acestu | testamentu, unii ca aceia să fie blăstămaţi de domnul Dumnedzău şi de maica precista, şi de 12. apostoli | vărhovnici şi s fie legaţi şi afurisiţi de 318 oteţi sfinţi de dumnedzău părinţi din cetate Nikeea, şi de tus 7 săboarăle a toată lumea, parte să aibă cu Iuda vândzătorul de Hs. şi cu trecletul Arie, în večnica muncă şi să înghită pă | mântul ca pe Daftan şi Avviron şi să le stângă num le din cart viaţ i şi moştenirile de pre pământ, ca acelora de | la Sodoma şi Gomora, şi în ce de apoi să fie anaftema şi deslegare să nu afle, iară şi de sfinţii părinţi şi | arhierei ces

www.dacoromanica.ro

numiţi mai sus, încă să fie legaţi şi *afisiţi* (sic) în veci şi ertăciune să nu afle această scriem.

u Ias. vlto 7234 Oct. 23

Io Mihai Racoviţ Voevod
Athanasie Episcop Romanului
Kalistru Episcop Radovschi
Iorestu Episcop Huşchii

treatago gspdstva.

Gheorghie mitropolit
Sučavschi
Vasile Buhăescul

In dos. Pentru ţigănăritul,
Testament de la Mihai Vdă pentru ţigani, să nu mai scoată să de dajde cu mare blăstăm scriem.

CLIV. *7249 Mai 21 (1741). Iaşi.* *Bani cu baş*

Noi Grigorie Ghica Voevod, bojiu mlostiiu gospodari zemli Moldavscoi, datam cartea domnii mele lui *Iordachi Romaşco clucer*, să fie volnic a opri din giumătate de sat de Beneşti părţile fraţilor lui pentru cheltuiala ce au făcut înbiând în câteva rânduri de sau giudecat cu răzăşii din ceialaltă giumătate de sat până sau lămurit şi sau ales acea giumătate de sat, de au rămas lămuriţi şi fără nici o pricină, la stăpânire lor şi din fraţii lui nau dat alţii nime, la acia cheltuială fără numai Mihalache Doniţă zisă cau *dat 11 lei cu un drob de sare* şi alte socotele ce au mai avut, pentru care cheltuială socotindus clucerul Mardarie den poronca noastră liam pus şi zi cine nu şa da partea sa la acia cheltuială pân în doi săptămâni să i se popriască moşiia de istov şi ei tot nu şau mai dat părţile lor la acia cheltuială carea sau făcut cu cărţi gd cu ispisoace, cu hotarnici în doi rânduri ce au dus acolo şi cu ză de divan aice la scaunul domniei, aşteptându vreame giudecăţii şi *cu başuri ce au dat la Turci luându tot bani cu baş de au eheltuit*, şi dreptu aceia, iată că de iznoavă ii sau mai dat soroc până la sfeti Dimitru carele din fraţi nu şar da parte sa ce lar ajunge la cheltuială după socotială driaptă ce sau făcut pe toţi banii ce sau cheltuit la lămuritul aceii moşii din începutul gâlcevii aceii moşii şi păn acmu acela să lipsască din stăpânire aceii moşii şi să rămâe parte lui de istov pentru cheltuia ce i sar face parte lui, care cheltuială împărţindus în patru părţi precum înblă acia giumătati de sat pe patru fraţi să vine pe parte câte trei zăci lei şi nime să nu ste împotriva cărţii gspd. u las lt 7249 Mai 21.

l. p. tuş roş. cap de bou-pasere

CLV. *7261 Oct. 4. (1752) Iaşi.* *ţigănii Mitropoliei de Iaşi*

Noi Costandin Mihail Răcoviţ Vvoda, bojiiu milostiiu gospodariu Zemli Moldavscoi, să ştiţi că vam dat danie Svintei Mitropolii anume cu testamentu domnii mele şi să vă astâmpăraţi supuinduvă la toate slujbele Mitropoliei ca cei ce sînteţi drepţi robi ai Svintei Mitropolii. Oct. 4 7261

p. gd. cap de bou

Obs. Aceasta stă scris pe dosul următoarel jalobe a ţiganilor :

---

www.dacoromanica.ro

CLVI 7261 Iaşi. *jalobă de ţigani gospod*

Milostivi Doamne

Jăluescu Mării tal(e) pentru rândul nostru ţăganii gospod, dăm ştire mării tal(e) să vedem este cu şte(re) Mării tal(e), datunei Vlădecăi că ne trage părintele Mitropolitul şi noi ne ştim că sintem gospod. moşii noştri, strămoşii noştri aice la curte mării tal(e) au îmbătrânit, dei cu ştire mării tal(e) că nei dăruit să ştim Doamne ce fi mila Mării tal(e) să avem dr(e)ptat(e).

Robii Mării tal(e), ţăganii gospod muncitorii Curţii.

CLVII. *(7266 Mai 25).* *Scoatere cu sila de pe moşie*

Postolachi Dârlă cu fraţii tăi întratâte rânduri aţi avut giudecată cu pârcălabul Gheorghe că eşiţi de pe moşie în tote giudecăţile vam dat ca să eşiţi de pe moşie, cari şi înainte me aţi zis că aţi eşit de pe moşie şi iată că au vinit pârcălabul Gheorghii şi au spus că naţi eşit de pe moşie, ci eşti ficior de curvă căţi poruncescu ca să eşi de pe moşii lui că neeşindu oi trimite şi te oi aduce şi te oi mântui în bătăi ca pe un nesupuitor de giudecăţi, ačasta.

Toader Canta ban Mai 25

CLVIII. *7267 Iulie 14 (1759). Comerţ cu ceară şi sare la Iaşi, Căuşani, Galaţi şi Focşani*

Smeritul Ioanichie Episcop Romanului.

Din porunca prea înălţatului, luminatului domnul nostru Mărie sa Ioan-Theodor Voevod sau giudecatu de faţă înainte noastră molitfa sa monah *Theoftil,* ficior Dimii Zugravului, cu dumneei *Catrina* giupâneasa lui Ioniţă fiul lui Gheorghie zugrav, pentru parte di moşie a lui Mihaiu Zugravului, zicând molitfa sa, că moşii lor au fostu = 3 = fraţi, oameni streini, Mihaiu Zugravul, Dima zugrav tatăl molitfei sale, Ghiorghie zugrav, tatăl lui Ioniţ boeriului Catrinei şi din Mihaiu zugravul, nau rămas nimi sterp, şi ceri şi molitfa sa parte di moşii de ţigani, din cumpărăturile lui Mihaiu zugrav de vreme, că şi el este nepot lui Mihaiu zugravului ca şi Catrina, întrebatam şi pe Catrina ce răspunde la aceste zise a molitfei sale, dumneei au răspunsu că nu ştii să raspunzi nimica, fiind capu di fimei, numai trebue săşi fi. căutat cându trăe boeriul dumisale, fiind cau trăitu tot dinpreună şi după răspunsul acesta, ne au arătat o carte de la mărie sa Dumitraşco Vodă Cantemir, din velet = 7219 = Mart = 27 = în care carte scrie mărie sa la starosti de Putna că la divanul măriei sale, au dat jaloba Gheorghie zugravul, zicând cum au fostu dus — 280 = oca de ceară la Focşani, să le vânză şi leau lăsat la gazdă în Focşani, iar fratisău Mihaiu sau sculat fără ştire lui şi au vândut acea ceară, şi au luat banii şi au mai dat... lei pentru nişte mori din Focşani şi aumai *avut — 900 = drobi de sare, duşi la Gălaţ,* cari iau vândut Dima herarul, iar fratiseu Mihaiu, au mersu şi au luat şi aceie bani, fără ştire lui şi 400 disteţii de sari ci leau fost dat la un Tanas de leau dus la Căuşeni de leau vândut şi iar au luat Mihaiu banii *făr = 120 = drobi de sari ce au vândut în Eşi* şi iar au luat banii fratiseu Mihaiu zugravul şi au mai luat şi = 140 = lei, bani gata de la Goian Cărşmarul di pe nişti vin ce au vândut Goian, cari şi Goian au mărturisit, şi el este păgubaş de toate, de aceste şi murind fratiseu iar fimeia frăţiniseu cumnatăsa ţine vii şi mori şi alte de a frăţinesău şi nu vra să ste

www.dacoromanica.ro

la socotiale, să plătiască, şi întrebând pe molitfa sa ştii de aciaste datorii ceva, au nu ştii molitfa sa, au zis că de datorie nu ştii nimica, iar pentru fimeia lui Mihaiu zugrav ştii că sau măritat după alt barbat şi au fugit în ţara muntenească, şi au rămas lui Mihaiu zugravul o copilă şi au duso Gheorghie zugrav la Ocnă la casa lui şi la vreme catanilor, au luato Tatarâi şi acolo sau prăpădit şi sau cunoscut că moşiile au rămas pentru aceste datorii în stăpâniri lui Gheorghie zugravului şi întrebând pe Molitfa sa Theofil ce ari să răspunzi la aceste datorii, molitfa sa au răspunsu, că de ar fi ştiut de acesti pricini, nu sar fi mai sculat cu pără asupra Catrinii, şi de vremi că au fostu pricina întru acestu chipu Moliffa sa au lăsat să stăpânească Catrina cu pace, cum au stăpânit păr acum şi văzind şi noi o pricină vechi ca aciasta am dat această carte la mâna Catrinii. aciasta. Msţa : Iuli :. 14 dni 7267.

Ionichie Episcop Romanului.

CLIX. *dajdia unui ruptaş*

Io Alixandru Ioan Mavrocordat Voevoda bojiiu milostiiu gospodar zemli Moldavscoi.

Credincioşi boerii domnii mele dum. *Răducan Roset* biv vel cam. i dum *Iordachi Dari* biv vel pah ispravnici de ţinut Romanului sănătate, din jaloba acestui *Costondin Bărzul* postelnicel de la acel ţinut, cari vi să trimite pre largu viţi înţălegi deci pentru ceriri ce faci ca să să aşază la dajdi la rânduiala mazililor pe un *Mihalachi* şi *Gheorghi* sin lui *Costandin Onuţul* iată vi să poronceşte să cercetaţi starea niamului lor de este de mazil sau de *rupt*, şi de au fost tatăl lor ori moşul lor mazili yechi sau rupt la ce vremi şi cu ce numi au purtat dajdii în tablile visterii şi de nu au pără acum vreun amestic de bir cu vreunii din lăcuitorii ţării birnici, adeverind pricina întracestaş chip pre largu şi întru adevăr să trimeteţi înştiinţare, arătând anumi şi cu ce dovezi aţi adiverit că sântu niam de mazil sau de rupt şi cât pot ca să de la o dajdie, iar de va fi stare niamului lor dintre lăcuitorii ţării birnici atuncea de nu vor fi având bir îi veţi da ca să de bir cu sat acela unde se află lăcuind, sporind suma tabiii ce veţi triimite la visteriie cu birul lor. 1786 Mart 23.

In dos adresa. Credincioş boerii domnii meli Dum. Răducanu Roset biv vel cam(inar) i Dum. Iordachi biv vel pah. ispravnici de ţinut Romanului da te sia zdravie (să se dea cu sănătate). — trecut — procit vel vist — Costandin Bărzul postelnicel cere pe 2 nepoţi ai l i să să aşeze la dajdie.

Pecete în ceară roşie.

CLX. *1793 Oct. 2.* *Attestatum fratrum Mintycz*

Attestatum.

Nos Collegium statuum Regnorum Galliciae et Lodomeriae, ducatuumque Osviecimiae et Latorlae, sub auspiciis piae memoriae, Iosephi II Romanorum Imperatoris, benignissime erectum, supplici petito *Axentii et Thodor Mintycz* fratrum inter se germanorum incolarum circuli Bucovinensis, nobis sub ps. No. 24 mensis Augusti, anni curr, suppletorie exhibito, ammendo, visis ac lectis authenticis in consequentiam altissimarum de incorporatione nobilitatis circuli Bucovinensis literarum patentarium tit-lo 14, mensis Martii 1787 emanatarum pracipue §. 6. praeserpiis Nobis reproductis documentis testatumque facimus, Praesentaneos supplicantes *Axenty et Thodor Min-*

www.dacoromanica.ro

lyce incolas Bukovinenses, fratres inter se germanos, ante pro *mas illis* nunc pro *nobilibus* reputatos fuisse, eodemque titulo Nobilitari, vigore repositorum, documentorum legaliter adpraesens gaudere: In quorum omnium majorem fidem, praesens testimonium, manibus propriis subscripsimus, et sigillum officiorum opponi jussimus.

ex consilio collegii Statuum
Regnorum Galliciae, et Lodom:
Leopoli die 2-a Octobris 1793 a-o.
Lucas de Lubraniac Doembsiki.
secrett. Statt

Iosephus comes Brigdossca
Petrus de Zabilschi
Iosephus Vandalinus comes Mniszech.
Leo Bratkowski.

l. p. în ceară roşie, 333.

CLXI *1801 April 2 Iaşi. C. A. Ipsilant Vodă dăruieşte lui Sărban Costachi spatar vatra târgului Fălciu cu toate venitурile din bautură, căsapie şi dohot.*
Io Constantin Alexandru Ipsilant Voevod cu mila lui Dumnezăudomn ţării Moldovei.

Datorie având: obligăduitorii pentru supuşii stăpânilor ca pre fieştecarii săi păzască întru o dreaptă măsură, cum şi pe cei slabi ai agiuta după a lor stare, fiindule ce mai întâiu laudă, şi a patriei fericire, de care din ceasul ce sfântul Dumnezeu neau încredinţat părintescul şi domnescul scaon a ţării aceştie aici noi nu neam apărat ci mai vărtos încât sau putut neam aratat următori. Precum asemenea luând aminte domnie me şi pentru cinstit şi credincios boeriul nostru dum. Şerban Costachi biv vel spătar. carele fiind din neamurile cele vechi a pământului acestue, şi după starea sa neîndestulat şi vrednic de agiutoriu Domnie me dar, osebit de alte ale noastre domneşti mile, iam miluit pe dumlui şi iam dat desăvârşit danie toată vatra târguiui Fălciiului cu tot locul cât păn acum au fost domnesc şi nedate nimărue, pe care de acum înainte să stăpânească ca pe a dmsale dreaptă ocină şi moşie cu tot venitul din tot locul, adică orânda, a tot feliul de băutură ce să va vinde acolo în târg. vin, rachiu şi ori ce alta să fie numai a dmsale, Căsăpie şi dohotul sau păcura să fie iarăş a dmisale, şi nimene altii să nu fie volnici a vinde dintraceste mai sus arătate făr învoiala dumisali, cum şi la toate altele să va urma întocma precum să urmeaze şi la alte târguri boereşti ce sint în pământul acesta. Şi deosebit iam dat domnie me şi mortasipie târgului acestue ca pe câte vite se vor vinde acolo, dmlui să o e, fără a se amesteca vameşii sau alţii, rânduinduse şi zîoa târgului ce să fie acolo în toată săptămâna odată adică Sâmbăta, în care zi la târgurile megieşite nu se face târg. Aşijderea, pentru doozeci oameni streini, ceş va putea aduce de peste hotar, carii să fie adiveriţi de dregătorii marginilor pe unde vor trece, că sint străini făr de bir în visterie şi nu au nici un amestec cu vreaunii din lăcuitorii ţării, iam dat ca să fie pentru slujba casii dmsali, carii să fie aparaţi şi scutiţi de tot birul visteriei, cum şi de toate alte dări şi angarii ce vor fi pe alţi lăcuitori, aceştie întru nemica să nu se supere, ci să fie numai pentru slujba casei dmisali. Pentru care poroncim dum. ispravnici şi dregatori ai ţinutului ca la toate să se urmeze întocma şi pre deplin. Şi poftim domnie me şi pe alţi fraţi luminaţi domni ce vor fi în urma noastră ca să nu strice această puţină milă, ci mai vărtos să adaogă şi să întărească pentru a domniilor sale laudă şi pomenire. *Datusau*

www.dacoromanica.ro

hrisovul acesta de la scaonul domniei mele în orașul Eși, întru întâe domnie a noastra la Moldavia, la al treila an a domniei noastre.

Iω Costandin Alexandru Ipsilant Voevod anul 1801 luna April 2

Constantin Balș vel logofăt procitoh

Matei Costăn condicar

Pecetea domn ască cu exerga: Iω Κωнстантин Ѧлєѯандрѣ ѵ҆ѱилаит воєвода. Кѣ милѣ ѡѣи Ѧѣмнєзѣдѡи а тоате Молдовє. 1799 cap de bou.

Obs. Originalul se păs'rează la Primăria Comunei Fălciu.

CLXII. *1801 Mai 31.* *Soltan-mezat.*

Nicola Kaki biv vel pah. înștiințare fac cu acest adevărat zapis iscălit de mine ce dau la mana dumisali Mihalachi Luca biv vel spatar, ca să fiie știut că în trecutul an 1800 Mart 17 după jaloba de ceriri ce au dat către preînălțat domnul nostru mărie sa Alexandru Ipsilant Voevod ca cu *sultan mezat* să se vândă casăle ce am avut aice în *Eș la mahalaoa Muntenilei de sus* cu tot locu lor, cât iaste cuprins cu zeplaz, cu grajd de bârne pentru cai, i jîcnițe și cu pivnițe de piatră, mi sau dat țidula gospod poroncitoare către dmlui Manolache Conache biv vel vornic de țara de gios fiind epistat vornicii de aprozi, după care dumlui prin osăbită țidula dumisali au rânduit pe Gheorghe telial bașa de au strigat casăle aceste la sultan mezat nu numai în curgere de patruzăci de zile (precum au fost poronca țădulei gospod) ce un an și 3 zile pe toate ulițile orașului și în divanul gospod, pentru care vreme mușterei adăugându-s după rânduială, prețul cel mai de pe urmă și mai bun lau dat dmlui spatar Mihalachi Luca adică șapte mii șase sute cincizeci lei, cu care preț fiindu eu mulțămit, sau făcut hareciul în divan asupra dumisali cum dovidește țidula iscălită de dmlor veliții boeri din anul și luna aceasta Maiu 29. Dreptu aceia iam dat dumisali zapis acesta prin care iam vândut de istov casăle acele cari sânt făcute de mine cu tot loc lor cât iaste îngrădit și cu toate cele ce sântu asupra zidirii, și dmlui încă miau dat mie deplin toți banii de sus arătați, deci de astăzi înainte și în veci să aibă dmlui spatar și în urmă clironomii încă a stăpâni casăle aceste cu bună pace ca pe al dumisale dreptu lucru ce lau cumpărat de la mine prin sultan mezat pe ai dinsale drepți bani, căruia iam dat și toate scrisorile locului câte am avut vechi și noi, după care să s facă dmlui și întăriturî domnești, și spre mai bună încredințare a n iscălit cu însumi mâna me, rugând și pe veliții dmlor boeri de au adiverit zapis acest cu al dumilorsali iscălituri.

1801 Mai 31

κακκη παχαρ. υδια βολη, και θελησι επωλησσα.

Șerban sulger au scris zapis acesta cu zisa dumisali pah. și dmlui citindul sau iscălit.

Săvârșindus mezatul acesta în divanul gospod sau adiverit zapis acesta cu ale nostre iscălituri. 1801 Iunie 6

Th. Balș vel vornic.

Jora vel logofăt.

Manolachi Costandin vel logofăt.

In dos

Aceste case a dmisali pah Necoli Kaki străgându-s la mezat un an și trei zile liam luat eu cu prețul cel de pe urmă în divanul gospod după cum să adiverește și din țidula mezatului iscălită de dmlor veliții boeri, însă nu pentru trebuința me,

www.dacoromanica.ro

ci pentru cumnatul mieu dumlui sărd Ioniţă Prăjescul care plătind bani, toţi pretul casălor care să arală în zapisul acesta au rămas să stăpânească dmlui casăle aceste cu pace dupre urmă ca pe un drept lucru al dmisali în veci şi spre încredinţare am iscălit.

Manolachi Luca spatar 1803 Iunie 10

CLXIII. 1803 Mart 16 Iaşi. *A. C. Moruz Vodă întăreşte lui Şerban Costachi biv spătar danie târgului Fălciului si-i sporeşte veniturile din bezmene şi iarmaroace.*

Cu mila lui Dumnăzeu noi Alexandru Constandin Moruz Voevod domnitoriu Moldovei.

*D*atorie neapărată a oblăduitorilor fiind a agiutora şi a întemeia stările supuşilor săi, din ciasul ce dumnezăiasca pronie niau înălţat la părintescul şi domnescul nostru scaon al ţării acestie a Moldaviei am păzit şi păzim cât este prin putinţă, şi nam lăsat a mai purta de grijă pentru toţi, cuprinzăndui cu milile ce sau cunoscut că li se cuvine după starea feţe cărui. *D*rept aceia dar arătândum al nostru cinstit şi credincios boer dumnialui Şărban Costachi biv vel spătar, doî hrisoave gospod, însă unul de la domniia sa *Costandin Alexandru Ipsilant Voevod* din let 1801 April 2, cuprinzător că toată vatra târgului Fălciui cu tot locul cât au fost domnescu şi nedat nimărue, lau dat danie şi miluire dumisale cu tot venitul împreună şi cu mustasipia vitelor ce se vor vindea acolo la acel târg, şi alt hrisov de la domnie sa *Alexandru Nicolae Şuţul Voevoda*, din let 1802 Mai 28, prin cari nu numai că iau întărit danie şi miluirea, dar încă au binevoit ca să se facă la acel târg şi *şasă* iarmaroci pe an, au făcut rugăciunile ca să i se întărească miluirea aceasta şi de către noi, şi săl mai cuprindem şi cu alt oareşcare ajutor de milă ce să va socoti: *D*upă cari arătare ce niau făcut cercetând domnie mea, şi încredinţându-nne pentru dumnalui ca fiind din niamurile cele vechi a pământului acestue, şi după starea dumisale neîndestulat şi vrednic de al agiuta, şi socotind că cu cale şi cu dreptatea i sau făcut aciastă danie nu iam trecut cu videre rugăminte, ce prin acest al nostru domnescu hrisov întărim asăminea danie şi miluirea ce are, şi hotărâm ca toată vatra târgulni Fălciu cu tot locul cât păr acum au fostu domnescu şi nedat nimărue să o stăpânească dumnialui ca pe o a dumisale driaptă ocină şi moşie cu tot venitul din tot locul precum mai gios să arată asemenea, adecă a vindea a tot feliul de băutură ci să va vindea acolo în târgu, vin, rachiu şi orice alte să fie numai a dumisali, căsăpie şi dohotul sau păcura să fie iarăşi a dumisali, ci nimene altii să nu fie volnici a vindea dintraceste mai sus arătate fără învoiala dumisale. Aşijderea din soma banilor chiriei fieştecării dughene să aibă a da stăpânul dughenii dumsale spătarului pe tot anul bezmănul locului din *zăci* bani *unul*, cum şi de tot gospodariul ce va fi şezător pe vatra târgului să dea numai câte *unul* leu pe an, precum dau şi la Husi cei ce au casă pe locul Episcopiei iară pentru bezmănul de loc din chiria dughenilor şi a gospodarilor celor cu casă nici odată să nu fie siliţi de cătră dumlui spătar ca să lucrează, ci să aibă a da banil precum sau arătat mai sus, ear fimeile săracea cari nu vor ave bărbaţi, nici feciori să nu de nimică. Şi volnic să fie dmlui şi vechilul dmisale ca să nu îngăduiască pe nimene ori din cei de acolo, ori din cei străini ce ar veni la acel târg fără ştire şi voie dmisale aşi face casă sau dugheni pe moşie aceasta, ce întăi să să învoiască cu dmlui spătar prin scrisoare pentru bezmănul locului, pe câţi stănjini de loc va avea trebuinţă să cuprindă, şi aşa să înceapă a faci zidire, iar întralt chip să nu aibă voia, şi plătind bezmănul

www.dacoromanica.ro

locului după tocmală pe stânjini cu alt adetiu de casă să nu fie supăraţi de către stăpânul moşiei. Deosăbit şi mortasipiia târgului acestue să fie iarăşi a dumisale, şi să fie volnic dumnalui a lua câte *doaîzăci şi patru* bani noi de toată vita, cal, iapă, bou, vacă ce să va vindea acolo în târg, însă *doisprezăci* bani cumpărătoriul după hotărârea condicii ce estea în visterie cu pecete gospod, iar oamenii sau alţii să nu să amestece nimică cât de puţin la mortasipia acestui târg, şi pentru zioa târgului măcar că în hrisoave estea arătată ca să fiie Sâmbătă, dar fiind că niam adiverit domniia mea că acolo este običnuit din vechiu a fi zi de târg Marţa, cari şi acum tot aşa să urmează, în cari zi la târgurile megieşite nu se făcea târg, hotărâm ca să să păzască şi de aicea înainte ace zi de târg Marţa nestrămutat în toată săptămâna. Dar spre oareşi cari mai bună înlesnirea a alijverişului lăcuitorilor atât acelor de loc cât şi a ţinuturilor megieşite, cum şi spre mai bună statornicie şi întemiere acelui târg, hotărâm domnia mea ca să să facă la acel târg *doisprăzăci* iarmaroace pe an, însă *şasă* iarmaroace ce sau mai adaos de către domniia mea peste *şasă* iarmaroace ce au fost pără acum, adică la zâoa cuvioasei muceniţa *Evdochia* ci estea Mart 1, la *Florii*, la *îngiumătăţire praznicului*, adică la Rusalii, la *Duminica mare*, la sfântul *Onofreiu* Iuni 12, la sfântul *Pantcleimon* Iuli 27, la *Sântămaria mare*, Avgust 15, la sfântul *Ioan Bogoslovul* Septembre 26, la zâoa sfinţilor făcătorilor de minuni *Cozma* şi *Damian* Noembre 1, la sfântul *Nicolae* Dekemvrie 6, la închinarea cinstitului lanţ a sfântului apostol *Petru*, ci să numeşte Sin Petru de iarnă Ghenar 16 şi la *Stratenie* Fevruar 2, la care zile arătate să să adune iarmaroace în târgul Fălciului şi săşi facă alijverişul lor făr de nici o împiedicari sau supărare dinspre nimene Osăbit am făcut domnia me milă şi hotărâm ca *patru* dugheni şi *doi* crâşme ce va avea dumnialui spatariu drepte a dumisali în târgul Fălciului să fie şcutite de banii agiutorinţii şi de alte dări şi havalele ce vor fi asupra altor dugheni şi crâşme. Drept aceia poruncim domnia me dumilorvoastre ispravnici de ţinutul Fălciului şi altor zapcii la toate să să urmeze întocma şi pre deplin precum mai sus prin hrisovul acesta al domnii mele să hotărăşte. Şi poftim domnia mea şi pe alţi fraţi luminaţi domni pe care sfântul Dumnezău îi va orăndui în urma noastră la domniia acestei ţări să nu străce această miluire ci mai vărtos să adaogă şi să întărească pentru a domniilor sale laudă şi fericire. *Scrisusau hrisovul acesta la scăonul domniei noastre în oraşul Eşi întru a doa domnie a noastră la Moldavie în anul dintâi.*

la anul 1803 Mart 16
Sturza vel logofăt procit; — sau trecut la condica visteriei
Costandin Veisa medelnicer

l. p. gospod. ИѠѠИ АЛЕѢАНДРЪ КОСТАНДИН МЪРЪЗ ВОЕВОД КЪ МИЛА БЪИ ДЪМНЕЗЕѠ ДОМНЪ А ТОАТѢ МОЛДАВИИ 1802. pasere-cap de bou.

CLXIV. *1805 Noem 7 Iaşi.* *Mile bisericei sf. Nicolae şi şcoalei publice din Fălciu*

Cu mila lui Dumnezeu noi Alexandru Costandin Muruz Voevod domn ţarii Moldavici

Facem ştire că acest hrisov al domniei mele pentru bisărica din târgui Fălciului unde să cinsteşte şi să prăznueşte hramul sfântului Ierarh Nicolae, că prin jaloba ceau dat către domnia me al nostru cinstit şi credincios boeriu dumnealui Şărban Negel biv vel spatar au arătat cum că această bisărică fiind veche de lemnu au început a se zidi ca să să facă din piatră, şi neavând nici un feliu de acareturi de la cari să aibă vreun venit nici vro cuprindere de milă cum au alte locaşuri sfinte dumnezeeşti, sau rugat domniei mele ca să facem oarecare miluire şi acestei numite

www.dacoromanica.ro

biserici să fie de agiutori atât la luc1are cât şi mai pe urmă după săvârşirea lucrului de a să putea ţ'ne cu căzuta rânduială, ară ând mai ales că la această biserică va să facă dumnialui şi *şcoala obştiasc'i* de învăţătură în limba grecească şi moldovineasc , ş' să fie această milă şi spre agiutoriul ţinerii şcoalei. Deci domnia me după deos bita râvnă ce avem atât către sfintele dumnezeeşti lăcaşuri, voind în cât este prin putinţă bună întemeere şi statornicie lor cum şi spre podoaba ţării cu adăogirea şcoal lor de învăţătură cu cuviinţă am socotit de a fi cuprinsă cu oaricari agiutoruri de miluiri şi aciastă pomenită sfântă bisărică şi netrecând domnia me cu vederea cererea şi rugămintea dumisali spătarului prin acest hrisov al domniei mele îi tacem începere de miluire şi hotărâm ca să aibă a lua numita biser'că pe toată luna din vama gospod câte *trei* ocă de undelemnu şi câte *doi* ocă lumânări ceară şi câte *una* ocă tămâe şi osăbit să mai ia şi câte *cinci mii* ocă sare pe tot anul din acea gospod care milă atât din vamă cât şi din sare să să de deapururea nestrămutat. Aşijdere şi pentru *zaci* dugheni ce va face din nou numita bisărică în târgul Fălciului să fie scutite şi în apărare de banii agiutorinţi şi de alte orice dări şi angării ce ar fi pe alte dugheni, aceste întru nimica să fie supărate. Cum şi pentru *cincispzeci* liudi oameni străini ceşi va găsi şişi va aduce din altă ţară de peste hotar fără de bir fn visterie şi fără de nici un amestec de dare cu alţi locuitori ai ţării fiind adeveriţi şi prin mărturia dregătorilor de margine că sunt scoşi şi aduşi de aice înainte de peste hotar fără de bir, să fie ertaţi şi scutiţi de tot birul visteriei şi de alte dări şi h valele c vor fi asupra altor lăcuitori, ei întru nemica să nu fie supăraţi, rămăind numai pentru slujba şi agiutoriul la cele trebuincioase a sfintei bisărici. Drept ace'a poroncim d mnia me dumn voastre ispravnici de ţinutul Fălciului şi dmsale vel vameş de c rvasară, cămăraşilor de ocnă, ca precum prin hrisovul acesta să hotăraş e să urmaţi întocma nestrămutat, şi asupra acestei sfinte bisărici şi a şcoalei ce să va face după c r're ce sau făcut de către dmlui spatar, sau rânduit şi epitrop pe iubitorul de Dumnezău şi al nostru duhovnicescu părinte sfinţia sa chir Meletie episcop a sfintei Episcopii Huşului ca împreună cu dmlui spatariul ce este stăpân targului Fă ciul ui să poarte de grijă ca atât biserica să fie deapururi păzită cu toată cuv incioasa rânduială, cum şi şcoa a ce se va face de a să afla în bună stare cu dascălii trebu'ncioşi spre sporire la învăţatură ucenicilor ce se vor aduna, şi osăb't să poarte de grijă şi pentru adunar.a veni ului bisă'icii ce va fi şi pentru creştire şi adăugire venitului în cat să va pute, iar în urmă să fie epitropi cei după vreme episcopi a sfintei Episcopii Huşii împr ună cu clironomii dumisali spatarului Şărban Ne-el, ce vor fi stăpâni asupra târgului Fălciului, urmând la toată buna şi cuvlincioasa rânduială, şi spre mai multă întărire şi pază celor de mai sus arătate sau dat ace t hrisov al domni i mele întărit cu a noastră domniască isca itură şi pecete. Poftim dar domnia me cu dragoste şi pe alţi fraţi luminaţi domni carii din pronia dumnezeiască veţi fi orânduiţi în urma noas'ră ob'aduitori acestei ţări să nu stricaţi nici să străinaţi acest puţin ag'utori de milă ce sau facut numitii bisarici unde va să fie şi şcoală, ce mai vârtos să întărească cu sporire pentru a domniilor sale vecinică pomenire. *Scri.usau hrisovul ac sta la scaonul domniei m'le în oraşul Eşi întru a doua domnie a noastra la Moldavie în an l al patrule, la anul 1805 Noemv. 7.*

Io Alexandru Costandin Muruz Voevod.

l. p. gospod.

Sturza vel vist procit
sau trecut la condica visteriei
Const. Veisa medelnicer

www.dacoromanica.ro

CLXV. *1834 Iulie 14. Cetirea proclamaţiei lui Mihai Sturza ca domn, la Cărligătura*

No. 931 priimit Iuli 16.

Noi Mihail Grigorie Sturza Voevod cu mila lui Dumnezeu domn ţărăi Moldovei. Intru întoarcerea noastră de la împărătească cetate Costandinopoli, şi sosări în patrie împărtăşăm obşteşte, de oblăduire cari este încredinţată domniei noastre, după năstăvire proniei cereşti, cătră această de Dumnezeu păzită ţară. Pentru care iată să alăturiază... eczămplari tipărite şi să porunceşte dumitale, ca prin mijlocire privighitorilor de ocoali să trimiţi pe la toate satele acelui ţinut, fără cât de puţână în ârziere, pentru ca la 22 a curgătorii luni. să să citească prin toate bisăricile satilor, îndată după săvârşirea sf. liturghii de cătră preuţâi acei mai cu ştiinţă şi în fiinţa a grămezăi satului, spre obştească înştiinţari a fieştecărula, fără de a avea strămutare din zioa însămnată mai sus 22 Iulie, pentru ca tot în aceas ă zi este a se ceti prin toate satele din prinţipat, după care vei raportui la departamentul trebilor din lăuntru, spre a se vedea isprava.

loc p. domneşti Noi M. S. V. V. 1834

procit. Ghica vel logofăt

săcţiea al 3-le	eczemplari	
No. 10747	pe no. satelor	56
1834 Iuli 14	rezerva pentru 2 sau 3 biserici în sat	20
	peste tot	76

adresa în dos şef sectiei Dimitrii Drăghici med.

Credincios boeriul domnii mele D. Iancu Nafile biv vel sărdar ispravnic de ţinutul Cărligăturii sănătate

No. 10747 Cărligătura

CLXVI. *1836 April 29.* *Două vechilimele ale lui T. Burada.*

a) Vechilimea

Anul 1836 apr. 29 gios iscălitul *baron Petrino* fac cunoscut în deobştie, că în toate pricinile ce am în Moldavia privitoare catre persoana şi averea mea de aicea, înputernicesc prin aciasta deplin vechil, pi d. stolnic *Tudorachi Burada* spre a stărui şi a giudeca pe la competentile locuri, carile în puteria acestorā ori ce va face şi va iscăli legiuit in numele meu, va fi primit şi de mine, şi pentru ca acestă vechilimea săş poată ave a ei crezământ şi tărie, am rugat şi pe cinstita K. K. aghenţăe de au întărito după formile ci să păzăsc întru asămine.

Baron Petriuo

CLXVII. *1837 Mart 9.*

b). Vechilime

In putere formalnicii plenipotenţii ci am de la epitropia casii răposat baron *Apostol Petrino* pentru toate pricinile casii aflătoare aice în Moldavia, cu data din 9 Martie calendar nou 1837, întărită şi de forum nobilium al Bucovinii tot la ace zi şi lună supt No. 2862 înputernicesc şi eu din partia me pe stolnicul *Tudorachi Burada* ca un deplin vechil să staruiască şi să giudece pe la competintele locuri în toate pricinile casii şi ori ce va face legiut va fi priimit şi de mine şi spr credinţă am iscălit

9 Mart 18.7 Eş. Tituliarnii Soveatnic Grigori Lucescu.

Se adivereşte aciastă întăritură iscălită cu proprie mâna de titularnic sovetnic

www.dacoromanica.ro

Grigori Lucescul, iscălită şi de consulatul împărăţiei ruseşti, din Moldova şi cu punerea peceţii statului. Adiverim Iaşii 9 Martie anul 1837.

In lipsa şefului, titularnic sovetnic Feodor.... l. p. consulatului.

CXLVIII. *1836 Oct. 30 Iaşi.* *Băile Slănic şi serdar Mihălucă Spiridon*

Cu mila lui Dumnezău noi Mihail Gligorie Sturza Voevod domn ţării Moldovei. *D*umnelui *Sardariul Mihalachi Spiridon*, prin jaloaba ce au dat domniei mele la luna lui Mart a trecutului an 1835 au făcut rugăminte, întâiu să i să întărească şi să i să lasă în apărare de toate dările pământului pe 27 — liuzi oameni străini ce acum sar găsi intraţi în asăminea dări, şi pe care după doaî hrisoave de la procatoh i noştri domni *S*carlat Calimah şi *I*oan Sturza, îi are adunaţi de piste hotar, şi aşezaţi pe părţile sale de moşii din munţii de lângă Târgul Ocni, de pe apa Slănicului ţinutul Bacăului, *unde fiind izvoare de ape minerale, are alcătuite denadins feredei spre lecuir a patemilor*, şi al doile ca să i să hărăzască dreptate aş mai aduna, şi a ave în asămine apărare până la număr de — 50 bejănari.

*D*omniia noastră, doritori de înbunătăţire mijloacilor, cari privesc la obştescul folos, luând aminte, că întemeerea unor asămănea lecuitoare feredei, sânt de neapărată trebuinţă în acest pământ, ca unile ce urmiază a scuti mult şi de cheltuială şi de ostenială pe cei supuşi patimilor, cari pentru *fârşitul* lecuirei lor, erau săliţi a năzui la celi mai depărtate feredei piste hotar, prin buiurdiul însămnat pe această jalobă, am poruncit domneşti noastre vistierii ca să facă cuvenita punere la cale. *Iar* aciasta prin anaforaoa ei din = 20 = April No. *1278* = ne aduci la cunoştinţi că după cercetare făcută la faţa locului prin isprăvniciia compitentă, au lămurit că numărul bejănarilor ce numitul are adunaţi la locul desemnat să vine până la — *36* = carii toţi sânt cu adevărat din streini bejenari veniţi de peste hotar. *A*şa dar pe temeiul unor asăminea încredinţări, prin acest al nostru *domnesc hrisov* hotărâm că arătaţii *treizăci şi şasă* — liuzi ce să dovidesc că dumnealui sărdariul îi are adunaţi de peste hotar, şi aşezaţi pe a sale părţi de moşii, ştergândusă din dare în care se găsăsc, să să aşază în ace legiuită de regulament pentru bejănari, rămâind în acelaş drit de ocrotiri şi osăbit pe câţi va mai aduce de acum înainte de piste hotar până la împlinirea numarului de = *cinci.ăci* = liuzi, socotindusă cu acei = *36* = însămnaţi mai sus, să să aşază toţi la dare cuvenită acestor. *Ş*i apoi în privire unei asăminea miluiri, datoriu va fi dmlui Sărdariul ca pe tot anul la vreme cuvenită să de încăperi fără plată de chirii până la număr de — *30* = bolnavi săraci ce sar rândui acolo spre locuinţă şi căutare.

Sau scris hrisovul acesta la scaunul domniei mele în oraşul Iaşii, în anul al treilea a domniei noastre la Moldavia. Anul 1836, luna Octomvre în 30 zile, No. 35.

Mihai Sturza Voevod.
(l. p. domneşti No. 539)

Alexandru Balş vel vist. procit.
şeful secţiei V. Drăghici serdar

CLXIX. *1841 Fevr. 10 Eşi.* *Sinet*

Pentru un sinet de 320 galbeni de la 1836 Mai 2 a dumisali P. Paleologlu platim la ordinisu cu legiuită lor dobândă şi amanet documenturilor hanului dumisali cel are aice în Iaşi fac arătare că acest sănet fiind drept a dumisali banului *Lascăr Macri*

www.dacoromanica.ro

iară acum cerându trebuinţă ca să mergu peste Prut i lam înapoet girarisit de mine în ordinisu dumisali după obiceiul ţări tot odată şi toaţi hârtiile atingătoare de amanetul, pentru care sau dat şi acest al meu înscris supt adevărata me iscălitură, ca să aibă dumnialui a dispozarisi de dânsul precum va vroi ca pentru un lueru drept a dumisali.

Nachman Wechsler. (Evreeşte) 1841 Fevr. 20 Eş

Iacov Roset martur, Iancu Stamati Caminar martur, Costandin Tomazachi martur, M.. martur.

CLXX. *1780 Avg. 16.* *Cercetare de hotare la faţa locului ,Săcueni, Suceava*

Pre înalţate doamne

După jaloba ce au dat Pre înălţimii Tale, preotul Ioniţă şi cu alţi răzăşi din satul Săcuenii, ţinutul Sucevii pentru satul Săcuenii şi giumătate de satu de Ungheni că sar fi împresurând cu nedreptate acesti moşii, însă moşie Săcuenii sar fi împresurând dispre mănăstire Probota cu moşie Mărcenii şi Unghenii dispre alţi răzăşi, şi pentru cercetare şi îndreptare acestor moşii li sau dat pre luminata carte mării tale, după poroncă am mersu la numitul sat şi chemând şi pre cuvioşie sa părintele egumen de Probota Kir Hrisantu şi cu soboru am strânsu şi preoţi şi pe protopopul şi alţi mulţi oam ni bătrâni supuşi din câteva sate de prin pregiur şi fiind de faţă amândoaă părţile părintele egumen şi jăluitorii întăi am cercetat moşiile cu amănuntul de toate părţile apoi am mersu la locul cel cu pricina dinpreună cu preoţii şi cu mulţi oameni bătrâni şi alţi răzăşi ceam strâns şi făcând mare cercetare în doî zile după mărturiile a alţi razăşi şi oameni bătrâni ceau ştiut stăpânire veche în frica lui Dumnezău şi întru adevăr şi după cursul hotărâtor şi tare locului ce am văzut şi am ascultat cu amănuntul am cunoscut şi pre deplin niam pliroforisit că această moşie Săcuenii să împresoară de o parte dispre răsărit de moşie Mărcenii, a măn. Prohota ceau hotărât jicnier Gheorghi Carp uitându-s la un hrisov vechi a pre înaltului domn Alexandru Vvod. prin carele faci danie doî moşii la măn. Probota însă una o numeşte Bodinţii şi alt sat fără nume, între părâul Probotii şi între Şomuz în poiană, cari aceste pârae sânt departe de starea locului acestue şi nau nume satele acele şi dintraceastă pricină sau făcut această împresurare făcând Mărcenii Bodinţii şi cu Mărcenii iau o bucată de loc din Săcueni, iar dispre apus se împresoară dispre Maxineştii dmsale medelnicereasa Zmaragda Botezatu cu o bucată de loc păr întro movilă în drum carele disparte Maxineştii de Drăguşani şişi dau coaste cu Săcuenii şi cercetând şi pentru aciastă bucată de loc ce o ţine dmnei med. Zmaragda fiind şi vechil dispre parte dmsale, niau arătat scrisori pe parte lui Iani Grecului ceau fost din Săcueni şi această parte au rămas să o stăpâniască tot dmlui, după cum au stăpânito atâţa ani şi dovedindus şi acum că este driaptă de Săcueni am vrut să o şi stălpim, dar părinţele egumen nu sau priimit păr să va giudeca la luminat divanul mării tali ca să să ee desăvârşită hotărâre. Dar cunoscând noi dreptate răzăşilor fiind lucru viderat că este driaptă moşie lor, am zis părintelui egumen de Probota ca să nu supere cu dijma pe parte ace de loc şi fânul cât au făcut oamenii mănăstirii pe giumatăti să întoarcă răzăşii banii şi săl ia răzăşii şi pe giumătati să rămâie a mănăstirii şi după cercetare ce am făcut nu lipsim a înştiinţa pe mărie ta.

1780 Avg. 16

Pre plecate slugile mării tale K. Balş ban.

---

www.dacoromanica.ro

CLXXI. *1845 Noem. 5.* *Atestat de inginer a lui V. Mălinescu*

Atestat

Dumnealui Vasile Mălinescu prin jalobă către acestu departament propuind că pe lângă cursul învăţăturilor ce au săvârşit în Academiile Austriei şi a Parisului, au învăţat şi ace a Gheometrii atât în teorie cât şi în practică, rugându-să ca după dorinţa ce are de a să pute face, folositoriu patrii sale, să fie îngăduit a practica acestu meşteşug ca şi alţi gheometri, în urmarea căriea cereri, potrivit cu regulile ce se păzăscu în asemine, recomenduindusi dumisali inginerului statului caminar Ioan Rocafucs spre ai face cuvenitul eczamin de ştiinţele ce va fi având, de la care primindusă raportul supt No. 178 cuprinzătoriu că dumnealui Mălinescu are cunoştinţă teoretică şi practică cât trebuesc spre a pute fi priimit în rândul Gheometrilor aprobarisiţi, în cât pe temeiul unii asemene încredinţări departamentul acesta iau dat dumisale Vasile Mălinescu acest atestat înformăluit după cuvilnţă spre a fi cunoscut de Gheometru aprobat şi slobod a practica acestu meşteşug în Prinţipat în tocmai după legiuri cuprinsă în pravila statornicită în anul 1839 pentru stângerea proţăsurilor de împresurări, şi publicată prin Foaea sătească din acel anu cu No. 2 şi 3.

Ministrul dreptăţii
marele logofăt şi cavaler Toader Balş

Secţia I-a No. 5732, Anul 1845 Noemvri 5 zile, Eşii

I. p. şef secţii Spătar Pleşescu

Прінціпатѹл Молдавіи
логофеція дрептъціи. 1837

CLXXII. *1858 Mart 12.* *O scrisoare a lui Mih. Cogălniceanu către Alex. Buznea*

Domnul meu

Am primit scrisoarea dtali din 10 Mart 1858, prin care după ce faci un apel la sentimentele mele de dreptati, de bunătati, etc, la luptele ce am purtat pentru ţară, apoi mă învinovăţeşti că mam îndurat a răşlui o parte din moşia Odobeştii!

Daţimi, Domnule, voie să restatur cu totul lucrurile cum sântu. *Moşul Arbore se trage de o potrivă cu dnta din Luca Părcălabul.* Hrisovul întăritoru judecăţii şi păstrată de moşii dumitale hotărăşti că afară de cumpărăturile vătavului Ioniţă, mi se pare moşiia Odobeştii să să împartă în trei: doă triimi se lasă dumitale şi o triime să dă la *Arbure, astăzi reprezentat de mine.* Acest hrisov din împotrivirile dtale de doăzeci de ani stă adus în neînplinire. Potrivit dreptului meu, am stăruit la ocârmuire pentru aducerea sa în împlinire. Aceasta sau făcutu. Dumneta găseşti că aciastă aducere în împlinire sau făcut rău, şi eu o găsesc rea, fiind că îmi dă mai puţin de cât aceia ce socot că este dreptul meu! In ce, Domnul meu, dar am răşluit dreptul dtale? Insă vei zice că candidatul mau părtinitu, că prezidentul însărcinatu cu revizia mă va părtini, etc. Este unu chipu, Domnul meu, foarte uşoru pentru ca această părtinire să nu fie. Să alergămu la unu tribunalu, dinainte cărue nu este nici puternicu nici slabu, nici împilătoru nici împilatu. Acest tribunalu este *Compromisul.* Să rânduim dar unu compromisu, alesu de dumneta şi de mine; să încredinţămu acestuia aducerea în *împlinire a hrisovului* câştigat de dumneta însuţi, căci ştii că moşul meu reclamă toţi Odobeştii, iar nu o a treia parte numai!

Dar dacă voeşti, cu bucurie mă primescu la un compromisu, însă cu condiţie

www.dacoromanica.ro

ca întru o lună de astăzi să fie alesu şi săşi facă şi lucrarea. Dumnevoastră aţi arătat că alegi familie; şi eu Domnul meu am familie foarte grea; am cheltueli foarte mari, căci în vreme când dmta toată viaţa dtale teai ocupat de îmbunătăţirea soarfii copiiloru dtale, *eu adesa miam jărtfit şi femeie şi copii, trăind şi luptându-mă numai pentru ţara mea.* Credeţi, Domnul meu, nici eu nu mă aflu în poziţie atât de înflorită pentru ca şi altă dată, precumu am făcuto atâtea dăţi, să sacrificu avutul copiiloru mei. Insă adaug şi astă dată facu ca şi totdeauna, vroesc ca chiar protivnicilor mei să le rădicu chiar prepusul că aş fi omu nedreptu. De aceia iată că cum vam zisu mai susu, lasu instanţele ocărmuirii deoparte şi mă supun compromisului.

A dmvoastri plecată slugă.

12 Marte 1858 Kogălniceanu

Pe margină. «Dacă aşu fi fost răşluitoru, atunce n'aş fi fiiul părintelui meu. Satele răzeşeşti ce să ţinu întregi între hlizele mele dovedescu însă că neamul Kogălnicenescu nici o dată răpitor n'au fostu».

CLXXIII. *1831 Sept. 30.* *Holera de la 1831 în ţară.*

«Cu multă plecăciuni închinându-ma sărut cinstită mâna dumitale cucoane Mihalache!

Din adâncul inimii dorînd a şti pentru ce miie scumpă fericita dumitale sănătate, înadinsu triimit şi cu multă plecăciuni mă rogu ca să mă învrednicescu cinstitului Dumitale răspunsu ca bini vestindumise, din tot sufletul să dau laudă celui mult milostiv, pe care neîncetat rogu pentru îndelungarea anilor vieţii Dumilor voastre. Cătră acesta cu îndrăzneală trimiit cinci hârzobi cu păstrăvi, o putiniţă cu marinat iarăşl păstrăvu, un bordujăl cu brânză, şi o *foşcuţă*, toti aceste din bunătăţile dila munte, şi mă rogu ca să li meteherisâţi cn deplină sănătate. — Iar apoi mă jăluesc Dumitale ca un stăpân şi făcăfor de bine, de asupririle ci pătimescu aice despre D-lui Vistiernic. *In vreme holerii am rămas singur la tactul Isprăvniciei, caci şi Samişul şi tovarăşul meu, sau dipărtat cu toate casăle lor* şi sau dus cel întâiu la satul Dâmboviţa iar cel al doile la satul Onceştii şi acolo au petrecut, *asemenea au urmat şi Logofeţii Isprăvniciei că fieşte cari sau dus care pe unde au putut spre scăpare viaţii, şi numai la zile de poştă vene tovarăşul meu cu sameşul şi sta eu caii înhămaţi, de să lucra răporturile răspunzatoari, şi iarăşi să duce,* iar toată greutate şi treburile haznelii, şi a ţinutului, precum şi buna chibzuire pentru stârpire boalii, eu liam rădicat că şi din pungă am jărtfit *hacuri* pela ciocli, numai ca să agiut omenirea. Şi multa me sirguinţă mau făcut di mam molipsit şi însuşi că precum cred că ştii Dum(nia)ta, miau murit bucătăriţa în trei ciasuri.

Eu am fost bolnav opt zâli, şi Dumnezău mau rădicat, deci o aşa pătimire mau facut să îngrozăsc pe tovaraşi şi pe Sameş. scriindule ca să vie *la tactu*, că voi înştiinţa la stăpânire şi că vor păţi ca dregătorii de ţinut Covurluiu şi Vasluiu. Insă aceste au fost din parte me numai o îngroziri, şi nu am răportuit stăpânirii, giudecând că au casă şi copii, şi că de vor fi siliţi a sta ca mine neclintiţi din Făiticeni, să nu cumva să se molipsească, şi să moară vreunul şi apoi să mă blestăme şi să mă mustri şi cugetul.

Dar tovarăşul meu împreună cu Sameşul sau temut să nu răportuesc eu pentru depărtare lor di la posturi şi să nu păţască ceva rău şi au căutat ca mai nainte să se îmbuneze prin pâri mincinoase şi nedrepte asupra me — şi pentru ca să te încredinţezi Dumniata de pârile lor iată alăturez aice şi pâra dumilor sali şi răspunsurile mele ce le am dat la fişti care pont.

www.dacoromanica.ro

Deci după aceste pâri de nimică, Dumnialui cuconu Alecu Sturza Vistiernicul în loc ca sămi facă vreo mulţămiri pentru stăruire me în vreme holerii, — miau răpit din leafă 300 lei şi o sută de lei am dato la *cutia milelor*, mai nainte de cercetare supt cuvânt că di ce am mersu la Cozmeşti fără voie Divanului, iar 200 lei *leau dat ciobote la doi cinovnici* pe cari iau trimis de la Divan ca să cerceteze, şi au împlinit şi plata *ugeritului* tot din leafa me pentru venire acelor cinovnici, ba încă spre mai mare al meu atac, au împlinit şi banii pentru opt cai din ţinut cu cari am mersu eu la Cozmeşti, când mai chiemat Dumnta stăpâni, şi au îndestulat pe lăcuitori.

Acum cercetare au mersu la Eşi şi precum ve' vide din răspunsurili mele, eu am dovedit pe Dlor părâţii de minciunoşi dar eu cu tovarăşul meu de atunce şi cu Sameşul, petrecere bună nu pot ave şi fel de fel de intrigi fac asupra me, silinduse cu tot d'nadinsul de a mă înegri. — Pentru aceasta mă rogu Dumitale ca unui făcător de bine şi stăpân, vorovceşti cui vei socoti, ca banii ci pe nedrept sau tras din leafa me, să mi să întoarcă di la clevetitori, şi pentru vreme viitoare, să mijloceşti, şi să pui la cale, ca să fiu eu rânduit ori la Botoşăni sau să fiu eu singur la acest ţânut, şi Domnul va răsplăti Dumitale pentru facire de bine, că doar mă voi făli şi eu *întro* protecţie şi bunătate Dumitale, *fiind cu toată supunire.*

Al Dumitale pre plecată slugă,
1831 Septemvrie 30, Folticeni — Iancul Kogălniceanu
Paharnic

Obs. Scrisoarea aceasta este scrisă de Iancul Kogălniceanu pah. şi ispravnic de Suceava lui M. Sturza vornic, viitorul domn. Pah. Iancul era cu frate cu Ilie Kogălniceanul, tatăl lui Mihail Kogălniceanu. Actul ne-a fost comunicat de d. Traian Ichim, paleograful arhivelor statului din Iaşi.

NOTA. Toate documentele aduse de la N. CXLVII — CLXXIII privesc fapte de ordin fiscal, administrativ, judecătoresc şi cultural. Privind Moldova în general le-am dat supt rubrica B. *lucruri*, care va fi chemată a sluji ca un repertor informativ al vechilor aşezăminte Moldoveneşti. Tot aici am dat şi cele 3 hrisoave domneşti, prin care moşia târgului Fălciului a intrat în stăpânirea casei Costăcheştilor. Hrisoavele se păstrează într'un bucium la Primăria com. Fălciu, de unde le-am luat spre copiere, şi publicare în calitate de prefect al judeţului Fălciu în Ianuarie a. c. In măsura în care vom cerceta doc. vechi Bucovinene şi Basarabene ce privesc aşezămintele vechi, le vom da loc cu plăcere la această rubrică.

Gh. Ghibănescu

www.dacoromanica.ro

c) **Persoane**

MIHAI NEGRUȚI

Fost senator, și președinte al Comisiei Interimare, Iași

Familia Negruți

Puține familii au o mai strânsă legătură culturală, socială, și politică cu Iașii ca familia Negruți! Pe terenul literar e de ajuns a pomeni pe ilustrul C. Negruzzi și pe fiul său Iacob Negruzzi; pe terenul politic toți Negruțeștii au cinstit Iașii cu cele mai înalte demnități administrative, ca primari, prefecți, epitropi ai Sf. Spiridon, deputați, senatori etc.; pe terenul social Negruțeștii au fost mari proprietari de moșii și de case în Iași. Nu e locul de a enumera acaretele din Iași, pe strada Goliei, în târgul Cucului, pe strada Muzelor, pe strada Arcul, pe strada Banul, pe strada Negruți, pe Toma Cozma, etc. Posed câteva sute de documente ce vorbesc din vechi despre locurile de case ale Negruțeștilor, și le vom da la vreme.

Ființa muzeului municipal fiind legată de persoana d-lui M. Negruți, ca fost președinte al Comisiunei interimare a Comunei Iași, am crezut a-i da în clișeu chipul său, deși figura lui Iacob Negruzzi ar fi fost mai reprezentativă pentru familie.

Asupra începuturilor Negruțeștilor avem deosebite păreri. In petecul de hârtie scris de însăși mâna lui C. Negruzzi, înainte de 1840, și păstrat la Iacob Negruzzi, găsim acest arbore genealogic:

www.dacoromanica.ro

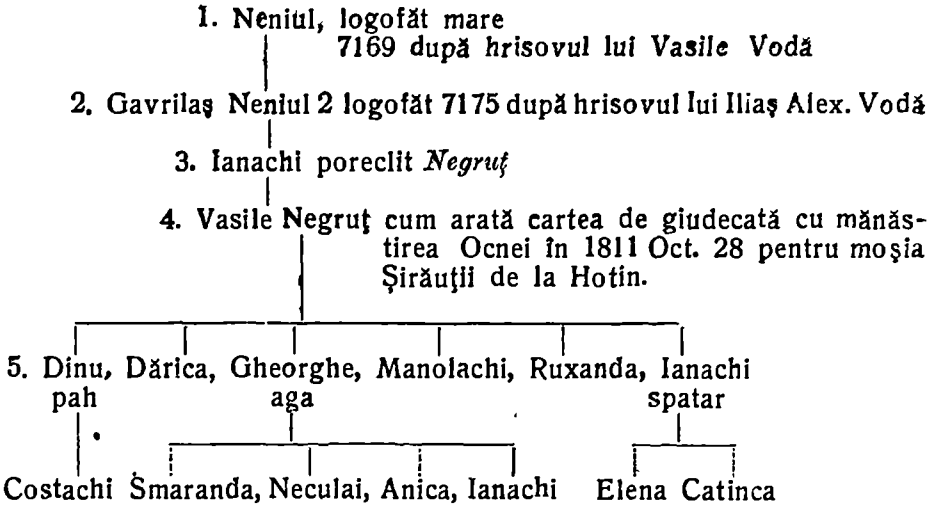
1. Neniul, logofăt mare
7169 după hrisovul lui Vasile Vodă
2. Gavrilaş Neniul 2 logofăt 7175 după hrisovul lui Iliaş Alex. Vodă
3. Ianachi poreclit Negruţ
4. Vasile Negruţ cum arată cartea de giudecată cu mănăstirea Ocnei în 1811 Oct. 28 pentru moşia Şirăuţii de la Hotin.
5. Dinu, pah
Dărica, Gheorghe, aga
Manolachi, Ruxanda, Ianachi spatar
6. Costachi
Şmaranda, Neculai, Anica, Ianachi
Elena
Catinca

Atâta cuprinde spiţa întocmită de C. Negruţi după 1830. El îşi leagă începuturile familiei sale cu Neniul log. *mare* supt Vasile Lupul!

Iar cognomenul de Negruţ s'a dat lui *Ianachi Neninl* poreclit Negruţ.

* * *

Despre *Neniul*, despre familia lui şi slujbele ocupate avem foarte multe date în doc. secl. al XVII-lea. Cea mai veche amintire de *Neniul* o avem către 1628 Ghenar, cand e amintit ca *parcalab* în tinutul Cârligăturii (Surete II. 270). Supt Alexandru Radul Vodă, Neniul vornic capătă danie o parte din trupul moşiei Târgului Frumos, şi anume «locul de pe Plotoniţa ce să cheamă la biserica de piatră» (Surete III, 141, 146). Acelaşi loc se dăduse şi unuia Tanasă vornic de poartă. De aici se porniră un şir de procese, jurători, marturi, cu brazda în cap, aşa că din aceste procese ştim nu putine lucruri despre neamul Neaniuleştilor.

Primul *Neaniul* apare ca vornic de gloată supt Vasile Lupul între 1635-1653; numele lui însă pare a fi *Grigoraş*; (Surete IV, 129) el ajunge apoi logofăt al 2-lea adică şeful cancelariei domneşti şi în această calitate îl găsim între anii 1654-1660, când are diferite însărcinări administrative şi de hotărnicii. El e amintit ca fost logofăt al doile şi după 1670 (Surete IV 280).

El era om înaintat în vârstă, căci încă de prin 1641 îl găsim ca fiind socru lui Ionaşco Prăjescul biv paharnic.

Fiul său *Gavril Neaniul* îl găsim jitnicer în 1663 (Surete III. 179) şi apoi logofăt al 2-lea în 1667. El trăia încă în 1682 ca fost logofăt (Surete VII. 268).

Ce motive au împins pe C. Negruzzi să-şi lege începuturile familiei sale cu Neniuleştii din secl. XVII-lea, nu ştim; credem însă că renumele familiei Prăjescul înrudită cu Nenuleştii, să-l fi îndemnat întru aceasta!

* * *

In 1840 divanul ţării de jos prin arbitrul rânduit de el, spatarul Lascarachi Mihalachi legalizază următoarea spiţă de neamuri a curgătorilor din Chiriiac hotnogul, între care era şi de curînd răposatul (1838 iarna) spatar *Enachi Negruţi*, proprietarul moşiei Boţeşti (Fălciu). (Vezi spiţa la pag. 323).

Din alăturarea acestor 2 spiţe reiese o mare asemănare. Amintirea lui C. Negruţi era vie despre bunicul său Vasile Negruţi; dar uită despre străbunul său Grigorie Negruţi, pe care îl trece cu vederea şi crede că Enache Negruţi, ficiorul Ruxandei îi era străbun, nu răstrăbun.

www.dacoromanica.ro

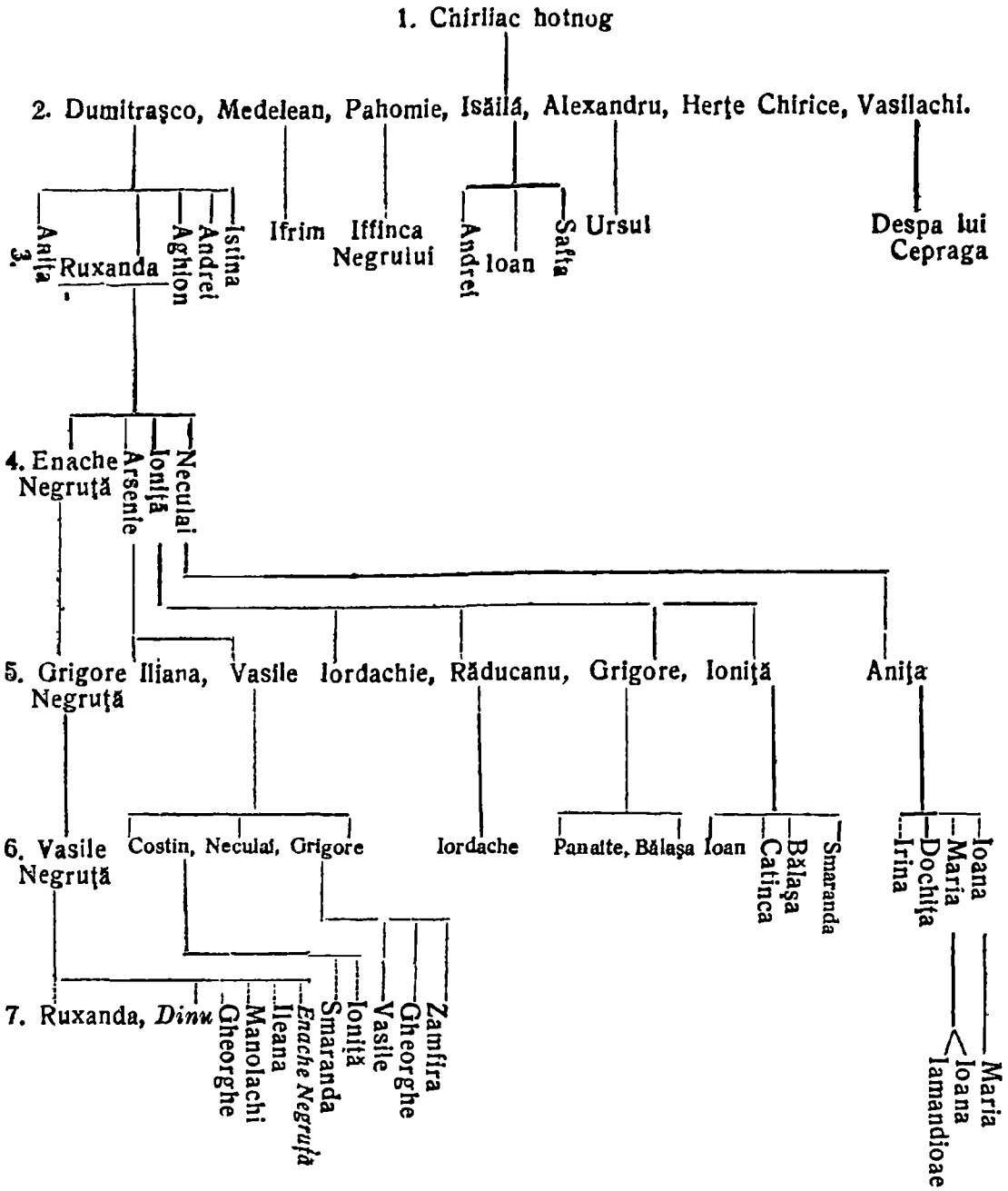
1. Chirliac hotnog
2. Dumitraşco, Medelean, Pahomie, Isăilă, Alexandru, Herţe Chirice, Vasilachi.
3. Anita Ruxanda Aghion Andrei Istina
Ifrim
Iffinca Negrului
Andrei Ioan Safta
Ursul
Despa lui Cepraga
4. Enache Negruţă Arsenie Ioniţă Neculai
5. Grigore Negruţă Iliana Vasile Iordachie, Răducanu, Grigore, Ioniţă Aniţa
6. Vasile Negruţă Costin, Neculai, Grigore Iordache Panaite, Bălaşa Ioan Catinca Bălaşa Smaranda Irina Dochiţa Maria Ioana
7. Ruxanda, Dinu Gheorghe Manolachi Ileana Enache Negruţă Smaranda Ioniţă Vasile Gheorghe Zamfira Ioana Iamandioae Maria

Pe noi nu ne miră aceasta, întru cât tot C. Negruţi este acela care crede că Neaniul a fost logofăt mare în 1661 supt Vasile Vodă (!?!).

Răzăşii din Boţeşti din 1840, erau mai adânc cunoscători ai înaintaşilor lor, căci iată ce zice spătarul Lascarachi Mihalachi în josul spiţei: «Această spiţă sau alcătuit de comisăe pentru toţi curgătorii din Kiriac hotnog *dovediţi prin documenturile* înfăţişate de răzeşi şi după acele înfăţişate de dmlui caminar Filip Scorţăscul, epitropul casei răposatului stolnic Enache Negruţă, cuprinzătoare în 226 ţifre scrise şi anume: rândul cel de sus al spiţei să închee în 13 ţăfre; al 2-a în 54; al 3-a în 89; al 4-a în 34; al 5-a în 16; al 6-a în 12; al 7-a în şăpte şi al 8-a | în unul 1840 Noembrie în 17 zile»

www.dacoromanica.ro

Legenda familiei aşa cum o concepuse C. Negruzzi o ia pe deantregul dl. O. Leca în Familiile boereşti pg. 362 şi reeditează aceleaşi greşeli istorice!

* * *

Cine a fost Enachi Negruţi? Fost-a el ficiorul lui Gavril Neaniul 2-a log. den 1667, s'au este el altă persoană cu totul străină de Neniuleşti?

P. S. S. arhiereul Iacov Botoşăneanu, actual vicar al sf. Mitropolii a Moldovei, şi egumen al mănăstirii sf. Spiridon din Iaşi, fost mai înainte arhiereu Iacov Bărlădeanu şi sufragan al Episcopiei Huşilor, iar din clerici preutul Ioan Antonovici, cunoscutul cercetător istoric al Tutovei şi Bărladului, în vol. III de documente Pălădeşti ne aduce un document conchizător în materie.

Iată ce zice zapisul din 1722 Iunie 5; «Adicâte eu Ruxanda femeia lui *Negruţ* şi cu fiii mei *Enache* şi *Arsăni* şi *Ioniţă* şi *Necolai* făcutam zapisul nostru la mâna dmisale giupânului Ioan Păladie biv vel spatar precum având mai multe greli şi nevoi şi la vreme foamiţii niam rugat dmisali de niau luat bani de la Turci şi niau făcut bine, şi când niam luat sama cu dmlui sau aflat 27 lei luoaţi de noi şi am căzut după dmlui să priimească partea noastră ce să va alege din *Suseni*, pentru căci şi *alte părţi altor fraţi* ai noştri erau date mai dinainte vreme dmsali *de soacrămea* şi de *alţi fraţi ai noştri*, şi fiind numai parte noastră nedată am dato şi noi pentru aceşti 27 lei, ce scrie mai sus şi dmlui încă au priimit. Şi la această tocmală a noastră sau tămplat cumnatu meu Gligore Negruţ, şi cumnatumeu Ioniţă Negruţ şi cumnamea Malanca şi dmlui Toader Bujoranul şi alţi megieşi. leat 7230 msţa Iunie 5 (I. Antonovici Doc. Bărladene III, 93).

* * *

Documentul adus de noi, după pr. I. Antonovici, lămureşte şi spiţa din 1840 şi corectează pe C. Negruzzi în urzala spiţei sale. Enachi Neaniul poreclit *Negruţă*, nu mai e din familia lui Gavril Neaniul 2-a logofăt, ci e fiul Ruxandei, măritată cu un Negruţ, şi care are de cumnaţi pe *Gligore Negruţ*, pe *Ioan Negruţ* şi pe *Malanca* căsătorită cu preutul Mereuţă sin popa Ion din Voineşti. Toţi aceştia sunt fii căpitanului Neculai Negruţ, căsătorit eu Irina, cum ne arată zapisul Irinei din 7212 Iunie prin care vinde visternicului Ion Paladi părţile sale din Suseni, din bătrânul Zmeenilor. «adică eu Irina, fimeaie răposatului Necolai, ce au fost căpitan, feciorul lui Ifrim ot Zmeeani din ţinut Tutovei, împreună cu ficiorii mei *Gligori* şi *Ion*» şi cu fiica *me Malanca* (o. c. III, 89); iar în zapisul din 7216 Mai 15 se scrie: «adică eu Mereuţă, sin popei lui Ion din Voineşti şi ginere căpitanului Necolai de Zmeeni împreună cu femeaie mea Malanca, fata căpitanului Necolai de Zmeiani», ei îşi vând ocina lor tot vist. Ion Paladi (III, 90).

Deci căpitanul Neculai din Zmeeni a avut aceşti 4 feciori: pe *Negruţ*, pe *Ion* pe *Gligore* şi pe *Malanca*, preuteasa preutului Merăuţă din Voineşti.

Unind datele documentelor cu arătările spitelor am putea întregi astfel înaintaşii lui *Enachi Negruţă*, în care se unesc toate părerile.

Enachi, Arsenie, Ioniţă şi Neculai, *fraţi Negruţeşti*, au trăit între 1700 şi 1760, ei erau ficiorii lui *Negruţ* şi ai Ruxandei cari au trăit între 1680—1740, şi aveau unchi de pe tată pe *Gligore*, pe *Ion* şi pe *Malanca*, iar unchi de pe mamă pe *Aniţa*, pe *Aghion*, pe *Andrei* şi pe *Istina*, copii lui Dumitraşco (Covăsăţa) şi nepoţi lui Chiriac hotnogul.

Iată încrăngătura primilor generaţii de Negruţeşti.

www.dacoromanica.ro

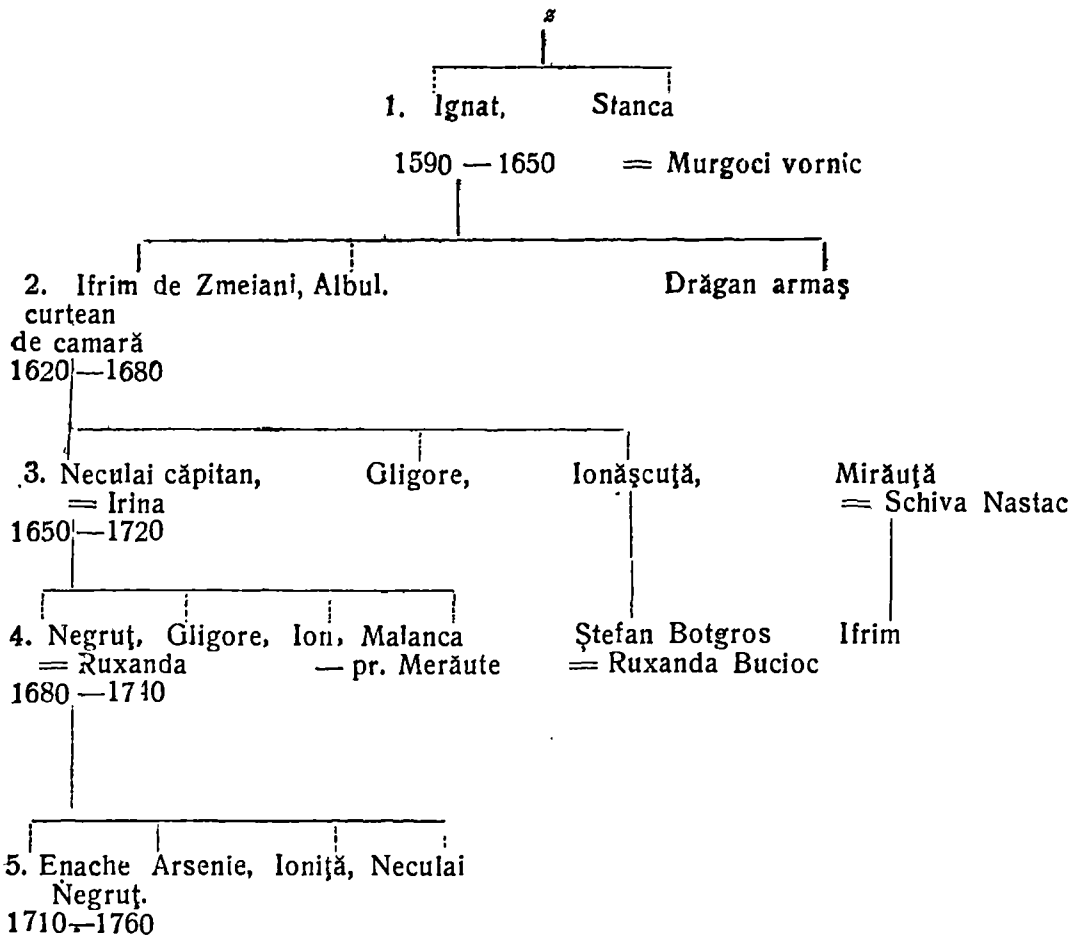

Faţă cu aceste arătari documentale vedem cât de urât sună arătările nedrepte ale pah. C. Sion în *Arhontologia Moldovei* unde-i face Putneni, de la Păţăşti, şi băeţi crescuţi în casa lui C. Balş ciuntu, unul — Dinu, cafegiu, iar altul — Gheorghe, sofragiu — Legenda aceasta Sionească o ia pe deantregul dl. E. Lovinescu în studiul său despre C. Negruzzi. pag. 8.

* * *

Vom întregi spiţa Negruţeştilor după arătările binevoitoare ale mult respectatului d. *Iacob Negruzzi*, moş Jacques al familiei. (vezi spiţa pag. 326).

* * *

Dinu Negruţi a trăit în casele sale din Iaşi în Muntenimea de mijloc de vale de sf. Atanasie, mai apoi ale d-nei Balaşa Şendre, pe strada Procopie.

Costandin Negruzzi a trăit în casele sale de pe strada Negruţi, în dosul bisericii Talpalari, azi proprietatea d-lui Garabet Manea.

Leon Negruzzi a trăit în casele sale de pe strada Carol colţ cu str. 40 sfinţi, azi Berthelot.

Mihai Negruţi trăeşte în casele sale din str. Toma Cozma.

D-na Aglaia Negruţi îşi are casele sale pe strada Muzelor, în dreptul spitalului sf Spiridon.

— Dl. Ştefan Negruţi îşi are casele sale tot pe strada Muzelor în sus spre Sărărie.

— Casele de pe strada Arcu, unde este instalată poşta au fost ale lui Alecu Negruţi

www.dacoromanica.ro

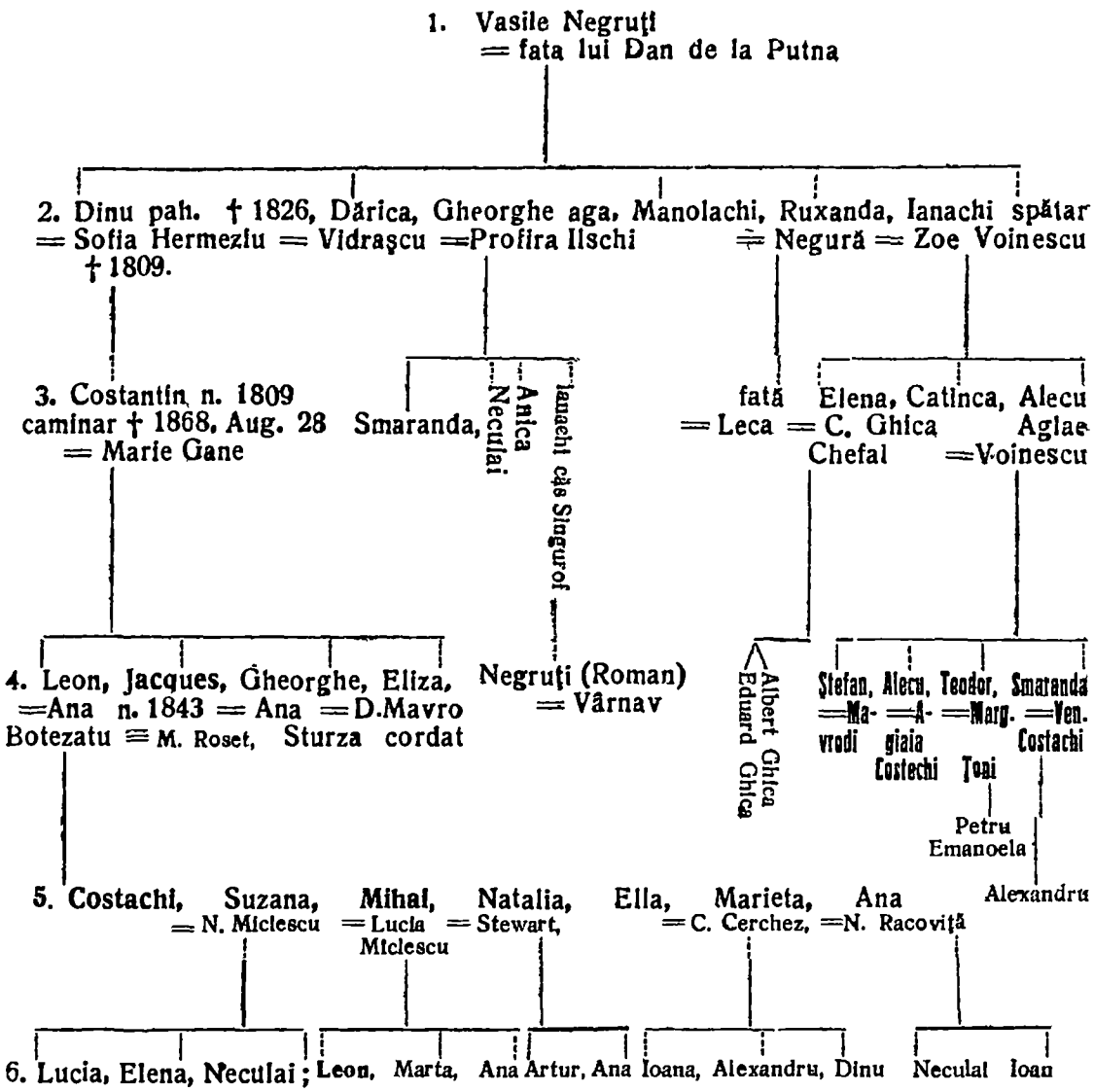

— Casele unde e azi instalat Conservatorul au fost ale lui Enache Negruţi, azi ie are nepotul său d. Albert Ghica.

— Casele vândute Reuniunei Femeilor Române din str. Negruţi au fost ale lui Alecu Negruţi.

Azi trăesc.. 8 Negruţi barbaţi, din cari 4 din ramura lui Dinu Negruţi, şi 4 din ramura lui Enachi Negruţi.

Actele de proprietate le vom da în cel mai apropiat număr al Buletinului. Deocamdată dăm testamentul lui C. Negruzzi, întru cât priveşte casele sale din str. Neegruzzi.

CLXXIV. *1868 Iulie 3, Iaşi.* *Testamentul lui C. Negruzzi.*

In numele Tatălui şi al Fiului şi al sfântului Duh. Acesta este testamentul meu; averea me se compune din următoarele; 1) moşia mea Trifeştii vechi, Vlăsineşti ce i zic şi Hermeziu din judeţul Iaşi. 2) *Casele din Iaşi cu locul lor situate în str. Negruţi* 3) Bonurile rurale a moşii mele Trifeştii vechi. 4) Dreptul de moştenire a unei părţi din moşia Tărnova din Basarabia rusă. 5) lucruri mişcătoare, precum câteva sinete

www.dacoromanica.ro

de mică valoare, mobile etc. Fiind că altă datorie nu am decât suma de una mie cinci sute galbeni. No. 1500 g. către dl. general Al. Mavrodi, cu sinet ipotecat în moşia Trifeştii vechi, după moartea mea se va plăti, mai întâiu această datorie din bonurile rurale ale moşiei, destabulându-se garanţiile existente, aşa în cât moşia şi tot restul averii să rămâe liberă de orice sarcină. Averea mea se va împărţi între moştenitorii mei, cari sânt *soţia me Maria născută Ganea; fii mei: Leon, Iacob şi Gheorghe şi fiica mea Eliza*, după dispoziţiunile ce urmează:

1) Las fiicii mele Eliza: *a) casele mele din Iaşi b)* dreptul de moştenire ce mi se cuvine în moşia Tărnova din Basarabia *c)* Bonurile rurale ce vor rămâne după plata datoriilor şi al legatului către Epitropia sf. Spiridon din Iaşi şi care este mai jos însemnat. *d)* Una mie galbeni din preţul pădurii de pe moşia Trifeştii vechi, iar până la concurenţa acestei sume se va tăia şi vinde la măritarea sa sau la sosirea sa în legiuita vrâstă la caz când întâmplarea ar voi să nu se mărite înainte, *In casele din Iaşi vor putea locui, dacă vor voi până la măritarea sau sosirea în legiuita vrâstă a fiicii mele, atât soţia mea cât şi fii mei la caz când vreunul dintre ei nu s'ar căsători înainte.*

2). Soţia mea Maria este firească epitropă a copiilor mei minori Gheorghe şi Eliza şi se va folosi după prescripţiunile legii de venitul părţilor lor de moştenire până la majoritate sau emancipaţiune eventuală, îngrijindu-se ca şi până acum şi mai departe de creşterea lor. Ea va lua afară de lucrurile mobile ce a adus în casă zestrea ei bănească şi suma de trei mii galbeni N. 3000 g. şi un legat de una mie cinci sute galbeni N. 1500 g. cari bani nefiind acum faţă vor rămâne intabulaţi în moşia Trifeştii vechi şi pentru care i se va plăti procentul legal 10 % pe an. Până după sosirea în legiuita vrâstă a fiului meu Gheorghe, soţia mea nu va putea pretinde capitalul său; sosind fiul meu în legiuita vrâstă ea va putea cere, când va voi, întregul sau parţe din capital. *Mai las soţici mele pojijia caselor mele din Iaşi.*

3). Las fiilor mei Leon, Iacob şi Gheorghe moşia mea Trifeştii vechi cu sarcina prevăzută de 1.500 g. către mama lor şi celelalte mobile pe care le vor împărţi frăţeşte între ei, după cum se vor înţelege. Doresc, dacă cu putinţă va fi, ca fii mei să nu vândă moşia părintească, ci s'o păstreze în coproprietate. Dacă însă împrejurările ce nu se pot prevede, ar cere ca moşia să se vânză, aş dori ca unul din fii mei să o cumpere de se va înlesni. In tot cazul de vindere preţul moşiei se va împărţi frăţeşte în trei părţi egale.

Copii mei Leon şi Iacob, cari sânt trecuţi de majoritate, îi rog să se îngrijască de mama lor şi să o considere şi s'o ajute la orice caz de nevoe; asemenea împreună cu mama lor să aibă îngrijiri de creşterea morală a lui Gheorghe şi a Elisei.

4). Las casei sf. Spiridon din Iaşi, care este un institut de binefacere publică *şi la a cărcia administraţiune am luat mai mult timp parte,* suma de 100 g. (una sută) care se va plăti din preţul bonurilor rurale cel mai târziu până într'un an şi jumătate după moartea mea.

5). Soţia mea este indrituită, dacă bonurile rurale nu vor eşi la sorţi, a le scompta când va voi şi pe cât îi va fi cu putinţă mai favorabil, pentru îndeplinirea dispoziţiunilor de mai sus; asemenea fiind că fiica mea Eliza să se poată marita înainte ca parte de moştenire din Basarabia să devină exigibilă, soţia mea este indrituită a vinde, a scompta sau schimba acest drept de moştenire, când va voi şi cum va găsi mai de folos, fără ca cineva să se poată opune cât de puţin,

6). Desfiinţez în totul orice alte dispoziţiuni testamentare aşi fi făcut înaintea acestuia.

7). *Doresc a fi înmormântat la moşia mea Trifeştii în cimitirul bisericei zidită de*

www.dacoromanica.ro

mine cu preotul din sat şi cu simplicitatea ce am iubit întreaga mea viaţă. Pe mormântul meu doresc să fie sădiţi mai mulţi lilieci şi salcie.

In punctele de mai sus fiind cuprinsă ultima me voinţă, ea va fi respectată întocmai.

Rog pe soţia şi pe fii mei să-mi conserve memoria cu acea iubire, care au avut-o totdeauna pentru mine şi am avut-o eu totdeauna pentru dânşii şi o cobor cu mine în mormânt.

Las la toţi fii mei părintească binecuvântare; rog să-şi aducă aminte de mine acei puţini, cărora am putut face vre-un bine şi să mă ierte cei cărora am greşit în şirul vieţii mele.

Oraşul Iaşi, Iulie în 3 zile 1868. (ss). C. Negruţi.

ROMANIA
Tribunalul jud. Iaşi secţia III civilă.

Având în vedere petiţiunea d-lui Leon Negruţi din 4 Iulie a. c. adresată d-lui Judecător permanent de pe lângă acest Tribunal, prin care arată că *părintele dmsale Dost. Negruţi aflându-se la băile de la Repedea, doreşte a-şi face testamentul şi fiindcă este prea slab spre a-l scrie însuşi*; apoi cere d. Leon Negruţi a păşi dl. judecător în acea zi de 4 Iulie, citat încă la Repedea, spre a constata conform art· 861 Cod. civil atât buna voinţa testatorului, cât şi semnătura şi *desăvarşita sănatoasa sa stare mintală*: având în vedere raportul d-lui judecător permanent No. 221 prin care arată *că la 4 a lunii Iulie a. c. fiind condus de d. Leon Negruţi la Repedea, unde părintele d-sale d. C. Negruţi se află bolnav şi găsindu-l în adevăr bolnav, însă în toată simţirea* şi în conformitate cu art. 861 şi 862 cond-civ. cetindu-i acest testament din cuvânt în cuvânt în auz şi în fiinţa sa i-a declarat oral că testamentul este al său subscris şi făcut din libera voinţă; având în vedere că cu acel raport s-a indeplinit rostire art. 861 şi 862 din cod. civ. şi l'a trecut în condica respectivă la no zece în douăzeci şi două August anul una mie opt sute şază zeci şi opt potrivit cu prescriptul verbal No. 7 din 21 Aug. curent.

(ss) N. Papadopol Th. Pantazi.
Grefier G. Dudescu

Obs. Copiat după copie scrisă în 1908 Mai 1 de supt No. 4160, eliberată de grefa Trib. Iaşi secţia III, grefier Hulubei, şi aflată în posesiunea d-lui Garabet Manea cumpărătorul de azi al caselor lui C. Negruzzi, de la fiica sa Eliza Mavrocordot.

* * *

D-ra Eliza C. Negruzzi, minoră în 1868, s'a măritat in 1880 cu D. Mavrocordat. In Contractul de căsătorie se stipulează şi zestrea ce tânăra soţie aducea soţului ei. Intru cât priveşte proprietatea urbană asupra caselor părinteşti, foaea dotală adiverește testamentul din 1868.

CLXXV. *1880 Ianuarie 29 Iaşi.* *Contract de Căsătorie al Elisei C. Negruzzi.*

---

1). Eu subscrisa Elisa C. Negruzzi pentru susţinerea sarcinilor căsătoriei constituesc drept dotă toată averea prezentă mişcătoare şi nemişcătoare, aşa precum se specifică în punctele următoare:

d) Casele situate în oraşul Iaşi, dispărţirea I, strada Negruzzi cu tot locul şi ate-

www.dacoromanica.ro

nansele lor rămase mie moştenire de la defunctul meu părinte C. Negruzzi prin testamentul din anul 1868.

b) 11900 galbeni în valorile următoare: 5787 galbeni în scrisuri fonciare, 5100 galbeni în creanţe şi 1013 galbeni în numerar.

Gh. Ghibănescu

Notiţe pe cărţi bisericeşti

1). Pe un ceasoslov rupt:

— Să s(ă) ştie di cându am făcut casili: eu priotul Vasilachi ot Nicoriţi; umbla veleatul de la zidirea lumii 7287 April 20 (1779).

+ Să s(ă) ştie de cându au perit lumina lunii şi au perit de tot înspre sfeti Ioan Zlataust di la trii ciasuri di noapte şi dispre răsărit, în zilele domnii lui Costandin Moruz Voivod, leat 1779, (7288). Noembri 13.

+ Să s(ă) ştii cându au perit soarili în zilele Măriei Sale Mihai Şuţul Voivod întro gioi di la şepti ciasuri păn la noo, umbla veletul 7300, iar de la Hristos 1793 (sic) Aug. 25.

— Să s(ă) ştie de cându au vinit sol au mers la Ţarigrad şi au trecut prin Eşi cu mare *pumbă* tot în zilile lui Mihai Şuţul Voivod leat 7300, 1793 (sic) Iuni 29

+ *Să s(ă) ştie di cându sau bolnăvit cneaz Grigori Alixandruvici Sfetliş şi au şi murit piste Prut şi lau adus mort în Eş. Duminică şi lau ţinut în casili hatmanulu mortu 9 zili* şi lau adus di acolo, *la Golie, cu mar(e) ţărămonie, car(e) nu sau fostu mai văzut nimi în lumi, la velet di la Hristos 1791 Oct. 13, şi di la Adam 7300 Oct. 13.*

Obs. E vorba de moartea cneazului Potemkin.

— Să s(ă) ştie de cându au vinit un Capigi başi în Eşi şi au tăet pi Grigori Vodă Ghica în casili din beilic leat 7285 Sept. 27.

— Să s(ă) ştie di cându au tăet pi Bogdan şi pi Cuza, leat 7285 Aug. 18.

— Să s(ă) ştie di cându sau dus Muscali după a trie veniri, în Moldova leat 7283 Ghenar.

Obs. Toate aceste notiţe sânt reproduse în Surete şi Izvoade ms. vol. XXII, 119

2). Pe un „Cheia Înţelesului" de Varlaam, 1678 supt Şerban Vodă Basarab (Bibl. Iaşi cat. IV nr. 17).

„Ačastă sf(ă)ntă | şi dumnezăiască | carte ce să chiamă | cluč razumenii | este a popii | lui Veniamin | cumpărat de mine | drept tal(eri) 2 | din zilele prealuminatului | domnu Io Costandin | Basarab Voevoda | la anul *vălet* 7224 mes. Mai 15 |.

— „Ačastă carte o am cumpărat la anul 1822 *în vreme ce au fostu* Enicerii în Mol(dova), în anul ce au fostu venit domn aice în Moldova Ioan Sturza Voivoda, cu preţ 8 lei di la un turc calfă. la 823.

3). Pe un *Leturghiar* Buzeu 7277 supt Alex Sc. Ghica Vodă de Episcopul Grigore.

Ačastă sf(ă)ntă leturghie am cumparato eu priot Teodor ot Hîrişeni în zilele preaînălţatului şi preluminatului domn Costandin Dumitrie Moruz Voivod în domnii dintăi a mării sale leat 7286, iar di la Hs. 1778. — Erei Teodor sin preotului Năstasă.

— „Ačastă Liturghie este a preotului Onofrei din târgusorul Răzienii ţin. Orheiului, ocol lezerului de sus, cumpărat din târgul Esului, care preot să află slujitor şi acu la hramul Adormirii Maicii Domnului la leat 18(0)5". Scriitorul era cepeleag.

4). Pe un Evhologhion 1785 de M Stribliţki. ააი.

www.dacoromanica.ro

„ Să s(ă) ştie di cându mam călugărit în mantie de preosfinţie sa Vlădica de Huşi Kir. Veniamin în sfânta mănastire Neamţul, fiind venit Preasfinţia sa după moarte stareţului pentru facere sămii sfintei mănăstiri şi mam numit din călugărie tot Kiril la anul 1794 Noem. 29 Mercuri în postul naşterii Mântuitorului. — Kiril arhimandrit Răşcăi".

5) Pe un *Penticostar* Iaşi 7261 (biserica din Scobinţi Iaşi).

„Ermonah Antonie Mihailovici de la mănăstirea *ot dealul lui Vodă*, veleat 7264 Iuli 24 (1756). Dumnezeu să-l ierte. — Vasile Antonovici fiiul lui Antonie.

Alta : „Ermonah Antonie Milarodovici, Antonie Mihailovici *ot dealul lui Vodă dela schit* unde este hramul tuturor Sfinţilor, de la zidirea lumii 7263 April 19 (fila 112).

6). Pe *Tâlcuirea lui Teofilact* ; Iaşi 1805. (biserica din Scobinţi, Iaşi).

„Preoţi din Scobinţi : Tănasă, Ioan, Iosif şi diaconul, din porunca preasfinţitului Mitropolit veţi ceti cartea aceasta cu 32 lei şi 10 parale, — Dumitru protopop Hârlăului 1807 Ghenar.

7). Pe un *Paraclitichi* Iaşi 7257. (biserica din Scobinţ, Iaşi).

Fila 221 : „Ăcastă sfântă carte anume *Ohtoih* este dat de dumnialui Toader Ciurea biv vornic despre doamna schitului a Niamţului *de la dealul lui Vodă*, unde este hramul tuturor sfinţilor pentru sufletul dumisale şi a tot niamul, dumisale ca să fie pomenire, iar cine sar ispiti să o e în lipsă sau să o fure de la acest schitişor să fie afurisit şi anaftima paranafta, proclet şi treclet în vecii vecilor amin. de la zidirea lumii 7263 Dek. 19.

— Toader Ciure biv vornic. Şi eu Antonie eromonah Mihailovici am fost preot la schit.

8). Pe un *Apostol*, Iaşi 1756 (7264). (biserica din Scobinţi Iaşi).

„Ăcastă sfântă şi dumnezăiască carte *Apostol* este a *schitului de la dealul lui Vodă* ot Hârlău, unde să prăznueşte hramul Duminica tuturor sfinţilor, care schitişor este a sfintei mănăstiri a Niamţului, *zidită de cuviosul părintele Sofronie şi închinat la mănăstirea Neamţului*, cumpărat de toţi poporânii şi de călugării cari sau tâmplat la această cumpărătură, şi cine sar ispiti să o înstreineze de la acest schitişor ce scrie mai sus să fie anaftima şi afurisit, treclit şi maranafta, herul, petrele să putrediască iar trupul acelui să naibă ertare şi săi fie părăşi toţi sfinţi, a careia este hramul şi de noi aşijdere. de la zidirea lumii 7265 Mart 31 (1757). Ilie ot Neamţ. „şi fiind pe atunci eu preot la acest schit ermonah Antonie Mihailovici i Miloradovici.

9). Pe un *Ohtoihon*, Rămnic 7232 (1774). (biserica din Bădeni, Iaşi).

Fila 27: „Ăcastă sfântă şi dumnezăiască carte (anume Ohtoih sau cumpărat de dumnialui | Cuconul Iordachi vel vornic Cantacuzino | şi sau dat la sfânta biserică la Bădeni la ţinutul Hârlăului | unde iaste hramul Buna Vestire, că să fie | pentru pomenirea veşinică (s'c) şi sau scris | la leat 7287 Ghenar 7 zile şi sau scris de mine smeritul şi plecatul către toţi, erei Ilie.

10). Pe un *Triod*, Bucureşti 7277, (biserica din Bădeni, Iaş).

„Ăcastă carte a ume *Triod* lam cumparat eu | eu (*sic*) | Dumitru postelnicul ot Prăjeni drept 23 pol lei | ca sămi fie de trebuinţă bisericii şi pentru ertarea păcatelor noastre, iar cine ar cine ar (sic) furao sau ar luao făr de voe me | să fie.....

11). Pe un *Antologhion*, Iaşi 7263 (1755) pe 12 luni (Biserica din Bădeni, Iaşi.

„Ăcastă sfântă carte *Meneu* este a schitului mănăstirii Niamţului | de supt dealul lui Vodă şi sau cumpărat de preut şi de călugării i de poporâni şi cari sar ispiti să o înstrăineze săi fie părăşiţi şi sfinţii părinţii sudeţul lui Hristos. leat 7265 Aug. 25, Ioanichie eclesiarh ot mănăstire Neamţul.

12). Pe o *Psaltire*, Iaşi 1794 (biserica Buna Vestire din Bădeni).

www.dacoromanica.ro

„Ačasta sfântă şi biserićască carte | ce să numeşte *Psaltire* sau cumpărat | de dmlui *Sandu Libuşca* şi sau dat dr pt 6 lei | la ačastă sfântă biserică din satul | Bădeni, unde iaste hramul Bunei Vestiri ca să fie pentru pomenirea veşnică | şi spre ertarea păcatelor lor | şi a părinţilor lor, iar cine sar ispiti | să o fure sau să o e cu sila | acela să fie neertat de domnul | nostru Is. Hrs şi de preacurata sa | maică şi de cei 12 Apostoli | şi de toţi sfinţi erarhi în veci vecilor amin | leat 1794 August 6 | . Eu Erei Ilie am scris şi am fost îndemnătoriu si silitor la ačasta".

13). Pe un *Penticostar*, Iaşi 7261 (1753), (biserica din Bădeni Iaşi).

„Ačastă sfântă carte anume Pentricostar sau tipărit în zilele mării sale Iω Costandin | Mihai Răcov'ţă Vodă, cu blagoslovenie şi cu toată cheltuiala a sfinţii sale | Kir. Iacov fiind Mitropolit a toată *Moldovalahia* şi sau dat la ačastă | sfântă biserică la *Boteşti*, unde iaste hramul precuviosei Paraschivei şi au fostu orânduiţi de au plătit ctitorii şi preoţii împreună şi po | porăni ca s(ă) le fie večnică pomenire pentru sufletele lor".

„Să să ştie cându au murit Iωnъ Moşneagul în septămâna ce luminată Vineri dimineaţa, umbla veleatulъ 7237, April. tatal lui Gheorghi Spătariului.

14) Pe un *Catavasier* vechiu, rupt (biserica din Ceplen'ţa, Iaşi).

„Să să ştie că acest | catavasier lam cumpărat | eu Dumitru de la părintele | Isachi drept 3 lei | şi cine sar ispiti să mil | înstrăineze de la mine | să fie supt *g*udecata lui Dumnezău şi de mine....

Iaşii în Cronicari şi în Călători străini

a) Iaşii în Cronica lui Miron Costin (1633—1692)

Ştirile despre Iaşi se înmulţesc în Miron Costin, care a trăit în Iaşi, unde şi-a avut casele sale de locuinţă, pe uliţa Strâmbă, azi căpitan Păun colţ cu str. Gh. Mârzescu, şi în faţa Teatrului Naţional.

Capitala la Suceava. Dacă pentru Gr. Ureche evenimentele cu fuga lui Aron Vodă se petrec în *Iaşi*, de unde fuge Nestor Ureche; pentru Miron Costin evenimentele cu venirea în scaon a lui Ştefan Radul vornicul şi Ştefan Răzvan hatmanul se petrec *în Suceava* (Let. I², 249).

Tot în Suceava se petrec evenimentele supt Eremia Movilă «şi au purces Ieremia Vodă şi sau aşezat la Suceava» (id. 251); şi iarăşi «au mers Ieremia Vodă la Bucureşti şi au aşezat domn pe frate-său Simeon Vodă; iară Eremia Vodă sau întors la *Suceava* (id. 254) şi iarăşi «Mihai Vodă au tras oştile sale asupra Eremiei Vodă *spre Suceava* (id. 255)... şi cât îndată ce au sosit la Suceava i sau închinat *cetatea Sucerei*" (id. 255—256),

In sfada dintre Movileşti, feciorii lui Eremia şi cu boerii lor se acioase *la Iaşi*, de unde îi goniră boerii partizani lui Mihailaş, ficiorul lui Simeon Movilă Vodă (id. 260).

Capitala la Iaşi. Cu domnia lui Ştefan Vodă Tomşa se fixează definitiv capitala la Iaşi. Politica Movileştilor fiind filopolonă, a ţinut capitala la Suceava, mai aproape de Polonia; Ştefan Vodă Tomşa fiind filoturc a stabilit scaunul la Iaşi. De aceia cu domnia lui se înmulţesc ştirile de Iaşi şi împrejurimi.

Păcurarii şi Tomeştii. In lupta boerilor contra lui Ştefan Vodă, acesta «au strigat şi târgul în leafă; şi sau strâns din *târgoveţi* şi din *slugile neguţitorilor* şi oameni *nemernici*... şi erau descălicaţi şi câţiva *călăraşi* ce venise la căutare la *Tomeşti*" şi

www.dacoromanica.ro

«au eşit Ştefan Vodă cu gloatele sale de *laturea târgului deasupra fântânii lui Păcurar* şi scoase şi târgul tot Ştefan Vodă» (id. 264).

Tăuteştii Tot în aceste lupte pier toţi dărăbanii la satul Tătărăni — azi Rediul lui Tatar, şi «le stau movilele şi până astăzi deasupra satului *Tăuteştilor*».

Acestea în 1615 (7123).

In cursul anului 7124 (1616). Iaşii au văzut luptele lui Skindir Paşa, prinderea doamnei lui Ieremia Movilă, şi a fiului său Bogdan Vodă, şi împrăştierea armatei leşeşti cu Coreţki, unul din ginerii Elisabetii Moghilă (id. 266).

Ţuţora, capul Stancei şi Braniştea. Supt Gaspar Vodă fiind amestecături cu Leşii, el văzind că vreau Turcii să-l prinză «au eşit din Iaşi şi au pus tabăra *la capul stâncei împrotiva Ţuţorii*». Tot supt Gaspar Vodă se aminteşte de încercarea de otrăvire a lui Bucioc vornicul la masa lui Vodă, şi cum ducânduse la gazda lui a luat doftorii contra otrăvii şi leau varsat. Iar în luptele cu Turcii, Gaspar Vodă a fost omorât în *branişte* fiind cu puţini de ai săi. (id. 273). Braniştea e regiunea ce se întinde pe tot şesul Prutului de la Coada Stâncei până la Scoposeni.

Supt Alexandru Iliaş Vodă au fost omorâţi Septelici hatmanul şi Goia post, «şi trupurile lor leau aruncat întro eşitoare» (id. 276).

Arderea Iaşilor. In vara lui 1622 ard Iaşii: «deci intrând Libomirovschi,. a prădat ţara păn în Iaşi cu 4000 oameni; iar Alexandru Vodă lăsânduşi scaunul au eşit cu fuga la Roman, şi atunce au ars Leşii şi *târgul Iaşi*» (id. 277).

Desbaraj în Iaşi. Supt a doua domnie a lui Ştefan Vodă Tomşa Iaşii au văzut vizita cneazului Desbaraj, solul leşesc la Poartă. Şi scrie cronica; «eşind Ştefan Vodă o milă de loc înainte-i cu gloate, în carătă cu sine solul nu l'a poftit, nici au primit să vie la ospăţ la masa lui Ştefan Vodă. Iar Ştefan Vodă şi la purcesul lui *din Iaşi* spre Ţarigrad l-au petrecut cu cinste până la locul unde apoi Barnoschi Vodă au făcut un heleşteu ce se chiamă iazul lui Barnovschi până astăzi» (id. 284).

Biserica de pe Poarta. Acest domn — Ştefan Vodă Tomşa — au făcut şi biserica domnească de pe Poartă; iar în nota sa adaogă: «care biserică o au mărit şi o au înfrumuseţat de unde este scaunul domnesc spre uşe Măria Sa Mihai Vodă-Racoviţă la domnia sa cea dintâi în anul 7213 (id. 285).

Divanul domnesc, vornici de Poartă, aprozii de divan. Radu Vodă Mihnea e prezentat de Miron Costin ca un domn cu mare fast, divanul se ţine regulat, judeţul era direpţ; vornicii de gloate (de poartă) bine instruiţi şi învăţaţi. Boerimea era în cinste «nime din boeri *până în ce a treia* cu haine cevaşi proaste să nu hie că era, scârbă». Cu aceste năzuinţe ale Radului Vodă boerimea de slujbă luă pasul asupra boerimei de ţară. Povestea cu vatavul de aprozi, căruia armaşul i-a aplicat 300 toege pentru nevrednicie, este clasică (id. 287).

Arderea curţilor domneşti. Domnia la Hârlau. «Curând după ce au ars curţile domneşti aice în Iaşi, s'au mutat Radul Vodă la Hârlău cu şedere, şi aşa îndrăgise locul la Hârlău cât în toate veri acolo şedea cu toată casa lui». (id. 288)

Barnoschi, Barnova, sfeti Ioan din Maji. Barnoschi Vodă şi-a legat numele de biserici, el fiind al 2-a domn, care se sileşte mult a da Iaşilor înfăţişarea de capitală, «şi au săvârşit mănăstire mare *în dricul oraşului Iaşilor*, unde este hramul sfânta Marie... şi mănăstirea Bărnova în colţul Iaşilor, care apoi o au săvârşit Dabija Vodă biserica lui sftu Ioan în oraş în Iaşi de măicăsa zidită»..... urmând pe Pătru Vodă, care au făcut mănăstirea *Galata*» (id. 290, 297).

Dricul Iaşilor. Pentru Miron Costin locul unde a rădicat Bărnovschi Vodă biserica sa, ce stă şi azi în Iaşi în forma ei primitivă cu clopotul atunci turnat, era *dricul* Iaşilor. Cuvântul *dric* are la noi mai multe înţelesuri. La Huşi *dricul* este o

www.dacoromanica.ro

podgorie de vie spre nord de oraş; probabil acolo a fost vechea *Carţa*, de care se vorbeşte în actele Epurenilor. Se mai zice *dricul* căruţei, adică *mijlocul* ei, «şi *dricul* strânsului pânelor», adică în *toiul* culesului.

Dric. «avant-train d'une voiture, point, moment principal d'une chose» (Cihac). Turc *direk*, poteau, serb *direk* trabis gemes, ceh. *drik* tronc, magh. *derek*, tronc, milieu chose principal, alb. *derék* colonne, slovşak *drek* vsl. дрѣкъ.

Regiunea Barnovschi — zisă apoi *Beilik*—a fost denumită în actele oficiale până către 1780 *Trăpezeneasa*. (vezi Bulet. No. 1). Ce să fi însemnat acest nume dat din vechi, de la urzala târgului Iaşi, până către 1780, de *Trepezăneasă?*

In catastihul vămilor Moldovei, ce l'am publicat mai sus, am dat de *Trepezăneasa* la neguţitori, se aduceau marfa din Trapezunt, capitala Armeniei (t. Trabzun, Tarabuzan). Deci la urzirea târgului Iaşilor, primii negustori au fost armeni din Trabzun, şi după localitatea de unde veneau, s'a dat numele şi *uliţei* ocupate de ei. — Acolo a fost vechiul Iaşi, *inima* lui, *mijlocul* târgului, ce s'a întins apoi cu dughenile de către negustorii ruşi spre uliţa *rusască*, până la curtea domnească.

Atât măn. Barnovschi cât şi sf. Ioan Zlataust erau biserici în *Trepezăneasa*.

Miroslava. În răzmeriţa ţării supt Alex. Vodă Ilieş «atâta mulţime sau strâns din toate părţile, cât nu încăpeau în târg, ce umpluse locul pe supt *Miroslava* (id. 293).

Biserica Balicăi. Şi mai zice cronica: «au mers boerii cu toţii *la curte* şi la purcesul domniei să nu să hie pus cu toţii să oprească desfrânata prostime, poznă mare.... ce tot pre lângă domnie au mers boerii a oprire grosimea ţărănimei pornită... dacă au ajuns domnia în şesul Bahluiului aproape de mănăstirea *Balicăi* tot locul era plin de oameni; nu se vedea nicăiure şesul deşert. (ib. 294).

Balica' hatman, rudă cu Buzeştii şi cu Catargieşti, a zidit biserica, zisă azi Frumoasa.

Casa lui Lupul Vornicul în Iaşi. Venind cu domnia Moisăi Movilă Vodă cu a doua domnie a pornit ură şi persecuţie contra lui Vasile Vodă; iar ei a fugit den Iaşi, iar *casei* lui şi mumei lui şi surorilor lui ce au avut nice o nevoe nu le-a făcut» (ib. 298).

Lupul Vornicul, din familia *Cocin* avea multe rude, mulţi fraţi şi multe surori. Nu putem şti azi unde şi-a avut casele sale în Iaşi din boerie. Ştim însă că fraţii săi au stat 20 ani în *tărie* fără să plătească nici o chirie în casele foste mai pe urmă ale lui Miron Costin, din uliţa Strâmbă.

Abaza Paşa în Iaşi (1634). După lupta ce a dat Polonilor la Cameniţa şi Studeniţa, Abaza Paşa, seraschierul de Silistra, s'a oprit la Iaşi. «Şi dacă au sosit aice în Iaşi, au descălecat cu corturile în şes despre mănăstire Bălicăi şi a doua zi era aşezat cu gândul să prinză pe toţi boerii să-i ia cu sine.. ce un turc orb de un ochiu, prietenul lui Costin hatmanul, au descoperit gândul lui Abaza şi au fugit în noaptea aceia boerii, cât până în ziuă au agiuns la mănăstirea Probotă» (ib. 300).

Alex. Costin postelnicul. Multe din cele ce a scris Miron logofătul despre faptele politice inainte de Vasile Vodă le-a avut direct ori din gura tătâne-său lui Alexandru Costin postelnicul, ori din *scrisul* lui. Bănuim ca fiul a găsit între hârtiile tatălui său dacă nu o schiţă de cronică, dar foarte multe însemnări despre faptele, la care a luat el parte. Zic aceste că prea sunt precise unele afirmări, şi prea personal date ca un cronicar care vede şi judecă evenimentele prin prisma persoanei sale. Nu greşim când afirmăm că apricierile ce Cronicarul Miron face despre domnii anteriori lui Vasile Vodă sunt de fapt ale tatălui său, nu ale sale personale; sau le face prin prisma familiei sale: «noi măcar că am fi datori cu pomenire lăudată mai mult lui Ştefan Vodă, de la care multă mila am avut, de cât lui Vasile Vodă, de la care

www.dacoromanica.ro

multă urgie părinţi noştri au petrecut dar.. (id. 338), căci zice: «iară Moisei Vodă strâns cu casa lui şi cu *Costin hatmanul din boeri*, au trecut în ţara leşască în 7142 April» (id. 301).

Iaşii supt Vasile Vodă Lupul. In primii ani Vasile Vodă stând din lupta cu Matei, Cronicarul Costin vorbeşte de Iaşi, când cu gătirea domniei pentru Ioan Vodă fiul său „cât aice în locul său pusese pe fiul său, pre *Ioan Vodă*, în scaunul ţării cu boeri, cu ispravnici, cu domnie deplină" (id. 137); dar neizbutind în lupte... pre fiul său pre Ioan Vodă l'au trimis la Ţarigrad, unde şi-au săvârşit şi viaţa.

Treisfetitele, Golia. «Intraceşti ani au zidit Vasile Vodă si lăudată mănăstirea în oraşul Iaşilor întăi supt nume a trei învăţătorii bisericii, ce se zice *Treisvetitelii* mai pe urmă a doua mănăstire ce să chiamă Golia, cu făptură cum să văd peste toate mănăstirle aice în ţară mai iscusite. Golia se zice pre numele unui boiarin anume Golăia, carele pre acel loc zidise o biserică încă de piatră. Şi întru acest an au adus şi moaştele sfintei Paraschiva în anul 7148, a cărei sfântă viaţă şi den ce locuri au fost şi cum au petrecut cu mare dumnezeire vei ceti la Octomvrie în 14 zile" (id. 310).

Curţile domneşti. „Acest domn au făcut ca de iznoavă curţile cele domneşti în Iaşi, casele cele cu cucinii, grădini, grajduri de piatră, toate de dânsul făcute" (id. 310).

Obs. Trei Erarhi are inscripţia din 7147; moaştele sfiintei Parashiva au inscripţia din 7149; Golia are inscripţia din 7168. Curţile domneşti n'au inscripţie, dar este o piatră cu inscripţia, ce poartă date de 7154. Azi această piatră e dusă la Timişeşti, nu se ştie de *cine* şi *când*.

Nunta Mariei cu Radzivil In 7152 (1645) au făcut nuntă Vasile Vodă ficei sale mai mari doamnei *Mariia* după cneazul Razivil...; şi aşa s'au făcut nunta aice în Iaşi la care câtiva domni din ţara leşască singuri cu chipurile sale, cu curţile lor au fost, şi Pătraşco Moghila. Mitropolitul Chievului, feciorul lui Simion Vodă. Iară soli trimeşi erau de la Racoţi cneazul Ardealului Kemeni Elnăş cu daruri; şi de la Matei Vodă, domnul Muntenesc, singur Ştefan Mitropolitul ţării Munteneşti şi Radul logofătul si Diicul spătarul, ce se împăcase domnii între sine.

„N'au lipsit nimic den toate podoabele ce trebuia la o veselie ca aceia cu atâţi domni şi oameni mari din ţări străine, meşteri de bucate aduşi din alte ţări, *zicături*, giocuri şi de ţară şi străine; curtea împodobită toată şi strânşi boerii şi căpiteniile ţării ficiori de boeri, oameni tineri, la alaiuri pre cai turceşti, cu podoabe şi cu peţiene la şlice" (id. 311).

Prada şi arderea Iaşilor de tătari. Şi scrie cronica: „întruna din zile prilejindusă Vasile Vodă la masă vesel îndată au chemat căpitanii, dându-le poronca să purceadă cu slujitori, şi den slugi boereşti şi *den târg cine va vrea sa meargă în dobândă* să lovească pre tătari.... de la Brătuleni, la Razina.... ce erau încărcaţi tătarii dé robi şi de plean din ţara Leşască. Mult a stătut boerii, carii să prilejlse la acea masă, mai mult Catargiul, să nu se facă cu grabă acel lucru....; atunci „drâmbe de oşti—tătărăşti—au cuprins cât ţine Soroca şi ţinutul Iaşilor (din Răut şi până în Jijia), până în târg în Iaşi.. Vasile Vodă văzânduse la grijă şi spaima ce avu, că luase Tatarii până supt târg hergheliile... singur n'au ţinut multe zile scaunul, ce s'au *mutat den Iaşi* în neşte poeni, în codrul Capoteştilor.... lăsând în Iaşi puţinei dărabani de apărarea curţii.

«Şi au ars atunci tot oraşul; unde şi unde au rămas atunce câte o dugheniţă; curtea domnească, casele boereşti, tot oraşul într'o mică de ceas cenuşă s'au făcut; iar mănăstirile au hălăduit... că erau şi oameni cu sineţe închişi pren mănăstiri Numai la mănăstirea Treisfetitelor, oamenii ce au fost acolo închişi, acolo le-a venit

www.dacoromanica.ro

primejdia, că arzând târgul den para focului s'a aprins şi mănăstire. Dece au căutat o mână de oameni de arşiţa şi de groaza focului o *eşire pe o portiţă ce este pen zid despre Bahlui* şi acolo au luat pre mulţi oameni în robie (id. 320).

Omor în Iaşi... «că după eşitul Tătarilor au lovit mare omor în oameni şi aicia în Iaşi şi în toată tara» (id. 321).

Nunta Ruxandei cu Timuş. «Şi într'acestu an au căutat a facere Vasilie Vodă şi veselia fiicei sale Rucsandei după Timuş... însă cele ce trebuiau la o nuntă domnească nimică n'au lipsit; şi după câteva săptămâni ce au şezut Timuş aice în Iaşi cu asaulii, polcovnicii şi atamanii săi... purces'au cu doamna-şi la Cehrin» (id. 321),

In aceste vremi Miron fiind elev la Bar n'a avut de la cine afla amănunte despre cum a decurs nunta domniţei Ruxandei, tatăl său fiind pribeag; de aceia şi povestirea este simplă şi săracă în fapte.

Gh. Ştefan logofătul şi fuga lui. Aici cronicarul Miron e mai bogat în fapte, căci aceste urzituri le-a apucat şi el fiind băetan de 19-20 ani, întors în ţară de la Bar şi copil în casa lui Iorgachi Cantacuzino visternicul.

..«Işi trimesese Ştefan logofătul giupâneasa la ţară.. iară el tocma în ziua când se cânta în biserică canonul Sf. Andrei de la Crit, la 8 ceasuri de noapte, gătindu-se Vasile Vodă de biserică, încă nime den boeri nu venise la Curte.. şi întrebând Vasile Vodă de postelnicei cine den boeri este afară iau spus postelniceii că este logofătul cel mare...

«Spun de Vasilie Vodă că den beserică l'au lovit gânduri de purcesul logofătului aşa fără nădejde (id. 323)... la care sunet (de Unguri şi de Munteni) văzându-se Ciogoleştii... mirându-se cum va face să fugă să-şi lase casele lor cari erau cu totul aice în Iaşi (unde ?). atunci au dat pre amândoi logofeţii şi pre Ştefan Serdariul pre mâna seimenilor de i-au omorât noaptea *denaintea jitniţei ce era in lontru în curte»* (id. 325). Erau oştile ungureşti la Roman... când şi Vasilie Vodă s'au sculat cu toată casa lui, şi curtea cu boeri de curte şi au purces den Iaşi spre Hotin»... iară Ştefan logofătul Kemeni Ianăş şi cu Diicul spatarul lui Matei Vodă cuprinzând scaunul ţării *la Iaşi*, îndată au alergat mulţi de toate părţile de la ţară la Iaşi şi glotindu-se au mers la Kemeni Ianăş strigând să fie domn Ştefan Gheorghe logofătul» (id. 326)... deci după obiceiu au mers Ştefan Gheorghe logofătul în beserică Sft. Nicolae de i-au cetit molifta de domnie Ghedeon Vlădica de Huşi, fiind Varlaam Mitropolitul eşit la munte (id. 327).

Iaşii supt Gh. Ştefan Vodă. Vasile Vodă trecu Nistru pe la Hotin cu o samă de boeri... iară boerii ceilalţi toţi şi cu slujitori cu puştile s'au întors *spre Iaşi la domn tânăr»* (id. 328).

Lupta de la Popricani... «Kemeni Ianoş rămăsese, pre rugăminte lui Ştefan Vodă în Iaşi, şi au eşit cu Ştefan Vodă cu 12000 oameni deasupra Popricanilor... dar dărăbanii văzând că Cazacii au purces orb la vad au plecat cu fuga *spre Rădeni*... iar Kemeni şi Gh. Ştefan au tras oastea mai *spre Iaşi*... iar den oştenii lui peste noapte lăsând oştenii au mers *pre la casele sale*... a doua zi Timuş cu tabăra legată a purces *spre oraş*... iar Ştefan Vodă văzând că într'acea noapte s'a scurs giumătate oaste *până între vii au ţinut drumul oraşului*; iară dentre vii au luat Bahluiul în sus ...Timuş au intrat în târg şi au descălecat în curţile domneşti, şi tabăra eşită toată înaintea curţei şi pen pregiur... şi până la venirea lui Vasile Vodă au pradat Cazacii pen codrii Iaşilor (id, 330)... iară Vasile Vodă, dacă au sosit în Iaşi, după sfat ce au făcut cu ginere său Timuş, s'au mutat Timuş cu tabăra sa *la Galata*, iar Vasile Vodă au stat în curte (id. 331).

Timuş şi Vasile Voda. Timuş omoară la Galata pe Cotnarevschi, pisarul leşesc

www.dacoromanica.ro

a lui Vasile Vodă, iară boerii cari fusese contra căsătoriei Ruxandei după Timuş, temându-se de firea lui de tiran şi de sălbatec — Toma şi Iordache, fraţi Cantacuzineşti — cu fereală îmblau şi tot pre ascuns noaptea *pre poarta despre casele doamnei veniau la Curte la Vasile Vodă*, de care Vasile Vodă cu greu suspină şi-şi frângea mânile de ginere ca acesta (id. 332).

Plecând la lupta de la Hinta «au purces Vasile Vodă den Iaşi în gios şi au stătut la Podul Inalt pre Bârlad» (id. 332).. dar eşind războiul dimpotrivă... «trecând Siretul pre la Vădeni au venit în Iaşi la scaunul său cu mare mâhniciune tuturor (id. 337)... iară Timuş stând aice în Iaşi 10 zile au purces spre ţara sa (id. 337).. «iară Stefan Vodă după goana lui Vasile Vodă de la Sirca şi lăsând Iaşii, au venit numai *până la pod* şi de acolo orânduind la scaunul Iaşilor caimacani au purces cu oştile sale la Suceava» (id. 339).

Pod aici e *Podul Iloaei*, căci de aici a cârnit cu armata pe Bahlui în sus spre Hârlău şi de acolo peste codri în sus la Suceava.

Cetatea Sucevei o bătu cu puşti (tunuri) aduse de la Hotin şi *den Iaşi* (id 340).

Zarva Seimenilor în Iaşi. Gh. Stefan Vodă şezu în scaun la Roman până ce i-a venit steag de domnie; după ce luă steag de domnie, «au venit *în Iaşi în scaun* şi s'a aşezat de atunci cu întemeiată domnie, fără de grije» (id 347). Dar fiind aici mulţi lefecii ai lui Stefan Vodă, după pilda lui Matei Vodă, făcură o mare zarvă în Iaşi asupra Nemţilor. Seimenii erau 2300, iară Nemţi 200 la Iaşi şi 200 la Suceava. ...«Seimenii au purces bulucuri pren târg şi pre câţi Nemţi au aflat la uliţă i-au omorât... iară Nemţii au hălăduit la căpitanul lor la curte şi au apucat în *curte cerdacul cel de peatră* şi s'au orânduit de apărare acolo». Dar apucând prin vicleşug a le omorî Seimenilor câteva din capete, ei au purces'o la fugă «acoperise *iazul* de Seimeni; apoi au luat *spre Socola în şes la ceir, la părăul ce vine pre acolo*» (id. 349).

Ghica Vodă la Iaşi. Stefan Vodă a eşit din Iaşi pe la Târgul Frumos, unde în. tâlnind pre Gligoraşco Ghica beizadea l'a dăruit cu surgùciu şi l'a întors spre Iaşi Ghica Vodă întră în Iaşi în 7166 cu o săptămână înainte de Paşte (id. 358). Purtând ură şi duşmănie oamenilor lui Ştefan Vodă, «au mai omorât în Iaşi pre neşte vornici a lui Ştefan Vodă fără de nici o vină, numai căci i-au fost slugi» (id. 359).

In ţară fiind omor şi mai ales în Iaşi, Ghica Vodă a plecat la Suceava, după ce 6 luni luase parte la războiul din Ardeal contra Nemţilor, din Iulie până la 6 Decembrie (id. 360).

Costandin Vodă Cârnul şi Ghica Vodă. In amestecurile de arme dintre oştile rezleţe ale lui Costandin Vodă şi ale lui Ghica Vodă cetim mai multe despre Iaşi şi împrejurimi: «Ghica Vodă avânduşi tabăra la *Cârnicceni*... s'au mutat cu tabăra *la capul Stâncii despre Ţuţora în preajma Bugeagului* ...iar având ştiri de oastea 5000 a lui Costandin Vodă că e pe la Podu-Iloaei, Ghica Vodă cu toată pedestrimea au trecut la Ţuţora de ceia parte de Prut... iar oastea lui călăreaţă după ce a trecut *de Iaşi* în sus au mas *în valea Tăuteştilor*.. iară oastea noastră (era şi tânărul Miron acolo) n'au păzit calea spre Ţuţora, ce hatmanul (Hăbăşescul) singur au descălecat la *mănăstirea lui Aron Vodă*... iară oastea de pre supt steaguri au *împlut târgul pren pivniţe slobode cu vinuri, pren case, pren poduri, morţi beţi pre uliţe, pren toate pivniţele* îi băteau căpitanii să-şi meargă supt steaguri. Vucecovschi căpitanul dacă au văzut *în târg* mai toată oastea beată, s'au oprit de laturea târgului.., iară Costandin Vodă, dacă au vinit la *valea Copoului* şi dacă au văzut că nu-i oaste, ci-i o glogoţală au luat cu oastea *pre deasupra Copoului* şi *pentre vii* şi acolo la capul viilor şi-au tocmit oastea şi au stătut".

Harţul cu Voicecovscshi şi cu Leşii lui Ştefan Vodă au stătut pre uliţe mai

www.dacoromanica.ro

bine de un ceas... am purces drept în târg; gonaşii au dat după noi numai *până la margine târgului*; iară Costandin Vodă după ce au cercat bine târgul oblicind pre Ghica Vodă la Ţuţora, n'au mai băgat oastea pren târg, ce *alături cu târgul peste valea Căcainei* au purces întăiu cu oaste tocmită, apucând pre mulţi de ai noştri în târg..." (id. 363).

Puşcaşii lui Ghica Vodă neascultând sfatul domnului lor au purces cu puştile la Iaşi ademeniţi de dărăbanii lui Costandin Vodă (id. 364). Dar Sultanul tătărăsc veni spre Iaşi; atunci Costantin Vodă şi-a rădicat oastea den târg şi sau mutat la *Galata de sus* şi-au săpat un şanţ de *asupra părâului ce se desparte den părâul Bărnovei şi vine pre supt Galata*... Oastea tătărască a stat *la linie*... iară den seimeni au eşit den şanţuri, viind *pre iaz* pre lângă părău, a venit până *la podul Bahluiului*, şi trecând peste podul Bahluiului, *ce era pre atunci mai gios de iaz*... şi apucase şi câteva case *în Broşteni*... El Agassi au pogorît *în şes la Bahlui*, asupra Seimenilor... iar în ceia parte de Bahlui, pen ceair fugeau cele 2 steaguri de cătane numai de un tătar l... Iar Costandin Vodă au eşit cu toată oastea, cu pedestrimea la şes, cu puştele, cuprinzând oastea lor *de la părâul ce vine alături cu iazul până la Galata de gios*; şi aşa cu acea tocmală au purces *spre pod* Costantin Vodă cu oastea (id. 366). Au încălecat şi Tătarii—3000 de oameni—şi au tocmit el Agassi pe Tătari şi pre ai noştri *dincoace de linie* pre podiş, *deasupra Tătăraşilor*.

Costantin Vodă pierde războiul; lupta den şesul Bahluiului, la pod, e descrisă cu tot luxul de amănunte de cronicar, care era acolo în tabără. Costandin Vodă ia drumul cel mare *spre Scântee* (drumul domnilor); iar alţi pre Bahlui şi pren Cărligătură şi mulţi au dat de pre *iaz în Eleşteu*; iară carele lui Costantin Vodă au rămas la *mănăstirea Galata den deal*.

„Aice în oraş erau pline mănăstirele de bieţi oameni târgoveţi şi sărăcime, (id. 367).

Foametea în ţară supt Ştefăniţă Vodă... «Era ţara întracel an în acea foamete, cât mâncau oamenii papură, care o uscau şi o măcinau de făceau pâine; şi pre acea foamete poreclea ţara pre Ştefăniţă Vodă de-i ziceau *Papură Vodă*" (id. 369).

Obs. Foametea aceasta e pomenită în toate documentele timpului.

Constantin Vodă a 2-a oară in Iaşi. Ştefăniţă Vodă a avut şi el dodăială despre Costandin Vodă Basarab cu Cazacii lui. Auzind că Costandin Vodă este peste Prut, Ştefăniţă Vodă a purces în gios spre *Posdanici* (azi Sculeni), şi trecură *de Iaşi pre deasupra mănăstirii lui Aron Vodă* au trecut la Tomeşti pre Bahlui şi acolo au stătut cu oastea... iar Constantin Vodă merge întins *la Iaşi* (id. 369).

Ştefăniţă Vodă primind ajutor de la Tătarii—2000 oameni—au purces drept asupra lui Costandin Vodă la Iaşi... şi au luat Iaşii fără veste, şi aşa de grabă au luat, că târgul în lung de au apucat mulţi oameni den târg în robie... iar Costandin Vodă au eşit cu tabăra şi au stătut de laturea târgului, *pre părâul Căcainii, mai gios de podul lui Ştefan Vodă*; iar El Agasi au cuprins *Tătăraşii*; Seimeni îi băteau pe Cazaci *de după case*... (id. 370).

Adoua zi pre la amiazăzi Cazacii au suit dealul pre lângă Tătăraşi; iar a doua năvală au făcut ai noştri pre deal spre mănăstire lui Aron Vodă.... şi după atâta dodăială s'au întors Ştefăniţă Vodă *în Iaşi* (id. 370).

Paşa de Silistra în Iaşi. Mustafa Paşa de Silistra a sosit în Iaşi şi cum a sosit a şi descălecat direpţ la Curtea cea domnească în Iaşi şi a strâns toţi boeri la sine şi ţiind de rău pre Ştefăniţă Vodă l'au făcut om de nimică" (id. 370).

Ştefăniţă Vodă îngropat în Iaşi. «Iară oasele lui Ştefăniţă Vodă le-au adus *în Iaşi* şi l'au îngropat în mănăstire care se pomeneşte Treisfetiţele" (id. 371).

www.dacoromanica.ro

Aceste sânt în scurt ştirile ce le avem despre Iaşi în Cronica lui Miron Costin El vorbind de evenimentele contemporane, aminteşte implicit şi de Iaşi : uliţi, clădiri, mahalale şi împrejurimi. Despre Curtea domnească ne dă câteva lămuriri incidentale,

Cronicarul Miron Costin a trăit in Iaşi aproape 60 ani, (1633—1691) fiind pentru el prea cunoscut n'a însemnat nimic despre Iaşi ca oraş, ci numai în legătură cu faptele povestite de dânsul.

Gh. Ghibănescu

IAŞII IN BANDINUS, 1646

După „Visitatio generalis... în Provincia Moldaviae per Marcum Bandinum [1])... anno Domini 1646, die 19 Octobris, publicat în Anal. Ac. Rom. tom. XVI, Mem. secţ. istorice, de V. A. Ureche [2]).

Pg. 182 : «Die vero 21 Octobris secundum novum calendarium, Iassium în Moldavia ad nostram Parohialem Domum prospere appulimus, ubi nostrum gaudium mutatum est in luctum, nostraque cithara versa est in vocem flentium, Primo eo quad praefatam Domum Parochialem cum tali facie deprehendimns, ut non Ecclesiasticae domui, sed tabernae ac popinae potius similior apparuerit. Nullum circa sacram aedem sepimentum, omnia non solum hominibus cujuscunque sexus atque conditionis, sed etiam pecoribus aperta. Domus etiam inferior ad Parochiale Tempellum spectans, a Polonis non solum occupata, sed omnino abalienata, et in Lupanar commutata erat. Domus vero superior, uti diximus, fuit Parochialis Residentia ab initio, quam Reverendi Patres Missionarii Minor. Conven-

Vizita generală... în ţara Moldovei, de către Marcu Bandinu.. în anul Domnului 1646, ziua 19 Octombrie.

In adevăr, în ziua de 21 Octombrie, după calendarul nostru nou, am ajuns cu bine la Iaşi, în Moldova, la casa noastră parohială, unde bucuria noastră s'a schimbat în durere şi cântecul nostru în glas de plângere. Mai întâi, pentru că am găsit aici numita casă parohială într-un aşa hal, încât semăna mai degrabă a crâşmă şi a bucătărie de rând, decât a casă bisericească. Nici un gard împrejurul casei sfinte toate deschise, nu numai oamenilor de orice sex şi de orice condiţiune, dar chiar şi vitelor Casa de jos, care este în faţa templului nu numai că e ocupată de Poloni, dar înstrăinată cu totul şi prefăcută în lupanar. Casa de sus, precum am spus, a fost dela început reşidinţă parohială, pe care respectabilii părinţi misionari, din ordinul Minoriţilor, o locuiră câţiva ani şi pe care o numiră în chip mincinos, spre marele scandal tuturor, Conventum. Această casă de sus are trei odăi, dintre care numai una putea nu fără mare răbdare, să fie locuită, celelalte două erau prefăcute în staul şi grajd In grădiniţă, deschisă în toate părţile, este o fântână plină de mâl şi de mortăciuni. Acoperişul casei din scânduri putrede nu opreau ploile ce cădeau. Pereţii din grinzi crăpate pe un drum pe unde trece oricine cu căruţele şi pe jos, pe lângă casă, slujeau ca loc de curăţire trecătorilor. Privind încoace şi încolo şi neaflând nimic bun, nu ma puteam scoate decât suspine.

1) Marcus Bandinus a fost Archiepiscop catolic de Marcianopole, în Moesia inferioară, de Durostor şi Tomis la Marea Neagră şi administrator al bisericelor catolice. din Moldova. Codicele, din care fac aceste extrase, a început a fi scris în oraşul Bacău, la 1648, Martie 2.

2) Vezi şi N. A. Bogdan, Oraşul Iaşi, ed. II, pg 395—397 rezumatul, dat după Ureche; N. Iorga, Istoria Românilor prin călători I, 243—273 ; Ion Neculce, Bulet. Muz. fasc. I, 184—185.

www.dacoromanica.ro

tuales ab aliquot annis inhabitarunt, sumuque Conventum cum maximo scandalo omnium, mendose appelarunt: tria habet cubicula, ex quibus unum poterat, sed non absque magna patientia inhabitari, due alia cum camera în stabulum ac sordibulum erant conversa. Puteus in hortulo, undique aperto, faecibus et cadaveribus infectus. Superficies domus scandulis putrefactis tecta olim, decidentes imbres non arcebat. Parietes ex trab'bus rimosi, publica via currulis, ac pedestris penes domum, area transeuntibus patebat sterquilinium. Huc illuc aspicientes et nihil boni videntes, aliud non, nisi suspiria emittebamus.

Ibid. pg. 257: Ias. 1) Ungaricè Iasvasar, Valachicè Ias, Latine Iassium vel Iassi, sic denominatum tradunt ab Opilone hujus nominis, qui prius boves in eodem loco pascebat, in quo postmodum Aula Principum erecta. Haec civitas modo est totius Provinciae Metropolitana, et in meditullio Moldavie, quo ex Turcia et Tartaria et Moscovia diverssime merces convehuntur, unde Turcicae res venales, in Poloniam, Ungariam et Trausylvaniam distrahuntur. Sita jacet supra latissimos duos colles; et interjectâ valle, domos habet quindecim millia; Templa universim 60. Monasteria in Civitate et prope illam sunt undecim. Novum Monasterium ante sex annos à moderno Principe Basilio aedificatum et scissis lapidibus cum caelaturis et per modum coronidis, insito marmore nigro ornatum; muro instar arcis circumdatum, quadratâ turri amplâ in ingressu erecta, in qua horologium et insignes campanae sunt. Scholas quoque in hoc claustro erexit quae ante annum. Dominica Septuagesimae arsit, uti hoc Anno 1647 itidem aliae Scholae in alio loco Dominica Sexagesimae recurrentis anni, combustae, quarum muri sub solido fornice extunt integri.

2) Incolae sunt maxima ex parte Valachi, praeterea Ungari, Armeni, Graeci, Bulgari, Albani, Turcae, Tartari, Poloni, Rutheni, Saxones, Moscovitae et non nuli Itali. Qui tributum pendunt viginti octo millia numerantur, praeter Barones, eorumque Aulicos, Iaşi. In ungureşte Iasvasar., în româneşte las, în latineşte Iassium sau Iassi, se spune că este numit astfel, după numele unu bouar, care mai înainte vreme păştea boii în acelaş loc, în care, după aceia, s-a ridicat curtea domnească. Apoi această cetate este capitala întregei Provincii şi este aşezată în mijlocul Moldovii, unde se aduc diferite mărfuri din Turcia, Tataria şi Moscova şi de unde se răspândesc mărfurile turceşti în Polonia, Ungaria şi Transilvania. Esfe aşezat pe două coline foarte late şi pe valea care este între dânsele, are 15000 de case; biserici, în total, 60; mănăstiri în cetate şi în apropiere de dânsa sunt 11. Mànăstirea cea nouă (= Trei Ierarhii) a fost zidită acum şese ani de către Principele actual Vasile (Lupu) şi a fost împodobită cu lespezi tăiate cu săpături, şi cu marmură neagră prinsă în fel de coroană; ea este încunjurată de un zid de apărare şi are la intrare un măreţ turn pătrat, în care se află un ceasornic şi clopote mari. Vasile Lupu a făcut şi şcoală în această mănăstire, care a ars anul trecut, în Duminica septuagesimă [1]), tot aşa după cum în anul acesta 1647, în Duminica sexagesimă [2]) au ars alte şcoli, în alt loc, ale căror ziduri stau întregi sub bolţi puternice.

2) Locuitorii sunt în cea mai mare parte Români; afară de ei se mai găsesc Unguri, Armeni, Greci, Bulgari, Albanezi, Turci, Tatari, Poloni, Ruteni, Saxoni, Moscoviţi şi câţivă Italieni. Cei ce plătesc tribut sunt în număr de 28000, afară de boeri şi curtenii lor, afară de nobilime, de liberţi şi militari, care primesc leafă de la domn şi care sunt 20000. Care şi cât de mare este curtea Principelui voi arăta în alt loc mai potrivit. Cetatea aceasta, spre nord, are vii plantate, pe aceiaş culme, pe care este aşezat şi oraşul; între vii sunt două mănăstiri. In spre răsărit, parte sunt coline

1) A treia Duminică înainte de prima Duminică din postul mare.

2) Duminica care cade cu 15 zile înainte de prima Duminică din postul mare şi care este aproape a 60-cea zi, înainte de Paşti.

www.dacoromanica.ro

praeter nobilitatem, Libertinos et milites stipendium Principis merentes, qui sunt viginti millia. Qualis et quanta sit Aula Principis commodiori in loco (258) discribemus. Civitas haec à Septentrione habet vineas in eodem colle plantatas in quo ipsa est sita; inter vineta sunt duo Monasteria. Ad Orientem partim sunt colles frugibus serendis commodissimi, partim vallis latissima, quam irrigat fluentum Balhoj. A Meridie post interjectam vallem est mons vitifer, cum viliis, sub quo duo Monasteria in conspectu Civitatis visuntur; ab Occidentem lacuş civitatis colii adhaeret, hunc lacum Balhoj inter duos celles fortissmo aggere interclusus efficit, ultra lacum est mons, in quo est Monasterium Galata nominatum, circa Monasterium patentissimi campi supra montem, ultra campum sylvae et vineae non longo spatio distantes; infra Monasterium scaturiens fons et viliia.

3) Ad Merldionalem Civitatis partem in margine collis supra lacum est Principis palatium, quod solummodo versus orientem habet tenuem murum, nec turribus nec propugnaculis firmatum et nec vallo nec fossâ munitum, ex alliis verô partibus trabes in terram fossas pro muro opponit. Quoad exteriorem apparentiam domus nec adeo splendidae, interiores verô parietes, tapetibus, aulaeis, sericieis cortinis vestiti, auro argentoque micantes, regiam quandam Principis majestatem praeferunt. Sedilia bhysso cooperta, argenteis, aureisque claviculis ornata. Structura palatii, nec tota lapidea, nec tota lignea. Turcae enim sola Monasteria ex meris lapidibus aedificare permittunt.

4) Longè spectantibus Civitas quasi novo Roma apparet, eo quod Turres, Templaet Monastiria oculis quandam majestatem ostentant, şi quis verô ingrediatur non nisi mapalia et tuguriola intus deprehendit et nec opulentissiml Barones habent splendidas aedes et non nisi ex lignis luto illitis parietes exstruunt. Hoc anno quidem 1647 nonnull Barones intendunt lapideas erigere Domos. eo quod ob crebriora incendia nihil tutum in ligneis a edificiis; foarte potrivite pentru semănături, parte este o vale foarte lată, pe care o udă râul Bahlui. Inspre miazăzi, după o vale, este un munte acoperit cu vii şi case, sub care sunt două mănăstiri în faţa cetăţii; înspre apus este un lac, care se întinde până în culmea cetăţii, lac, pe care îl formează Bahuiul, închis prin o iezetură foarte puternică, între două culmi; dincolo de lac este un deal, pe care este mănăstirea ce se chiamă Galata; împrejurul mănăstirei, deasupra dealului, sunt câmpii foarte întinse şi din colo de câmp sunt păduri şi vii, care nu ocupă o mare întindere; sub mănăstire curge un izvor îmbielşugat şi se află vile.

3) In partea de miazăzi a cetăţii, în marginea culmii, deasupra lacului, este palatul Domnului, care numai către răsărit are un zid subţire, neîntărit nici cu turnuri, nici cu întăriturl, nici prin vreun val sau şanţ; despre celelalte părţi, în loc de zid, are grinzi înfipte în pământ. In ceia ce priveşte înfăţişarea exterioară, clădirea nu este atât de splendidă, dar păreţii interiori, îmbrăcaţi cu tapete, covoare, cortine de mătasă, strălucitori de aur şi argint dau o oarecare maiestate regească Princepelui. Scaunele sunt acoperite cu pânză de in, cusute cu fire de argint şi de aur Structura palatului nici nu-i toată de peatră, nici de lemn, căci Turcii îngăduie ca numai manăstirile să fie construite de peatră curată.

4) Pentru cei ce privesc de departe, cetatea apare ca o nouă Romă, pentru că turnurile, templele şi mănăstirile înfăţişează privirii o oarecare maiestate; dacă cineva însă intră în oraş nu află decât colibe şi bordeie şi nici boerii cei mai bogaţi nu au case splendide şi nu-şi construesc păreţii decât din lemn lipit cu lut. Chiar în anul acesta 1647, unii boeri au de gând să-şi facă case de peatră, pentrucă din cauza focurilor foarte dese nu mai au nici o siguranţă în case de lemn; în anul trecut a fost foc de 40 de ori, în ultimile 4 luni, de 15 ori, în care s'au prefăcut în fum multe biserici schismatice şi case boereşti,

5) Şcoalele Valahilor, Rutenilor, Grecilor şi Armenilor, în Iaşi, socotite la un loc,

www.dacoromanica.ro

antecedenţi anno quadraginta vicibus, hoc quadrimestri, quindecies exortum incendium, quo multa Templa Schismatica et baronum aulae in fumum abiêre.

5) Scholae Valachorum, Ruthenorum, Graecorum et Armenorum universim computando sunt viginţi in hac Civitate, sed numerum studiosorum simul jungendo vix ducenti in omnibus. Princeps Basilius multum laboravit et maximam fecit expensam ut Latinas literas in Moldaviam induceret sed irriti fuêre omnes conatus. Tandem Societati Jesu Anno 1647 locum comodissimum et pro literarum emporio aptisismum, designavit, donavit, Scholasque et Domos Patribus se aedificaturum promisit. Sed de his suo loco fusius.

6) Populus Catholicăs in hac Civitate est Ungaricus, qui prius capita numerabat ultra mille, hoc tempore cum parvulis trecenta recenset; quorum pars una in vinefis extra Civitatem habitat, diebus solùm festivis [259] rarissimè ad Ecclesiam venire consyevit. Sunt etiam aliqui milites, qui cum sint advenae non referuntur in catalogum populi, praesertim centum triginta Calvinianâ tabe infecti, qui ante annum ad obsequia Principis advenerunt, et jam Concioneş frequentare coeperunt. Multi a numero Catholicorum et Schismaticos defecerunt ob scandala et defectum concionist

7) Templum Catholicum unum ligneum supra lapideum fundamentum et illud Parochiale, de quo ab aliquot annis multae lites et contentiones, plurima verò scandala exorta: de quibus ut certam dare possimus informationem, de possesso et possessore loci ac Templi prius loquendum et nec ulli parti magis nos favere quisquam suspicetur, ex auditis et visis veritatem testabimur.

8) Post quam nos ex Dei gratia et Sedis Apostolicae favore in Moldaviam destinati venimus, actutum populus Catholicuă agminatim ad nos supplex accurrit, ac in praesentia R. P. Gasparis a Notho Minor. Convent. haec à Nobis enixè rogavit, ut Parochum Ungarum ut pote suae lingvae Sacerdotem procurarem. Patrum Missionasunt 20, dar numărul şcolarilor în total deabia este de 200. Principele Vasile Lupu şi-a dat multă ostenealâ şi a cheltuit mult, ca să introducă literele latine în Moldova, dar toate încercările sale fură zădarnice. In sfârşit, în anul 1647, a dat societăţii lui Iisus un loc foarte potrivit pentru începutul literelor şi a făgăduit părinţilor că le va zidi şi case. Dar despre aceste mai pe larg la locul său.

6) Populaţia catolică în această cetate este ungurească; mai înainte ea număra mai mult de 1000 de suflete, azi, cu copii cu tot, este socotită la 300; dintre dânşii o parte locueşte în afară de oraş, în vii, şi obicinuesc să vie la biserică foarte rar, numai în zilele de sărbătoare. Sunt şi câţiva militari, care, pentru că sunt întâmplători, nu sunt trecuţi în catalogul poporului, mai ales 130 infectaţi de eresia calvină, care au venit în anul trecut în slujba Principelui şi au şi început a lua parte la adunările lor. Mulţi din numărul Catolicilor au trecut la Schismatici [= ortodoxi], din cauza scandalurilor şi a lipsei întrunirilor

7) Templul Catolic este unul de lemn, pe fundament de piatră şi apoi acel parohial, din cauza căruia de câţiva ani au fost multe pricini şi certe şi foarte multe scandaluri; ca să pot da o informaţie sigură despre aceste lucruri, trebue să vorbesc mai întâi despre loc şi despre posesorul locului şi al templului şi ca nu cumva să ni se bănuiască că ţinem mai mult cu vreo parte, mărturisim adevărul din auzite şi văzute.

8) După ce noi, hotărîţi, din graţia lui Dumnezeu şi favoarea scaunului apostolic, am venit în Moldova, pe dată, tot poporul catolic a alergat la noi rugător şi în prezenţa R. P. Gaspar ne-a cerut stăruitor să le procur cât mai degrabă, ca preot, de limba lor, un preot ungur, să reprim nerușinarea Părinţilor Misionari, din pricina desfrânării cărora nici un preot nu poate sta în Iaşi, ca să lucreze. Din cauza aceasta, eram neliniştiţi, fiind asemănători în obiceiuri, barbarilor, şi fii şi fiicele noastre cresc ca animalele brute, fără cre-

www.dacoromanica.ro

riorum insolentiam reprimerem, propter quorum agendi licentiam nullus Sacerdotum lassis morari potest. Ideo nos inquiebant barbaris similiores in moribus et nostri filii ac filae quasi bruta animalia sine pietate ac religione succrescunt. Hi Missionarii nos non docent aliosque nos docere volentes impediunt. Parochiam per nefas occupârunt, jurgia et altercetiones fovent unum et alterum annum hic morantur et rursum abeunt, scandalizant nona edificant. Unde accidit ut numerus Catholicorum non solùm imminueretur sed etiam Christianae devotionis ardor in omnium nostrum animis pene extinctus in dies deficeret. His ego auditis, primùm ob oculos posui honorem et aestimationem Sacrae Congregationis de propaganda fide; deinde Sanctissimi Patriarchae nostri religionem, in qua nos militiae Christo nomen dedimus; postremò mei officii et oneris obligationem attenitssmè consideravi; ac proinde multum diuque conqurenti praesente eodem Patre, respondi, Nos, animitus cupere pacem et concordiam inter ipsos conservatam, idcirco pro nostro posse adlaboraturum, ut votis ipsorum datâ occasione, satisfaciam.

9) Tandem Anno Domini 1645 evoluto festo Nativitatis Domini, supervenit ex Italia R. P. Fr. Franciscus Spera Narnensis Missionarius Min. Conv. qua viso et audito iterato Populos ad Nos turmatim confluxit, conquerentes et expostulantes, quod cum ipsi petant amotionem Missionariorum ex sua Domo Parochiali, nos insuper augeamus: ad quorum querelam praesentibus jam duobus Patribus P. Casparo et P. Francisco, haec reposuimus. Quid vos inquiebam, decipimini? plurimùm vos errare attentius considerate.

11) [pg. 261]. Jam duo, jam tres Itali hic morantur, cum quibus hi Missionarii sua negotia garriendo tractant, nobis nec concionantur, nobiscum nec spirituali conversatione utuntur; Confessiones quidem sive Ungarica linqua factas liberrimè excipiunt, etiamsi ne verbulum quidem intelligant unde quoties nostrûn aliquis confitetur, nullam instructionem et spiritualem doctrinam ab dinţă şi fără religie. Aceşti misionari nu ne învaţă şi împedică pe alţii, care voesc să ne înveţe. Ei ocupară parohia pe nedreptul, încurajează neînţelegerile şi certele, stau aici un an, doi şi apoi pleacă, produc scandaluri, nu construesc. De unde urmează ca numărul Catolicilor nu numai că se micşorează, dar chiar ardoarea pentru devoţiunea creştină, micşurată în sufletele noastre, se stânge zi cu zi. Auzind aceste lucruri, le-am pus mai întâi înaintea ochilor onarea şi consideraţiunea de care se bucură sfânta Congregaţie de propagandă a credinţei, apoi cultul Prea sfântului nostru Patriarh, cărora noi le-am dat numele de armata lui Cristos; apoi am luat în consideraţie cu foarte multă băgare de seamă obligaţiunea slujbei şi a însărcinării mele; şi apoi, după multă plângere, de faţă fiind şi acel Părinte, răspunsei că noi dorim să fie pace şi înţelegere între dânşii şi că vom lucra, după putinţa noastră ca, de îndată ce se va ivi ocaziunea, să satisfacem dorinţa lor.

9) In sfârşit, în anul Domnului 1645, după Crăciun, a venit din Italia R. P. Fr. Franciscus Spera Narnensis, misionar din ordinul Minoriţilor şi poporul văzând şi auzind acest lucru, iarăşi a alergat cu grămada la noi, plângându-se şi rugându-se că, pentru că ei o cer, să hotărîm îndepărtarea Misionariilor din casa lor parohială: la neînţelegerea cărora, fiind de faţă doi Părinţi, P. Caspar şi P. Francisc, noi răspunserăm aceste: De ce vă lăsaţi înşelaţi, le răspundeam; mai înainte de a greşi, priviţi cu atenţie....

Sunt doi, trei Italieni, cu care aceşti misionari îşi fac afacerile, flecărind, cu noi nici nu se întrunesc şi nici nu întreţin cu noi vreo conversaţiune spirituală; confesiunile le primesc sa fie făcute foarte liber ori în româneşte ori în ungureşte, deşi nu înţeleg nici o vorbă; de aici urmează că decâteori unul dintre noi se confesează, nu primeşte de la dânşii nici o instrucţiune ori doctrină spirituală, ci precum a venit la confesiune, nu iese nici cât un fir de păr mai bun, Italienii de abia la sărbăto-

www.dacoromanica.ro

iis accipit, sed qualis ad confessionem accesit, ne hilo quidem melior recessit. At vero Itali vix in majoribus soiemnitatibus Ecclesiam frequentant, tunc etiem quando veniunt, aut sedent et garriunt, aut uno genu flectunt, et capite cooperto alteri genu se appodiant. Quiscunque et unde cumque veniat nostrae linguae sacerdos, nec in domum, nec in Templum admittunt, certum ac persuasum nobis est, quod Sacra Congregatio de Missonariorum insolenţiâ nihil sciat. Parochiam nostram inique ininvaserunt, violenter occupârunt, Parochos exturbârunt Interrupit sermonem P. Gasparus afirmando suum conventum esse hoc loco et Templum ad conventuales spectare

12) Popuius ad haec ita replicavit. Hoc jăm. saepius apud Illusstrissimum Principem Nostrum isti Monachi agitârunt, sed nihil unquam effecerunt. Isti novelli, peregrini, magis volunt scire quàm nos inquilini et cives ? Nos hic sumus nati, educati, et aliqui nostrum octuagesimum numerant annum, ita nos accepimus, ita vidimus, ita Parentes nostri nobis narrârunt, quod fundus iste Ungarici populi à condită hac civitate, quando haberi potuit Parochus hunc locum inhabitabit, neque ulli morhoc (?) in controversiam venit, nisi à tempore Alexandri Vajvodae, cui à consilis fuit quidam Graecus nomine Baptista ; is ab instantiâ quorundam Italorum advenarum, inscio Populo a Principe Alexandro datas confixit literas, quibus hoc Tempellum, domum et fundum Missionarijs Monachis donari simulavit. Magna hic apparuit imperitia illorum Missionariorum, quòd tali donatione fuerint contenti Princeps propria donare potest, aliena şi donet, tamdiu valida est danatio, quamdiu imperat, expirante ejus dominio expirat simul alienae rei donatio. Deinde non solùm nos populares miramur, sed ipsi etiam Proceres Moldaviae, quâ fronte, et quali mente donationem Alexandri exauctorati Principis allegare Missionarii audent ? quàm foedè ejectus ille ex principatu ? Graecus ille Baptista frustatim ut perfidus in ipso civitatis conspectu discissus et miserrimè perditus. Qualem rile cele mai mari vin la biserică şi atunci când vin ori şed, spun palavre sau îngenunchează numai întrun genunchiu şi cu capul acoperit, pe când cu celalt genunchiu se sprijină. Oricine şi ori unde vine un preot de limba noastră (= ungurească) nu este primit nici în casă, nici în templu ; suntem siguri şi încredinţaţi că sfânta Congregaţie nu ştie nimic de neruşinarea misionarilor. Au invadat pe nedreptul parohia noastră, au ocupat-o cu violenţă şi au alungat pe preoţi. P. Gasparus întrerupe cuvântare, spunând că în acest loc este mănăstirea lor şi biserica este a conventualilor.

12) La aceasta, poporul răspunse astfel : adeseori aceşti monahi au agitat asemenea vorbe faţă de Prea strălucitul Principele nostru, dar n'au reuşit nimic nici odată. Aceşti oameni de ieri, de alaltăieri, străini, voesc să ştie mai mult decât noi, locuitori şi cetăţeni ? Noi aici ne-am născut, aici am crescut şi unii dintre noi numără 80 de ani, aşa am apucat, aşa am văzut, aşa ne-au povestit părinţii noştri, că mănăstirea aceasta a fost a poporului unguresc, de la zidirea acestei cetăţi ; când a putut să aiba un preot, el a locuit locul acesta, nimeni nu le-a contestat acest drept, decât doar in timpul iui Alexandru Vodă, din sfatul căruia făcea parte un grec, cu numele de Baptista ; acesta după stăruinţa unor Italieni străini, fără ştirea poporului, a întărit documente date de la Principile Alexandru, prin care a arătat că acest templu, casă şi mănăstire este dat monahilor misionari.

Aici s'a văzut nepriceperea mare a acelor misionari, care au fost mulţumiţi cu o astfel de donaţiune. Principele poate să dele din ale sale ; dacă dă însă lucruri ce nu sunt ale sale, numai atâta vreme durează donaţiunea, cât domneşte el, sfârşindu-se domnia lui, se sfârşeşte şi dania lucrului străin. Apoi nu numai noi poporul ne mirăm, dar înşişi fruntaşii Moldovei se miră, cu ce frunte, cu ce minte îndrăznesc Misionarii să se întemeieze pe donaţiunea unui pricipe mazilit, ca Alexandru ? Cât de ruşinos a fost alungat el din domnie ?

www.dacoromanica.ro

Donatorem, qualem patronum isti Monachi obtrudunt ? nec tamen ipsos pudet ? movet bilem, movet omnium stomachum, solla illorum recordatio. Illi quoque Itali horum Monachorum advocatores et promotores partim è vivis cesserunt, partim alió migrârunt... Parochiam inique non occupent, [262] ut şi Deus aliquem nostrae linguae Sacerdotem adduxerit, quietè Domum Parochialem inhabitet Ad haec et multò his similia, populo respondimus, nos aliâ vice de iis judicaturos, interim cum P. Gasparo vivant in pace.

Grecul acela Baptista a fost tăiat, ca înşelător, bucăţică cu bucăţică, în faţa poporului şi ucis în chip mizerabil. Ce fel de donator, ce fel de patron au aceşti călugări ? Nici nu le e ruşine ? Numai amintirea acelor lucruri îţi turbură fierea şi mânia. Chiar şi acei Italieni, care au chemat şi adus pe aceşti călugări, unii au încetat din viaţă, alţi au plecat aiurea.....

Să nu ocupe parohia pe nedreptul, pentru că, dacă Dumnezeu ne-ar aduce un preot de limba noastră, să poată locui în linişte, în casa parohială. La aceste şi multe la fel, am răspuns, că vom judeca lucrul acesta cu altă ocazie şi până atunci să trăiască în pace cu P. Gaspar.

Catalogus Sacerdotum, Diakorum et omnium familiarum Catolicarum in Moldavia : [Catalogul preoţilor, dascălilor şi a tuturor familiilor catolice în Moldova].

Pg. 301—303 : *Ias.* Sacerdotes Parochiali munere fungentes sunt duo Patres Societatis Jesu [Preoţii parohiali, slujitori cu leafă snnt doi părinţi ai Societăţii lui Isus] :

P. Paulus Beke Ung. ; P. Martinus Desi Ung, Tertius est P, Casparus Missionarius Italorum adventantium Capillanus. Diakus non est, sed ejus vices supplent studentes in Schola Patrum Soc. Jesu [Al treilea este P. Gasparus misionar al Italienilor veniti. Dascal nu este ; slujba lui o îndeplinesc elevii dela Şcoala Părinţilor Societăţii lui Isus] :

< Familiile catolice din Iaşi > :

1) Georgius Kotnarski ; 2) Petrus Miskoczi ; 3) Petrus Cserkes ; 4) Adamus Messaros ; 5) Martinus Botnar ; 6) Simon Keczko ; 7) Martinus Tălpalar ; 8) Christophorus Kadar ; 9) Petruş Grossul ; 10) Georgiuş Birta ; 11) Benedictus Dobos ; 12) Stephanuş Rab ; 13) Michaël Kadar ; 14) Nicolauş Messaros ; 15) Blasius Husti ; 16) Franciscuş Fancsali ; 17) Gregorius Por ; 18) Ioannes Bondi ; 19) Ioannes Sterlecz ; 20) Georgius Cşula ; 21) Michaël Szekely ; 22) Stephanus Szekely ; 23) Ioannes Kuttnri ; 24) Petrus Adamides ; 25) Petrus Bondi ; 26) Demetrius Barbat ; 27) Baranjai ; 28) Ioannes Mosfi ; 29) Petruş Szücs ; 30) Petrus Szucşvai ; 31) Ioannes Galaczi ; 32) Ioannes Farkas ; 33) Pauluş Trombiţaş ; 34) Andreas Csizmadia ; 35) Andreas Korcsomaros ; 36) Besan Meşsaroş ; 37) Michäel Lani ; 38) Petrus Bardoş ; 39) Laurentius Messaros ; 40) Gregorius Halaroş ; 41) Ioannes Erdelyi ; 42) Stephanus Husti ; 43) Nicolaus Puskas ; 44) Ioannes Toth ; 45) Ioannes Tatroşi ; 46) Ioannes Szakacş ; 47) Gregoriuş Darabant ; 48) Ioaonnes Cşerei ; 49) Elias Remei ; 50) Ioannes Tokmikunnonak ; 15) Martinus Kaps ; 52) Stephanus Barbarics ; 53) Ioannes Czigan ; 54) Stephanus Recse ; 55) Petrus Kis ; 56) David Vinceler ; 57) Gregorius Geczi ; 58) Gregorius Seller ; 59) Michaël Varga ; 60) Demetrus Sorgai ; 61) Matthaeus Vinceler ; 62) Andreas Körmös ; 63) Paulus Zlotar ; 64) Antonius Herlai ; 65) Abrahamus Messaros.

M. Costăchescu

www.dacoromanica.ro

3. Un nobil francez despre Iaşii din 1807

In cartea: «*Souvenirs sur la révolution, l'empire et la restauration*, par le *général comte de Rochechouart*, aide de camp du duc de Richelieu, de l'Alexandre I, commandant de la place de Paris sous Louis XVIII», publicată de fiul lui, (Ed. II-a, Paris, Plon, 1892), dăm de un pasaj interesant (p. 65 urm.) privitor la petrecerea în Iaşi a acestui emigrat francez, aflător în servicii ruseşti ca adjutant al unchiului său, ducelui de Richelieu, cunoscutul om de stat, general şi guvernator al «Rusiei-Noi».

Iată naraţiunea plină de viaţă a tânărului ofiţer, de atunci, căruia numele lui istoric şi înrudirea cu Richelieu îi permiteau să pătrundă în intimităţile saloanelor boireşti, fără să i deruteze atenţiunea, vădit binevoitoare, dela particularităţile ţării şi locuitorilor.

«Au mois de février 1807, une ambassade, composée de trois boyards moldaves, envoyés par leur divan, vient prier le duc de Richelieu, «d'honorer leur capitale de sa présence auguste» paroles textuelles, écrites en français. Le duc accepta; les ambassadeurs partirent en toute hâte annoncer la réussite de leur mission et préparer la réception.

La suite de M. de Richelieu se composait de deux aides de camp, un jeune Livonien et moi; un secrétaire russe, un médicin français, le docteur Scudery, Sept domestiques; en tout, douze personnes, réparties dans trois calèches à six chevaux. D'Odessa nous allions coucher à Tyraspol, sur le Dniester, en face de Bender: le lendemain à Chyschenew, première ville de Moldavie.

M. M. Balche et Canons nous y attendaient, chargés par le divan de complimenter le duc de Richelieu, de l'escorter jusqu'a Jassy, et de commander les chevaux de poste nécessaires pour nos voitures.

La Moldavie est un pays charmant, le sol en est très fertile; la population, d'origine romaine, ainsi qu'il est facile encore de le voir par la beauté, la régularité des traits et la forte constitution des habitants, celle des paysans surtout, offre matière à d'intéressantes études. Si leur langage ne venait rappeler leur origine, on aurait grande peine à retrouver dans l'attitude humble, rampante et craintive de toutes les classes, suite d'une longue servitude, les descendants de ces soldats, fils et pères des dominateurs du monde. La langue usuelle dela Moldavie est un mélange de latinité et de mots tucs, slaves ou grecs, introduits par des vainqueurs barbares.

Avant d'arriver à Jassy, nous visitions le fameux mur de Trajan, rempart de vingt-cinq lieues de long, elevé derrière un large fossé et construit par ces infatigables légions romaines, pour mettre une barrière entre les hordes qui les avoisinaient.

On nous assigna pour logement à Jassy le le palais de M. Costachi de Balche, frére du délégué venu au-devant de nous. Il nous reçut fort gracieusement et nous installa somptueusement.

La ville était pleine de généraux, d'officiers d'état-major de tous grades; car les Russes faisaient encore la guerre suivant l'ancienne méthode.

Les troupes prenaient leurs quartiers d'hiver, et pendant ce temps de repos, on complétait et réorganisait les cadres, les effectifs et let matériel de l'armée. Napoléon, ce prodigue d'hommes, ne pouvait s'acmmoder de cette méthode, trop lente pour son vaste génie; il l'appelait surannée, et se battait en toutes saisons, quand il le jugeait avantageaux. Il en a été cruellement puni cinq ans plus tard. Lors de

www.dacoromanica.ro

l'expéditon de Russie, s'il avait employé cette ancienne manière de faire la guerre et pris ses quartiers d'hiver a Smolensk, tous les désastres qui ont accablé son armée, invincible jusqu'alors ne lui seraient pas arrivés. Heureusement pour nous, cette mode n'avait pas gagné les bord du Pruth; durant un mois, les bals, les concerts, les comédies, les dîners les plus recherchés se succedèrent sans intrérruption.

Je vais essayer de donner une idée de la société de Jassy à cette époque.

Les hommes portaient de grandes barbes, étaient coiffés de Kalpaks, espèce de turban en fourrure, revêtus des plus riches étoffes, chaussés de babouches jaunes en un mot gardaient tout le type oriental.

Hs conservaient dans leur attitude la gravité ennuyeuse des Turcs, et cependant, pour trancher de l'Européen civilisé, laissaient contre leur volonté et leur usages, une liberté illimitée à leurs femmes, qui ne manquaient pas d'en abuser. Elles suivaient les dernières modes de Paris ou de Vienne, imitaient les allures des l'ancienne Cour de France ; leurs meubles mêmes venaient de Paris. Madame Costaki de Balche nous recut un jour à midi, dans son lit, sous prètexte de migraine: coiffé d'un bonnet des plus coquets, revêtue d'une camisole brodée, ornée de dentelles magnifiques et de neuds du sose le plus frais ; un châle de cachemire d'un grand prix couvrait le lit, de splendides vases de porcelaine, garnis des fleurs les plus rares, décoraient tous les coins ; un demi-jour savamment calculé complétait cette mise en scène, et nous rappelait les boudoirs de nos élégantes.

Dans cette Capoue moderne, où nous recontrâmes présque tous des beautés peu cruelles, Theodorite de Crussol s'éprit èperdument et demanda la main d'une jeune veuve de dix-huit ans, ravissaite brune avec des yeux bleus, fille d'une princesse St..... Ce mariage réunissait : jeunesse, beauté, naissance, fortune ; la partie morale seule laissait à désirer. Théodorite écrivit au duc d'Uzès, son père, pour soliciter son consentement ; mais la duchesse dela Trémoille, princesse de Tarente, soeur de la duchesse d'Uzès, toutes deux de l'illustre famille de Châtillon-Châtillon, résidait à Pétersbourg ; elle fut informée de la folie que son neveu voulait faire, et mit sa soeur au courant de la situation.

Les obstacles, les lenteures augmentèrent l'amor des jeunes gens, et la séduisante Moldave ne sut rien refuser à son adorateur.

Heureusement pour Crussol, il dut rejoindre en toute hâte l'armée, qui entrait de nouveau en campagne. Quant à sa belle, elle se consola en épousant quelques semaines plus tard le général baron H.... Théodorite de Crussol, épuiseé par les fatigues de la campagne de 1812, mourul en 1813 dans une pepite ville du duché de Varsovie.

Mon frère fut assez heureux pour entourer de soins et de consolations notre ami d'enfance ; nous avions en effet bien joué ensemble à Londres en 1798 ; à cette époque, le duc et la duchesse d'Uzès, émigrés, habitaient la même maison que ma mère, Sur Golden square».

NOTE : Dintre boierii trimişi la Chişinău, *Canons* pare să fi fost *Cananò* şi avem a face probabil cu o cetire greşită a manuscrisului, întrucât numărul literilor este acelaş la amândouă nume. Va fi fost poate Costachi, care şedea la Iaşi şi avea casele în cari acum se află penitenciarul [1]) *Balş*, celalt boier, frate cu Costahi Balş, nu este uşor de identificat, deoarece acesta poate să fie bătrânul logofăt Constantin poreclit *Ciuntu* [2]), sau fiul lui Costică, nu însă un al treilea C. Balş numit Băluşcă,

1) Sion, Arhontologia Moldovei, 130.
2) Drăghici, ist. Mold. II | 92.

www.dacoromanica.ro

care n'avu decât o sóră. [1]) Descrierea somptuosului *palat* a lui Costachi contribue la identificarea ce priveşte *familia*, întrucât de fapt *Ciuntu* avu un «*palat frumos*», căzut pradă focului şi Turcilor în Mai 1822 [2]) dar în lipsa indicării boeriei şi mai ales cochetăria d-nei Balş, greu de înţeles la soţia unui boier bătrân [3]), ne face să presupunem că e vorba de fiul lui, căsătorit cu Domniţa Iliana Hangerii. Rafinamentul acesta «*mise en scène*» indică şi el o şcoală străină, cosmopolită. Dealtfel Logofătul e de regulă numai Constantin.

Bălşeştii erau cu toţii rusofili [4]) şi deci avansurile făcute generalului rus cu nume atât de mare, cât şi suitei sale ilustre, sunt de înţeles. Totuşi surprinde libertatea moravurilor cucoanelor, la care se referă de Rochechouart, cunoscut fiind din descrierea Moldovei de Andreas Wolf, apărută în 1804, că boerii erau foarte geloşi de reputaţia lor, neîngăduind nici măcar căutarea nevestelor de către doctorul casei fără marturi numeroşi. Insuşi tînărul francez constată că libertatea aceasta era *contrară* voinţei soţilor şi obiceiului, dar snobistă, adecă spre a se imita aparenţele unei civilizaţii occidentale. Ne aflăm deci aici la punctul de demarcaţiune între viaţa semiharemului, descrisă de Wolf şi cea modernă, cuprinzând, ca toate revoluţiunile de moravuri, exagerări fatale. Fireşte că ceia ce puteau să-şi permită străinii în trecere prin Iaşi, datorit în parte tradiţionalei ospitalităţi orientale, în parte ac lui fenomen psihologic, constatat şi în cursul războiului mondial, la mai toate popoarele, privitor la raporturile între unele femei «novarum rerrm cupidae» şi armatele străine, nu era îngăduit *indigenilor* şi deci nu sunt a se trage concluziuni generalizatoare din naraţiunea norocosului conte.. La urma urmei era şi un fel de manifestare subconştientă a sentimentului naţional de a arăta unor reprezentanţi atât de autentici ai lui «ancien régime», că şi aristocraţia Moldovei ştie să se «ridice» la nivelul concepţiunei lui speciale în ce priveşte libertatea moravurilor. Mai grav e cazul «*principesii St.*», a cărei identificare este uşoară, ca şi cea a „baronului" H. nici că n'a fost însă principesă, H baron, ci numai «de», apoi guvernator al Basarabiei, precum greşită este şi afirmaţiunea că ea era văduvă, deoarece era divorsată de prinţul A, Gh.; poate deaceia i se zicea «princesse».

Eroul acestui roman cu sfârşit trist, *Théodorite de Crussol*, era fiul lui Marie-François-Emanuanuel de Crussol. duce d' *Uzès* «premier pair laïc de France» în 1814, din căsătoria acestuia (1777) cu aimable-Emilie de *Châtillon*, fiica ultimului duce de Châtillon [5]). Ea şi sora ei Luisse-Emmanuille, căsătorită (1781) cu Charles-Bretagne-Marie-Ioseph, duce de la *Trémoïlle*, prince de Tarent, pair de France, [6]) erau ultimele descendente ale ilustrului neam de Chatillon (Chastillon) cunoscut mai cu seamă prin celebrul cavaler cruciat *Renaud de Chatillon*, principele Antiohiei, († 1187). [7])

---

1) V art. nostru în «Arhiva» XXVII, 101.

2) Iorga,

3) Frate-său, Iordachi, în Hurmuzani X, 146 şi 158, s'a născut în 1742, iar soţia lui, Ana Catargi, având 7 copii, a murit în 1812. (Iorga Inscr. din bis. Rom. II, 122).

4) Iorga, Doc. Fam. Callimachi, I, pref. 207.

5) De Courcelles Hist. de Pairs de France, VI, 238.

6) Ibid, XI, 150.

7) El a fost tatăl reginei Ungariei *Ana* (Agnes) † 1184, I-a soţie a regelui *Bela III*, prin care a devenit strămoş comun al multor familii domnitoare ale Europei. O fiică a ei *Margit (Maria)* era căsătorită (1185) cu *Isac Angelos II*, († 1204) împăratul imperiului Bizantin, o altă fiică *Constanţia* (1199) cu *Ottokar I*, regele Bohemiei. O nepoată a ei, de fiu (Andrei II), *Maria*, era din 1221 soţia ţarului Bulgariei *Ioan Asan II.* (Ibid. 30—1 şi Wertner, «Az Arpadók családi története», tabla genealogică).

www.dacoromanica.ro

Theodorite de Crussol, născut în 12 Martie 1782, descindea de asemenea din una d'ntre cele mai vechi neamuri ale Franţei, cunoscut din sec. al XII-lea. Autorul documentat al familiei a fost Geraud I. *Bastet*, menţionat ca martur într'o afacere de moştenire din 1150. Fiul lui, Gerand II, Bastet luă numele *de Crussol*, dela Castelul lui cu acest nume situat în Vivarais din Languedoc. Prin căsătoria unui de Crussol cu *moştenitoarea vicomitatului d'Uzès* (Depart. Gard) ramura acestuia deveni vicomitală, iar în 1565 ducală. Familia a dat Franţei mulţi oameni meritoşi, între cari un mareşal, un arhiepiscop şi patriarh de Antiohia în 2486, etc. [1]) Theodorite avu numai un frate, Emmanuel, [2]) străbunicul actualului şef al casei, Louis-Emmanuel, n. 1871, a cărui mamă, născută *Rochechouart*, din ramura ducilor de Mortemart, [3]) este prea cunoscută prin activitatea ei filantropică.

Interesant pentru noi este că în principiu căsătoria lui Theodorite cu o fiică de boier moldovean n'ar fi fost considerată ca o mesaliansă, [3]) ci alte erau motivele invocate de mătuşa din Petersburg, probabil dictate de principiile aristocraţiei catolice privitoare la femei divorsate. Despre povestitorul contele de *Rachechouart*, deasemenea dintr'o familie foarte veche, [4]) unde stau datele necesare la dispoziţie, deoarece cartea utilizată, aflătoare în mâni private la Bucureşti, a fost numai prin câteva ore în mânile noastre, ştim numai că era nepotul, probabil de frate, al ducesei Rosalie Sabine de Richelinu, fiica lui Aimeri-Louis-Roger, conte de Rochechouart, mareşal «de camp et armées» al regelui [5]). Aşa se explică ataşarea lui la unchiul lui prin alianţa, Richelieu.

In 21 Martie 1812, de Rochechouart, avansat repede la rangul de colonel, se afla din nou în principatele noastre precum reiese din următoarea parte a unui raport al consulul francez Ledoulx din Bucureşti către Otto de Mosloy, ambasadorul Franţei din Viena: „Il y a quelques jours que M. Horn est parti pour Constantinople avec un intrerprêt du *zélé*, Prince Moruzi. M. le Général Kutuzoff lui a donné un colonel pour l'accompagner jusqu'à Schumla, ce colonel se nomme *Durocyouard*, neveu de Mle Duc de Richelieu» [6]) Dintr'un alt raport al aceluiaş, din 29 April aflăm că misiunea colonelului aici scris mai rău „*Rochoir*", [6]) avea oarecare importanţă şi că l-a duş până la Constantinopol, unde însă „n'a fost îngăduit să stea decât 48 de ore «le G.(rand S.(eigneur) n'ayant pas voulu permettre qu'il y fit un plus long séjour. Il a été renvoyé sans reponse et jamais vogage n'a eté plus soi que celui de cet officer». Marele Vizir l-a reţinut 12 zile la Şumla încât Kutuzoff a trimis un curier spre a'l căuta. Kutusoff a făcut reproşuri reprezentantului Turcilor din Bucureşti faţă de acest procedeu, iar acesta a cerut lămuriri de la guvernul său Misiunea legitimistului emigrat pare să fi avut scopul de a intriga în contra Franţei lui Napoleon. In orice caz este explicabil că prezenţa lui în Constantinopol era jenantă. Sosirea colonelului făcu mare senzaţie la Bucureşti, crezându-se că e purtătorul păcii între Rusi şi Turci şi că Poarta a fost câştigată pentru o coaliţie în contra Franţei. [7]) Spre deosebire de cam răutăciosul conte de Langeron, descrierea societăţi

1) De Courcelles, op. cit. VI, 240—1. 2) Ibid. 238. 3) Almanahul de Gotha, 1921
3) V. şi C-te de Langeron, în Hurmuzaki, Supl. I, Vol. III, 74. «*les Boyard moldaves sont maitenant au pair des nobles des autres pays*»,
4) Un Aimeri de R. făcu în 1027 o donaţiune mănăst St. Etienne de Buxeuil din Poitou (de Courcelles, op. cit. VIII, Notices de Pairis. 129. 3) Ibid. 353.
5) Hurmuzaki-Odobescu, II, 677.
6) Surprinde că Ledoulx scria astfel, sau precum am văzut, un vechi şi prea cunoscut nume de seniori francezi, dar el fusese crescut la Moscova, unde tată-său a fost cofetar (Langeron, op. cit. 146).
7) Hurmuzacki-Odobescu op. cit. 685—6,

www.dacoromanica.ro

boiereşti de către de Rochechouart este simpatică, deşi nici el nu contestă în alt loc pornirile spre intrigă ale «Fanarioţilor» De *Odessa*, unde era o numeroasă colonie românească, în frunte cu Marele Visternic *C. Filipescu*, îi leagă cele mai frumoase amintiri. Dar să'l lăsăm să povestească: «N'étant mêlés en rien dans ces intrigues, nous jouissions de la société de femmes charmantes, séduisantes par leur beauté, leur ésprit et leur éducation; les hommes aimables et instruitus abordaient tous les sujets de conversation; tous parlaient le francais le plus pur et connaissaient les finesses de notre langue. *M. Philippesco* avait une fille charmante, mademoiselle Anika; elle avait tourné la tête du général Miloradovitsch, commandant en chef de l'armée russe des provinces danubiennes, ils devaient se marier, lorsque l'Empereur, instruit de leur projet, rapella la general à Petersbourg, et M. Philippesco fut exilé. Il obtint la permiscion de rentrer à Bukarest en 1812. après la signature de la paix entre la Turquie et la Russie, *C'est au milieu de cette société que s'écoulèrent les plus heureux jours de ma vie, je regrette d'en avoir joui trop peu de temps*».

De Rochechouart era desigur foarte tânăr când a fost obiectul impresiilor, redate cu atâta căldură şi se ştie că primele impresii ale unor raporturi chiar platonice cu sexu cel frumos rămân cele mai adânc întipărite memoriei. Totuşi cuvintele lui, venite par'că din inimă, ne consolează pentru multe cuvinte de ocară scrise de străini cu mai puţină autoritate socială.

Bănuim că şi el căzuse în mrejile Anicăi Filipescu, deoarece se arată foarte contrariat de vizita fratelui Lordului Atchinson, pe care trebui să-l întovărăşească la vizitarea cetăţii Ociacov, pe când el însuşi era angajat cu Anica spre a inaugura un bal cu obişnuita polonaise. Dădu birjarului bacşişuri princiare numai ca să fie la ora 8 seara la bal. Pe drum englezul, în urma unui pariu de 10 galbini cu de Rochechoaurt, luă o baie (în Decemvre) într'un lac, ceia ce făcu pe vizitiul rus să exlame făcând cruce: «*c'est bien sur un damné qui cherche à éteindre le feu de l'enfer qui le consume*».

In ce priveşte expulsarea lui *Filipescu*, el scrie, în alt loc, în aparentă contrazicere cu naraţiunea de mai sus: «forcé de quitter la principauté pour avoir pris une part trop active dans l'administration de son pays» [1]).

De fapt, conform mărturiei lui *de Langeron* atoputernicia francofilului Filipescu, cauza exilării lui din 1810, se datorea înclinaţiei sentimentale a lui Miloradavici faţă de fiica lui. [2]) Curios că de Langeron nu menţionează vizita lui de Richelien la Iaşi. El complectează însă constatările noastre privitoare la revoluţia moravurilor prin următoarea notă făcută în 1824 unei scrisori din 1788 a principelui de Ligne către contele de Ségur, Ministru Franţei la Petersburg, «En 1806, nous trouvâmes encore beaucoup de ces dames en costume oriental, leurs maisons sans meubles et leurs maris fort jaloux. Mais la *révolution* qui se fit alors a *Iassy*, ensuite à Bucarest et dans les provinces, fut aussi rapide que complète: *Au bout d'un an, toutes les dames Moldaves et Valaques adoptèrent le costume européen*».. Pierre I-er ne changea pas plus rapidement la face de son Empire que notre arrivée ne changea celle de la Moldavie». [3])

Acest «*au bout d'un an* «am văzut că este a se luă à la lettre» ; în 1807 societatea iesană era «europenizată». Din acest punct de vedere descrierea lui de Rochechourt reprezintă un capitol important al istoriei noastre sociale. La europenizarea aceasta, care ni-a adus, jocurile de hazard, dansurile moderne şi alte binefa-

1) 133—6.
2) Op. cit. 134. 3) Ibid. 79.

www.dacoromanica.ro

ceri «culturale», a contribuit poate pe lângă autoritatea țaristă-ortodoxă de origine mistică a ocupațiunilor ruseşti, şi cea a numelor istorice şi manierelor cuceritoare ale legitimiştilor emigraţi. In altă ordine de idei, merită să fie relevată următoarea însemnare a autorului despre indemnizaţiile ce avea să le plătească Franţa cf. tratatului din 20 Nov. 1815: Rusiei 130 milioane; Angliei: 130; Austriei 110; Prusiei: 110; Bavariei: 50; Badei: 35; Diverşilor: 130. Total 700 de milioane franci, pe lângă întreţinerea pe 5 ani a unei armate de ocupaţiune de $^1/_2$ milion de oameni, care costă 150 de milioane pe an [1]). In raport cu valoarea banului de atunci suma este fantastică şi nu credem că a fost plătită.

In 21 Nov. 1 Dec. 1819 contele de Langeron trimise lui de Rochecouart o scrisoare din Odessa, căreia extragem următorul pasaj: Je travaille à me faire un pied-à-terre ici, à me separer entiérement de votre pays» [2]). «*Votre pays*» scrie el despre patria lui! curios personaj, care merita tratamentul de care avu parte în 1814, după intrarea aliaţilor în Paris şi a căruia descriere o reproducem dintr'o foarte interesantă carte, cuprinzând memoriile obiective ale unui medic francez. «En 1814, M. Delapont, mon futur beau-père vit entrer ches lui un général russe acompagné de deux aides de camp.—Monsieur, vous êtes le propriétaire de cet hôtel berceau de ma famille, où je suis né: Je viens vous prier de me permetfre de le vister. Je suis le général Langeron [3]).—Vous êtes général russe?—Oui monsieur, commandant une division de l'armée russe. M. Delapont sonna:—Conduisez ce *général russe* dans tout l'hotel. Et saluant froidement M. Langeron, M. Delapont passa dans une autre pièce. Cet hôtel Langeron, rue de Grenelle—Saint—Germain, 52, actuelement 54, est devenu la propriété du professeur Valpeau. En me mariant en 1816. je quittais l'Hotel Dieu, ou j'étais interne, pour venir m'y installer; dans la famille de ma femme. [4])

Este o coincidenţă că ne ocupăm de vizita lui *Richelieu* la Iaşi în ajunul *centenarului* morţii sale, întâmplată în *18 Mai 1822*, c. n. Acest cavaler, despre care ducele de Wellington a zis «*La parole du duc de Richelieu vaut un traité*», [5]) ar merita să prelungim notele noastre în amintirea lui, mai cu samă pentru că a făcut onoare geniului latin şi culturei occidentale prin ceia ce a făcut din orăşelul în jurul castelului Hadgi-Bey *Odessa* actuală, [6]) însă biografia lui se poate constata în oaricare enciclopedie. Mai puţin cunoscută este originea familiei lui, asupra căreia vom insista deci puţin. El nu descindea în linie bărbătească din vestitul Cardinal Armand-Jean *du Plessis* (1585—1642) primul duce de *Richelieu* (1631) ci din René *de Vignerot*, căsătorit 1603) cu sora Cardinalului, Françoise, al cărora nepot de fiu, Armand-Jean (1629—1715) moşteni numele şi titlurile Cardinalului prin testamentul lui din 13

1) Ibib. 455—6.

2) Ibid. 487.

3) Andrault comte de Langeron, né a Paris en 1773, émigré en 1790, et général au service de la Russie mort à Saint-Pétersbourg en 1831. (Nota editorului). Mormântul lui se află însă în biserica catolică din *Odessa* (Meyer, Encicl art. Odessa).

4) Dr. Poumiès de la Siboutier. (1789—1363), Souvenirs d'un médecin de Paris, publiés par se filles. III-me ed, Paris, Plon. 1910. 139—40.

5) De Courcelles, op. cit. VIII, 252, n. 1.

6) In 1803 Odessa, numită astfel din ordinul Caterinei II. din 22 Aug. 1794 după o colonie grecească din anticitate, situată în apropiere, «Odessos» n'avu decât 5000 de locuitori, iar după 10 ani, mulţumită activităţei lui de Richelieu, 35000 şi splendide condiţiuni de dezvoltare. In ajunul războiului mondial avea peste $^1/_2$ milion. Ibid 349 şi Meyer Encic),

www.dacoromanica.ro

Mai 1642. Strănepot al acestuia a fost guvernatorul „Rusiei-Noi", *Armand-Emmanuel-Sophie-Septimanie du Plessis, duc de Richeliu de Fronsac, comte de Chinon etc.* (n. 25 Sept. 1766) guvernator militar al Odessei 1803, e general al Rusiei—Noi din 1804 până la 1814, când s'a întors în Franța, unde avu un rol important ca ministru de externe și prim ministru. Neavând copii din căsătoria lui cu contesa de Rochechouart, numele și titlurile lui trecură la nepotul lui de soră, Armand-Odet *de Chapelle marchiz de Jumilhac* dându-se astfel naștere unei a 3-*a serii de duci de Richelieu și de Ironsac*, care mai există, însă reprezentată numai prin 2 persoane, ducele Armand (n. 1875) și mama sa. Familia este deci amenințată să se stingă,

Sever Zotta

Partea administrativă, desbaterile și comunicările

(seria a doua)

Muzeul Municipal și administrația d-lui Pogonat

In ședința de la 24 August 1921, (Proces-Verbal No. 11) președintele comitetului Muzeului comunică colegilor săi că comisia interimară a votat suma de 20000 lei subvenție pentru Muzeu, dar că președintele comisei, d. P. Pogonat făgăduise „că în măsura încasărilor bugetare se vor putea aloca sub formă de credite toate sumele necesare pentru buna funcționare a Muzeului, că îndată ce bugetul va veni votat și ni se va comunica oficial vom face *întâmpinarea cuvenită.*

* * *

Donațiuni nouă Muzeului

In ședința de la 24 Sept. 1921, (Proces-Verbal No. 12), d. președinte comunică că a mai capătat mici donațiuni de acte vechi de la diferite persoane : de la Anton Pătrășcan un act din 1863 ; de la Victor Vrabie pensionar 26 acte, dintre anii 1824—1865 ce privesc persoana lui Mitică Roseti, cumnatul lui Alexandru Vodă Cuza ; Spiridon Irimescu proprietar la Tupilați (Roman) 2 acte din 1856 Noemv. 30 ; de la d. Paul Gore din Chișinău 4 acte dintre 1850—1870 ; de la d. N. A. Bogdan 50 acte, și de la d-na Maria Zăhărescu 23 acte între 1578—1815. Toate aceste acte în număr de 105, au fost trecute în opisul No. 5, plic care rămâne deschis și pentru alte donațiuni ce se vor face.

* * *

Donațiunea Virgil Hălăceanu

In aceiași ședință d. N. A. Bogdan, comunică comitetului că s'au transportat din Turnul Goliei toate obiectele și cărțile din Muzeul Hălăceanu, dar că la așezarea lor în dulapuri și rafturi s'a constatat o mare lipsă de obiecte și cărți. Numai la inventariare se va ști bine și exact anume ce lipsește.

Se dispune a se cumpăra dulapurile necesare pentru aranjarea acestei bibioteci.

* * *

Cooptare de noi membre activ[i]

In aceiași ședință comitetul, după recomandarea d-lui Sever Zotta, cooptează

www.dacoromanica.ro

ca membru activ în comitet pe d. *Paul Gore*, un distins publicist din Basarabia, întru cât d-sa e pe cale de a se face Ieşan, prin cumpărarea caselor d-lui Gr. Iamandi, strada Carol.

D-l Gore, care era prezent la această şedinţă, multumeşte verbal de atenţia făcută asupra persoanei sale şi făgăduieşte tot sprijinul moral şi material societăţei Muzeului.

Tot d. Sever Zotta propune şi comitetul admite cooptarea ca membru activ a d-lui Gh. I. Brătianu, tânărul publicist pe terenul Istoriei naţionale.

Dl. Gh. Brătianu e fiul d-lui Ion Brătianu, şi al doamnei principesă Maria Moruzzi ; a primit de la mama sa o creştere exemplară şi a arătat roadele acestei bune şi solide culturi prin câteva studii de istorie şi arheologie publicate în limba română şi franceză, despre care critica a făcut recenzii elogioase.

* * *

No. 1 al Buletinului Ioan Neculce

Cum numărul 1 al Buletinului era aproape gata, comitetul dispune măsurile necesare, pentru răspândirea lui. In acest scop s'a dispus a se redacta o adresă, ce se va trimite tuturor autorităţilor din ţară, prefecturilor de judeţ, primăriilor urbane şi personalităţilor cunoscute ca dornice de a se interesa de mişcarea istorică-culturală a Muzeului Municipal Iaşi, prin Buletinul său istorico-arheologic.

Se tipăresc 500 exemplare din această adresă şi se dispune că pe cuperta No. 1—faţa 3-a—să se reproducă cuprinsul acestei adrese, spre a lua toţi cunoştinţă.

No. 1 al buletinului broşat, e prezentat comitetului de d. preşedinte în şedinţa de la 15 Octombre (Proces-Verbal No. 14) ; şi cuprinde 12 coli tipar format 10 având 192 pagini.

Potrivit prevederilor statutare se evaluează partea redacţională la 1400 lei. Toată această sumă, care se cuvenea redactorilor buletinului, a fost vărsată la capitalul veniturilor buletinului ; şi anume la art. 2, suma de lei 480 ca plată *a 6 abonamente* ; şi la art. 3 suma de 920 lei *venituri neprevăzute*.

Această măsură răspundea dragostei desinteresate a membrilor comitetului pentru opera culturală începută, întru cât nu e uşor lucru a deştepta atenţia pentru cultul trecutului în vremile de după războiu şi într'un oraş ca Iaşii, aşa de greu încercat în vremile de războiu !

* * *

Opisul documentelor, donaţiunea N. Drosu

In intervalul de timp de la 15 Iunie până la 15 Octombre s'au trecut în opisul Muzeului toate actele cu chirilice ale donaţiuni N. Drosu. Dăm de o cam dată actele cele mai vechi, cuprinse în plic No. 4, cu documente slavo-române între 1553—1800 număr de 185 bucaţi. Dăm lista lor după regestrele făcute de d. M. Costăchescu.

6931 (1453) fevr. 8. Doc. pergament slavon de la Alexandru vvd. Moldovei. Stroea sora Maruşcăi da nepotului ei, lui Pah Oană postelnic satul său Stroeştii, la gura Somuzului, pe Moldova, (cu pecete atârnată) Este şi un suret al acestui doc. făcut în 1768, Iunie 19,

6967 (1459) ghen 3. Suret slavon după originalul slavon de la Ştefan vvd. Moldovii. Intăreşte lui Lână Rugina satele Rugineni, Tăuţii, 1/2 din Telejina, Ştoborănii, Botoşeanii şi iezerul Leahului, Suretul acesta şi o trad. rom. este făcută în 7261 (1753). După aceasta din urmă sunt alte două copii.

7028 (1520) Iulie 15. Doc. pergament

www.dacoromanica.ro

slavon de la Ştafan vvd. Moldovii. Ion Albotă şi fratele său Coste şi sora lor Sasca şi rudele lor, nepoţi ai lui Sima Drăguşanul şi ai Giurgii Drăguşanului îşi împart între dânşii ocinile de la Bogdan vvd. două sate: Drăguşănii şi Zăvoianii.—Cu pecete atârnată. Sunt şi două surete ale acestui doc., unul din 1764 şi altul din 1777.

7041 (1533) Mart 6. Doc. pergament slavon de la Petru domn Moldovii. Întăreşte lui Ion Albotă şi fratelui său Coste Albotă pestelnic şi surorii lor Sasca şi rudelor lor, nepoţii lui Sima Drăguşanul $^1/_2$ sat Drăguşani şi $^1/_2$ din Zăvoiani. Întăreşte şi cumpărătura ce o face Coste Albotă postelnic singur în hotarul Medeeştilor, către Oniceani, de la Petre Urecheanul şi ai lui, nepoţi ai lui Mihai Medeu. (Pecetea lipseşte) Este şi o copie

7085 (1578) iulie 12. Doc. slavon, pe hârtie, de la Petru vvd. Moldovii. Ursea şi sora lui Odochia etc. şi Gheorghi şi Toader etc. şi Cristina, strănepoţii Marinii, vând ocinile lor din sat diu Zăvoianii lui Ştefan Diac. Este şi o copie.

7110 (1602) Suret de pre o carte de la Ieremia Moghila vvd. Moldovii. Andreica Haruţul cu tot neamul lui vinde ocina lui, $^1/_2$ sat din Ungheni, ţin. Neamţului, pe Moldova, lui Stroici vel logf.

Purice din Stănislăveşti şi ai lui vând partea lor din sat din Ungheni, lui Vasile Stroici, cămăraş de ocnă.

7124 (1616) Avg. 21. Suret de pe ispisoc sârbesc de la Radul vvd. Moldovii. Popa Ionaşcu şi Ilarion Diaconul din Răteşti îşi răscumpără oarecare ocine din satul Ungheni, ce au foşt de cumpărătură lui Stoici logofătul, întorcând înapoi 280 tal. în mânele Păscălinei, giupâneasa lui Stroici logof.

7150 (1642) April 7. Doc. pergament slavon de la Vasile vod. Moldovii. Are pecete atârnată. Întăreşte Soltanei, fetei lui Ionaşco Mogâldea dvornic ocina sa, $^1/_2$ de sat, din Drăguşăni şi din Zăvoiani, pe Moldova ţin. Sucevii şi vii la Cotnar şi $^1/_2$ parte din Iurceşti şi vad de moară la Siret. Întăreşte şi lui Gheorghe Roşca biv. vist. $^1/_2$ sat din Drăguşăni şi $^1/_2$ din Oglindeşti, din ţin. Neamţului. Este şi o copie. Pe dosul acesteia este o copie a doc. de la 7028 (1520).

7129 (1621) April 24. Suret de pre ispisoc de la Alexandru Iliaş vvd. Moldovii. Întăreşte lui Popa Ionaşco şi lui Larion diaconul din Rateşti părţile lor de ocină din satul Ungheni, răscumpărătură de la Ionaşco Stroici (parte ce fusese împresurată de Cozma pah, şi care la judecată nu se prezentase).

7132 (1624) Ghenarie 27. Doc. slavon, pe hârtie, de la Radul vvd. Moldovii. Întăreşte lui Gavril Capşe pit. o bucată din satul Stroeşti, pe Moldova, şi o păreche de pietre de moară, date lui de Costin şi femeia lui, Dochiţa, pentru o datorie de 15 taleri de argint şi 3 boi.

7134 (1626) Ghenarie 10. Doc. slavon pe hârtie de la Radul vvd. domn Moldovii. Întăreşte lui Gavril Capşe pit. cumpărătura sa în satul Stroeşti, pe Moldova, de la Dochiţa, fata Solomiei, pentru 60 tal.

7136 (1628) Ghenarie 20. Doc. slavon pe hârtie de la Miron Barnovschi vvd. Moldovii. Întăreşte schimb de ocine. Larion diaconul dă părţile sale de ocină din Ungheni lui Ştefan sân Boul vist. şi primeşte în schimb partea acestuia din Răteşti. Este şi un suret din 1780, Sept. 20.

7139 (1631) (în suret greşit 7039) Mart 11. Suret de la Moisă Moghilă vvd. Moldovii. Întăreşte schimbătura de moşie făcută înire Vasile Tălmaci şi Mănăstirea Secului Vasile Tălmaci primeşte $^1/_2$ sat de Drăguşani.

7148 (1640) Iulie 9. Doc. rom. Gheorghe Roşca vist. şi Tănasie fost vornic şi cu Sturza îşi împart ocinele de pe socrul lor Vasile Mihailescul şi soacra lor Soltana, în Drăguşani, vii în Horodişte, Oglindeşti, Zăvoiani, Negreşti, la Vaslui şi Iurceşti pe apa Siretului.

7151 (1643) Mart 20. Doc. slavon, pe hârtie de Vasile vvd. Moldovii. Mărica, giupâneasa lui Tănase biv. dvornic vinde ocina sa $^1/_2$ de sat de Zăvoiani cumnatului său Gheorghe Roşca biv. vist. pentru 200 lei bătuţi.

7151 (1643) Fevr. 21. Doc. românesc pe

www.dacoromanica.ro

hârtie. Varlam Mitrop. Moldovii, Toderaşco vel logof.. Ureche vel vornic de Ţara de jos, Toader Petriceico vel vornic de Ţara de sus şi alţi boeri încredinţează că Mărica giupâneasa lui Tănase vornic îşi vinde 1/2 sat de Zăvoiani, pe Moldova, cumnatului său Gheorghe Roşca biv. vist. drept 200 lei bătuţi, cu care bani Mărica îşi răscumpără satul Ruscani de la Cârligătura.

7152 (1644) Mai 20. Doc. românesc. Drăguş vornicul de Preuteşti şi alţi aleg partea diaconului Larion din Răteşti.

7153 (1645) April 24. Doc. rom. de la Vasile vvd. Moldovii. Porunceşte lui Vasile Capşe de Săcuiani să oprească pe Cărăiman biv pitar de a iezi un iaz la Zăvoani, de partea lui Roşca, biv vist., până nu vor sta de faţă.

7155 (1647) Mai 2o. Doc. rom. Gheorghie cu fraţii şi surorile lui vând părţile lor de ocină, câte se vor alege, în sat în Drăguşani, lui Ionaşco Grecul de Săcueni, pentru 190 zloţi bătuţi. Este şi o copie.

7159 (1651) Mart 24. Suret de pe ispisoc sârbesc de la Vasilie vvd. Moldovii. Întăreşte lui Gavril Cocris ocina sa 1/2 de sat de Pănureşti, pe Moldova, în ţin. Sucevei.

Uricile vechi, după mărturia a oameni buni şi a soborului de Râşca, *au pierit din Râşca, când au venit Sultanu, cu oastea tătarască şi cu Smil hatman cu oaste de Zaporogeni şi au prădat Moldova, până'n plaiu.* [1])

7171 (1663) Ghen. 30. Suret de pe cartea lui Evstratie Dabija vvd. Moldovii. Scrie lui Eftimie Boţul biv pârcălab să meargă să scoată pre Larion Diaconul de pe moşia boerului Boul din Răteşti.

7177 (1669) Mai 10. Gavril Grecul se gâlceveşte cu fratele Ilie pentru un loc de casă a lui Scârdan, cumpărat de tatăl lor Ionaşcu Grecul.

7177 (1669) Mai 10. Suret de pe zapisul precedent.

7180 (1672) Ghen 20. Zapis prin care Toader Hirescul dărueşte un loc de casă din Stroeşti, pe Moldova, nepotului său Zanet, feciorul lui Gavril Pătrău, pentru sufletul fiului său.

7181 (1673) April 7. Onofrei din Zmeieşti şi Mihalcea de Stroeşti etc. mărturisesc că Ionaşco Sin Ion est drept vecin lui Ionaşco Sin Capşea.

7204 (1696) Av. 23. Cartea lui Antioch Constantin vvd. Moldovii, Iordache Rusut vel vist. are drept de a lua de a zecea din pâne, din fânaţ etc. de pe moşia sa, la sat la Oancea.

7204 (1696) Av. 24. Cartea lui Antioch Constantin vvd. Moldovii. Iordache Ruset vel vist, să oprească un pod ce este pe moşia sa la Oancea, să fie pe seama Dumisale.

7207 (1699) Av. 14. Toader Cărălman vinde satul său Negrileşti, pe Moldova, în ţin Sucevii, lui Vasile Pleşca, logofăt al treilea, fiindcă a căzut la mare greu şi sărăcie. Este şi o copie din 1813, Dechem. 31.

7208 (1700) Iulie 14. Antioch Constantin vvd. Moldovii. Stroescu căp. de Dărăbani are drept a lua de a zece din ţarină, din pâne etc. din satul Stroeşti ţin. Sucevii.

Pe dos act 7223 (1715) Mart 20. Ghiorghi si Dumitrascu Bârlici mărturisesc că au auzit la moartea lui Ionasco Capşea, din gura lui, că a cumpărat o bucată de sat din Cârja, de la Stefania fata lui Costinel şi zapisul s'au pierdut.

Fără an (sec. XVII) Doc. românesc. Ionasco Ciomârtan vinde o vie de la sat de la Oancea lui Liontie feciorul Natului, luând de la el un boŭ şi o vacă.

Fără an (sec. XVII) Doc. românesc. Diaconul de Răteşti face schimbătură de ocine cu Panul-Diaconul. dă două pământuri în Ungheni şi primeşte unul în Orâteşti.

Fără an (sec. XVII) Testamentul lui Vasile Tălmaci: lăsă averea sa mănăstirei Secului, soţiei şale Soltanei şi fetelor ei, iar fraţilor şi nepoţilor săi le lasă partea de ocină din Rotumpaneşti şi mori în Brădăţel.

Fără an (sec. XVII). Zapis prin care Dochiţa fata Salomiei îşi vinde partea ei din sat din Stroesti lui Gavril Capse pit. drept 50 tal. bani gata.

Fără an (sec. XVII) Profira fata lui Nem-

1) Vezi această fasc. a Buletinului pg. 301—302.

www.dacoromanica.ro

eţi, lasă, după moartea sa, moşiile sale din Romănesti şi din Dănceşti lui Ionasco sân Căpăţină.

7212 (1704) fevr. 22. Toderaşcu biv comis vinde lui Neculai vel sulger un loc de casă cu pivniţă de la socrul său şi iar un loc de casă de pe tatăl său la sat la Drăguşeni, ţin. Sucevii şi Neculai Sulgerui îi dă locul său de casă.

7213 (1705) Ghen. 27. Zapis prin care Stefan Cărăiman dă danie nepotului său Sandului Şăptelici partea sa din Zmeeşti.

7218 (1710) fevr. 19. Zapis prin care Toader comisul arată că lovit de greutate şi de nevoe mare şi încăpând la închisoare dă lui Abaza, drept 170 lei, $^1/_2$ de sat de Drăguşani şi $^1/_2$ din Zăvoiani, ţin. Sucevii, cu vecini cu tot si s'a scos de la pedeapsă: la rândul său Abaza încăpând la nevoe a scos moşia la vânzare şi neîncăpând altul s'o cumpere fără de Neculai Sulgerul, căci el are $^1/_2$ din Drăguşeni, i-a dat banii lui Abaza şi văzând Toader comisul c -i cam eftin, vine la Neculai Sulgerul şi-i mai dă 80 lei.

7222 (1714) Mart 20. Zapis prin care Zănet, fecior lui Gavrii Pătrău, vinde un loc de casă, în Stroeşti cu 20 lei bătuţi.

7222 (1714) Iulie 17. Nicolae Alexandru voevod Moldovii în o judecată între Neculai biv sulger şi Gavrilaş Leca pentru o parte din sat de Zăvoiani, dă câştig lui Gavrilaş Leca.

7224 (1716) Dec. 12 Suret de pe uricele Stroeştilor, începând cu cel de la 6957 fevr 21; 6961, fevr. 8; 6973, dec. 30; 7003 etc şi până la o carte 7249, ghenar 15 şi 7251, iuni 2 (aceste 2 adăugite după 7224 Dec. 12).

7236 (1728) Oct. 16. Grigorie Ghica vvd. Moldovii dă carte Mariei fata Lupului Aprodul, ca să cheme de faţă la divan pe Vasile nepotul Grecului, pentru împresurarea moşlei Săcuiani.

7130 (1722) Iulie 21. Mărturie dată de Sava, văr primar Grecului, nepoatei sale Angelina, ce o ţine popa Crăciun Hodoroabă din Bae, pentru moşia Unghenii, dată Nemişoael Iftimii de tatăl său Grecul.

7232 (1724) Iulie 22. Mărturia lui Stefan Cărăiman la mâna preotului Crăciun, pentru moşia Unghenii din ţin. Neamţului, dată zestre de mătuşa sa Grecoae, fetii sale Iftimii Nemişoae şi *când au prădat Leşii, s'au pierdut zapisele*

7233 (1725) Ghen. 26. Mihai Racoviţă vvd. Moldovii. Dă carte Stroescului biv vel căpit. şi vară sa Nastasiei Jderoae a-şi lua de a zecea de pe ocina lor Stroeştii, la gura Râscăi, ţin. Sucevii.

7240 (1731) Dec. 11. Zapisal prin care Ilie Abăza vinde sulgerului Neculai $^1/_2$ de Drăguşani, în ţin. Sucevii.

7241 (1733) Iulie 10. Constantin Nicolae vvd. Moldovii. Carte către Solomon Botezu biv vel setrar, să porunciască feciorului lui Ciudin, să aducă dresele Unghenilor de la tin. Neamţ, să le deie la mâna preotulu Crăciun de la Bae, căci acea moşie e a Angheluşii, preotesii lui, de la moaşa ei Iftimie Nemeşoaia, fata Grecului.

7241 (1733) Constantin Nicolae vvd. Moldovii. Carte către Solomon Botezu biv vel şetr. să meargă la sălişte la Pănăreşti, ţin. Sucevii, pe apa Râşcăi şi să hotărască şi stâlpească această moşie a lui Ion Berea căpit. aşijdere şi pentru un loc de prisacă.

1735 Sept. 14. Carte de judecată la divan, pentru Iordachi Lazul, Gavril Bontăş ispravnic de aprozi, Lefter Bontăş şi Lupaşcu Golimase, răzeşi din Zmeeşti de la ţin. Neamţului pentru $^1/_4$ parte din $^1/_2$ de sat de Zmeeşti.

7247 (1739) Gen. 16. Grigorie Ghica vvd Moldovii. Carte dată lui Naftanail Ermonach, feciorul Sandului Şeptelici să-şi stăpânească partea sa de moşie din sat din Zmeeşti, ţin Neamţului, de la moşul său Ştefan Cărăiman.

7249 (1741) Ghen. 15. Zapis prin care Năstase Stroescu biv vel căpit. vinde lui Constantin Năstase biv vel vist. un loc de casă din sat din Stroeşti, pe Moldova.

7249 (1740) Dechembrie 1. Zapis, prin care Monahia Chelsia, sora lui Vasile Pleşca, fost logof. 3-lea şi cu fica ei Monahia Maria vând moşia lor Negrileştii, ţin. Sucevii, Sf. Sale Părintelui Anastasie egum. de la Sf. Mănăstire Hangului, drept 100 lei bani gata

www.dacoromanica.ro

7250 (1742) Ghen. 17. Constantin Nicolae vvd. Moldovii dă carte ieromonachului Naftanail, feciorul Sandului Şeptelici să fie volnic a încerca orice fel de rămăşiţe ar afla de a lui Ştefan Cărăiman, moşie sau bucate, afară din moşia Zmeeşti.

7250 (1742) Ghenar 15. Mărturie de giudecată pentru judecata între Sandul Cărăiman căpit. şi Naftanail Şeptelici egumenul de Râşca, feciorul Sandului Şeptelici, pentru ¼ parte din ½ sat Zmeeşti, ţinut. Neamţului.

7253 (1745) Iulie 13. Ioan Nicolae vvd. Moldovii. Scrie lui Lupu Balşe biv vel medel. ispravnicul ţin. Sucevii să judece între Ilie, feciorul lui Negoiţă Ciudin biv comis şi popa Hodoroabă pentru o parte din moşia Ungheni, ţin. Neamţului. Să mai hotărască în pricina cu nişte ţigani, între copiii lui Negoiţă Ciudin şi Sandul, feciorul lui Dumitru Cuhuş,

7253 (1745) Iunie 23. Ion Neculai vvd. Moldovii, dă carte lui Ilie Ciudin din Suceavă, ca să fie volnic a-şi lua de a zecea din moşia lui, din Ungheni, tin. Sucevii.

7255 (1747) Mai 31. Scrisoarea lui Ghidion egumenul de Neamţ, cu tot soborul, dă carte de blăstăm lui Toader Bere şi se hotărăscă să-şi stăpânească moşiile, fiecare pe unde arată scrisorile, Mănăsfirea Neamţului, Drăgăneştii şi Toader Bere, Pănăreştii.

7256, (1748) Aprilie 4. Nefiind înţelegere între Costache Lazu vornic şi egumenul de Hangu, ţin Sucevii, pentru o moşie ce o cumpărase de la egumen Costache Lazu se sorocesc amândouă părţile la lasatul secului, de postul Sâmpetrului, să se înfaţişeze.

7256, (1748) Oct. 20. Zapis prin care Gligoraşcu Ursache şi soţia sa Lupa, fata comisului Negoiţă Ciudin vând lui Constantin Başotă postelnic o parte din Ungheni, ţin Neamţului.

7256, (1748) Iunie 20. Costache Jir trage la judecată pe Apostol Humă şi pe alţi târgoveţi din Neamţ, care au cumpărat moşia Negrileşti, ţin. Neamţului, de la Egum. de Hangn. Se pune soroc la divan.

7261, (1753) Iunie 2. Copie de pe hrisov domnesc. Mihai Cehan Racoviţă, domn Moldovii. Dă carte Lupului cu fraţii săi, Damaschin etc· nepoţii şi strănepoţii lui Drăgici Rugină şi ai Stancăi, sora lui Drăghici fata lui Ruginăsă-şicerceteze, pe lângă Rugineni şi Botăşeanii şi iezerul Leahului şi celelalte sate, Tăuţii, jumătate de Telejina şi Stoborănii, întocmai după ispisocul de la Ştefan Vodă cel bun.

7261, 1753) April 29. Constantin Mihai Racoviţă Cehan, vvd. Moldovii scrie carte lui Vasile Razul biv vel comis să cheme pe Ilii, feciorul lui Ciudin şi pe Gligoraşcu sin Ursache să scoată şi să deie ispisocul preutului Ioniţă din Săcueni.

7263 (1755) April 4. Matei Ghica vvd. Moldovii scrie lui Gligoraş Ipsilat căm., Costin Darie biv vel pit. judecători de ţinutului Neamţului, să cheme la judecată pe nişte oameni ce cumpărase moşia Negrileştii de la Egumenul Mănăstirei Hangu, moşie vecină cu Drăguşenii, a stolnicului Costache Lazul, stolnicul vecin vrând s'o cumpere el, să întoarcă banii Costache Lazul şi să eie el moşia,

7263, 1755) Mai 12. Mărturiea lui Gligoraş Ipsilant că cercetând pe Ion Humă şi pe Apostol Humă, şi alţi tovarăşi ai lor i-a aflat că nu-s răzeşi, nici rude cu vânzătorii şi nu aveau voe să cumpere moşiea Negrileştii de la egumenul Mănăs. Hangului, ci ea se cuvine s'o cumpere Costache Lazul, ce are moşia vecină, Drăguşenii.

7263, (1755) Iunie 23. Matei Ghica vvd. Moldovii dă carte lui Costache biv. vel stolnic să stăpânească moşia Negrileştii, ţin. Sucevii, după cartea de judecată a a unor boeri, care arată că această moşie fusese cumpărâtă de Ion Humă şi alţii fără ştirea stolnicului, care nu aveau dreptul să cumpere, înaintea lui, nefiind nici rude de pe moşie, nici răzeşi, stoinicul întorcându-le banii de cumpărare.

7266, (1758) Iulie 8 Scarlat Grigorie Ghica vvd. Moldovii dă carte Ierodiaconului Ionichie, lui Toader Hardos şi lui Pălade Căpăţină să-ţi stăpânească ocinele lor: Oancea la ţin. Covurlui, Sovârna şi

www.dacoromanica.ro

Pogăneştii şi Gripenii pe Horincea şi la ţin. Fălciu, Şilauva şi Căgineştii şi Beşicanii şi Borăştii în gura Horăiţii ot Tutova şi Donceştii ot Covurlui şi Fruntesenii ot Tutova şi Fedeştii la Fălciu şi Giurcanii pe Elanu şi să aibă a lua a zecea din tarină, din fâneţe etc.

7271, (1753) Iulie 14. Suret de pe hotarnica şi învoiala mănăstirii. Săcului pe marginea din susa Pănureştilor şi între Guileşti,

1765, Aprilie 3 Carte de judecată, prin care se hotărăste în pricina dintre Ion Marta, Ştefan Merăuţ şi Lefter Bontăş, nepoţi lui Cărăiman şi Mănăstirea Pobrata, pentru moşia Zmeeştii, împresurată de călugări, dând când câştig nepoţilor lui Cărăiman.

1765, Iulie 30. Grigorie Alexandru Ghica vvd. Moldovii către Constantin Cogălniceanu biv vel stolnic, ispravnic de Suceava, să cheme de faţă pe preotul Ion de Săcueni ot Suceava şi pe medel. Constantin Başotă Preotul se jăluieşte că fiind răzăş cu feciorii lui Negoiţă Ciudin la moşia Ungheni şi vănzând feciorii lui Negoiţă moşia lor Medelnicerului au dat şi ispisocul de moşie de pe partea jăluitorului. Să rânduiască 2 mazili să-i cerceteze hotarele preutului, ce i le împresoară răzăşii.

1765, April 29. Grigorie Aiixandru Ghica vvd. Moldovii scrie carte Sfinţiei Sale Chir Dosoftei episcop de Rădăuţi şi Dinul Canta biv, vel ban să meargă să hotărască moşiile lui Ştefan Capşa mazil, anume: Căbujii, Stroeştii, Broştenii, Lăţcanii şi altele la ţin. Suceava, pe care i le împresoară stolniceasa Maria.

1766, Fevr. 16. Grigorie Alexandru Ghica vvd. Moldovii dă carte lui Ştefan Capşe mazil şi lui Cristea Stroescului să-şi stăpânească moşia lor, satul Stroeşti ot Suceava, să ia dijmă după obicei şi tot săteanul să lucreze boeresc 12 zile pe an şi despre ţinerea băuturii.

1766, Fevr. 17. Grigorie Alexandru Ghica vvd. Moldovii scrie lui Constandin Canano, biv. vel pah. şi lui Ilie sărdar ispravnic de Suceava să cerceteze, după jaloba lui Ştefan Capşe, stăpânul moşiei Stroeşti, jud. Suceava, pentru venitul moşiei, sătenii să-i plătească un leu de casă şi să-i facă zilele de boeresc

(fără dată) [1766] Ştefan Capşe mazil şi alţi răzeşi din Stroeşti ot Suceavă se jeluesc Domnului contra lui Ştefan postelnicul pentru ispisoacele şi zapisele moşiei lor Streşti, zălogite la Stefan post. că nu i le înapoiază. (pentru dată, vezi cele două precedente).

1766, Fevr. 17. Dovadă că Ştefan Capşe post. plăteşte o datorie de 65 lei lui Gheorghe Năstase postelnic, pentru care îşi amanetase scrisorile moşiei Stroeştilor şi acuma şi le primeşte înapoi.

1767, Iunie 4. Grigorie Ioan Calimach vvd. Moldovii dă carte lui Iordache Lazul biv. 2-lea pah. să-şi stăpânească şi dijmuiască moşia Drăguşenii la Suceava, să ea a zecea din toate şi sătenii să-i facă boeresc.

7274 (1766) Iunie 2· Scrisoare prin care Mihalache Talpă biv vel căpit. face schimb de moşii cu Costandin Başotă biv vel medel. Talpă dă $^1/_2$ sat de Zemeeşti, ţin. Neamţului şi trei părţi din $^1/_2$ sat din Zăvoeni, pe Moldova şi primeşte de la Başotă a treia parte din Duliceni, pe Valea Cozanciului şi a patra parte din sat din Crăciuneni pe Jijia, ţin. Hârlăului. *Scrisorile aechi ale lui Talpă s'au pierdut în vremea răăcoalelor, când au luat Leşii pe Doamna Ruxanda fata luî Vasile Vod. din Preuteşti,*

1766, August 1. Suret asemenea de pe hotarnica Zmeeştilor, de la ţin. Neamţului,

1766, August 10. Din porunca lui Grigore Alexandru Ghica vvd. Manolache Costache vel logof. alege şi hotărăşte moşia Zemeştilor de la ţinutul Neamţului, a nepotilor lui Cărăiman, dispre moşia Săveştii, a Mănăstirei Probotei.

7276, (1768) August 29. Din porunca lui Ion Calimach vvd. se alege şi hotărăşte moşiea Săcuenii de ia ţin. Sucevii.

1768, Ghenarie 4. Grigore Ioan Calimach vvd. Moldovii către Iordache Canta biv.

www.dacoromanica.ro

vel spat. ispravnic de ţin Sucevei, în urma jalbei Preot. Ioniţă din Săcueni că Medel, Constantin Başotă îi împresoară o moşie, în Ungheni la Neamţ, ispravnicul să meargă la faţa locului să cerceteze cu dreptate.

7276, (1768) Aug. 28. Din porunca Domnului Grigorie Ioan Calimach se alege şi se hotărăşte o parte din moşia Ungheni a preutului Ioniţă din Secueni, despre Preuteşti, moşia Mănăstirei Neamţului şi despre partea din Ungheni a Medel. Costantin Başotă şi despre moşia Sârbii a Mănăstirei Râşcăi.

1768, Săpt. 8. Grigorie Ioan Calimach vvd. Moldovii dă ordin să se cerceteze jaloba lui Iordache biv. vel păh. feciorul lui Costache Lazul, care se plânge că moşiile sale Drăguşanii şi Negrileştii la ţin. Sucevii i s'au împresurat de hotarnicul Gheorghe Carpu, dus de Ştefan Capşe să-i hotărască moşiile ce le are acolo.

1768, Iunie 8. Gavril Mitropolit Moldovii. Carte de blăstăm cerută de Ştefan Capşa mazil, că siliştele lui anume Cabujii, Stroeşti, Bârgăenii, Broştenii şi o parte din Leţcani se împresoară de către altii răzeşi.

7269, (1760) Dec. 6. Mărturirea Schimnicului Şeptelici Naftanail pentru hatarele moşiei Stroeşti, ţin. Sucevii, a lui Ştefan Gapşe.

7276,(1768) Iulie 18, Mărturiea Eromonahului Neculai Şeptilici pentru hotarele moşiei Leţcanilor, jud. Suceava.

7277, (1769) Sept, 3. Suret de pe hotarnica moşiei Stroeştilor, din ţin. Sucevii.

1771, Mai 27. Carte de la boerii divanului Moldovii, prin care hotărăsc boerii că Iordache 2-lea pah. fiul stoln. Costache Lazul să-şi stăpânească moşiile Drăguşenii şi Negrileştii de la ţin. Sucevii, pe hotarele vechi jăluind Iordache că moşiile i se împresoară de Gheorghe Capse, în urma hotărniciei lui Caapu.

1771, Mai 27, Carte din partea divanului către clucerul Grigoraş Adam. Toader Vârnav şi alţi să meargă să hotărască moşiile Negrileştii şi Drăguşenii la ţin. Sucevii şi Zemeştii a lui Iordache Lazul care se împresoară de Ştefan Capşe şi preutul Ioniţă de Secueni.

7280. (1722) April 5. Pentru nişte semne hotare pe lângă Râşca (fragment).

1622 Iunie 8. Chitanţă pentru nişte bani ce datoreşte Iordache Lazul păh. lui Fote.

1773 Dec. 14. Pahar. Ioniţă Başotă şi Ienache Cantacuzino sunt orânduiţi de boeri divanului să cerceteze hotarele Stroeştilor a lu Ştefan Capşa despre Drăguşeni şi Zăvoeni a pah. Iordache Lazul şi despre Zmeeşti a banului Cost. Başotă. Mărturia monahului Eroshi Neculai Şeptelici.

1773 Aug. 4. Poruncă de la boerii Divanului Moldovii către Paharnicul Iordache Lazul. Il mustră că a încălcat hotarele moşiei lui Ştefan Capşa, Stroeştii a schimbat hotarile, a dijmuit oamenii ce nu erau ai lui. Ii scrie să fie faţă la hotărîtul moşiei Stroeştii.

fără leat (1773) Iulie 25. O scrisoare a lui Ştefan Capşa către Iordache Balş, prin care se plânge contra pah. Iordache Lazul, care-i împresoară hotarele Stroeştilor.

1773 Noemb. 24. Poruncă de la boerii Divanului Moldovii către stol. Ienache Canta şi Ioniţă Başotă pah. să meargă să cerceteze şi să hotărască moşia lui Ştefan Capşa mazil (Stroeştii), împresurată de pah. Iordache Lazul.

1775 Sept. 11. Grigorie Alexandru Ghica Moldovii către Ienache Canta biv. vel stol. şi către ispravnicul de Suceava Iordache Cauanno med. să meargă să cerceteze jnluirea lui Tudorache Soroceanu, mazil de Hârlău, care se plânge că Iordache Lazul de la Zăvoiani i-ar fi împresurat şi partea sa din Zăvoeni.

1775 Iulie 28. Grigore Alexandru Ghica vvd. Moldovii scrie lui Iordache Canano, ispravnic de Suceava să cheme faţă pe pah. Iordache Lazul şi să facă cercetare şi să întoarcă dijma ce a luat de pe Stroeştii lui Capşa.

1775 Grigore Alexandru Ghica vvd. lui Iordache Canano ispravnic de Suceava, către pah. Ioniţă Başotă şi Alexandru Davidel setr. să meargă şi să cerceteze şi hotărască moşia Drăguşanii de la Suceava a lui Cont, Soroceanul, postelnicul de Hârlău, care moşie se împresoară de către Nicolae Lazul.

www.dacoromanica.ro

1776, Iulie 29. Grigorie Alexandru Ghica vvd. Moldovii către Lăscărache Roset biv vel spat şi Costachi biv. vel pit. ispravnic de Neamţ să meargă la Ungheni ţin. Neamţului, să cerceteze jalba Preutuiui Ioniţă şi Calistru monah, că hotarnicii Gh. Carpu şi Antohi Luţe li-au făcut împresurarea.

1776, Mai 11. Iordache Canano, Ioniţă Başotă şi Alexandru Davidel scriu Domnului, că, în urma poruncii, au chemat pe Iordache Lazul să vie faţă cu scrisorile în pricină cu Const. Soroceanul, pentru mpresurarea moşiei Drăguşeni şi Zăvoeni de la Suceavă şi el n'a vrut să vie.

1777, Ghen 24. O scrisoare a unui boeri către domn prin care arată, de unde are păh. Iordache Lazul moşia Negrileşti, de a tisa Sucevii.

1777 Ghen 24. O scrisoare a unui boeri către domn, prin care arată, că fiind însărcinat cu cercetarea pricinei stăpânirei moşiei Drăguşenii şi Negrileştii, de la ţinutul Sucevii, a lui Iordache Lazul, a făcut întocmai.

1777, Mai 27. Grigore Alexandru Ghica vvd. Moldovii către Manolache Romano şi Enache Mavrichi să meargă la Negrileşti ţin. Sucevii şi să cerceteze jalba lui Iordache Lazul, cum că i se împresoară moşia de răzăşi, asemenea şi la Drăguşeni, contra Sorocenilor.

1777, Ghen. 26 Apostol Humă vânzând moşia Negrileştii pe Moldova lui Const Lazul şi acesta murind, dă mărturie fiului său, Iordache Lazul păh. că uricile moşiei sunt în mânile lui Ganea logof.

1778, Avg. 29. Safta Cozmuleasa face un schimb de moşii cu Iordache Lazul biv. vel. pah. Safta dă partea sa din Zmeeşti la ţin. Neamţului şi primeşte o parte din Iureşti, la ţin. Hârlăului.

1778. Sept. 30. Adeverinţă că Safta Cozmuleasa a împrumutat de la Iordache Lazul 160 lei şi a dat amanet o parte din moşia Iureştii, la Hârlău.

(Pe dos) 1780. Iulie 14. Neavând să-i dea banii, îi dă moşia Iureşii.

1779. Iunie 13. Gavril Mitr. Moldovii dă blăstăm lui Popa Ioniţă din Săcueni, care se plânge că i s'a împresurat moşia Unghenii de Ştefan Stihi şi alţi răzeşi.

1779, Iulie 25. Constantin Dimitrie Moruz vvd. Moldovii către Iordache Cantacuzino ispr. Sucevii să cerceteze jalba lui Tudorache Soroceanu că partea lui de moşie, Zăvoenii îi este împresurată de pah. Iordache Lazul—şi să o hotărască.

1779, Iulie 28. Constantin Dimitrie Moruzi vvd. Moldovii întăreşte hotărîrea judecăţii veliţilor boeri, în pricină răzăşilor din Ungheni (Neamţ) ei în de ei, cum şi a împresurării de către Mânăstirea Neamţului.

1779, Iunie 22. Hotărîrea judecătorească în pricina dintre preotul Ioan din Secueni şi Ştefan Stihi căpit, pentru nişte părţi de moşie din satul Ungheni, din ţin Neamţului

1779, Maiu 15 Mărturie hotarnică a Unghenilor de la ţin. Neamţului, în urma jalbii lui Stihi că-i se împresoară moşia

1779, Mart. Constantin Moruzi, vvd. Moldovii către Toader Balş biv. vel spat. şi Petrache biv. vameş, să cerceteze pricina lui Ştefan Stihi, care se plânge că i se împresoară hotarele moşiei Ungheni, pe Moldova, şi să hotărască moşia.

1779, Iulie 8. Constantin Dimitrie Moruz vvd. Moldovii dă carte răzeşilor din Ungheni ţin. Neamţului să-şi stăpânească moşia după mărturia hotarnică şi se pune soroc călugărilor de la Neamţul, care se plâng că li se împresoară moşia lor Preoteştii.

1779, Iulie 18. Judecata divanului în pricina dintre Stihieşti şi călugării de la mânăstirea Neamţului, pentru o bucată din moşia Unghenii, ţin. Neamţului.

1779 Iunie 25. Constantin Dimitrie Moruzi vvd. Moldovii către Iftime Canano proeg. Săcului, Sandul Sturza biv vel spat. şi Petrache vameş ispravnic de Neamţu să cerceteze jalba lui Const. Başotă, cum că i se împresoară moşia Unghenii, ţin. Neamţului, de răzăşi, şi să hotărască moşia.

7288 (1779) Octom. 22. Hotarnica moşiei lui Const. Başotă, a treia parte din tot satul Unghenii, la ţin. Neamţului.

1781 Ghen. 20. Judecata la divan a lui

www.dacoromanica.ro

Teodosie iermonah şi preotul Necolai şi Apostol fraţi, din ţin. Neamţulni cu Ştefan Stihi căp. de Botoşani, pentru rândul neamului.

1780, Aprilie 1. Zapis prin care Pavel sin Teofil Monah vinde lui Ştefan Stihi căpit. o parte din moşie, din Ungheni ţin. Neamţului.

1780 Iulie 2. Declaraţie înaintea veliţilor boeri din partea unui boer, că oricând va duce Tudorache Sorocianu boeri hotarnici să-şi hotărnscă partea sa de Zăvoeni, să stea şi el faţă, cu toate scrisorile şi dovezile lui.

1780 Iulie 20. Mărturie hotarnică pentru nişte poeni şi o luncă, pe locul călugărilor de la Râşca şi pe locul lui Cocris.

1780 Avg. 17. Scrisoare către Toma Moţoc, prin care-i cere să meargă la Zăvoeni, să cerceteze şi să hotărască moşia lui Tudorache Soroceanul, ce se împresoară de către Pah. Iordachi Lazul.

1780 Iulie 8. Hotărîrea judecătoriască în pricina dintre Iordachi Lazul biv vel. pah. şi Tudorache Soroceanul pentru satul Drăguşenii şi Zăvoenii de la ţin. Sucevii.

1780 Avg. 16. Boerul Bals scrie Domnului în priciua cercetării în satul Săcuenii şi Ungheni, părţile preotului Ioniţă şi a altor răzeşi, împresurate despre Mănăstirea Probota şi despre răzeşi.

1781, Iulie 20. Hotarnică în satele Drăguşenii şi Zăvoenii, Stroeştii.

1781, Iunie 13· Constantin Dimitrie Moruzi vvd. Moldovii scrie lui Constantin Păladi biv. vel spăt. ispravnic de ţin. Neamţului să meargă să hotărască moşia Zăvoenii la ţin, Sucevii, de către partea pah. Iordache Lazul, în acelaş sat.

1781, Ghen 30. Mărturia Chiricăi Capşa în privinţa părţii de moşie ceia avut mătuşa sa Maria Cărăimăniţa cu el împreună.

1783, Mai 16. Alexandru Const. vvd. Moldovii scrie lui Mihălache Racoviţă biv. vel stol. şi Iordache Canano medel. în pricina judecăţii dintre preotul Ioniţă şi alţi ai săi cu un Ion Popăscul şi cu alte niamuri, pentru părţi din moşia Săcuenii, de la ţin. Sucevii.

1783, Mart. 30. Alexandru Cons. vvd. Moldovii scrie boerilor Constantin Başotă biv. vel ban şi Grigoraş Adam biv vel cluc. în pricina dintre Iordache Lazul şi cu Sorocineştii, pentru împresurarea moşiei Zăvoeni de către Iordache Lazul.

1783, Mart. 25. Gavril Mitropolit Moldovii arată judecată între Ştefan Stihi căpit. şi Vasile Stihi cu Teodose Călugărul şi cu frate său pentru moşia Răteştii şi pentru moşia Unghenii, de la ţin. Neamţului.

1783, Mai 15. Alexandru Constantin vvd. Moldovii scrie lui Sandul Sturza biv vel spăt. şi Stefan Catargiu biv vel ban să cerceteze jalba preutului Ioniţă şi alţi ai săi contra lui Ştefan Stihi, că le împresoară moşia Ungheni, din ţin. Neamţului.

1783, Fevr. 2 Suret scos de pe zapisul lui Toader Berea şi a feciorilor lui de vânzare a părţii sale de moşie din Şoimăreşti Banului Constantin Başotă.

1783, Iunie 17. Mărturie hotarnică a Săcuenilor.

1784, Avg. 3. Alexandru Constantin vvd. Moldovii scrie lui Iordache Canano şi lui Grigoraş Adam şi lui Vasile Adam să cerceteze jalba vei vist. Ienache Canano că moşia Stroeştilor, din ţin. Sucevii, se împresoară de alte moşii. Să cerceteze şi hotărască.

1784 Săpt. 12. Hotarnica Moşiei Stroeşti din ţin. Sucevii a lui Ienache Cantacuzino.

1785 Avg. 11. Alexandru Ion Mavrocordat vvd. Moldovii scrie unor boeri să cerceteze jalba Preotului Ion şi a Monahului Calistru în pricina dîntre ei şi Stihileşti pentru mosia Ungheni, ţin. Neamţulu.

1785, Avg. 28. Adeverinţa socrului lui Iordache Lazul către acesta ca scrisorile de pe moşiile Zmeeştii, de la Neamţ şi Zăvoenii de la Saceava şi Iureştii din ţin. Hârlăului, sunt la sine.

1785, Sept. 14. Judecata la divan a paharnicului Iordache Lazul şi cu Gavril Bontăş şi alţii pentru moşia Zmeeştii ţin. Neamţului.

1786, Iulie 20. Alexandru Ion Mavrocordat Vvd. Moldovii către Ioniţă Canano biv. vel pah. şi Alexandru Davidel să cerceteze jalba

www.dacoromanica.ro

boerului Ienache Canta biv vel vist. că i se împresoară moşia Stroeştii din ţin. Sucevii, despre moşia Drăguşeni a lui Iordache Lazul.

1786, Iunie 26. Iordache Aslan biv vatav de copii şi alţi răzeşi în pricina judecăţii la divan cu Radul Bogdan şi alţi ai lor, pentru moşia Zmeeşti, la ţin. Neamţului.

1786. Noem. 26. Scrisoarea lui Lefter Bontăş către Radul Bogdan si Ştefănache Vartic si alţii pentru moşia Zmeeştii, ţin. Neamţului.

1786 Mart. 21. Constantin şi Ioniţă feciorii lui Simion Stihi dau zapis lui Const. Başotă că a luat de la el 100 lei arvună, pe un bătrân, din moşia Unghenilor ţin. Neamţului.

1786 Avg. 6. Alexandru Ioan Mavrocordat vvd. Moldovii scrie lui Const. Başotă şi lui Ştefan Hurmuzachi să cerceteze de plângerea lui Costantin Chişcă Lazul şi alţii că moşia lor Secuenii, de la ţin. Sucevii, se împresoară de călugării de la Pobrata.

1786 Mart 23. Alexandru Ioan Mavrocordat vvd. Moldovii scrie lui Alexandru Ianculeu biv vel agă şi Dumitrache Sturza biv vel ban, să cerceteze jalba Stihieştilor că moşia lor Unghenii de la ţin. Neamţului se împresoară de către moşia Preuteştii a Mănăstirei Neamţului.

1787 Mai 2. Alexandru Ioan Ipsilant vvd. Moldovii scrie lui Ioniţă Canano şi Petrache biv vtori, cămăraş să cerceteze jalba Stihieştilor că moşia lor Unghenii de la ţinutul Neamţului se împresoară de către Mănăstirea Neamţului.

1789 Fevr. 8. Zapisul prin care Constantin sân Simion Stihi arată că a împrumutat de la Constantin sîn Vasile Stihi 164 lei.

1792 Mart 26. Alexandru Constantin Moruzi vvd. Moldovii scrie lui Dumitrache Sturza biv vel ban şi lui Iordache Dari biv vel pah. să cerceteze jaloba cioh. Costache Pătraşcu, ca moşia sa Zăvoenii de la ţin. Sucevii să se hotărască şi stâlpească.

1792 Iulie 30. Pentru aşezarea la loc a unei pietre şi a unui bour, semne de hotare, schimbate la moşia Unghenii, ţin. Neamţului.

1793 Dec. 22. Mihai Constantin Suţu vvd. Moldovii către Iancu Racoviţă biv vel spăt. şi Vasile Neculcea biv vel ban că pe Const. Chişcă mazil, ce are judecată cu Enache Canta, pentru părţi de moşia Ungheni la ţin. Neamţului, să-l trimită să stea faţă la divan.

1793 Dec. 22. Mihai Constantin Suţu vvd. Moldovii către Enache Canta biv vel vist. ca Const. Chişcă mazil, însărcinat acuma cu facerea cherestelei catarturilor de brad, să fie trimis la divan, să stea de faţă pentru nişte părţi de Săcueni, ţin. Sucevii.

1793 Avg. 10. Cercetare în pricina răzeşilor de Săcueni, ţin. Sucevii că moşia lor se împresoară de către moşia Mănăşenii a mănăstirei Probota şi despre alte moşii.

1794 Iulie 26. Mihai Const. Suţu vvd. Moldovii către Canano biv. vel. spăt. şi Vasile Ruset biv vel comis ispravnic de ţin. Eşilor să cerceteze jaloba lui Gavril Bontăş asupra unui Lupaşcu, din satul Epurenii, pentru moşia Zmeeşti, ţin. Neamţului.

1794 April 8. Zapis prin care Lupul şi Ilinca ş. a. nepoţii Sandului Cărăiman, vând nepoatei lor Maria, partea de moşie Zmeeşti, ţin. Neamţului, drept 310 lei.

1795 Sept. 2. Alexandru Ioan Calimach vvd. Moldovii dă ordin că atunci când Dimitrie Sturza va merge să hotărască moşia Unghenii de la ţin. Neamţului, după arătarea lui Neculai Panaite biv. postel., unul din răzeşii de acolo, că i se împresoară moşia, toţi megieşii să fie faţă.

1795 Fevr. 23. Zapis prin care Proca sin Iftimie Stihi se recunoaşte dator cu 300 lei lui Vartic vist.

1796 Noemb. 25. Monahul Naftan Bontăş afieroseşte partea lui de moşie din Zmeeşti, ţin. Neamţului, Mănăstirei Neamţului.

1797 Mai 28. Carte de judecată de la divan ce se dă Varticeştilor şi la ai lor pentru stăpânirea în satul Zmeeşti, ţin. Neamţului.

1797 April 23. Despre măsurătorea moşiei Săcueni şi împărţirea pe neamuri.

www.dacoromanica.ro

1797 April 14. Pentru stăpânirea în satul Săcueni, învoială între Constantin Chişcă şi Ioniţă Chişcă.

1797 April 14. Învolală între popa Gheorghi şi cu Calistru pentru stăpânirea în satul Săcueni.

1797 Iunie 26. De la Isprăvnicia de Neamţ către Toader Danu să meargă la Zmeeşti să aleagă partea Varticeştilor.

1797 Iulie 5. Alexandru Ioan Calimah vvd. Moldovii scrie ispravnicului de Neamţ să aleagă partea Varticeştilor din satul Zmeeşti.

1797 Aprilie 23. Măsurătoarea moşiei Săcueni şi împărţirea pe neamuri

1797 April 30. Ioniţă vinde lui Lazul stol. partea de moşie, din Ungheni.

1797 April 1. Izvod de scrisorile moşiei Ungheni, puse amanet.

1797 Mart 18. Zapis prin care Constantin Grecul mazil vinde lui Costachi Lazul partea sa din moşia Ungheni.

1797 Fevr. 3. Cerere către domn de înfăţişare la judecată, pentru moşia Zmeeşti de la ţin. Neamţului.

1797 Iulie 22. Zapis prin care feciorii Mariuţii vând lui Naftanail Monach. o parte din moşia Zmeeşti, ţin. Neamţului.

1798 April 1. Sinet pentru 1000 lei, luaţi cu împrumut de la Const. Burghele pit.

1797 Iulie 9. Alegerea părţi Varticeştilor din Zmeeşti, ţin. Neamţului.

1798 Iunie 18. Suret de pe o carte de la Alexandru Ioan Calimah vvd. Moldovii către ispravnicul de ţinut. Sucevii să execute hotărîrea judecăţii între Ilie Frunzeti cu Anastasie Dascălul pentru moşia Şoimăreştii, de la ţin. Sucevii.

1798 Iulie 25. Suret de pe o mărturie hotarnică a moşiei Şoimăreşti, ţin. Sucnvii.

1799 Oct. 19. Scrisoare prin care ginerele lui Lefter Bontăş arată că a împrumutat 30 lei de la Costache biv. vel, ban.

1797 Iulie 2. Hotărnicirea moşiei Zmeeşti, ţin. Neamţului, a Varticestilor.

1799 Sept. 13. Constantin Alexandru Ipsilant vvd. Moldovii către isprav. de ţin. Neamţului să cerceteze jaloba lui Ştefan Marta şi Toader Mereuţă cu neamurile lor de la ţin. Eşi, prin cari cer ca părţile lor de moşie, din Zmeeşti, ţin. Neamţului, să se aleagă de catre alte părţi.

1799 Sept. 13. Constantin Alexandru Ipsilant vvd. Moldovii să se cerceteze şi aleagă părţile din Zmeeşti ţin. Neamţului, ale lui Ştefan Marta şi Toader Mereuţă şi neamurile lor, de către alte părţi, asemenea şi părţile lui Zaharie, ginerele lui Bontăş.

1799 Oct. 19. Hotărârea şi alegerea părţilor lui Ştefan Marta s-a şi părţile lui Zaharie, ginerile lui Bontăş, despre alte părţi, în Zmeeşti, ţin. Neamţului.

1799 Oct. 19. Zapis prin care Zaharia, ginerele lui Bontăş, vinde lui Costache Lazul biv. vel. ban parte de moşia Zmeeştilor, ţin. Neamţului.

1799 Oct. 19, Zapis prin care Maria femeia lui Lefter Bontăş vinde lui Costache Lazul parte din moşia Zmeeştilor, ţin. Neamţului.

1799 Oct. 19. Zapis prin care Ştefan Capşea şi Toader Mereuţă vând Banului Costache partea lor de la Zmeeşti, ţin, Neamţului.

1799 Oct. 30. Constantin Ipsilante vvd. Moldovii, către ispravnicul de Neamţ, prin care arată că Costache Lazul, cumpărând pământ în satul Zmeeşti de la mai mulţi răzeşi, cere să se facă publicaţie asupra celor ce dreptatea le va da protimisis de răscumpărare.

f. an. (Sec. XVIII). Jăluirea lui Ienache Canta către domn, pentru împresurarea moşiei Căbujii, la ţin. Sucevii. Cere judecata la divan.

f. an (Sec. XVIII). Diferite însemnări.

f. an (Sec. XVIII). O scrisoare.

* * *

www.dacoromanica.ro

Varia

Dl. Gh. I. Brătianu cooptat ca membru activ în şedinţa de la 24 Septembre, răspunde mulţumind comitetului de onoare ce i se face ca tânăr începător pe terenul cercetărilor istorice şi promite din parte-i tot concursul său binevoitor, şi calificând Muzeul municipal ca o instituţie foarte importantă pentru cunoaşterea trecutului.

Iată textul scrisoarei d-lui Gh. I. Brătianu.

Mult stimate D-le Zotta,

Mulţumindu-vă călduros pentru vestea foarte plăcută ce mi-o aduce scrisoarea D-voastră vă rog să arătaţi Comitetului viile mele mulţumiri pentru marea cinste ce mi se face şi de care voi căuta să mă arăt cât mai vrednic. Aş fi fericit, ca în măsura încă aşa de redusă a cunoştinţelor mele, să pot fi de vre-un folos unei instituţiuni atât de necesare — nu numai pentru oraşul nostru, ci pentru trecutul întregei Moldove» etc.

Iaşi 27 | IX 921 Gh. I. Brătianu

— Comitetul cooptează ca membri de onoare pe d-na Marie Moruzzi «în vederea activităţii şi sprijinului ce a acordat totdeauna operelor de cultură naţională, ce priveşte în special trecutul Moldovei; între altele d-sa a sprijinit cercetările şi publicaţiile istorice cu referinţe la familia Cuza», luându asupră-şi cheltuiala cu tipărirea vol. VII din Surete şi Izvoade «Cuzeştii» a d-lui Gh. Ghibănescu.

Avem regretul de a înregistra moartea d-nei Maria Moruzzi, în luna lui Ianuarie a. c. Cu moartea ei Societatea Ieşană pierde o doamnă filantropă, dânsa fiind în fruntea atâtor societăţi de caritate creştină; iar societatea muzeului municipal o membră onorară — prima doamnă din înalta societate Ieşană — care putea ajuta cu sprijinul său moral şi material opera culturală, ce stă la baza acestui aşezământ.

Dl. Preşedinte a prezentat în numele Societăţii muzeului condoleanţele sale fiului d-nei Moruzi d-lui Gh. I. Brătianu, membru activ al societăţii.

— Sala cea mare a muzeului, lăsată liberă de către societatea invalizilor de războiu, în cursul lunei Septembre, comitetnl dă delegaţie d-lui N. A. Bogdan să se ocupe cu amenajarea ei pentru muzeu (Proces-Verbal No. 13). Ca amenajare ac stei săli s'a desfiinţat păretele de scânduri din fundul sălii, s'au făcut 4 galantare cu sticla în lungime de 3 m. flecare pentru aşezat obiecte mărunte vechi, ca monezi, documente, manuscripte, ce trebue să se păstreze supt chee; s'au făcut 2 piedestale pentru cele 2 statui vechi de fontă, reprezentând 2 soldaţi vechi (Proces-Verbal No 15).

— No. 1 din buletinul Ioan Neculcea, în care se socoteşte şi studiul d-lui Zotta «La Centenarul lui Vasile Alexandri» a costat 25000 lei.

— Lista abonaţilor se întocmeşte de comitet şi se dă d-lui Casier ca să se facă expedierea primului număr din buletin.

* * *

N. Iorga şi I. Simionescu despre Ioan Neculcea

Primirea ce a făcut publicul cetitor şi specialist buletinului nostru a fost cea mai bună. Atât presa locală cât si revistele au salutat această publicaţiune nouă şi de specialitate.

Pentru edificarea cetitorului nostru, reproducem 2 din cele mai interesante, una datorită d-lui N. Iorga, alta d-lui I. Simionescu.

Iată ce scrie d. N. Iorga în *Revista Istorică* VII. 235/237.

www.dacoromanica.ro

Ioan Neculce, Buletinul Muzeului muncipal din Iaşi, I, 1, Iaşi 1921.

Această bogată şi îngrijită publicaţie cuprinde întâiu un «catastif al Iaşilor» din 1755, tipărit, cu o introducere, de d. Gh. Ghibănescu. Interesante nume ca: Gheorghe Smileanul (din Smil, Ismail); Costandin luz cupeţ trebuie să fie «iuzbaşa». «Zugruman Grec, giuvaergiu», ar fi un Sguromali. In mahalaua Ţicăului, recte Broşteni sînt mulţi Ţigani; numărul Evreilor e relativ mic. De notat şi doctorul Ienachi (p. 34).

O statistică a străzilor ieşene de pavat cu piatră, în 1833, publicată de d. N. A. Bogdan, oferă pe o singură stradă proporţia de 47% case evreieşti, în celelalte numai de 28%, 22%, 14%, 13%, chiar şi 10%. In şapte străzi actuale elementul evreiesc lipseşte cu totul. Evreii sânt rachieri, vutcari, cotari, cârciumari, berari, zarafi, croitori, tălpălari, pielari, lipscani, sticlari, olari, şlicari, «telali de rachiu», un spiţer, argintari. De notat «Ienachi, fratele episcopului Romanului» (p. 48), un Izmirliu (din Ismir, Smirna). Spătarul V. Alecsandri (uliţa Sf. Ilie şi lângă biserica armenească) *ibid.* şi p. 59), spiţerul Torembourg (p. 50) şi spiţerul Lockmann (p. 53), Gheniţa spiţeriţa, o şlicăriţă Maria, soră de cojocar (pp. 56-57, «domniţa Raluˆ» (Uliţa Mare) *(ibid)*, un caşcavalagiu (p 54), *zugravul Balomir* (p. 54). Hanul Unguresc (p. 60).— D. Zotta se ocupă de descedenţii principesei Elenei, studiu de o mare erudiţie. Vestitul Budé, citat, cuprinde în Thanatologia sa din al XVI-lea veac menţiunea morţii lui Ştefan-cel-cel Mare, lui Despot şi lui Iancu-Vodă.—Documentele ieşene sânt numeroase, dar multe nouă. Relevăm imitaţia rusească din numele lui «Tanasi Petrachilovici, cămăraşul de izvoade» din 1747 (p. 87); cam la aceiaşi dată un „caftangiu" (p. 88), ceva mai târziu o familie de blănari (pp. 89-90), Grigoraş Crudul, «podar» gospod" (p. 91), terminul de „uliceri" pentru vecinii de uliţă (p. 95), un Murait (Murait; din Moreia) (pp. 95-101); Muraitoaia, (p. 97: cf. p. 99), un zlătariu (1726) (p. 99: Leca «Scrab» e scrabă; la p. 100: Scrab, nu Crab, Dulea nu Dul; v. şi p. 101: Dulea Crav (*sic*). Ioan Grosul e «saragè», ostaş domnesc (p. 99), o «uliţă a Brăhăriei «1733; p. 99; cf. pp. 101, 113); la 1742 un protopop la Iaşi (p. 200); la 1745 un vătaf de călăraşi, un stegar (p. 103; s'ar putea admite greu forma: «lipţicar» (nu lipţican), la 1761 (p, 102). Dima şi Constantin suiulgiii, aducătorii de apă, la 1759 (p. 104). Unul care a învăţat «la schitul Pascani, la părintele Simeon stareţ» până la 1768, p, 107. Pentru «mânăstirea Brăteşti, din Ţinutul Sucevei», de la 1781 (pp. 106-9) (acolo şi o Sârboaică). Incă de la 1729 «podul de piatră» (p. 110). Un «popă Tărâţă ot Curelari ca martur.—«Şcoala jidovească» de la Târgul Făinii în 1791 (pp. 110-2).

La 1804 se dă «dumisale comisarului» (nu conţului?) «franţuzăsc», prin ordin către Postelnicul Lucachi Arghiropol, casă din mahalaua Măjilor, a Armaşului Niculae Bosie, representat prin cumnatul său Nicolae Pascal (p. 115; v. şi altul următor): chiria era de 1.300 de lei pe an. O *borşăriţă* la 1760 (p. 115). Dintr'un act de la 1797 se vede că nu se zicea Şorogari, ca azi, ci Ciorogari (p. 119). Şi un important ordin domnesc, din 1781, care opreşte căsătoria mixtă cu Ţiganii, fiind «cu totul împotriva creştinătăţii» prin robirea copiilor; de la 1766 înnainte astfel de căsătorii sunt desfăcute. Odată preotul care da binecuvântarea erą despoiat de demnitatea lui şi făcut birnic (pp. 119-20).

O şi mai importantă scrisoare a lui Ion Sandu Sturza, în ziua «rânduirii» ca Domn, la I-iu Iulie 1822, dând nepotului Petrachi cu numele de Vistiernic, a lua socotelile Caimacamului. Işi rezervă locuinţa în casele episcopului de Roman, acesta trecând la Mitropolie. Dă ordin pentru «şlicul de samur» solid, ca să poată lupta la sudori după căldurile ce sânt, şi carele mocănesti». Teodor Balş e pus baş-caimacam. Din neamul Bosie, care ştie turceşte, vrea să puie capu chehaiele. Să se

www.dacoromanica.ro

oprească «Grecii duhuri volintireşti» (p.p. 121-2: nu s'a mai tipărit, în «Arhiva», tot de d. Ghibănescu ?). Actul lui Mihai Suţu pentru Botoşani (15 Decembre 1820. l-am publicat, după copia d-lui Ghibănescu, încă de acum aproape douăzeci de ani, *în Studii şi doc.*, V. pp. 669-72). La 1850 vedem pe Kogălniceanu propunând Domnului a se face la Iaşi o şcoală de aplicaţie de ingineri şi arhitecţi cu curs de trei ani, pentru absolvenţi de gimnasiu (p. 125 şi urm). Se dă spiţa familiei Ponici, a d-lui P. Poni. Urmează notiţile de pe cărţi bisericeşti (p. 148 şi urm). Apoi acte despre Iaşi, din izvoarele istorice *(Topographisch-historische Beschreibung der beyden Fürstentkümer Moldau und Walachei*, Viena 1810, se citează întâia oară).

Recensiile ar putea fi une ori şi mai competente («laşii» ca Moldoveni, la Athos, în secolul al XIV-lea; p. 182, E vorbà de Asii caucasieni) şi adesea şi mai obiectivă... Preţioase adausele d-lui Zotta la biografia lui Asachi: se admite 1787 ca an de naştere. Ce «mădular al Academiei al Franţei «va fi fost el ? D-sa relevează; după notele lui Rochechouart, că Anica Filipescu a fost logodnica, nu concubina lui Miloradovici; ea s'a măritat apoi cu Gheorghe Balş. Se dă şi demisia din 1864 a lui Asachi, de la Arhive (pp. 188-9).

La rândul său d. I. Simionescu, eminentul profesor de la Universitatea de Iaşi, publicist şi vulgarizator al Ştiinţelor positive, consacră puţine, dar bine simţite cuvinte, în *Lamura* III, 199.

Ion Neculce — Buletinul muzeului municipal din Iaşi. An. I. 1921. O mână de oameni, îndrăgostiţi de comorile istorice legate de trecutul laşului, ş'au pus în gând să le scoată din uitare, să le apere de nimicire. în nepăsarea ce ne cararacterizează despre tot ce a fost, iniţiativa celor câţi-va cărturari merită nu numai laudă, dar recunoştinţă. Ei au întemeiat un muzeu care, din cauza lipsei de fonduri, va merge anevoe. Ei au făcut sacrificii pentru a publica ceiace vremea poate distruge. Primul număr din revista cu numele unui bătrân cronicar a apărut, Documente, hrisoave, notiţe de pe cârţi bisericeşti, sunt, cu hărnicia furnicei, transcrise, tălmăcite. E un colţ ridicat asupra vieţii prea repede uitată, din laşul istoric. S'au distrus turnuri, case vechi, aiurea păstrate cu sfinţenie. Se caută acum să se salveze ce se mai poate salva măcar din mărturiile scrise. Şi ori cât aparenţa conţinului revistei ar fi lipsită de acel actualism după cari cu toţii alergăm, totuşi cetirea lui te face să te transporţi în vremurile când eram ceia ce putem fi, fără pretenţiuni care să nu se potrivească de loc cu realitatea. Studii semnate de d-l Ghibănescu, N. A. Bogdan şi Zotta, transcrieri de documente şi comentarea lor făcute de Băleanu, T. Burada, M. Costăchescu, Gh. Ghibănescu, relative la clipe din istoricul laşilor, importante cercetări a spiţei neamului d-lui Poni, făcută cu oarecare evlavie de d-l Ghibănescul îţi fură atenţia fără să vrei, visând, prin cetirea lor, la vremuri atât de apropiate şi totuşi atât de diferite. Străduinţa celor grupaţi în jurul revistei I. Neculce, bine ar fi de-ar găsi imitatori şi în celelalte oraşe. S'ar creia un izvor de documentare a trecutului lor, dar mai ales ar îmbia spre calea cercetării atâtor energii pierdute pentru că nu ştiu ce să facă.

I. S.

* * *

Noi membri activi. (PS. S. Iacob Botoşăneanul

In şedinţa de la 4 Noembrie 1921 (Proces-Verbal No. 15). Di. Preşedinte al comitetului propune şi se admite cu unanimitate cooptarea ca membru activ a *P.*

www.dacoromanica.ro

S. S. arhiereul Iacob Botoşaneanul, vicarul sfintei mitropolii a Moldovei şi Sucevei şi egumen al sfântului Spiridon din Iaşi: P. S. S. Iacob Botoşăneanul nu e altul de cât pr. Ioan Antonovici, profesor de Religie la Şc. secundară din Bârlad şi cunoscutul cercetător istoric şi arheologic al Bârladului şi jud. Tutova. Incepând din 1889 S. S. a început a aduna material istoric pentru Bogdana, satul său de naştere. De la Valea Smilei şi-a întins cercetările la tot judeţul Tutova şi la oraşul Bârlad, şi ocupă azi cu demnitate primul loc între cercetătorii istorici ai Moldovei de jos Ceia ce Stefulescu a făcut pentru Gorj şi Târgul Jiului, a făcut S. S. arhiereul Iacob (Antonovici) pentru Tutova şi Bârlad.

* * *

Şcoala de Epigrafie şi Pale grafie

Comitetul în aceiaşi şedinţă (4 Noembre) ia în discuţie organizarea şcoalei de Epigrafie şi Paleografie, a cărei director este d. Gh. Ghibănescu. D-sa în calitate de preşedinte al comitetului comunică colegilor săi că a intervenit pe lângă comitetul Cercului didactic din Iaşi, la adunarea generală ce a avut loc la finele lui Octombre, şi că s'a admis de adunare a se ceda pentru aceste cursuri una din sălile cercului didactic şi că va lua măsuri ca în cel mai scurt timp să înceapă cursurile acestei şcoli aşa de necesare pentru complectarea pregatirei celor interesaţi cu ingineria hotarnică, cum şi a studenţilor în Istorie şi Arheologie.

Tot în acest scop bine voise a ceda şi Epitropia Sf. Spiridon din Iaşi una din sălile sale, de la serviciul silvic, întru cât cursurile urmau a fi serale şi cel mult de trei ori pe săptămână.

Cum însă directorul Şcoalei de Epigrafie, a trebuit să răspundă la însărcinările politice dictate de evenimentele, ce se rostogoleau aşa de repede, n'a putut aduce la indeplinire dorinţa sa şi a comitetului. D-sa a fost onorat cu demnitatea de Prefect al judeţului Fălciu în lunile Decembre—Ianuarie; apoi luptele electorale pentru alegerile generale l'au angajat în alegerile de la Fălciu, şi azi reprezintă în Senat mandatul de Senator al judeţului Fălciu.

Dar şcoala de epigrafie e chemată a trece cât de curând din starea de proect la acea de realitate, cu începutul anului nou şcolar 1922 | 1923.

* * *

Raport către Primărie şi Contul de gestiune

In şedinţa de la 15 Noembre, comitetul muzeului a luat în discuţie adresa onor. Primării de Iaşi supt N. 26008 din 12 Noembre, prin care se cere ca să se raporteze administraţiei comunale gestiunea şi activitatea comitetului muzeului, cum şi întrebuinţarea creditului de 100000 lei.

Potrivit acestei adrese, d. N. A. Bogdan, casierul muzeului face următoarea dare de samă către comitet, urmând ca d. Preşedinte să înainteze un raport către Preşedintele comisiunii interimare, d. P. Pogonat, arătând gestiunea creditelor acordate cum şi nevoile muzeului municipal.

a) *Incasări până la 14 Noembre* 102280 lei, provenită din 100000 creditele acordate de Primărie şi 2280 lei proveniţi din abonamente şi donaţiuni.

b) *Cheltueli* pentru cele 10 articole din buget 66109 lei toate bazate pe acte, legale şi verificate.

c) Asupra restului de 36170 lei, bani 20 sunt angajate următoarele cheltueli: 17000 pentru no. 2 al Buletinului «Ioan Neculce». 10.000 pentru aranjarea sălii mari facere de galantare cu sticlă pentru obiectele de artă,

www.dacoromanica.ro

7370.20 pentru procurarea de dulapuri la bibliotecă şi arhivă, şi cumpărare de obiecte de muzeu.

1800 serviciul de pază, cancelarie şi extraordinare.

36170.20 lei adică treizeci şi şese mii una sută şeptezeci lei în total.

Cum însă sumele prevăzute în diferite articole la bugetul de cheltueli permiteau a se face mai multe schimbări de cifre, comitetul admite a se face mai multe *virimente* de fonduri şi anume în scopul de a se asigura sumele necesare tipăririi no. 2 din buletin. In acest scop s'au luat *3000* lei de la art. VII (colaborare), *2000* lei de la art. VIII (jetoane) şi *2280* de la art. 18 (transporturi); peste tot *6280* lei, adică şese mii două sute optzeci lei, cari s'au alocat la art. VI (tipărirea buletinului), rădicându-se de la 36000 lei la *42280* lei. (Proces-Verbal N. 16).

Pe baza acestor date şi încheeri, d. Preşedinte înaintează în 23 Noembre 1921 sub Nr. 131 următorul raport către d. P. Pogonat, preşedintele comisiunii interimare.

Domnule Preşedinte,

La adresa Onor-Primării N. 26008 din 12 Noem. a. c. am onoarea a răspunde cele ce urmează:

După primirea adresei Onor Primării, am convocat comitetul muzeului municipal compus din d-nii: N. A. Bogdan, M. Costăchescu, A. D. Atanasiu, Sever Zotta şi subsemnatul, şi am invitat pe d. Casier al comitetului, d. N. A. Bogdan să ne prezinte contul de gestiune al creditului de 100000 lei, deschis de fosta administraţie comunală.

Dl. Casier ne prezintă alăturatul cont de gestiune, din care reiese, că potrivit bugetului întocmit de comitet şi aprobat de primărie, din articolele prevăzute s'au cheltuit până la 15 Noem. a. c. suma de 66.109 lei 80 bani, prezentând pentru fiecare cheltuială actele justificative, cari stau la dispoziţiunea contabilităţii primăriei spre verificare şi control, potrivit statutelor societăţii muzeului.

Tot odată d. Casier ne raportează că asupra articolelor din bugetul cheltuelilor are angajate cheltueli cari, vor acoperi toate sumele alocate din creditul reportat şi anume:

a) pentru tipărirea nr. 2 al buletinului Muzeului care e în curs de tipărire la tipografia «Lumina Moldovei» (12 coli fipar cu accesoriile lor), lei 17000 deşi art. 6 nu dispune decât de *10720 lei*, deci un spor de *6280* lei.

b) pentru isprăvirea amenajării sălii mari, lăsată liberă de către invalizii de războiu abia acum o lună în urmă suma de lei 10000.

c. pentru complectarea mobilierului necesar, rafturi pentru pus obiectele vechi de arte, etalaje pentru acte vechi, medalii, etc. dulapuri de cărţi pentru biblioteca muzeului are angajaţi lei 6890. 20

deşi la art. 3 şi 4 nu se dispune decât de 4309 lei 25 bani, deci un spor de

2581, 20 lei Total 33.890. 20

la care socotindu-se banii cheltuiti după scripte 66108. 80

Pentru a se face faţă acestor evaluări de cheltueli la multe articole comitetul în şedinţa sa de la 15 Noem. a făcut virimentele necesare.

Pe lângă aceste cifre cari privesc gestiunea creditului acordat de Onor. Primărie, Comitetul muzeului la alcătuirea bugetului a înscris încă 10000 lei la venituri, din cari 5000 lei ca provenind din donaţiuni, şi 5000 din vânzarea buletinului muzeului.

Până la 15 Noembre a. c. din aceste sume prevăzute la venituri s'au încasat numai 2280 şi anume 1100 din donaţiuni, şi 1180 din abonamente. Cum Nr. 1 din

www.dacoromanica.ro

buletin este încă în expediţie, abonamentele urmează a se încasa ulterior şi a spori cifra reală a încasărilor.

Pe baza acestui spor de încasări, s'a prevăzut la cheltueli art. 10 al neprevăzutelor în sumă de 12000 lei. De fapt acest condeiu a rămas aproape întreg neatins căci n'am luat de la el decât sporul de 1010 lei, alocaţi la răscumpărarea imobilului de la societatea invalizilor din războiu cu suma de 15 mii lei.

Odată cu aceasta am plăcerea de a vă pune în curent cu ce s'au îmbogăţit colecţiunile muzeului municipal.

Sala de zid restaurată de invalizi, cuprinde 5 saloane mari suprapuse unul peste altul în 5 etaje. In etajul de jos am instalat biblioteca şi sala de şedinţe a comitetului.

Biblioteca muzeului este alcătuită din fosta bibliotecă a Primăriei şi din marea bibliotecă a muzeului Hălăceanu cedată muzeului. — Pentru instalarea şi catalogarea acestei biblioteci s'au cumpărat 4 dulapuri mari şi mai e încă nevoe de 2 — 3 dulapuri spre a fi orânduite şi servite cu înlesnire publicului cetitor. Pentru catalogarea bibliotecii comitetul a însărcinat pe d. N. A. Bogdan să facă inventariarea şi catalogarea pe fişe.

Toată donaţiunea Hălăceanu în cărţi, obiecte de artă, arme etc. reprezintă un capital de aproape 100000 lei.

In al doilea etaj este instalată arhiva eforiei municipale de la 1832—1866. In acest scop s'au făcut rafturi din nou şi s'a aşezat în regulă toate dosarele vechi ale Eforiei, cari mucegăite şi umezite se deteriorau în subsolul Primăriei. Această arhivă va servi de studiu pentru a scoate din ea tot ce interesează viaţa municipală a foastei capitale a Moldovei.

In al 3-lea etaj s'au făcut din nou rafturi de jur în jurul pereţilor pentru a pune obiectele donate de muzeul Hălăceanu.

In al patrulea etaj se vor expune toate decalcurile de pe pietre mormântale, biserici, obiecte religioase ale secţiunei de epigrafie şi paleografie.

In al 5-a etaj vor sta depozitele publicaţiunilor muzeului şi altele.

— Muzeul municipal şi-a mai îmbogăţit colecţiunile sale de acte vechi cu următoarele donaţiuni.

a) 45 documente vechi (între 1540—1860) donate de d-na Lucia Octav Erbiceanu.

b) Toată arhiva de acte familiare ale defunctului I. Grigoriu Havas.

c) Arhiva de acte vechi ale clironomilor N. Drosu, Iaşi, foarte bogate în acte istorice, din care 5 pergamente.

d) Acte şi manuscripte ale defunctei Smaranda Macri, directoarea Şc. Centrale de fete, donate de subsemnatul.

Toate aceste acte au fost trecute în opisul general al muzeului, secţia istorică, şi urmează a se trece în fişe pentru consultare

Valoarea actelor istorice, pergamente, acte slavone, etc. trece de 50000 lei. E un semn îmbucurător că în aşa scurt timp a căpătat toată încrederea marelui public şi avem formale asigurări din partea multora că sunt dispuşi a da obolul lor îndată ce muzeul va fi deschis publicului.

Indată ce sala mare va fi amenajată, vom aranja acolo tot ce va avea muzeul deosebit că: trăsurile istorice ale lui Cuza Vodă, mobilele, icoane, pietre mormântale, şi altele, şi vom lua măsuri pentru inaugurare. In acest scop am intervenit către I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei spre a ne ceda materialul istoric bisericesc.

Comitetul muzeului a luat iniţiativa crearei unei biblioteci cu publicaţiuni apărute la Iaşi şi în Moldova, cu începere de la 1641. In acest scop a făcut primele

www.dacoromanica.ro

cumpărături de la librarul anticar Kupermann, şi e pe cale de a face şi alte cumpărături de pe la anticuari din Iaşi.

Inainte de a încheia, simt datoria de a vă exprima câteva desiderate:

Comuna Iaşi trebue să aibă un muzeu municipal. Valoarea culturală a Iaşilor îi impune această sarcină, cu ori ce pret şi sacrificii.

Localul actual al muzeului este şi va rămâne *un incident* în viaţa muzeului municipal. Muzeul trebue să-şi aibă localul său propriu, mândru, frumos şi impunător ca stil. Răzleţitele săli de cabinet „de pinacotecă, de arheologie, trebue să fie centralizate într'un muzeu care să fie podoaba Iaşilor. Fi-vor fericiţi urmaşii noştri că vor vedea rădicându-se la Iaşi acest măreţ local de artă.

Dar sufletul întregei acestei mişcări culturale şi de artă este publicaţiunea buletinului supt numele de *Ioan Neculce*. Iaşi posedă atâtea urme ale trecutului nostru cultural, că vom avea prilejul de a le face să treacă rând pe rând în coloanele buletinului. Primirea ce publicul cetitor a făcut primului număr al Buletinului arată că va fi un titlu de generală atenţie din ţara întreagă asupra operei culturale de la Iaşi.

In credinţa că D-voastră ca preşedinte al actualii comisiuni interimare, sunteţi însufleţit de acelaş gând bun, pe cari noi cu toţi, cei ce alcătuim Comitetul, ca şi colegi noştri cooptaţi în societate l-am pus pentru a sluji Iaşii şi prin el românismul avem credinţa că veţi da tot sprijinul cerut de a vedea sporind opera noastră, care s'a început cu aşa modestie şi timiditate.

Comitetul a luat cunoştinţă cu multă strimtorare de suflet despre scăderea ce aţi adus creditului acordat pentru funcţionarea muzeului, dar s'a mângâiat cu ideia că strâmtorarea momentană ce o are comuna Iaşi, nu va împedeca opera culturală şi veţi fi interpretul nostru pe lângă onorarata Comisie Interimară de a ne acorda creditele necesare sporirii muzeului prin achiziţii de opere de artă, de obiecte vechii, şi de material cultural, ce priveşte trecutul nostru apropiat.

Primiţi D-le Preş. asigurarea osebitei noastre consideraţiuni şi prin noi a întregului comitet şi a tuturor membrilor activi ai Societăţii Muzeului.

Preşedinte **Gh. Ghibănescu**

Secretar *M. Costăchescu*

* * *

Mitropolia Moldovei îmbogăţeşte Muzeul Municipal

Incă din şedinţa de la 15 Noembre, comitetul a hotărât a se interveni pe lângă Mitropolitul Moldovei, I. P. S. S. Pimen, de a dispune şi să acorde muzeului cele 3 trăsuri istorice domneşti de la Cuza Vodă, o sanie veche sculptată în lemn şi *Butca Mitropolitului Meletie Istrate*, cu cei 3 M: M (Meletie) M (Mitropolit) M (Moldovei), interpretaţi de contemporani ca cifre: M=40, adică *mii, mii, mii*, sau 40000+40000+40000. Adresa aceasta s'a înaintat mai târziu către mitropolit, după ce preşedintele a luat contact verbal cu I. P. S. S.

Ca rezultat acestei interveniri este următoarea adresă primită la Muzeu pe ziua de 29 April a. c.:

* * *

Domnule Preşedinte

La adresa Domniei-Voastre No. 2 a. c., avem onoarea a răspunde, că acceptăm propunerea, ce ne faceţi, de a se ridica de la Mânăstirea Cetăţuia, cele trei trăsuri

www.dacoromanica.ro

ale Domnitorului Cuza Vodă şi butca Mitropolitului Meletie, precum şi petrele mormântale, aflate în curţile bisericilor, din Iaşi, şi a se păstra în Muzeul Muncipal, al primăriei comunei Iaşi, întru cât o găsim bună, pentru conservarea acelor vechi rămăşiţe istorice.

Veţi binevoi însă a cunoaşte, că butca Mitropolitului Meletie şi petrele mormântale sunt şi rămân proprietatea Metropoliei şi dacă se va înfiinţa în Iaşi un muzeu bisericesc ele vor fi ridicate din muzeul municipal şi aşezate în muzeul bisericesc.

De primirea acestor obiecte, de la Mănăstirea Cetăţuia şi de la epitropiile bisericeşti, se va lăsa câte o dovadă, semnată de delegatul Domniei-Voastre.

P. C. Protoereu al judeţului Iaşi a fost însărcinat a preda cu inventar aceste obiecte delegatului Domniei-Voastre, lăsând acte la biserici; delegatul Domniei-Voastre se va pune în înţelegere cu P. C. Sa.

Primiţi, Vă rugăm, *Domnule Preşedinte*, asigurarea deosebitei Noastre consideraţiuni şi Arhiepiscopale binecuvântări.

Plmen

Director, *Parvu*,

* * *

Arhiva bisericei Armeneşti

Comitetul muzeului în aceaşi şedinţă de la 15 Nov. a luat hotărârea a se interveni pe lângă Epitropia bisericii Armeneşti din Iaşi să se cedeze supt rezerva drepturilor de proprietate, prea interesanta sa arhivă de dosare şi acte ce privesc funcţionarea vechii şcoalei armano-române, ce a fost înfiinţată prin hrisov domnesc de Mihai Vodă Sturza prin 1841.

Adresa înaintată la timp de preşedintele Comitetului nici până azi n'a avut răspuns, din cauze ce privesc activitatea epitropilor bisericei armeneşti.

Cum însă biserica armenească posedă nu puţine acte vechi, ce privesc întinsele sale proprietăţi de case în Iaşi, d. Preşedinte e în curs de copiare a tuturor acelor acte spre a fi publicate în coloanele buletinului nostru.

Epitropia bisericei Armeneşti s'a arătat binevoitoare propunerii Comitetului muzeului şi a admis în principiu cedarea arhivei, dar nu s'au putut lua ultimile măsuri din pricini interne administrative.

* * *

O comunicare interesantă a d-lui Sever Zotta

In 1864 iarna, Ianuarie 13/25, Alecu Boteanu trimite lui Ioan Zotta, tatăl d-lui Sever Zotta, care studia dreptul la Viena o scrisoare, în care vorbeşte de situaţia Universităţii din Iaşi, ce era în al 4-lea an de funcţionare.

Pentru interesul cultural al timpului şi cunoaşterea oamenilor şi împrejurărilor dăm loc întregii corespondenţe cu *notele* alăturate, datorite d-lui Zotta.

* * *

O scrisoare din 1864 privitoare la Universitatea din Iaşi şi la situaţia politică din România.

Scumpe frăţióre!

Cu nespusa bucuria am primit epistola-ţi, prin care mĭ aĭ aratat, că aĭ făcut esamenul teŭ cu un rezultat prea bun; numai putin şi muma me, ce te iubeşte ca şi pe un fiiu al eĭ penfru nobilul teŭ caracter, cu care eştĭ investit.

www.dacoromanica.ro

Ţ'aşŭ fi respuns indata, precum am respuns lui Goian, dara te ştieam anca pe drum, acuma sperandu-te acasa î-ţi adresez puţine şire in o óra prea placuta; pentrucă óre ar putea sà fià o mai placuta óra, decat aceea în care scrie un amic altuĭa, unuĭ amic, ce nu-l considerez, decat numaĭ ca un frate.

Maĭ nainte de a-ţĭ scrie stirĭ politice depe aicĭ, vroiŭ a-ţi da relaţie despre dubitativa puseţiune a Romanilor din Viena in privinţa me.

Venind eŭ la Iaşi am remas o septamana numaĭ acole şi indata am plecat cu mama la o moşie, unde aŭ facut mama bai de Prut. 2 septamanĭ de zile m'am *mopsuluit*, nu te supera pentru cuvenitul *german romanisat*, pe urma au maĭ inceput a veni maĭ mulţĭ acolo şi aşa am maĭ petrecut puţin.

Aŭ venit şi Degre cu un profesor de gimnasiŭ şi cu un alt barbat. Aceştia treĭ aŭ inceput a me consilia sà nu perd timpul în strainetate ci sà reman la universitatea din Iaşĭ. Eu trebuén sà reman pena de Paşti in Iaşi findcà trebue sà organizez nişte chestii familiare pentru 7 ani. Eŭ am inceput a li spune, cà o universitate ce nu esista decat numaĭ de treĭ anĭ, nu póte se fià mai buna, decat una de 500 de ani, precum este cea de Viena şi alte argumente le-am adus nainte, ce fara a'ţi le scrie trebue se le cunoşti şi tu. Peste cateva zile disputendu-ne noĭ 4 î-mi spune acela barbat, cu care eram cunoscut în copilaria me, dara de 10 anĭ de zile nu-l vezusem, î-mĭ spune zic, cà eŭ voiŭ sà plec spre Viena numaĭ şi numai pentru a inveţa strengariele de acolo, cu cuvinte maĭ moderate. Ce trebueam să-ĭ respund? Am zis: *Domnule, D-ta aĭ cel maĭ mic drept a'mĭ imputa astfeliŭ de lucrurĭ, fiindcà Eşul intreg ştie prea bine, cine şi ce sunteţi.*

Cred. cà ĭ am spus'o destul de bine.

Aşa am venit in fine la Eşĭ. Aicĭ dominéţa lucram prin Tribunalurĭ pentru chestiile mele familiare ear dupa masa nu ştiam ce să fac. Moşul meŭ mĭ'au spus cà me va recomanda unuĭ avocat, ca sà lucrez la densul şi aşa am scris vr'o 2 septamanĭ, dara in fine mĭ aŭ zis, cà el n'are atata de lucru şi cat are dovedeşte singur sà scrĭe.

Dupà asta eàta cà aŭ sosit şi tempul sà merg la Universitate. La facultatea de drept e pentru anul I. pentru dr[eptul] R[oman] prof. Suciŭ; cunóşte fórte bine şi propune anca şi mai bine şi fórte frumos. *Dreptul şi procedura penala* propus de D, [omnul] Teodori in modul urmàtoriŭ: dupàce esplica fraza ca 2 saŭ 3 menute apoĭ zice D-lor asta ar fi bine sà ve insemnaţĭ şi pe urma dictàza ½ óra şi aşa maĭ departe. Al treilea obiepf dreptul natural şi dreptul ginţilor propus de D. Barnutiŭ, cat se póte de frumos şi intelegibil, dara fórte repede, incat nu pot să scriu tot după el.

Acum se vorbim despre carţĭ, ce sunt pentru studenţiĭ de drept. Din *dreptul R.* sunt 30 cóle litografiate, şi din aceste litografiĭ au póte vro 15 studenţĭ earà ceĭelanţĭ bat în buze, la acest drept se procurà de catra D. Suciu şi o carte franceza de *Ortolan*, parca fiecare ştie aşa de bine franţuzeşte incat se inveţe in limba franceza şi se faca esamenul in limba romana. Şi numaĭ dupà notiţiele, ce mĭ le fac în órele la Universitate, pot eŭ óre studia?

Dreptul natural şi a ginţilor, este earăşĭ litografiat, dar puţin şi D. Barnuţiŭ ne recomanda o carte italiana *Albini*, eara manuscripte bune a avea din propunerile sale e foarte greŭ.

Cat se atinge de al 3-lea obiept, acela n'are necĭ litografiĭ necĭ carţĭ, ci numaĭ după notiţiĭ, care le facĭ in orele propunerilor.

Eata starea deplorabilă a Universităţii din Iaşi, aşa trebue să fià şi acea din Bucureşti, pentrucă nici acolo nu-s carţĭ, că altfeliŭ le-am avea şi noĭ de acolo,

www.dacoromanica.ro

Şi-ţi închipueşte cât de greŭ trebue să fie pentru acei ce studiază medicina la Bucureşti.

Eată ce am zis eŭ despre asta stare deplorabilă a Universităţii. Mai bine să fia 1 saŭ mult 2 facultăţi cu profesori şi cărţi tipărite pe conta statuluĭ bune, decât 3 facultăţĭ şi nicĭ una buna pentrucă lipsesc cartile. Cu salariul a profesorilor *uneĭ* facultăţĭ ce s'ar desface pe un-au s'ar putea prea lesne tipari pentru tòte 3 facultăţĭ cartĭ şi statul nu ar avea necĭ o paguba, dacă el numaĭ are banĭ în *visterie* (Staatskasse) ca se nu zica, cà aŭ cheltuit pentru Universitate.

Troteanu din Paris e aicĭ la Univ. *prof.* de drp. comercial precum am auzit.

Fiindcà orĭcare Universitate are 2 corpurĭ şi că ţie t'am descris deja corpul profeşoral vin a-ţi descrie acuma puţin şi corpul studenţilor. Sunt între eĭ vro câţiva care tot s'ar mai putea d. e. primi în societatea nóstrà din Viena, dar ceilanţi separatiştĭ grozavĭ de idee, că dacăĭ în anul 2-lea trebue să mérga deja penaintea unuia din anul I. ca cine scie ce persóna şi când te uiţi la fondosul luĭ nu e nimica, poţĭ canta: *Vezi D-l. cela....*

La 26 Oct. 1863 aŭ fost aniversara zi de 3 anĭ a Univ. de aicĭ. Studenţiĭ din aunl 1. aŭ făcut o celebrare cu muzica, seara luminaţie la Universitate şi iarăşi musica, dara să nu cugeţĭ, că şi din anul al 2 saŭ a 3-lea aŭ contribuit şi conlucrat, de feli.

Eŭ vezand cà me cunosc deja pe la Universitate am început a inspira catorva consolidarea uneĭ societaţĭ precum acea din Viena. Zicand unuia şi altuia cà erau şi statute tiparite; vine unul la mine şi mi le cere, eŭ i le daŭ să le cetésca, el nu mi le-aŭ dat; eata că me 'nbolnăvesc de coriŭ şi şed 4 septamanĭ în casa, în fine trimit la el pe un amic şi am recâştigat statute iarăşi. In timpul bóleĭ saŭ strins studenţii in numer póte de 20 şi aŭ ales indată 7 membri pentru ca să lucreze statute. Maĭ mult nemic nu s'aŭ făcut, ce se va face mai mult 'ţi voiŭ descrie in viitórele epistole. Scumpe frăţióre, cred că te dor deja ochiĭ cetind epistola me, ce urca la a 3-a cóla şi exprima tot lucruri puţin interesante. Dar acuma vroĭu să-ţi scriŭ şi puţina politica de pe aicĭ dela noĭ.

Asta vara, precum póte veĭ şti, s'aŭ luat averile a manastirilor greceşti precum şi manastirile. Vro câţiva din calugarĭ s'aŭ şi transportat cu delegenţa la Galaţiĭ şi de acolo mai departe, camera au priimit asta lucrare a guvernuluĭ şi a ĭ votat ca să se dee ca despăgubire calugarilor grecĭ 51,000,000 leĭ care fac aprópe 1,378,378 [galbeni] în 4 anĭ. Eara pe calugarĭ ce sunt datorĭ particuliarmente iĭ aŭ oprit aicĭ pănă vor plăti datoriele. Acuma sunt bisericele nóstre în o stare iórte deplorabilă; pentru că guvernul nostru recte Couza [sic!] nu se *prea ţine acuma de juramantul ce-l aŭ depus pe altarul patrieĭ.* Presa nóstră e libera de aceea am scris şi eŭ acele cuvinte care aŭ stat de mii de orĭ scrise in gazetele nóstre. Aşa aŭ fost la Constantinopole o conferinţa unde Turcia, Angiia, Austria, Rosia şi Prusia aŭ fost în contra lucrărilor luĭ Couza in privinţa averilor manastireştĭ, eara Franţa s'aŭ abţinu şi Italia *pro* lucrările lui Couza. Se vorbeşte la noĭ că la primăvéra va veni Turcul cu putere în ţară, spre a aşeza pe grecĭ earaşĭ în averile lor; póte se fia, dar e nu o cred.

Totodată s'aŭ adoptat de camera proĭeptul, ca să se eie şi unul la părinţĭ şi veduve pentru óste precum şi ca Principatele se albă garda naţionala, póte me vor luá şi pe mine la primavara la óste, şi-mĭ vo ŭ da şi eŭ după puterile mele denarul meu patrieĭ. Sic volunt majores! Eĭ amice, plangeţi Romanii din Principate, gazetele vorbesc in contra guvernuluĭ grozav, dara *degeaba suna doba la urechile surdului.*

Suntem de plans, şi nu putem spera la nicĭ un ajutor. De s'ar scula *Ştefan* din

www.dacoromanica.ro

mormînt şi ar vedea starea nóstră deplorabila, s'ar pune cu placere saŭ maĭ mult cred cu mare durere caraşĭ in sacrul săŭ mormint. Noĭ am ajuns maĭ răŭ de cât sub un principe strein. Cine e la putere face ce vroeşte şi ceea ce-ĭ aduce maĭ mult în punga. Veĭ zice póte că sunt şi eŭ pesimist, nu, de aĭ 10 fior.[ini] de aruncat, abonéză-te la gazeta *Romanul* din Bucureştĭ, e cea maĭ bună, adresa : Redaptoruluĭ Ziaruluĭ *Romanul* in Bucureşti, şi veĭ vedea articole, ce-ţi vorbesc la inima. Frăţióre cum nu sunt acuma un poet, să-ţi cânt starea nóstra in lung şi lat.

Fericiţĭ voĭ, çà daca aveţĭ ceva *rau* ve vine cel puţin de la un strein, dară noĭ cu tóte naţionale şi în atare stare!!

Dar degeaba me silesc a-ţĭ descrie starea nóstră, maĭ bine să curm scrisórea cà cred, că te-am obosit deja.

Te rog exprimă din partea me ale mele sărutări de mana, precum si din partea mameĭ mele multe complimente mumeĭ tale.

Pe tine imbracioşindu-te şi din partea mumeĭ mele te sarut de mii de orĭ ca al teu frate.

Iaşi 13/25 Ianuar 1864 *Alecu Botianu*

La tómna abea pot pleca la Viena, spre a face esamenul meŭ Scrie-mi adresa ta

NOTE: Originalul scrisoarei foarte citeţ scrisă cu litere latine în ortografia caracteristică latinisantă a timpului, se află între hârtiile rămase de la tată-meu Iancu Zotta, care atunci studia dreptul la Viena.

Nu ştiu ce a devenit autorul acestei lungi scrisori, cam pretenţioasă pentru tinereţea lui, petrecută se pare în ultimii 10 ani la Viena. Nici Euciclopedia Română nici Dicţionarul Contimporanilor al lui Rosetti nu mi-au păstrat amintirea lui, de unde reiese că n'a avut un rol important în viaţa publică a României, cu toate începuturile lui politice gazetăreşti. Probabil făcea parte din familia boerească menţionată în «Arhondologia» paharnicului Sion, originară din Ţara Românească, din care pe la mijlocul secolului al XIX-lea trăiau medelnicerii Şerban şi Gheorghie. Unul dintre ei va fi fost tatăl scriitorului Alecu Botianu.

Goian a fost evident Leon de Goian din Bucovina, coleg cu tată-meu la Viena ca şi acesta şi I. Sbiera înfocat naţionalist. Işi începuseră ei doar studiile universitare tocmai în timpul Unirei Principatelor, care fireşte trebui să aibă o repercusiune şi asupra tineretului idealist din Ardeal şi din Bucovina. Numeroasele scrisori păstrate de tată-meu, privesc mai toate numai chestiuni naţionale şi culturale, şi reflectează o camaraderie democratică datorită omogenităţii aspiraţiunilor. Acest «Scumpe frăţióre" este caracteristic pentru modul colegilor de a corespunde. Deaceia înţelegem că-i displăcu tânărului Boteanu tendinţa de separaţiune între diferitele categorii de studenţi după vechimea lor la Universitate, în aparenţă o imitaţie subconştientă a ierarhiei boereşti. «Societatea nóstra din Viena,» era probabil o asociaţie studenţească din care abia în cursul aceluiaş an s'a desvoltat. „Societatea ştiinţifică literară" din a căreia contopire cu „România" înfiinţată în 1868 a eşit „România Junâ". [1]) Inceputurile acestei asociaţiuni par a se datori răposatului I. Gh. Sbiera membru al Acad. Rom. care încă din Feb. 1858 făcu propagandă pentru „înfiinţarea unei societăţi culturale". [2])

Interesante sunt observaţiile tânărului Boteanu cu privire la modul de a ţinea cursurile al profesorilor şi întrucât studiase şi la Viena care'l atrăgea puternic aprecierile lui elogioase nu sunt lipsite de importanţă. Singură calamitatea lipsei de cărţi îl face să conchidă cà starea Universităţii este „deplorabilă". Dacă ar fi bănuit că nici în 1922 situaţia din acest punct de vedere nu va fi cu mult mai bună, nu s'ar fi tânguit!

In politică Boteanu pare că regretă secularizarea averilor mănăstirilor, însă credem mai mult ca opoziţionist din principiu faţă de Cuza după influenţa ziarului lui C. A. Ro-

1) Encicl. Rom. „România Junâ". 2) Sbiera „Familiea Sbiera" 113—4.

www.dacoromanica.ro

setti, „Românul. Nu ştiu dacă tată-meu a urmat atunci sfatul lui de a se abona la acest ziar, dar de fapt a fost abonat în copilăria mea. Cum este de presupus că tânărul student va fi împărtăşit ideile lui despre Domnitor şi guvern cu alţi camarazi supt influenţa părinţilor si a presei, reiese că popularitatea la oraşe a lui Cuza era în declin. Dar tocmai simpatică nu este această defăimare a ţării faţă de un român bucovinean încrezător în steaua României şi se pare că înstreinarea începuse să dea roade justificând consiliile date de Degre, (probabil cunoscutul jurisconsult) şi alţi ca să rămână în ţară.

Sever Zotta

* * *

Răspunsul P. S. S. Arhiereul Iacob Bârlădeanul

Domnule Preşedinte,

Primind adresa d-v. No. 133 prin care îmi comunicaţi că comitetul Muzeului Municipal, din Iaşi, la propunerea ce i-aţi făcut, m'a cooptat ca membru activ al societăţii Muzeului amintit; — mă grăbesc a vă răspunde că primesc cu deosebită mulţămire sufletetească această cooptare şi vă mulţumesc, cordial, atât d-v. cât şi întregului comitet — pentru cinstea, ce mi s'a făcut.

Făgăduesc că voi contribui şi eu, după cât puterile mă vor ajuta, la propăşirea acestei frumoase instituţiuni, ce aţi întemeiat în capitala Moldovei.

Arhiereul *Iacob A. Bârlădeanul*

* * *

Donaţiunea Gh. Sion (Târgu Ocna) şi altele

In şedinţa de la 14 Dec. (Proces-Verbal N. 17) se aduce la cunoştinţa comitetului de către d. Preşedinte că s'a primit pentru muzeu din partea d-lui Gh. Sion (Târgu Ocna), cunoscutul bibliofil 6 hărţi vechi şi anume: 1) *Hungariae tabula* de Hasius 1744; 2) *Transilvaniae, Moldaviae, Walahiae, etc,* de Mathes Seutter. 3) *Charte der Moldau und Walachey* 1785 von Gusefeld in Nürenberg; 4) *Walachia, Servia Bulgaria, Romania* (fără dată); *La Moldavie, la Walachie et la Transylvanie* (fără dată). 6) *Charte der Moldau Walachei.* 1788.

Comitetul dispune a se trimite donatorului o adresă de mulţumire cu credinţa că se ve mai căpăta şi alte donaţiuni din partea d-lui Gh. Sion, cunoscute fiind sentimentele ce D-sa nutreşte pentru Iaşi şi pentru rolul său cultural din vechi şi astăzi.

— In acelaşi şedintă se comunică că s'a priimit din partea pr. D. Dan, ales membru corespondent ca dar pentru biblioteca Muzeului Municipal lucrarea sa, *Chronica Episcopiei din Rădăuţi.*

Se cumpără pentru biblioteca Muzeului *Era nouă,* cunoscutul ziar Ieşan, pe tot timpul de 10 ani. Preţul e de 450 lei.

— Biblioteca se îmbogăţeşte cu întreaga colecţie a revistei Ieşane *Arhiva* 27, ani; cu întreaga colecţie de documente slavo-române al d-lui Gh. Ghibănescu: *«Surete şi Isvoade»* 10 volume *«Ispisoace şi zapise»* 9 volume; tot atunci se mai donează pentru biblioteca Muzeului Revista *Arta* pe 5 ani din partea d-lui Alex. D. Atanasiu.

* * *

Comunicarea d-lui dr. Zosin (Iaşii în 1839)

In aceiaşi şedinţă se primeşte din partea d-lui dr. Zosin o comunicare în scris asupra celor ce spune despre Moldova şi despre Iasi Adrien Balbi în al său *„Abrégé de Géographie par Adrien Balbi III-ème edition 1839.* Pages 590—591.

Confins. Au *nord,* la Bukovine dans l'empire d'Autriche et la Bessarabie dans

www.dacoromanica.ro

l'empire Russe. A l'*est*, la Bessarabie. Au *sud*, le Danube qui le long d'un très petit espace la sépare de l'empire Ottoman, et la principauté de Valachie. A l'*ouest* la Transylvanie et la Bucovine dans l'empire d'Autriche.

Pays. Toute la Moldavie à l'occident du Pruth, à l'exception de la Bukovine qui depuis long-temps a été cédée à l'empire d'Autriche; la partie à l'est du Prutt depuis 1812 a été incorporée à l'empire Russe, et forme la province de Bessarabie

Gouvernement. Cette principauté est régie comme celle de Valachie. L'hospodar doit être nommé à vie et ne peut jamais être déposé que pour cause des délits prévus par le traité d'Andrinople; il a le droit de régler librement toutes les affaires intérieures des provinces soumies à son administration, lui et sa nation jouissent des mêmes privilèges accordés aux Serviens; cette principauté et celle de Valachie ont en outre l'avantage de n'avoir aucune garnison turque sur leur territoire. Elles ont été aussi affranchies des fournitures qu'elles livraient pour l'approvisionnement de Constantinople, ses forteresses turques situées sur le Danube, et arsenal; mais elles doivent payer une somme dont le montant doit être fixé une fois pour toujours comme dédommagement annuel du trésor impérial pour l'abandon de ces droits; en suite le Tribut annuel que depuis 1802 elles payaient en argent.

Topographie. Jassy (*Iasch*), assez grande ville, située sur un hauteur, environnée d'éminences plus élevés et arrosées par le Bachlui, quiest plutôt un longue série d'etangs bourbeux qu'une rivière, C'est la capitale de la principauté, le siège d'un archevéché grec et la résidence des consuls, étrangers. Irregulierement bâtie, avec des rues couvertes de grosses planches de chêne audessous dequelles coulent des ruisseaux fétides, son séjour n'est rien moins que sain et agréables surtout pendant les fortes chaleurs. Les maisons n'ont en géneral d'un seul étage, sont presque toutes en bois et assez dans le goût oriental Nous n'avons ancun moyen d'indiquer quels sont ses édifices les plus remarquables, tant cette ville a été ravagée par les incendies. L'ancienne *Cour des princes*, dont on attribuait la construction aux Romains sous Trajan, a été la prade des flammes en 1783. Avant les deux terribles incendies qui en 1827 ont détruit la plus grande partie de Jassy, *l'archevêché* avec *l'église métropolitaine*, celle de *St. Nicolas*, où les princes sont sacres par l'archevêque, la *Golie* avec la plus haute tour de la ville, *l'imprimerie* valaque et quelques couvens étaient les édifices, les plus remarquables. Un petit gymnase décoré du titre de *lycée* avec trois professeurs, était encore il y a quelques années l'etablissement littéraire le plus important de cette ville et de toute la principauté. Le peu d'industrie qu'on y voit est entre les mains des Allemandes, qui s'y sont établis depuis plusieurs années. Mais le commerce est assez actif; les plus grandes affaires sont faites par des maisons grecques et arméniennes. Avant la derniere guerre et les deux incendies de 1827 on portait la population de cette ville à près 40.000 âmes.

Les autres villes les plus remarquables de le principauté dans la Basse-Moldavie (*Zara de Schoss* ou *Pays-Bas*) sont: **Roman** petite ville épiscopale. d'environ 1500 habitant, dans les environs de la quelle on voit les ruines d'une ville slavonne nommée *Semendrowa*. **Husch** autre petite ville épiscopale, renommée par son tabac regardé comme le meilleur de toute la Moldavie, célèbre dans les annales militaires par la paix que Pierre-le grand fut obligé de faire avec les Turcs en 1711. **Galacz** (Galasch). située sur le Danube, entourée de comparts et beaucoup mieux bâtie que les autres villes de la Moldavie; c'est le centre principal du commerce d'importation qui par le grand fleuve se fait dans les deux principautés. Ce port, qu'un célebre géographe nomme: *Alexandrie* du *Danube*, est tres frequenté par les batiments autrichiens et russes; des vaisseaux de 300 tonneaux peuvent s'approcher jusqu'au

www.dacoromanica.ro

qual· Avant la derniére guerre on estimait à 7000 âmes la population permanente de Galacz. **Fokschany,** petite ville, comerçante dont la partie la plus considerable appartient à la Valachie ; on accorde près de 2000 habitants à la partie Moldave.

Dans la Haute Moldavie (*Zara de suss* ou *Pais-Haut*) on trouve: **Dorohoe** (Dorogoie), petite ville, regardée comme la capitale de la Haute-Moldavie. **Botuschani** (Botoschani), la plus considerable de cette partie de la principauté par sa population qu'on portait avant la derniere guerre au dessus de 4000 âmes, et surtout par ses relations commerciales qui s'étendaint jusqu' à Brody, Brunn et Leipzig. **Niamts** (Nemza), remarquable par sa position pittoresque et par son vaste *monastere où* se trouve une image de la Vierge in argent massif, visitée annuellement par un grand nombre de pélèrins. **Okna,** petite ville très importante par ses mines de sel gemme dont le produit rivalise avec les plus riches de ce genre que possede l'Europe.

* * *

Comisia interimară supt d. Gh. Lascar

In cursul lunei Decembre—Ianuarie, administraţia comunaiă s'a schimbat şi s'a numit ca preşedinte d. Gh. Lascar, recunoscut ca unul din cei mai orânduiţi gospodari ai Primăriei Iaşilor.

Scurtul timp cât d. Lascar a administrat afacerile municipale, comitetul muzeului n'a avut putinţa să ia contact cu d-sa, mai ales că şi preşedintele comitetului d. Gh. Ghibănescu, îndeplinea funcţiunea de prefect la Fălciu (20 Dec. 1921—17 Ianuarie 1922). — Cu toată strâmtorarea financiară, în care se afla şi se află şi azi comuna Iaşi, d. Gh. Lascar ar fi pus tot sprijinul moral şi material instituţiei muzeului, d-sa fiind şi *profesor*. —

* * *

Marea donaţiune a d-nei şi d-lui Iorgu Costantin (Târzii-Fălciu)

Muzeul Municipal şi-a îmbogăţit colecţiunile sale prin frumoasa, bogata şi prea interesanta colecţiune de documente, albumuri şi obiecte vechi, ce d-na şi d-l Iorgu Constantin, proprietarii moşiei Târzii, (Fălciu) au bine voit a face muzeului municipal, Iaşi. Preşedintele comitetului, d. Gh. Ghibănescu, cât a stat ca prefect la Fălciu, graţie legăturilor vechi de prietenie cu familia fraţilor Leonida şi Iorgu Constantin, a izbutit să convingă pe d-na şi d. Iorgu Constantin, aşa de bine şi grabnici doritori spre opere de binefacere, să înzestreze muzeul municipal cu următoarele:

a) Un iatagan turcesc, lucrat în argint vechiu, cu inscripţiuni turceşti în aur ; vom da la vreme cuprinsul acestor inscripţii.

b) Un album mare grecesc editat de casa Periclès M. Pestemaltz'oglu. din Brăila la 1895 supt titlu ἡ παλιγγενεσία της ελλαδος. *Renaşterea Eladei.* Intre cele 40 planşe sânt 3 planşe cari reprezintă scene din Eteire din ţările române şi anume: *Drăgăşani Sculeni şi Agapia.*

c) O colecţie de 240 documente vechi, ce privesc moşia Târzii cu toate hlizele, selişte vechi ce au intrat în această moşie; din acestea 2 sânt din secl. al XVI (surete); 20 din secl. XVII ; 110 din secl. XVIII şi 108 din secl. al XIX.

Pentru a se convinge cititorul nostru de importanţa acestor acte vom da toate documentele până la 1800, în număr de 132, după regestele lucrate de d. Mihai Costăchescu.

Comitetul s'a grăbit să trimeată d-nei şi d-lui Iorgu Constantin o adresă de adâncă mulţumire pentru frumoasa donaţie făcută.

* * *

www.dacoromanica.ro

Noua Comisie interimară; președinte d. Eug. Herovenu

In ședința de la 9 Februarie (Proces-Verbal No. 19), d. președinte comunică membrilor că în urma evenimentelor interne politice, comisia interimară a d-lui Gh. Lasc car a demisionat și că s'a numit o nouă comisie interimară supt președinția d-lui Eugen Herovanu, avocat și *publicist*, Comitetul ia act de aceasta și dispune a se înainta noului președinte al comisiei interimare un raport detaliat asupra stării muzeului cum și asupra mișcării fondurilor din creditele acordate, ca așa să fie în măsură a se orienta în ceia ce privește situația muzeului, situație creată prin reducerea creditului bugetar de fosta administrație a d-lui P. Pogonat.

Comitetul deleagă pe d. președinte să ia contact personal cu d. președinte al comisiei interimare, Eug. Herovanu și a face toate demersurile pe lângă d-sa ca să se asigure muzeului tot sprijinul bugetar necesar continuării și progresării. Cum însă alegerile generale erau în cursul lor, d. președinte fiind chemat a lua parte activă la aceste alegeri, după care s'a ales ca senator al jud. Fălciu, contactul cu d. Herovanu s'a luat mai târziu.

* * *

Biblioteca Muzeului, opise, fișe

In ședința de la 13 Martie (Proces-Verbal No. 20), comitetul s'a ocupat de sporirea bibliotecei Muzeului pentru a se putea spori numărul cărților și a se aduce la îndeplinire prevederile art. 10 din statute.

In acest scop s'a făcut o adresă Rectoratului Universității de Iași, care sesizând comitetul bibliotecei Universitare să dispună acordarea a câte un exemplar din toate tipăriturile cari au fost trimise bibliotecei de Iași în 2 exemplare. Prin această măsură se degajează și biblioteca Universității de foarte multe cărți, care n'are unde să le pună, și se face un îndoit serviciu publicului.

Pe cât suntem înformați cererea comitetului Muzeului e în studiu în sânul comisiunii bibliotecei, și cum și seminariile Universitare au cerut pentru sine parte din dublete, comisiunea va dispune că scrierile de specialitate să fie donate seminariilor Universitare, iar dubletele cărților de literatură estetică bibliotecii Muzeului municipal.

In legătură cu organizarea bibliotecii și arhivei de documente s'a discutat întocmirea cataloagelor și trecerea cărților și documentelor pe fișe.

D-l casier a prezentat comitetului mai multe sisteme de fișe, ce se găsesc actualmente în întrebuințare la diferitele biblioteci din Iași. In acest scop s'a dispus ca în noul buget să se prevadă un articol special pentru cumpărarea și scrisul fișelor, adoptându-se sistemul bibliotecei Universitare din Iași. Fiecare carte va fi trecută în 2 fișe, din care una va fi orânduită în mod alfabetar pe *autori*, și a doua pe *specialități*. Cât pentru documente s'a dispus ca pe lângă *condică* în care se vor trece în *opise* documentele în plicuri speciale după donațiuni și achiziționi, se vor scrie și pe fișe așezate toate în ordine cronologică, sistemul Academiei.

* * *

Bilanțul întâiului an al Muzeului

In ședința de la 25 Martie (Proces-Verbal No. 21) s'a luat în discuție situația bănească a casei. D-l Casier A. N. Bogdan a expus situația încasărilor și cheltuelilor pe exercițiul, ce urmează a se încheia la 31 Martie. S'a dispus ca soldul rezultat la casă să se verse pe sama exercițiului noului an bugetar, deschizându-se ru-

www.dacoromanica.ro

bricĕ pentru trecerea gestiunei financiare a celui de al doilea an, ce va începe cu 1 April 1922.

Toate cheltuelile la cele 10 articole bugetare sunt justificate cu acte în regulă, potrivit legii contabilităţii generale a statului.

Până la încheerea definitivă a contului de gestiune, casierul arată comitetului, că la venituri s'au înasat 105,552 lei 25 bani din 110000 lei prevederi; iar la cheltueli cu sumele plătite şi cele angăjate se ridică la 84425 lei 80 bani. Va rezulta dar, un descedent bănesc de 21305 lei, 45 bani.

Pe articule gestiunea bugetară se prezintă astfel:

Venituri	prevederi	încasări	*Cheltueli*	prevederi	cheltueli	în plus	minus
			art. 1 (local)	14000	14000	—	
Art. 1. Subvenţia	100.000	100,000	art. 2 (reparaţii)	10000	5 66—	—	4234,00
			art. 3 (etalaje)	10000	9817,50	—	182,50
Art. 2. Abonamente	5000	4452,25	art. 4 (mobilier)	6000	5783,25	—	216,75
			art. 5 (serviciu)	1000	425,25	—	574,75
Art. 3. Neprevăzute	5000	1100	art. 6 (bulelin)	30000	35325 —	—	675.00
Total	110.000	105 552.25	art. 7 (colaborări)	8000	4455—	—	3545,00
	—	4447.75	art. 8 (jetoane)	8000	6500—	—	1500,00
			art. 9 (transport)	5000	1163—	—	3837. 00
			art. 10 (neprevăzute)	12.000	1010.80	—	10989,20
				110.000	84245,80		25754,20

* * *

Secţiunea militară a muzeului municipal

Când muzeul Hălăceanu a trecut cu toate colecţiile sale pe sama muzeului municipal, s'a găsit şi un proces-verbal din partea Comenduirii Reg. XIII, că a luat supt formă de împrumut pentru muzeul militar o serie de arme vechi din colecţiile muzeului Hălăceanu. Iată cuprinsul acestei hârtii:

Proces-Verbal

Astăzi 13 Noembrie 1920, subsemnaţii, Theodor Burada I. Vice Preşedinte al Comitetului Muzeului Istoric şi de Artă din Iaşi şi d-l Sever Zotta secretar general sezizaţi de cererea Muzeului Militar de la Regimentul 13 Infanterie Iaşi, reprezintat prin d-l Maior Ionescu Grigorie, de a ceda cu *titlu de împrumut pe termen de 3 (trei) luni*, un număr oare care de arme diferite, conform aci alăturatei liste pe contra pagină, am admis a se încredinţa d-lui Maior Ionescu Grigore următoarele obiecte:

a) 26 diferite arme vechi (două zeci şi şase).
b) 5 (cinci) iatagane baionete, din care unul cu mânerul de os şi cu curele.
c) 4 lănci (patru).
d) 6 pistoale turceşti (şase).
e) 2 revolvere (două)
f) 1 baltag-toporaş (unul).
g) 4 (patru) săbii.
h) 2 (două) suliţe
i) 2 (două) tesace, din care unul fără toc.
j) 1 (una) spărtură de ghiulea.
k) 5 (cinci) carabine.
l) 1 (un) scut de piept.

www.dacoromanica.ro

Drept care s'a încheiat prezentul Proces Verbal, în dublu exemplar.
Semnat de noi.

13 Noembre 1920 Iaşi.

Am predat:
I. Vice Preşedinte Th. Burada
Secretar general Sever Zotta
supt rezerva aprobării Comitetului

Am primit:
Maior Ionescu

S'au mai împrumutat Muzeului-Militar a Reg. 13 Inf. supt aceleaşi condiţiuni următoarele obiecte: a) nouă săbii de trupă b) trei de ofiţeri c) opt tesace d) douăzeci şi şasă carabine e) treisprezece arme (puşti) vechi f) un valtrap de şea g) una manta elev şcoala militară h) una tunică căpit. infant. i) una tunică elev şcoala militară j) una pereche pantaloni şcoala militară l) una sabie veche

Iaşi 17 Decemvrie 1920

Am predat
Secretar general Sever Zotta

Am primit
Maior Ion s u

S'au mai pus la dispoziţia Muzeului-Militar de la Reg. 13 Inf. supt aceleaşi condiţiuni de împrumut următoarele obiecte: 1) un tun turcesc cu ţava de bronz cu afet. 2) una ţeavă de bronz de tun fără afet. 3) Patru lănci 4) Trei arme 5) Şasă pistoale 6) Patru revolvere 7) Douăzeci proectile diferite măsuri 8) un tun mare.

Am predat
Secr. general Sever Zotta

Am primit
Maior Ionescu

Cu toate intervenirile făcute ni s'a răspuns că nu ni se pot da deocamdată din armele împrumutate întru cât muzeul militar nu s'a inaugurat, căci se aşt aptă sosirea A. S. Regale Principele Carol să vină să-l inaugureze.

Comitetul dornic de a intra cât mai curând în posesiunea armelor împrumutate a dispus ca d. preşedinte al comitetului, în calitatea sa de senator în actualul parlament să aducă cazul la cunoştinţa ministrului de războiu, şi să se ia măsuri ca Regimentul XIII, să restitue armele împrumutate.

Tot odată se deleagă pe d. preşedinte ca să mijlocească la d. ministru de războiu a se ceda muzeului municipal câte un exemplar din trofeele luate de la duşmani în actualul războiu, pentru a se oferi şi publicului ieşan putinţa de a vedea mai de aproape toate maşinile de distrugere făurite de duşmani.

* * *

Comitetul, membri activi, corespondenţi şi onorari pe anul întaiu

In aceiaşi şedinţă de la 25 Martie, comitetul pentru a îndeplini hotărârile luate în prima şedinţă a comitelului (Proces-Verbal No. 1; vezi Buletinul pg. 163), ca interpretare art. 13 din statut, dispune a se păstra şi pentru al doilea an însărcinările atât *permanente* cât şi *provizorii* ce leau avut membrii comitetului în cursul anului întâiu de funcţionare. In acest scop dar d-nu *Gh. Ghibănescu* rămâne Preşedinte al comitetului, director al Buletinului şi al Şcoalei d Epigrafie si Paleografie; d. *N. A. Bogdan* vice-preşedinte şi casier; d. *Sever Zotta* conservator al muzeului, *M. Costăchescu*, secretar, *A. D. Atanasiu*, colaborator artistic pe lângă conservatorul muzeului

Societatea muzeului municipal numără pe lângă membrii comitetului aceşti membri în anul întâiu de existenţă.

www.dacoromanica.ro

Membri activi

I. I. Burada, publicist Iaşi, cooptat la 16 April 1921.

Ilie Bărbulescu, profesor Universitar Iaşi, 16 April 1921.

Vladimir Mironescu, arhitect, Iaşi 3 Iunie 1921.

Paul Gore 24 Sept. 1921.

Gh. I. Brătianu 24 Sept. 1921.

P. S. S. Iacob Botoşăneanul, arhiereu (pr. Ioan Antonovici) 4 Noembre 1921.

Membri corespondenţi

Paul Gore din (Chişinău) 16 April 1921.

Pr. D. Dan din (Cernăuţ) 16 April 1921.

Alex. Lepădatu profesor universitar (Cluj) 16 April 1921.

Gh. Balş inginer (Bucureşti) 16 April 1921.

Gh. Sion (Târgu Ocna) 14 Dec. 1921.

Membri de onoare

I. P. S. S. Pimen mitropolitul Moldovei cooptat la 3 Iunie 1921.

N. Iorga, profesor Universitar, 3 Iunie 1921.

Maria Moruzi, 1 Octombre 1921. (decedată,.. Ianuarie 1922).

* * *

Eug. Herovanu ia parte la şedinţele comitetului

Incă de la 9 Februarie comitetul dăduse delegaţie preşedintelui său să ia contact cu noul preşedinte al comisiei interimare, d. Eugen Herovanu, profesor universitar, avocat şi publicist «şi a face toate demersurile pe lângă d-sa ca să asigure muzeului tot sprijinul bugetar necesar continuării şi progresării lui».

Abia după 2 luni şi jumătate s'a putut găsi timpul liber ca d. Heroveanu, în calitate de preşedinte *de onoare* al comitetului muzeului să ia parte la şedinţă. Prezenţa d-lui Herovanu a dat prilej membrilor din comitet să facă o vizită întregii instalaţiuni. D-sa a văzut sala comitetului cu biblioteca în aranjare, i s'au arătat colecţiile de documente vechi slavo-române, rezultate din donaţiuni, a văzut arhiva veche a Eforiei Iaşilor asezată în rafturi şi pusă după ani, ferită fiind de risipă şi putreziciune, în al 3-a etaj a văzut colecţiunile muzeului Hălăceanu ; iar în sala cea mare începuturile de aranjare a obiectelor mari de muzeu, ce urmează a se îmbogăţi cât de curând cu trăsurile vechi ale lui Cuza Vodă şi pietrele mormântale. cum a bine voit a aproba sfânta Mitropolie cu adresa No. 1534.

D-sa a luat cunoştiinţă de toate ; i s'a prezentat şi No. 1 din Buletinul muzeului, cum şi colile tipărite din No. 2 ; şi a admis ca personalul administrativ al muzeului, după deschiderea lui să fie prevăzut de-a dreptul în bugetul comunei. In acest scop de comun acord a rămas a se înainta administraţiei comunale un raport amănunţit de starea muzeului cum şi de nevoile lui urgente, întru cât bugetul e în preparare şi urmează a fi votat în curând.

Cu toate acestea, nevoile de refacere ale Iaşilor prevalând, comisia interimară în şedinţa sa plenară a binevoit a acorda subvenţii muzeului municipal numai *zece mii lei.*

D-l Preşedinte al comitetului care a fost faţă la votarea bugetului, a ţinut să comunice colegilor săi din comitet în şedinta de la 9 Mai (Proces-Verbal No. 23) că nu s'au aprobat de cât 10000 lei subvenţie. Comitetul luând cunoştinţă de acest fapt a hotărât a înainta administraţiei comunale un nou raport, în care se vor arăta toate doleanţele ce decurg din aceasta «lipsă de atenţie, ce în mod constant se dă existenţei muzeului».

* * *

Bugetul anului 1922—23

După cunoaşterea creditelor acordate de onorata administraţie comunală pe noul an bugetar, comitetul în şedinţa sa de la 9 Mai a procedat la întocmirea celui de al 2-a al său buget pe exerciţiul anului 1922—23 April 1.

* * *

www.dacoromanica.ro

BUGETUL

Muzeului Municipal al Primăriei Comunei Iaşi pe anul financiar 1922—23

VENITURI			CHELTUELI		
art. 1	Rest din exerciţiul anului bugetar 1920/1921	21,306,45	art. 1	Reparaţii şi întreţinerea localului	5000
art. 2	Subvenţii acordate pe exerciţiul 1921/22	20,000	art. 2	Rafturi şi dulapuri pentru bibliotecă şi arhivă	5000
art. 3	Subvenţii acordate pe exerciţiul 1922/23	10,000	art. 3	Mobilier pentru sala de şedinţe şi diverse	1000
art. 4	din vânzarea Buletinului	5000	art. 4	Cheltueli de cancelarie, transport de materiale, expediţie şi corespondenţă	3000
art. 5	Donaţiuni şi venituri întâmplătoare	1000	art. 5	Fond pentru material al secţiunii de epigrafie şi paleografie	2307,45
	Total	57,306,45	art. 6	Tipărirea buletinului „Ioan Neculcea“ (o fascicolă de cel puţin 15 coale)	20,000
	Adică cincizeci şi şepte mii, trei sute şese lei, bani patruzeci şi cinci, la *venituri*		art. 7	Remunerarea colaboratorilor la Buletin (cf. art. 18 al. b.)	2000
			art. 8	Jetoane de prezentă membrilor comitetului (cf. art. 19)	5000
			art. 9	Cheltueli de cataloage şi fişe pentru bibliotecă, muzeu şi documente	5000
			art. 10	Cheltueli neprevăzute	9000
				Total	57,307,45
	vidi.			Adică cincizeci şi şepte mii trei sute şepte lei, bani patruzeci şi cinci la *cheltueli*.	
	Eugen Herovanu				

(ss) *Gh. Ghibănescu, N. A. Bogdan, Sever Zotta, A. D. Atanasiu, M. Costăchescu*

www.dacoromanica.ro

RECENZII

T. T. Burada, *Istoria Teatrului în Moldova*. Vol. I, 1915, vol. II 1922 Tip. H. Goldner.

In vechea revistă ieşană *Arhiva*, cunoscutul folkorist şi etnograf T. T. Burada, a început încă de prin 1905 să publice o serie de articole, în care descria fazele şi întâmplările, prin care s'a manifestat în Moldova arta dramatică, arătând an cu an, piesă cu piesă, şi artist cu artist, tot ce s'a produs în materie de teatru, atât de către cei locali, cât şi de trupele sau artiştii ce ocazional au venit sa : au trecut prin laşi în diferite răstimpuri.

Lucrarea aceasta presintă interes negreşit, pentru cei ce doresc a cunoaşte propăşirea artelor în ţara noastră, şi articolele răsleţe din *Arhiva* aie D-lui Burada trebuiau întrunite, şi puse astfel într'o carte, la îndemâna oricui, — ce'a ce începând din 1915, autorul a şi făcut, scoţând de supt tipar întâiul volum al *Istoriei Teatrului în Moldova*, de 356 pagine, format în 8-o, cu multe ilustraţii şi portrete în text.

Inainte de a începe povestirea fazelor prin care s'a manifestat *teatrul* propriu zis în Moldova, autorul face o largă introducere, descriind *priveliştile, datinile, jocurile şi petrecerile populare*, câte s'au cunoscut, şi din cari mare parte mai subsistă şi astăzi la popor şi în ţara noastră. Se vorbeşte astfel, cu îndestulătoare lămuriri scrise, cu ilustraţii şi chiar cu note muzicale, despre representaţiile şi jocurile *Irozilor*, despre *colindele de Crăciun şi anul nou, cu Pluguşorul şi Buhaiul*, despre *Steaua*, *Nunta Ţărănească*, *Capra*, *Măscăricii*, *Giritul*, *Scrânciobul*, *Păpuşele* şi alte asemenea privelişti practicate în Moldova cât şi de diferite jocuri, din Muntenia, ca *Sorcova Căluşeii*, *Paparudele*, *Drăgaica*, *Surlarii*, *Pehlivanii* etc. dându-se pe cât s'a putut şi cuvintele ori melodiile ce însoţeau odinioară asemenea îndeletniciri populare.

Epoca de formaţiune a Teatrului ieşan în special, Burada o descrie pe larg, arătând prejudiciile nobilimei de odinioară în potriva artei dramatice, a muzicei şi mai ales a artiştilor în genere, pe cari îi considera ca nişte indivizi declasaţi, imorali chiar şi în tot cazul nedemni de a face parte din elita socială, aşa că, cu multă greutate pentru un Gheorghe Asachi şi alţi câţiva intelectuali de pe la începutul veacului al XIX-lea, se introduce în saloanele boereşti de pe atunci cele dintâi spectacole teatrale în *limba naţională* românească, şi mai ales cu concursul câtorva fii şi fiice de boeri.

Incursia câtorva trupe ambulante de nemţi, ruşi, evrei, italieni sau franceji, uni simpli comedianţi (jucători de circ), alţii actori ori cântăreţi, boscari etc., contribui încetul cu încetul la sporirea gustului public pentru spectacole de diferite categorii, până ce un teatru curat românesc se putu întemeia prin injghebarea şi silinţele puse de Asaki, Săulescu, Mitropolitul Veniamin, Millo, Const. Negruzzi, V. Alexandri şi

www.dacoromanica.ro

alţii, cari mai înfiinţară şi o şcoală specială de teatru cu numele de *Conservatoriul Filarmonic*, în care se preda primele noţiuni de actorie şi punere în scenă, ba chiar şi de *operă*.

Astfel de relaţii sunt redate de Burada, în vól. I a lucrărei sale începând de la 1810 până pe la 1846, când se hotărî clădirea unui nou local de teatru la Copou, transformându-se un mare palat a lui Mihail Sturdza Vodă în acest scop.

După tipărirea primului volum, lucrarea aceasta a trebuit să se întrerupă, căci, intervenind războiul mondial, toate tipografiile din Iaşi fură sau rechiziţionate sau ocupate cu multe alte lucrări de urgenţă, necesare şi guvernului şi publicului în genere, aşa că punerea sub tipar a volumului al 2-lea se făcu abia în 1921, şi abia astăzi, în mijlocul lui 1922, este pe cale de a apărea. Acest al 2-lea volum conţine urmarea descrierii stagiunilor teatrale din Iaşi, de la 1846 până la formarea *Societăţii dramatice* a Teatrului Naţional (1876) ce subsistă şi astăzi, după care va urma şi un al 3-lea volum, conţinând celelalte stagiuni, cum şi alte relaţii de diferite reprezentaţii teatrale din mai multe oraşe din Moldova mergând apoi cu descrierea până la inaugurarea noului local propriu de *Teatru Naţional*, zidit de Primăria locală în 1905.

Ca unul însă ce am publicat şi eu o relaţie succintă despre începutul şi manifestarea teatrului ieşan în epoca precedentă, într'un capitol special din monografia mea *oraşul Iaşi*, cred de datorie a da câteva explicaţiuni.

Încă de prin 1883 începusem şi eu a aduna material bibliografic, sau documentar, relativ la aceiaşi chestiune, publicând în revista ce o redactam atunci, *Arta* mai multe articole de literatură dramatică cu privire mai specială la Teatrul ieşan; împrejurările au facut însă ca, devotându-mă apoi unei scrieri mai generale asupra trecutului Iaşului, să nu mă întind prea mult asupra părţei artistice ieşană; şi, precum am fost de pe atunci în continue relaţiuni de prietenie şi colegialitate cu Dl. Burada, i-am lasat, în cea mai mare parte, grija de a se ocupa singur şi în special de descrierea teatrului moldovenesc, iar adesea ori i-am pus şi eu la dispoziţie unele note sau documente, ce le descopeream în cursul cercetărilor ce făceam pentru lucrarea mea *oraşul Iaşi*, aşa în cât, capitolul relativ la teatru din această scriere, conţine o parte din cercetările mele proprii, şi un rezumat succint din lucrarea D-lui Burada.

Specializarea însă a D-lui Burada în materia de care îi vorba, aduce un interes netăgăduit trecutului artistic al Iaşului şi redă până în amănunte de toate zilele, tot ceia ce s'a petrecut, s'a încercat, sau s'a realizat, în sforţările generale ale actorilor, autorilor, traducătorilor, directorilor de spectacole şi publicului, pentru propăşirea tot mai mult a unei instalaţiuni artistice şi culturale de interes general, care a contribuit nu puţin la îndulcirea şi lustruirea moravurilor publice.

Importante ca descriere de manifestări şi caractere, de porniri artistice şi naţionaliste, de biciuiri ale moravurilor publice şi îmboldiri ale educaţiei în familii, ori în societate, notele şi amintirile ce se găsesc astfel în volumele D-lui Burada, vor servi nu numai ca o vie icoană a trecutului nostru social, dar şi ca pilde de străduinţi şi stăruinţi lăudabile pentru viitorime.

Munca depusă de autor, la vârsta înaintată în care se află acum, este cu atâta mai de preţ, cu cât i-a lipsit, în mare parte, sprijinul tocmai al acelei instituţiuni, care era chemată în primul loc, să-i deie putinţa mai mult de a face o operă pe cât de utilă, pe atât de vrednică de laudă; căci nu numai că diferitele direcţii de teatru ce s'an succedat în Iaşi nu i-au acordat lui Burada, care şi-a cheltuit cu tipărirea unui asemenea op şi *banul de nafură* sau nici măcar un sprijin moral nu i-a dat cândva, — cea mai mare parte din documente, note sau amintiri, fiind silit să

www.dacoromanica.ro

le caute cu totul în alte părți, prin alte arhive sau biblioteci, prin alte reminiscențe decât acele ale celor ce ar fi fost indicați să i le procure.'

Apariția volumului al doilea, și apoi acelui al treilea, ale *Istoriei Teatrului în Moldova* va fi deci un prilej fericit pentru toată lumea iubitoare de artă și cultură, de a pătrunde în tainele trecutului artistic ieșan și moldovenesc în genere, și a adeveri devotamentul generațiilor precedente pentru adevărata artă, — care se deosebea odinioară mult de aceia ce azi se numește *artă dramatică*, dar care ar trebui poate să aibă cu totul o altă denumire.

N. A. Bogdan

Lui Nicolae Iorga Omagiu (ed. Ramuri, Craiova). Acest volum, închinat marelui nostru istoric, de o sumă de scriitori, conține articole de istorie, filologie, pedagogie etc. In rândurile ce urmează, nu voi face o recenzie propriu zisă a articolelor, fără îndoială foarte interesante prin chestiile tratate, prin felul nou de a le pune, p in discuțiile ce le sugerează — ceia ce înseamnă totdeauna o privire nouă asupra obiectului în discuțiune și prin aceasta chiar nouă lămuriri și deci un pas mai departe în luminarea chestiunei, — dar conform planului acestei reviste, care, în primul rând interesează trecutul orașului nostru, voi spicui numai acele lucruri, cari sunt totdeauna un adaos pentru cel ce vrea să-l cunoască mai amănunțit, în ceia ce e trecutul lui de suferințe sau glorie.

La pg. 319 ș. u. este articolul «Un călător sârb necunoscut pe la noi : Ioachim Vuici (1840), Șt. Berechet. Iată ce ne spune în rezumat, Vuici, despre Iași :«Iași este un oraș mare și bine așezat, cu 8000 de case, în care trăesc peste 50.000 de locuitori, în cea mai mare parte Moldoveni și Munteni, printre dânșii se găsesc și câțiva Greci, Macedo Valahi, Armeni și numai o singură casă sârbească. Se pot vedea și câțiva Germani, Francezi, Italieni și Spanioli, care se ocupă cu negoțul și cu schimbul de bani» Domnitor este Mihail Sturza «Veniamin este mitropolitul întregei țări, are o reședință tare frumoasă, lângă noua catedrală. Biserica catedrală s'a clădit timp de cinci ani cu banii mitropolitului, care-l costă peste 120.000 da florini de argint. Este o măreață clădire cu trei altare și patru tronuri. Afară de catedrală se mai găsesc în oraș încă 50 de biserici ortodoxe ; de oarece fiecare boer are pe lângă casa sa câte o biserică cu preotul și diaconul său. Tot aci se găsește o tipografie cu litere bisericești (chirilice), unde se tipăresc cărțile pentru slujbă și foarte rar și cărți profane, ea este sub privegherea mitropolitului. Se zice că tot aici mai sunt două t'pografii : una cu litere latine și alta cu litere grecești, dar adaugă călătorul «mie îmi sunt necunoscute», Catolicii își au biserica lor cu altarul întors spre răsărit ; pe lângă ea este o casă parohială cu câteva chilii, în cari trăesc patru preoți din ordinul dominicanilor și păzitorul bisericei. Luteranii, Armenii și calvinii își au casele lor de rugăciune, iar Evreii au două sinagoge.

Sunt mai multe consulate, dintre care călătorului îi sunt cunoscute numai cele : austriac, rus, grec, englez și prusian. Orașul acesta este un mare centru de comerț, de oarece aici sosesc din toate părțile tot felul de mărfuri. Iașii, după mărturiile unor persoane, vrednice de crddință, sunt mai înfrumusețați decât înainte de revoluția lui Ipsilante, când străzile erau strâmte și pline de murdărie ca la Turci. Atunci casele erau clădite din lemn și în deobște din material foarte slab. După ce Turcii învinseră pe Ipsilante, dădură foc orașului și toate casele arseră și mai cu seamă pe a lui Ipsilante o distruseră, lăsând-o numai o ruină. După focul acesta se începu clădirea caselor din material bun, din piatră, ulițele se îndreptară, se lărgiră și se curățiră. Stilul se schimbă în senzul stilului italian, de aceia casele boerilor

www.dacoromanica.ro

din Iaşi se aseamănă cu cele din Budapesta şi Viena. Palatul domnitorului a fost ars, dar nu de tot, de un foc întâmplător, care l-a prefăcut în cenuşă şi acum nu se mai poate reeunoaşte decât după zidurile şi ruinile rămase în picioare. Pe cât se poate vedea, acest palat trebue să fi fost foarte frumos, precum arată arhitectura şi simetria formelor zidurilor.

M. Costăchescu

Istoria Românilor prin Călători, II, de la jum. veac. XVII până la 1800, *de N. Iorga*, Bucureşti, 1921 [1]).

Extragem stirile ce ne interesează. Pg. 4-7. Generalul ungur din Ardeal, Ioan Kemény, care ia parte la nunta fiicei celei mai mari a lui Vasile Lupu, Maria, cu Ianus Radzwill, întâmplată la 5 Fevr. 1645, spune multe lucruri interesante, văzute de el.

«Intradevăr, spune Kemény, pe curtenii lui Vodă nu-i întreceau Polonii în frumuseţe şi bogăţia îmbrăcămintii». Erau înveşmântaţi în haine de mătasă, purtând blănuri scumpe de râs. Masa de nuntă e foarte bogată. Mâncările crau foarte bine gătite, după datina polonă, nu cea turcească. Erau şi multe plăcinte. Mâncările se serveau în vase de argint. La masă se dădeau şi reprezentaţii de acrobaţi, «de pehlivani». Femeile nu iau parte la petrecere, la un loc cu bărbaţii. Danţul, hora de nuntă, se făcea afară, în piaţă. Inainte de masă, 50—60 de fete danţează pentru plăcerea oaspeţilor, care n'aveau voie însă a se amesteca în joc, ci se uitau numai de la fereastră. Inaintea acestor fete săria cât putea un stolnic bătrân, cu işlic în cap şi toiag în mână, marele maestru de ceremonii.=Mâncarea femeilor se făcea în odăile Doamnei.

pg. 9 ş. u. Descrierea nunţii celei de a doua fete a lui Vasile Lupu, Ruxanda, cu Timuş, din 1652, ce se găseşte în l. polonă şi într-o versiune germană contimporană, va fi publicată în fascicula următoare a acestui buletin.

pg. 14 ş. u. La 1656, pe vremea lui Gheorghe Ştefan, vine la el ambasadorul suedez Welling, întovărăşit de secretarul Hildebrand, de la care aveam o descriere a călătoriei făcute «Ambasadorul intră noaptea în Iaşi, care i se pare prea mare şi întins, dar fără zid înconjurător. Străzile sunt bine acoperite cu bârne de stejar. Sunt multe biserici şi pentrucă era în serbătorile Crăcinului, erau ridicate în toate părţile scrânciobe (la Crăciun ?). Pe pieţe se afla mult vânat, mai ales prepeliţe, care se cumpărau cu monedă străină şi cu silingi, «şalăi», în moldoveneşte. Erau mulţime de soldaţi şi învârteau hore. Se notează şi obiceiurile populare, ca, de pildă, capra. In joc, figura o capră, în care era vârît un om şi pe care o juca un băiat. Sfârşind jocul, băiatul trăgea cu o săgeată în capră şi hora se sfârşia.

Domnul ţine ca gardă a palatului un regiment de soldati nemţi mercenari. Ambasadorul se suie pe o scară mare şi largă de lemn, trece prin mai multe odăi şi ajunge în sala tronului, unde era un jeţ mare, iar deasupra un ceasornic (în vremea aceasta era în Iaşi şi un ceasornicar francez, Gaspar Caillé). Oamenii ambasadorului sunt aşezaţi pe laviţe de lemn, iar ambasadorul însuşi, cu secretarul, merg în odaia unde se găsia Domnul. Boerii şi copiii de casă sunt toţi în papuci, nu în cizme după obiceiul turcesc.

pg. 69. D. Cantemir în Descriptio Moldaviae arată că în Iasi erau 12000 de case.

pg. 110 ş u. La 1677, pe vremea lui Antonie Ruset, avem ştiri de la un ambasador polon, Palatin de Kulm (numele nu se cunoaşte). Drumul către Iaşi se face

1) Vezi vol. I, în fascicola I a Buletinului, pg. 182

www.dacoromanica.ro

cu greu, din cauza multelor ploi, care desfundaseră drumurile. La 25 Iunie intră în Iaşi, cu strălucire, şi lumea bucuroasă de ploile ce căzuseră, după o lungă secetă, îl primea foarte veselă. Logofătul Miron Costin îi scrie, urându-i bun sosit. Lângă oraş îi iese întâmpinare Domnul, cu douăzeci cai. Secretarul Palatinului, Rzewuski, salută pe boieri şi aceştia, adunaţi în cerc, salută prin gesturi făcute de toţi în acelaş moment, după datina politeţei orientale. Ei formau o mică trupă, având un steag de adamască roşie. Pe urmă vin în alaiu dragonii, ambasadorul şi muzica Domnului, care, ni spune călătorul, «Sonnoient incessamment du hautbois, cornemuses et autres instruments à leur mode». Pe urmă vin douăzeci de companii de cavaleri şi şese de seimeni, infanterişti, apoi alte şese companii de infanterie. Cu toţi se aşezară în rând, pentru trecerea în revistă. Clopotele oraşului sună pentru primirea ambasadorului.

La despărţire, Palatinul se oferă să conducă pe domn până la curte. E dus apoi el până la corturi frumoase, cu covoare turceşti, care sunt aşezate sub Cetăţuia.

A doua zi, ambasadorul e poftit la curte. Nicolae, fiul lui Miron Costin, ţine un discurs în latineşte. Se duce apoi la biserica catolică.

Curtea e orânduită după moda turcească. Se trece poarta întâia, unde stau o samă de boieri, poarta a doua, unde aşteaptă boeri şi mai mari. Solul trece prin două săli, unde erau mese mari întinse, până în sala tronului, unde se vedeă un divan vechiu, acoperit cu covor turcesc. Vine acum o galerie cu balcon, un cerdac, care duce la altă odaie, zugrăvită toată «à la hollandaise». Se oferă dulceţi, rachiu în pahare de cristal.

pg. 114 ş. u. Francezul Filip Dupont, care în 1686, întovărăşeste expediţia lui Sobieschi în Moldova. Până la Iaşi e numai un pustiu (de pe urma războiului). «Nu se cunosc locurile, unde au fost târguri şi sate, de cât prin ruine şi prin pomi roditori, ce se află în apropiere, căci grăuntele se veşniceşte în terenul, care e deosebit de bun». Nici o ţepenie de om. Iaşul e găsit fără stăpân. Dupont descrie casele solide, pe uliţi largi şi pieţile de vânzare «Prăvăliile erau ocupate de negustori bogati şi se găsea tot ce Asia dă mai frumos». Bisericele mari, foarte frumoase, vreo douăsprezece, sunt adevărate cetăţi, cu ziduri, turnuri, adăposturi de mărfuri şi chiar de oameni la ceas de primejdie; de aceia au şi deposit de arme. Curtea, îngrămădire de clădiri întărite, şi cu şanţ, are şi ea artileria ei. „Am fost foarte miraţi, văzând, într-o zidire aşa de veche, multe apartamente de o mare frumoseţă, care sunt toate împodobite cu lemn, zugrăvite şi aurite ca mosaicul, ceia ce dă un efect plăcut" Sobieschi, cercetează bisericele, găsindu-le «de o mare frumoseţe»: tot oraşul îi place, în situaţia lui încântătoare. Vii, producând un «foarte bun vin alb» îmbracă dealurile, unde sunt vreo opt, zece mănăstiri.

pg. 117 ş. u. Contele Jerzy August Mniszech, mareşal al Lituaniei, la 1755 trece pe la noi. Se arată amănunţit alaiul cu care intră în Iaşi, pe măsură ce alaiul înainta pe străzile Iaşilor, deosebite elemente militare veniau de i se adăugiau; de o parte şi alta a drumului era înşirată mulţimea, din ce în ce mai numeroasă, ca să vadă pe ambasador. A doua zi e primit de curte. Aici se aduc parfumuri, care se aprind într-un recipient de argint ciselat à jour, şi la fumul parfumat se expune barba şi părul oaspetului. Pe urmă cafeaua, dalceţile şi tabacul. Urmează poftirea la masă. Mâncările se aduc în trei rânduri şi cuprind 400 de farfurii pline, pentru un număr foarte restrâns de persoane. Muzica cântă afară. Domnului i se dă în dar un ceasornic de porţelan, Doamnei o garnitură turcească de cafea.

pg. 129. Englezul John Bell d'Antermony, la 1748. Spune că oraşui Iaşi e înconjurat cu vii. Are 2—3000 de case. Curtea e „o veche clădire gotică, din piatră şi cărămidă».

www.dacoromanica.ro

pg. 136 ş. u. Englezul Porter, întovărăşit de slavul Boscovich, pe vremea lui Grigore Calimah, semnalează la Iaşi pavagiul de lemn al străzilor. E găzduit la Frumoasa, de care îşi râde, găsind-o ridicolă.

Boscovich, pg. 141. ş. u. Zugrăveşte Frumoasa altfel : e un palat domnesc, frumos mobilat, cu sofale ; de o parte clădirea pentru receptie, de alta gineceul pentru femei, ambele cu aurituri pe pereţi şi sculpturi ; plafoanele sunt frumoase. Este şi o grădină. Heleşteul din împrejurimi folosia foarte mult pentru aprovizionarea cu peşte a Iaşului. Invitat la curte, palatul i se pare vechiu, fără nici un fel de gust şi rânduială. Intră întrun cab'net curat, unde sunt sofale, dar şi o mică bibliotecă cu cărţi bune, mai ales de ştiinţă. Vede două globuri, unul terestru, altul ceresc. In altă odaie se înjgheabă o conversaţie asupra fizicei, asupra camerei optice, se interesează de nişte instrumente nouă şi cere să i se trimită şi lui.

pg. 145 ş. u. Englezul Baltimore, 1764, pentru Iaşi, dă cifra de 2000 de case, pentru locuinţele Moldovenilor, Evreilor, Armenilor, Grecilor şi Ţiganilor. Vorbeşte de pavagiul de lemn al străzilor principale, apoi de înfăţişarea caselor cu un rând, joase, fără mobile. Curtea domnească este de cărămidă, încunjurată cu ziduri, cu bastioane. Vorbeşte de treisprezece mănăstiri dintre care una de călugăriţe, la Socola. In Iaşi, mai este un Mitoc al Maicelor, în centrul oraşului, pentru găzduit călugăriţele. Mai sunt cincisprezece biserici, afară de cele două armeneşti. Este şi o sinagogă. Atrage atenţia asupra frumoasei clădiri a băilor. La Bahluiu se spălau cămeşile. Se menţionează prăvăliile de lemn şi zid, în care se vinde marfă din «Italia, Germania, Turcia, Rusia şi Polonia». Spune despre femei că sunt foarte frumoase. Este găzduit în o căsuţă, unde n'a putut să doarmă nu numai de ploşniţe, dar fiindcă fiind acolo hanul după moda orientală, în aceiaş clădire era şi grajdul, aşa că o vacă trecea cu capul peste păretele despărţitor.

pg. 155. Turcul Ahmet Remi, la 1763. La Iaşi, e găzduit la Frumoasa, al cării heleşteu îi aminteşte «lacul albastru» din Anatolia. De aici zăreşte Cetăţuia, Galata, cu un pârău limpede, livezile din prejur. In oraş vede bordeile ţărăneşti de lemn, cu stuf, dar şi Curtea domnească şi casele boiereşti de piatră.

pg. 158. Ungurul Coloman Mikes, la 1739. Capitala Moldovii nu i-a plăcut de loc. Oraşul este urît, boierii nişte urşi, le face visite, pe care ei nu i-o întorc. Vorbeşte despre neînţelegerile dintre călugării italieni, franciscani şi cei iezuiţi. Preoţimea noastră o arată Mikes, ca fiind cu totul inferioară: stătea toată vremea în jurul butoaielor prin cârciumi [1]). Mănăstirile nu-i plac. Negoţul îl fac Evreii şi Armenii.

pg. 161. Baronul de Tott, ungur, la 1767. Oraşul Iaşi i se pare în stare foarte rea Se miră de podurile de pe uliţe. Fusese un foc mare în Iaşi şi se vedeau case arse în toate părţile. Introdus la Domn (Grigore Calimachi), erau pregătite două fotolii îmbrăcate în stofă roşie, este stropit cu apă de trandafiri, i s'a fumegat părul.

pg. 202-203, Charles Joseph de Ligne, anul 1788. In Iaşi, spune el, sunt o sută cincizeci de superbe palate. Asistă la un bal, unde erau invitate o sută de familii boiereşti. Se joacă hora. Femeile erau îmbrăcate ca acelea de aiurea, cu un lux fără de margini. Invaţă să spună „formos coconitza" şi „draga mi".

pg. 214. Gugumos, grec, la 1790 : „In Iaşi sunt 6000 de case, din care numai 300 de piatră ; locuitorii, 20 000. Se numără trei băi publice.

pg. 218 ş. u. Germanul din Rusia, Struve, 1791. Vede la Iaşi Trei Ierarhii, la care optzeci de meşteri ar fi lucrat cincizeci de ani.

pg. 219. Von Renner, la 1793. Are cvartir în Podul Vechiu, Cutuzov trage la otel, în Strada Mare,

1) Cum era şi a lor, vezi această fasciculă, Iaşii la Bandinus,

www.dacoromanica.ro

pg. 231 ş. u. Cornelio Magni. În Iaşi se notează ulicioarele strâmte, cu case mici, având acoperişul ţuguiat făcut din şindilă. Cele câteva hanuri erau absolut pline. Curtea Domnului e o căsoaie, alcătuită din o ogradă mare, urîtă, pătrată, cu ziduri de pământ împrejur. Vede acolo o sală proastă, afumată, două odăi întunecate şi o scară învârtită. (D. Iorga identifică această locuinţă cu casele domneşti de la Cetăţuie). Bisericele le găseşte în general, plăcute la vedere, iar două chiar frumoase: Golia şi Trei-Ierarhii. La Golia se pomenesc stâlpii din pridvor şi două turnuri cu o altă formă decât acuma. Policandrul îi atrage deosebita atenţie, La Trei Ierarhi se admiră marmura scumpă, din care e făcută biserica, foile săpate, care împodobesc fiecare piatră. Magni străbate si piaţa unde erau negustori de ţară. In Iaşi asistă la primirea foarte pompoasă, a Sultanului, care se înfăţişa înaintea populaţiei moldoveneşti, ce avea ordin să nu apară la ferești. Tot drumul era aşternut cu stofe scumpe: catifele, taftale.

M. Costăchescu

Analele Academiei Române, seria II. Tomul XLI, 1920 — 1921. Dintre urmările fatale ale crizei economice prin care trece ţara noastră, cele privitoare la mişcarea culturală sunt poate cele mai dureroase. Incătuşarea manifestării geniului omenesc din cauza lipsei mijloacelor materiale corespunzătoare, în primul rând din cauza scumpirei extraordinare a tiparului, nu poate să fie privită de cei, cari îşi dau seama câtă nevoe de progres, mai ales ştiinţific, are încă ţara noastră, decât cu strângere de inimă, ca un păcat în contra duhului sfânt. Deşi ne-am fi putut aştepta că, prin căderea hotarelor dintre noi şi fraţii din ţările vecine mărindu-se numărul cititorilor, activitatea publicistică va căpăta un nou avânt, totuşi lupta cu dificultăţile tipografice face ca aşteptările noastre să fie înşelate.

Cu atât mai mare este însă decepţiunea noastră dacă vedem că însuşi cea mai înaltă instituţiune culturală a neamului nostru, menită să-şi continue rolul istoric şi fecund de îndrumătoare a conştiinţei naţionale în toate domeniile activităţii culturale, *Academia Română*, nu este nici ea ferită de banala mizerie a zilelor noastre, lipsa de bani pentru publicaţiile ei

Eram deprinşi să vedem apărând în fiecare an afară de *Analele Academiei*, *Memoriile* celor 3 secţiuni si *«Bulletin de la section historique»*, in intervale. relativ scurte, câte un mare volum al aşa numitei colecţiuni de documente *«Hurmuzaki»*, pe lângă alte publicaţiuni importante tipărite cu cheltuiala Academiei, între cari unele de interes universal, ca de ex. seria de *«Notes et extraits pour servir à l'histoire des croisades au XV-e siècle»* de *Iorga*, izvoare istorice de mâna întâia utilizate de savanţi; străini. [1]) Şi în ce excelente condiţiuni technice apăreau publicaţiunile acestea, podoabele bibliotecilor.

Astăzi un volum de 427 de pagini, *Analele* pe 1921 — 22, cuprinde ca într'o haină prea îngustă, partea administrativă şi desbaterile *dimpreună* cu memoriile secţiunilor şi ne găsim încă în progres (!) faţă de anul trecut, când trebuiam să ne mulţămim nnmai cu 209 pagini şi fără memoriile secţiunilor.

O spicuire a interesantului volum ne chiamă de la început la trista realitate se resimt şi prin filele acestui volum urmele furtunei deslănţuite de războiul mondial. Un exemplu: «Direcţiunea Muzeului Naţional de Antichităţi confirmă prin scrisoare primirea celor 7 manuscrise ale Muzeului, ridicate dela Academie de Germani în timpul ocupaţiunii şi predate Bulgarilor, cari le-au dus la Sofia împreună cu ma-

[1]) V. de ex. Jireček, Geschichte der Serben, Gotha, 1918, *passim*.

www.dacoromanica.ro

nuscrisele Academiei şi înapoiate în urma intervenţiilor acestei Instituţiuni». Direcţiunea mulţumeşte. (P. S.) Suntem deci lămuriţi, căci pe vremuri se pretindea că *Bulgarii* erau aceia, cari luaseră manuscrisele, pe când se pare că ei au intervenit numai în acest scop pe lângă comandamentul german.

Pe aceiaşi pagină o resemnare regretabilă dictată probabil de motive financiare. Se aprobă tipărirea lucrării părintelui «*D. Dan despre Mănăstirea Sucevița, suprimându-se adaosurile documentare.* Se ştie că dintre Mănăstirile principale ale Bucovinei numai Sucevița a rămas lipsită de publicarea documentelor ei, numeroase şi importante, în seria de monografii ale lui *Dr. A. Wickenhauser*, [1]) care cu toate greşelile ei, este o preţioasă colecţie de izvoare istorice interne. Care altul poate deci să fie motivul suprimării tocmai a părţii celei mai interesante, cea documentară, decât cel de ordine financiar, mai cu seamă întrucât reproducerea textelor *cirilice* este deosebit de scumpă. Suprimarea este însă regretabilă şi poate să aibă drept consecvenţă ca profesorul ucrainean dela Universitatea din Cernăuţi, Dr. E. Kozak, care deasemenea a copiat documentele Sucevitei, să o ia înainte părintelui Dan, publicându-le şi comentându-le într'o formă străină sufletului neamului nostru, cum a fost odată cazul cu dealtfel foarte importanta, publicaţie despre inscripţiile din Bucovina. [2])

Interesantă este comunicarea d-lui *Bianu* (p. 5—6), despre două documente din (1630 şi 1827) intrate în proprietatea Academiei şi privitoare la amestecul *Patriarhilor* Ierusalimului şi Constantinopolului în afaceri interne de drept *privat* ale Principatelor noastre. Intr'un caz se întăreşte o întăritură domnească, spre a-i mări evident autoritatea, în altul se dă o carte de blăstăm. O altă comunicare f. interesantă a d-lui *Bianu* priveşte *câteva diplome originale, date de Mihaiu-Viteazul ca Principe al Transilvaniei*», aflătoare în proprietatea comunei *Ocna Sibiului*. (P. 11.)

Istoria Moldovei şi genealogia Muşatinilor priveşte un studiu al d-lui *Paul Gore* cunoscutul fruntaş basarabean şi membru onorar al Academiei. E vorba de *Ştefan* fiul lui *Alexandru Lăpuşneanu*, pretendent la scaunul Moldovei, ale cărui urme pierdute la Roma, au fost regăsite tocmai la Moscova, unde căsătorit cu o principeşă *Galiţin* (Galiţin), care-i dărui 3 copiii, tustrei morţi tineri, şi-a dat şi el sufletul, călugărit supt numele *Savatii* (Sava), în 21 Mai 1607. Interesantul studiu, cuprinzând şi preţioase lămuriri privitoare la obiceiurile vechi ruseşti, a fost publicat de presentatorul manuscrisului, d-nul *Iorga* (P. 14) în *Revista Istorică*. [3])

Iar o lucrare «meritorie» care nu poate să fie tipărită din lipsă de fonduri este *Istoria Seminarului român unit din Oradea* a d-lui *Georgescu*. Se dă precădere spre publicare manuscrisului părintelui St. Meteş cu titlul promiţător: *Contribuţii nouă privitoare la voevozii români din părţile ungureşti*. (P. 21).

Se înfiinţează un *premiu nou* din donaţiunea testamentară (6000 lei) a generalului *Ioan Manoil Manu*, care a mai lăsat Academiei şi «o ladă de fer istorică cu toate documentele şi manuscrisele ologrefice ale familiei mele, din tată în fiu, ramura întâi a familiei: Mihail-Manoil-Scarlat-Manoil-Manoil, toţi Logofeţi, Hatmani şi Mari Vornici şi subsemnatul Ioan Manu general, (1695—1915), păstrate cu sfinţenie de la 1747 de moştenitori». (P. 23) Familia boierească *Manu*, despre care există o voluminoasă monografie [4]) cuprinzând documente, dintre cari probabil o parte din

1) Documentele mănăstirei *Dragomirnă* au fost distruse de către cazacii lui Timuş Hmielnicki în 1653.

2) Dr. Eugen A. Kozak, die Inschriften aus der Bukovina, Wien, 1903.

3) VI No. 10—12.

4) C. Gh. Mano, Doc. din Sec. al XVI-lea — XIX-lea privitoare la familia Mano. Buc. Göbl, 1907.

www.dacoromanica.ro

lada de fer sus menţionată, descinde din Manoil (= Manos), fiul lui Gheorghie din Castoria, Arhigunarios al Sultanului şi retor al Patriarhiei în 1691. [1]) Înşirarea numelor de mai sus înseamnă, firește, filiaţiunea ; Mihail, cu care începe ea, era socrul lui Gr. Ghica II şi a devenit în 1741 Mare logofăt al Patriarhului.[2]) Bunele raporturi româno-polone se manifestă prin scrisorile d-lui profesor univ. *Wedkiewicz* directorul *Seminarului român* din *Poznan*, care mulţumeşte pentru publicaţiunile trimise. (P. 24).

O nouă *Alexandrie bucovineană*, scrisă în 1783, este dăruită de harnicul părinte D. Dan. D-nul Bianu, comentând-o constată că prin copieri greşite s'a transformat cuvântul *Perşi* în *Cerşi* şi în fine în *Cehi!* (P. 25).

Publicaţiile înaintate spre premiare prin secţiunea istorică: Commène, *La terre roumaine à travers les ages. Atlas historique, politique et etnografique.* Lausanne — Paris 1919; Condurachi, *Soli şi agenţi ai domnilor Moldovei la Poartă în secolul al XVII-lea.* Bucureşti 1920. Şaiacariu şi Constantinescu, *Atlas istoric geografic al neamului românesc.* Bucureşti 1920 (P. 30—31) par să fie interesante, în special cea a d-lui Condurachi. Caracteristic însă pentru puţinul interes al ieşenilor faţă de chestiuni istorice, cari privesc chiar *Moldova*, că n'am dat pân'acum de cartea aceasta prin librăriile locale, precum în zădar vom căuta şi Revista Istorică a d-lui Iorga. Triste constatări,

Vecinii noştri din Sud, dacă nu mai pot lua manuscrisele noastre, se mulţămesc să ni fure istoria artei noastre, precum o dovedeşte d-nul Iorga, relevând că publicaţiunea «*L'ancien art Bulgare par Bogdan Filow, Berna 1919*, cuprinde «câteva exemple de artă românească trecute în această lucrare ca fiind de origine bulgărească» (P. 37).

In Şedinţa dela 25 Feb 1921 D-ul Preşedinte comunică moartea văduvei lui *V. Alexandri*, care s'a întâmplat Vineri în 18 Feb. ora 8 şi 30 dimineaţă la Mircești. Paulina Alexandri, născută la Bacău la 1 Ianuarie 1841, era fiica lui Iosif Lucasievici şi a Elenei şi s'a căsătorit cu poetul în 3 Oct. 1876, în Mircești.[3]) Se zice că cunoştinţa lor dată de la un popas al poetului în Târgul-Frumos, unde părinţii Pau'inei să fi avut un han. Ea a murit tocmai în anul centenarului soţului ei, comemorat şi de Academie în anul trecut în urma noilor descoperiri, cari închid definitiv vechea discuţie privitoare la anul naşterei poetului. Pretinsul an 1819, menţionat într'un registru dela Serbona, s'a dovedit a fi anul naşterei surorii sale Catinca, moartă în 15 Dec. 1857.

In aceiaşi şedinţă d-ul Bianu prezintă manuscrisul *Consericvii urbariale* pentru satul Cuhnea (Konyha) din Maramureş, din 1774 din care 4 foi sunt scrise *românește* cu *litere latine* şi ortografie ungurească.

Tot d-ul Bianu, aduce la cunoştinţa academiei că în propietatea d-lui Colonel R. Rosetti se află o foaie cu 12 potrete ale unor diferiţi suverani şi oameni ilustri între cari se află şi cel al lui *Mihai Viteazul* contemporan cu ei. Foaia gravată în sec. XVIII, pare să fie dintr'o carte de istorie, iar portretul este făcut după cel a lui Sadeler. Pe aceiaşi foaie se află şi portretul lui *Basta*, (P. 45). In aceiaşi mână se află şi o carte puţin cunoscută la noi cuprinzând jurnalul de călătorie al englezului *E. Chishule*, care în primăvara 1703 a trecut prin Ţara Românească şi Transilvania însoţit pe *Lord Paget*, fost ambasador la Constantinopol.

---

1) Filitti, Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino, Buc. Göbl, 1919, 275—6.

2) Ibid.

3) N. Zaharia, V. Alexandri, viaţa şi opera lui, Buc. 1919, şi publicări în extenso în a noastră broşură: «La centenarul lui. Vasile Alexandri», Iaşi 1921 87—8.

www.dacoromanica.ro

La 20 April au fost întâmpinaţi la Turtucaia de către vărul Domnitorului Brâncoveanu, *contele* «Toma *Cantacuzino*», iar în 5 Mai au părăsit ţara. Deosebit de interesante sunt convorbirile cu învăţatul *C. Cantacuzino Stolnicul*, unchiul lui Vodă. (P 45—6). Titlul austriac de graf (conte) îl avea întreaga familie Cantacuzino pretinde genealogistul familiei Spătarul Mihai [1]) şi de fapt o recomandaţie imperială din Viena, 12 Martie 1911, numeşte pe Constantin Stolnicul «der hoch und wohlgeborene, unser und des Reyches lieber getreuer, Constantin graf Cantacuzeno» [2]) Nepotul lui de frate (Matei), Toma, emigrat în 1711 în Rusia, este des şi oficial numit conte [3]). Interesant este că purtă titlul acesta şi în ţară. Soţia stolnicului era o moldoveancă Safta, fiica Spătarului Lupaşcu Buhuş, fratele Doamnei Anastasia Duca [4])

Dintr'o adresă trimisă de Academia Ministerului Instrucţiunii în care sunt expuse nevoile ei, aflăm câtă bogăţie cuprinde rândurile ei prea strâmte: *Cărţi*, a 200.000 vol. *Manuscripte*: rom, 4680. slav. 633, grec. 987, orient 182. *Documente*: 45,600. *Stampe*: 1450 hărţi, 750 atlase, 3335 portrete, 1704 tipuri şi costume, 793 privitoare la ist. militară, 1073 arhitectură şi a. Pe lângă acestea: colecţia de *muzică* şi cea *numeismatică*. La sfârşitul adresei Academia reclamă pentru construirea unui local nou cele 3 milioane votate de parlament în 1912, după valoarea actuală a banilor, cerere cât se poate de justă. (P. 48—53).

Tânărul nostru coleg d-ul. *I. Brătianu* dărueşte Academiei, prin d-l Iorga, reproducerea fotografică a *Actului papal dela 1251 pentru ospitalieri în Ţara-Românească*. (P. 57). Credem că este vorba de actul din 13 Aug. prin care Inocenţiu IV-a confirmă donaţiunea făcută de regele Bela IV. cavalerilor Ioaniţi în Ţara Severinului [5]) rămasă în cea mai mare parte iluzorie [6]).

Intr'o carte grecească, dăruită de d-l *N. Filodor*, Ministru Plenipotenţiar se tratează şi «despre *Gheorghie C. Voinescu fost şef de stat major al armatei lui D. Ipsilante în lupta pentru independenţa Greciei*» (ibid). El făcea parte din familia cu care ne-am ocupat în acest volum, şi este acela despre care Paharnicul Sion scrie: Iordachi a fost trimes încă la 1818 de moşul său arhimandritul Iosub Frumuşeanu la Hio în Grecia spre învăţătură şi cu tulburarea grecilor de la 1821, ua intrat în oastea grecească de unde au venit pe la 1840 Maior şi consul grecesc, poreclit Voinescu. (Ştim că numele adevărat al fam. era Anastasie. Şi s'au însurat cu Smaranda fata lui Aga Gheorghe Negruţi, dându-i restul moşiei Plopana [7])

Din raportul d-lui secretar general *Negruzzi* asupra lucrărilor în anul 1920—21 aflăm î. a. că fondul pentru *monumentul lui Alexandri*, reprezintă acum un capital de 115.400 Lei în efecte cu un venit anual de 4852 de Lei destinat pentru ocrotirea mormântului, aducerea în bună stare a casei şi organizarea muzeului (P. 69) găsim că venitul este prea mic, nici măcar $9^1/_2$ %.

Din acelaşi raport aflăm că, faţă de necesităţile culturale sporite prin întregirea neamului, academia a hotărât *să părăsească sistemul de până acum de a fi ea însaşi editoarea propriilor ei publicaţii* şi să intre în legătură cu una din *casele editoare* înfiinţate acum după războiu, care să tipărească—în condiţiile ce se vor stabili—publicţiile Academiei şi să organizeze şi răspândirea lor. (P. 73).

Hotărârea aceasta a şi fost pusă în executare întrucât constatăm că recenta

1) Ed. Iorga 357. 2) Iorga, Doc, priv. la fam. Cantacuzino, 264. 3. genealogia, 351, urin. 4) Filiti, op. cit. XXX.

5) Hurmuzaki, I, 249—53. 6) Onciul, Originile Principatelor Române, 48

7) Arhondologia Moldovei, 50.

www.dacoromanica.ro

publicaţie a d-lui *Iorga*, «*Isvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu*, apărută supt auspiciile Academiei, a fost editată de librăriile Cartea Românească şi Pavel Suru.

Foarte juste sunt consideraţiunile donatorului *Dr. O. Cornel Păcurariu-Bianu* (14 April 1920) făcute în testamentul său, privitoare la *stricarea limbei române prin neologisme*, cari slăbesc forţa ei de rezistenţă faţă de limbele străine şi ameninţă chiar existenţa noastră etnică. (P. 81).

Nu este fără interes să aflăm că un consul onorar al Braziliei în Suedia, d-ul *Björkman* se ocupă cu *traducerea în limba suedeză* a unor opere ale *literaţilor noştri*. (P. 91). Orice interes de această natură este folositor prestigiului naţiunei noastre şi trebuie sprijinit.

Căsătoria Principelui nostru moştenitor a dat prilej Academiei ca, recunoscând meritele A. S. R. pentru educaţiunea tinerimei prin cercetăşie, precum şi pentru răspândirea numelui României în străinătate îndepărtată prin călătoria în jurul pământului să proclame pe A. S. R. *Membru onorar al* Academiei. (P. 93).

Ideia de a se lua din partea Academiei iniţiativa pentru ridicarea unui *monument al Unirei* a fost părăsită întrucât un astfel de monument ar costa 5—7 milioane şi se constată că înfăptuirea măreţului plan cade în atribuţiunile Statului. — Cu acest prilej d-nul Secretar General aminteşte că s'a hotărât lansarea unor liste de subscripţie pentru facerea unei *capele la mormântul lui Alexandri*. (113)

Al *6-lea centenar dela moartea lui Dante* a fost comemorat de Academie în mod solemn prin o cuvântare în limba italiană a d-lui Negruzzi ţinută şi în prezenţa *Ministrului Italiei*, care a răspuns cu căldură. Au rostit cuvântări şi d-nii *Iorga* si *Ramiro Ortiz*. Cu acest prilej Ministrul a comunicat că *şcoalele româneşti din Istria* au fost redeschise (P. 114—117).

Popularul nostrn prozator şi concetăţean d-nul *M. Sadoveanu*, a fost ales în şedinţa de 1 Iunie 1921 membru activ în secţiunea literară. (P. 125)

Cu prilejul comemorării centenarului dela naşterea lui *Alexandri*, d-nul *Bogdan-Duica* vorbeşte despre adoratorii şi detractorii poetului (P. 130).

O şedinţă deosebit de festivă a fost cea din 5 Iunie 1921, presidată de *M. S. Regele şi de A. S. R. Principele Moştenitor* şi destinată comemorării împliniri a 100 de ani dela revoluţia lui *Tudor Vladimirescu* Recunoscând în cuvinte frumoase meritele aceluia «*care în timpuri întunecoase a deşteptat spiritul naţional*» şi a contribuit astfel la înfăptuirea în viitor a *unităţii noastre naţionale*, *M. S. Regele* încheie încredinţând Academia de înalta Sa solicitudine. (P. 132).

Prin o scrisoare a Directiunei Poliţiei şi Siguranţei din Ardeal se arată că în *castelul ducesei de San-Marco* din *Comloş* (Banat) s'ar afla o *bibliotecă foarte bogată* cuprinzând şi date privitoare la istoria noastră. (P. 133).

In vederea împlinirei, la 21 August 1923, a *200 de ani dela moartea* savantului nostru Voevod cu renume mondial, *D. Cantemir*, d-nul Lepădatu propune alcătuirea unei monografii, care ar urma să fie tradusă şi în franţuzeşte. Se trimite în studiul secţiunei istorice. (P. 142) Moldovenii ar face bine să adune de cu vreme mărturii istorice inedite privitoare la familia Voevodului.

Disproporţia între *premiile Academiei* şi scumpetea traiului, face că ele au pierdut o parte din forţa lor emulativă. Astfel raportul d-lui Secretar General constată că «*La premiile cu subiecte date spre marea noastră părere de rău nu s'a presentat anul acesta nici un concurent*». (P. 148,.

Cel mai mare premiu, «*Năsturel*» de 12.000 lei, a fost acordat scriitorului *Liviu Rebreanu* pentru romanul său în 2 vol. cu titlul, de o modestie sugestivă: «*Ion*»,

www.dacoromanica.ro

în care, după raportul d-lui *I. A. Brătescu-Voineşti*, se înfăţişează «cu o măestrie vrednică de toată lauda» «vieaţa românească din Ardeal, dinaintea războiului». «Foarte rare ori se întâmplă», zice raportorul, «ca, cetind o carte de 600 de pagini să-ţi pară rău că se sfârşeşte aşa de repede». (P. 148, 155, 157). Cunoscut fiind că genul romanului este la noi slab representat, critica competentă a d-lui Brătescu-Voineşti este deosebit de îmbucurătoare. Pline de laude sunt şi cuvintele raportorului la adresa distinsului poet ieşan *M. Codreanu* «care într'o epocă de feroce materialism, care îmbrăncineşte toate energiile spre îndeletniciri mai lucrative, continuă să scrie sonete impecabile» (P. 162).

Incheiem interesanta spicuire cu raportul d-lui General *Herjeu* (de ce nu *Hârjău*, [1]) despre cartea «*Lupta dela Mărăşeşti* a d-lui Virgiliu Şt. *Serdaru*, premiată cu 500 lei, Criticând prea marea importanţă ce o dă autorul comunicatelor Marelui Cartier, comparându-le cu «o Biblie a neamului românesc», raportorul ni înalţă sufletul, în acest mediu de pesimism, care ne înconjoară, constatând că «*armata ţării a săvârşit la Siret, Şuşiţa, Oituz şi Trotuş. fapte de războiu neîntrecute nici chiar de cele mai glorioase din epoca de aur a ţerilor române de cari vorbesc cronicarii noştri*». Evocând eroismul unor unităţi, ca Reg. 32 şi 79 Inf., precum şi numele *Lcat. Teodoriu, căpitanii Ignat şi Demetriade* raportorul nu uită nici de bătrânul boer *Donici*, «căzut în capul escadronului (Regimentul 9 de Roşiori) în lupta dela Robăneşti».. (P. 174). E vorba de *Gh. I, Donici* f. Prefect şi Senator veteran cu gr. de sergent din 1877 mort în toamna 1916 în vârstă de 70 de ani la un atac al Roşiorilor. [2]) El descindea dintr'un neam mare şi vechiu, începând cu «bătrânul Donici» din mijlocul sec. al XVI-lea, care a oat Moldovei mari Logofeţi, Vornici, Spatari şi Pârcălabi, între cari de Orhei, Soroca şi Hotin, pe lângă iscusitul jurisconsult *Andronachi* († 1829), al cărui mormânt se află la Buna-Vestire în colţul între scara la Pridvor şi faţada bisericei Mormântul cuprinde şi osemintele soţiei sale de a II-a. Smaranda, n. Vârnav, († 1841) şi ale colonelului D. Donici († 1873.) [3])

E profund regretabil că plantaţii prea radicale, făcute în jurul bisericei, au făcut să dispară pe lângă grilajul acestui mormânt şi alte pietre de pe alte morminte, cari trebuiau respectate. (alę unui copil al lui T. Maiorescu, al unuia al Logofătului Gh. Sturza-Dulceşti, şi a. mai vechi. Dacă nu ştim ce înseamnă pietatea şi cultul strămoşilor să chemăm profesori din.... China şi Japonia.

Cealaltă parte a Analelor (P. 175—427) cuprinde studii ale d-lor *Onciul* (Mircea cel Bătrân; M. Kogălniceanu) *Iorga* (despre M. Kogălniceanu; despre Mihai Viteazul; La o sută de ani de la moartea lui P. Maior; activitatea politică a lui I. C. Brătianu; comemorarea lui Dante; comemorarea lui Tudor Vladimirescu.) *V. Pârvan* (Parentalia) *Ramiro Ortiz* (com. lui Dante) *Gh. Bogdan-Duică* (V. Al xandri admiratori şi detractori) *I. Bianu*, (Incepătorii Academiei Române la 1866 şi 1867) şi poemul «Giăeşte Marea» al d-lui *Andreiu Bârsaenu*. O spicuire din interesantele studii ne-ar duce prea departe şi ne mulţămim să atragem numai atenţia publicului, care ar putea să treacă nepăsător pe lângă titlul modest al volumului «*Partea administrativă şi desbaterile*», asupra bogatului material informativ înălţător şi educativ ce-l cuprind

1) In 1595 (7103) Iunie 12 Ieremia Movilă întăreşte lui Ion *Hârjau* vel stolnic satul Ţipleşti. (creşterea col. Acad. Rom. 1905, 120)

2) Ziarele ieşene de atunci.

3) v. Broşura noastră «date nouă cu privire la Andronachi Donici» Iaşi 1915 extras din «Arhiva» 1915.

www.dacoromanica.ro

Analele Academiei Române cu speranţa că sprijinul din partea Statului şi mai ales a iniţiativei private, va pune cea mai înaltă instituţiune culturală a Românilor din nou în posibilitatea de a-şi împlini menirea istorică, atât de binefăcătoare.

Sever Zotta

Almanahul Orfanilor de Război, pe anul 1922, Iaşi, N. V. Ştefăniu 1 vol. 8°/₀ 112 pagini; această lucrare face un corp cu *Cartea Orfelinatelor* societăţii ocrotirea orfanilor din război 144 pagini. Preţul integral 20 lei.

Stăruim asupra acestei cărţi, întru cât priveşte o latură a activităţii societăţii Ieşane, Sediul principal al Societăţii fiind Iaşii, iar prezidenta societăţii fiind principesa *Olga Sturza din Iaşi*; în al doilea loc societatea a dat o mai mare desvoltare orfelinatelor în partea Moldovei întru cât *doi* ani de zile colţul nostru, al Moldovei a fost singurul apărat de năvălirea Nemţilor şi scutit de ocupaţie militară. Dacă vitejia soldatului român a apărat moşia lui Ştefan de invasiune, prin rezistenţa de la Oituz şi Caşin, cum şi prin ofensiva de la Mărăşti şi Mărăşeşti, caritatea creştină a femilor române a încolţit tot pe acest blagoslovit pământ al Moldovei şi în inimela Moldovencelor noastre *în primul loc.*

In *Almanah* avem materie informativă istorică şi literară; versurile nu lipsesc Dintre scriitorii ce au onorat cu scrisul lor almanahul notăm pe *Pr. Cicerone Iordăchescu* (despre Sf. Scriptură), *Sever Zotta* (Originea Orfanotrofiet în Principatele Române), *I. Simionescu* (Miroslava), *Dr. Trosc* (Sanatorul din vila *Grierul*). *A. Ilarion* (Şcoala de îndreptare din Iaşi, Copou), *General Tarnoschi* (Orfana Eugenia Gropeanu), *Chitulescu Elena.* orfană (Amintiri din 1917). In partea estetică scriitorii Ieşenii nu lipsesc: *M. Codreanu* (Glasul Neamului), Eugen Darzeu (Povestea de după războiu), Gh. Vasiliu Voina (Povestea ei, un act în versuri; şi «Din zile Grele» poem închinat prinţului Mircea); Gavrilet Francisc, orfan elev (versuri, 6 poezii).

Lectura acestui material variat e evocatoare de adânci sentimente de ţară, atât în prezentul ei cât şi în trecutul ei glorios. In *Miroslava* ni se evoacă primele şcoli «pansion de tineri nobili» a 3 franceji: «*Leneur*, *Sefnio* şi *Bagar*». Aici a învăţat carte M. Cogălniceanu.

Orfelinatul de la *Grierul* îţi evocă actualităţile războiului în restriştele lui; iar *Şcoala de îndreptare* de la Copou e o pagină de nobilă sforţare a celui ce a fost ca profesor public C. A. Meissner, o figură luminoasă în sânulcorpului didactic primar, care a înţeles să şi consacre şi el şi d-na Meissner, multe din ceasurile libere spre a spori fondurile şi a înzestra Iaşii cu un institut de educaţie, demn de a rivaliza şcolile similare din centrele apusene, şi a dat sarcina aceasta cercului didactic din Iaşi. Vremile de după război au grăbit realizarea gândului iniţiatorului harnicul şi destoinicul nostru elev azi coleg, A. Ilarion, îndarea de samă ce face scrie pagini de pedagogie experimentală de ceea mai mare importanţă.

In *Originea Orfanotrofiei* în ţările româneşti, autorul d. Sever Zotta, conservatorul Muzeului nostru municipal, ne evocă următoarele date, în ceia ce priveşte Moldova «Ideia înfiinţării unui *orfanotrofion* o avu A. C. Moruz Vodă în 1804, alocând 4000 lei pe an ca venit permanent. Ideia de la 1804 nu se realizase nici în 1828. cum constată A. Calimachi. In 1852 Ianuar 1 Ghica Vodă înfiinţă orfelinatul ce-i poartă numele.

Genealogistul autor constată că ideia lui A. C. Moruz Vodă din 1804, o realiză o strănepoată a sa *Olga Sturza* de azi, născută A. Mavrocordat; dânsa este strănepoata hatmanului A. Mavrocordat şi a soţiei sale *Smaranda*, fata lui A. C. Muruz

www.dacoromanica.ro

Vodă, şi a *Zoei Roseti* vestită prin calităţile ei de inimă nobilă, orfana de tată şi mamă la vrâsta de 9 ani.

In *Cartea Orfelanatelor* ni se dă partea administrativă, bugetară şi numele orfanilor. Societatea Orfanilor de război cuprinde 7 secţiuni (*Iaşi*, Bucureşti, Craiova, Chişinău, Cernăuţi, Sibiu, Constanta, Timişoara, Cluj).

Totalul orfanilor de război constataţi la 1 April 1921 au fost 359,260, diu cari 39,603 orfani de amândoi părinţii; din aceştia se găsesc asistaţi în orfelinate 7348, iar la domiciliu 55,470; *deci 296,442 orfani de război nu sunt asistaţi de nimene*, adică 83%!! De ce ?

Numărul orfelinatelor existente la 1 Aug. 1921 erau de 82, *din care 39 în regiunea Iaşi*. Cheltuelile cu întreţinerea anuală a orfelinatelor e de *32,438,470 lei*, din care *12 milioane pentru regiunea Iaşi*.

Dăm pentru edificare cetitorului nostru lista orfelinatelor din *Regiunea Iaşi* (Moldova): Şcoala de îndrepture (Iaşi) 60 elevi; Regina Maria (Iaşi) 76 fete; Regele Ferdinand I (Iaşi) 113 fete; Triaj (Iaşi) 63 mixt; Gh. Mavrocordat (Iaşi) 38 mici, O. M. Sturza (Miroslava) 79 băeţi; Istraelit 5 (Iaşi) 42 băeţi. Istraelit 5 bis (Iaşi) 33 mixt, Sublocot. Ecat. Teodoroi (Ungheni) 350 băeţi; Sanator vila Grierul (Iaşi) 81 mixt; M. Cogălniceanu (Iaşi) 25 băeţi, Iulia Antonescu (Neamţ) 55 fete, Leon Bogdan (Bistriţa) 85 băeţi; Maior S. Ignat (Botoşani) 88 mixt, Azilul Botez (Fălticeni) 29 mixt, Regina Maria (Bârlad) 52 fete; Dr. Brukner (Bârlad) 66 băeţi; General Răşcanu (Tecuci) 32 mixt; Principele Mircea (Sascut) 57 mixt, Orfelinat (T.-Ocna) 45 băeţi; Sf. Ecaterina (Bacău) 50 fete; Peneş Curcanul (Făstâci-Vaslui) 102 mixt, Grigore Ghica Vodă (Mihăileni) 173 mixt; imobil cumpărat (Huşi) 27 mixt, (azi are peste 80); V. Alexandri (Roman) 115 mixt, Episcop Nifon (Galaţi) 77 mixt; Principele Carol şi Principesa Elena (Neamţ); La aceste se adaugă orfelinatele catolicc Halăuceşti (Roman) 55 mixt, si Huşi 40 mixt. Total *2109* orfani.

70 vederi ce privesc orfelinatele din Moldova ilustrează această carte a orfelinatului.

Gh. Gh.

Maior Gr. Ionescu *«Gloria Regimentului Ştefan cel Mare»*, Iaşi 1922, Viaţa Românească 1 vol. 8% pagini 173, Preţul 22 lei.

In acest volum Maiorul Gr. Ionescu se încearcă a schiţa faptele de arme legate de Reg. XIII Ştefan cel Mare, în viaţa sa de la 1877 până azi. Trei războae a avut parte să vază generaţiunea noastră. Acel de la 1877, acel de la 1913 şi cel de la 1916. Ce mare diferenţă între ele! Dat a fost însă *sorţului* ca Reg. XIII să înfrunte cel întâi focul războiului în 1877, cum şi în 1916, tot armata de nord a înscris cele mai frumoase fapte de arme, din care Rgt. XIII nu lipseşte, ci ocupă locul întâiu, alături cu alte regimente şi ele ciuruite de duşmani, ca 25 de Vaslui 4 şi 8 de vânători şi altele.

După lectura acestei lucrări, scrisă de un militar, rămâi cu un sgomot în urechi aşa e de evocatore stilul înflăcărat al inimosului maior, care ştie prin puterea imitativă a sunetelor de cuvinte cum şi prin bogăţia de epitete sunătoare să-ţi evoace imagini de văz şi de auz din stropşitul armelor şi a părăiturilor de gloanţe şi srapnele!

Lucrarea e ilustrată cu 91 vederi, care adesea te opresc în chip deosebit şi ca curiositate şi ca duioşie. Piatra de pe mormântul locotenentului N. Macarie spune una; trecerea Carpaţilor în noaptea de 14—15 August spune alta; şi aşa fiecare din cele 91 vederi îţi pironeşte atenţia şi sporeşte năvalnicile imagini provocate prin stil.

www.dacoromanica.ro

Iată faptele de arme ale Regimentului 13 Ştefan cel Mare.

In 1877 se dă atacul redanul i Griviţa No. 1 la 27 August; atacul Griviţa (30 August), atacul Griviţei No. 2 (7 Octombre). Reg. XIII escortează 7000 prizonieri Turci spre Bucureşti. In ordinul de zi M. S. domnitorul zice: «*Reg. XIII dorobanţi a câpatat cea mai mare distincţiune «Steaua României» pe drapelul vostru, care va aminti cu dorobanţii d Iaşi şi Vaslui au fost cei dintâi carî au dat pizpt cu duşmanul la 27 August*».

De aceia din războiul dela 1877 Reg. XIII a fost cel mai cântat de poeţi (V. Alexandri) şi proslăvit de scriitori (N. Gane).

In 1913 Reg. XIII a luat parte la acel marş triumfal al armatelor române în Bulgaria pentru a impune Bulgarilor pacea şi a eşi mărită ţară Românească cu Ca drilaterul, El a trecut Dunărea la 5 Iulie la Corabia şi la 12 Iulie a ajuns la *Oscoviţa*, dincolo de Staroselţ. Holera a împiedecat înaintarea şi stă până la 27 Iulie în *Han-Brasen*. Capătă decoraţia *Avântul Tării*.

In 1916 Reg. XIII Iaşi cu 25 Vaslui-Huşi, au trecut pe la Oituz spre Poiana Sarată pasul Măgheruş, Şandru, Breţcu, (22 August) Kazon-Uyfala (24 Aug.) Cik-Sereda (Mercurea Ciculuí) 27 August); st. Mihaly (30 Augusi), sft. Domocos (31 Aug.) Vaşlab (1 Sept.)

La 23 Sept. începe retragerea şi la 28 Sept. Reg. XIII stă la Oituz în lupta incontinuă cu armatele germane până la 8 Dec. când i se dă ordin de refacere pentru Răcăuţi. Dar graba atacurilor face ca Reg. XIII să intre din nou în foc, de astă data pe valea Caşinului, cu începere de la 12 Dec. până la atacul început la Mărăşti (11 Iulie) şi luptele de la Mărăşeşti.

Regimentul XIII a pierdut 15 ofiţeri şi 1400 soldaţi.

Dar soarta norocoasă i-a rezervat Rg. XIII şi un rol de solie a Unirii şi a păcii. In Bucovina (8 Dec. 1917) şi la Hotin drapelul Reg. XIII fu aducător de ordine şi pace; el cimentează Unirea Moldovanului cu Bucovineanul şi Basarabeanul acolo sus pe malul Ntstrului, iar în Pocuţia lui Petru I. Muşat şi a lui Rareş Vodă, Reg. XIII ocupă la 23 Mai 1919 Sniatin şi alungă pe bolşevici.

In această glorioasă primblare a Reg. XIII vedem parcă solia tainică a înaintaşilor noştri că Moldova era sorocită să-şi întindă hotarele sale până unde steagurile glorioase ale Voevozilor noştri le-a adus la nord până la porţile Sniatinului şi Colomeii; iar de-a lungul Nistrului de la vechea cetate a Hotinului până la marea cetate genoveză a Cetăţii Albe, restaurată de Ştefan Vodă în 1841, aşa cum este şi azi, şi cum dovedeşte inscripţia aşa de greu de tălmăcit. ce au puso pe poarta Cetăţii părcălabii de Cetatea Albă, Luca şi Herman în 1481, în grija ce aveau de a întări cetatea contra atacurilor Turceşti, ce se înteţiau, şi care apoi a adus şi căderea ei în 1484!

Când fiecare Regiment îşi va avea monografia sa vom şti în mod precis totalul de fapte eroice ale armatei Române şi se va alege atunci mai bine neghina de grâu, ţintuind pentru vecie trădătorii de steag, neam şi ţară.

Şi ca încheere pentru casa de editură Viaţa Românească. Poarta. cărţii e umplută de o figură alegorică, care deşi pare a sămăna din cărţi vechi cu slove, cu figura unui arhanghel înaripat, e lipsită de gust estetic şi în *rococoul* sàu nu spune lămurit ideia. Când Vlădicii noştri cei vechi împodobiau poarta unei cărţi — Triod ori Penticostar — erau în gustul timpului; nu tot aşa însă poate fi azi. Toate gusturile la vremea lor.

(Gh. Gh.)

www.dacoromanica.ro

Ioan Caraiani. *Studii istorice asupra Românilor din peninsula Balcanică.* Buc. Tipografia lucrătorilor asociaţi. 1 vol. *neisprăvit*, pg. 272.

In amintirea pioasă a profesorului Ion Caraiani, care a onorat Universitatea de Iaşi peste 40 de ani ca profesor de l. şi literatura Elenă, facem un serviciu cetitorilor noştri, stăruind asupra acestei lucrări, care începută acum 40 de ani în urmă, n'a avut parte s'o isprăvească, şi să lipsească ştiinţa românească de roadele unei munci încordate, puse în slujba luminării unei chestii istorice, ce priveşte românitatea dintre Balcani şi Laconia.

I. Caraiani, ca macedonean, a ţinut să dea neamului său în genere rodul muncii sale culese în şcolele greceşti din Atena, evidenţiind rolul precumpănitor ce a avut elementul românesc din Balcani la emanciparea Eladei. Aproape toţi conducătorii revoluţiei greceşti de la 1821 au fost *eroi Suliaţi*, deci români macedoneni, şi dacă ei au pus sufletul lor şi piepturile lor pentru Grecia, nu înseamnă că trebue contopiţi cu naţiunea greacă.

Ori cât ar părea de *îndrăzneaţă* tema pusă de autor şi *greu* de rezolvat, fost-a dat lui Caraiani ca să aducă în cauză tot materialul istoric cules din izvoare de mâna întâia, şi ca adânc cunoscător al vieţii românului din Pind să pună în slujbă acest material etnografic, care lipseşte altui scriitor *de departe*.

Tonul scrierii nu e cel de revoltă, ci cel de limpezire documentară. Iar ca bază a cercetărilor este *limba* armânilor, e *onomastica* întrebuinţată în Pind la Armâni şi din acest material lexical îşi ilustrează şi utlizează toate dovezile istorice.

In primul loc se ocupă de *numele Suliaţilor*, adică al Rumânilor ce locuesc regiunea munţilor *Suli* (pl. de la *Sulă*), şi care cuprinde 4 comune româneşti din Epir *Suli*, *Chiafa*, *Avarica şi Samonivo* între Janina şi Preveza, cărora alţii le dau nume de *Fărşeroţi* sau *Arvanitovlahi* şi cari au dat în mişcarea de la 1821 pe capii luptători, ca *Marcu Boţari*, *Ghiţu Ciavela*, *Puliu Dracu*, *Scumpu Dracu şi Zimă Zerva*.

In cap. II se ocupă de *Farşeroţi — Farsalioţi* — descedenţi direcţi ai Romanilor de după luptele de la *Farsala*, şi în care se enumără 3 triburi mai însemnate: *Malacaşii*, *Buii şi Mazariţii*. Fărşeroţii au ocupat munţii *Suli* cu mult înainte de veac al XV, când Turcii ocupă Ianina, şi graţie spiritului lor militar şi *căpitanilor* şi *armatolilor* au ajuns să aibă în stăpânire 66 sate cu 66 moşii prin împrejur, şi pentru a căror stăpânire au trebuit să desvolte mult spirit militar (cap. I).

In cap. IV se ocupă de tălmăcirea a diferite nume de *Fărşeroţi Suliaţi* prin a căror tulpină dovedeşte că sânt nume româneşti; Iată câteva: Drăcaţii (dracu), Buciaţii (buci) Câscăraţii (Căscare) Mănzaţii (mânz) Tontaţii (tont) etc.; apoi alte porecle macedonene: *Ciavelaţii* (a ciuli urechile) *Bataraţii* (boţuri) *Dăngliaţii* (urecheaţi), *Şiaţii* muşaţii-frumoşii), *Beliaţii* (beliu—alb). *Toraţii* (tor=urmă), *Şahinaţii* (Ş,ain=uliu). *Băfaţii* (bafă=broască mare). *Băcaţii* (bâcă=pântece) etc.

Din comuna *Avela* ne aduce o lisă de 280 nume, după catastihul lui *Ziana* din 1824 Aug. 13. Dintre numele mai însemnate dă: *Bagna*, *Caraiani*, *Ciuveli*, *Zarmă*, *Şaguna*. *Ciavelonin*, *Canta-Cusinestii* (Canta din satul Cossina): Mai toate numele le întovărăşeşte cu note istorice şi filologice de cel mai mare interes, căci toate sânt scoase din o bogată erudiţie.

O dată pus pe terenul *onomasticei*, autorul constată că metoda sa este *unică* în analele istoriografiei (pg. 86), dar, mirarea cetitorului va fi mare când va afla că toţi căpitanii cei mari ai revoluţiei greceşti din 1821 au fost români, nu greci» (id).

In acest scop, Caraiani aduce alte liste: din Vlaho Clisura (228 nume), din Perivoli (184 nume), din Nijopoli (116 nume), din Gramostea (44 nume) din Nevşasta (106 nume) din Moviştе (122 nume). Fiecare listă e adnotată cu observări filolo-

www.dacoromanica.ro

gice, aşa că din enumărarea celor peste 1000 de nume face dovadă că «Grecia o liberează Albanejii insulari pe mare şi Românii pe uscat» (pg. 106).

In § 5 face un exurs istoric foarte interesant şi *nou* asupra *capetanatelor româneşti* şi ce erau *armatolii*. Căpitanii erau un fel de bei creştini, ca şi domnii români; de aceia Turcii le ziceau *Vlahbei*. După dărâmarea vieţii romane în orieut, coloniile romane s'au retras dinaintea barbarilor ce ţineau şoselele romane în munţii ascuţiţi şi lesne de apărat «în Suli» şi acolo au dus secule o viaţă *independentă*, pe care n'a dărmat'o decît Alipaşa tiranul Ianinei în secl XIX-a, după dărâmarea şi pustiirea *Moscopolei*. Viaţa de arme dusă de aceşti Suliaţi, puşi supt conducere de *Celnici, Căpitani*, a făcut epocă în Balcani şi Veneţienii au sprijinit acest spirit militar al Suliaţilor cu *căpitanii* şi *armatolii* lor (armat-lu) în luptele lor contra Turcilor. Pentru a dovedi rolul militar-istoric jucat de aceşti căpitani şi armatoli Suliaţi ne dă o listă de 317 nume de căpitani forşeroti angajaţi în serviciul Veneţiei cu începere din secl. XV-a. Odată lista dată ia nume cu nume şi le face câte o notă istorico-biografică de cel mai mare interes.

E de ajuns a pomeni câteva nume din acest lung pomelnic: *Buia* (1495), *Colocotroni, Zidru, Troacă, Zaharia, Lazu, Cacioni, Bucuvală, Caciandoni, Ciaveli, Riga, Velestiniul, Farmachi, Gh. Olimpiotul, Gh. Valtinos*, fraţii Vlahopol etc. pentru a vedea că nu numai marii căpitani ai Eteriei erau rumâni Fărşeroţi, dar chiar *Riga Velestinul* marele cântăreţ al redeşteptării Grecii a fost rumân.

Notele explicative ce urmează lista celor 317 nume de căpitani fărşeroţi, se opresc la No. 188 «Lachiaţii şi Sfachioţii din Creta» români mutaţi cu şederea lor acolo, ca să vedem că autorul avea manuscriptul gata pentru toate numele de Căpitani, adică şi pentru restul de 129 nume.

După ce isprăveşti de cetit această lungă listă de *eroi rumâni*, ce şi-au vărsat sângele pentru o cauză străină neamului şi sângelui, dar scumpă sufletului lor hrănit cu cultura greacă, te simti mărit ca neam, dar şi mâhnit în suflet, căci în rosturile acestei cărţi—unice în felul ei—s e citeşte taina suferinţilor poporului macedonean, din care Caraiani făcea parte.

Incepută cartea prin 1880, s'au tipărit aceste 17 coale la vechea tipografie a lui P. Ispirescu, unde îsi tipărea Academia lucrările sale. Cât timp Academia a tipărit la Göbl, Caraiani n'a avut parte să-şi continue lucrarea; de ce? aici stă taina sufletească a scriitorului, să zăbăvească cu darea la iveală a eroismului celor ai lui pentru cauze streine şi deci să lase să domnească ideia că *palicarii* Greci dela 1821 au eliberat Grecia, nu românii macedoneni prin *căpitanii* lor.

Caraiani a murit. Lucrarea lui puţini au văzut'o cât a trăit autorul; şi deci ştiinţa românească *ca şi politica românească din afară* n'a folosit roadele cercetărilor sale istorice nici la 1914 nici la 1918.

După moarte, cartea s'a vândut cu chilogramul la brânzarii din piaţa lui Sf. Spiridon, de unde *din întâmplare* învălindu-mi-se un chilogram de brânză în una din coale, am dat de rostul ei, şi o mână de prietini ne-am grăbit să cumpărăm cu cântarul coalele răzleţe din această prea meritoasă lucrare a celui mai talentat, dar şi *ciudat* autor, ce a fost în viaţă Ion Caraiani.

E o tristă şi plină de învăţăminte poveste cu această lucrare, prin care ni se desvăleşte un colţ din istoria întunecată a elementului românesc din Peninsula Balcanică.

(Gh. Gh.)

www.dacoromanica.ro

George G. Maxim. «Obiceiurile juridice ale poporului român» Iaşi, tip. Lumina Moldovei 1921 1 vol. 8°/₀ pg. 106. Preţ 15 lei.

Lucrarea d-lui Gh. Maxim strânge într'un volum o serie de articule răzleţe, ce le-a publicat după vreme în diferite reviste. Acum când lucrarea este un tot se poate aprecia întinderea şi cuprinsul. Autorul nu se prezintă *în specialist*, ci în doritor de a contribui cu ceva la importanta problemă istorico-jurdică a obiceiului pământului. Publicul aşteaptă de la *istorici, arheologi, juriştii universitari* ca să se lărgească şi să se complecteze cadrul studiului. De si avem 4 catedre universitare ce privesc materia *Istoria vechiului drept românesc*, la cele 4 Universitţi, studii complecte abia încep să se ivească, ca cel al d-lui Onişor de la Cluj; Cursurile Universitare litografiate sunt necomplecte şi unilaterale, căci ori juriştii n'au cultura istorică-arheologică complectă, ori istoricii n'au cultura juridică comparată.

Privită în acest cadru lucrarea d-lui Maxim e o reluare a firului de la lucrarea lui Gr. Alexandrescu în aceiaşi materie, şi poate sluji ca pildă — cadrul fiind mărit şi sistematizat — la alte lucrări similare.

Gh. Gh.

Gh. Pascu. *Istoria literaturii şi limbii române* din secl. XVI; Buc. 1921 «Cartea Românească». 1 vol. 8°/₀ pg. 217. Preţ 20.

Istoriea literaturii române din secolul XVII Iaşi, «Viaţa Românească» 1 vol. 8°/₀ pg. 184. Preţ 28 lei.

Lăudăm hărnicia profesorului de la Iaşi, care prin lucrările sale umple un gol în literatura ştiinţifică, grăbindu-se a-şi tipări cursurile sale, de literatură veche, ce le ţine la Universitatea de Iaşi. Când în 1884 Aurel Densuşianu şi-a publicat cursul său de Istoriea Literaturii Române, el, suplinitorul lui Andrei Vizanti, a fost o uşurare pentru studenţi şi de şi critica n'a cruţat lucrarea, ea a fost începutul activităţii de literatură critică, faţă de cursul manuscript a lui Vizanti. Mai apoi V. A. Ureche şi-a publicat şi el ale sale *Schiţe de Istoria Literaturii Române*, cu mult material nou şi informativ.

Lucrarea d-lui Pascu arată un vădit progres, şi dacă nu va fi scutită de critică, nu înseamnă că nu se serveşte cetitorului *specialisant* material nou şi ordonat după vederile autorului. Aşa materia literară a secl. al XVI-a o împarte după prezenţa sau lipsa *rotacismului*, criteriu foarte şubred şi unilateral. S'ar putea împărţi operele după limba în care s'a scris textul: slavonă sau românească, lucru mai firesc, căci scrierea în românește s'a desprins din practica scrisului slavon; dovadă că avem texte bilincve slavo-române şi manuscripte şi tipărite. S'ar mai putea împărţi materia după obiect, deci după conţinut, lucru logic şi izvorît din natura lucrurilor. Dacă într'un text apare sporadic un rotacism: fântâreale, Rumărul, Gheamere, cum clasezi textul? După sistemul Pascu fondul e sacrificat formei, şi forma literară unui fenomen fonetic.

D-sa fiind filolog, vede în literatura veche numai *filologie!* O greşală şi o lipsă metodică. Studentul la literatura veche cată să ia cunoştinţă de *duhul* scriitorilor acelei epoce; la Pascu cetitorul textelor vechi uită *duhul* şi ia fenomenul *fonetic*. Şi apoi şi aici observările sânt împrăştiate după texte; nu textele grupate după fenomenele fonetice larăşi metodă specială, dar nu logică nici edificătoare. S'ar evita astfel repetarea şi difuziunea.

Trecând la secl. XVII, facem aceiaşi observare; materia o împarte după prezenţa sau lipsa tiparului în ţările Române. Tiparul este un *incident* într'un secol, şi nu prezenţa sau lipsa lui explică de ce nu s'au tipărit la noi cronicile în secl XVII-a.

www.dacoromanica.ro

Ce adică n'aveau boerii parale să cheltuiască cu tiparul? Din cauza acestei metode de clasificare, materia literară a secl. al XVII e împrăştiată şi nu coordonată după conţinut. Iar cât priveşte complexitatea materiei literare, lipsesc o mulţime de texte scrise în secl. XVII, dar nepublicate Autorul n'a utlizat nici pe laţimirschi, nici pe D. Russo în studiile lor·

Autorul «comunicărilor» din Arhiva îşi trădează condeiul său polemist şi în studiile sale de literatură. Citâm 2 pasaje: «Radu Popescu este incontenstabil *precursorul refugiaţilor munteni în Moldova din toamna lui 1916!* (pg. 29). Şi în alt loc: «Beţivanul analfabet (i. d.) (Cantemir Vodă) a răpus deci pe omul cel mai învăţat din ţara lui (i. d. Miron Costin) [pg. 31]!!

Nu mă unesc cu afirmarea d-lui Pascu: «încă de la apariţia ei cultura românească este în mare parte *un produs al străinilor*» (No. 30), căci dacă Urecheştii şi Costineştii au învăţat carte în Polonia, cât e polon în duhul ce pun ei în scrierea cronicilor lor?

Cetind aceste 2 volume ale d-lui Gh. Pascu, rămâi cu convingere adâncă de ce largă parte a avut Moldova în cultura românească, mai ales în sec. XVII, când cronicarii, Erarhii şi Voevozii chiar ai ţării se arată mai înzestraţi cu talente literare de cât scriitorii similari din Muntenia. Una e când boerul făptaş în politica ţării ia condeiul şi scrie faptele, la care el direct a luat parte, punându-şi în frază sufletul său direct, cum a făcut Ureche şi Costineştii ori Neculea, şi alta când g amaticul de casă al Cantacuzineştilor ori Băltenilor ia condeiul şi scrie despre faptele stăpânilor săi. D ipă cum pasiunea colorează stilul, aşa şi strădania sufletului izvorăşte talentul.

In alt domeniu, ca să afirmi că tot ce e cultură literară românească e produs al înriuriri străine, însamnă că nu cunoaştem în cutele ei cum a curs viaţa românească în sate şi mănăstiri, pentru a vedea în sinea lor plămada duhului şi avântului literar românesc. Literatura populară stă dovadă că poporul românesc are un duh literar şi un simţ artistic; cum atunci clasa diriguitoare să fie lipsită de acest duh şi simţ literar? Istoricii literari ar trebui să fie mai adânc cunoscători ai vieţii sufleteşti a poporului nostru pentru a-şi face afirmările lor categorice.

(Gh Gh.)

Revista *societăţii istorico-arheologice bisericeşti din Chişinău* vol. XIII Chişinău tip. Eparhială 1921 1 vol. 8°/₀. 80 pagini, preţ 10 lei.

Societatea istorică-arheologică din Chişinău a fost înfiinţată în 1904, aşa că are 18 ani de existenţă. Cu incepere de la 1909 societatea a inceput a redacta o revistă supt numele Труды pusă supt direcţia d-lui V. Curdinoschi, directorul seminarului din Chişinău. In prima fasciculă (Выпускъ) din 1909, găsim un prim articol de P. S. S. Gurie asupra *tiparniţelor*» din Basarabia.

Primele 11 volume sânt toate redactate în l. rusască şi cuprinsul studiilor priveşte istoria bisericească a Basarabiei, cari vor trebui rezumate şi sintetizate *pe româneşte* pentru înţelesul de azi al cetitorilor revistei.

Cu al XII an al revistei (1920) se dau pe româneşte mai multe studii, căci s'au schimbat direcţia revistei, trecând'o supt conducerea arhimandritului *Visarion Puiu*, astăzi Episcop al Argeşului, şi unirea Basarabiei cu România trebuia să aducă şi în conducerea şi redacţia Revistei schimbările cerute de împrejurări. Dar nu e uşor lucru a schimba şi oamenii!

In fascicula XIII se continuă cu redactarea şi pe ruseşte a studiilor ce se publică, ceia ce arată că în sânul preuţimei Basarabene se cuprind nu numai elemente

www.dacoromanica.ro

ruseşti, dar că cultura şi practica limbei ruseşti e uzuală încă pentru o generaţie din preuţii actuali. In această fasciculă avem un studiu asupra bisericii *Uspenia* din Chilia, prefăcută la 1806 din o moschee veche turcească din 1711, datorit d-lui T. Colomoiţov, tradus de Hr. Dăscălescu.

Alt studiu „*Câteva date nouă privitoare la moşiile zise închinate din Basarabia* de M. Ceacăr protoereu. După acest studiu mănăstirile din Atos stăpâniau 138 moşii cu 229202 desetine; iar bisericile din Moldova stăpâneau 85 moşii cu 56084 desetine. Deci peste tot Basaracia cuprindea *173 moşii închinate cu o suprafaţă de 285287 desetine.* Cu începere de la 1873 ministerul de domenii a luat el conducerea şi administrarea bunurilor acestor moşii şi prin arendare s'au sporit veniturile şi s'au înzestrat aşezămintele de cultură. Aşa de la 1876 încoace Arhiepiscopia Chisinăului primea din veniturile domeniilor închinate 50000 ruble pe an. Acestui venit se datoresc toate îmbunătăţirile în localurile şi şcolile întemeiate pe lângă Arhiepiscopia din Chişinău.

In studiul *explicarea numirilor turco-tatare ale oraşelor şi satelor din Basarabia* de prot. M. Ceacăr, găsim lămurirea etimologică a 52 nume de sate şi târguri din sudul Basarabiei: Bender (port)=Tighina (trecătoare), Aba clădjaba (fabrica de postav), Carabetovca (consângean) Sadaclia (curat), Cioramurza (a lui Mârza Cioară), Bulboca (ocol îmbelşugat) Calfa (Hatman), Tanatar (signalist), Fârladan (aruncător) Hagimus (Hagiul Mârza), Carachioi (sat negru), Castangalia (refugiat), Şagaidac (nesăvârşită), Cainar (clocot), Baccialiia (loc spinos, şi loc bogat), Batâc (cufundat), Geamăna (mecet, ţintirim), Coşcalia (sprincenat), Surec (cireadă, cârd), Cebanovca (câşla ciobanilor), Ialpujeni (nutreţ) Căuşani (adunare), Chiţcani (fugari), Zaim (armata neregulată), Şaiţ (număr), I. Tocuz (străin), Copanca (rupt! ori *săpat?*), Cimişlia (bogat ori arhitect), Beştemac (5 cucuiuri) Şelemet (pace), Topal (schiop), Cecur-Miagir (răstoc şerpuit) Ceanac (castron), Comrat (cal roib), Başcalia (străin), Beşalma (5 mere), Başchioi (sat principal), Dezghiugea (hipodrom), Tomai (popor), Ciocmeidan Carlâc (loc întins şi bogat cu omăt), Taraclia (pieptene), Baimaclia (amăgitor) Batăr (n. propriu) Iserlia (rob), Ciadăr (cort), Avdarma (vânăt), Baurcea (bogat), Beşghioz (5 ochi) Gaidar (cimpoer), Joltai (atrăgător), Cazaiaclia (labă de gâscă), Chiriet (sterp).

Societatea istorică din Chişinău numără 99 membri, din cari 67 sânt activi şi 29 de onoare. In numărul lor intră multe persoane din vechiul regat. Semnalăm membrii din Iaşi: Ilie Bărbulescu (de onoare) O. Tafrali (de onoare), C. Bobulescu preut (activ), Ghibănescu Gh. (activ) iconom I. Ţincoca (activ).

Societatea dispune de un fond de 23173 lei şi 900 ruble. Cheltuelile s'au cifrat cu 7669 lei; aşa că dispune la finele anului 1921 de un sold *de 15504 lei.*

Intre scopurile Societăţii istorice-arheologice din Chişinău citâm pe aceste:

«Dorinţa comitetului este ca să se strângă obiecte vechi şi cărţi, care vorbesc de trecutul neamului şi al bisericii noastre româneşti în aceste părţi şi care se găsesc atât pe la parohii cât chiar şi pe la particulari şi toate aceste mărturii ale vremilor trecute să mărească muzeul societăţii.

«Apoi cât material istoric vechiu bisericesc nu stă gata de scos la lumina zilii prin tipar pentru întâia oară şi multe documente însemnate nu aşteaptă să fie redate în graiul românesc din izvoadele şi publicaţiile ruseşti ce se cunosc!

«Prin o astfel de activitate şi cât mai intensă, s'ar desvolta şi mai mult în generaţiile tinere iubirea de trecutul nostru, de comorile de gândire şi arta naţională şi bisericească».

www.dacoromanica.ro

Glasul dela Chisinău e şi al nostru la Iaşi, căci acelaşi scop urmărim şi noi, de şi e greu din Nazaret să pui stăpânire pe Ierusalim!

(Gh. Gh.)

Alexe Procopovici *Introducere în studiul literaturii vechi.* Cernăuţi. Tip. Glasul Bucovinei 1922 1 vol. 8°/₀ pg. 127. Preţ 25 lei.

Tânărul profesor Universitar de la Cernăuţi ne-a dat în acest volum lecţiile sale ţinute la Universitate în faţa studenţilor săi.

In întroducere (pag. 9—21) se ocupă de generalităţi, în mod simplist, şi propune o nouă divisiune a materiei literaturii: a) epoca veche de la origini la sec. XVIII-a; b) epoca nouă cu şcoala ardeleană (1780); c) epoca modernă cu *Semănătorul* (!?!). Tot era mai bun I. Lăzărici din 1892!.

In cap. II *bibliografie* (pag. 23—35) critică toate lucrările de istoria literaturii, dar nu le înşiră în mod cronologic şi evolutiv, şi *nici complect.* De ce? In aprecierile sale e personal şi nu ob'ectiv, şi cred că era locul ca enumerând cărţile să le spună principiul după care s'au întocmit; nu *numai critica.*

In cap. III *cele dintâi începuturi ale creştinismului nostru* (pg. 37—42) se orientează după studiile lui V. Parvan. Chestia aceasta are o mai bogată literatură, pe care n'o cunoaşte autorul, sau n'o utilizează.

In cap. IV *Epoca limbii slavone* (pag. 43—108) cu mai multe paragrafe discută toate chestiile ce privesc literatura veche: întroducerea limbii paleoslovenice, vecinii creştini la nordul Dunării (Unguri), Principatele româneşti şi mitropoliile lor; Ardealul supt Unguri, Bogomilismul şi Husitismul (aici autorul e un adept al teorii Husitismului susţinut de N. Iorga cu biserica din *Peri* (Maramureş);—Şcoala lui Nicodem; pe vremea lui Ştefan cel Mare şi Neagoe Basarab, Neagoe Vodă ca scriitor; întâele tipografii, reformaţiunea, declinul slavonismului.

In *încheere* (cap. V) autorul discută chestia dacă ortodoxismul a fost sau nu paladiul naţionalităţii noastre, şi încheie că «curentul românesc în literatură nu e datorit unei biserice ortodoxe, ci altor curente streine şi chiar duşmănoase ei».

Vedem dar că felul cum pune chestia autorul e tendenţioasă şi unilaterală şi provoacă discuţie.

(Gh. Gh.)

Şezătoarea *revistă de folklor,* director *Artur Gorovei* Anul XXX, vol. XVIII *număr festiv* 1 vol. 8°/₀ No. 136. Preţul 10 lei. Fălticeni, Tip. I. Bendit.

Felicităm pe d. Artur Gorovei că vede lucrarea sa literară «*Şezătoarea*» ajunsă în al 30 an de existenţă, cu toate *epicele* peripeţii prin care a trecut. Felicitez asemenea pe valoroşii săi colaboratori, învăţătorii de la Suceava, podoaba dascalilor rurali din ţară, în frunte cu bătrânul M. Lupescu şi cu acel lanţ lung de muncitori în ogorul culturei de pe brazda ţaranului, între cari eu unul număr pe cei mai buni, pe cei mai meritoşi şi pe cei mai dragi ai mei elevi de 34 ani în urmă: Gh. Teodorescu-Kirileanu, Ion Teodorescu, Petre a Ghcorghiasei, Alex. Vasiliu, patriarhul de la Tataruşi, eroul N. Stoleriu, mort pentru patrie şi alţii. Muntele ne-a adus la Iaşi, la «Vasile Lupul» pe cei mai talentaţi elevi, şi semănţa prinsă la Iaşi a rodit la Suceava!.

Şi eu în tinereţe am adunat folklor: urături, chiuituri, cimilituri, cântece, etc, mult material a eşit în coloanele *Analelor literare* din Bucureşti şi în *Şezătoarea*, ca şi în *Gh. Lazăr* din Bârlad; din dragul cercetării sufletului artistic de azi al Românului, am păşit la cercetarea sufletului *de eri*, tăinuit în graiul lui viu şi plin de

www.dacoromanica.ro

înţeles (Din Traista cu vorbe); apoi am păşit la descifrarea vieţii vechi în zecile de mii de documente adunate de pe tot întinsul Moldovei. Şi Suceava ne-a dat o mare şi bogată recoltă. Dar acolo am sădit viu în sufletele elevilor mei dragul de sufletul săteanului şi dacă în mişcarea socială şi politică se culege rodul *trecător*, în domeniul literelor e rodul *permanent*

Şezătoarea e o mărturie vorbitoare de ce poate face *un om-doi* (Gorovei şi Lupescu) chiar în Nazaret, când duhul domnului pluteşte aşa de mănos pe plaiurile munţilor Sucevei!

Dorim din tot sufletul ca Şezătoarea să treacă de *Jubileu*, grupând în juru-i toate tinerele vlastare ale culturii rurale.

(Gh. Gh.)

Lutetia, *Bulletin du cercle d'études franco-roumaines* 1 ere année 1921—Jassy 1922. 1 broşură 48 pagini «Viaţa Românească».

Evenimentele de după războiul mondial au adus necesitatea unei mai intensive propagande culturale franceze în ţară la noi, ca şi în ţările micei înţelegeri. Scopul se înţelege de la sine. Contra politicei de *agresiune* germană, care în 50 de ani a provocat 4 războae: cu *Austria*, cu *Danemarca* cu *Franţa* şi apoi cu *Europa* întreagă, s'a organizat prin iniţiativa a doi oameni de stat: Take Ionescu şi Beneş, alianţa defensivă a 4 state din Europa Răsăriteană: *Polonia*, *CehoSlovacia*, *Jugoslavia* şi *România*, ca ori şi când o agresiune s'ar pronunţa pe tot frontul acestor state de la Baltica la Marea Neagră şi Mediterană să se opună baionetele a 4 state cu peste 80 milioane locuitori.

Odată cu stabilirea de legături comerciale şi politico-militare, Franţa care are interesul de a-şi afirma preponderenţa ei politică în Orient, a trebuit să lărgească cercul influenţelor sale culturale.

Cum mişcarea aceasta de înfiinţare a unui cerc cultural *Franco-Roumaine*, priveşte Iaşii culturali, dăm pentru înţelesul cetitorilor noştri cuprinsul acestui buletin.

Dl N. Şerban, *promotorul cercului*, scrie: *Pourquoi un cercle d'etudes Franco-Roumaines?* Şi aduce 3 motive: raisons politiques, raisons d'ordre national roumaine, raisons d'ordre intellectuel, nécessité de la propagande franco-roumaine.

In al doilea loc ni se dau statutele, ce cuprind 14 articole. Prin art. II se organizează mai multe secţiuni: literară, artistică, militară, economică financiară şi *feminină*.

Cercul Lutetia a organizat conferinţe, cursuri de limba franceză, broşuri şi o mică bibliotecă. Cercul posedă şi un fond bănesc: venituri 60197 lei, cheltueli 37055 lei; Saldo 23141 lei. Ar fi de dorit ca efectele acestui cerc de cultură franceză şi de apropiere de interese materiale şi politice să deschidă în piaţa Iaşilor o librărie franceză, o tipografie franceză şi un bazar universal, sucursale ale atâtor case din Paris, pentru a reda Iaşilor acea splendoare de vechi magazine franceze, cari au onorat piaţa Iaşilor cu atâtea firme franceze între 1830—1890.

(Gh. Gh.)

Memoriu *asupra situaţiei şi nevoilor Universităţii din Iaşi*. Iaşi 1922 tip. C. Aberman. 1 broşură 18 pagini.

Nevoile Universităţii Ieşene sânt permanente şi crescânde, căci permanentă şi crescândă este îngrijirea centrului asupra înţelesului rostului Universităţii de Iaşi. Ceia ce n'a putut capacita mintea omului, a venit vremea să ne capaciteze. Astăzi când hotarul de răsărit al Moldovei merge la Nistru, iar la Nord la Cirimuş, Universitatea de Iaşi e chemată a sluji ca un centru luminos, care să împrăştie cultura românească

www.dacoromanica.ro

în zări mai depărtate, şi să trezească la viaţa culturală marginile amorţite ale Nistrului, ducând chiar şi peste Nistru până în Bug, răsunetul limbei, literaturii si ştiinţei româneşti.

Memoriul acesta e nu ştiu al câtelea în lanţul memoriilor trimese pe vremuri cercurilor de la Bucureşti. Ca mai toate s'a izbit de incuria centrului, da, este adevărat; dar că si noi cei de la Iaşi am fost tembeli şi lăsători şi nelegaţi sufleteşte de Universitatea noastră iarăşi este un fapt. Cu profesori ambulanţi, cari îşi au inima în Capitală şi numai Catedra la Iaşi, ca *un punct de sprijin al caricrii*, nu se putea urni la satisfacerea nevoilor înaltului nostru institut de cultură naţională.

Pe vremuri un Gr. Cobâlcescu, un Poni, un Xenopol au înălţat Universitatea de Iaşi, trecându-i vaza peste hotară. «Ei au făcut fala Universităţii noastre prin dragostea adâncă ce nutreau pentru instituţia noastră şi prin interesul legat pururi *de Iaşi*».

Astăzi Universitatea de Iaşi este *o necesitate* naţională; mai ieri se credea că e ceva de prisos: Numărul studenţilor s'a *înzecit* aproape; de unde între 1910—1914 era cel mult 800; azi avem *peste 7000*: (1475 în (1918),+1804 (1919) +2034 (1920) +1794 (1921)—7107. Din aceştia Basarabia ne dă *2731!*

Partea bugetară a celor 3 mari Universităţi e în defavoarea Universităţii de Iaşi.

Clujul 54 milioane
Bucureşti 23½ milioane
Iaşii 12½ milioane.

De ce? Pentru că toate clinicile facultăţii de medicină de la Cluj sunt pe sama statului şi se cheltueşte cu ele *peste 25 milioane pe an*, pe când la Iaşi acest serviciu îl îndeplineşte Casa Sfântului Spiridon, şi statul îi precupeţeşte cele 3½ milioane ajutor pe an!!

Venind la Catedre, Conferenţiari, Asistenţi, Universitatea de Iaşi stă tot în urmă.

	Bucureşti	Cluj,	Iaşi
profesori	102	97	83
conferenţiari	43	11	25
asistenţi	20	5	4
Total	165	113	112

Faţă cu această situaţie rectorul Universităţii cere un spor *foarte* simţitor atât în bugetul ordinar, cât şi în cel al Casei Şcoalelor, dar mai ales cel extraordinar pentru clădiri din nou, amenajări, înbunătăţiri, rotunda sumă de 88 milioane lei, iar peste tot la 120 milioane lei, toate aceste sume repartizate pe un timp de câţiva ani.

Ne asociem la aceste mari şi drepte nevoi pentru a se zice odată că avem o Universitate.

(Gh. Gh.)

D. D. Mototolescu, *Darurile din naintea nunţii* în dreptul vechiu românesc comparat cu cel romano-bizantin şi slav. Buc. 1921 tip. Convorbiri Literare. 1 vol. 8°/₀ 86 pag. Preţ 28 lei.

Dl D. Mototolescu este unul din tinerii profesori universitarii—in spe—care a îmbogăţit literatura ştiinţifică juridică cu o serie de lucrări, interesante prin însăşi natura chestiunilor tratate, dacă nu prin claritatea şi corecteţa literară a scrierilor. Vădit că d. Mototolescu sufere în redactare de *ordine*, de *claritate* şi de *corecteţă*. De ce? Stăpân pe limbele slave vechi şi nouă, d-sa ar putea folosi în o foarte largă măsură conţinutul acestei literaturi slave în elucidarea ştiinţifică a multor probleme de istoria veche a dreptului; dar pentru acestea se cere o foarte adâncă cunoştinţă

www.dacoromanica.ro

a izvoarelor interne, un foarte bogat material documentar, ca aşa alăturea cu cele străine să nu-l îndepărteze de sfântul adevăr. Constatarea adevărului în cele vechi ale vieţii dreptului cere un fel de *intuiţie* specială, care nu ţi-o dă numai lectura în diferite limbi.

Materia «darurilor de nuntă» autorul o tratează de atâtea ori câte sânt legiuirile la care se referă; darurile de nuntă după Prohiron, după Epanagogă, după novelele lui Leon înţeleptul; iar la noi la Români le studiază după pravilniceasca condică a lui Ipsi'ante, după Codul Caragea, după Andronachi Donici, după Calimah, ca şi cum ar fi atâtea serii de articole într'o revistă de drept, care cere scriitorului să privească din nou toată chestiunea în cuprinsul acelei pravile. Când însă vii să faci un studiu unitar asupra unei chestii, într'o carte întreagă trebue să ai *unitatea* concepţiei, de la care vine apoi *ordinea* materiei; de la aceasta *claritatea* stilului, şi apoi *corectiţa* frazei. Nefind astfel după ce ai isprăvit de cetit cartea, te alegi cu un *haos* de informaţii una pe alta eliminându-se, căci dacă 10 legiuitori au fost cari au formulat legile lor, materia care au tratat'o şi legiferat'o era una şi aceiaşi: *darurile de nuntă*; donatio ante nuptias, sponsalitia largitas, pretium pudicitiae, arra sponsalitia.

In dreptul bizantin aceste daruri se chemau: προγαμιαία δωρεά şi ὑποβολον : (αντιφερνα) ἀνακαλυπτήριον, κάσσος ἐξ ἀππαιδίας.

Chestia darurilor de nuntă nu a rădicat nici o obiecţiune juridică cât timp căsătoria a fost validă, soţii au trăit bine, au avut copii şi au moştenit. Legiuitorii însă au fost toţi preocupaţi de regularea atât a zestrelor cât şi a *darurilor de nuntă* în caz de desfacerea căsătoriei prin toate motivele ce aduceau acea desfacere. Aici ordinea din unitatea expunerii materiei ar fi dat studiului d-lui Mototolescu acea valoare întrinsecă, mărită şi crescută prin luxul de informaţii şi citate din fiecare legiuire în una şi aceiaşi latură a chestiunei.

Cu toate acestea pentru cunoaşterea istorică a *ipovolonului*—piatra de încercare a juriştilor noştri—lucrarea d-lui Mototolescu aduce foarte mult material informativ din isvoare bogat şi judicios întrebuinţate pentru a dovedi imperiositatea unei... situaţiuni.

(Gh. Gh.)

ERATĂ. In *recenzia* publicată de DI N. A. Bogdan, la pag. 382—4 din această fasciculă, strecurîndu-se mai multe erori tipografice, ce pe une locuri denaturează înţelesul, notăm unele din aceste:

La pag. 382, rîndul 23, să se citească *Suitarii*, în loc de *Suclarii*;
La rîndul 26, *prejudecăţile* în loc de prejudiţiile;
La rîndul 29, a se suprima *pentru*;
La rîndul 30, adauge *reuşesc* a întroduce;
La pag. 383, rândul 36, în loc de *instalaţiuni*, instituţiuni;
La rîndul 47, adauge după cuvîntul *acordat*, cuvîntul nimic.

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERII

a Buletinului „Ioan Neculce“ Anul I.

DIRECȚIUNEA. Cuvânt înainte pag. 3—4

I. Studii

BOGDAN (A. N.). Cu prilejul pavării câtorva uliți din Iași în 1833. 41—60
« Cea dintâi legiuire comunală în orașul Iași și în Moldova 240—250
GHIBĂNESCU (GH.). Catastihul Iașilor din 1755. 5—40
« Catastihul Vămilor Moldovei (1765). 193—238
« P. Poni și spița familiei Ponici. 135—145
« Spița familiei Negruți. 321—329
ZOTTA (SEVER). Strămoșii Principesei noastre moștenitoare 61—81 ; 251—257

II. Documente

[Comunicate de d-nii : Băleanu A. A., Burada T. T., Bogdan A. N., Burghelea Mih., Costăchescu Mihai, Ghibănescu Gh., Ichim Traian, și Zotta Sever] 82—145 ; 258—320.

7142. Fevruarie 22 Iasi. Moiseiu Moghilă Vodă întărește Ursului Ponici partea Gaftonei din Costinești pentru plata unui gherdan de aur p. 138.

7145. Iulie 12. Maruşca, fata Giurgii, își împarte moșiile sale la feciorii săi p. 138.

7151. April 12 (Iași). Hristodor stolnic cumpără cu 50 lei o vie la valea Cozmoaei de la Andrei Țircovnicul și femeia lui Vârvara p. 112.

7153 Iulie 15 Iași. Parasca Gligă vinde lui Tudor casele sale cu 18 galbeni.

7159 Iuli 16. Vasile vvd. întărește lui Gheorghe hat. cumpărătura unei selişti, Zudureanii, în ţin. Iași, de la Toader Căldăruşă, drept 500 bani ungureşti, cu care bani Căldăruşă își răscumpără din robia Tătarilor soția și copiii p. 301.

7166 Gep. 30. Diata Mariei Stârcea p. 302.

7166 April 26. Dania și pamente Mariei Stârcea p. 303.

7172 Mart 25. Proces pentru danie și pamente p. 303.

7180 Iuni 8 (Iași) Ionașco Hrubeș, cu femeia și feciorii lui vând cu știrea rudelor și ulicenilor, un loc de casă, în uliţa Brăhăriei, lui Avram și femeei lui Irinei, drept 65 lei bătuți p. 95.

7188 (1680) Ghenare 30 Iași. Testament prin care Andrei Săpoteanul vornic lasă averea sa soției sale Dochiței p. 270.

7180 Ghenar 8. Pentru Balomireşti a măn. Bărboiului p. 260.

7190 Dec. 26, Iași. Păladie făclierul dă înapoi o casă lui Dumitrașco Murait, casă ce-i fusese dată zestre de acesta p. 95.

7191 Iași. Birul breslei stolnicelor p. 305

7191 Mart 4. (1683) Iași. Grijele după moarte p. 304.

7194 16 (1686) Ghenar 30 Iași. Feciorii lui Apostol Goe vând jumătate din Balomireşti (Roman) cu 120 lei Vlădicăi Gri-

www.dacoromanica.ro

gori pentru mănăstirea Bărboiului p. 258.
7195 Mart 15 Iaşi. Pentru Balomireşti a măn. Bărboiului p. 260.
7199 Oct. 9. Chiriac Teslarul vinde o casă a surorii sale, Antemia, Catrinei Sămionesei, drept 15 lei bătuţi. p. 95.
7200, Mart 16 Iaşi. Paladie mărturiseşte că n'şte case de zestre de la socrul său Murait, având gâlceavă pentru ele cu soacrăsa, cu Antimie, le lasă ei şi cuconilor ei p. 96
7201 Mai 25 (1693) Iaşi. Ion fratele lui Paraschiv cumpără cu 50 potronici casele Aniţei şi a fiuiui ei Lupul p. 260.
7204 Fevr. 18 Iaşi. Albul, fost uşier mare, şi femeia lui vând nişte case cu locul lor, în Iaşi, pe uliţa măjilor din vale, cumpărate de la Gheorghe Bogan şi Stratul cel Mare, lui Toma sin Gheorghe Alevra, drept 46 lei bătuţi p 96.
7205 Sept. (1696) Iaşi. Darea Sulgiului p. 305
7207 Iulie 30 Iaşi. Zapis fiscal p. 134.
7208 Iulie 24 Iaşi. Vasile şi Toader Bababătrână cumpără cu 11 lei venitul pogonăritului din jud. Iaşi şi Orhei. p. 134.
Iaşi 7211, (1702) Noevr. 7. Zapis prin care Gheorghiţă biv comis vinde lui Savin vel ban o casă, cu pivniţă şi loc, în uliţa Cărvărăsiei p. 270.
7212 (1703) Nov. 15. Zapis de schimb, prin care Paun postelnicul dă cuscrului său o casă pe uliţa mare şi primeşte un loc de prisacă, anume Iucşanii, la Roman p. 271.
7212 Oct. 15 (1704) Iaşi. Vasile Adam cupeţ cumpără cu 300 lei casele lui Nec. P. Soponariul, de pe ulita Podului Vechiu p. 286.
7214 Iulie 25 (7106). Ioniţă poruşnic cumpără cu 15 lei casele lui Paraschiv în Talpalari p. 261.
7215 Iulie 8 (Iaşi). Patrasco, fiul lui Simion, fost vezeteu domnesc, vinde un loc de casă în Iaşi lui Toma sin Alevra, drept 35 lei, după ce mai întâi întreabă rudele şi megieşii şi nimene nu vra să-l cumpere p. 97.
7216 (1708) Mart. 11. Zapis prin care poporănii de la bis, Prepodobna Paraschiva dau un loc de casă, din uliţa Sârbască, părintelui Alexii, de la bis. Banului p. 271.
7220 Mart 9 Iaşi. Gheorghiţă ginere lui Murait, cu femeia lui Măriuţa, vinde nănaşului său Toma Alevra şi giupânesei lui Sanda, după ce mai întâi întreabă rudele, o bucată de loc, în Iaşi, ulita Măjilor, care loc a fost cumpărătură părinţilor săi de la Mandana. Se dă măsura locului p 98.
7221 Mart. 1 (1713) Iaşi. Ivan staroste de armeni cumpără cu 70 lei casele lui Toderaşcu, lăsate lui cu limbă de moarte de Vasile Căldărar p. 287.
7221 Iulie 1 (1713) Iaşi. Nec. Alex. Vodă Mavrocordat întăreşte lui Ivan armanul staroste, cumpărarea cu 70 lei a casei lui Toderaşco p. 288.
7234 Fevr. 6 Iaşi Leca Scrab cu soţia lui Catrina dau fiului lor, ca cel ce este mai mic, Dulii şi soţii lui Măricuţii, o casă în Iaşi, în uliţa Măjilor. Ceilalţi copii să nu se amestece p. 93.
7234 April 27 (Iaşi). Safta lui Ioniţă poroşnic dă adeverenţă la mâna Nastasiei Ideroaea că soţul ei i-a fost vândut casele de la Tălpălari, foste jitniţă domnească p. 262.
7236 Săpt. 1 (1727) Iaşi. Gligoraş Mardare cumpără cu 370 lei casele lui Vasile Adam, de pe podul vechiu p. 288.
7234 Oct. 23 Iaşi. Dajdia ţigănăritului p. 305.
7236 Ghen. 30 Iaşi. Postolache Murait cu fiul său Dumitraşco, cu cumnata sa Maria Muraitos şi cu nepoţii săi, vinde preotului Mihalache de la Sf. Ioan ot Măji o casă rămasă de la părintele său Dumitraşco Murait cu 30 lei vechi p. 99.
7236 (1728) April 29. Ioana Vornicească vornicului Gheorghiţă cu fiul şi fiicele sale vinde lui Toader fiul lui Vasilache Dămian o casă drept 29 lei p. 272.
7237 Iunie 17 (1729) Iaşi. Apostol blănariul şi femeia lui Maria vând starostilor de ciocli jidoveşti cu 60 lei casele lor din Iaşi de pe uliţa Făinii p. 110.
7240 (1732), Mai 10. Monahia Ilisavefta dă mărturie preoţilor de la biserica Banului, că Savin Banul a dat pentru biserica

www.dacoromanica.ro

Banului, în mâna preotului Alecsii, nişte dugheni cu pivniţe, 6 boi, 6 vaci, şi 20 stupi p. 272.

7241 Martie 29 (1733) Iaşi. Antimia femeia răposatului Ion brat Paraschiv dă danie preotului Dumitraşco casele sale din Iaşi, aşezate între casele logofătului Ursul de visterie şi între preotul Pânteleiu, pentru a fi pomenit la leturghie p 86.

7241 (1733) Iunie 3. Mărturie hotarnică locurilor de casă ale lui Ion Nagaragiul şi Costantin sămanul, de la vale de Târgul făinei, care aveau pricină între ei, dând câştig de cauză lui Costantin sămanul p. 273.

7241 Iunie 24 Iaşi. Safta femeia lui Istrate Croitor, cu fiii săi, vinde lui Ion Grosului Sarage şi femeia lui Maria, drept 15 lei o casă în Iasi ulita Brăhăriei, cumpărată de la Hrubeş cismarul p. 99.

7241 Iunie 12 (1733) Iaşi. Sandul Sturza vel vornic ţării de jos dă danie măn. Bărboiului (Iaşi) moşia Burueneşti (Roman), cumpărată de la C. Iordache Caramanlău căpitan din Bucureşti p. 259.

7242 Sept. 2 (1733) Iaşi. C. Nec. Vodă Mavrocordat întăreşte măn. Bărboiu danie ce a făcut Sandul Sturza vornic moşia Burueneşti (Roman) p. 259.

7245 Noem. 18 Iaşi. Vasile Mogorogea cu femeia lui Aniţa vând, drept 50 lei noi o casă cu locul ei în Iaşi, vornicului Toader şi giupânesei sale Linca p. 100.

7249 Săpt. 20 Iaşi (1740). Ion Gorovei căpitan cumpără cu 90 lei casele lui Vasile Dumitraşco în Talpalari p. 262.

7249 Mai 21 (1741) Iaşi. Bani cu baş p 307.

7249 Iunie 17 Iaşi (1741). Paval Mânzul vinde cu 20 lei Paraschivei preutesei casele sale, şi după 2 ani se revinde tot lui Paval Mânzul de către I. Gorovei p. 263.

7250 Săpt. 20 (1781) Iaşi. Aristarh Hristoscoleos vel ban cumpără cu 600 lei casele lui Gr. Mardare de pe podul vechiu p. 239.

7250 Mai 15 (1742) Iaşi. Scrisoare de preţeluirea caselor lui Neculai arman de pe podul vechiu cu 200 lei p. 289.

7250 (1743) Mai 2. Zapis, prin care Maria căpităniţa lui Toader Căpitan dă un loc de casă, în uliţa sârbască, preotului Ioan de la bis. Banului, ca să-i facă un sărindar p. 273.

7250 Iuli 12 Iaşi. Gavril Pilat vornic de poartă, face hotarnica unui loc de casă, din uliţa Măjilor, a Sandului Alevra, care e schimbătură cu Mitropolia p. 100.

7251 Sept 11 (1742) Iaşi. Mihai Rusul vinde cu 16 lei o casă lui Paval, fiul lui Ioniţă Mânzul p. 86.

7251 Iulie 7 Iaşi (1743) Iaşi. Gavril Hagiul stolnic cumpără cu 200 lei casele din mahalaua Carvasaralei de la Cost. Juzu armaş p. 294.

7253 Mai 1 Iaşi. Chiriac, vatah de călăraşi şi soţia lui Paraschiva, şi nepotul lor Ilie uşierul dăruesc, pentru pomenirea lor, şi a răposatului unchiu al lor Postolache Murait, un loc de casă preotului Diţă de la Vovedenie. p. 101.

7253 Iulie 15 Iaşi (1745). Ioniţă Sandul talpalar cumpără cu 25 lei casele lui Ioniţă Mânzul din mahalaoa Tălpălarilor p 263

7255 (1747) Fevr. 8. Zapis prin care Preotul Toader vinde lui Ilie Tomiţii o casă cu loc, drept 37 lei bani gata p. 274.

7256 Sept. 1, (1747) Iaşi. Ion Gorovei biv vel sătrar vinde ginerului său T. Scorţăscul ot visterie cu 200 lei, casele sale din mahalaoa Talpalarilor, în uliţa mare p. 87.

7256 (1747) Oct. 11. Mărturia Vornicilor de poartă în pricina unui loc de casă a bisericii Prepodoamnii Paraschiva, pe care preotul Toader de la zisa biserică l'a vândut împreună cu casa lui Ilie Tomiţii, fiind tot în o ogradă p. 274.

7256 (1747) Noem. 19. Mărturie din partea lui Agar ci vornic de gloate, în pricina de la Prepodoabna şi Banul, pentru un loc de casă, din uliţa Sîrbască p. 274.

7257 Fevruari 2 Iaşi (7249). Toader Scorţescul log. cumpără cu 30 lei casele lui Pavel Talpalariu, ginerile lui Ion Gorovei, de lângă ţintirimul bisericei Talpalari p. 264.

1749 Iulie 1 Iaşi. Dumitru Blănarul fiul lui Pavel Stroescul blănar vinde prin telal başa la mezat dughenile sale din Iaşi, uliţa Hagioae, la târgul de sus, lui Nicola Mila

www.dacoromanica.ro

Matheu Popov în 1245 lei, şi un pogon vie la Costeşti (Roman), fiindu-i şi nănaş p. 89.

7258 Mart 3 Iaşi (1750). Toader Scorţescul de la visterie schimbă casa cu Costandin şi Axănia, mai dându-le şi 10 lei şi pentru un loc slobod p. 264.

7260 (1752), Iunie 2 Iaşi. Gh. Carp fost Polcovnic dă rudelor sale, fraţilor Buhuş satul Bivolarii din judeţul Dorohoiului în schimbul caselor din uliţa Hagioaei, pe care le cumpărase pe bani tată-său P. Carp Stolnicul de la monahul Varlam Ursachi, întrucât se cuveneau Buhuşeştilor şi pe cari nu le mai poate înapoia din cauza că pe locul lor, vândut lui Ştefan Bosie Cămăraş, este să se facă mănăstirea Sfântului Spiridon p. 296.

7260 (1752) August 2. Scrisoare prin care Toader Cană vinde călugăriţii Aftanasâi o casă cu loc, în mahalaua Muntenimii, drept 15 lei noi p. 275.

7261 Iaşi. Jalobă de ţigani gospod p. 308.

7261 Oct. 4 (1752) Iaşi. Ţiganii Mitropoliei de Iaşi p. 307.

7263 (1755) April 17. Zapis, prin care Ilie Tomiţa al 2-lea paharnic vinde văt. Stoicăi o casă cu loc, în Eş, drept 35 lei p. 276.

7263 (1755) Mai 1. Zapis prin care Stoica văt. vinde căp. Antohie o casă cu locul ei drept 60 lei, casă ce o cumpărase de la pah. Ilie Tomiţă, ca să facă casă ginerului său Ştefan Bontaş p. 276

7264 Oct. 27 (1755) Iaşi. Hotarnicu locului de dugheni ale lui Aristarh vel ban de pe podul vechiu p. 290.

7264 (1756) Mai 11. Zapis prin, care Antohi căpitan vinde lui Vasile baş bulubaş hătmănescu un loc de casă, pe uliţa Sărbască, între biserica Banului şi între biserica Prepodomna Paraschiva p. 276.

7264 Iuli 12 (1755) Iaşi. N. Canta log. şi Radul Racoviţă log. judeca şi dau rămas pe Ion Sucmănar să plătească lui Iacob jidov din Roman datorie de 396 lei, din 456 lei, ce luase marfă cu 7 ani în urmă şi se pusese amanet zapisele unei case din Iaşi în târgul de sus p. 87.

7265 Oct. 8 (1755), Iaşi. Vornicii de poartă cercetează starea uliţei dintre podul vechiu şi măn. Golia p. 290.

7265 Iulie 23, Iaşi. Neculai Tiron vornic glotnii din poronca vellţilor boeri hotărăşte un loc de dugheni în uliţa Brăhăriei, a lui Ioniţă Palade vel vist. p. 101.

7266 Fevr. 5, Iaşi. Toader sân Ion Bănarul şi fraţele său Alexandru vând lui Ion Paladi biv vel spătar, drept 900 lei, casele lor cu loc cu tot, în Iaşi, din jos de uliţa Măjilor p. 102.

7266 Mart 19 (Iaşi). Ioniţă Paladi vel spătar schimbă cu Mitropolia de Iaşi dând danie 60 matce stupi de albine pentru un loc de case în Iaşi, uliţa Măjilor p. 112.

7266 April 7 (Iaşi). Hotarnica locului de casă a spătar. I. Paladi, luat în schimb de la Mitropolie şi râdicată de vornicii de poartă p. 113.

7266 Mai 25. Scoaterea cu sila de pe moşie p. 308.

7267 Mai 24 Iaşi. Ion Alexandru Voev. dă ordin vornicilor de poartă ca să hotărască şi să stâlpească un loc între Sf. Nicolae şi zidul curţii gospod, loc dat danie prin hrisoave domneşti, Dimii şi lui Costandin fraţi, suiulgii p. 104.

7267 Iulie 14 (1759). Comerţ cu ceară şi sare la Iaşi, Căuşani, Galaţi şi Focşani p. 308.

7268 Ghenar 20 Iaşi. Schimb de dughene între Pavăl blănar ginere lui Covrig şi Mariuţa Savoae din Târgul de sus şi uliţa S. Toader p. 265.

7268 Mart 8 Iaşi (1760). Pavăl Blănaru cumpără cu 100 lei locul de dugheni a lui Iacob jidov din Roman rămas lui amanet de la o datorie a lui Ion Sucmănarul p. 265.

7268 Iunie 16 Iaşi. Hotarnica unui loc de case, dat danie bisericii Sf. Toader de Maria Braşoveniţa, de când s'a rezidit în piatră vechea biserică arsă p. 115.

7269 Decembrie, Iaşi. Sofia călugăriţa Tudor dă danie 300 lei lui sfântul Teodor spre a se zidi în piatră, biserica veche de lemn arzând, când au ars Iaşi p. 115.

7269 Mart 25 Iaşi. Gheorghe şi Ştefan

www.dacoromanica.ro

feciorii lui Vasile Stegar, vând cu 100 lei bani gata lui Ioniță Palade biv vel vist. o casă în Iași, în mahalaua Măjilor, cu locul ei, din ulița Brăhăriei p. 102.

7270 Sept. 5 (1762). Hrisov de la Grigorie Ioan Voevod prin care dă lui Dima și Costandin, suiulgii, o bucată de loc domnesc din jos de poarta cea mare a curții gospod p. 295.

(1762) April. Mărturie hotarnică, făcută de vornicii de poartă, pentru locul lui Vasile baș hulubas, fiul preutului Ioan Banu, loc din mahalaoa Sîrbască p. 277.

7270 Iuli 12 Iași (1762). Gavril Covrig staroste cumpără de la Gh. Ion Sucmănarul cu 135 lei un loc de dugheană pe ulita Hagioaea în târgul de sus p. 266.

7271, April 1 (1768) Iași. Iacov Feriat cumpără cu 120 lei un loc de casă pe Podul vechiu de la Mardaros p. 292.

7272 Fevruar 10 Iași. Gr. I. Calimah dăruește lui N. Nedelcu caftangiul un loc din sus de Păcurar despre Copou. Se arată megieșii locului și mărimea lui în stânjeni p. 88.

7272 (1764) Aug. 3. Invoială între Vasile Banu și frații Luca și Dumitrache, că Luca să grijască răposații părinți de al treilea an și să ia giumătate din casele părintești, partea lui Dumitrache, care luase din moștenire niște bani și o moară, mai mult de cât frații săi p. 278.

1764 Oct. 27 Iași. Grigore Alex. Ghica voevod întărește lui Iordache Cerchez locul de casă drept râpa Pevețoae, danie de la Ioan Cantacuzino biv vel agă p. 104.

7273 (1765) Iuli 15. Invoiala între Vasile Banu și frații săi, ca să se împartă moștenirea părintească în patru părți p. 278.

1765 Oct. 31. Zapis prin care Andronic staroste vinde Papii ispravnicului o bucată de loc, în mahalaua Cărvăsărie p. 292.

7274 (1766). Zapis prin care Toderașcu blănar și soția sa vinde logofătului Lucăi o casă cu loc cu tot p. 279.

7274 (1766), Ghen. Zapis, prin care Vasilie, feciorul popii Banului și femeia lui Zoița, vinde lui Toader Blănariul o casă cu loc cu tot, drept 130 lei p. 279.

7275 Fevruari 27 (1768) Iași. Vornicii de poartă aleg și măsoară locul lui Iordachi Popa, din mahalaua Cărvăsăriei p. 293.

7275 Iuni 8 (1767). Mărturia monahului Vasian (Vasile Banu) în ce privește un loc de casă a tatălui său, care loc trebuește împărțit pe 4 frați și în pricina căruia, frații săi au avut strâmbătate despre el p. 280.

7275 Iunie 14 (1767). Hotărnicia unui loc de casă, lângă biserica Banului, fost a preutului Ion Ban, pentru care era pricină între fii lui: Luca, Vasile, Gligore și Dumitrache p. 280.

Măsura locului casălor popii Banului let. 7275 Iuni 16 (1767) p. 281.

7275 Iunie 22 (1767). Mărturie hotarnică pentru niște locuri de case la biserica Banului, la ulița Sârbască, locuri ale lui Constantin Macrii biv vel jic., Hristache Bărăsachi biv vel med. și a lui Constantin Bașotă, biv vel med. p. 282.

1772 Mart 23. Ion sin Gh. Munteanul face danie schitului Brătești, de lângă Pașcani, niște case din Iași, de pe ulița Hagioaia p. 103.

1774 Mart 8 Iași. Hotarnica locului de case a Tasiei Ușeroaea din mahalaua Podul Vechiu a Hagioaei p. 294.

7285 Ghenar 1 (Iași). Tader Mălai verde vinde cu 8 lei o jumătate pogon vie la Șorogari lui Gligore p. 91

1777 Mart 5 Iași. Cartea lui Gr. A. Ghica Vodă de soroc la divan în pâra dintre pr. Grigorie Ponici și St. Abaza medelnicer pentru Răspopi p. 140.

1777 Iulie 17 Iași. Gr. Alex. Ghica primește demisia șatrarului Constandin din slujba de suilgiu al apelor din Iași și numește pe Gheorghe suilgiu; cu această ocazie li se întăresc unele danii p. 268.

1780 Iași. Gheorghe vinde cu 40 lei locul cumpărat de la C. Batog, lui Paraschiv starostele de ciocli p. 267.

1780 Mart 15. (Iași). Gh. Hagi Tanasă cumpără pentru o veche datorie de 25 lei de la Constandin Batog ciobotar, casele

www.dacoromanica.ro

sale din Muntenimea de jos despre Cacaina p. 266.

1780 Iunie 4 Iaşi. Dumitru Dule croitor cu soţia sa Ruxanda, vând drept 220 lei, lui Constantin Palade biv vel pah. un loc de casă, în Iaşi, despre Târgul de sus, după ce a întrebat neamurile p. 103.

1780 Aug. 16. Cercetare de hotare la faţa locului, Săcueni, Suceava p 317.

1780 Oct. 26 (Iaşi). Grigoraş Crudul podar gospod si soţia lui Rughina vând lui Vasile Codreanul diac de divan 2 pogoane vie la Şorogari p. 91.

1782. Ordin circular dat de către C. Moruz Vodă la isprăvnicia Vâsluiului ca să se oprească cununiile între Moldoveni şi ţigani p. 119.

1781 Fevr. 25 Iaşi. Ion Gordul vornic de poartă, orânduit de Vasile Razul vel logof. merge şi cercetează pentru o casă a lui Dumitru fecior Dulii Crav, ca să nu fie această casă cu vreo pricină, vrând Dumitru Crav s'o amaneteze logofetesei Catrinei Pălădoaei p. 103.

1781 Iunie 18 Iaşi. Cartea de judecată a divanului pentru dania făcută Schitului Brăteşti de Ion Munteanul a unor case din Iaşi p. 106.

1782 Iulie 2 (Iaşi). Logofătul V. Codreanu cumpără cu 30 lei o jumătate pogon curătură la Şorogari de la Ion sîn Vasile Grosul p. 92.

1784 Iulie 24 Iaşi. Hotărnicia locului, dat danie de I. Munteanu Schitului Brăteşti ; se arată vecinii locului şi mărimea lui. p. 108.

1784 Sept. 20 (Iaşi). C. Ghica log. schimbă cu Iordachi Balş ctitorul Schitului Brăteşti, casele din Iaşi, date danie de I. Munteanul

1785 Iulie 11 Iaşi. Hotărnicia ţintirimului bisericii sf. Toader, ridicată de vornicii de poartă p 116.

1786 Mart 23. Dajdia unui ruptaş p. 309.

1786 Mai 9 (Iaşi.) Ştefan Glogoie vornic de poartă cercetează pricina viilor de la Şorogari între V. Codreanul diac şi alţi ai lor cu Chiriac staroste de teslari p. 92.

1791 Iunie 27 (Iaşi). Mărturia vecinilor că casa făcută de jidovi nu e pe locul şcoalei jidoveşti, ci pe locul Căldărăriţei şi a Enciului p. 110.

1793 Oct. 2. Atfestatum fratrum Mintycz p. 309.

1794 August (Iaşi). Dumitru Blănar fiul lui Pavăl Stroescu vânduse lui Necula Mila Matei Popov o dugheană şi un pogon vie la Coşteşti. Acum Mihai Mârza ca vecin şi împarte pe din două dreptul la dughiană şi vie, vânzându-le pogonul de vie cu 105 lei p. 85.

1795 Decembrie 12 Iaşi. T. Lăpuşneanu face dugheană cârşmă pe locul Catrinii Tudoroaii, dat danie bisericii sfântului Teodor, urmând a plăti bezmăn câte 20 lei pe an, timp de 15 ani p. 118.

1796 Iunie 10 (Iaşi). Antohi Codrean cumpără cu 450 lei trei pogoane vie la Şorogari de la cumnata sa Maria, soţie lui V. Codreanu diac p. 94.

1797 Iunie 5 (Iaşi). Gr. Guriţă din Şorogari cu ai săi vinde lui Ion Croitor o casă pe locul bisericii sf. Toader, cu 130 lei p. 119.

Fără veleat. Perelepsis de scrisorile D-sale spăt., Ion Cananou, pe locurile de case, ce are în Iaşi lângă biserica Banului p. 283.

Fără veleat. Pavăl Mânzul cumpără cu 20 lei casele tatălui său Ioniţă p. 261.

Fără veleat. Ioniţă Mânzul povesteşte cum a perdut hârtiile caselor când Nemţii la Iasi p 261.

1801 April 2 Iaşi. C. A. Ipsilant Vodă dăruieşte lui Şărban Costachi spătar vatra târgului Fălciu cu toate veniturile din băutură, căsăpie şi dohot p. 310.

1801 Mai 31. Soltan-Mezat p. 311.

1802 Febr. 20. Socoteala a nişte bani ce s'au dat dumisale bade Vasile Chiriac sulgerul împrumut p. 121.

1803 Mart 16 Iaşi. A. C. Moruz Vodă întăreşte lui Şerban Costachi biv spătar danie târgului Fălciului şi-i sporeşte veniturile din bezmene şi iarmaroace p. 312.

1804 Mai 20 (Iaş). A. C. Moruz Vodă dispune de a se da Comisarului franţuzesc din Iaşi casele din nou zidite ale armaşului N, Bosie p. 114,

www.dacoromanica.ro

1804 Iunie 25 (Iaşi). A. C. Moruz Vodă dispune cu Mitropolia de Iaşi să cheltuească cu isprăvirea caselor lui N. Bosie, pentru care va lua chirie dela Comisarul franţuzesc câte 1300 lei pe an p. 114.

1805 Noem. 7 Iaşi. Mile bisericei sf. Nicolae şi şcolei publice din Fălciu p. 313.

1807 Iulie 5. Perilipsis de scrisorile Poniceştilor pentru moşiile lor din ţara Moldovei p. 140.

1808 Ghenar 1. C. Ghica logofăt răscumpără cu 7000 lei casele din Iaşi dăruite schitului Brăteşti, ctitorie Bălăşască p. 109

1816 Decemb. 9 Iaşi. Vasile Bucur vornic de poartă măsoară locul dughenei Ileni, soţia lui Mihai Mârza, pe uliţa Hagioaei. Cu acest prilej se arată toate actele de proprietate, ce se rădică la 1702, când bunul lui M. Mârza, Sandul negustoriul, stăpânia locul p. 82.

1816 Decembri 12 Iaşi. Cartea lui Sc Alex. Calimah Vodă către vornicia de aprozi să rânduiască pe telal başa să strige la mezat vinderea a 2 dughene din Iaşi ale Ilenei soţia lui M. Mârza p. 83.

1819 Ghenar 17 (Iaşi). Ileana Climentoaia pităreasă dă scrisoare la mâna lui Chirila Ponici pentru uricile Poniceştilor zălogite la log. Cost. Balş p. 141.

1820 Dec. 15 Iaşi. Mih. Gr. Suţu dă hrisov pentru întemeierea eforiei târgului Botoşanilor p. 123.

1820—1850. Peciuri de băzmen pe 30 ani a unei case din Frecău, zidită pe locul bisericii sf. Ioan Zlataust din Iaşi p. 132.

(Fără leat Iaşi, după 1822). Avaetul ce are să se ia în visterie pentru hrisoave şi cărţi de polcovnicei, postelnicei, căpitani de dărăbani şi vel căpitani p. 122.

1822 Iulie 1. Constantinopol. Scrisoarea lui Ioniţă Sturza Vodă către fiul său Petrachta să orânduiască pregătirele necesare venirii sale în ţară ca domn p. 121.

1823 Dec. 3 Iaşi. Măsurişteа locului lui Iancu jidov din mahalaua Bărboiului, între şcoala jidovască şi locul Panaitoae, făcută de I. Manole vornic de poartă p. 112.

1826 Aprii 10, Veniamin Costache către sora sa Elisaveta starea mănăs. Agapia p. 132.

1826 Noembrie 21 (Iaşi). Ioniţă Sturza întăreşte lui Gh. Murguleţ stăpânire asupra a patru pogoane vie şi altele ale casei, despre fraţii săi după cercetatea logofătului Vasile Roset p. 94.

1831 Sept. 30. Holera de la 1831 în ţară p. 319.

1834 Iulie 14. Cetirea proclamaţiei lui Mihai Sturza ca domn, la Cărligătura p. 315.

1836 April 20. Două vechilimele ale lui T. Burada p. 315.

1836 Oct. 30 Iaşi. Băile Slănic şi serdar Mihălucă Spiridon p. 216.

1837 Mart 9. Două vechilimele ale lui T. Burada stolnic p. 815.

1833 Iulie 1 Iaşi. Logofăt Iordachi Catargiu vinde cu 1800 galbeni casele sale arse, din capătul uliţii de sus, hatmanului Anastase Başotă p. 84.

1838 Iulie 2 Iaşi. Iordachi Catargiu logofăt cere divanului să-i întărească zapisul de vânzare al caselor sale către hatmanul Anastasă Başotă cu 1800 galbeni p. 85.

1841 Febr. 10 Eşi. Sinet p. 316.

1844 Fevroarie 1 Iaşi. Alex. Balş cumpără de la Sultana Ventura agoae o vie, pentru care va plăti embatic la măn. Dancului din Iaşi, «luând dijmă de a zecea» p. 134.

1844—1848. Sămile oraşului Iaşi de venituri şi cheltueli pe anii 1844—1848 p. 129.

1845 Noem. 5. Atestat de inginer a lui V. Mălinescu p. 318.

1847 Mart 29 Iaşi. Mihai Vodă Sturza hărăzeşte o măsură apă banului Cost. Polizu, secretarul casei apelor. p. 129.

1847 Oct. 12 Iaşi. I. Nec. Goncescu sardar vinde cu 1500 galbeni Episc. Calinic Miclescu Hariopoles casele sale din Iaşi, mahalaua Muntenimea de sus p. 142.

1850 Eebroarie 20. Scrisoarea lui Iordachi Golegan dată neamurilor sale vornici pentru împărţiala moşiilor strămoşeşti după scoaterea uricilor de la log. Balş

1850 Mart 3 Iaşi. M. Cogălniceanu propune lui Vodă Gr. Ghica să organizeze un

www.dacoromanica.ro

politechnic la Iaşi p. 125.
1850 Mart 8 Iaşi. Proect de înfiinţarea unei şcoli politechnice la Iaşi p. 127.
1350 Mart 8 Iaşi. Sfatul ocîrmuitor înaintează anafora lui Vodă Grigore A. Ghica pentru întemeierea unei politecnice la Iaşi p. 126.
1858 Mart 12. O scrisoare a lui Mih. Cogălniceanul către Alex Buznea p. 318.
1868 Iulie 3 Iaşi. Testamentul lui C. Negruzzi p. 326.
1847 April 26 Iaşi. Calinic Mitropolit Moldovei vinde cu 1000 galbeni lui D. Télémaque casele sale din Iaşi, disp. III strada M. Cogălniceanu p. 143,
1880 Ianuarie 29 Iaşi. Contract de căsătorie al Elisei C. Negruzzi p. 328.
1880 Sept. 17 Iaşi. Petre Poni cumpără cu 2000 galbeni de la Télémaque Dimitriu casele sale din Iasi disp. III, suburbia Muntenimea de sus, strada M. Cogălniceanu p. 144

III. **Notiţe după cărţi bisericeşti**

(Comunicate de D-nii: M. Costăchescu şi Gh. Ghibănescu pg 145—147; 329—331

IV. **Iaşii în Cronicari şi Călătorii străini**

M. COSTACHESCU. Iaşii în G. Reicherstorf (1541), pg. 151; Iaşi în 1613 pg. 151; Iaşi în Ch. de Joppecourt (1620); pg. 152—154; Iaşi în 1789 pg. 155; Iaşii în 1810, pg. 155; Iaşii în Bandinus (1646), pg. 338—344;
GHIBANESCU GH Iaşii în Cronicarul Gr. Ureche 147—151; Iaşii în Cronica lui Miron Costin 331—338.
ZOSIN (P.) Iaşii în 1839 pg. 374—376.
ZOTTA SEVER. Un nobil francez despre Iaşii din 1807 pg. 345—351.

V. **Partea administrativă, desbateri şi comunicările:** Infiinţarea Societăţii (156). Statutele Societăţii Muzeului (159), Creditul de 100,000 lei (152), Constituirea Comitetului (162), Prima şedinţă a Comitetului (163), Localul Muzeului (164). A. D. Atanasiu înlocueşte pe O. Tafrali (164), Bugetul anului 1 (167), Donaţiunea Gh. I. Grigoriu (166), Scrisoarea I. Caragiale (166), Organizarea Comitetului (118), Donaţiunea Lucia Erbiceanu (168 cu opis), Donaţiunea N. Drosu (171), Cooptări de noi membri (171), Muzeul inginer Hălăceanu (171), Donaţiunea Gh. Ghibănescu (172), Centenarul V. Alexandri (173), Comisia interimară P. Pogonat (350), Donaţiunea Virgil Hălăceanu (351). Opisul documentelor din donaţia N. Drosu (352—362), Păreri şi critici 363—366), O scrisoare despre Universitatea din Iaşi în 1863 (370), Donaţiunea Gh. Sion (374). Comisia interimară supt Gh Lascar (376), Donaţiunea Iorgu Costantin (376), Comisiunea interimară supt Eug. Herovan (381), Bugetul anului al doilea (381).

VI. **Recenzii**

N. A. Bogdan: T. Burada, Teatrul din Moldova (382).
M. Costăchescu; Spicuri din ogor vecin (179) Berechet, doc. Slavone (180), Arhiva anul 28 (182), N. Iorga Istoria Românilor prin călătorii străini (182), (385);
Gh. Ghibănescu: P Poni, Statistica Răzeşilor (174), N. Iorga Românii şi Grecii (191); Almanahul orfanilor din răsboi (394), Maior Gr. Ionescu, Gloria Reg. XIII (395), Ioan Caraiani, Studii asupra Românilor din peninsula Balcanică (397), Maxim Gh. Obiceiurile juridice ale pop. Român (397) Gh. Pascu «Ist. Lit. sec. XVI şi XVII (399); Revista societ. ist. din Chişinău (400), **Alexe Procopovici**, Introducere în stu-

www.dacoromanica.ro

diul literaturii vechi (402), **Artur Gorovei** Şezătoarea (402), **Lutetia**, Bulletin du cercle d'études franco-roumaines (403), Memoriu asupra situaţiei şi nevoilor Universităţii de Iaşi (403), **D. Mototolescu**, Darurile din naintea nunţii (404).

Sever Zotta: E. Lovinescu, Gh. Asachi (186), Gh. I. Brătianu Revue Archéologique (185), Analele Academiei s. II vol. XVI (388);

„ARHIVA"

ORGANUL SOCIETĂŢII DE ISTORIE ŞI FILOLOGIE

DIN IAŞI

este cea mai veche publicaţiune de acest fel în Moldova. Reorganizată cu totul, vechea revistă a putut strânge în juru-i cele mai autorizate pene din sinul Universităţei Ieşene şi ale publiciştilor Ieşeni.

Această revistă este în anul XXIX-a al existenţei sale

www.dacoromanica.ro